

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 09135

IN'M LAND FUN DER
SOTSYALER REVOLUTSYE

Shakhne Epstein

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

שכנא עפשטיין

אינ'ם לאנד פון דער סאציאלער רעוואלוציע

בארג אראפ

ערשטער באנד

פארלאג „פרייהייט“

ניו-יארק—1928

COPYRIGHT 1928

by the

Freiheit Publishing Association, Inc.

דאָס, וואָס מ'לעבט איבער אין דער קינדהייט,
העלפט אָנצויבענען דעם לעבנסוועג.
יאָהאַן-היינריך פעסטאַלאַצזי

מײן זון

אַרנאָלד

געווידמעט

פ א ר ו א ר ט

דער ארויסגעלאזטער באנד נעמט ארום די ערשטע העלפט פון דער צווייטער רוסישער רעוואָלוציע, וואָס האָט זיך געצויגן פון מערץ ביז נאָוועמבער פון יאָר 1917. ער שילדערט דעם פער-ריאָד, ווען די מאַסן זייגען געווען פארטשאַרעט פון סאָציאַל־פּאַטריאָטיזם, אַליץ איז געגאַנגען באַרג אַראָפּ און ס'זיינען אָנגע-וואַקסן די באַדינגונגען פאַר גענעראַל קאָרנילאָו'ס פאַרשווערונג. דער צווייטער באַנד, וואָס האַלט זיך אין דרוקן, שילדערט די צווייטע העלפט פון דער צווייטער רוסישער רעוואָלוציע, — ווען צוליב קאָרנילאָו'ס פאַרשווערונג קומט פאַר אַן איבערבּרוך אין דער שטימונג פון די מאַסן, דער סאָציאַל־פּאַטריאָטיזם נעמט פאַרלירן זיין אינהאַלט און ס'ווערט רייף דער באַדן פאַר דער נאָוועמבער־איבערקערעניש פון יאָר 1917.

די צווייטע רוסישע רעוואָלוציע איז אין אַ געוויסן פרט אַן אָפּגעשלאָסענער און פאַרענדיקטער עטאַפּ. עס ווערן דעם דאָזיקן עטאַפּ אויסגעטיילט גאַנצע צוויי בענד, ווייל ער ניט דעם הינטערגרונט פון די געזעלשאַפּטלאַכע קאָנפליקטן, וואָס האָבן געפירט צו דער דריטער רוסישער רעוואָלוציע — צו דער נאָוועמבער־איבערקערעניש. צוליב דעם איז וויכטיק געווען צו שילדערן מיט מער איינצלהייטן די פאַרהעלטניסמעסיק קורצע תקופה פון דער צווייטער רעוואָלוציע, כדי מען זאָל קענען בעסער אויפפאַסן די שטימונג און די אַטמאָספּערע אין די ווייטערדיקע פּעריאָדן.

דער ערשטער טייל פון ערשטן באַנד באַשטייט פון רייזע-אינדרוקן אויפ'ן וועג פון אַמעריקע איבער אייראָפּע. ער ניט אַ פאַרשטעלונג וועגן דעם אָפּקלאַנג, וואָס די צווייטע רוסישע רעוואָל-

לוציע האָט געפונען אין אויסלאַנד, אין פאַרבינדונג מיט דער ירידה פון דער אינטערנאַציאָנאַלער סאָציאַליסטישער באַוועגונג פאַר די מלחמה-יאָרן; ער שטעלט זיך אָפּ אויף די שטימונגען אין געוויסע קרייזן פון פּאָליטישע עמיגראַנטן, וואָס האָבן זיך אומ-געקערט אין דער באַפרייטער היים. אויף אַזוי פיל וואַרפט אָן דער דאָזיקער טייל קאַנטורן פון דעם אַלגעמיין בילד און האָט אַן אייגענע שייכות מיט די אַנדערע טיילן.

די איבעריקע בענד, וואָס זיינען שוין גרייט צום דרוק, זיינען איינגעטיילט אַזוי:

דער דריטער באַנד נעמט אַרום די צייט פון נאָוועמבער 1917 ביז דענקינ'ס אנגריף אויף אוקראינע אין זומער 1919. דאָס איז דער ליינגסטער פעריאָד, ווען דער בירגער-קריג אַנט-וויקלט זיך אַלץ שטאַרקער און שטאַרקער און דערגרייכט די העכסטע שטופע. דאָ איז די באַשרייבונג מער קאַנצענטרירט אין אַרויסבריינגען דעם זינזאָגן-גאַנג פון די געשעענישן אויף אוקראַינע, ווען צוליב די איינגאַרטיקע געזעלשאַפטלאכע כוחות-פאַרהעלטנישן האָט זיך איין מאַכט געביטן. נאָך דער צווייטער.

דער פערטער באַנד שילדערט איינעם פון די דראַמאַטישסטע מאַמענטן אין דער נאָוועמבער-דעוואָלוציע — דעם צוריקצוג פון דער רויטער אַרמיי פון אַדעס. דעם דאָזיקן, פערטן, באַנד גיט דער פאַרפאַסער צו אַ באַזונדערן געוויכט, ווייל דאָס צוריק-טרעטן פון דער רויטער אַרמיי איז פאַר אים געווען די אינ-טערעסאַנטסטע דערפאַרונג און ער האָט געזוכט וואָס בולט'ער אַרויסצובריינגען די קאָמפּליצירטע דערשיינונגען און שטימונג-גען פון דעם אויסערגעוויינלאַכן מאַמענט.

דער פינפטער באַנד נעמט אַרום די צייט פון האַרבסט 1919 ביז דער איינפירונג פון דער נייער עקאָנאָמישער פּאָליטיק („נעפ“) אין פּרילינג פון יאָר 1921, ווען דער בירגער-קריג דערנענטערט זיך צו אַ סוף און ס'הויבט זיך אָן די פּרידלאַכע אויפבויה-אַרבעט; אין אָט דעם

באנד ווערט געשילדערט דאָס לעבן אין אייניקע פּראָווינציעלע שטעט, הויפטזאכלאך אין צענטער פון דער רעוואָלוציע — אין מאַסקווע.

אַלע געשעענישן זיינען פאַרצייכנט געוואָרן ניט אונטער דעם פּרישן איינדרוק, ווען זיי האָבן פּאַסירט; — דערויף איז אין יענע מאָמענטן קיין צייט און קיין מעגלאַכקייט ניט געווען. דאָס נאַנצע ווערט איז אַן אַרבעט פון איבער פינף יאָר צייט און שפּיגלט אָפּ אין זיך די געשעענישן, ווען זיי זיינען שוין מער אָדער ווייניקער געווען אויסגעקריסטאָליזירט און אָפּגע-זעצט, ווי אַ פאַרגאַנגענהייט. דעריבער דריקט יעדער באַנד אויס די שטימונג און דעם קוק אויף זאַכן פון די שפּעטערדיקע יאָרן. דער פאַרפאַסער פּרעטענדירט ניט אויף אָביעקטיוויטיט; ער טיילט זיך בלויז מיט זיינע איינדרוקן און איבערלעבונגען, ווי ער האָט אויפגענומען אינערלאך, לויט זיין געענדערטער לעבנסעמפּינדונג, אַלץ, וואָס ער האָט געהערט, געזען און דורכ-געמאַכט פּערזענלאך. דאָך האָט ער זיך באַמיט איינצוהאַלטן דעם היסטאָרישן בליק אויף צוריק, אויף וויפיל דאָס איז מעג-לאַך פאַר איינעם, וואָס איז אַזוי אָדער אַנדערש געווען אַ די-רעקטער אַנטיילנעמער אין די געשעענישן און איז באַווירקט געוואָרן פון זייער נאַנג.

ס'דאַרף באַמערקט ווערן, אַז זייער אַ קליינער טייל פון דעם, וואָס גייט אַריין אין אַלע בענד, איז געווען פאַרעפנט-לאַכט אין ניו יאָרקער „עמעס“, „נייע וועלט“, „עמעס“ און „פּרייהייט“. דער גאָר גרעסטער טייל איז נאָך קיינמאָל ניט געווען געדרוקט.

ס'זיינען געוויס דאָ אומפינקטלאַכקייטן אין כראָנאָלאָגישע דאַטן, אין נעמען פון פּערזאָנען און פּלעצער, וואָס האָבן זיך ניט אינגאַנצן איינגעהאַלטן אין זכרון. עס איז מעגלאַך אַז די איבערגעבונג פון אַ ריי פּאַקטן ליידט פון ניט-גענויקייטן, אַז דער צוגאַנג צו געוויסע פּאַסירונגען און פּער-זאָנען איז צו סוביעקטיוו. באַ דעם גרויסן מאַטעריאַל, וואָס

איז אויסגעקומען אויפצושטעלן אין זכרון און רעווידירן, בא דער שטרעבונג צו פארקערפערן אין יעדן קאפיטל א נאנצן זעלבסט-שטענדיקן איינדרוק, צוצונעבן יעדן באנד א פארענדיקטן כא-ראקטער, דאך איינהיטן דעם צוזאמענהאנג, דעם אלגעמיינעם פאָדום, די גאנצקייט פון אן איינהייטלאך ווערק, — בא דעם אלעם זיינען געוויסע פעלערן געווען אומפארמיידלאך.

אלנפאלס איז דאָס דער ערשטער פּראָוו אין אידיש צו שילרערן אין א דערציילערישער פאָרם די פארשיידענע פאָן פון די לעצטע צוויי רוסישע רעוואָלוציעס אַף א גרעסערן מאָס-שטאַב. ס'איז א פּראָוו אויפצודעקן די אינערלאַכע טרייב-קראַפטן פון דער גרויסער ווירקלאַכקייט „אינ'ם לאַנד פון דער סאָציאַלער רעוואָלוציע“, צו צייגן די ווירקונג פון דער דאָזיקער ווירקלאַכ-קייט אויף יחידים און מאַסן.

ניו יאָרק, אויגוסט, 1927.

אינ'ם ליכט פון אקטאבער.

(אריינפיר)

ווען איך טרעט איצטער צו איבערצוגעבן מיינע איינדרוקן און איבערלעבונגען פון דער רוסישער רעוואָלוציע, פיל איך, אז אַ ניי ליכט גייט פאר מיר אויף. יעדע זאך, יעדע קלייניקייט זע איך גאנץ אנדערש, ווי מיט פיר יאָר צוריק. איך באַגרייף די פּסיכאָלאָגישע איבערקערעניש, וואָס די רוסישע רעוואָלוציע האָט גע- מוואָט מאַכן אין מענטשלעכע נשמות...

גאנץ אָפּט שעם איך זיך פאר זיך אַליין, ווי אזוי בין איך דאָס אזוי בלינד געווען, אז איך האָב דעמאָלט, אין דער ערשטער צייט פון מיין קומען קיין רוסלאַנד, געקאָנט אידעאָלאָגירן, אפילו פאָרגעטערן געוויסע פאָסירונגען און פּערזאָנען...

די דאָזיקע פאָסירונגען און פּערזאָנען האָבן מיך דעמאָלט פאר- כאַפּט מיט זייער אויסערליכקייט; איך האָב אָבער ניט פארשטאָ- נען זייער אינעווייניגסט וועזן, ווייל ניט קלאָר איז נאָך פאר מיר געווען די אינערלעכע סאָציאלע קראַפּט פון דער רוסישער רעוואָ- לוציע, איר אמת'ער נערוו.

קיין וואונדער איז דאָס אייגנטלאַך ניט.

צען יאָר בין איך געווען פאָרוואָגלט פון דער היים. איך האָב זיך איינגעלעבט אין אַ גאנץ נייער סביבה, אין אַ גאנץ נייער קול- טור, בין געוואָרן אן אַמעריקאנער תושב און האָב געדענקט, אז דאָ וועט מיר שוין אויסקומען צו פאָרענדיגן מיין לידל. פאר מיינע אויגן האָט שטענדיק געשוועבט רוסלאַנד פון דער ערשטער רע- וואָלוציע, רוסלאַנד פון יאָהר 1905, ווען אַ קאָנסטיטוציאָנעלע

אינ'ם ליכט פון אקטאבער
 מאַנאַרכיע איז אפילו געווען א געוויסער אידעאל פאר סאָציאַל-
 ליסטן. ווי גרויס איז דעריבער געווען מײן איבערראַשונג, ווען
 רוסלאַנד איז אַריבערגעשפרונגען דעם שטאַפּל פון קאָנסטיטוציאַ-
 נעלן מאַנאַרכיום און איז געוואָרן א דעמאָקראַטישע רעפּובליק.
 דאָס האָט פון אָנהויב באַגייסטערט אפילו פיל באַלשעוויקעס.
 באַ דער געלעגענהייט דערמאָן איך זיך די רעדע פון 5.
 טראַצקי אין ניו יאָרק אַף מאַרגן, ווי ס'איז אָנגעקומען די ידיעה
 וועגן דער רוסישער רעוואָלוציע.

די געמיטער זיינען געווען אויפגערודערט; עפעס אַן אַנדער
 אויסזען האָט דעמאָלט באַקומען די רוסישע קאָלאָניע אין ניו
 יאָרק; ס'האָט זיך אין איר אַרײַנגעטאָן א נשמה יתירה. מענטשן,
 וואָס די אַמעריקאַנער לופט האָט אַזוי אויסגעטריקנט, „פאַרביזנע-
 וועט“, האָבן מיט אַמאָל פון זיך אַראָפּגעוואָרפן די וואַכעדיקייט,
 און אַ בענקעניש נאָך עפעס שיינס, אידעאלס האָט אַרויסגע-
 שינט פון זייערע אויגן. אַט דער נײַסט, וואָס איז געווען די אַפּ-
 שפּיגלונג פון דער רוסישער רעוואָלוציע, האָט עס געהערשט אין
 בעטהאָווען האָל, וואו 5. טראַצקי איז אַרויסגעטראָטן. מען איז
 געשטאַנען אויף די קעפּ, אַ שפּילקע האָט מען, דאַכט זיך, ניט גע-
 קענט דורכשפאַרן, און מען האָט געשלאָנגען מיט דורשט טראַצקי'ס
 ווערטער.

די דאָזיקע ווערטער האָבן ניט אַלעמען געשמעקט, ווייל זיי
 האָבן אויסגעדריקט אַ שאַרפע קריטיק קעגן די סאָציאַליסטן,
 וואָס זיינען אַרײַנגעטראָטן אין ראַדזיאַנקאָ'ס צייטווייליקער רעג-
 רונג. כאַראַקטעריסטיש איז אָבער דאָס, אַז אפילו פאַר טראַצקי'ן
 איז נאָך דעמאָלט געווען די גרינדונגס-פאַרוואַמלונג אַ מין סימבאָל,
 „דער טרוים פון דורות“, ווי מען פלעגט זי שפעטער רופן אין
 רוסלאַנד. טראַצקי האָט אויף דעם מיטינג אין פעטהאָווען האָל אָנ-
 געוויזן, אַז די ערשטע אויפגאַבע פון די סאָציאַליסטן איז ניט צו
 נעמען אַן אַנטייל אין דער צייטווייליקער רעגירונג, נאָר זען תיכף

ומיד צונויפרופן די גרינדונגס-פאַרוואַמלונג. ער האָט פאַרשטאַנען, אז די גרינדונגס-פאַרוואַמלונג וועט ניט עטאַבלירן קיין פּראָלעטאַר-רישע רעפּובליק; ער האָט זיך אין ניו יאָרק ניט פּאַרנעשטעלט אזאָ זאך און אפילו וועניק וועגן דעם גערעדט די ערשטע צייט אין רוסלאַנד.

אין פעטראָגראַד איז קיין סוד ניט געווען, אז טראַצקי איז ניט אין אַלץ מסכים מיט לענינ'ען, וואָס האָט גלייך דערשפירט די אינערלאכע קראַפט פון דער רעוואָלוציע, איר אַמת'ן נערו, און געוואָרפן באַ זיין ערשטער אַרויסטרעטונג פאר'ן פעטראָגראַדער סאָוועט די לאָזונג: „די גאַנצע מאַכט צו די סאָוועטן!“ די טעזיסן, וואָס לענין האָט דעמאָלט פּאַרנעלייענט, האָבן אַרויסגערופן אַ נואַלדיקן טומל; זיי האָבן אַריינגעטראָגן אַ צורודערונג צווישן די ברייטע אַרבעטער-מאַסן, וואָס האָבן דערפילט זייער אַמת. טראַצקי איז געווען פאַר דעם לאָזונג: „די גאַנצע מאַכט צו די סאָ-וועטן!“ ווי מען זאָגט אין אַמעריקע, מיט „רעזערוואַציעס“. אים האָט זיך געוואָלט באַשאַפן אַ האַלב-פּראָלעטאַרישע רעגירונג, וואו די מענשעוויקעס זאָלן אויך האָבן אַ פאַרטערעטשאַפט. פאַר די מענשעוויקעס איז אַ בורשוואַרד-דעמאָקראַטישע רעפּובליק געווען דער אידעאַל, איז פאַרשטענדלאַך, אז ס'האָבן דאָ געמוזט זיין אָפּ-נייגונגען פון לענינס פּראָגראַם. איז טאַקע טראַצקי געשטאַנען אין צענטער, נאָענט צו לענינ'ען, נאָר אויך ניט דערווייטערט פון די מענשעוויקעס. ערשט אין די יולי-טעג, ווען די געשעענישן האָבן זיך גענומען אַנטוויקלען אומגעווער ראַשיק, ווען ס'איז קלאַר געוואָרן, אז דאָס רוסישע אַרבייטס-פּאָלק וויל פון קיין אַנדער רעגירונג אויסער אַ סאָוועט-רעגירונג ניט וויסן, האָט זיך טראַצקי אינגאַנצן פאַראייניקט מיט לענינ'ען און איז אַריין אין דער באַל-שעוויסטישער פּאַרטיי.

פאַר אונז, פּראָסטע בשר ודם'ס, וואָס האָבן נאָך שטאַרק גע-האַלט! פון דער אַמעריקאַנער דעמאָקראַטיע מיט אירע אינסטיטור-ציעס, האָט לענינ'ס לאָזונג אויסגעזען, ווי אַ שטיק משונעת, ווייל אונז איז אינגאַנצן פּרעמד געווען די שטימונג פון די ברייטע רי-

סישע פאלקסימאסן. ווען מיר האָבן, אַלזאָ, פאַר זיך דערוען, אַז אין טאָוּרישן פּאַלאַץ, וואו ס'איז פריער געווען די נאַסודאַרסטווענע דומע, זיינען די נאַנצע רעדליפירער די סאַציאַליסטן טשעכאידוע, צערעטעלי, דאַן, ליבער, טשערנאָוו, גאַץ, ווען בראש פון דער רע־גירונג שטייט קערענסקי, — אַלע פאַרביסענע שונאים פון דער צאַרישער דעספּאָטיע, — האָט עס אויף אונז געמאַכט אַ נואַלדיקן רושם.

מיר האָבן בשום אופן ניט געקענט באַגרייפן, וואָס ווילן די באַלשעוויקעס נאָך. מיר האָבן זיי פשוט ניט געגלויבט, ווייל ס'האָט אונז אויסגעזען ווי אַ וויסטע פאַנטאַזיע די מענלאַכקייט פון אַ סאַציאַלער רעוואָלוציע אין רוסלאַנד. ס'זיינען צווישן אונז, איך מיין צווישן די אריבערגעקומענע פּאָליטישע עמיגראַנטן, גע־ווען פילע, וואָס האָבן טאַקע געהאַלטן לענינ'ען פאַר אַ דייטשן שפּיאָן; זיי האָבן זיך אין דעם פרט פאַרלאָזן אויף דעם הן צדק פון ליבער'ן און אַנדערע פון זיין גלייכן, וואָס האָבן געהאַלטן פאַר זייער חוב צו באַזאָרגן אונז מיט דער נויטיקער אינפּאָרמאַציע; אויב ליבער און זיינע חברים האָבן דאָס ניט געטאָן בכבודם ובעצמם, האָבן זיי געווירקט דורך זייערע טרייע אַדיוטאַנטן, וואָס האָבן געאַרבעט, ווי בינען, קעגן די באַלשעוויקעס צווישען די אריבערגעקומענע.

אויפ'ן דריטן טאָג נאָך מיין קומען קיין פעטראַגראַד, האָבן איך זיך באַגעגנט מיט אַן אַלטער חכר'טע, אַ פּוילישער סאַציאַל־דעמאָקראַטקע, וואָס מיט איר צוזאַמען האָבן איך געאַרבעט אין דער באַוועגונג אין וואַרשע אין יאָר 5—1904. מיר האָבן זיך ניט געזען מער ווי צען יאָר. זי האָט אויך פאַרבראַכט די נאַנצע צייט אין אויסלאַנד, אין פּראַנקרייך. איך האָבן געוואוסט דורך בריף פון נאָענטע חברים, אַז זי איז שטאַרק באַלשעוויסטיש גע־שטימט. מען האָט זי אָבער אזוי „באַאַרבעט" אין פעטראַגראַד, אַז זי איז געוואָרן אַן אמת'ער שונא פון די באַלשעוויקעס. איין מאָל אין אָונט בין איך געקומען אין וועראַ פינגער'ס צוזאַמענוואוינונג פאַר די עמיגראַנטן, וואו ס'איז איינגעשטאַנען

מיון באקאנטע מיט איר מאן, אן אוקראינער סאציאל-דעמאקראט, און זי האָט פאר מיר געוויינט. זי האָט מיר דערקלערט, אז לויט אירע איבערצייגונגען איז זי איצט אויך אַ באַלשעוויסקע, זי קאָן אָבער מיט די באַלשעוויקעס בשום אופן ניט ארבעטן צוזאמען, ווייל זי האָט זיך דערוואוסט, אז אלע פירער פון די באַלשעוויקעס זיינען אונטערגעקויפט פון די צענטראַלע מלוכות, אז לענין קריגט א געהאַלט פון הונדערטער טויזנט מאַרק אַ חודש פון ווילהעלם'ן.

דעם אמת זאָגנדיק, האָט מיר די גאַנצע מעשה געקלונגען ווילד. פאַרברענגענדיק אַ היבשע צייט אין עסטרייך און אין דער שווייץ, וואו לענין האָט אויך דעמאָלט געוואוינט, און וויסנדיק לענינ'ס ארט לעבן, האָב איך זיך אזא זאך פאַר קיין פאַל ניט געקענט פאַרשטעלן. איך האָב אָבער געוואוסט, אז מיון חבר'טע איז ניט קיין לייכטזיניקער מענטש, וואָס לאָזט זיך פאַרפירן פון רכילות, נאָר זי בויט אַלץ אויף קאָנקרעטע פאַקטן, און איך האָב ביי איר געפרעגט, וואָס פאַר אַ באווייזן זי האָט. זי האָט מיר געענטפערט, זי האָט אַליין מיט אירע אויגן געזען דאָקור מענטן, וואָס באַשטעטיקן אַלע באַשולדיקונגען קעגן די באַלשע-וויסטישע פירער. אָט די דאָקומענטן האָט מען עס געבראַכט צוטראָגן אין דער צוזאַמענוואוינונג פון די עמיגראַנטן; טאָמער האָט איינער פון די עמיגראַנטן געהאַט די העזה צו זאָגן, אז די דאָקומענטן זיינען פאַלשע, האָט מען אים גוט אָנגעבראַכן די ביינער...

אין אַ פאָר טעג ארום האָב איך אַליין געהאַט די געלעגנהייט צו זען די דאָקומענטן; זיי זיינען אין פעטראָגראַד געגאַנגען פון האַנט צו האַנט און פאַרעפנטלאַכט געווען אין דער פרעסע. ס'איז אפילו באוויזן געוואָרן מיט „אומשטרייטבאַרע“ פאַקטן, אז דער באַלשעוויסטישער יולי-אויפמאַנד איז אָרגאַניזירט געוואָרן פון דייטשן גענעראַלישטאַב. פאַרשטייט זיך, ס'האָט זיך דערנאָך ארויסגעשטעלט, אז די דאָקומענטן זיינען פאַבריצירט געוואָרן אין פעטראָגראַד גופא, אַ סברה טאַקע אין טאוורישן פאַלאַץ, ווער ווייס,

פילייכט אין טשכעאידזע'ס קאבינעט... אויף א געוויסער צייט האָבן אָבער די מענשעוויקעס זייער ציל דערנרייכט און אָפּגע- שטויסן פון די באַלשעוויקעס פילע אָרנטלאַכע סאָציאליסטן, וואָס האָבן געפילט אַן אינערלאַכע סימפּאַטיע צום באַלשעוויזם, נאָר געהאסט זיינע פירער אַלס דייטשע שפיאָנען. ווען אין צענטראַל-קאָמיטעט פון „בונד“ אין פעטראָגראַד איז אָנגעקומען דער ניו יאָרקער „פאָרווערטס“, וואו ס'איז אָפּגעגעבן געוואָרן זייער אַ פּראָמינענטער פּלאַץ מיט אַ גרויסן קאַפּ צו די נייס וועגן דעם, אַז לענין איז אַ דייטשער שפיאָן, האָבן אייניקע בונדיסטן פשוט אָנגעקוואַלן פון נחת...

ס'איז דערגאנגען אזוי ווייט, אַז מיין נאָענטער פריינט, דער פאַרשטאַרבנער משה טערמאַן, וואָס אַלע האָבן געקאָנט פאַר זייער אַן ערנסטן מענטשן, פאַר אַ העכסט-געבילדעטן מאַרקסיסט, וואָס האָט זיך אויסגעצייכנט מיט אַ טיף-איבערלייגטער באַציאונג צו אַלץ, פלעגט אַ באַלשעוויק אפילו די האַנט ניט וועלן געבן. טאַקע אין עטלאַכע טעג ארום, נאָכ'ן באַלשעוויסיטישן יולי-אויפּשטאַנד אין פעטראָגראַד, האָט דער זעלבער טערמאַן באַגעגנט אויף נעווסקי פּראָספעקט די פרוי פון חבר זאָרין, דעם שפּעטער-דיקן מיטגליד פון אויספיר-קאָמיטעט פון פעטראָגראַדער סאָוועט און סעקרעטער פון פעטראָגראַדער קאָמיטעט פון דער רוסישער קאָמוניסטישער פאַרטיי. ער איז מיט איר געווען גוט באַקאַנט פון אַמעריקע, אפילו באַפריינדעט. טערמאַן האָט זי אָבער אויס-געזידלעט אויף אַזאַ שטייגער דערפאַר, וואָס זי איז אַ באַלשע-וויסטקע, אַז יענע האָט זיך כמעט פאַנאַנדערגעוויינט פון פאַר-דרום. דערנאָך איז טערמאַן געקומען צו לויפן צו מיר אַן אויפ-גערגענטער: „דו פאַרשטייסט, — האָט ער גע'טענה'ט, — זי האָט די העזה צו מיר אונטערגיין, זי, וואָס לעבט פון דייטשע געלט"... ס'איז כאַראַקטעריסטיש, אַז טערמאַן, וואָס האָט יאָרנלאַנג גע-לעבט צוזאַמען מיט לענין'ען אין אויסלאַנד און געהאַלטן לענין'ען פאַר דעם וואונדערבאַרסטן אידעאָליסט, פאַר דער זויבערסטער פערזענלאַכקייט, האָט אויך ניט געקענט ביישטיין דעם נסיון ניט

צו גלויבן, ווען מען ווייזט אים דאָקומענטן שוואַרץ אויף ווייס. מען דארף דערביי ניט פאַרגעסן, אז טערמאַן איז ניט געווען קיין פאַרביסענער געגנער פון באַלשעוויזם; פאַרקערט, ער האָט זיך באַצויגן צו אים זייער טאָלעראַנט און איז געווען טראַצקי'ס אַן אָנהיינגער.

ערשט עטלאַכע טעג פאַר זיין טויט, דאָס איז געווען אין אָנ-הויב נאָוועמבער פון יאָר 1917, גלייך נאָך דער באַלשעוויסטישער רעוואָלוציע, האָט טערמאַן מיר געשריבן אַ בריף, וואו ער האָט זיך אויסגעדרויקט: „ווער ווייס, אַפּשד וועלן מיר נאָך אַלע ווערן באַלשעוויקעס, קיין אַנדער אויסוועג וועט, דאַכט זיך, פאַר אונז ניט זיין; אָדער מיט דער קאָנטר־רעוואָלוציע, אָדער מיט לע-נינען!“ אין דעם זעלבן בריף האָט ער מיט פאַרביטערונג גערעדט וועגן די אַלע זלזולים, וואָס מען פאַרשפּרייט קעגן די באַלשעוויקעס, און אים האָט שטאַרק פאַרדראָסן אויף דעם אינצידענט מיט זאָרינ'ס פּרוי; ער האָט אפילו געקליבן זיך צו בעטן ביי מיר אַנט-שולדיקונג דורך אַ בריף. ער האָט עס אָבער ניט באַוויזן צו טאָן. אין עטלאַכע טעג ארום, דעם 19טן נאָוועמבער, האָט דער אומ-צייטיקער טויט אים ארויסגעריסן פון די רייען...

טערמאַנ'ס לעצטע ווערטער האָבן אויף מיר געמאַכט אַ שטאַרקן איינדרוק. איך בין נאָך לאַנג געווען אַ געגנער פון די באַלשעוויקעס. איך האָב שוין אָבער אַזעלכע אַרטיקלען, ווי „די אייזערנע הענטשקע“ אין קיעווער „פּאָלקס־צייטונג“ ניט גע-שריבן...

יענער אַרטיקל איז געווען אָנגעשריבן אין אַ מאָמענט פון אַן אמת'ער האַליצונאַציע, ווייל די רוסישע טעלעגראַפֿן־אַגענטור האָט דאָמאָלט געבראַכט די נייעס, אַז די „טשרעזוויטשיקע“ פּויניקט די ארעסטירטע סאַציאַליסטן מיט די אומדערהערבאַרסטע אַכזריות; מען רייסט אויס ביי מענטשן שטיקער פּלייש, מען בייסט אָפּ אויערן און נעזער; די פאַרהאַפטעטע פּרויען שענדט מען פאַר די אויגן פון הונדערטער מענטשן און דערנאָך פאַר-שמויסט מען זיי ביי צום טויט. מיט אַט די אַלע פּייניקונגען פּירט

עס אן פעטערס אליין, דער פארזיצער פון דער „טשרעווויטשיי-קע“, וואָס ביי אים האָט אפילו דער שפאנישער אינקוויזיטאָר טורקוועמאָדאָ געקענט פעטשערעס הייצן. ס'פארשטייט זיך, אז די אלע נייעס זיינען פארפאסט געווען אין קאנטאָר פון דער קיעווער אָפטיילונג פון דער רוסישער טעלעגראַפן-אַגענטור; מיר האָבן אָבער אַלץ געגלויבט, אזוי פארבלענדט זיינען מיר געווען, אזוי פאר'ס'ט זיינען געווען אונזערע מוחות, און אונזערע אינטעלי-גענטישע נשמות האָבן רעוואָלטירט..

ווען איך דערמאָן זיך יענע טרויעריקע צייט, דאַכט זיך מיר, אז אויף מיין שטערן ברענט קינ'ס צייכן. ווי האָבן מיר דאָס דאָר מאַלסט ניט באַגריפן, וואָס פאַר אַ שענדלאַכן פאַרראַט מיר באַד גייען קעגן דער רעוואָלוציע? וואָס האָט אויף אונז געווירקט, אז מיר זאָלן אזוי מיאום האַנדלען?

פיל מאָל שטעל איך זיך אָט די פראַגע. זי הערט מיך ניט אויף צו מוטשען ביז היינט צו טאָג, און איך האָב אויף איר איין ענטפער: די געשעהענישן זיינען געווען צו גראַנדעז, קאָפּ-שווינדלעך ריש, און מיר האָבן זיך איינפאַך פאַרלאָרן, זיינען געוואָרן צומישט. מיר האָבן געטרוימט וועגן דער סאָציאַלער רעוואָלוציע; מיר האָבן אָבער ניט דערוואַרט, אז זי זאָל אזוי שנעל קומען, און איר קומען האָבן מיר זיך פאַרגעשטעלט ניט אַנדערש, ווי ס'האָבן מיט אונז איינגעקנעלט קארל קויטסקי און אַנדערע ענלאַכע מאַרקס'עם מפרשים; מיט געקרייצטע הענט אַף דער ברוסט, לויט דעם זעלבן קויטסקי'ס אויסדרוק, וועט זי קומען, ווען דער אַרבעטער-קלאַס וועט שוין האָבן די מערהייט אין פאַרלאַמענט, ווען די מערסטע צווייגן פון דער אינדוסטריע וועלן שוין זיין סאָציאַליזירט, דאָס הייסט, ווען דער סאָציאַליזם וועט שוין פאקטיש פארווירק-לאַכט ווערן אין דער קאפיטאַליסטישער אָרדנונג. דאמאָלסט וועט עס די ברוזשאווע צו די אַרבעטער, לאמר, אזוי זאָגן: „אונז זער שליחות איז פארענדיקט, טאָ נאָט אייך דעם שליסל פון מאכט און רעגירט, ווי אייער האַרץ גלוסט“..

ערשט מיט אַמאָל ווייזט זיך ארויס, אז אָט די נאַנצע טעאָריע

פלאַצט, פאלט זיך פאנאנרער ווי א קארטן־שטיבל. די סאָציאַלע רעוואָלוציע שפּרינגט ניט בלויז אַריבער דעם פּאַרלאַמענטאַריזם, די בורזשואַזע דעמאָקראַטיע, נאָר ברעכט אויס גראָד אין אַ לאַנד, וואו דער קאָפיטאַליזם מאַכט נאָך די ערשטע טריט. אזא מיין פּראָד פּאַנדרונ פון מאַרקסיזם איז שוין געווען אוממעגלאַך אַריבערצוֹ טראָגן; די גאַנצע איבערקערעניש איז מער ניט ווי אַ פּראָוואָד קאָציע פון דייטשן אימפּעריאַליזם, וואָס די באַלשעוויקעס זיינען זיינע אַגענטן. פּאַרליירנדיק אזוי דעם באַדן אונטער די פיס, ניט אַפּשאַצנדיק דאָס, וואָס קומט פּאַר פאַר אונזערע אויגן, האָבן מיר זיך איינגעקעקשנ'ט אַנדערש ניט אַ דריי טאָן די ראָד פון דער געשיכטע אויף צוריק, מעגן מיר אפילו אַליין צעריבן ווערן אין אירע ציינער. און וויפיל זיינען טאַקע צעריבן געוואָרן? שענר־לאַך, ווי פּחדנים און פּאַרדעטער...

די אַרבעטער האָבן אָבער ניט געטראַכט וועגן טעאָריע. זייער בעסטער לערער איז געווען די נויט, און די דאָזיקע נויט האָט עס זיי געטריבן ניט צו גיין מיט'ן וועג פון צערעמעלי און ליבער, מיט'ן וועג, וואָס פירט צו נייער פּאַרשקלאַפונג, צו נייער טיראַני, נאָר מיט'ן וועג פון די באַלשעוויקעס, מיט לענינ'ס וועג, וואָס פירט צו ענדלאַכער באַפרייאונג, צו אמת'ער פּולקאָמער פּאַלקס־הערשאַפט...

די אַרבעטער האָבן זיך ניט געלעגט קיין פּויגעלאַך אין בוזים; זיי האָבן געוואוסט, אז דער וועג איז אַ שווערער, פול מיט דער־נער און שטיינער; זיי האָבן אָבער ניט געהאַט וואָס צו פּאַרלירן חוץ זייערע קייטן; ערשט דאַמאָלסט, ווען זיי האָבן מיט טייבן אייגן בלוט, מיט זייערע אומגעהויערע ליידן, מיט זייער מאַרט־רעטום, וואָס האָט ניט צו זיך קיין גלייכן אין דער געשיכטע, גע־נומען זיך דער־אַבערן די וועלט און האָבן באַוווּזן, אז ס'איז ניטאָ קיין וועג צוריק, האָבן זיך אונזערע אויגן געעפנט און מיר שלאַגן זיך „על הטא“...

יא, אַ בעל־תשובה בין איך, און אויב איך האָב מינע אַמאָליקע שווערע הטאים ניט אויסגעקויפט מיט מיין אייגן בלוט, ווייס איך

אָבער איינס: פון באַרג סיני פון דער גרויסער אַקטאָבער־רעוואָלוציע האָט מיר אַראָפּגעשיינט יענע ליכט, וואָס וואַרימט אזוי די נשמה, און איך פיל זיך ניי געבאָרן...

אָפּגעמעקט און אויסגעמעקט איז די פאַרגאַנגענהייט, אַז קיין זכר איז ניט געבליבן; אָפּגעמעקט און אויסגעמעקט אַלטע פריינט־שאַפט, פאַרוואַנדשאַפט, אַלטע צוגעבונדענקייט. קיין זאך פאַרבינדט מיך ניט מיט דעם, וואָס האָט נאָך דאָס ליכט פון דער סאָציאַלע רעוואָלוציע ניט דערזען, וואָס טרייבט דאָס דאָזיגע ליכט פון זיך. יענע וועלטלעך איז פאַר מיר אַ וועלטלעך פון קריבענדיקע ווערים, און קומט אויס ארויסצוטערען קעגן נעכטיקע פריינט, ווי קעגן די ערנסטע שונאים, ווערט עס געטאָן מיט דעם ריינסטן געדויערן, אפילו ווען מען דאַרף נעמען די ביכס אין האַנט... די האַנט ציטערט ניט, זי איז פאַרשטאַלעוועט אין קאַמף, און ניט בלוז זי, נאָר אויך די נשמה, וואָס ווייס ניט פון סענטימענטאַליטי, פון רחמנות און מיטלייד, פון ליבע און ליבלאַכער קרובה'שאַפט, ווען ס'האַנדלט זיך וועגן דעם אמת פון דער סאָציאַלער רעוואָלוציע...

אויב די אַמאָליקע טמאים זיינען נאָך ניט אויסגעקויפט מיט'ן אייגן בלוט, וועלן זיי אויסגעקויפט ווערן. דאָס דאָזיקע בלוט וועט זיין דאָס שוואַנען־ליד פון אַ אידישן רעוואָלוציאָנער, וואָס שטאַמט פון דעם אַמאָליקן פאַרטרויערטן תּחום, וואו הונדערטער יאָרן האָט די צוקריפּלע אירישע נשמה געזוכט אַ תּיקון, וואַרפּנדיק זיך אין קאַנוואַלסיעס פון ספּקות. דער תּיקון איז ענדלאַך געפונען געוואָרן אין דער גרויסער, ליכטיקער תּורה פון דער אונטערדריקטער מענטשהייט, אין דעם גרעסטן קאַמף פון דער מענטשלעכער געשיכטע, און דער זון פון אַמאָליקן תּחום איז שוין אַ וועלט־בירגער; זיין היים איז אומעטום, וואו דער קאַמף גייט אָן...

גאַנץ איז די נשמה, ניט צוקריפּלט פון ספּקות און וואַקלעדיגן, און ס'וויילט זיך איבערגעבן אויפ'ן פאַפּיר, ווי אזוי איז

די נשמה צו אזא גאַנצקייט געקומען, וועגן איר ווידערגעבורט,
פיליכט וועלן דאָס נייע ליכט דערזען אויך אנדערע, די, וואָס
זיינען בלינד...

ניין, ניט געשיכטע ווערט דאָ פארשריבן, ניט פאַסטן ווערן
דאָ פארצייכנט. עס ווערט בלויז דערציילט וועגן דעם, וואָס פיר
פיל, פיל זין פון אַמאָליקן תחום האָבן איבערגעפילט און איבער-
געלעבט פאר די לעצטע יאָרן אין רעכטן מיטן פון קאמף, באַ-
געגנדיק זיך ניט איינמאַל פנים אל פנים מיט'ן טויט — פאר די
עטלאכע יאָר, וואָס זיינען געגליכן צו יאָרהונדערטער גאַנצע...

נייריאָרק, אָקטאָבער, 1921.

אנים לאנד פון דער סאציאלער רעוואלוציע

ערשטער טייל

אויף דער שיף

מיר שטייען אויפ'ן דעק. די שיף נעמט זי רירן. אן אומעט
כאפט ארום דאָס האַרץ. עס ווילט זיך נאָך און נאָך אַמאָל אַנקוקן
די פיל באַשאַנטע געזיכטער. ווער ווייסט, צי מען וועט זיך ווי-
דער זען?...

ס'שפילט דער אָרקעסטער; זיינע טענער פאַרגייען אין
טרויער און פאַרצווייפֿלונג. אַלע זיינען אָנגעכמורעט, אפילו די
מאַטראָזן. פון ברעג רייסט זיך אַ שטילער אָפשייד-געוויין...
אָט גיבן צום לעצטן מאָל אַ פאָך ווייסע טיכלאַך, היט.
ס'דערטראָגן זיך קלאַנגען פון דער „שבועה“ און פון „אינטער-
נאַציאָנאַל“, וואָס די חברים זינגען אויפ'ן האַפן. זיי באַגלייט
אַ הוראַגעשריי: „לעבן זאָל די רוסישע רעוואָלוציע!“, און ניו
יאָרק דערווייטערט זיך, רוקט זיך אָפּ אַלץ מער און מער...

די שיף הערט ניט אויף צו פייפן און ברומען פול מיט גע-
בעט, אַקוראַט ווי פאַר אַ געפאַר. איר ענטפערן אָפּ אַנדערע
שיפן, וואָס זי שווימט פאַרביי. אַזוי ווי דורך אַ נעבל וואַסן
אויס די דעכער פון די וואַלקן-קראַצערס. ס'זעט זיך שוין בלוין
די „סטאַטוע פון פרייהייט“, אָט נאָענט און אָט ווייט און וויי-
טער. ס'דאַכט זיך, אַז אירע אויגן-פענסטער באַגלייטן אונז
מיט פאַרוואַרטה, און דער פאַקל אין איר זייל-האַנט וואָרנט קעגן
עפּעס...

מיט אַכט יאָר צוריק האָט די זעלבע „סטאַטוע פון פריי-
הייט“ נאָר אַנדערש אויסגעקוקט. דאָס האַרץ האָט געקלאַפט פון
פרייד, ווען זי איז אויסגעוואַקסן אין איר ריזיקער גרויס. איך

געדענק, דאָס איז געווען אין אַ גרויסן האַרבעט־פּרימאָרנן. ענדי
לאַד איז דאָס ציל דערגרייכט: איך בין צוגעשוואומען צו אַ
ברעג, איך ווער אַ פּריווער מענטש פון אַ פּריי לאַנד. און איצט?
אזוי פּאַרוואָלקנט איז איר קרוין. אפילו די ווין־שטרעלן, וואָס
גלאַנצן און שפּילן זיך ארום אין די כוואַליעס, קענען ניט פּאַר־
טרייבן די פּאַרוואָלקנטקייט... שטייט זי ניט, די סטאַטוע, ווי אַ
זכר פון לאַנג, לאַנג פּאַרגאַנגענע צייטן?...

ווען מען שווימט דאָ פּאַרביי די אַמעריקאַנער ברעגן, וואָס
אויף אין זכרון פּאַרשיידענע פּאַסירונגען, באַגעגענישן; ס'דער־
מאָנען זיך די ערשטע איינדרוקן, וואָס אַמעריקע האָט געמאַכט;
אַ קעסל־גרוב, וואָס זירט און קאַכט און שלינגט זיך איהן, ווי אַ
שפּענדל... דאָך דערוועקט זיך אַ בענקשאַפט נאָך אַלץ, אפילו
נאָך יענע מאָמענטן, ווען די גשמה פלעגט זיך צאַפּלען, ווי אַ
פּויגל אין שטייג...

אכט יאָר אָפּגעלעבט אין אַמעריקע, געפונען דאָרטן אַ באָדן
פאַר זיך, זיך איינגעפונדעוועט, און גלייך ווי אַ נייע זון האָט
אויפגעשיינט איבער רוסלאַנד, פּאַרלאָזסטו אַלץ, ברעכסט אַן אייניג
געזעסענע היים און פליסט צוריק אין דער אַלטער וועלט אַרײַן...
פאַר וואָס איז דאָס אזוי?

ווער ווייס, וואַססט אויס אַ פּראַגע, צי דאָס נייע רוסלאַנד
וועט דערפילן אַלע דייע דערוואַרטונגען, צי וועט דיר ניט באַנג
טאָן? אָט שטייען נעבן מיר מיין פרוי און קינד. זיי זיינען
אויך פּאַרטיפּט אין מחשבות. וואָס טראַכט דער קליינטשיקער?
אזא אָנגעשטרענגטקייט איז אויסגעדריקט אויף זיין פנים'ס. קינד
מיינס, וואוהין שלעפּ איך זיך, וועסטו ניט פּאַלן אַ קרבן צו
זאַמען מיט דייע אומרויאַקע עלטערן? דער דאָזיקער געדאַנק
עקבערט מיין מאַרד, און וואָס ווייטער ס'ווערן די אַמעריקאַנער
ברעגן, אַלץ טיפּער ווערט די בענקשאַפט...

די קאָיוטע איז פול מיט בלומען, לעבעדיקע רויטע בלומען,
מיט פּאַנאָנדרעגעלאָזענע קנאָספּען. אַן אָנדרענק פון פּריינט.
זייער דופּט איז אָבער אויף אַ וויילע. באַלד וועלען זיי פּאַר־

וועלעקען, ווי אלץ פארוועלסט אין לעבן, אָהן אַ שפור. וואס זיי נען די אלע פארגאנגענע יאָרן, אויב ניט פארוועלסטע בלומען? זיינען זיי געווען בלומען? איצט דאָכט זיך, אז יאָ...
 אויפ'ן דעק איז אונזער גאנצע קאָמפּאָניע: משה טערמאן, משה ביז, א. ליטוואַק, ב. באָראַכאָוו מיט זיין פרוי און טאָכטערל, זרובבל. קיינעם ווילט זיך עפעס ניט ריידן. מען קוקט אַלץ צו דער ריכטונג פון ברענ. קאָנטיק, אלעמען באהערשט די זעלבע שטימונג: ס'בעקט זיך נאָך דעם, מיט וואָס מען האָט זיך נאָר וואָס צושיידט, און עס שרעקט דאָס, וואָס איז פאָראַויס... דאָס קליינוואַרג, מיין זונעלע און באָראַכאָוו'ס טאָכטערל, שליסט צווישן זיך באַקאָנטשאַפט; זיי דערציילן זיך עפעס איינע די אנדערע, און זייער האַרציק געלעכטערל וועקט אונז אויף פון אונז זער פאַרטראַכטקייט..

אַרום איז שוין בלויז הימעל און וואַסער. שטיל איז דער אָקעאַן. ס'קוקט אויף אים אַראָפּ אַ שיינער זומער־פאַרנאַכט, אַזאַ ליכטיקער. די שיף איז פול מיט לעבן. פון אומעטום קלינגט אַרויס געלעכטער. דער אָרקעסטער שפּילט ווידער, ניט טרויעריק, נאָר פּרוילאָך. אויף די דעקן טראָגן זיך פּאַרלאַך אין אַ טאַנץ. דער אומעט דריקט אָבער אַלץ. ס'דאַכט זיך, אז אַפילו די, וואָס לאַכן אַזוי, וואָס דרייען זיך אין טאַנץ, טוען עס קינצללאַך: ס'ווילט זיך זיי פאַר'שיכור'ן זיך מיט עפעס, מאַכן זיך פאַרגעסן, אז הינטער זיי ליגט אַ שטיק לעבן, וואָס דערפון טראָגט זיי אַוועק אַלץ ווייטער און ווייטער די שיף...

ערגעץ אין אַ ווינקל אויפן דעק פון דריטן קלאַס שפּילט אימיצער אַף אַ האַרמאָניק; ער שפּילט אַ באַקאַנט רוסיש ליד, אַ מעלאַנכאָליש, און דאָס דאָזיקע ליד רערט אַזוי צום האַרצן; אין די איינפאַכע איינטאָניקע קלאַנגען פון דער האַרמאָניק הערט זיך דער שטילער וויי פון אַן איינזאַמער נשמה, וואָס בלאַנדזשעט אַרום איבער דער גרויסער וועלט און קען זיך קיין מקום מנוחה ניט געפינען... דו קוקסט זיך איין אין דונקעלן אָקעאַן, אין זייער נע רואיקע וועלן, און ס'דאַכט זיך דיר, אז די איינזאַמע נשמה

ביסטו אליין; — דו וואנדערסט פון איין לאנד אין א צווייטן; די אלטע היים האָט דיך פאַרשטויסן פון זיך, האָסטו דורכגעדי מאכט פארשידענע גילגולים און ביסט געקומען אין אמעריקע, וואו דו האָסט געפונען אַ נייע גוטע היים. ציט דיך ווידער צום שורש, אהין, וואו עס שוועבט נאָך דער גייסט פון דיין יוגנט, פון דינע בעסטע און שענסטע טרוימען. א נעזנר'ניק ביסטו... וועט מיט דער באפרייאונג פון רוסלאנד שוין נעמען א סוף צו דיין נעזנר זיין? ווער ווייס? ווער ווייס?

ס'גייט אוועק א שעה נאָך אַ שעה, און ס'דאכט זיך, אז דו האָסט דאָ, צווישן הימל און וואסער, גאָר געמאכט דיין היים... אַ שווימענדיקע היים, ניין, אַ שווימענדיקע וועלט, מיט באזונדערע אינטערעסן, מיט אַ באזונדער אַרט לעבן, און וואָס ברייטער ס'ווערט דער ים, אַלץ מער ווערסטו צונויפגעוואקסן מיט אים; דו דערפילסט זיין מאגישע קראפט, ווי ער פאַר גלעט אַלץ, ווי ער מאכט שלום צווישן מענטשן, ווי ער שאַפט נייע פריינדשאַפט...

ליטוואַס און באַראַבאָוו, פאַרביסענע פאַרטיייר־שונאים. פאַר ברענגען זיי דאָ אין דער שווימענדיקער היים אזוי געמיטלאַך, אַקוראַט ווי ס'וואָלט צווישן זיי גאָר ניט פאַרגעקומען; מיר האָבן אמת נחת דערפון. באזונדערס געפעלט עס טערמאַנען; ער ווינקט צו אונז אַלעמען מיט אַ שמייכל, ווען ער זעט זיי ביידן, ליטוואַס'ן און באַראַבאָוו'ן, זיצן צוזאַמען: סאַראַ כישוף־ מאַכער דער ים איז עס! — באַמערקט ער.

זרובבל שרייבט עס צו צו דער ווירקונג פון דער רוסישער רעוואָלוציע, — אין איר שטעקט עס דער כישוף צו מאַכן פון שונאים פריינט. נאָר וואָס מאַכט עס אויס, די רעוואָלוציע, צי דער ים, אבי שלום ושלוח. ווי זינגט מען? „שלום, אידעלאַך, שלום“, און ס'דערהערט זיך אַן אמת'ער חסיד'ישער קנאַק מיט די פינגער און אַ ניגון...

— כ'לעבן, אַן אידיליע! — רופט זיך אימיצער אָפּ, און לכבוד אָט דער אידיליע קריגט מען אַביסעל קאַניאַק ביים וואַר-

שעווער אידישן סוחר, וואָס פּאָרט מיט אונז צוזאַמען, און מען טרינקט לחיים...

דער וואַרשעווער סוחר האָט אַ טבע ניט אָפּצוואַגן; פּאַר-קערט, ער דערמאָנט אַליין גאַנץ אָפּט, אז ס'וואָלט ניט געשאַדט צו מאַכן אַ שנעפּל: ס'דערוואַרימט די נשמה!, און ער ווערט במילא אַ טייל פון אונזער קאָמפּאַניע...

געוויינטלאַך, דרייען זיך אַלע געשפרעכן אַרום דער געפאַר פאַר סאָבמאַרינס, אַרום דער מלחמה, אַרום דער רעוואָלוציע. מען דיסקוטירט, מען היצט זיך אונטער אַביסל. ס'פעלן אויך ניט קיין זיכחים וועגן דער אידישער פּראָגע, וועגן „בונד“, וועגן ציוניזם, דאָ טשעפּן זיך שוין איין איינער אין צווייטן ליטוואַק און באַראַכאָוו; מען נעמט זיך שטעכן גאַנץ ניש-קשה'דיק, גאָר ווי אַה דער יבשה.

באַראַכאָוו איז אָנגרייפּנדיק; ער רעכנט אויס אַ גאַנצן צעמל חטאים אויפ'ן „בונד“; ער צעקאַכט זיך אזוי, אז ער לאָזט קיינעם ניט ריידן: אַסימילאַציע, אַסימילאַציע — שרייט ער מיט זיין דינעם קול, — אָט דאָס איז די פּאָליטיק פון „בונד“ פאַר אַלע זיינע יאָרן. איר קענט עס אפּשר לייקענען? ...

מען זעט, אז ליטוואַק שטרענגט זיך אָן. ניט אַריינצולאָזן אַ שפּילקעלע, וואָס זאָל דערניין אין זיבעטן ריפּ אַריין. די ווינקל-לען פון זיינע ליפּן גיבן זיך אַ קרים און ער זאָגט אַרויס צווישן די ציין קורץ און שאַרף: און די „פּועל-ציון“? וואס איז זייער פּאָליטיק? לעקן די שטויב פון די פּיס באַ דער אידישער בור-זשאַזיע...

טערמאַן באַרואיקט ביידן. ער ווייזט אָן, אז באַראַכאָוו הרג'עט זיך אוועק, וואָס ער פאַרנעמט זיך מיט פאַרטייעניגים. ווי קומט איר צו פּאָליטיק? — זאָגט טערמאַן אין אַ גוטמוטיקן טאָן. — איר וואָלט מער נוצן געבראַכט דער אידישער אַרבעטער-באוועגונג, ווען איר זאָלט זיך דורכאויס אָפּגעבן מיט אייערע וויסנשאַפטלאכע פּאַר-שונגען אויפ'ן געביט פון דער אידישער פּילאָלאָגיע און דער געשיכט-טע פון דער אידישער ליטעראַטור.

באָראַכאָוו שפּרינגט אזוי אויף פון צאָרן: איד ווייס, איך
 בונדיסטן, זיינען די „פּועלי ציון“ אַ ביין אין האַלז. וואָלט איר
 זייער נעוואַלט, איד זאָל ווערן אַ פּאָליטישער מת. נאָר אומזיסט
 די מי. מיר, פּועלי ציון, וועלן איך נאָך ווייזן, מיט וועמען דער
 אידישער פּראָלעטאַריאַט גייט. נו, און איר וועט שוין איצט
 דערגרייכן אייער קולטורעלע אויטאָנאָמיע, איז וואָס ווייטער?
 וועט איר זינגען אייער אַסימילאַטאָרישן מהיפּית אויף אַ נייעם
 שטייגער...

ליטוואַס קאָן זיך מער ניט באהערשן, זיין גאַנצער פנים קרימט
 זיך שוין אויס, און ער רופט זיך אָפּ: אַ טייערער ווייז פאר מאַטקע
 חבר; איר, פּועלי ציון, רעדט אין נאָמען פון אידישן פּראָלעטאַר
 ריאַט? די אידישע אַרבטער האָבן וויכטיגערע אויפגאַבן, ווי צו
 זוכן אַ טעריטאָריע אויף דער לבנה...

די דעבאַטע דערגרייכט אַ גאַנץ הויכע אַקטאַווע. נאָר דער
 וואַרשעווער סוחר מישט זיך אַריין מיט זיין קאָניאַק: ניט געקריגט
 זיך, מיינע הערן, איר זייט טאַקע געבילדעטע לייט, תלמידי חכמים,
 קענט זיך פיינ פּלפּול'ן, נאָר צו אַ ביסל משקה קומט עס ניט —
 און ער דערלאנגט אונז צו קעלעשקעלאַך. דער שלום שטעלט זיך
 ווידער אַיין און מען רעדט שוין מער ניט וועגן פּאָליטיק...

ס'קומט אָן דער אָונט. אין אלע קלאַסן איז זיך דער עולם
 משמח מיט טעניז, מיט קאָרטן-שפּיל, מיט ראָמאַנסירן. נאָר אונזער
 קאַמפּאָניע פּאַרקלייבט זיך אין אַ ווינקל אויפ'ן דעק. אימעצער
 פאַרציט אַ לידל, די איבעריקע כאַפּן אים אונטער, און פּול ווערט
 די ים-לופט מיט אונזער געזאַנג. פון רוסישע ניגונים גייט מען
 איבער אויף אידישע, און ס'פאַרענדיקט זיך גאַנץ אָפט מיט
 העברעאישע און אַראַבישע. אויף די לעצטע ניגונים איז אַ גרויסער
 מייסטער זרובבל. ער זינגט מיט האַרץ און נשמה. באָראַכאָוו
 פאַרטרוימט זיך: אַך, ווי גוט איז עס צו הערן אויף די ברעגן פון
 ירדן...

זרובבל דערציילט טאַקע וועגן זיינע איבערלעבונגען אין אַרץ-
 ישראל. ער דערציילט שוין, פּול מיט בילדער, און ער מיט

באַראַכאָוו קאָנען בשום אופן ניט באַגרייפן, ווי איז דאָס ביי אונז
ניטאָ קיין בענקשאפט נאָך ציון...

די ניגונים און די מעשיות געפעלן אונז; קיין בענקשאפט נאָך
ציון קענען זיי אבער אין אונז ניט דערוועקן, און דאָס איז א טעמע
פאר א נייער דיסקוסיע, פאר א נייעם ויכוח. עס שמעקט שוין
ווידער מיט פולווער, נאָר עס גייט פאַראיבער בשורה; ס'הייבט זיך
אָן אַ נייע סדרה מעשיות, וויצן, גלייכווערטלאך, ווען דער ראש
המדברים איז שוין ליטוואק מיט זיין שארפזין. ס'לאכט זיך אזוי
פריש, אזוי פריי, אז ס'שמעקט אָן אויך דאָס קליינווארג, וואָס שפילט
זיך געבן אונז.

ביידע, מיין זונעלע און באַראַכאָוו'ס טאַכטערל, ווערן זייער
שטיפעריש געשטימט, און משה כץ גיט זיי צו מוט; ער שטיפט
מיט זיי צוזאמען, און אין זיין קינדערש מאַכן זיך פילט זיך אַ
טיפע בענקשאפט, וואָס ער האָט ניט זיין פאמיליע מיט זיך. ער
איז אונז ווי מקנא. ער רעדט וועגן דעם ניט, נאָר דער גוטער
באַראַכאָוו כאַפט אים באַ אזא זינדיקן געדאַנק:

— גוט אה איד, כץ, מען דאַרף ניט זיין קליגער פון אַלע-
מען. מאַלע וואָס עס מאַכט זיך, ווי האָט מען דאָס ניט די פאַ-
מיליע מיט זיך?

טערמאַן איז באַ אן אנדער מיינונג: כץ, הערט זיי אין
טראַק, איר זייט קליגער פון זיי אַלעמען. שלעפן זיך מיט דער
פאמיליע, ווען מען ווייס ניט, וואָס מיט דיר אַליין וועט זיין,
איז ניט קיין גרויסע חכמה...

ליטוואַק גיט אים גערעכט; נאָר איד מיט באַראַכאָוו'ן באַר-
שטייען אה אונזעריקס; דאָס זוכען מיר אַ זכות פאַר זיך. מער
ניט איין כץ נעמט ניט קיין אַנטייל אין שמועס; ער זעצט פאַר
צו שטיפן מיט'ן קליינווארג, כאַפנדיק אויף אונז אַ קוק פון דער
זייט, וואָס באַדייט: וועקט ניט די וואונדן...

ס'גלייען אזוי פאַריבער דריי טעג, און מיר באַמערקן נאָר
ניט, ווי מיר קומען אָן אין האַליפאָסס...
אונזער שיה שטעלט זיך אָפּ האַרט כאַס האַפן. די שטאַרט

לינט פאר אונז אויבנאויה, ווי אף דער דלאָניע; מיר זעען די הייזער, די גאסן; זיי ציען זיך הויך, ווי אף א בארג, מיט לאַנגע און ברויטע סטעזשקעס, דורכגעוואָרפן מיט ביימער.

ס'זיינען הייסע טעג. די זון ברענט. אפילו די לופט אויפ'ן דעק איז א שטיקנדיקע, פול מיט א שווערן גערוך, וואָס קומט פון האַפן.

וויפיל מען וועט אונז דאָ האַלטן ווייס קיינער ניט. צווישן די פּאָליטישע עמיגראַנטן הערשט אן אומרואיקייט. מען דער-מאָנט זיך, וואָס דאָ האָט פאסירט מיט טראַצקי'ן, ווי אזוי מען האָט אים מיט גוואַלד אַראָפּגעשלאָפּט פון שיף און אַרעסטירט, ווי אזוי מען האָט זיין פּאַמיליע פאַרשפּאַרט אין א קאָנטינענטאַל פּאַנסיאָן. וואָס פאַר א סוּרפּריזן גרייט צו פאַר אונז די „ענג-לישע דעמאָקראַטיע“?

איינער פון די סטואַרדס ראַמט אונז אריין א סוד, אז אויב מיר האָבן מיט זיך וועלכע ס'איז פאַפירן, מאַנוסקריפּטן, דייטשע אָדער רוסישע ביכער, עס מאַכט ניט אויס וואָסערע, אפילו די אומ-שולדיקסטע, זאָלן מיר דאָ אים געבן צו באהאַלטן; ניט בלויז קען מען דאָס אלץ קאָנפּיסקירן, נאָר מען קען נאָך אונז אויך פאַר-האַלטן צוליב דעם. מען איז דאָ שרעקלאַך שטרענג, איבערהויפּט צו רוסן, וואָס קערן זיך אום נאָך דער רעוואָלוציע אהיים.

דאָס רופט אַרויס פאַרשידענע געשפּרעכן; אומרואיקער פון אלעמען איז באַראַכאָוו: ער פירט מיט זיך אזויפיל וויכטיקע דאָקומענטן און מאַטעריאַלן וועגן דער געשיכטע פון דער אי-דישער ליטעראַטור, וואָס ער האָט געזאַמלט פאַר יאָרן און יאָרן אין די גרעסטע ביבליאָטעקן פון אייראָפּע און אמעריקע. אים איז בשום אופן ניט געלונגען צו באַקומען א דערלויבניש פון דער ענגלישער רעגירונג דורכצופירן עס; האָט ער עס גענומען מיט זיך אויף גאָט'ס באַראַט.

דער סטואַרד קריגט פון אונז עטליכע דאָלער, און מיר ראַי-טעווען זיך פון דער „ענגלישער דעמאָקראַטיע“...

אין שטאָרט לאָזט מען קיינעם ניט אַראָפּ, חוץ אַ פּאָר אַמע-
ריקאנער קאָרעספּאָנדענטן, און מיר וואַרטן שוין מיט אומגעדולד
אַף אַן אונטערזוכונג און פאַרהער. יעדע מינוט ציט זיך, ווי
פון פּעך, מען געפינט זיך קיין אָרט ניט. מען קריכט אַרום פון
קאָוטע אויפ'ן דעק, און פאַרסערט; אפילו לעזן איז אוממעג-
לאַך, אזוי אומגעדולדיק און אומרואַיק איז מען. און וואָס מער
עס ברענט די זון, אַלץ אומדערטרעגלאכער ווערט אויפ'ן דעק;
דער גערוך און דער רויש פון האַפּן ווערן אַלץ שטאַרקער, לאָזן
זיך אַלץ מער פּילן...

ענדלאַך דערהערט זיך אַ קלונג איבער'ן גאַנצן שיף; ס'ווערט
אַ האַוועניש און אַ יאָגעניש: די אונטערזוכונג און דער פאַרהער
האָבן זיך אָנגעהויבן. מען שטעלט אונז אויס, אזוי ווי סאָלדאַטן,
אין עטלאכע רייען, און מיר דערפילן גלייך, וואָס ס'באַדייט די
„ענגלישע דעמאָקראַטיע“...

מען נישטערט דורך יעדע פּיצל פּאַפּיר, וואָס מען געפינט
ביי אימעצן. ביי אייניגע רייסט מען אפילו אויף די טאָוולען
פון ביכער. טאָמער איז דאָרטן עפעס געפערלאכס ניט באַ-
האַלטן; מען שעמט זיך ניט צו קאָנפּיסקירן פּאַוולאָסקי'ס דייטש-
רוסישן ווערטערבוך, ווייל פירן אזא זאך מיט זיך איז אַ חשד
אויף שפּיאָנאַזש... מען מוטשעט מיט פאַרשידענע פּראַגן, מען
קריכט אַריין אזוי גראַב אין דער נשמת, מען גריבלט זיך אין אינד
טיס לעבן...

דער בעאַמטער, וואָס עקזאַמינירט מיך און מיין פּרוי, איז
זייער שטאַרק אומצופּרידן, וואָס מיר זיינען סאָציאַליסטן. ער
ווייל אונז איינריידן, אַז מיר זיינען ניט אַנדערש ווי באַלשעוויקעס.
וואָס דען, אַ זשורנאַליסט, — טענה'ט ער צו מיר, דרייענדיק
זיינע געלעז וואָנצן — האָט איר גאָר קיין שייכות ניט מיט
טראַצקין? איר קאָנט דאָך אים, מסתמא, זייער אַ נאָנטער
פּריינט...

מיר לייקענען ניט, אַז מיר קאָנען זיך מיט טראַצקין. נו,

איז וואָס דערפון געדרונגען? מיין פרוי ווערט אַביסל אויפגע-
רעגט:

— וואָס איז, מיסטער, אייער דאגה, ווער אונזערע פריינט
זיינען? מיר פאָרן ניט צו אייך, נאָר צו זיך אַהיים...

דער באַאמטער קוקט בייז: מאַדאַם, זייט ניט אַזוי אויפֿ-
גערעגט, פון אויפֿרעגונג קומט קיין מאָל ניט צו קיין געזונט, בפרט
נאָך היינטיקע צייטן, און דאָ אפֿ'ן פֿלאַץ, וואו איר געפינט זיך...
איך פֿאַרליר מיין גלייכגעוויכט. איך פרעג אים שאַרף:
וואָס וויל ער? וואָס טשעפעט ער זיך? ער וויל גאָר ניט, בלויז
איין זאָך: פֿאַרהיטן רוסלאַנד פון אומגעוויינטשטע עלעמענטן.
דאָס איז דער פֿאַרלאַנג און באַפעל פון זיין קעניגלאַכער גרויס-
בריטישער רעגירונג...

אַן אַנדער עמיגראַנט, אַ יונגער רוס, וואָס שטייט דערביי,
רופט זיך אָפֿ: זאָל אייער קעניגלאַכע רעגירונג זיך ווייניקער
עסק'ן מיט רוסלאַנד, וועט זיין גלייכער. די רוסן וועלן שוין
איצט, ווען צאָר ניקאָלאַי איז מער ניט קיין הערשער, זייער שטעטל
אַליין באַשטיין...

דער באַאמטער קוקט אַליץ בייז; ער טראַכט עפעס אַ ווילע,
דרייט גערוועזן די וואָנצן און גיט אַ זאָג: איר קענט גיין! — דער-
לאַנגענדיק אונז צוריק אונזערע פֿאַספֿאַרטן און אייניקע אָפֿשיידט-
בריוו און טעלעגראַמעס, וואָס איך האָב גראָד דערהאַלטן אַף
דער שיף.

— פֿרייע ענגלאַנד! — רופט זיך אָפֿ סאַרקאַסטיש דער רוס,
ווען מיר גייען אַרויס פון אונטערזוכונגס-צימער.

ס'ווייזט זיך אַרויס, אַז מיר האָבן נאָך גוט אָפֿגעשניטן;
אַנדערע האָט מען נאָך מער געמאַטערט. באַראַכטאָוו פֿילט זיך
איבער-גליקלאַך: געראַטעוועט די דאָקומענטן, אַ טייערער מענטש,
דער סטואַרד...

ליטוואַס דערציילט, אַז אים האָט גאָר אָפֿגעגאַלטן; ער האָט

אָנגערטראָפן אַ באַאָמטן, ווי ס'שיינט, אַ נאַטוראַליזירטן ליטווישן אידן, וואָס האָט זיך שטאַרק נאָכגעפרעגט, צי ליטוואַס קען גער וויסע פּערזאָנען אין ווילנע. צוליב דעם איז ביי אים כמעט קיין אונטערזוכונג און פאַרהער ניט געווען.

— פאַרט אַ איד זאָל לעבן, — וואָרפט אימיצער אַרײַן אַ ווערטל. — זיי זיינען אומעטום דאָ, אָן זיי קען מען זיך ניט באַ- גיין, אַ גליקלאַכע אומה אונזערע...

דאָס, וואָס האַליפּאַסק איז אַראָפּגע'פּטר'ט אַזוי כשורה, רופט אַרויס אַ געהויבענע שטימונג איבערן גאַנצן שיף. אַפילו דער קאַפיטאַן, וואָס אַנערקענט בלויז די פּאַסאַזשירן פון ערשטן קלאַס, איז אַזוי אויפגעלעגט, אַז ער ענטפערט העפלאַך אַה פּראָגן פון די פּאַסאַזשירן פון צווייטן קלאַס און גייט אַרײַן מיט אייניקע פון זיי אין אַ שמועס. דאָס ערשטע מאָל — דערציילט ער — טרעפט עס אים פאַר דער לעצטער צייט, אַז מען זאָל שטיין אין האַליפּאַסק בלויז דריי טעג; געוויינלאַך פאַרהאַלט מען אויף צוויי און דריי וואָכן; די אונטערזוכונג און דער פאַרהער ציען זיך עטלאַכע טעג נאָכאַנאַנד, און איצט אַזוי געשוויינט, דאָס איז אַ נייע. דערביי דערקלערט ער, אַז די אמת'ע יס'רייזע הויבט זיך ערשט אָן. מיר טרעטן אַרײַן אין שטראָם פון צפון-וואַסערן, וואָס זיינען צייטנווייס גאַנץ שטורמיש, און עס קענען בכלל טרעפן סיוּרפּריזן; ער איז זיכער, אַז קיין שום סכנה איז ניטאָ, מען מעג זיין גאַנץ רואיק. צי דאָס דאַכט זיך אונז, נאָר מיר פילן, אַז דער קאַפיטאַן איז אַליין ניט איבערצייגט אין זיינע פאַרויבערונגען...

די שיף שווימט שטיל. אַפן האַרצן איז רואיק. עס טראַכט זיך ניט וועגן קיין שום זאַך, און אין אָוונט קלייבט זיך, ווי גע- וויינלאַך, צונױף אונזער קאַמפּאַניע אַפן דעק פונקט אין אַ ווינקל, וואוהין ס'פאַלט אַ סך לבנה-שיין...

ס'מאַכט אונז אַ וויזיט פון ערשטן קלאַס מאַדאַם דר. אינ' גערמאַן פון ניו יאָרק. דאָס איבעראַשט אונז, אַזאַ "זכיה" האָבן

מיר ניט דערווארט: אין איר גאנצן טאָן, אין איר גאנצער האַל-
טונג פילט זיך דאָך, אז זי קוקט אַף אונז פון אויבן אַראָפּ. זי
נעמט אונז דערציילן וועגן איר נאָנטער פריינטשאַפּט מיט פלע-
כאָוון, וועלנדיק דערמיט אונטערשטרייכן, אז זי איז זייער אַ
וויכטיקע פיגור פאַר דער רוסישער רעוואָלוציע, און קיינער קען
זיך מיט איר ניט פאַרגלייבן...

זי רעדט פיל וועגן לענינען און טראַצקין, וואָס פאַר אַן אומ-
גליק זיי זיינען פאַר דער רעוואָלוציע, שאַנעוועט אויך ניט דעם
„בונד“ פאַר זיין „נאַציאָנאַליזם“, און אויב מען איז מיט איר ניט
מסכים, ווערט זי אומגעדולדיק. אָט-אַט רייסט זיך, דאכט זיך,
בא איר אַראָפּ פון די ליפּן: וואָס הייסט, איר ווידערשפרעכט
מיר? איך מיט טיין מאַן זיינען דאָך יפּעס אַלטע אָנגעווענע
מאַרקסיסטן...

קאָנטיק, אימפּאַנירט ניט צו שטאַרק דער מאַדאַם דר. אינ-
געראַמאַן אונזער קאָמפּאַניע, און זי גייט גיך אַוועק צו זיך, אין
דער הויכער געזעלשאַפּט פון די אַמעריקאַנער קאַרעספּאַנדענטן
און אַנדערע „אַריסטאָקראַטישע“ פּערזענלאַכקייטן. דאָרטן איז
איר ריכטיקע אַטמאָספּער...

איינער פון די קאַרעספּאַנדענטן לאָזט זיך אַראָפּ צו אונז;
ער האָט געהערט, אז מיר זיינען פּאָליטישע עמיגראַנטן, וויל ער
זיך מיט אונז באַקענען; ער האַלט זיך פאַר אַ סאָציאַליסט, און
אים וואונדערט, וואָס ער האָט ביז אַהער ניט געהערט וועגן
אַזעלכע וויכטיקע פיגורן אין דער אינטערנאַציאָנאַלער סאָציאַליס-
טישער באַוועגונג, ווי די ניו יאָרקער דאָקטאָרע מיט איר מאַן...

דאָס רופט ארויס ביי אייניקע פון אונז אַ שמייכל, און מיר
האַבן אַ נייע טעמע, ווי צו פּאַרטרייבן די צייט; מיר לופטערן
דורך פּאַרשידענע פּערזענלאַכקייטן פון אַמעריקאַנער באַווע-
גונגס-זומפּ, און אימיצער מאַכט נאָך אַ ניו יאָרקער רוסישן
„מאַרקסיסט“, וואָס הויבט אָן און פאַרענדיקט יעדע רעדע מיט די

ווערטער „די עקאָנאָמישע סטרוקטור פון דער היינטיקער געזעל־שאפט“.

— וואָס איז דאָס, אַ מין „אשרי“? — גיט אַ פּרעג דער וואַרשעווער סוחר און ראַט צו פאַרטרינקען די צרות...

אַ טייערער איד, אָט דער וואַרשעווער סוחר: ער איז שמענדיק דאָ מיט זיין ראַט פונקט אין צייט. און ער איז זייער צופרידן, וואָס ער קען אזוי באדינען תלמידיו־חכמים. ער האַלט שטאַרק, זאָגט ער, פון דער מצוה...

אַפן אַנדער טאָג איז שוין די שטימונג נאָר אַן אַנדערע. עס ווערט אַלץ אזוי דערעסן, אזוי מאַנאָטאָנאַרטיק. עס ווילט זיך מער ניט ריידן, זינגען, דיסקוטירן. אין דער שטיל פאַרדריסט, וואָס דער ים איז נאָך אַלץ אזוי רואיק. וואָלט אַ שטורם געווען, וואָלט זיך די צייט ניט געצויגן אזוי לאַנגווייליק. ס'איז אַפילו פאַראַן אַ פאַרלאַנג צו באַגעגענען אַ דייטשע „סאָבמאַרינקע“: אַלץ כּדאי איבערצולעבן...

קיין סאָבמאַרינס באַגעגנט מען אָבער ניט, הגם מען שרעקט זיך פאַר זיי זייער שטאַרק. אַ באַזונדער שרעק וואַרפן אין דעם פּרט אָן די איבונגען, ווי צו באַגיין זיך מיט די שוץ־גאַרטלען. פאַר די קינדערלאַך איז דאָס אַ פּרילאָכער צייט־פאַרטרייב. זיי איז זייער געפּעלן דער שפּיל, ווי אזוי אַלע און זיי אַליין גייען אָנגעטאָן מיט די לייווענטענע הויקערס פון פאַרנט און הינטן; זיי לויפן אַרום, די קליינע קאַראַפּוויקעס, אין די שוץ־גאַרטלען איבער די דעקן; יאָגן זיך איינע נאָך די אַנדערע און פאַרהילכן די לופט מיט זייער קלינגענדיק געלעכטערל. נאָר אָט לאָזט אַרויס די שיף אַ שניידנדיקן פייה, אַלס סימן, אז יעדער דאַרף זיך שטעלן באַ זיין רעטונגס־שיפל. עפעס אַ סקרוד גייט אַרי־בער איבער'ן לייב, און די קינדערלאַך טוליען זיך אזוי ציטריק, מיט אַ שטילן געוויין צו די עלטערן; אין אַזעלכע מינוטן איז שוין נאָר ניטאָ קיין פאַרלאַנג צו באַגעגענען אַ דייטשע „סאָב־מאַרינקע“...

ביסלאַבווייז שפילט זיך פאנאנדער דער ים, און ס'נעמט אויך אָפּ דער פארלאַנג, אז ס'זאָל אויסברעכן א שטורם. די שיף וואַרפט זיך, ווי אין קה הקלע, אַרומגעריןגלט מיט ברוי-זיסע כוואַליעס, וואָס ווערן אַלץ גרעסער און שוואַרצער. אפילו די גאָר גרויסע העלדן לאָזן אַראָפּ די נעזער; זיי הערן זיך אויף צו וויצלען, נאָר זיצן פאַרשפאַרט אין די קאָיטעס און גיבן אָפּ דעם ים, וואָס אים קומט... ניטאָ קיין געזאַנג און געלעכטער אַף די דעקן, ס'טראָגן זיך ניט קיין פאַרלאַך אין טאַנץ, אפילו ווען דער אָרקעסטער שפילט. אַלץ איז עפעס ווי אָפגעשטאַרבן אויף דער שיף. לידיקלאַך זיינען די עס-זאַלן. אפילו די, וואָס גיבן זיך ניט אונטער דעם ים-שטורם, פילן זיך לאַעליכס'דיק... דער שטורעם ווערט מיטאַמאָל באַזיגט.

דאָס קומט פאַר גראָד דעמאָלט, ווען דער ים האַלט אין זיין רעכטן שפיל מיט די ברויזיקע כוואַליעס. אַף די דעקן איז טויטלאַך. נאָר אָט באַווייזן זיך צוויי ריזיקע רויכנדיקע קויר-מענס, און אַלע שיטן זיך אַרויס פון די קאָיטעס. די קוימענס זיינען שוין גאָר נאָנט, און מיר דערזען פאַר זיך אַ גרויסע שיף מיט אָנגעשטעלטע האַרמאַטן. זי שטעלט זיך אָפּ קעגן אונז. פון איר טיילט זיך אָפּ אַ קליין שיפל מיט עטלאַכע פערזאָן. די כוואַליעס וואַרפן אומ'ברחמנות'דיק דאָס שיפל; צייטנווייז דאַכט זיך, אז זיי קערן זי איבער צוזאַמען מיט די מענטשן אין איר. דאָך שווימט זי אונטער צו אונזער שיף און שטעלט זיך אָפּ...

דאָס איז אַן ענגלישע קריגס-שיף; זי מיינט קיין שלעכטס ניט. זי אונטערוכט נאָר, צי די פאַפירן אַף אונזער שיף זיינען אין אָרדנונג, און ווען זי דערקונדיקט זיך, אז אַלץ איז אין בעסטן סדר, לאָזט זי אונז פאַרזעצן דעם וועג. די מאַטראָסן, אין שוץ-גאַרטלען, אַף דעם קליינעם שיפל האָבן דערווייל אַ „גור-טיים". מען וואַרפט זיי אין ים אַריין פאַרשידענע נאַשערייען, פאַפיראַסן, ציגאַרן; קעמפנדיק מיט'ן ים, כאַפן זיי דאָס פלינג אונטער און שיקן עלעגאַנט לופט-קושן אונזערע דאַמען. די מאַטראָסן זיינען יונגע לייט מיט בלאַסע אויסגעמוטשעטע געזיכטער, און ווען מען

קוקט אַף זיי, נלויבט זיך ניט, אַז זיי זיינען פייאיק אַרפּאָפּולאַרן מענטשן אַפ'ן אָפּגרונט פון אַקעאַן...

די דאָזיקע געשעעניש מאַכט אַלעמען געזונט, און מיט אַ געפיל פון דאַנקבאַרקייט באַגלייטן מיר די ענגלישע שיף; מיט נייגריקייט קוקן מיר זיך צו צו איר שטרייט מיט די כוואַליעס, און מיר ווינטשן זיך אַלע ניט צו האָבן אַזאַ באַגעגעניש מיט אַ דייטשער קריגס־שיף; אין דער מינוט האַלטן מיר זייער שטאַרק פון דער „ענגלישער דעמאָקראַטיע“...

ווען די איבערראַשונג ניט פאַראַיבער, טראַגט אונז אוועק די שיף אַלץ ווייטער, ווייטער אין צפון. די נעכט ווערן קירצער און קירצער. ס'הערשט שוין אַרום אייביקער טאָג. מיר געפינען זיך אין אַ ווייטער וועלט: ווייס איז דער הימל, ווייס איז דער ים. ס'איז ווידער רואיק, ניטאָ קיין איין בריוויקע כוואַליע.

ווי פאַרוויקלט אין אַ דורכזיכטיגן גרויען נעבל, שיינען אַרויס פון ביידע זייטן רונדע בערג; אַף זיי פינקלען לייכט־טורעמס, און ס'דאַכט זיך, אַז די בערג האָבן זיך צונויפגעגאַסן מיט'ן בלויען אויסגעשטערנטן הימל. וואָס ווייטער ווערן די פאַרנעבלטע בערג אַלץ געדיכטער. צייטנווייז זעט עס אויס, ווי די שיף וואַלט זיך געפונען אין אַ קרייז, אַנגעפיקעוועט מיט גרויס־גרויסע שימערירנדיקע דימענטן. אַט ווערט דער הימל־האַריוואַנט באַדעקט מיט פורפור; די פאַרנעבלטע בערג זיינען שוין, דאַכט זיך, לאַנגע שטיקער ווייסע וואַלקנס, וואָס בייגן זיך אַלץ נענטער און נענטער צום ברעג, און צווישן די שימערירנדיקע דימענטן שניידן דורך אַ וועג טונקעלע זעגל־שיפלאַך...

וואָס איז דאָס, זיינען מיר אין אַ וואונדער־לאַנד? דער זייגער ווייזט שוין צוויי באַנאַכט, און אַף די דעקן איז נאָך פול מיט לעבן; מען טראַכט גאַרניט וועגן שלאַפן. און באַמט, ווי קאָן מען דאָס שלאַפן אין אַזאַ הערלאַכן טאָג? אַ רוסישער פויער קאָן בשום אופן ניט פאַרשטיין, אַז איצט איז גאַר נאַכט. דאָס מוז מען, טענה'ט ער, בכיון איבערדרייען דעם זייגער אַף דער

שיה, ווייל ווי קאן עס געמאָלט זיין, אז עס זאָל גאָר קיין נאָכט ניט זיין? אין זיין מוח פאטויפעט זיך דאָס ניט, צלמ'ט ער זיך נאָכ' אַנאַנד. דער עולם האָט מיט אים „שפּאַס“. עס הערט זיך א שטיקענדיקער געלעכטער. מען וועקט אויף אייניגע פּאַסאַזשירן, וואָס האָבן שוין לאַנג געשלאָפּן. זיי קומען צולויפּן אפ'ן דעס פאַרסאָפּטע, האַלב-אַנגעטאַנענע, מיינענדיק, אז אַ סאָבמאַרינקע איז שוין דאָ...

די פּאַסאַזשירן פון ערשטן קלאַס, וואָס האַלטן זיך פאַר באַזונדערע מיוחסים און ווייכן ניט בלויז פון דריטן, נאָר אויך פון צווייטן קלאַס, שטעלן זיך אַוועק באַ די פאַרענצן פון זייער דעק און קלייבן נחת פון דער סצענע. אפילו דער דייטשער קאָנדיט פון עפעס אַן אַמעריקאַנער רעפּובליקל מיט זיין פרוי, וואָס פאַרן אַר אונזער שיה, זיינען וואָך; זיי כאַפּן אַ קוק, וואָס דאָ קומט פאַר. ס'פּעלט דאָ, נאַטירלאַך, אויך ניט די מאַדאַם דר. אינגערמאַן. זי קוקט זייער ערנסט דורך איר בינאָקל און שמייכלט גרויסמוטיק...

אַלעמענס אויפּמערקזאַמקייט ציט צו אַ אידישער פּאַסאַ-זשיר, אַ מיטל-יאָריקער מאַן; ער שטייט מיט צעשויערטע האַר און צעשראַקענע אויגן; ס'קלאַפט אים אַ צאָן אָן אַ צאָן; ער פאַרשטייט ניט, וואָס דאָ קומט פאַר, מורמלט ער: וואָס, אַ סאָב-מאַרין? און דער עולם שיכט אַויס אין אַ הילכיקן געלעכטער. מ'צעגנייט זיך ערשט דעמאָלט אין פאַרשידענע זייטען, ווען איין ראַנד הימל ווערט אינגאַנצן רויט, און די זון נעמט מאַכן חנ'רלאַך צום ים, קאַקעטירט מיט די בוואַליעס, וואָס זעען שוין אַויס, ווי ריזיקריזיקע קרעלן...

אַר פאַרגן דערוויסן מיר זיך פון קאַפיטאַנ'ס אַ לעקציע, אז מיט אַ נאָכט פריער וואָלטן מיר געזען נאָכמער וואונדערבאַרע זאַכן: ס'איז דעמאָלט ניט געווען אַזוי ליכטיק; די וועלט האָט זיך ניט געבאַדן אין ווייסקייט; אַ געדיכטער נעבל האָט אַלץ איינגעהילט, און מיר האָבן דורכגעשניטן אונזער וועג דורך ריזיקע אייזבערג, וואָס האָבן געקאַנט לייכט צעשמעטערן צענדליקער

שיפן אזעלכע, ווי „טיטאניק“. מיר זיינען אָבער דורכגע-
גאַנגען פאַרביי די אייזבערג בשלום, און מיר קאָנען שוין מיט אַ
גרינג געמיט אָנקוקן די אַנדערע שיינקייטן פון אונזער לאַנגן
וועג אפ'ן אַטלאַנטישן אָקעאַן...

אפ'ן צווייטן טאָג איז ווידער קיין נאַכט ניטאָ. דער קאַ-
פיטאן דערלויבט שוין ניט צו זיין אויף שפעטער, ווי עלף אזויגער,
וואָס איז די געוויינלעכע צייט פאַר „בערגענספיאַרד“ צו גיין
שלאָפן; דער עולם איז אָבער נאָך אַלץ וואַך זייער שפעט. באַ-
זונדערס לעבעדיק איז צווישן די פינער, וואָס פילן אָן דעם גאַנצן
דריטן קלאַס. זיי טאַנצן, זינגען, שפילן אף פאַרשידענע אינ-
סטרומענטן און ראַמאַנסירן. קוקנדיק אף זיי, דאַכט זיך אויס,
אַז מען געפינט זיך ניט אין אַ שווימענדיקער וועלט צווישן הימל
און וואַסער, נאָר ערגעץ אין אַ גרויסער קרעטשמע אף אַן אמת'ער
הרישטשע...

אייניגע פינער כאַפן זיך אַריבער אין צווייטן קלאַס, וואָס
איז שטרענג פאַרבאָטן. פון אַ געשפרעך מיט זיי דערוויסן
מיר זיך, אז אלע זייערע לאַנדסלייט דאָ זיינען סאָציאליסטן; זיי
פאַרן דאָס אויך צוריק אין זייער פאַטערלאַנד, וואָס די רוסישע
רעוואָלוציע האָט באַפרייט. אַמעריקע איז זיי געפילן, הגם זיי
האַבן אַלע שטאַרק געפילט דעם עקספּלאָאָטאַטאַרישן דרוק פון
אירע קליינע און גרויסע ראַקאָפּעלערס אין די קוילן-גרובן און
באַ אַנדערע שווערע באַשעפטיגונגען; באַזונדערס שטאַלץ זיינען
זיי מיט די אויפטוואונגען פון זייער סאָציאליסטישער פערדעראַציע.
אַלע זיינען זיי פאַר דער אומאַפהענגיקייט פון פינלאַנד, און זיי
דענקען, אַז איצט איז די צייט, אַ דאַנק דער רוסישער רעוואָ-
לוציע, דאָס צו פאַרווירקלאַכן. בנוגע צו דער אידן-פראַגע זיינען
זיי שרעקלאַך אומוויסנדיק, און מיט זייער אומוויסנהייט דער-
קלערט זיך, מסתמא, אויך זייער אַנטיסעמיטיזם.

איינער פון די פינער, וואָס מאַכט דעם איינדרוק פון אַן
אינטעליגענטן מענטשן, גיט מיר אַ זאָג, אַז אין אַמעריקע נעמען
די אידן ניט צו קיין קריסטלעכע אַרבעטער. ווען איך באַווייז

אים, אז דאָס איז ניט ריכטיק, איז דאָס פאר אים אַן אמת'ע אנטדעקונג. ער איז זיך דערנאָך מודה, אז ער האָט וועגן דעם געלייענט אין די פינישע צייטונגען. וועגן דער אירישער אַרבעטער-באַוועגונג, דערציילט ער מיר, ווערט אין דער פינישער אַרבעטער-פרעסע ניט געשריבן. אזוי ווי מיט אירישע אַרבעטער קומט כמעט די פינער ניט אויס צו טרעפן זיך, גלויבן זיי אין אלץ, וואָס מען פלאַפלט זיי אַן אויף אידן, צי מינדלאַך, צי אין דער פרעסע.

דאָס איז ניט דער איינציקער פינער, וואָס פון אים הער איך אַף דער שיף אזעלכע אַנטיסעמיטישע מיינונגען; דערביי באַמערק איך נאָך אַ זאָך: זיי באַנעמען זיך ניט גאָר פריינט-לאַך אויך צו די רוסן. דער צאָריום האָט אין זיי איינגעפלאַנצט אַן אומצוטרוי צום רוסישן פּאָלק; דערמיט דערקלערן זיך זייערע סעפּאַראַטיסטישע נייגונגען, אַז פינלאַנד זאָל ווערן אינגאַנצן אומאַפהענגיק. צו די רוסישע אַרבעטער-פירער האָבן זיי צוטרוי, דאָך דענקען זיי, אַז אפילו זיי, די רוסישע אַרבעטער-פירער, זיי נען צו-פאַרקאָכטע צענטראַליסטן, און דאָס איז שערלאַך פאַר פינלאַנד...

ס'אַנטוויקלט זיך צווישן אונז אַ הייסע דעבאַטע וועגן דער דאָזיקער פּראַגע. איינער, אַ ליטווינער, זייער אַ סימפּאַטישער מענטש, אַ טעטיקער טוער פון דער ליטווישער סאָציאַליסטישער פּעדראַציע אין אמעריקע, ווייזט אויף די פינער, אז זייערע סע-פּאַראַטיסטישע נייגונגען זיינען שערלאַך פאַר רוסלאַנדס פריי-הייט; די פינער ווילן אים אָבער ניט הערן; זיי פאַרשרייען אים, אז ער איז אַ פאַרביסענער צענטראַליסט, דאָריבער רעדט ער אזוי...

דאָס פאַסירט מיט אַ טאַג פריער, איידער דער קאַפיטאַן האָט געמאַדן, אַז פון בערגען קיין כריסטיאַניע וועט מען ניט קאָנען פאַרן מיט'ן באַן, נאָר מען וועט מוזן פאַרן מיט'ן שיף, ווייל אַ בריק איז צעבראָכן, און ס'פּעלן אויס קוילן. אזוי ווי דער

וועג פון בערגען קיין כריסטיאַניע מיט דער שיף ווערט פאַר-
רעכנט פאר געפערלאך, ווייל ס'קומט אויס פארבייפאַרן די דייט-
שע בלאַקאדע אף אַ שטיק פון נאָרד־זע, וואו מען קאָן אַנטרעפן
שווימענדיקע מינען, זיינען די פינער זייער אויפגערגנט; זיי מאַכן
אַ פראַטעסט־מיטינג און אַרבעטן אויס אַ פעטיציע צום קאַפיטאַן,
אַז מען זאָל זיי ניט אַנדערש פירן מיט'ן באַן פון בערגען קיין
כריסטיאַניע; זיי ווילן, אַז אַלע רוסישע פאַסאַזשירן זאָלן די פע-
טיציע אונטערשרייבן; צוליב דעם צוועק גיבן זיי איבער אַ פאַ-
סאַזשיר פון צווייטן קלאַס, אַ רוסי, צו זאַמלען אונטערשריפטן.
דער דאָזיקער פאַסאַזשיר פאַרנעסט אָבער די גאַנצע מעשה, און
די פינער זעען איין דאַרין אַ שפיצל פון די רוסי...

ס'ווייזט זיך דערנאָך ארויס, אַז די שרעק צו פאַרן מיט'ן
שיף צווישן בערגען און כריסטיאַניע איז אומבאַגרינדעט. דאָך
בלאָזן זיך נאָך אַלץ די פינער אף די רוסי...

די פאַר טעג פאַר אונזער דערנענטערן זיך צו בערגען נייען
פאַריבער כמעט אומבאַמערקט.

דער וועטער איז פראכטפול, די שיף שווימט אקוראַט, ווי זי
וואַלט זיך געגליטשט איבער גלאַז. אמת, צייטנווייז ניט אַ
טיאָכקע אין האַרצן אויס מורא פאַר אַ דייטשער סאָבמאַרין; דאָך
פילן זיך אַלע זייער אויפגעלייגט. דערצו באַמיט זיך נאָך דער
קאַפיטאַן, אַז די פאַסאַזשירן זאָלן זיך ניט לאַנגווייליקן. פאַר
יעדן אָונט ווערט עפעס פאַראַנשטאַלט — אַ קאַנצערט, אַ קאַר-
ניוואַל, און דער עולם איז זיך משמח. איבערהויפט זיינען אויפ-
געלייגט די פאַסאַזשירן פון ערשטן קלאַס. זיי האָבן אַ געלעגנהייט
אויסצופיינען זיך מיט זייערע רייכע קליידער, מיט זייערע בריי-
ליאַנטן און דעקאַלטע. ניט איין ראָמאַן ווערט, מסתמא, גע-
שלאָסן יענעם אָונט. אַן אמת'ער „פיקניק" איז אויך פאַר די
קליינע קאַראַפּוזיקעס; זיי לויפן אין זייערע פאפירענע מאַסקעס
מיט אַ הילכיק געלעכטער פון איין קלאַס אין אַנדערן און זיי זיי-
נען אומעטום גוטע געסט. אַלע כאַפן מיט זיי אַ שפּיל, אפילו
דער דייטשער קאָנסול מיט זיין פרוי.

ס'ניסן זיך שאמפאניער און אנדערע משקאות; שטארק
בגלופנ'דיק איז אויך אונזער ווארשעווער סוחר; ער כאפט איינער
אלין א חסידישע האַפקע, אונטערטופנדיק מיט די פיס און אונט-
טערפאטשנדיק מיט די הענט, און ער נעמט שטארק אויס. בראַ-
וואָ, בראַוואָ — גיט מען אים צו מוט, און ער גייט אַריין אין
אַזאַ התלהבות, אַז מען מוז אים אַוועקפירן אין קאַיוטע...

פון דריטן קלאַס טראָגן זיך שכור'ע שטימען, אויסגעמישט
מיט זידלערייען און ריכטיקע לידלאַך... ס'באַגייט זיך ניט אָן
אַ נעשלעג פאַר אַ „דאַמע פון האַרצין“ צווישן אַ פינער און אַ נאָר-
וועגער. דער קאַפיטאַן איז אומעטום דאָ; וואו ער דערזעט נאָר
אַ שיינע פרוי, כאַפט ער אַ טענצל; ער איז היינט זייער ניט
אויסקלייבעריש; פאַרקערט, אין דריטן קלאַס פילט ער זיך אַמ-
בעסטן, ווייל דאָרטן שענקט אים דער שיינער געשלעכט אַ באַ-
זונדערע אויפמערקזאַמקייט, אַ קלייניקייט — אַזאַ זכיה: דער
קאַפיטאַן אַליין! אַזוי הוליעט עס „בערגענפאָרד“ ביז אין
גרויסן טאָג אַריין, פרוי, עכט, דעמאָקראַטיש...

מיט אַ טאָג פאַר'ן אָנקומען אין בערגען ווערן די סקאַנ-
דינאווער פאַסאַזשירן זייער טעטיק; זיי האַלטן אַלס חוב יעדן
אָנצוזאָגן, אַז מען זאָל למען השם ניט פאַרשלאָפן די שיינע
לאַנדשאַפטן; זיי דערפילן דעם דאָזיקן חוב מיט אַ באַזונדער
שטאַלץ און פרייד. איינער, אַ נאָרוועגער, דערציילט מיר מיט
גדלות, אַז ער וואוינט ביי כריסטיאַניע, ניט ווייט פון דעם פלאַץ,
וואו ס'האָט געשאַפן זיינע בעסטע ווערק דער וועלט-באַרימטער
נאָרוועגישער דראַמאַטורג, הענריק איבסען. איך מוז אומבאַ-
דינגט זען דעם פלאַץ.

אויף מאָרגן פינף אַ זייגער אינדערפרי זיינען שוין כמעט
אַלע פאַסאַזשירן אויף די פיס. וואו מען גיט זיך נאָר אַ קער,
זעט מען פאַר זיך איין נאַטור-לאַנדשאַפט שענער פון דער צוויי-
טער.

די שיף שווימט צווישן וואונדערבאַרע פעלזנבערג, וואָס
ציען זיך, אַזוי ווי אַ לאַנגע קייט, אויף ביידע בערג. די פעלזנ-

בערג, באדעקט מיט א האלבעלעך און האלבערניעם פון, זיינען אָנגעפיקעוועט מיט אלערליי שטיינערנע הייזלאך, רוימע און ווייסע, אלע פון איין פאָרם, און זיי זעען אויס פון ווייטן, ווי קליינע פאנטאסטישע פאלאצלאך.

דאָס וואסער איז ערטערווייז אזוי בלוי, ווי דער בלויער הימל, און די פעלזנבערג שפיגלען זיך אָפּ אין ים, ווי נאָך אַ גאָרן — אויבן בערג און אונטן בערג: אָט גיסן זיך אייניקע פון זיי צונויף אין א שלום-עליכע, אָט בילדן זיי באזונדערע אינדר לען; ווייט-ווייט ציען זיך אָף זיי די ווייסגעפלאסטערטע סטעזש-קעם, וואָס פירן אין אַן אומבאקאנטער וועלט, וואו דער מענטש פירט אַן אַ שווערן קאמף מיט דער רוייער נאטור. אַלץ איז דאָ אזוי שייַן, אזוי וואונדערלאך, נאָר עפעס אזוי אָנגעכמורעט, אָנ-גע'ברוגז'ט. אָף יעדן שטיקל פעלז, באַרג ליגט אַ שטעמפל פון טיפער ערנסטקייט, פון פאַרהאַרטעוועטקייט...

אָט הייבן זיך שלאַנקע טאָפּאָלן, אָט זעען זיך פלאַכטעם שניי אָף די שפיצן פון אַ באַרג. צופוסנס ליגן גאַנצע דערפער און שטעמלאַך. זיי שיינען אַרויס מיט זייערע ציכטיקע הייזלאַך, מיט די בלישטשענדיקע קופּאָלן פו די קירכעס; און איבער אַלץ הערשן די פעלזן, די מעכטיקע פעלזן...

קונדיק אָף די דאָזיקע נאַטור-לאַנשאַפטן, הייבט מען אָן בעסער צו באַגריפּן דעם גאַנצן כאַראַקטער פון דער סקאַנדינאַווישער ליטעראַטור. ס'איז מער קיין חידוש ניט, פאַרוואָס אין דער דאָזיקער ליטעראַטור פאַרנעמט דער קאמף פון יחיד דאָס הויפט-אַרט, פאַרוואָס אירע העלדן זיינען אַזעלכע „טשוראַ-קעס", אַזעלכע וואונדערלאַכע געשטאַלטן, מיט אזוי פיל ווילד-קייט און קראַפט, מיט אַזעלכע ברויזנדיקע ליידיגשאַפטן. ס'קאָן, דאַכט זיך, אַנדערש ניט זיין. די באַזונדערע אייגנשאַפטן פון דער צפון-נאַטור, וואו מענטשן פאַרברענגען זייער גאַנץ לעבן אָף בערג און פעלזן, וואַרפנדיק זיך פון דאָרטן אין די כוואַליעס פון ים נאָך פיש, קעמפנדיק שטענדיק מיט סטיכעס, — אָט די

איינשאפטן מוזן באשאפן די דאָזיקע געשטאַלטן; די ווערק פון די סקאַנדינאווער מייסטער זיינען דער אויסדרוק פון דעם אלעם. אַט גייט אַרײַן די שיף צווישן צוויי בערג, אַזוי ווי אין אַ טריאומפּאַלן טויער, און פון אויבן קוקט אַראָפּ די שטאַט בערגען, אַ רעטזעלהאַפּטע, ווי איינגעהילט אין לעגענדעס; ווען מיר שוויי-מען אָפּ פון איר, זעען זיך נאָך אַלץ די זעלבע פּאַנאָראַמעס. די זון שיינט אַזוי העל, אַז ס'דאַכט זיך, מען געפינט זיך אַף אַן עקסקורסיע ערגעץ אין אַן אַמט'ן גן-עדן-ווינקל אַף דער ערד. אַזוי אויסטערליש פאַרבנרייך, פול מיט אַזוי פיל רחבות און רופט.. מיר ווייסן, אַז באַלד, באַלד פאַרן מיר פאַרבײַ די געפערלאַכע קריגס-זאַנע. דאָס קימערט אָבער ווייניק. אפ'ן האַרצן איז לייכט. מען קאָן זיך אַלץ ניט אָנזעטיקן מיט דער פּרעכטיקייט, וואָס איז צעגאַסן אַרום. און ווען מיר כאַפּן זיך אויף אַף מאַרגן, דערזעען מיר שוין כריסטיאַניע פאַר זיך... אַט איז אונזער רייזע אפ'ן ים צו ענד; זאָל ניט זיי ער-גער אַף דער יבשה...

דער אַרקעסטער שפּילט אַה אַ פּריילאכן מאַרש. אַלע שטופּן זיך צום אַרויסגאַנג. דער נאָרוועגער פאַרגעסט מיר צו ווייזן דעם פּלאַץ, וואו הענריק איבסען האָט געשאפּן. דעם אמת זאָגנדיק, פאַרגעס איך אויך וועגן דעם. וועמען ליגן איצט אין קאַפּ אַזעלכע זאַכן, אַז רוסלאַנד איז שוין נאָענט? גיכער-זשע, גיכער אַהין אין דאָס אַלטיניי לאַנד!...

אין כריסטיאניע

מיט קלאפנדיקע הערצער לאָזן מיר זיך אַראָפּ פון שיה. עס גלויבט זיך ניט, אז מיר זיינען שוין אפ'ן אייראָפּעאישן באָדן, נאָנט צו אונזער ענדציל.

אפ'ן האַפן רוישט און קאָכט. דער קאָפיטאָן פון שיה שפּאַ-צירט אַרום גאָה'דיק צווישן די פּאַסאַזשירן; ער שמייכלט צו אַלעמען זייער פּריינטלאַך, אַזוי ווי ער וואָלט גערעדט: אַהא, דערפירט אייך בשלום. אַלץ זעט אויס אַזוי יום־טוב'דיק, הגם דער טאָג איז אַ כּמאַרנער.

אָט זיינען מיר שוין ביים אַריינגאַנג אין אָפּצאָל־הויז, וואו עס דאַרפן אונטערזוכט ווערן אונזערע זאַכן. דאָ קומט אונז אויס צו וואַרטן אַ היפשע וויילע. יעדער פון די פּאַסאַזשירן איז שטאַרק אויפגעלעגט. איבערהויפט זיינען אין אַ גוטער שטימונג די נאָרוועגער. זיי ווילען זיך מיט זייערע פּריינט, וואָס זיינען זיי געקומען באַגעגענען. זייער אומבאַקאַנטע שפּראַך קלינגט מיט אַזוי פיל פּרייד. מיר זיינען זיי פשוט מקנא, וואָס זיי זיינען שוין אויף אַן אָרט.

דאָס קליינוואַרג, מיין זונעלע און באַראַכאָווס טאַכטערל, כאַפן דערווייל אַ שטיף, און דער דיקער פּאָליציסט אין פּלאַטשיק היטל, וואָס גיט אַכטונג אויף דער אָרדנונג, שטערט זיי ניט צו שטיפן; פאַרקערט, ער שמייכלט צו זיי גוטמוטיק און גיט זיי נאָך צו קוראַזש מיט פאַרשיידענע קאַמישע העוויות. אונזער קאַמפּאַניע מאַכט ביי זיך אַפּ צו האַלטן זיך

אויף ווייטער צוזאמען. אונזער שיף-ברודער, דער ווארשעווער אידישער סוחר, מיינט ניט אויס די געלעגנהייט צו מאכן „לחיים“, און קיינער פון אונז זאגט זיך ניט אָפּ צו ענטפערן אים „לשלום“ מיט אויסטרינקען א קעלישעקל פון זיין בארימטן קאָניאק, אפילו דער דיקער פּאָליציסט...

ס'דערגייט אונזער ריי. די אָנגעשטעלטע פון אָפּצאָל-הויז באזוכן אונזערע זאכן אָן צערעמאָניעס, מאַכן קיינעם קיין שווע-ריקייטן ניט; זיי ריידן אַלע ענגליש, און ווען זיי דערוויסן זיך, אַז מיר פּאָרן אין רוסלאַנד, ווינשן זיי אונז אַ גליקלאַכע ריזע, אויסדריקנדיק אַף דעם אָדער יענעם אופן זייער סימפּאַטיע צו דער רעוואָלוציע...

ס'הויבט זיך אָן אַ סדרה מיט אויפזוכן דעם באגאזש. ס'איז אַ שרעקלאַכער כאַאָס. מען קאָן קיין טאָלק ניט דערגיין. איך, באָראַכאָוו און טערמאן פּאַרלירן איינפאַך די כחות, ארומלויפנדיק איבער די פּאַרשיידענע שפייכלערס און לאַגערס. נאָר אונזער מי איז אומזיסט. איינער, אַ נאָרוועגער, וואָס שטייט דאָ דערביי, ראַט אונז צו דערלאַנגען עטלאַכע סענט די אָנגעשטעלטע פון האַפּן, וועלן זיי שוין דעם באגאזש געפינען. דערביי באַמערקט ער אונז, אַז אָן טרינקגעלט גייט עס איצט ניט אין נאָרוועגען; פאַר דער מלחמה איז אַנדערש געווען, דער נאָרוועגער האָט ניט געוואוסט פון אַזעלכע זאכן, ווי טרינקגעלט, און ער איז געווען שטאַלץ דערמיט; די מלחמה האָט אָבער אויך די נאָרוועגער דע-מאָראַליזירט; איצט נעמען „לאַפּקע“ אַלע, פון קלענסטן ביזן גרעסטן. מיר פּאָלגן די עצה, און, כ'לעבן, ס'העלפט. גאנץ גיך געפינען מיר אויס, אַז אַזוי ווי אויף אונזער באגאזש איז נעמערקט „פּעטראָגראַד“, ווערט ער אַוועקגעשיקט דירעקט צום פינלענדישן גרענעץ.

זוכנדיק דעם באַגאזש, האָבן מיר גלייך דערפילט די וויר-קונג פון דער מלחמה. אַלע אָנגעשטעלטע און אַרבעטער האָבן זיך באַצויגן צו זייערע פליכטן זייער נאכלעסיק; דעריבער האָט

געהערשט אזא מיש-מאַש אין די שפייכלערס און אויף די לאַגערס. כאַ פיל פון די פאַסאזשירן איז דער באַגאַזש אינגאַנצן פאַרפאַלן געוואָרן, און ווי ס'האָט זיך דערנאָך אַרויסגעוויזן, בין איך אויך טיילווייס געווען פון די געליטענע. איינער פון די אויפזעער, וואָס איז געווען אַ לאַנגע צייט אין אַמעריקע און רעדט גוט ענג-ליש, האָט אונז דערקלערט, אַז כאַטש נאָרוועגען איז אַ נייטראַל לאַנד, האָט אָבער אויף איר די מלחמה זיך אויך שטאַרק אָפגע-רופן; ס'פעלן אויס אַרבעטער, און די אַרבעטער, וואָס זיינען שוין דאָ, קאָנען זיך ניט בלוז נישט ספּראַווען מיט דער אַרבעט, נאָר זיי קימערט בכלל ניט, אויב דער באַגאַזש ווערט פאַרפאַלן; ס'איז אַפילו אַ סברה, אַז פון פאַרפאַלענעם באַגאַזש מאַכן זיי גוטע גע-שעפטן, ווייל דער יקות איז זייער גרויס, און אזוי ווי דאָס גע-האַלט קלעקט ניט אויף חיונה, זיינען די פאַרפאַלענע זאָכן אַ גוטער איינקונפט. ס'איז ניטאָ קיין איין שיה, וואָס קומט אָן אין נאָרוועגן, וואו ס'זאָלן ניט פעלן צען פּראָצענט באַגאַזש. אַ סך ווערט צע'גנב'עט פון האַפן גופא; ס'איז ניטאָ פון וואָס צו בויען נייע שפייכלערס, וואַלגערט זיך דער באַגאַזש אונטערן פרייען הימל, און די פּאָליציי איז ניט זייער אייפריק אויסצוגע-פינען די גנבות, ווייל זי קריגט אַ פּראָצענט דערפון...

— אָט דאָס איז, — האָט סאַרקאָסטיש אַרויסגערעדט דער אויפזעהער, — איינע פון די גרויסע אויפטוואַנגען פון דער מלחמה אין אונזער נייטראַל לאַנד, און טאָמער וועט איר זיך קלאָגן אויף אַן אַבידה, איז דאָס אַרויסגעוואָרפענע אַרבעט. אין די קאָנטאַרן פון די שיה-קאָמפּאַניעס וועט מען אייך געבן אַלערליי הבטחות; פון אָט די אַלע הבטחות וועט זיך אָבער אויסלאָזן אַ בוידעם.

ס'האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז דער דאָזיקער אויפזעהער איז אַ סאַציאַליסט, ער איז געווען אין אַמעריקע אַ מיטגליד פון דער סאַציאַליסטישער פּאַרטיי. פאַר איינוועגס האָט ער אונז שוין דערציילט, אַז אין נאָרוועגען, אזוי ווי אין אַנדערע לענדער, האָט

די רוסישע רעוואָלוציע געמאַכט אַ נואַלדיקן רושם. אין דער לעצטער צייט, ווי נאָר די באַלשעוויקעס האָבן זיך באוויזן אַף דער סצענע, האָט זיך אָבער גענומען די שטימונג בייטן. דאָס דערקלערט זיך אויך דערמיט, וואס מען האָט אין נאָרוועגען גע- כאַפט ביי אייניקע רוסישע עמיגראַנטן אַ גאנצן טראַנספּאָרט מיט פּאָנטאָן-פּעדערס, אָנגעפילטע מיט דינאַמיט. מען שרייבט עס צו, אַז דאָס האָבן די באַלשעוויקעס צוגעגרייט אַ פּאַרשווערונג קעגן דער צייטווייליקער רעגירונג. מיר, די היגע סאָציאַליסטן — האָט דער אויפּזעהער געזאָגט — זיינען איבערצייגט, אַז דאָס איז אַ פּשוט'ע פּראָוואָקאַציע, אַ שוואַרץ שטיקל אַרבעט פּון צאר'ס אָנהענגער, און ס'איז טאַקע פּאַראַן אַ חשד, אַז דער געוועזענער צאר'ס קאַנסול האָט אַ שייכות צו דער מעשה. אַלנפּאַלס רופּט עס אַרויס באַ די ניט איבערגעשפּיצטע נאָרוועגער אַ פּינטלאַכע שטיצונג צו די רוסן, איבערהויפּט צו די פּאָליטישע עמיגראַנטן, וואָס קערן זיך אום קיין רוסלאַנד. אַז איר וועט דאָ אָפּזיין אַ קורצע צייט, כאַטש אַ טאַג, וועט איר דאָס אַליין דערפילן...

אַפּ'פּטר'נדיק מיט'ן באַגאָזש, זיינען מיר אוועק אַפּ'ן וואַסר זאָל, וואָס געפינט זיך ניט ווייט פּון האַפּן. כריסטיאניע מאכט דעם איינדרוק פון אַ פּראָווינציעלער רוסישער שטאָדט. די גאַסן זיינען ברייט, נאָר אָפּגעלאָזן, שמוץ ציק. אַפילו ניט ווייט פון פּאַרלאַמענט, וואָס איז אַן אַלטע, טונקלע געביידע, ענלאַך מער אַף אַ האַספּיטאַל אָדער אַף אַ טורמע, איז אויסגעקומען איבערצושפּרייזן קאלוזשאלאך. מער ניט, די הויכע גרויע פעלזן-בערג, וואָס זען זיך אַרויס פון פּאַר- שידענע זייטן, גיבן צו דער שטאָדט אַ באַזונדער אויסזען, דעם אויסזען פון פּאַרהארטעוועטקייט, אָנגעכמורעטקייט, ניט גאַסט- פּריינטלאַכקייט. אויך די זון שיינט איבער איר, דאַכט זיך, ווי ברונג'דיק.

די גרוויקייט פון די פעלזן-בערג לאָזט זיך אויך שטאַרק פילן אין דער באַפּעלקערונג. די איינוואוינער זיינען אַזעלכע ניט באַ- רעדעוודיקע, אָנגעבלאָזענע. ווען מען שטעלט זיי אַ פּראָגע, ענט-

פערן זיי אזוי אומגערן, אַקוראַט ווי זיי וואָלטן ביז געווען, וואָס מען דולט זיי אַ קאַפּ. אַף אָט דער איינגשאפט האָבן מיר זיך אָנגעשטויסן אומעטום — אין די מאַגאַזינען, רעסטאָראַנען, האָר טעלן, אַפילו אין די רייזע-קאָנטאָרן, וואו מען איז געוויינלאַך זייער העפלאַך און גאסט-פריינטלאַך.

אין איין קאָנטאָר אַזא, וואו איך מיט באַראַכאָוין האָבן גע-דאַרפט אויסגעפינען וועגן אַ טייל פון אונזער באַגאַזש, וואָס איז ניט צוגעשטעלט געווארן אין ניו יאָרק אַפן שיף, האָבן מיר זיך דערצו נאָך אָנגעשטויסן אַף אַנטיסעמיטיזם, און דאָס איז גראַד אַ גרויסע קאָנטאָר, איינע פון די גרעסטע קאָנטאָרן אין שטאָרט, אין רעכטן צענטער.

מען האָט דאָרטן מיט אונז כמעט ניט געוואָלט ריידן, ווייל, ווי דער פאַרוואַלטער האָט דערקלערט, זיינען זיי שוין געוואוינט, אַז אירן זאָלן זיי דרייען אומזיסט און אומנישט אַ קאַפּ. דאָס האָט אונז שרעקלאַך אויפגעבראַכט; ערשט ווען דער פאַרוואַלטער האָט פון אונז געכאַפט די ריכטיקע גאַב און באַראַכאָו האָט אים געגעבן אַנצוהערעניש, אַז מיר האָבן אַ שייכות צו דער פרעסע, איז ער געוואָרן אַביסל ווייכער. ער האָט אונז פאַרשפּראַכן צו טעלעגראַפירן, מען זאָל איבערשיקן די איבערגעבליבענע זאַכן אַף די אָנגעגעבענע אַדרעסן; נאָר עס האָט זיך דערנאָך אַרויסגעוויזן, אַז אַזא טעלעגראַמע איז ניט אַוועקגעשיקט געוואָרן, הגם מיר האָבן פאַר איר איינגעצאָלט ביז פינף אַמעריקאַנער דאָלער... דער אויפזעהער פון אַפּפּאַלי-הויז איז, אַלזא, געווען גערעכט....

צוריקגייענדיק פון דער קאָנטאָר האָבן מיר אָנגעטראָפּן אַ גרופע אידישע עמיגראַנטן פון ענגלאַנד, וואָס זיינען אויך געפאָרן קיין רוסלאַנד; זייער ריידן אידיש האָט צוגעצויגן אונזער אויפ-מערקזאַמקייט, און זיי האָבן אונז דערציילט, אַז זיי קומט אויס אין כריסטיאַניע אויסצושטיין קאַלט און וואַריס. זיי מוזן דאָ וואַרטן אַף זייער באַגאַזש, וואָס האָט זיך דערווייל ניט געפונען אַפן האַפן, און ווען זיי וואָלטן צופעליק ניט אָנגעטראָפּן אַ אידישע פאַמיליע, וואָלטן זיי געדאַרפט זיך וואַלגערן אַף דער גאַס. אין

קיין האַטעל האָט מען זיי ניט געוואָלט אַרײַנלאָזן אונטער דעם אויסרײד, אז ס'זײנען כלומרשט נײַטאָ קײן לײדיקע נומערן, אײן דער אמת'ן אָבער דערפאַר, וואָס זײ זײנען פּאָליטישע עמױגראַנטן, וואָס קערן זײך אום אײן רוסלאַנד, און אײדן דערצו. מײר האָבן זײך דערוואוסט פון זײ נאָך אַן אײנטערעסאַנטע זאָך: די ענגלישע רעגירונג האָט געבעטן, מען זאָל האַלטן אַן אױג אױף אַלע עמײ-גראַנטן, וואָס פּאַרן פון ענגלאַנד דורך נאָרוועגען קײן רוסלאַנד, און פאַר די פּאַר טעג, וואָס זײ זײנען אײן כרוסיאניע, שפּײאַנרײט זײ טאַקע נאָך די פּאָליצײ.

ווי ס'ווײזט אױס, האָבן אױך אײך און באַראַכאָוו צוגעצױגן די אױפּמערקזאַמקײט פון די אָרדנונגס־הײטער; אײנער פון זײ אײז אונז נאָכגעגאַנגען טרײט בײ טרײט בײזן וואָקזאַל, און לױט זײן שושקען זײך מיט נאָך אַן אָרדנונגס־הײטער, האָבן מײר פאַר-שטאַנען, אַז ער האָט אונז אײבערגעגעבן אײן יענעם רשות... דער כרוסיאניאַנער וואָקזאַל האָט אונז דערמאַנט אַן עכט־רוסישן וואָקזאַל מיט זײן שמוץ, מיט זײן אָפּגעלאָזנקײט, אַפילו מיט זײן גערוך.

ערשט דאָ האָבן מײר דערפילט די ווירקונג פון דער מלחמה. די אומאָרדנונג אײז געווען אַ שרעקלאַכע. בײ דער בילעטן־קאַסע האָט זײך געצױגן אַן אומגעהויערע לאַנגע דײ. מען האָט זײך גע־שטופּט, געשטויסן, געזידלט. נאָך אַ נס, וואָס מײר האָבן געהאַט אַ בילעט דירעקט נאָך פעטראַגראַד, ווען ניט, וואָלט אונז אױך אױסגעקומען צו שטײן שעה'ן לאַנג. ס'האַט זײך ארויסגעווײזן, אַז די צונגן גײען זײער ניט נאָרמאַל, אײן סטאַקהאָלם בלוז אײן מאָל אײן מעת־לעת, אַנשטאַט וואָס פּרײער פלעגן זײן עטלאַכע צונג אַ טאָג. דאָס אײז דערפאַר, וואָס ס'פעלט אױס הײז־מאָ-טעריאַל פאַר די לאַקאַטאָטיוון, און דער גרעסטער טײל לאַקאַט־מאַטיוון אײז "קראַנסק", קאַלײע. צו קײגן אַ בילעט פאַר אַ שלאַף־וואַגאָן דאַרף מען אײבערצאָלן נאָך אַמאָל אַזױ פיל פון געוואוינ־לאַכן פּרײז, ווײל די באַן־אַנגעשטעלטע ספּעקולירן דערמױט גאַנץ שטאַרק און האָבן פאַר דעם זײערע אומלעגאַלע אַגענטן.

איינער א פאסאזשיר, אן אינטעליגענטער דייטש, ווי ס'שיינט, אן עסטרייכער, האָט אויך געווארט אפ'ן צוג אין סטאָקהאָלם. ער האָט אונז דערציילט, אַז נעכטן האָט ער שוין איין צוג דורכגע-לאָזן, ווייל די שטיקעניש איז געווען אזוי גרויס, אַז ער האָט זיך בשום אופן ניט געקאָנט דורכשטופן אין אַ וואַגאָן. מיט כריסטיאָניע איז ער גוט באַקאָנט, אים קומט אויס געשעפטלאַך אָפט דאָ צו זיין, און דער חורבן, וואָס די מלחמה האָט אָנגעמאַכט, פילט זיך דאָ ניט וועניקער, ווי אין די לענדער, וואָס נעמען אַ דירעקטן אַנטווייל אין דער מלחמה. דאָס ערקלערט זיך דערמיט, וואָס נאָרוועגען האָט שרעקלאַך ספעקולירט אַף דער מלחמה, אַלע אירע רייכטימער זיינען ארויסגעפירט געוואָרן; דערפון האָבן זיך אָנגעלעבט גוואַלדיקע קאָפיטאַלן איינצלענע פערזאָנען; דערפאַר איז אָבער אַלץ צעשטערט און די באַפעלקערונג הונגערט; ס'דער-גייט אזוי ווייט, אַז אין גיכז וועט נאָרוועגען קיין ברויט ניט האָבן, און כאָטש ס'איז נאָך קיין קאַרטסיסטעם אַף ברויט ניטאָ, איז דאָ די לאַגע אַ סך ערגער, ווי אין אַנדערע לענדער, וואו אַזאָ סיסטעם עקזיסטירט שוין. אַזעלכע סצענעס אויף אַ וואַקזאַל קאָן מען פילייכט אָנטרעפן בלויז אין רוסלאַנד. מען דערקענט איינ-פאַך ניט כריסטיאָניע; אַלץ איז אָפגעלאָזן. די איינוואוינער זיינען אזוי פאַרביטערט. דאָס איז פריער קיינמאַל ניט געווען. פריער איז כריסטיאָניע געווען אַ ליבלאַכע, אָנגענעמע שטאָרט.

ווירקלאַך, פאַר די עטלאַכע שעה, וואָס מיר האָבן פאַרבראַכט אַפן וואַקזאַל, האָבן מיר זיך געקאָנט דערקונדיקן, צו וואָס די מלחמה האָט געבראַכט אויך אַ נייטראַל לאַנד. אַלע וויילע פלעגן זיך אַרימע לייט ווענדן צו אונז נאָך נדבות, און ווען מיר האָבן ארויסגענומען שפייז פאַר זיך אָדער די קינדער, זיצנדיק אַף אונז זערע טשעמאַדאַנעס, ווייל ס'איז ניט געווען קיין איין לעדיק באַנק אָדער שטול, האָבן אַף אונז געקוקט צענדליקער זשערדע אויגן... ס'איז פאַרשטענדלאַך, אַז קיין געהויבענע שטימונג האָט דאָס ביי אונז ניט געקאָנט ארויסרופן. ערשט איצט האָבן מיר דער-פילט, אַז די אמת'ע וועג-מאַטערנישן הויבן זיך אָן, אַז די דרייצן

טעג אפן שיה, ניט קוקנדיק אף דעם שרעק פאר דער געפאר פון סאָמאָרינס, זיינען טאָקע געווען אַן אמת'ער גן־עדן.

משה טערמאן האָט זיך געוויצלט צו מיר און באַראַכאָוו'ן : „אהא, אייך האָט זיך געוואַלט שלעפן מיט'ן גאַנצן פעקל, מיט די פאַמיליעס, וועט איר וויסן „פאַטשאַם פּונט ליכא“. משה כּיץ האָט געטאָן קלוג, די פאַמיליע איבערגעלאָזט אין ניו יאָרק, איין מענטש קאָן זיך אן עצה געבן.“

דעם אמת געזאָגט, האָבן מיר דאָס זעלבע געפילט, באַזונדער ווען מיר האָבן פאַר זיך געזען די קינדערלאַך זיצנדיק אַף די טשעמאָדאַנעס מירע, פאַרשטויבטע, מיט אומעטיקע פּנימ'לאַך. עפעס די גאַנצע פּריילאַכקייט איז פון זיי פאַרשוואַנדן, אַקוראַט ווי זייערע הערצעלאַך וואָלטן געשפּירט, אַז ס'איז נאָר דער אַנהויב פון אַ ניי שווער לעבן...

ניט מיר, ניט באַראַכאָוו האָט אָבער ניט פאַרדראָסן, וואָס מיר האָבן גענומען די פאַמיליעס מיט זיך; מיר האָבן געהאַט איין רעכטפערטיקונג: ס'איז טאָקע שווער, נאָר ס'איז פיל בעסער צו זיין צוזאַמען, אפילו אין די ערגסטע מאָמענטן, איידער ציט שיידט. זיינען מיר גרייט צו ברענגען קרבנות פאַר דער רעוואָלוציע, דעמאָלט זאָלן די קינדער אויף פילן דעם טעם פון דער רעוואָלוציע, אריינזאַפן אין זיך איר גייסט: איינס פון די ביידע, אומקומען, איז אַלע צוזאַמען, וועט באשערט זיין צו לעבן, וועט עס די קינדער גוטס טאָן אין דער צוקונפט, זיי וועלן אויסוואַקסן קעמפּען...

דאָך איז געווען גאַנץ קאַלעמוטנע אַף דער נשמה אין דעם מאָמענט, ווען ס'האַט געדאַרפט אַוועקגיין דער צוג אין סטאַק־האַלס; טאָקע צוליב'ן „פעקל“ אונזערן האָבן מיר געמוזט בלייבן ווידער זיצן אפ'ן וואָקזאַל, ווייל צוליב דער שטופּעניש און געדערנג איז געווען אַ סכנת־נפשות מיט'ן קליינוואַרג אַרייַן צושפּאַרן זיך אין אַ וואַגאָן. מיר האָבן זיך געפרוּווט, האָט מען די קליינוואַרג שיער ניט דערשטיקט, און איך בין שיער ניט גע־בליבן אָן פּיס... מענטשן זיינען אַוועקגעפאַרן, הענגנדיק אַף די

פארענצן און די טרעפ פון די וואַנאַנען; איך האָב דאָס ערשטע מאָל דערוען פאַסאזשירן אויך אפ'ן דאָך פון די וואַנאַנען. און דאָס איז פאַרגעקומען אין דער העכסט-ציוויליזירטער נאַרווע-גען, וואס האָט אפילו ניט פארזוכט דעם טעם פון מלחמה, שוין אָפגערעדט פון רעוואָלוציע.

צוזאַמען מיט אונז איז אויך פאַרבליבן טערמאַן, וואָס האָט געכאַפט דעם זעלבן אָפּשניט, ווי איך: ער האָט געמוזט צוהינגען אַ פאַר טעג, ווייל מען האָט אים אַף זייער אַ פילכאַרן אופן צוטראַטן די פיס...

איבערלאָזנדיק די פאַמיליעס אַף די טשעמאַדאַנעס, האָבן מיר, מאַנסביל, זיך אַוועקגעלאָזן אין שטאַט אַריין, זוכן אַ האָר טעל; דער אָרדנונגס-היטער איז אַוועק נאָך אונז, און פון אונטער דער ערד איז לעבן אים אויסגעוואקסן אַ פאַרשוין אין ציווילע קליידער; ביידע, קענטיק, האָבן אונז געזיט, אַז מיר זאָלן ער-געזי ניט אַרונטערוואַרפן אונזערע פאַנטאַז-פּעדערס מיט דינאַמיט. ס'איז שוין געווען פאַרנאַכטלאַך. די פעלזן-בערג זיינען נאָך געוואָרן גרויער; פון ווייטן האָט זיך געדאַכט, אַז שטיקער וואָלקנס הענגען אַף זיי, און די דאָזיקע וואָלקנס ווייען אָן אַ מרה-שחורה אַף די אַרומיקע געביידעס. ווי צוגעטוליעט איינע צו די אַנדערע, זיינען די געביידעס געשטאַנען, און וואָס גרויער ס'איז געוואָרן אַרום, אַלץ מער איינגעהויקערט האָבן זיי זיך.

אין די גאַסן איז שטיל. וואו ניט וואו צינדט זיך אָן אַ בלאַסער לאַמטערן, וואָס זעט אויס אין דער שוואַכער בלאַסקייט פון צפון-אָוונט, ווי אַ ליכט צוקאַפּנס פון אַ בר-מנן. ווירקלאַך אַ טויטע שטאַט; די זעלטענע מענשלאַכע פיגורן, וואס שוועבן דורך דאָ און דאָרטן, דערמאַנען עפעס אָן שאַטנס פון מתים; ס'פעלן מער ניט ווי ווייסע תּכריכים-בגדים אַף זיי...

אַזאַ איינדרוק, געדענק איך, האָט אַף מיר געמאַכט דאָס ווייטע סיבירער שטעטל, וואוהין איך בין געווען פאַרשיקט, ווען ס'האָבן זיך אין איר אָנגעהויבן צו ווייזן די ווייסע נעכט: דער אונטערשיד איז בלוז, וואָס דאָרטן זיינען ניט געווען קיין

לאמטערנעם און ס'האָט ניט געצויגן קיין ווינטל פון ים. קענ-
טיק, די צפון־נאָטור, אפילו אַ שטרעקע פון טויזנטער מיילן,
האָט אומעטום איינע און די זעלבע קאָלירן, איבערהויפט אין
אָונט־צייט.

אַביסל הימלאַכער איז אין צענטר פון שטאָט. דאָרטן
זיינען נאָך אָפן אייניקע מאַנאָזינען. אין די קאפּען זיצן די
ניט־באַרעדעוודיקע נאָרוועגער, און די לאַמטערנעס ברענען העלער.
אונזער אויפּמערקזאַמקייט ציט צו אַ ווייסע געביידע מיט אַ
בלומען־גאָרטן פּאַר'ן אַריינגאַנג, אַרומגערינגעלט מיט אַ דורכ־
זיכטיגן אייזערנעם פּאַרקן, געפאַרבט אין בלוין. די געביידע
איז שטאַרק באַלויכטן און זי מאַכט דעם איינדרוק פון אַ פּרי־
צישן הויף; אַרום שפּאַצירט אַ וואַך, אָנגעטאַן אין מאָדנע
היטלען.

מיר דערוויסן זיך, אַז דאָס איז דער קעניגלאַכער פּאַלאַץ.
מיר גייען צו נענטער צו אים, נאָך די וואַך מאַכט אונז מיט די
הענט, אַלס 'סימן, אַז מיר זאָלן זיך בעסער האַלטן פון ווייטן.
און מיר דערפילן אַף זיך די פיר אָנגעשטעלטע אויגן פון אונ־
זערע נאָכפּאָלגער, וואָס מיינען, מסתּמא, אַז אַטאָט נעמען מיר
זיך פאַר אונזערע פּאָנטאַן־פּעדערס...

טאַקע דערביי שלאָגן פּאָר זייער ליבע אייניקע שטאַלצע
צפּון־טעכטער, און זייער גאַנצער אויסזען האַרמאָנירט שטאַרק
מיט דעם קעניגלאַכן פּאַלאַץ, פונקט אזוי אָנגעצויגן און בליש־
טשענדיק...

מיר גייען אַריין אין איין האַטעל, אַ צווייטן, און אין ער־
געץ זיינען ניטאָ קיין ליידיקע נומערן, אַמווייניקסטנס אזוי זאָגט
מען אונז, נאָכדעם, ווי מען מעסט אונז אָפּ מיט די אויגן פון
קאָפּ ביז די פּיס.

אין איין האַטעל גייט שוין אַף אַ לאַד. די פּאַרוואַלטערין,
אַ טיפּישע בלאַנדע געזונטע נאָרוועגערין, וואָס רעדט פּריי ענג־
ליש, דערקלערט, אַז ס'איז פּאַראַן אַ צימער. אין דער מינוט גייט
אַבער אַרויס אין קאָרידאָר דער דייטשער קאַנסול, וואָס איז

געפאָרן מיט אונז אפ'ן שיף; ער ניט אף אונז פארדעכטיק אַ קוק, און מיר הערן, ווי ער זאָגט דער פאָרוואַלטערין: רוסישע יודען. די העפלאַכקייט פון דער בלאַנדער נאָרוועגערין ווערט גלייך פאַרשוואַונדן, און זי לאָזט אונז וויסן, אז דער צימער איז נאָך פאַרנומען...

אַזוי גייען מיר אַוועק צוריק מיט גאָרניט, און די אויס-זיכט, אז עס וועט אונז אויסקומען צו פאַרברענגען נאָך אַ גאַנצן מעת-לעת מיט די קינדערלאַך אפ'ן וואָקזאַל, שמעקט אונז זייער ניט. איבערהויפט ערנערט זיך באַרוכאָוו, ווייל זיין פּילט זיך ניט גוט; און וואָס מיר האָבן אפ'ן האַרצן, לאָזן מיר אויס צו כריסטיאַניע. נאָט אייך — טענה'ט באַרוכאָוו — האַמסונ'ס פּאַטערלאַנד...

צום גליק טרעפן מיר אפ'ן וואָנזאַל אַ רוסישן יונגמאַן; ס'ווייזט זיך אַרויס, אז אין כריסטיאַניע איז דאָ אַ רוסישע קאָל-לאַניע, און די קאָלאַניע האָט אַ קאָמיטעט צו באַנענגען די פּאָל-ליטישע עמיגראַנטן, וואָס פאָרן קיין רוסלאַנד. דער יונגערמאַן איז אַ פאַרשטייער פון קאָמיטעט, זיין נאָמען איז עפּראָס, ער איז שוין דאָ אַן אַלטער תושב, האָט אַ פרוי אַ נאָרוועגערין. גע-וויינלאַך קומט אָן די לעצטע וואָכן זייער ווייניק עמיגראַנטן דורך נאָרוועגען; נאָר ער איז צופעליק פאַרבייגעגאַנגען, האָט ער באַ-שלאָסן אַריינצוגיין אין וואָקזאַל און טאַקע געטראָפן אונזערע פּאַמיליעס. ער דערקלערט אונז, אז אָן אַ רעקאָמענדאַציע איז דאָ איצט פאַר אַ רוס אוממעגלאַך צו קריגן אַ צימער אין אַ האַט-טעל; נאָך דער בלוּמ'שטער רוסישער פאַרשווערונג, וואָס מען האָט דאָ אויפגעדעקט, איז דער שפּיאַנאַזש שרעקלאַך גרויס, מען צימערט פאַר אַ רוס, ווי פאַר פייער. דערצו האָבן דאָ אַ באַדייטנדיקע אָרגאַניזאַציע די סינדיקאַליסטן, וואָס סימפּאַטיר-זירן שטאַרק מיט די באַלשעוויסקעס, און אזוי ווי די סינדיקאַליס-טישע שטימונג אין דער רוסישער קאָלאַניע איז זייער שטאַרק, קוקט מען אַף יעדן רוס מיט גרויס פאַרדאַכט. ס'האַלט אפילו דערביי, אז די רעגירונג זאָל אַרווישיקן פּילע רוסן, וואָס וואוינען

שוין דאָ יאָרן־לאַנג, און ער, עפּראָס, איז אויך פון די אָנגעצייכנטע קרבנות, הגם ער איז נאטוראליזירט, ווייל ער איז א מיט־רעדאקט־טאָר פון דער סינדיקאליסטישער צייטונג.

עפּראָס האָט אונז גלייך אוועקגעפירט אין האָטעל „פּאַריז“ צו זיינע באַשאַנטע, און מיר האָבן זיך דערפילט אביסל רואיקער.

פון עפּראָס'ן האָבן מיר זיך דערוואוסט די לעצטע נייע וועגן רוסלאַנד, אַז די ווירקונג פון די באַלשעוויקעס וואַקסט פון טאָג צו טאָג, און אַז דער לאָזונג „די נאַנצע מאַכט צו די סאָוועטן!“ ווערט אויפגעכאַפט פון די ברייטסטע אַרבעטער־מאַסן, איבער־הויפט פון דער אַרמיי. ער האָט וועגן דעם גערעדט מיט פרייד, און ווען ער האָט זיך דערוואוסט, אַז מיר סימפּאַטיזירן ניט מיט'ן באַלשעוויזם, איז דאָס אים שטאַרק ניט געפּעלן געווען.

אַף אַ ריכטיקן רוסישן שטייגער, טרינקנדיק נאָכאַנאַנד טיי, האָבן מיר מיט אים אָפּדיסקוטירט ביזן שפּעט אין דער נאַכט אַריין; ס'פּאַרשטייט זיך, אַז מיר האָבן איינע די אַנדערע ניט איבערצייגט, נאָר באַציאונגען צווישן אונז האָבן זיך איינגע־שטעלט חבר'שע. פיל מיטגעהאָלפן דערצו האָט אויך דאָס, וואָס עפּראָס האָט זיך שטאַרק אינטערעסירט מיט דער אידישער ליטעראַטור, און אונזערע נעמען זיינען אים באַשאַנט געווען פון דער אַמעריקאַנער אידישער פרעסע, וואָס ער פּאָלגט נאָך גאַנץ אויפּמערקזאַם. בכלל האָט ער זיך אַרויסגעוויזן פאַר אַ גאַנץ אינ־טעליגענטן מענטשן, און די באַגעגניש מיט אים איז געווען זייער אַן אָנגענעמע. ער האָט אַנדערש ניט געוואָלט, אַז מיר זאָלן פּאַרבלייבן אין כריסטיאניע אַף אַ פּאָר טעג, כדי מיר זאָלן מיט אים צוזאַמען פּאַרן צו זיין פּאַמיליע אפ'ן זומער־וואוינונג. פאַר זיין פרוי וועט דאָס זיין אַן אמת'ער סורפריז, ווייל זי אינטערע־סירט זיך שטאַרק מיט רוסלאַנד און באַזיצט אפילו די רוסישע שפּראַך. „פאַר אייך וועט עס זיין ספּעציעל אינטערעסאַנט — האָט ער זיך געווענדעט צו מיר — איך האָב געלעזן אייער אַר־טיקל אין „צוקונפּט“ וועגן האַמסונ'ען, און מיין פּאַמיליע וואוינט

טאקע ניט ווייט פון האמסונ'ען. מיר זיינען מיט אים בא-
פריינדעט.

ס'איז געווען שווער בייצושטיין אזא נסיון, דאך האבן מיר
זיך פון דער איינלאדונג אָפּגעזאָגט, ווייל ס'האָט זיך געוואָלט
זיין וואָס גיבער אין דער אלט-נייער היים.
עפראָם האָט אונז דערציילט, אז די סאָציאליסטישע באַ-
וועגונג איז אין נאָרוועגיען שוואַך, ווייל אפילו דער אינדר-
סטריעלער נאָוועגישער ארבעטער איז אינדיווידואליסטיש גע-
שטימט און ער איז מער גענייט צו סינדיקאליזם. די מלחמת
האָט אין דעם פרט אויך געהאט אַ ווירקונג אַף די נאָרוועגישע
ארבעטער; דער שרעקלאכער יקות, די נויט, וואָס וואַקסט פון
טאָג צו טאָג, לערנט די ארבעטער צו פאַראייניקן זיך אין מאַסן,
און אַף וויפיל זיי באַפרייען זיך פון דער אינדיווידואליסטישער
שטימונג, וועט דער באַלשעוויזם האָבן צווישן זיי אַ פרוכטבאַרן
באַדן. ער אליין, עפראָם, איז ניט קיין סינדיקאליסט, ער אַרבעט
אַבער מיט די סינדיקאליסטן, ווייל פון די סאָציאליסטן שטויסט
אים אָפּ דער רעפארמיזם; און ער מיט נאָך אַ גרופע חברים
זעען טאקע איצט צו באַשאַפן אַ באַלשעוויסטישע אָרגאַניזאַציע.
בכלל דאַרפט איר וויסן — האָט עפראָם באַמערקט — איז דעם
נאָרוועגער שווער צו ברענגען אין באוועגונג; דאָרין דריקט
זיך אויס די פאַרהאַרטעוועטקייט, וואָס די שטרענגע נאַטור מיט
אירע פעלונבערג אַנטוויקלט אין אים; קוים אָבער נעמט ער
זיך רירן, איז אים שוין שווער אָפּצושטעלן. מיר דאַכט, אז פון
די סקאַנדינאַווישע לענדער וועט נאָרוועגען זיין די ערשטע אין
פרייער פון דער רעוואָלוציע, ווייל דער האַרטנעקיקער קאַמף מיט
דער נאַטור, וואָס איז אין נאָרוועגען די אייגנאַרטיקסטע, מאכט דאָ
דעם מענטשן פעאיק אַף די גרעסטע און פלינקסטע העלדנטאַטן.
האַמסונ'ס העלדן, וואָס קאָנען פון נקמה אָדער אויפּרעגונג אויפ-
רייסן פעלדן, זיינען די בעסטע כאַראַקטעריסטיק פון דער נאָר-
וועגישער מענטשן-נאַטור. ניט דער שווער און ניט דער דענער
זיינען צייטנווייז אַזוי אימפּולסיוו, ווי דער נאָרוועגער, כאַטש

פון אויבן־אף זעט ער אויס אזוי פארהארטעוועט און טרוקן. אָט פאַרוואָס דער באַלשעוויזם מוז דאָ האָבן אַן ערפּאָלג.

פאַרבייגייענדיק, האָט שוין אונז עפּראָס דערקלערט, אז ביו דער מלחמה האָט נאָרוועגען כמעט ניט געוואוסט פון קיין אַנטי־סעמיטיזם. די צאָל אידן איז דאָ אַ קליינע, און די איז אויך אַסימילירט; נאָר פאַר דער צייט פון דער מלחמה האָבן אַרײַ־בערגעוואַנדערט אַהער אידן פון רוסלאַנד, פּוילן, גאַליציען און אויך פון רומעניע. פיל פון זיי האָבן זיך אָנגעלעבט מיליאָנען פון ספּעקולאַציע; אפילו געוועזענע רעוואָלוציאָנערן האָט פאַר־כאַפט דער געיעג נאָך פּראָפּיטן; און דאָס האָט געמוזט אַרויס־רופן דעם אַנטיסעמיטיזם. נאָכמער לאָזט ער זיך פילן אין די איבריקע סקאַנדינאַווישע לענדער, ווי שוועדן און דענעמאַרק. מיר האָבן אַליין ניט באַמערקט, ווי דער מעת־לעת איז אַרײַ־בערגעפּלויגן. עפּראָס'עם חבּר'שע באַציאונגען, זיינע שטיפּע־רייען מיט די קינדער האָבן באַשאַפן אַרום אַ היימישע אַטמאָ־ספּערע, און מיר האָבן זיך מיט אים צעשיידט, ווי מיט אַן אַלטן גוטן פּריינט. ער האָט אונז טאַקע אויך באַזאָרגט מיט אַ קופּע אין וואַנאָן, אז ניט וואָלטן מיר געהאַט דעם זעלבן גורל, וואָס מיט אַ טאָג פּריער.

3. אפ'ן וועג קיין שווערן.

די ווירסונג פון דער מלחמה האָט זיך באַזונדערס געפילט אפ'ן וועג פון נערוועגען קיין שווערן. דער צוג, כלומר'שט אן עקספרעס, האָט זיך באוועגט זייער לאַנגזאָם. צייטנווייז פלעגט ער זיך גאָר אינמיטנדרינען אָפֿ-שטעלן, ווי אן אלטע שקאפע, וואָס האָט שוין קיין כחות ניט צו שלעפּן די פיס. ס'פלעגט זיך אָנהויבן אַ פייפּעריי, וואָס פלעגט, דאָכט זיך, אָפּקלינגען, ווי אַ יאָמערדיקער רוף נאָך הילף. איינמאָל זיינען מיר אָפּגעשטאַנען אינמיטן פעלד מער, ווי אַ שעה צייט, ווייל דער לאָקאָמאָטיוו איז פּלוצלונג שטאַרק „קראַנק" געוואָרן, און מען האָט געמוזט ברענגען אן אַנדערן, אַ מער געזונטן. דער וועטער איז געווען אַ פּראַכטפולער. די נאַטור האָט געאַטעמט מיט קוויקנדיקער דופּט פון אַלערליי גע-ווירצן. אין דער אַרומיקער גרינער רחבות פון גראַדע קאָרן-בייטן און געשלענגלטע לאָנקעס האָבן שוין די תּויכע פעלזנבערג ניט געדריקט מיט זייער מאַוימ'דיקייט, נאָר אויסגעזען יום-טוב'דיק, פול מיט וואַיל-יונגערישן שטאַלץ. די פּאַרניענדיקע זון האָט זיך אָפּגעשפיגלט אַף זיי, אָט ווי נינגאָלד, און אָט געשי-מערירט אַף זייערע שפיצן, ווי אַ רענגבוּגן. אַלץ איז געווען אזוי דורכזיכטיק קלאָר, אַז מען האָט געקאָנט זען אַף מיילנווייט. דאָס האָט דער צפּונ'דיקער זומער זיך פּאַנאַנדערגעשפּילט אין זיין גאַנצן גלאַנץ.

אזוי ווי אין די וואַגאַנען איז געווען דערשטיקט צו ווערן פון ענגשאַפט, האָט זיך דער גאַנצער עולם אַרויסגעשאַטן כאַפּן

דערווייל אביסל פרישע לופט. מען האָט זיך ברייטלאַך פאַנאַנ-
דערגעלייגט אפ'ן גראָז. ס'האָבן זיך דערהערט נאַציאָנאַלע נאָר-
ווענישע לידער, אַזעלכע אייגנאַרטיקע, דאָ פול מיט שטילן און
מעט, דאָ מיט קאָכיקער ליידנשאַפט. צו זיי האָבן זיך באַהעפּט
מיליטערישע געזאַנגען. גראַציעזע צפון־טעכטער האָבן זיך אוועק-
געלאָזן אין אַ קאַראַהאָד מיט פּוּלי־קערפּערדיקע סאָלדאַטלאַך, אָנ-
געטאָן אין גרוי־אַכע קליידער, מיט פאַרבּרוינט שטרענגע פּנימ'ער.
פאַר די אויגן האָבן זיך געטראָגן בלאַנדע פּרויען־קעפּ מיט גרי-
ליאַנדעס פון פּרישע בלימעלאַך, און ס'האָט זיך אויסגעדאַכט,
אַז מען געפינט זיך אַף אַ דאָרפישער הוּליאַנקע אַ זומער פאַר-
נאַכט ערגעץ אין סיביר; ס'האָט מער ניט געפּעלט אַ „האַר-
מאַשקע“, און ניט דערקוטשעט האָבן די סיבירער מוקן...

ווען דער צוג האָט זיך גערירט, זיינען אים פּילע פּאַסאַ-
זשירן נאָכגעגאַנגען אַ היבשע שטרעקע.

אַף יעדער סטאַנציע פּלעגט דער „עקספרעס“ האָבן אַ לאַנגן
אורלויב. אפילו דער געזונטער לאַקאָמאָטיוו פּלעגט מוזן אונט-
טערשפּאַרן דאָס האַרץ מיט אַ נייער פּאַרציע האַלץ, און ניט
שטענדיק פּלעגט די פּאַרציע זיין אָנגעגרייט. די קאַנדוקטאָרן
האָבן טאַקע דערציילט, אַז צוליב דעם מאַנגל אין האַלץ, וועגן
קוילן איז שוין אפּגערעדט, איז אַ סברת, דער גאַנצער באַן-
פאַרקער זאָל זיך אינגיכן אָפּשטעלן.

די גרוי־אָנגעכמאַרעטע וואָקזאַלן אַף די סטאַנציעס האָבן
איבערראַשט מיט זייער אָפּגעלאָזנקייט. די פענסטער זיינען גע-
ווען באַדעקט מיט אַזאַ דיקן שטויב, אַז דורך זייערע שוויבן האָבן,
דאַכט זיך, ניט געקאָנט אַרײַנדרײַנגען די שטראַלן פון דער זון
אפילו אין העלן מיטן טאָג. די אומאַרדנונג איז געווען אַן אוי-
סערגעוויינלאַכע. די פּאָדלאָגע האָט זיך אויסגעצויכט מיט
שמוץ, און אַף איר האָבן זיך געוואַלגערט מענטשן, אַרומגערינגלט
מיט זייער באַנאַזש. אַף אייניקע וואָקזאַלן איז אפילו ניט געווען
קיין עלעקטרישע אָדער גאַז־באַלייכטונג. ס'האָבן טונקל געברענט
אַלטמאָדישע נאַפּט־לאַמפּן, וואָס האָבן אַלץ און אַלעמען צוגע-

געבן אזא חושב'דיקן אויסזען. דערצו נאָך איז געשטאַנען א גע-
דיכטער רויך פון טיטון, ווי א פארע אין א קאזארמע-באָד. כדי
צו דערקלייבן זיך צום בופעט, האָט מען געדארפט שפרינגען
איבער פיס און קעפ, אַרבעטן שטאַרק מיט די עלנבוינגס. די
בופעטן זיינען געווען ניט באַזונדערס רייך אין אויסוואַל פון
שפייז; אָפט פלעגט מען אויסער פארטרוקנטע קעז און פאר-
דארטע וואורשט פון פערד-פלייש גאָרניט קאָנען קריגן; ברויט
איז געווען אה צוצוקערן, און דאָס אזעלכע דינע פענעצלעך, אז
מען האָט זיי געקאָנט אוועקבלאָזן, ווי שטרוי אפ'ן ווינט...

די פלאַטפארמען האָט באַלאַגערט מיליטער אין פאַרוועלסט-
אָפּגעטראָגענע קליידער. דאָ און דאָרטן האָבן זיך אַרויסגעזען
דריי עקן פון צונויפגעשטעלטע ביקסן, און ס'זיינען געווען אָנגע-
וואָרפן איינע אה די אנדערע זעלנערשע קלומיקעס. צו וואָס
אזוי פיל מיליטער אה יעדער סטאַנציע אין א נייטראַל לאַנד,
האָט קיינער ניט געקאָנט דערקלערן, אפילו די נאָרוועגער אליין.
דער איינדרוק איז אָבער געווען, אז מען גרייט זיך אויך צו
מלחמה, אָדער מען וויל אמווייניקסטן מאַכן אזא אָנשטעל...

דאָס בילד האָט זיך אינגאַנצן געביטן, ווי נאָר מען איז
אַריינגעפאָרן אין שווערן. דער אונטערשיד צווישן אָט די צוויי
שכנ'ישע נייטראַלע לענדער איז געווען מערקווירדיג.

דער שוועדישער „עקספרעס“ איז טאָקע געלאָפן הענדום-
פענדום, ערגעץ ניט געבליבן שטעקן און זיך ניט פארהאלטן
אה א סטאַנציע א סעקונדע מער, לויט דער פאָרגעשריבענער
צייט. אין די וואַנאָנען איז געווען גראַם, ליכטיק און ציכטיק;
יעדער פאַסאַזשיר האָט געהאַט זיין באַשטימטן אָרט. אזא
אָרדנונג האָט אויך געהערשט אין די וואַסזאַלן, וואָס האָבן אלע
אויסגעקוקט לעבעדיק און פריש. זעלטן ווען האָט מען באַ-
גענגט אה זיי מיליטער. עס האָט זיך גלייך דערפילט אַן אנדער
קולטור, די פינטלאַכקייט און נאָרמאַלקייט פון פאר דער מלחמה-
צייט אין א דייטשער געגנט.

דערפאר האָט זיך שוין די נאַטור ניט אויסגעצייכנט מיט

איר אייגנארטיקער שיינקייט, ווי אין נאָרוועגען. ניטאָ מער די ווילדע פארבנרייכקייט, די פייערלאַכע מאַסיווקייט פון די פעלזנבערג. אפילו די קאָרן־פעלדער און די לאַנקעס האָבן עפעס אַן אנדער אויסזען, אַזאַ מיושב'דיקן, בעל־הנופ'ישן; אַף אַלץ שפירט זיך דאָ אַן ארבעטזאמע מענשלאַכע האנט, וואס מאַכט אונטערטעניק די נאטור צו זיך, וואס קולטיווירט די נאטור...

אַף איין סטאַנציע דארפן מיר בייטן דעם צוג. איך מיט באַרוכאָוו'ן כאַפן זיך אַריבער אין וואָקזאַל עפעס איינצוקויפן. מען קריגט דאָ מכל טוב און אָן שפאַרעניש ביים בופעט.

ווען מיר קערן זיך אום, טרעפן מיר טערמאַנען און פרוי באַרוכאָוו אין גרויס פארצווייפלונג: מײן פרוי מיט'ן קינד זיינען אוועקגעפאָרן ניט מיט'ן ריכטיקן צוג. דאָס איז פאָר־געקומען אזוי אומדערווארט צוליב אַ מיספארשטענדניש. די בילעטן, דאָס געלט, — אַלץ איז מיט מיר; זיי האָבן נאָרניט. באַרוכאָוו'ס טאָכטערל וויינט: נאלעמשאק האָט מיך איבער־געלאָזט. פון ווייטן זע איך, ווי מײן פרוי פאָכט צו אונז פון וואנאָן מיט א טיכל. איך ווייס ניט, וואָס צו טאָן, און קלייב זיך שוין גיין טעלעגראַפירן, אַז מען זאָל זיי פארהאַלטן אַף דער צווייטער סטאַנציע. מיר אַלע געפינען, אַז דאָס איז דער איינ־ציקער אויסוועג.

גלייך שטעלט זיך אָבער אַרויס, אַז מיר באַאומרואיסן זיך אומזיסט: דער צוג איז טאַקע אונזערער, נאָר ער מאַכט מאַ־געוורן. אינגיכן שטעלט זיך דער צוג אָפ באַם וואָקזאַל, און מײן חברה־מאַן וואַרפט פאָר באַרוכאָוו'ס טאָכטערל: ס'אַראַ נאָרעלע דו ביסט, סוסאַנקע, אָן דיר וואָלט איך ניט אוועקגעפאָרן. דער האַזיקער קליינער אינצידענט פארטרייבט פון אונז די שלעפּעריקייט, און מיר דערפילן זיך, אזוי ווי דערפרישט... מיט אונז אין קופּע געפינט זיך אַ בלאַנדער מיטעל־אַהריר־גער מאַן, מיט אַ מונטער קלוגען פנים, מיט וואַנצעס אַלע וויל־העלם. ער מאַכט דעם איינדרוק פון אַ דייטש. עס ווייזט זיך אָבער אַרויס, אַז ער איז אַ שוועד.

דערהערנדיק, אז מיר ריידן רוסיש, פארפירט ער מיט אונז א געשפרעך. ער ווענדט זיך צו אונז אויף דייטש. ווען ער דערוויסט זיך, אז מיר פאָרן פון אמעריקע, דערפרייט ער זיך זייער און גייט אַריבער אויף ענגליש. ער דערציילט אונז, אז ער האָט עטלאכע יאָר געלעבט אין אמעריקע: פון זיין גוטן ליי-טעראַרישן ענגליש דערזעט מען גלייך, אז ער איז אן אינטעלי-גענטער מענש. עס שטעלט זיך טאַקע אַרויס, אז ער איז אַ זשורנאַליסט. ער האָט אויך פאַרבראַכט אַ פּאָר יאָר אין רוסי-לאַנד און פאַרשטייט גוט רוסיש. ער איז אונז מכבד מיט עכט שוועדישן שנאַפּס; מיר, מאַנסבילן, טרינקען אויס צו יעטלאַכע קעלישקעס און דערפילן זיך אויפגעמונטערט.

אונזער מיטרייזענדר זאָרגט זיך צו זאַמען מיט אונז, אַז די פרויען און קינדער זאָלן האָבן אַ באַקוועמען געלעגער, און אונזער געשפרעך ווערט גאַנץ לעבעדיק.

אונטער טעמע איז, פארשטייט זיך, די רוסישע רעוואָלוציע, דער נייער באַקאַנטער סימפּאַטיזירט שטאַרק מיט איר און ער דריקט אויס זיין מיינונג, אז איצט דאַרף זיך אָנהייבן אַ ניי לעבן אויך פאַר פינלאַנד. פון אָנהייב פאַרשטייען מיר ניט זיין באַמערקונג. ער אַנטוויקעלט נאָכדעם זיין געדאַנק: די פינלענ-דישע קולטור האָט ווייניק געמיינזאַמס מיט דער רוסישער, זי איז אָבער ענג צוזאַמענגעקניפּט מיט דער שוועדישער; איז טאַקע מער ניט, ווי אַ יושר, אז די נייע רוסישע דעמאָקראַטישע פּאָלקס-רעגירונג, וואָס אָנערקענט ניט קיין שום אַנעקסיעס און קאָנטרי-בוציעס, זאָל צוריק פאַראייניקן פינלאַנד מיט שוועדן. פאַר פינ-לאַנד וועט עס זיין אַ גליק, און אין דער דאָזיקער טאַט וועט זיך אויסדריקן דער אמת'ער פרייהייטס-כאַראַקטער פון דער רוסישער רעוואָלוציע, וואָס מעקט אָפּ אַלע זינד פון צאַריזם.

פון זיינע רייד דערוויסן מיר זיך, אז עס גייט אָן אַ גרויסע באַוועגונג צו פאַראייניקן צוריק פינלאַנד מיט שוועדן אין די ביידע לענדער, און איינער פון די הויפּט-אידעאָלאָגן פון דער דאָר-זיקער באַוועגונג איז דער פירער פון די שוועדישע סאָציאַליסטן,

בראנטינג. בכלל, — באמערקט ער — האָבן די פינער קיין צור טרויען ניט צו די רוסן, אפילו צו די פירער פון דער רעוואָלוציע, ווייל זיי האַלטן אַלע רוסן, אויך די סאָציאַליסטן, פאַר צענטראַר-ליסטן, און איצט, ווען דער צאַריום איז געפאַלן, וועלן די פינער געוויס ניט וועלן בלייבן אונטער אַן אָנגעצוואונגענער הערשאַפט. פונקט דאָס זעלבע, וואָס איך האָב אַרויסגעטראָגן פון מיינע שמועסן מיט די פינער אַף דער שיף.

באָרוכאָוו, אַרויסגייענדיק פון זיין „פּועל־ציוניסטישן“ שטאַנדפּונקט, דענקט, אַז פינלאַנד דאַרף אינגאַנצן ווערן אַ זעלבסטשטענדיקע מלוכה, אומאַפהענגיק סיי פון רוסלאַנד, סיי פון שוועדן. איך און טערמאַן האַלטן זיך אָבער פּעסט ביי דער מיינונג, אַז ווען רוסלאַנד וועט ווערן אַ פּעדעראַטיווע רעפּובליק, וועט פינלאַנד ניט דאַרפן זוכן זעלבסטשטענדיקייט און אויך ניט קיין פאַראייניקונג מיט שוועדן. דער שוועד וויל פון אונזערע אַלעמענס אַרגומענטן ניט וויסן. ער באַשטייט אַף דאָס זייניקע און איז מזהיר ומודיע, אַז אַנדערש וועלן זיין צרות: דאָס פינישע פּאָלק וועט רעוואָלטירן, און נאַטירליך, וועט שוועדן ניט קאָנען שטיין אָן אַ זייט, זי וועט אויך מוזן זאָגן איר וואָרט, און דאָס וועט דער רוסישער רעוואָלוציע געוויס ניט טאָן קיין גוטס. בראַנטינג האַלט אויך אַזוי...

מיר אַלע צעהיצן זיך אַזוי, אַז מיר וועקן אויף די שלאַפּנדיקע, און מער פון אַלעמען היצט זיך דער שוועד; ער זאָגט אונז מוסר און דערביי לאַזט ער אַריין אַ פאַר שטעכווערמלאַך אפ'ן השבון פון דאַנ'ס און ליבער'ס אידישער אפּשטאַמונג. ניין, ער איז, חלילה, קיין אַנטיסעמיט ניט, ער וויל, מיר זאָלן אים פאַרשטיין; זיינע בעסטע פריינט סיי אין אַמעריקע, סיי אין רוסלאַנד זיינען געווען אידן, אויך אין דער היים האַט ער אַ סך גוטע פריינט אידן, נאָר וואָס דען, די רוסישע אידן זיינען געוואָרן איצט זייער שטאַרקע פאַטריאַטן, זיי האָבן פאַר געסן אָן קישענעו און ווילן ניט וויסן פון יושר; ווייל אין דער פרייער רוסלאַנד וועלן זיי זיין די גאַנצע הערשאַצער, שטרעבן

זיי, אַז זייער מלוכה זאל זיין וואָס גרעסער. כאַ, כאַ, ניט אמת? איר זייט דאָך סאַציאַליסטן, יא? און בראַנטינג האַלט אויף אזוי...

זיין געלעכטער איז אונז געוואָרן אומאָנגענעם, און נאָך אומאָנגענעמער איז אונז געווען זיין שטיצן זיך אפ'ן סאַציאַליסט בראַנטינג, ווייל דאָס האָט אונז אַן איבריג מאָל באַוווּזן, וואָס פאַר אַ שטימונגען דער סאַציאַל־פּאַטריאָטיזם האָט באַשאַפן אין דער אייראָפּעאישער סאַציאַליסטישער באַוועגונג... מיר האָבן זיך געסטאַרעט אַפּצואַווענדן אונזער געשפּרעך אַף אַן אַנדער טעמע.

ס'איז שוין געווען גרויסער טאָג. אונזער צוג איז געלאָפן פאַרביי שיינע דערפער און פערמעס מיט בליענדיקע פּעלדער און גערטנער. פון צייט צו צייט האָבן פאַרבייגעשוויבט הויכע פאַבריק־קויעמעס, וואָס פון זיי האָט געשפּאַרט אַ געדיכטער רויך; האָבן זיך פאַרבייגעטראָגן אפ'ן קלאָרן שאַסיי אָנגעלאָרענע ווע־גענער, פורן און משאַ־אויטאַמאָבילן. דאָס אַלץ האָט עדות געזאָגט, אַז דאָס לעבן גייט דאָ נאַרמאַל, אַקוראַט ווי עס וואַלט גאָר אַף דער וועלט קיין מלחמה ניט געווען. אַלנפאַלס, אזוי האָט עס אויסערלאָך אויסגעוואָרן.

אונזער קופּע איז געווען פאַרגאַסן פון זון, וואָס האָט נע־שפּאַרט פון יעדער שפּאַרונע, און דער שוועד האָט זיך פּלוצלונג געווענדעט צו אונז מיט אַ פּראַגע: נו, ווי געפּעלט אייך אונזער לאַנד, ניט נאָרוועגען, הא? מיר האָבן זיך אָן דער דאָזיקער פּראַגע אָנגעכאַפּט, כדי אויסצומיידן דעם פּריערדיקן שמועס, און מיר האָבן אים געבעטן דערקלערן, פאַרוואָס איז אזוי גרויס דער אונטערשיד צווישן נאָרוועגען און שוועדן, הגם זיי זיינען פאַראייניקט צווישן זיך דורך אַן אַניע.

„גאָר פשוט — האָט ער געענטפּערט — נאָרוועגען איז אַ פּרימיטיוו לאַנד, אַ לאַנד אָן אינדוסטריע, איר באַפעלקערונג לעבט הויפּטזאַכליך פון פּישעריי און האַנטווערקעריי; אין די בעסטע יאָרן האָט איר געפּעלט ברויט, ווייל דער באָרן איז אַ

שטיינערדיקער, ניט קיין פרוכטבארער. האָט מען אָבער אין דער צייט פון דער מלחמה פון איר אַרויסגעפירט אויף די רייכטימער, וואָס זי האָט געהאַט. דערצו האָט זיך נאָך זייער שטאַרק פאַרקלענערט דער שיף־פאַרקער, וואָס איז געווען דער לעבנס־נערו פון לאַנד, און די אַנטאַנט־מלוכות האָבן זי אויס־געוועטשט, ווי אַ לימאָנע. נאָרוועגען, ניט קוקנדיק אַף דער אוניע מיט אונז, האָט שמענדיק זיך באַצויגן צו שוועדן ניט זייער פריינטלאַך, האָט זי געוואַלט אויסנוצן די מלחמה טאַקע קעגן שוועדן און אַף יעדן פאַל פאַרשטאַרקט איר אַרמיי. דאָס אַלץ האָט זי אינגאַנצן רואינירט.

„ס'איז פאַראַן נאָך אַ סכּה: נאָרוועגען איז אַ ראָמאַנטיש לאַנד; אירע איינוואוינער זיינען טרוימער; זיי לאָזן זיך באַד הערשן פון דער נאַטור, פון אירע סמיכעס; און ווי העלדיש, ווי טעמפּעראַמענטפול זיי זיינען ניט אין זייער קאַמף מיט די סמיכעס, זיינען זיי אָבער ניט אַנטשלאָסן גענוג, ניט פראַקטיש, ווי אַזוי צו באַהערשן די נאַטור. דער נאָרוועגער איז, לויט זיין נאַנצן כאַראַקטער, מער ענלאַך צום פראַנצויז; צייטנווייז אַזוי זאַרגלאָז, ווי ער, נאָר ניט אַזוי לעבנס־לוסטיק. האָט טאַקע נאָרוועגען פראַנקרײך'ס שוואַכע זייטן, וואָס דריקן זיך אײַ בערהויפּט אויס אפ'ן אינדוסטריעלען געביט. פאַרגעסט ניט, אַז פראַנקרײך, ניט קוקנדיג אַף איר גאַנצער אַנטוויקלונג, אַף איר דעמאָקראַטישקייט, אַף אירע רעוואַלוציאַנערע טראַדיציעס, איז אין הלכות טעכניק, אינדוסטריאַליזירונג אַלץ געבליבן הינטערשטעליק. דאָס זעלבע איז אויך מיט נאָרוועגען.

„אַנדערש איז מיט שוועדן. דער שוועד איז ניט אַזוי ראָמאַנטיש, טרוימערש, טעמפּעראַמענטפול, העלדיש און זאַרג לאָז ווי דער נאָרוועגער; ער איז מער ענלאַך, לויט זיין אויס־נערעכנטקייט און פראַקטישקייט, צום דייטש. דערצו קומט אים ניט אויס אויסצושטיין אַזאַ קאַמף מיט דער נאַטור און אירע סמיכעס. ברויט האָט שוועדן גענוג. אין די לעצטע צענדלי־קער יאָרן האָט זי באַוויזן צו אַנטוויקלען אַ שטאַרקע אינדוסטריע.

סמריע, אַנווענדענדיק אין איר די דייטשע מעטאָדן, און אין דער צייט פון דער מלחמה האָט זיך איר אינדוסטריע נאָך פילפאַך פאַרשטאַרקט. זי האָט געאַרבעט פאַר פאַרשידענע לענדער, הויפטזאַכלאך פאַר די צענטראַלע מלכות, און טאַקע אין דער צייט פון דער מלחמה האָט זי זיך אָנגעגאַסן מיט שפע. האָט מען גענומען פון איר אַרויספירן ברויט, איז אינגעפירט געוואָרן אַ קאַרט־סיסטעם, און דער עולם האָט זיך צוגעוואוינט צו עסן ווייניקער; ער הונגערט אָבער ניט. ער אַרבעט פלייסיק און איו, ווי מען זאָגט אין אַמעריקע, „אַלרייט“. מיר, שוועדן, זיינען ניט אַזוי דעמאָקראַטיש, ווי די נאָרוועגער. פאַרקערט, מיר זיינען אַריסטאָקראַטיש; אונזער אַריסטאָקראַטיזם איז אָבער ניט אייער צעקראַכענער רוסישער אָדער פראַנצויזישער אַריסטאָקראַטיזם, נאָר אַ געזונטער, לעכנספעאיקער, פול מיט איניציאַטיוו.

„אַט נעמט אונזער ליטעראַטור און די נאָרוועגישע: אונדזער אויגוסט סטרינדבערג איז דורך און דורך נאַטוראַליסטיש; ער שוועבט ניט אין די הימלען, נאָר שטייט מיט ביידע פיס אף דער ערד. אין זיין נאַטוראַליזם איז ער אָפט ברוטאַל, צייניש; ער לאַכט אויס טרוימערישקייט, ראַמאַנטיזם. פאַר אים איז ניט הייליק קיין זאַד, וואָס פירט ניט צו אַ פראַקטישן ציל. דאָס איז דער אויסדרוק פון שוועדישן כאַראַקטער. דער נאָרוועגישער קנוט האַמסון איז פונקט דער היפּוד: ער איז דורך און דורך ראַמאַנטיקער, אימפּרעסיאָניסט. ער שוועבט דורכאויס אין די הימלען. אפילו אין זיין ברוטאַליקייט און ציניזם איז ער טרוימעריש, ראַמאַנטיש. הייליק איז פאַר אים גראַד דאָס, וואָס איז ניט פראַקטיש. ער לאַכט אויס פראַקטישקייט, איבערלייגטקייט. דאָס איז דער אויסדרוק פון נאָר-וועגישן כאַראַקטער.“

פון דעם דאָזיקן געשפרעך איז אונז פיל קלאַר געוואָרן פון דעם, וואָס מיר האָבן געזען פאַר זיך פון כריסטיאַניע ביז אַהער.

מיר האבן נאך בא אונזער נייעם באקאנטן געוואלט ארויס-
 קריגן אייניקע ידיעות וועגן דער שוועדישער ארבעטער-באווע-
 נונג, נאר ער האט אונז ווייניק וועגן דעם געקאנט זאגן: ער
 האט מער ניט געלויבט ברענטינגן, וואס איז זייער א שטארקער
 פאטריאט...

זעגענדיק זיך מיט אונז, האט דער שוועד אונז נאכאמאל
 דערמאנט, אז ער איז, חס וחלילה, קיין אנטיסעמיט ניט,
 ס'איז אבער כדאי צו געדענקען, אז עס וועט זיין פיל גלייכער
 פאר רוסלאנד, וויגן פינלאנד וועט זיך פאראייניקן מיט שוועדן...

4 אין סטאק האַלם.

אַנגעקומען זיינען מיר אין סטאק האַלם אינדערפרי. אפ'ן וואַקזאַל האָט שוין געברויזט מיט לעבן. ס'האָט אָבער ניט געהערשט קיין אומאַרדנונג. ווי אין כריסטיאָניע. ניטאָ ניט קיין ענגשאַפט, ניט קיין שטופעניש. ס'שפירט זיך אפילו ניט קיין האַוועניש, ווי מען איז געוואוינט אַ אַ באַנהויף, איבער-הויפט אין אַמעריקע. אומעטום איז רואיק, געראם און ציכטיק, פול מיט ליכט. דער גלאַט-ווייסער סופיט, די לאַנגע און בריי-טע קאַכל-ווענטיקע קאַרדאַרן, די באַקוועמע זאַלן, — אַלץ אַטעמט מיט איבערלייגטקייט, אינגפאַכקייט און פינקטלאַכ-קייט; צו זייער ווירקינג גיט זיך, דאַכט זיך, אינסטינקטיוו אונטער יעדער פאַסאַזשיר. מערקווירדיג, ווי ענלאַך צו בערלין. אפילו דער אויפזעהר, וואָס עפנט פאַנאַנדער די אַרײַנגאַנגס-טיר פון דער גרויסער פּלאַטפאָרם, דערמאַנט מיט זיין שטרענגן אויסזען און העפּלאַכער באַנעמונג אַ טיפּישן דייטשן אָרדנונגס-היטער. דער איינדרוק וועגן דער ענלאַכקייט צו בערלין פאַר-שטאַרקט זיך נאָך, ווען מען גייט אַרויס פון וואַקזאַל. די גראַדע ריינע גאַסן מיט געקינצלטע אַלייען דאָ און דארטן, מיט אַפטע סקווערס, די ניט גאָר הויכע, נאָר בונטע געביידעס מיט זייער אייגנאַרטיקער מאַסיווער אַרכיטעקטור, די ילענאַטע מאַנאַזי-נען מיט די רייכע אויסשטעלונגען אין די פענסטער, די שמייכל-לענדיקע קאַפּע-הייזער, די שלאַנקע אויסגעמושטירטע פּאַלי-ציסטען, — דאָס אַלץ איז, דאַכט זיך, אַ קאַפּיץ פון בערלין. אפילו די דייטשע שפּראַך איז כמעט אַזוי אין אומאַנג, ווי

שוועדיש. דער אונטערשיד איז מער ניט, וואס דאָ איז ניטאָ די ראשיגע באַוועגונג, וואָס אָף די בערלינער גאַסן: אין דעם פּרט שפּירט זיך דאָ אַ געוויסע פּראָווינציאַלקייט.

מיר האָבן זיך גלייך אין דעם דאָזיקן „קליין־בערלין“ דער־פּילט היימלאַך. ס'האַט מיט אַמאָל אָף אונז אַ ווייזע געטאָן די אַלטע גוט באַקאַנטע אייראָפּע, די אייראָפּע פון פּאַר דער מלחמה. דערצו האָט מיטגעהאַלפּן דער זעלטן שיינער פּרימאַרגן. אין דער לופט איז געווען אויסגעגאַסן עפּעס אַזאַ מילדקייט, וואָס באַדראַיקט די נערוון. דאָס איז געווען אַ מין מילדקייט פון אַמעריקאַנער האַרבסט, וואָס מען רופט „אינדיאַנער זומער“.

די זון איז שוין אינגאַנצן אַרויס פון איר פּוטער־פּאַס, זי וואָר רימט גאַנץ שטאַרק, דאָך אַטעמט זיך לייכט, איז ניט שטיקנדיק אַרום, קריכט ניט אין האַלז קיין שטויב...

אַ גוטע ווירקונג אָף אונזער שטימונג האָט אויך געהאַט דאָס, וואָס אפ'ן וואַקואַל האָט אונז שוין דערוואַרט זוכבּל מיט נאָך אַ גרופּע חברים. די מערסטע פון דער דאָזיקער גרופּע זיינען אונז געווען אומבאַקאַנט, פּאָליטישע עמיגראַנטן פון ענגלאַנד, פּראַנקרייך און איטאַליע. נאָר דאָס, וואָס זיי קערן זיך אויך אום אין באַפּרייטן רוסלאַנד, האָט גלייך אַוועקגעלייגט אַ שטעמפּל אָף אונזערע באַציאונגען, אַ שטעמפּל פון אמת'ער חבר'שאַפט, הגם מיר האָבן באַלאַנגט צו פאַרשידענע פאַרטייען.

ס'איז ווירקלאַך געווען צו באַוואונדערן, ווי אַזוי די רוסי־שע רעוואָלוציע האָט פאַר'מטושט'ש'ט ביי אונז אַלעמען דעם פאַרטייאַנטאַגאַניזם. אויב די שיף האָט געקענט מאַכן שלום צווישן אַזעלכע קעגנער, ווי באַראַכאָו און ליטוואַק, איז דאָס נאָך באַגרייפּלאַך. דער אַקעאָן האָט שוין אַזאַ טבע צו דער־נענטערן צווישן זיך מענטשן, בפרט נאָך ווען ס'דראַט די געפאַר פון סאַבמאַרינס... ס'איז אבער געווען אַ פּאָלג פון דער רוסי־שער רעוואָלוציע, אַז ס'זאָל זיך איינשטעלן שלום, נאָכמער, ס'זאָל באַשאַפּן ווערן אַ גאַנץ נייע פּריינדשאַפט צווישן פאַרטיי־קעגנער אָף דער יבשה.

סטאקהאלם איז גראד דעמאלס געווען דער צענטר פון פארטייסכסוכים, ווייל מען האט זיך דארטן געגרייט צו אן אינטערנאציאנאלער סאציאליסטישער קאנפערענץ. דארטן האט זיך געפונען דער סעקרעטאריאט פון צווייטן אינטערנאציאנאל, מיט קאמיל הויסמאנאן בראש, די ביוראָ פון די צימערוואלדיסטן מיט אַנזשעליקא באלאבאנאָווא אָן דער שפיץ. אומעטום, אה די גאסן, אין די רעסטאראנען, אין די קאפעהייזער, אין די פארקס, אפילו אין די פאסטקאנטארן האט מען באגעגנט דעלעגאטן פון פארשידענע לענדער, וואס האבן זיך געהיצט צווישן זיך, יעדער, לויט זיין נאציאנאלן טעמפערמענט. אונז, וואס האבן געלעבט דורכאויס אין אט דער וועלט, האט זיך געדאכט, אז די הויפט־שטאָט פון שוועדן האט ניט קיין אנדערע אינטער־רעסן, אויסער סאציאליזם און רוסישער רעוואלוציע...

ניט געהיצט האבן זיך בלויז די רוסישע עמיגרענטן. עפעס פון זיך אליין, ניט־צונויפגערעטערהייט, האט מען אויסגעמיטן צו בארירן פארטייעניגים. מען האט זיך אַממייסטן געטיילט מיט די איינדרוקן וועגן דעם רושם, וואס די רוסישע רעוואָד־לוציע האט געמאכט אין די פארשידענע לענדער, פון וואנען מיר זיינען אלע געקומען. אין די דערציילונגען וועגן דעם פלעגן אַוועקגיין שעה'ן און שעה'ן.

דעם דופק פון דער רוסישער רעוואָלוציע האָבן מיר אין סטאקהאלם דערפילט גלייך.

אזוי ווי ס'זיינען שוין געווען פאר אונז צוגעגרייט נומערן אין אַ האַטעל, האָבן אייניקע חברים פון די, וואָס זיינען אונז געקומען באַגעגענען, אַוועקגעטראָגן אַהין אונזער האַנט־באַנאַזש, און מיר זיינען אליין אריין אין אַן אויטאָמאָט־דעסטאָראַן. דאָ איז געווען געפאקט פון רוסישע עמיגרענטן. אידיש און רוסיש האָבן זיך אויסגעמישט צווישן זיך; מען האָט גערעדט הויך, גע־וויצלט זיך, און די אַטמאָספּער איז געווען אזא היימישע.

אונז האָט מען אַרומגערינגלט פון אלע זייטן; יעדער איז געווען נייגעריק צו וויסן, וואָס פאר אַ ווירקונג די רוסישע רעוואָד־

לוציע האָט געמאַכט אין אמעריקע. מען האָט צווישן די אַנ-
וועזנדיקע געטראָפּן אלטע חברים, וואָס מיט זיי צוזאַמען האָט
מען געאַרבעט אין דער באַוועגונג אין רוסלאַנד, איז מען געווען
אין טורמע, געווען פאַרשיקט קיין סיביר. דאָס אַלץ האָט
געווירקט אזוי דערפּרישנדיק; ס'האָט זיך ניט געשפּירט קיין שום
מידקייט פון דער רייזע און מיר זיינען געווען גרייט צו זיצן אזוי
לאַנג אין דער דאָזיקער געזעלשאַפט; נאָר דאָס קליינזארג האָט
גענומען ווערן שטאַרק גערוועזן צוליב דִי פּיל איבערלעבונגען פאַר
זייערע יונגניקע נשמות.

ווען ניט די ספּעציעלע קאַרטן, וואָס יעדער האָט געטראָגן
מיט זיך אין קעשענע, ווייל אָן זיי האָט מען אין ערגעץ ניט
געקאָנט קריגן קיין ברויט, אפילו אין די רייכסטע רעסטאָראַנען,
וואָלט מען ניט געפּילט די מלחמת ס'איז געווען מכל טוב, און
פאַר גוט געלט האָט מען געקאָנט באַקומען אפילו ברויט לרוב אָן
קאַרטן...

אז אויך אין שוועדן ספּעקולירט מען שטאַרק אונטער, האָבן
מיר זיך דערקונדיקט טאַקע זיצנדיק אין אויטאָמאָטירעסטאָראַן.
פאַר אן אמעריקאַנער דאָלער האָט אונז אַ קעלנער געבראַכט אַ
היפּשן לעבל ברויט, איינגעוויקלט זייער פינקטלאַך אין פּאַק-
פּאַפּיר, אז מען זאָל זיך ניט אַנשטויסן, וואָס דאָרטן איז. פאַר אונז
איז דאָס געווען אַ דעראַבערונג: צו קריגן קאַרטן געדויערט אַ
טאָג און אַמאָל מער און דערווייל וואָלטן מיר געדאַרפט צוהונגען.
דער זעלבער קעלנער, וואָס האָט גערעדט גוט דייטש, האָט זיך
אַרויסגערופּן יעדן טאָג אונז צוצושטעלן ברויט, אויב נאָר מיר
וועלן צאָלן מיט אמעריקאַנער געלט; און מיר האָבן זיך פון דער
טובה ניט אָפּגעזאָגט. לויט די קאַרטן האָט מען אַרויסגעגעבן זייער
זייניק ברויט, און מיר, אמעריקאַנער, זיינען צו אזא זאך ניט
געוואוינט געווען...

דער בעל-הבית פון אונזער האָטעל, אַ גריך, וואָס האָט גערעדט
פּליסיג אַטעניקע שפּראַכן, אויך רוסיש, אַ דורכגעטריבענער כיטערער
קערל, האָט דערקלערט, אז כאָטש ס'איז איינגעפּירט אַ קאַרטן-

סיסטעם אָף אַ גאַנצער דיי פראָדוקטן, איז אָבער די גאַנצע מעשה מער ניט, ווי אַ ווייץ. די אָרימע ווערן טאַקע אויסגעריסן, ליגן אין דער אַדמה און די רייכע שפּייען אויף דעם מלוכה-מאַנאַפּאָל. אלע נאַציאָנאַליזירטע פראָדוקטן ברענגט מען זיי אין שטוב אַרײַן; ער אַלײן, האָט ער געגעבן אָנצוהערעניש, קען מאַכן געשעפט, וויפיל זײן האַרץ גלוסט נאָר, און האָט פאַרגעשלאָגן ברויט פאַר אַ ביליגערן פּרייז...

אימצער האָט אָנגעוויזן, אַז אויף אזא אופן ווערט דאָך באַגאַנב'עט די מלוכה. אלס ענטפער האָט זיך דער גריך הילכײַג פאַנאַנדערגעלאַכט: נו, איז וואָס? אויב אין דײַטשלאַנד, וואָס איז אזוי פאַראַרימט פון דער מלחמה, מעג מען ספּעקולירן אָף וואָס די וועלט שטייט, טאָ פאַרוואַס זאָל מען ניט טאָרן ספּע-קולירן אין שוועדן, וואָס האָט זיך אָנגעגאַסן מיט שפע פון דער מלחמה? באַגאַנב'ענען די מלוכה? ווייניק באַגאַנב'עט זי די באַפעלקערונג? זי רייסט דאָך די פעל און דאָס אָנגערױבטע ווערט צעטיילט צווישן די, וואָס האַלטן די לייצעס אין די הענט. ס'איז דאָ פאַר קיינעם קײן סוד ניט, אַז פיל פון אונזערע מינים-טאָרן זײנען געוואָרן פאַר דער צײַט פון מלחמה קרח-דייך. נאָר מען שווייגט, מען טשעפעט זיי ניט און זיי שטעפן אַנדערע ניט; אפילו די סאַציאַליסטן האָבן אָנגענומען אַ פול מויל מיט וואַסער, ווייל אויך אייניקע פון זייערע פירער זײנען ניט רײן פון ספּעקור-לאַציע; מען רעדט דאָ וועגן דעם גאַנצן אָפן, און טאַמער האָבן די לינקע אויפגעהויבן אַ טומל, האָט בראַנטינג שוין געפונען אַן עצה, ווי צו דערשטיקן די זאך. ער, בראַנטינג, איז שוין אײן מאַל אַ יונג מיט ביינער, פאַרשטייט אַן עסק... איצט איז אַ וועלט פון ספּעקולאַציע, פון שווינדל פאַר אלעמען, ניט אויסגעשלאָסן סאַצי-אַליסטן און רעוואָלוציאָנערן; אַ געזונט אין די ביינער אַרײַן דער מלחמה דערפאַר...

פון די געשפרעכן מיט פיל חברים פון אַנדערע לענדער האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז אזא געפאַלנקייט פון דער סאַציאַליסטישער מאַראַל, ווי ס'האָט ציניש באַראַקטעריזירט דער גריך, באַמערקט

זיך אין אלע לענדער; אומעטום צייכנען זיך ניט אויס שטארקע אָנהענגער פון צווייטן אינטערנאַציאָנאַל מיט א באַזונדער נשמה ריינקייט; דאָס יאָגעניש נאָך פּראָפּיטן האָט זיי אויך פאַרכאַפּט אין טיילוילטאַנץ...

טאַקע אין סטאָקהאַלם האָבן מיר באַגעגנט אייניגע פּערזאָנען, וואָס האָבן געשפּילט אמאָל א גרויסע ראָל אין דער רוסלענדער אַרבעטער-באַוועגונג, ספּעציעל אין „בונד“, און זיי האָבן גע-שווינדלט און ספּעקולירט אַף גאָר אַ גרויסן אָפּן. די דאָזיקע לייט זיינען עס געווען די גאַנצע מאַכער פון עמיגראַנטן-קאָמי-טעט, פון די אָרטיקע רוסישע רעוואָלוציאָנערע גרופּן; זיי האָבן עס געגאַסן פּעך און שוועבל אַף די באַלשעוויקעס, איבערהויפּט אַף לענין'ען, פאַר זייער פאַרקויפּטקייט צו די דייטשן...

אָנגעשטויסן האָבן מיר זיך אויף א פּאָר פון זיי אין דעם עמיגראַנטן-קאָמיטעט. אזעלכע צופרידענע, מיט זאַטע פּנימ'ער, אָנגעפּיקעוועט מיט בריליאַנטן, האָבן זיי אויפגענומען די דורכפאַרנדיקע רעוואָלוציאָנערן מיט א מאָדנער גרינגשעצונג. זיי האָבן געגעבן צו פילן, אז זיי זיינען ניט אַבי ווער, נאָר שטייען אין גאַנצע פאַרבינדונגען מיט קערענסקיס רעגירונג, מיט'ן פּעט-ראָגראַדער אַרבעטער-און סאָלדאַטן-סאָוועט, דאַרף מען האָבן צו זיי א באַזונדער אפּשיי. די הילף, וואָס זיי פלעגן ארויסגעבן אַן עמיגראַנט, האָט געטראָגן אַ כאַראַקטער פון צדקה; מען פלעגט לאָזן לויפן נאָך דעם טעג נאָך טעג, זיך דינגען פאַר אַ גראָשן, כאַטש דאָס געלט איז געוועזן, ווי ס'האַט זיך דערנאָך ארויס-געוויזן, ניט פון פּריוואַטע נדבות, נאָר א ספּעציעלער פּאָנד פאַר דעם צוועק פון דער צייטווייליקער רעגירונג.

אן אַרטיקער אידישער אַרבעטער, אַ בונדיסט, האָט זיך פאַר אונז געקלאָגט, אז ביז דער רעוואָלוציע פלעגן די דאָזיקע לייט פשוט ווייכן פון וועלכער ס'איז רעוואָלוציאָנערער ארגאַניזאַציע, קיין מאָל אַ גראָשן ניט געגעבן פאַר די נויטן פון דער באַוועגונג אין רוסלאַנד; מען האָט ספּעקולירט און געלעבט אַ גוטן טאָג — דאָס אַלץ. איצט אָבער זיינען זיי געווארן גאַנצע בעל-צדקה אויפ'ן

חשבון פון דער נייער רוסישער רעגירונג, און ס'איז א סברה, אז זיי לייגן צום עסק ניט צו. — איך וואָלט פון זיי — האָט זיך געהיצט דער ארבעטער, — א גראָשן ניט גענומען, ווייל דאָס איז אתנו זונה...

איינער פון די פאָרשטעהער פון עמיגראַנטן־קאָמיטעט, א ווילנער איד, וואָס האָט זיך געהאלטן פאר כפול־שמונה'דיקן סאציאל־דעמאָקראַט, האָט פאר מיר און באַראַכאָוו'ן שענדלאַך אטאָקירט די באַלשעוויקעס; דערפאר האָט ער הייס פארטיידיקט פארוואוס'ן, דעם אמאָליקן באַרימטן רוסישן סאציאל־דעמאָקראַט, וואָס האָט זיך אינגאנצן פארקויפט צו דער דייטשער רעגירונג און איז געווארן א באַרימטער ספעקולאַנט. דאָס איז אונז געווען א ביסל קשה'דיק, נאָר מען האָט אונז אָנפארטרויט א סוד, אז דער דאָזיקער באַלשעוויקעס־פרעסער לעקט אָפּ א פעטן ביינרל פון פארוואוס'ן...

מיר האָבן אין דעם עמיגראַנטן־קאָמיטעט באַגעגנט אָבער אויך אַנדערע פערזאָנען, — די באוואוסטע רוסישע סאציאל־דעמאָ־קראַטן מאַרטינאָוו, יערמאַנסקי, אן אָנגעזעהענעם בולגאַרישן סאציאליסט, קירקאָוו, — דעפוטאַט פון בולגאַרישן פארלאמענט. אלע זיינען זיי אהער געקומען אין פארבינדונג מיט דער באַפֿאַר־שטייענדיקער אינטערנאַציאָנאַלער סאציאליסטישער קאָנפערענץ. זיי אלע זיינען דעמאָלט געווען הייסע צימערוואַלדיסטן; מיט שוים אויף די ליפן האָבן זיי גערעדט וועגן די פאָרשטעהער פון צווייטן אינטערנאַציאָנאַל.

מאַרטינאָוו האָט מיר איבערראשט מיט זיין אייראָפּעאישן אויסזען. איך האָב אים גערעדט פון 7טן צוזאַמענפאָר פון „בונד“, אין יאָר 1906, אין לעמבערג, וואו ער האָט פארטראַגט די רוסלענדער סאציאל־דעמאָקראַטישע ארבעטער־פארטיי. דאָס איז געווען דעמאָלט אן אָפגעלאָזענער איד; עס האָבן אים בלוז נעפעלט א פאָר פּאָות'ן, כדי מען זאָל אים אָננעמען פאר א טיפישן קליינשטעטלדיקן מלמד אָדער פאר א שול־שמש. איצט איז ער געוועזן אן אמת'ער „רושענטלמען“, אָנגעטאָן פינקטלאַך און ריין.

אפילו מיט אָפגעשנימענע נעגל. ניט אומזיסט איז אין אלע רוסישע סאָציאליסטישע קאָלאָניעס אין אויסלאַנד געווען אזוי פאַרשפּרייט דער קלאַנג, אז ער האָט א יונגע ווייב...

מאַרטינאָוו איז באַזונדערס געווען אין כּעס אויף קאָמסקי'ן. ער האָט אים ניט געשאַנעוועט; ער האָט זיך אויסגעדריקט, אז דער אַלטער קאָמסקי קייקלט זיך אַלץ מער באַרג אַראָפּ צו רעפּאָרמיזם, אז ערוואַרד בערנשטיין, דער שעפּער פּון רעוויזיאָר ניוס, איז מער רעוואָלוציאָנער, ווי ער, קאָמסקי. יערמאַנסקי, אַ בלאַנדער יונגערמאַן, אַ באַוועגלאַכער, מיט קלונ־פינקלענדיגע אויגן, האָט אָנגערופּן ליבער'ן סאָציאַלי־פּאַררעטער און נאָך מיט אזוינע שיינע נעמען. אלע האָבן זיי גערעדט מיט גרויס דר־ראַץ וועגן לענינע'ן, הגם זיי זיינען ניט געווען אין אַלץ מסכים מיט אים.

דער איינציקער, וואָס איז אינגאַנצן געשטאַנען אַף לענינ'ס פּלאַטפּאָרם איז געווען דער באַלגאַר, אַ דיקלאַכער, מיט שוואַרצע וואַנצן, מיט אַ קלוגן געזיכט. ער האָט גערעדט אויסגעצייכנט רוסיש און מיר האָבן לאַנג מיט אים דיסקוטירט. ער האָט געהאַלטן פאַר אַן אַוואַנטיו־רע קערענסקי'ס אָנגריף אַפ'ן גאַליצישן פּראָנט. גראַד זיינען דעמאָלט אָנגעקומען די ערשטע ידיעות וועגן דעם ערפּאָלג פּון אָנגריף; קירקאָוו האָט סאַרקאַסטיש געשמייכלט: „איר וועט זען, דאָס וועט זיך ענדיקן מיט אַ מיאַס'ן דורכפאַל און אפּשר נאָך מיט אַ אידישן פּאַגראָם... די מלחמה וועט טויטן די רעוואָלוציע, און גערעכט זיינען די באַל־שעוויקעס, וואָס פּאָדערן אַ באַלדיקן שלום, אפילו אַ סעפּעראַטן מיט דייטשלאַנד, ווייל די אויפנאַבע פּון דער רוסישער רעוואָלוציע איז צו טויטן די מלחמה... מיר, „טעסניאַקעס“, ווי ס'הייסן ביי אונז אין באַלגאַריע די לינקע סאָציאַליסטן, זיינען אויך מיט דערזעלבער מיינונג, און מיר וועלן אַרבעטן האַנט אין האַנט מיט די באַלשעוויקעס“...

פּון קירקאָוו'ן האָבן מיר זיך דערוואוסט, אז אין באַלגאַריע

האַט זיך די לעצטע יאָרן גענומען אנטוויקלען אויך אַ אידישע אַרבעטער־באַוועגונג; זי איז אָבער זייער שוואַך, ווייל די צאָל אידישע אַרבעטער איז קליין, און די צייטונג, וואָס דער אידישער סאַציאַליסטישער פּאַרבאַנד גיט אַרויס אין דער באַלאַגרישער שפּראַך, ווערט ווייניק פאַרשפּרייט. דאָס איז גיכער אַ באַוועגונג פון סאַציאַליסטיש־געשטימטע אידישע אינטעליגענטן, וואָס האָבן זיך אין אויסלאַנד דורכגעדרונגען מיט די אידיען פון „בונד“. דערפאַר איז אַנטוויקלט אין בולגאַריע די ציוניסטישע באַוועגונג, וואָס קומט אַלס רעזולטאַט פון וואַסנדיקן אַנטיסעמיטיזם; נאָר אויך דער ציוניזם איז גיכער אַ באַוועגונג פון אינטעליגענטן, איידער פון דער קליינבירגערלאַכער אידישער באַפעלקערונג אין באַלאַגריע. בכלל איז דער באַלאַגרישער אידענטום באַדייטונגס־לאָז, שפּילט קיין ראָל ניט אין פּאָליטישן לעבן. אזוי איז די לאַגע אין אַלע באַלאַגרישע לענדער; ס'זיינען פאַראַן זייער רייכע אירן, מיליאָנערן, אינטערעסירן זיי זיך ניט מיט קיין זאַך, אויסער מיט געלט מאַכן; אפילו פילאַנטראָפיע איז צווישן זיי שוואַך אַנט־וויקלט. די געצייגלע אידישע אַנשטאַלטן עקזיסטירן קוים־קוים. ריידנדיק וועגן דער רוסישער רעוואָלוציע, האָט קירקאָוו מיט ליבע זיך אָפּגעשטעלט אַף דער ראָל פון „בונד“ אין איר. ער האָט אַרויסגעוויזן אַ גרויסע באַהאוונטקייט אין דער בונדישער ליטע־ראַטור. אים האָט אָבער שטאַרק פאַרדראָסן, וואָס דער „בונד“ איז איצט דורכאויס מענשעוויסטיש. ליבער'ס נאָמען האָט ער אפילו ניט געוואלט דערמאָנען. אַבראַמאָוויטש שטייט אַף אַ ריכטיקן וועג, ער גייט אָבער ניט צו ווייט. דאָס איז די שוואַכקייט פון אַלע אינטערנאַציאָנאַליסטן, וואָס פילן, אין גרונד גענומען, אַז די באַלשעוויקעס זיינען גערעכט, נאָר האָבן מורא צו האַנדלען באַלשעוויסטיש. דערפון קומט עס, וואָס זייער ווירקונג איז אזוי קליין. קיין „צווישן“ קען ניט זיין: אָדער מענשעוויזם אָדער באַלשעוויזם.

איך און טערמאַן זיינען אין דעם פּרט געווען מיט אים צוינפאַרשטאַנען, נאָר אַלס מענשעוויקעס האָבן מיר, פאַרשטייט

זיך, שטאַרק קריטיקירט זיינע אנשויאונגען, און דאָס האָט גע-
בראַכט צו זייער היציקע ויכוחים. קיין פארביטערקייט האָט זיך
אַבער צווישן אונז ניט געפילט, און גאנץ ריכטיק האָט באמערקט
קירקאָוו, אז ווען אזא צוזאמענשטויס זאָל פאַרקומען צווישן
רוסישע מענשעוויקעס און באַלשעוויקעס אָדער צווישן באַלגאָרישע
וואַלט מען זיך שוין מסתמא געריסן ביי די האָר; ס'איז שוין
אזוי די טבע, אז פּרעמדע זאָלן זיין מער טאַלעראַנט איינע צו די
אַנדערע; ס'פּעלט דאָ די אינטימקייט אפילו פאר רייסערייען...

איין מאָל נאָך אזא דיסקוסיע מיט'ן באַלגאָר האָבן מיר
באגענוגט מאַראם דר. אינגערמאן. אזוי ווי אפ'ן שיה, האָט זי זיך
אויך דאָ געהאַלטן זייער אָנגעצויגן, נעקוט אויף אונז פון אויבן
אַראַפ, און ס'האָט אונז א ביסל פאַרוואונדערט, וואָס זי, אזא „אַריס-
טאַקראַטקע“, זאָל גאָר קומען אין עמיגראַנטן-קאָמיטעט, וואו
געוויינלאַך קלייבן זיך צונויף פּראָסטע בשר-דומ'ס.

אין יענעם מאָמענט זיינען אין קאָמיטעט אַרײַן, אויך
מאַרטינאָוו און יערמאַנסקי, און מאַראַם אינגערמאן, ווייזט אויס,
האָט זיך געפילט געקרענקט, וואס זיי שענקען איר ניט א באַזונד-
דערע אויפּמערקזאַמקייט; סטייטש, זי, וואס האָט געמיינט, אז אַן
איר קען די רוסישע רעוואָלוציע ניט אויסקומען, זאָל פון די דאָזיקע
אָנגעזעהענע סאָציאַל-דעמאָקראַטן גאָר אָנגענומען ווערן אלס
פּשוט'ע פּאָליטישע עמיגראַנטקע? קאָן דען זיין א גרעסערע בא-
ליידיקונג? פון אירע אייניקע באמערקונגען, וואָס זי האָט אונז
געמאַכט, האָט מען גלייך געקאָנט ארויסזען, אז זי איז אנטוישט.
„איך האָב זיך שוין מיט זיי באגענוגט, זיי זיינען אלע משוגע —
האָט זי ארויסגעזאָגט אין ענגליש, כדי מאַרטינאָוו אַזוי יערמאַנסקי
זאָלן ניט פאַרשטיין, — זיי קריכן אַף גלייכע ווענט, זיי וועלן
באגראָבן די רעוואָלוציע. איך מוז זיך וועגן דעם דורכריידן מיט
פלעכאַנאָוו'ן. איך פיל, אז מען גייט אַף אַ פאַלשן וועג.“

טערמאַן האָט א שמיכל געמאַן, ווי איינער זאָגט: מען וועט
זיך באַניין אַן אייערע עצות.

זי האָט גענומען פאַרפירן א געשפּרעך מיט מאַרטינאָוו'ן און

יערמאנסקי'ן, נאָר ער האָט זיך עפעס ניט געקלעפט. ווען זי איז אוועק, האָט זיך איינער פון די אנוועזנדיקע אָפגערוּפן: דער דאָזיקער מאַדאם וועט די לופט פון דער רוסישער רעוואָלוציע ניט פאָליבן...

דאָ האָבן מיר אויך באגעגנט איינעם מיט'ן נאָמען, דאכט זיך, מאזאוועצקי; ער האָט אונז דערציילט, אז ער קען גוט באכמע-טיעו'ן, קערענסקי'ס אמבאסאָדאָר אין אמעריקע. ער קען אים פון רוסלאַנד און אמעריקע; זיין מיינונג איז, אז באכמעטיעוו איז א פשוט'ער שאַרלאַטאָן און אוואַנטיוריסט. ער איז קיינמאָל קיין סאָציאליסט ניט געווען, האָט אלעמאָל געזוכט פון אליץ צו שלאָגן פאר זיך קאפיטאל, כדי צו מאַכן זיך א קאריערע. אין ניו יאָרק האָט מאזאוועצקי געארבעט צוזאמען מיט באכמעטיעוו'ן אין דער אוויגערוּפֿענער רוסיש-אמעריקאנער האַנדלס-פאלאטע, און ער האָט דוקעמענטן, אז באכמעטיעוו איז אין אמעריקע געווען פאר-בונדן דורך דעם צארישן קאָנסולאט מיט די רוסישע שוואַרץ-מאָה'דיקע קרייזן; זיינע געשעפטן זיינען געווען זייער פינסטערע. מאָזאוועצקי האָט געוואלט, מיר זאָלן די דאָקומענטן נעמען מיט זיך, כדי איבערצוגעבן זיי אין פעטראָגראַד; נאָר דאָס איז געווען אוממעגלאַך פאר אונז, ווייל די צענזור, איבערהויפט איבער פאפירן פון פאָליטישע עמיגראַנטן, האָט דעמאָלט געבושעוועט ניט ערגער, ווי אין צאָר'ס צייטן.

— ס'איז אַ חרפה און אַ שאַנד — האָט זיך מאזאוועצקי געקאָכט, — פאר דער צייטווייליקער רעגירונג, אז באכמעטיעוו, אָט די פארקויפטע נשמת, זאָל זיין איר פאַרטרעטער אין אמעריקע. איך בין ניט קיין באַלשעוויק, נאָר אויב צו קערענסקי'ן האָבן זיך געקענט צושארן אזעלכע אוואַנטיוריסטן, ווי באכמעטיעוו, ווייזט עס, אז עפעס איז ניט גלאַט. אָט זעט, די דאָקומענטן, וואָס איך האָב, דעקן אויף אַן אמת'ע „פאנאמע“, שטעלן ארויס באכמעטיעוו'ן אין די ערנסטע פארבן. איך קען זיך אָבער ביי קיינעם ניט דערבעטן, אז מען זאָל זיי אריבערשיקן אין פעטראָגראַד, אפילו ביי דער דעלעגאציע פון אַלרוסלענדישן ארבעטער און סאַלדאַטן-סאָוועט,

וואָס געפינט זיך איצט דאָ און האָט ניט אויף זיך קיין צענזור. מען האָט מורא פאר'ן אמת, און איך בין זיכער, אז ווען מיר זאָל אפילו געלינגען איבערצושיקן די דאָקומענטן אין פעטראַנראד, וועט מען זיי דאָרטן באַגראַבן, ווייל צופיל קאָמפּראַמיטירן זיי שוין דעם „סאָציאליסטישן“ אמבאַסאַדאָר.

דעם אמת זאָננדיק, האָבן מיר דעמאָלט ווייניק אויפּמערקט זאַמקייט געשענקט מאַזאוועצקי'ס רייד, און ניט בלויז דערפאַר, וואָס מיר האָבן וועגן אים, מאַזאוועצקי'ן, קיין אַנונג ניט געהאַט; די סבה איז געווען א טיפּערע: מיר זיינען שטאַרק געווען אייניג געגלויבט אין קערענאָסקי'ן און זיין רעגירונג, האָבען מיר פשוט אלע באַשולדיגונגען, ווי שרייענדיק זיי זאָלן ניט זיין, אַרונטערגעמאַכט מיט דער האַנט, באַמיט זיך צו אינגאָרירן און פאַרשווייגן...

5. סמאקהאלמער באגעגענישן.

מאָזאוועצקי איז מיט מיר און באַראַכאָוו'ן אוועק אין רוסישן קאָנסולאט, וואו מיר האָבן געוואלט קריגן א דערלויבניש דורכצו- פירן אונזערע מאנוסקריפטן. איבערהויפט איז געווען דערין פאר- אינטערעסירט באַראַכאָוו, צוליב זיין קאַלעקציע ווערטפולע דאָקו- מענטן וועגן דער געשיכטע פון דער אידישער ליטעראטור.

דער ערשטער צימער פון קאָנסולאט האָט מיט זיך פאר- געשטעלט אן אמת'ע אלטמאָדישע רוסישע קאנצעלאריע. עטליכע טשינאוויקעס, מיט פנימ'ער פון שיכורים, האָבן ביי לאַנגע הילצעלנע טישן געסקריפעט מיט די פּעדערס, ארויסלאָזנדיק דערביי געדיכטע זיילן רויך פון שלעכט-גערוכיגע פאפיראַסן. אפילו קיין שרייב-מאשין האָט זיך ניט געזען. אין א ווינקל האָט גע- ברענט אן אויל-לעמפל אונטער אן אפגעבלייאקירטער איקאָנע. דאָ ניט ווייט האָט געזאדן א גרויסער סאמאָוואר, און אן אלטע פרוי, אָנגעטאָן ווי א היימישע „קופטשיכע“, האָט פאנאנדערגעטראָגן גלעזער שטאַרקע טיי. דאָס איינציקע, וואָס האָט עדות געזאָגט אויף דער נייער ענדערונג, איז געווען די גרויסע פּוּס ט ע באַ- גאַלדעטע ראַם, אָן ניקאַלאַי'ס בילד, איבער דער גאנ- צער לענג פון דער פאָדערשטער וואנט.

דער קאָנסול איז ניט געווען און אונז האָט אויפגענומען אין זיין קאַבינעט דער סעקרעטאר.

דער קאַבינעט האָט שוין געהאט א ציוויליזירט אויסזען. שיינע מעבל, שיינע סטאַטועטקעס, א פראנטיש מיידל מיט אן אָנגעפריזירטער קוטשמע האָר באַ א שרייב-מאַשין. דערפאר האָט

דער סעקרעטאר אויסגעקוקט ווי א טיפישער „אָבראָניק“. אויס-
געפּוצט אין עסיג און אין האָניק, מיט פארדרייטע וואָנצן, מיט
בריאלינטענע רינגען אף די פינגער, איז ער געזעסן נאוה'דיק אין
פּאָטעל, און זיינע אויגן זיינען געווען אזעלכע גלעזערנע. וויפיל
מאָל איז דאָס אויסגעקומען צו פילן אויף זיך אזוינע אויגן אין
די אלטע צארישע צייטן ? ...

אויסהערנדיק אונזער בקשה, האָט דער סעקרעטאר געענט-
פערט קורץ, אז ער קאָן אונז קיין דערלויבניש ניט געבן : גענוג
באָלשעוויקעס פּאַרן איצט קיין רוסלאַנד, און ער וועט קיין שום
מאנוסקריפטן ניט דורכלאָזן. מאלע וואס אזעלכע מאנוסקריפטן
קענען אנטהאלטן אין זיך ? זיין פאראכטלאכער קאטעגאָרישער
טאָן האָט אונז שרעקלאך אויפגערעגט, און איך האָב זיך ניט
געקאָנט איינהאלטן ניט צו באמערקען אים, אז מסתמא האָט ער
זיין דערציאונג באקומען אין „אָבראַנקע“. דער חברה-מאַן איז
געווארן רויט ווי א בורעק ; ער האָט זיך גענומען פארענטפערן,
אז ער מיינט קיין שלעכטס ניט, נאָר מען דארף זיין פּאַרוזיכטיק
טאָקע אין די אינטערעסן פון דער רעוואָלוציע. דאָס האָט אַרויס-
גערופן באַ אונז א שמויכל און באַראַכאָוו האָט אַרויסגערעדט :
„זייער שיין פון אייער זייט, וואָס איר שטייט אזוי אויף דער
וואַך פון דער רעוואָלוציע, וויפיל זשע רעוואָלוציאָנערן האָט איר
דאָס פריער איבערגעגעבן אין די הענט פון די זשאַנדאַרן ?“
דאָס האָט שוין אַרויסגעבראכט דעם סעקרעטאר פון געדולד, אַם
ווייניגסטענס, אזא אָנשמעל האָט ער געמאכט : ער האָט כעס'דיק
אויסגעשריען : באָלשעוויקעס זייט איר און איר וועט קיין דער-
לויבניש ניט קריגן, איר קענט זיך אפילו קלאָגן צו קערענסקיין
גופא ! ...

אויף יענער זייט טיר האָבן מיר נאָך דערהערט די גוט-
באקאנטע ווערטער : „פארפּלוקטע זשירעס“ ...

דער דאָזיקער אינצידענט האָט געמאכט אויף אונז א שווערן
איינדרוק. אונז האָט געוואונדערט, וואס די צייטווייליגע רעגירונג
לאָזט איבער די קאָנסולאַטן אין די הענט פון די אלטע צארישע

שוואַרץ־מאַה'ניקעס. מיר האָבן געוואוסט, אז דאָס איז דער פאל ניט בלויז אין שוועדן, נאָר אויך אין אנדערע לענדער. אומעטום איז די באַנעמונג צו די פּאָליטישע עמיגראַנטן ניט קיין בעסערע. אייניקע חברים האָבן דערציילט, אז אין לאַנדאָנער רוסישן קאָנ־סולאַט שעמט מען זיך ניט אַרויסצוטרייבן די פּאָליטישע עמיג־ראַנטן אויף אַ נאַנץ אומוירדיק־פרעכן אופן: מען נעמט פשוט אָן פאַר'ן קאָלנער און מען שטופט אַרויס אַף יענער זייט טיר. די אלע פּראָטעסטן קעגן דעם צו מיליטאַר'ן האָבן דערוויל געהאַט אַ קנאַפע ווירקונג...

צוריקגייענדיק אין האַטעל, האָט אונז מאַזאוועצקי דערציילט, אז דער סעקרעטאַר פון רוסישן קאָנסולאַט אין סטאַקהאָלם איז טאַקע ביז דער רעוואָלוציע געווען דער הויפט פון דער רוסישער „אַכראַנקע" אין שוועדן. אין פעטראַגראַד ווייס מען דאָס נאַנץ גוט; אויב ער איז נאָך ניט באַזייטיקט פון זיין שטעלע, איז דאָס אַ דאַנק דעם איינפלוס פון אייניקע רעד־פירער פון דער היגער רוסישער קאָלאָניע, וואָס דאַרפן אים האָבן פאַר זייערע קאָנטראַבאַנדע־געשעפטן; דער דאָזיקער נפש איז אזא מומחא אין הלכות קאָנטראַבאַנדע, ווי אין הלכות פּאָליטישן שפּיאָנאַזש, און ניט אזוי גיך וועט מען אים אָפּזאָגן, כּפּרט נאָך, ווען ס'האָט זיך באַוווּזן די באַלשעוויסטישע געפאַר...

אין סטאַקהאָלם האָט מען אונז דערציילט, אז כּלל זיינען פילע געוועזענע שפּיאָנען געבליבן דינען אין דער „קאָנטר ראַד וועדקע" פון דער צייטווייליקער רעגירונג...

צוריקוועגס פון קאָנסולאַט בין איך אַריין צו ליטוואַק'ן אין האַטעל; אַהין האָט אונז געדאַרפט קומען זען דער מיטגליד פון צענטראַל קאָמיטעט פון „בונד, ה. ע. ר. י. וואָס איז געווען איינער פון דער דעלעגאַציע פון אַלרוסלענדישן אַרבעטער־און סאָלדאַטן־סאָוועט.

פּערזענלאַך האָב איך ערליכ'ן ניט געקענט, ווייל ער האָט גענומען שפּילן אַ ראָל אין דער באַוועגונג שוין נאָכדעם, ווי איך בין אוועקגעפאַרן פון רוסלאַנד. מיר האָבן זיך אבער באַגעגנט,

ווי אלטע חברים. ער האָט געמאכט זייער א סימפאטישן איינדרוק. א הויכער, מיט א בלאַנד פראנצויזיש בערדל, מיט א גוטמוטיק געזיכט, אָנגעטאָן מיט געשמאק, האָט מען פאר זיך גלייך דערזען א טיפישן אידיש-פּוילישן אינטעליגענט. ס'האָט זיך אָבער אין אים ניט געפילט די פּוילישע האַנאַראַווע אָנגעצויגנסייט.

איך האָב אים דערציילט וועגן אינצידענט אין סאַנסולאַט און געמאכט פאַרוואָרפן דעם סאָוועט, פארוואס ער נעמט ניט אָן קיין מיטלען צו באַזייטיקן די אלטע טשינאַוויקעס. קיין דירעקטן ענטפער האָב איך פון ערליכ'ן דארויף ניט באקומען, נאָר פון זיינע קארעג רייד האָב איך פארשטאַנען, אז דער סאָוועט איז מאַכטלאָז, אז די צייטווייליקע רעגירונג סטאַרעט זיך אים צו איגנאָרירן. ניט פיל פארשפרייט האָט זיך ערליך אויך וועגן די באַלשעוויקעס; ער האָט מער ניט באַמערקט, אז זיי מאַכן אן גרויסע צרות און דער סאָוועט האָט פון זיי צו זינגען און צו זאָגן; זינט זיי האָבן זיך באַוווּזן אפ'ן האַרזיאָנט ווערן אלץ טיפער און שאַרפער די קאָנפליקטן צווישן סאָוועט און דער צייטווייליקער רעגירונג.

בכלל האָט זיך ערליך געהאַלטן ווי א דיפּלאָמאַט, ווען דער געשפּרעך האָט באַרירט אלגעמיינע מלוכה-ענינים; זיינע ווערטער זיינען געווען געציילט; ער האָט מער געלאָזט ריידן דעם צווייטן און ניט גערן געענטפערט אויף פארשידענע שאלות. דאָס האָט מיך אביסעל איבערראשט, נאָר קיין קשיות האָב איך ניט געפרעגט: מסתמא דארף אזוי זיין; ווער קען דאָס אַריינדינגען אין די אייגנשאַפטן פון דער נייער דיפּלאָמאַטיע? רעדעוודיקער איז דערפאַר ערליך געוואָרן, ווען מיר זיינען אריבער צו אונזערע היימישע בונדישע ענינים. ער האָט אונז דערציילט וועגן אלע אלטע חברים, וואס זיינען געקומען צוריק אין רוסלאַנד, וואס יעדער פון זיי טוט, וועגן דער באַגייסטערטער שטימונג אַף דער 10טער קאָנפערענץ פון „בונד“, וואָס איז פאַרגעקומען אין פעטראַגראַד גלייך נאָך דער רעוואָלוציע, וועגן אלע ליטעראַרישע און פאַרלעגערישע פּלענער.

„ארבעט וועט זיין פאר אייך אלעמען גענוג — האָט ער באַמערקט — און איר האָט גוט געטאָן, וואס איר זייט געקומען; איר וועט זיך אָבער מוזן שטעלן צום „פּריוויוו“. און ווי נויטיק איר זאָלט פאר אונז ניט זיין, וועט דאָך דער צענטראַליקאָמיטעט פון „בונד“ גאָר נישט טאָן פאר אייער באַפרייאונג; ער קאָן דאָס פּרינציפיעל ניט, ווייל ס'איז דער חוב פון יעדן אויפריכטיקן רעוואָלוציאָנער צו פארטיידיקן דאָס פּאָטערלאַנד קעגן דעם דייטשן אימפעריאליזם. פון דער דאָזיקער פארטיידיקונג הענגט אָפּ דער ערפּאָלג פון דער רעוואָלוציע. פיל פון אונזערע חברים געהען דעריבער פּריוויליק אַוועק אין דער ארמיי.“

ווי מענשעוויסטיש איך בין דעמאָלט ניט געווען געשטימט, האָט מיר אָבער ניט שטאַרק געשמעקט די אויסזיכט צו ווערן אַ סאָלדאַט, און עפעס פרעמד האָט מיר אויסגעזען ערליכ'ס פּאַטרי-אָטיזם. מיין פרוי איז מיט מיר ניט געווען אַינפאַרשטאַנען. זי איז געווען גרייט, אז איך זאָל גיין אין דער ארמיי און האָט אפילו געקראָגן די הסכמה דאָרויף פון מיין זונעלע; ער, מיין זונעלע, האָט זיך שוין אויסגעמאָלט אַ בילד, ווי אזוי דער פּאַפּא וועט אויסזען אין די מיליטערישע קליידער מיט דער זעבל באַ דער זייט און מיט'ן ביקס אויף די פלייצעס... ווען איך האָב אים אָבער געפרעגט, וואָס וועט זיין, אז דער פּאַפּא וועט דערשאַסן ווערן, האָט ער זיך פּאַנאַנדערגעוויינט און גענומען בעטן באַ דער מוטער, זי זאָל מיר ניט לאָזן ווערן אַ סאָלדאַט.

די פּראַגע וועגן מיליטערידינסט האָט דעמאָלט אַרויסגערופן באַ אונז און גאָך אייניקע חברים אַ הייסן ויכוח. ביז שפעט אין דער נאַכט האָבן מיר זיך אָפּגעאַמפּערט. אַלע מאַנסביל, אפילו די פאַרברענטסטע מענשעוויקעס, זיינען געווען קעגן אַריינטרעטן אין דער ארמיי. די פּרויען זיינען אָבער געווען פאַר און האָבן אונז שיער ניט געקרוינט מיט'ן נאָמען „פאַררעטער“. כדי צו מאַכן שלום צווישן אונז, אז ס'זאָל ניט קומען, חלילה, ווי אימיצער האָט זיך אין שפּאַס אויסגעדריקט, צו אַ גט, האָט אַ חבר, אַן עמיגראַנט פון איטאַליע, פּאָרגעשלאָגן צו לאָזן די פּראַגע אָפּן; אַף אַן

אַרט וועט מען זיך קאָנען בעסער אַרײַענטירן : פּאָדערט טאַקע די רעוואָלוציע, אז מען זאָל גיין מלחמה האַלטן, וועט מען מוזן גיין, צי מען וויל, צי מען וויל ניט...

פון יענער נאכט אָן האָבן מיר אויסגעמידן צו ריידן וועגן דעם ענין, ווייל דאָס איז געווען אַן אָנגעווייטיקטער פונקט פאר פיל פון אונז : זאָגן אָפן, אז מען האָט קיין חשק ניט צו גיין אין דער מלחמה, האָט מען מורא געהאט, ווייל מען וואָלט אײַך פארשריען פאר א פחדן, פאר א בוגד פון דער רעוואָלוציע, און שרייערס האָבן זיך געפונען גענוג, דער עיקר צווישן די, וואָס זיינען שוין געווען עלטער פון די מיליטעריאַרן אָדער האָבן פיזיש ניט געטויגט פאר דער ארמיי ; דערקלערן ווידער, אז מען איז גרייט צו לאָזן זיך פארוואנדלען אין קאנאָנען-פלייש אין די אינטערעסן פון „דעמאָקראטיע“, וואָלט געווען ניט אויפריכטיק, ווייל אלע האָבן געפילט, אז די דאָזיקע „דעמאָקראטיע“ איז ניט ווערט די קרבנות, וואָס ווערן פאר איר געבראכט...

אַן אינטערעסאנטן געשפרעך האָב איך און טערמאן געהאט וועגן דעם מיט אנדזשעליקא באלאבאנאָווא.

אוועקגעפירט האָט אונז צו באלאבאנאָווא קירקאָוו.

זי האָט געוואוינט אויף א זייטיק שטיבל געסל אין אן אַלט הויז מיט גרויע לאָרן.

ווען מיר האָבן אָנגעקלונגען איז אונז אנטקעגן געקומען א יונגע שיינע בלאַנדינקע, אן אמת'ע „גרעטכען“. אין א ריינער דייטשער שפראך האָט זי אונז געבעטן אויפוארטן אין פּאָדערשטן צימער, ווייל „גענאָסין“ באלאבאנאָווא האָט איר „פרישטיק“.

דער צימער איז געווען א גרויסער און ליכטיקער, נאָר אריים מעבלירט. ס'האָבן זיך אין אים געפונען עטלאכע איינפאכע שטולן און דריי טישלאך. איין טישל איז געווען פארנומען מיט א שרייב-מאַשין און אויף די איבעריקע צוויי זיינען געלעגן אנגע-וואָרפן אין אומאַרנונג צייטונגען און פּאַפירן. בא א פענסטער האָט זיך געווארימט אף דער זון א פעך-שוואַרצע קאַץ מיט בלישטשנדיקע אויגן. די בלאַנדינקע האָט צאָרט געגלעט די קאַץ,

דורכווארפנדיק זיך מיט אָפּגעהאקטע פראזן אין פראנצויזיש מיט קירקאָוו'ן, וואס האָט זיך דאָ געפילט ווי אַ בן-בית... פון קירקאָוו'ן האָבן מיר זיך דערוואוסט, אז די בלאַנדינקע איז באלאבאנאָווא'ס סעקרעטאַרין און דאָס צימער איז איר קאַנץ צעלאָרע; „אַט דאָ — האָט דער באלגאַר באַמערקט — שאַפט זיך דאָס דער ניוער אינטערנאַציאָנאַל, וואָס זיין פונדאַמענט איז אוועקגעלעגט געוואָרן אין צימערוואַלד; דאָ גייען זיך צונויף אלע פעדים פון דעם נייעם אינטערנאַציאָנאַל, פון אלע צימערוואַלד-דיסטן“.

איך און טערמאַן האָבן אפילו דעמאָלט וועניק געגלויבט אין דעם נייעם אינטערנאַציאָנאַל, דאָך האָב מיר געפונען, אז אזא וויכטיקער אנשטאַלט האָט געקענט האָבן אַ שענערע קאַנצעליאַרע. קירקאָוו האָט אונזער באַמערקונג איבערזעצט פאַר דער בלאַנדינקע. יענע האָט אַ שמייכל געמאַן און אַרויסגעזאגט אין דייטש: „מיר זיינען אַרים אין אויסערלאַכקייט, נאָר רייך אין אינערלאַכקייט. אַ שיינע רייכע קאַנצעליאַרע האָט הויסמאַנס, דער סעקרעטאַר פון צווייטן אינטערנאַציאָנאַל!“

פון אַ צווייטן צימער איז אַרויסגעלאָפן אַ ווייסנקער מאָפּס-הינטל און נאָך אים האָט זיך באוויזן די באלעבאַסטע. פון דעם, וואָס איך האָב געלעזן פון באלאבאנאָוואַ און וועגן איר, האָב איך זיך זי אנדערש ניט פאַרנעשטעלט ווי אַ שלאַנקע, הויכע, שיינע פרוי, מיט שוואַרצע ברענענדיקע אויגן, ווי ביי אַ טעמפּעראַמענטפולער איטאַליענערקע, אָנגעטאָן אַריגינעל מיט אַ באַזונדער געשמאַק. מיר האָט זיך געדאַכט, אז זי מוז אין פילעם זיין ענלאַך צו אַלעקסאַנדראַ קאַלאַנטאַי. ווי איבערראַשט בין איך דאַריבער געווען, ווען איך האָב פאַר זיך דערזען אַן עכטע אַידישע פרוי, פון די מיטעלע יאָרן, אַ נירדיקע, אַביסעלע אַיינגע-הויקערט, געקליידט זייער פשוט, ווי אַ קורסיסטקע, מיט פאַר-חלומ'טע אויגן. ס'האָט מיר אפילו איבערראַשט איר שטים, וואָס קלינגט, ווי מען האָט איבערגעגעבן, אזוי הויך אַף די אינטערנאַ-ציאָנאַלע סאַציאַליסטישע קאַנגרעסן און קאַנפּערענצן. דאָס איז

געווען א שטילע, איינגעהאלטענע שטים, פול מיט ווייבלאכער ווייבקיט.

קירקאוו האָט אונז פאָרגעשטעלט, און אונזער געשפרעך האָט גלייך אָנגענומען א היימישן כאראקטער, אָן קיין שום אָננע-צוינגקייט.

פון אלע אמעריקאנער סאָציאליסטן האָט באלאבאנאָווא'ן באַזונדערס אינטערעסירט בודין; זי האָט אים געהאלטן פאר א הייסן צימערוואלדיסט; אזא איינדרוק האָט זי געהאט וועגן אים פון זיינע לעצטע ארטיקלען, פון זיין בוך וועגן דער מלחמה און פון די גרוסן, וואָס ס'האָט וועגן אים איבערגעגעבן טראַציקי. הילקוויט'ן האָט זי געהאלטן פאר זייער א פייאקין מענטשן, נאָר פאר אַן אָפּאָרטוניסט; זיין שטעלונג צו דער מלחמה איז איר געפעלן, זי שמעקט אבער מער מיט פאציפיזם איידער מיט אן אמת מארקסיטישן גייסט. אין דעם פרט האָט זי געהאט זייער פיל וואָס אויסצוזעצן קעגן דער רעוואָלוציע פון דער אמעריקאנער סאָציאליסטישער פארטיי, וואָס איז אָנגענומען געווארן אויפ'ן סט. לואיס'ער צוזאמענפאָר. „איר וועט זען, אז די אמעריקאנער סאָציאליסטישע פארטיי — האָט זי געזאגט — אונטער דער אָנפירונג פון הילקוויט'ן און בערגער'ן, וועט אוועקגיין אַף דעם זעלבן גליטשיקן וועג, ווי אלע אָפּאָרטוניסטישע סאָציאליסטישע פארטייען; דער מענשעוויזם איז אומעטום איינער און דער זעל-בער, ער באדעקט זיך אמאָל מיט רעוואָלוציאָנערע פראזן, זיין אינהאלט איז אָבער א קליינבירגערלאכער, א רעפאָרמאַטאָרישער.“

איך און טערמאן האָבן, פארשטייט זיך, פארטיידיקט הילק-וויט'ן און דעם מענשעוויזם בכלל און דערביי אויסגעדריקט אונזער אומצופרידנהייט מיט טראַציקי'ס שטעלונג, איבערהויפט מיט זיין שטעלונג צו דער צייטווייליקער רעגירונג, ווי ער האָט זי פאָר-מולירט אין זיין אפשיידס־רעדע אין ניו יאָרק. מיר האָבן געזען, אז באלאבאנאָווא שטרענגט זיך אָן ניט צו זיין מיט אונז צו שאַרף; ווען טערמאן האָט אָבער גענומען פארטיידיקן ליבער'ן,

איז זי געווארן זייער אויפגערעקט. איר שטים האָט מיט אמאל פארלאָרן די וויכטיגייט. זי האָט כמעט ווי אויסגעשריען:

„דערמאָנט מיר ניט ליבער'ס נאָמען, דאָס איז א סאציאַל־פאטריאַט אין פולן זין פון ווארט. אָט דער העלד וואגט עס צו פריידיקן, אז יעדער רעוואָלוציאָנער דארף גיין אין דער מלחמה קעמפן פאר די אינטערעסן פון „דעמאָקראטיע“; וועמעס דעמא־קראטיע, ווילסאָנס, לאָיד דזשאָרדזש'ס, קלעמאנסאָ'ס, פון אָט די וועלט־רויבער, וואָס ווילן פארשטארקן די ממשלה פון אימפעריאַליזם? ס'איז דאָך ווירקלאך מער ניט ווי א בלוטיקער חוזק, אז ליבער'ן, דאָנען, נאָצ'ן האַלט מען פאר סאַציאַליסטי, פאר די רעטער פון דער רעוואָלוציע, און לענינען מיט טראַצקי'ן ניט בלויז פאר ווילדע פאנאטיקער, נאָר פאר פאררעטער פון דער רעוואָלוציע... זאָגט, איר זייט דאָך מענשעוויקעס, אבאָראַנצעס, האָט איר עפעס גרויס חשק צו גיין פארגיסן אייער בלוט פאר די אינטערעסן פון „דעמאָקראטיע“? שעמט זיך ניט, זייט זיך מודה, קוקט אריין צו זיך טיף אין הארצן, וועט איר אליין צוגעבן, אז פריידיקן איצט גיין אין מלחמה איז ניט בלויז אן אומזין, נאָר פשוט א פארברעך; יעדער טאָג, וואָס די מלחמה דויערט, איז אן אומגליק פאר דער רעוואָלוציע, און די מענשעוויקעס ווילן אַנדערש ניט דערפירן די מלחמה ביז אן ערפאלגרייכן סוף. פאר וועמען ערפאלגרייך? פאר דער בורזשאזיע פון די אַנטאַנט־לענדער; מעגן אומקומען פאר דעם „הייליקן“ צוועק נאָך הונדערטער טויזנטער מענטשן־לעבנס, מעג רוסלאַנד חרוב ווערן...“

„ניין, יעדער אויפריכטיקער רעוואָלוציאָנער דארף גיין ניט פארטיידיקן די אינטערעסן פון „דעמאָקראטיע“, נאָר ארויסטרעטן מיט וואַפען אין די הענט קעגן די, וואָס פארציען די מלחמה, וואָס פארטומלען די מוחות פון די אַרבעטער מיט סאַציאַל־פאטריאַ־טיזם“...

אָט די דאָזיקע ווערטער באַלאַבאָנאוואַס, וואָס זיינען אַרויס־געזאָגט געוואָרן מיט א טיפער איבערצייגונג, האָבן אונז אַוועק־געשטעלט אין אַ פאַרלעגנהייט; מיר האָבן געפילט, אז זי איז

גערעכט, נאָר זיך ניט געוואָלט אונטערנעבן. מיר האָבן אַ פּרעג געמאָן?

„וואו איז דער אויסגאנג? דענקט איר ווירטלאך, אז ווען רוסלאַנד וועט זיך אָפּזאָגן פון דער מלחמה און שליסן אַ סעפּאַר-ראַטן שלום מיט דייטשלאַנד, וועט שוין די מלחמה אויפהערן, וועט מען רוסלאַנד לאָזן צוריק?“

דאָרויף האָבן אי באַלאַבאָנאָוואַ, אי קירקאָוו געענטפּערט אין איין קול:

„ווען רוסלאַנד וועט זיך אָפּזאָגן צו האַלטן ווייטער מלחמה, וועט מוזן נעמען אַ סוף; די אַרבעטער-מאַסן פון אַלע מלחמה-לענדער זיינען שרעקלאַך אויסגעמאַטערט, און זיי דאַרפן בלויז קריג אַ סיגנאַל, וועלן זיי צווינגען זייערע רעגירונגען אויפצורעגן די שחיטה. דעם סיגנאַל דאַרף דערלאַנגען רוסלאַנד, דאָס רעוואָלוציאָנערע רוסלאַנד; דאָס באַגרייפן די באַלשעוויקעס און אַלע צימערוואַלדיסטן. דאָריבער העצן דאָס קעגן זיי אַלע לאַקיען פון אַנטאַנטי-אימפּעריאַליזם...“

מיר זיינען אַוועק מיט באַלאַבאָנאָוואַ און קירקאָוו אין אַ רעסטאָראַן, וואו זיי האָבן זיך געדאַרפט טרעפן מיט מאַרטינאָוון און יערמאַנסקין. די לעצטע צוויי האָבן אַרויסגעזאָגט די זעלבע מיינונגען, וואָס די ערשטע צוויי, הנם ניט אין אַזאַ שאַרפּער פּאַרם. אַזוי ווי מיר זיינען געווען מיר פון דעבאַטירן, האָט אונזער געשפּרעך דערנאָך אָנגענומען אַ מער געמיטלאַכן באַראַקטער. באַלאַבאָנאָוואַ האָט אונז דערציילט, ווי אַזוי די „דעמאָקראַטישע“ צייטווייליקע רעגירונג האָט זי משלח געווען פון רוסלאַנד פאַר אירע באַלשעוויסטישע אנשוואַנגען, און ווי אַזוי מ'האָט זיך געגלומעט איבער איר אַפ'ן פינלענדישן גרענעץ. מען האָט זי אויסגעמאָן הייל-נאַקעט און געזוכט דינאַמיט אין אַזעלכע ערטער, אז ס'איז אַ חרפה צו דערציילן... אפילו געוועזענע צאַרישע זשאַנדראַרן וואָלטן זיך צו אַזעלכע ווילדקייטן ניט דערטראַכט. דער ניט-לאַנג פאַרשטאַרבענער פּראַנצוויזישער שרייבער, אַקטאָוו מיר-

באָ, — האָט באלאָבאָנאָוואַ באַמערקט, און איר געזיכט האָט זיך שטאַרק גערויטלט, — וואָלט עס געקאָנט מאַכן פאַר אַ דער-פינדונג פון כינעזישן תליון אין זיין בוך „דער גאָרטן פון פיי-ניגונגען“, וואָס דעקט אויף די גאַנצע ווילדקייט און פאַרדאָרבנ-קייט פון דער בורזשואַזער אָרדנונג. די אונטערזוכונג איבער מיר אפ'ן פינלענדישן גרענעץ דעקט אויף די גאַנצע ווילדקייט און פאַרדאָרבנקייט פון קערענסקי'ס נייער „דעמאָקראַטיע“...

די דאָזיקע דערציילונג באַלאָבאָנאָוואַס האָט אַף אונז גע-מאַכט אַ שוידערלאַכן איינדרוק.

אנבאָררחא האָבן מיר דערפאַרן, אַז באַלאָבאָנאָוואַ שטאַמט אַליין פון טשערניגאָו און זי קען גאַנץ גוט איריש. שרייבן איריש איז איר אָבער שווער. כאַ דער געלעגנהייט האָט זי אונז שוין דערציילט אַזאַ ווייץ: איינמאָל אין דער שווייץ, אַף אַ צוואַמענקונפּט פון סאַציאַליסטישע פּאַרשטייער פון פאַרשידענע לענדער, האָט זי, ווי געוויינלאַך, געדאַרפט זיין די איבערזעצערן פון איין שפּראַך אַף דער צווייטער. זי האָט זיך אָבער מיטג-געווען, אַז זי וועט אין שפּאַס נעמען רעדן פּראַסט מאַמע-לשון, און ווי איבערראַשט איז זי געווען, ווען די מערסטע אָנוועזנדיקע האָבן זי אויסגעצייכנט פאַרשטאַנען; עס האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז זיי זיינען אַלע אידן, און רוסישע אידן.

מאַרטינאָוו און יערמאַנסקי'ן איז דער ווייץ שטאַרק געפעלן געוואָרן: ער האָט זייער גוט געקאָנט אָנגעווענדעט ווערן אויך בנגע צו זיי...

כאַ באַלאָבאָנאָוואַס האָבן מיר אויך צום ערשטן מאָל דערזען די רוסישע מאַרקעס, וואָס האָבן געדינט אַלס געלט. אָט די קליינע נישטיקע שטיקלאַך פּאַפּיר האָבן אונז ערות געזאָגט, צו וואָס פאַר אַ מדרגה פון געפּאַלנקייט איז דערנאָנגען רוסלאַנד; מאַרטינאָוו און יערמאַנסקי האָבן אונז זייער פּיל דערציילט וועגן דער שרעקלאַכער נויט פון די ברייטע פּאָלקס-מאַסן אין

רוסלאַנד. „וועט די מלחמה ניט אויפהערן, איז אונזער לאַנד קאָפּט“ — האָבן זיי ביידע אַרויסגערעט מיט גרויס אַנגסט.

מיר האָבן מיט זיי אַלעמען גענומען איינ'טענה'ן, אז זיי זאָלן שרייבן פאַר דער אַמעריקאַנער אידישער סאָציאַליסטישער פרעסע. דאָס איז אייגנטלאַך אויך געווען איינער פון די צילן פון אונזער באַגעגניש מיט זיי; זיי האָבן אָבער אפילו וויסן ניט געוואָלט דערפון. ערשטנס, האָבן זיי קיין צייט ניט דערפאַר; צווייטנס, איז זיי גלאַט דערווידער די אַמעריקאַנער פרעסע, אפילו די סאָציאַליסטישע. „איך ווייס — האָט מאַרטינאָוו זיך אָפגערופן — וואָס אייער „פאַרווערטס“ איז, איך לייען אפילו קיין אידיש ניט, נאָר מ'האָט מיר פיל דערציילט וועגן אים. פאַר דעם לעצטן ווינער אינטערנאַציאָנאַלן קאָנגרעס, וואָס איז ניט פאַר געקומען צוליב דער מלחמה, האָט מיר אַ בונדיסט באַוויזן אַ „פאַרווערטס“ מיט אַכצן געשענדעטע מיידלאַך אין איין נומער. אָט דאָס הייסט פּראָפּאַגאַנדע פון סאָציאַליזם אין אַמעריקע. ניט אמת, האָ ?“

אַלע האָבן זיך פאַנאַנדערגעלאַכט. ניט צום לאַכן איז אָבער געווען מיר און טערמאַנ'ען; מיר האָבן זיך פאַרשעמט דורכגעקוקט צווישן זיך און אַראָפּגעלאָזן די אויגן פאַר חרפה...

קלייבנדיק זיך שוין אַרויסצוגיין פון רעסטאָראַן, האָבן מיר דערהערט פון אַ צווייטן צימער צוויי מענער-שטימען, וואָס רעדן אידיש מיט אַ גאַליצישער אויסשפּראַך. דאָס האָט אונז פאַראינדערעסירט: מיר האָבן געכאַפט אַ קוק, און ווי דערשטוינט זיינען מיר געווען, ווען אין איינעם פון די מענער האָבן מיר דערקענט דעם הונדערטפּראָצענטיקן שווער, וואָס איז געפאַרן מיט אונז אין איין קופּע קיין סטאָקאָהאַלם. ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אז ער איז נאָר איינער פון אחינו בני ישראל.

דער צווייטער מאַן איז געווען אַ גאַליצישער בונדיסט, מיט העלע תאָר און אַ בלאַס געזיכט, אַן אָפיציר פון דער עסטרייכישער אַרמיי, וואָס האָט געהאַט די אויפזיכט איבער דעם

אריבערפיר פון עסטרייכישע קריגסגעפאָנגענע דורך שוועדן. מיט אים האָט אונז באַקאַנט געמאַכט מיט אַ מאָג פריער ליטוואַק. דער אַזווייגערופענער שווער האָט זיך געפילט ניט באַקוועם, ווען ער האָט אונז דערזען. בעת הערמאַן, אַזוי האָט מען גערופן דעם אָפיציר, האָט אונז פאָרגעשטעלט, האָט יענער קוים אַרויס־געשטאַמעלט זיין נאָמען, באַמערקנדיק, אַז מיר זיינען שוין, דאַכט זיך, באַקאַנט.

דער געשפרעך האָט זיך עפעס ניט געקלעפט. דער ניי אַנט־דעקטער איר האָט זיך געפילט, ווי שולדיק קעגן אונז, און מיר האָבן אים געלאָזט צורו. ווען מיר האָבן דערנאָך הערמאַנען דער־ציילט וועגן אונזער ערשטער באַגעגעניש מיט זיין באַקאַנטן, האָט ער געזאָגט: „אַ חולאַת האָט, רחמנא לצלן, אָט דער סוביעקט אַרויסצוגעבן זיך אַלס עכטן שווער, הגם די שוועדן לאָזן אים פילן אַף יעדן טריט און שריט זיין אידישע אָפשטאַמונג; איך ווייס זיין נאַנצן יחוס: ער איז אַליין זייער אַ געבילדעטער און אָריגינעלער מענטש, נאָר זיין שוועדישער פאַטריאַטיזם מאַכט אים פשוט פאַרדיקט; דערפאַר האָט ער אָבער שטאַרק ליב מיט אַן אייגענ־געם לאַנדסמאַן זיך אָפצורעדן פון האַרצן טאַקע אַף פראַסט מאַ־כע־לשון. איך האָב אַף אים רחמנות, ווייל, אין גרונד גענומען, איז ער טיף אומגליקלאַך: פון איין זייט דריקט אים די לאַסט פון אידישקייט און פון דער צווייטער זייט האָט ער ליב אידיש־קייט. דאָס איז אַן עכטער פראַדוקט פון אַסימילירטן גאַליצישן אידנטום. אין שוועדן איז פאַראַן זייערע אַ גאַנצע גרופע. צווישן די אַסימילירטע רוסישע אידן איז שווער צו געפינען אַזעלכע טיפן; מ'דאַרף זיין אַליין אַ גאַליצישער איד, כדי צו פילן זייער טיפע טראַגעדיע...“

מיר איז אויסגעקומען אין סטאַקהאָלם צו טרעפן נאָך אַזאַ ענלאַכן טיפּ.

איינמאָל, ווען איך בין געגאַנגען מיט מיין פאַמיליע אין אַ רעסטאָראַן, איז צו אונז צוגעגאַנגען אַ מיטליאָריקער מאַן מיט אַ

שווארצער באָרד און אָנגעמאָן דורכאויס אין שוואַרצן; ער האָט געהאַט אַ גאַנץ סימפּאַטיש אויסזען און געמאַכט דעם איינדרוק פון אַ רוסישן געבילדעטן גוט־באַזיצער. מיין פּרוי האָט אים שיער אָנגענומען פאַר אירן אַן אַלטן חבר. אין אַ שלעכטן רו־סיש האָט ער זיך אַנטשולדיגט, וואָס ער איז אומבאַקאַנטער־הייט צוגעגאַנגען צו אונז, נאָר, ווי ער פאַרשטייט, זיינען מיר פּאָלי־טישע עמיגראַנטן, ווי ער אונז געבן דורכלעזן אַ ביכל, וואָס וועט אונז געוויס פאַראינטערעסירן.

דאָס ביכל איז געווען אין רוסיש, אפ'ן פּאָדערבלאַט האָט זיך געפונען אַ בילד פון אַ הדרת־פּנים'דיקן רב, וואָס האָט כּלומר'שט דערפונדן אַ נייע רעליגיע, וואו ס'זיינען אויסגעמישט תּורת משה, עוואַנגעל און די רוסישע רעוואָלוציע...

ס'האָט זיך אַרויסגעוויזן, אז דאָס איז אויך אַ גאַליצישער איד, איינער פון די הויפט־מיסיאָנערן אין שוועדן, וואָס וויל דאָס אַרויפירן אפ'ן דרך הישר די גאַטלאָזע פּאָליטישע עמי־גראַנטן; ער האָט אפילו אייניקע פון די חברים איינגעלאָרן אה אַן עפענטליכן דיספּוט איבער דער טעמע „קריסטענזום און די רוסישע רעוואָלוציע“, נאָר קיינער האָט די איינלאָרונג ניט אָנגע־נומען, און ער האָט זיך געפילט שטאַרק באַליידיקט. הערמאַן האָט זיך דערוואוסט, אז דער דאָזיקער מיסיאָנער האָט נאָך אַלץ ענגע פאַרבינדונגען מיט'ן רוסישן קאָנסולאַט...

בכלל איז הערמאַן געווען פאַר אונז אַן אויך. אַן אינטעי־לינגטער מענטש מיט אַ שאַרף באַבאַכטונגס־אויג, האָט ער געהאַט זייער פיל צו דערציילן וועגן זיין דערפאַרונג פאַר דער צייט פון דער מלחמה; דערציילן פלעגט ער לעבעדיק, פול מיט בילדער און פאַרבן. ער האָט געהאַט אויך זייער פיל מאַטע־ריאַלן וועגן דער לאַגע פון די אידן אין גאַליציע אונטער דער קורצער צאַרישער הערשאַפט, וואָס זיינען געווען ווייניק באַקאַנט. די פאַרשידענע קאַרעספּאָנדענטן, וואָס פלעגן דורכפאַרן סמאָק־האַלם, פלעגן אים שטאַרק מעלסן, און באַזונדערס אייפריק איז

אין דעם פּרט געווען הערמאן בערנשטיין פון ניו יאָרק. צו קאָד
רעספּאָנדענטן פון בורזשואַזע צייטונגען פלעגט אָבער הערמאן
זיין קאָרג. דערפאַר האָט ער געווידמעט פיל צייט צו אונז. האָט
טאַקע דער עולם געבאַקט אַרטיקלען פאַר'ן „פאַרווערטס" און
„טאָג", אַף וואָס די וועלט שטייט, ליטוואַקן האָט ער געגעבן
מאַטעריאַל פאַר גאַנצע זעכציק דאלאַר, ווי מ'האַט זיך דערנאָך
געוויצלט; דערביי האָט מען זיך געסטאַרעב צו מאַנאַפּאָליזירן
אים אינגאַנצן פאַר זיך, אַז איד, טערמאַן און באַראַכאָוו זאָלן
ניט דינען אַלס קאָנקורענץ...

דעם אמת זאָגנדיק, איז אונז די קאָנקורענץ אפילו אפ'ן
רעיון ניט געקומען, און די יאָגעניש פון אייניקע חברים אויסצו-
באַקן וואָס מער קאָרעספּאָנדענצן האָט איבערגעלאָזן נאָך זיך אַ
גאַנץ אומאַנגענעמען בייגעשמאַס...

אוין דערציילונג הערמאַנ'ס האָט געמאַכט אַף מיר אַ באַ-
זונדער שטאַרקן איינדרוק, און ס'איז כראי זי צו פאַרצייכענען.

6. יענער כל-נרדי.

סטאָקהאָלם פאַרמאָנט אַ וואונדערבארן פּאַרק. ער ליגט הינטערן שטאָט, ווי אַן אָפּגעצאַמט אינזל. דער אַרײַנגאַנג אין אים פּאַסן אַרום היסטאָרישע געביידעס פון אַלטימליכער סקאַנדינאַווישער אַרכיטעקטור, פּול מיט אַלערליי סטאַטוען פון באַ-רימטע פּערזענליכקייטן. פון אומעטום קוקן אַראָפּ געשלאַנגלטע קייטן בערג, דורכגעשטרייפּט מיט טונקל-בלויע פּאַסן, וואָס גלאַנצן אָף דער זון, ווי רעגנבויגנדיקע זײַלן. פון ווייטן זעט זיך דער קלאַרער אויבערפלאַך פּונ'ם ים, וואָס באַדעקט אַלץ מיט אַ שפּילעוודיקער דורכזיכטיקייט. די דורכזיכטיקייט דרינגט אַריין צווישן די הויכע טאָפּאַלן, וואָס ציען זיך לאַנג, לאַנג און גיסן זיך, דאַכט זיך, צונויף מיט די קייטן בערג. ס'באַקומט זיך אַ זעלטן שיינע פּאַנאָראַמע מיט אַזאַ אייגנאַרטיקער רחבות, וואָס רופּט אַרויס אַ געהויבענע שטימונג; מ'דערפילט זיך עפעס לעבעדיק און מונטער...

אָט דאָ אין פּאַרק, אין אַ זייטיקער אַליע, ווי דערווייטערט פון דער גאַנצער וועלט, האָט אונז הערמאַן דערציילט זיינע איי-בערלעבונגען, ווען די רוסן האָבן גענומען לעמבערג. אייגנטלעך, איז דאָס ניט געווען קיין דערציילונג, נאָר אַ בולט'ע שילדערונג פון מענטשלאַכע ליידן, וואָס האָט אַרויסגערופּן אַ שוידער. ארום האָט דער זומער געהאַלטן אין מיטן בליען. ס'האָט געשמעקט מיט בלומען-דרופּט. די טאָפּאַלן האָבן זיך געשושקעט צווישן זיך. ווי מיט אַ געדיכטן דאָך, האָבן זיי אונז באַדעקט. די זון האָט אַריינגעלויכטן צווישן זייערע צווייגן, און הויך איבער

זיי איז געלעגן אויסגעשפרייט א בלויער הימל. ניט קיין וואַלד אין ערגעץ. אלץ אזוי ליכטיק, אזוי לויטער, אקוראט ווי דער פארק וואַלט זיך נאָרוואָס אויסגעצוואַנגן אין א קריסטאָל-קלאָרן קוואַל. פון ווייטן האָט זיך געהערט דאָס גערויש פון א פּאָנטאָן; ס'האָט זיך אויסגעמישט מיט א פויגל-שיריק, מיט א געלאַף פון אויטאָמאָבילן איבער די שאַסע-אַליען, מיט'ן שפילן פון א גראַמאָפּאָן אין קאפּע-הויז. ווען-ניטווען פלעגט זיך אין דער אַלגעמיינער מוזיק פון פארק אריינרויסן א היל-ביקער געלעכטער פון ערגעץ-וואו בא א רונד טישל, ווערנדיק באַגלייט מיט א קלונג פון גלעזער.

דאָס אַלץ האָט זיך דערטראָגן צו אונז, ווי אַן עכאָ פון א פרעמדער וועלט. מיר זיינען געווען אינגאַנצן פאַרזונקען אין הערמאַנס דערציילונג; מיר האָבן זיך אַלע עפעס אומהיימלאַך גע-פילט; אַן אומעט האָט געפרעסט די געמיטער. דער דאָזיקער אומעט האָט ארויסגעקוקט פון אלעמענס בליקן; ער האָט זיך אפילו איבערגעגעבן מיין זונעלע. צוגעטוליעט האָט זיך דאָס קינד צו דער מוטער און געקוקט אזוי טרויעריק אַף דעם דער-ציילער, הנם ער האָט ניט פאַרשטאַנען יענעם שפראַך.

הערמאַן רעדט, און פאַר אונז וואַקסט אויס אַזא בילד:

ס'איז אויך אַזא שיינער זומער-טאָג, ווי היינט. אַלץ בליט און שיינט אַרום; ס'גרינען די לאָנקעס; ס'מורמלען די טייכ-לאַך; ס'צוויטשערן די פייגעלאַך, און איבער גרויסע וועגן, אַף צענדליקער מיילן ווייט, ציען זיך מחנות גאַנצע מענטשן. דאָס זיינען שוואַכע פרויען מיט עופה'לאַך אַף די הענט, אַלטע גוסס'דיקע לייט. מ'טרייבט זיי פון זיערע צעראַכירטע היימען; וואוהין, ווייסען זיי ניט. פון ווייטן זעען זיי רויטע פייער-צונגען, וואָס שפרייטן זיך איבער'ן קלאָרן הימל; ס'יאַגט זיך אין דער לופט א געדיכטער רויך, ווי פון אומציייליקע קאַלך-אויונס; אַ האַגל קוילן שיט זיך פון אַלע זייטן; ס'קראַכן קאַנאָנען; ס'ציי-טערט די ערד פאַר אימה; און זיי, די מענטשן, מיט וואַנזיניקע אויגן, מיט געזיכטער, ווי באַ בר-מינ'ס, יאַגן זיך איבער די

וועגן, טאָג און נאַכט יאָגן זיי זיך. דער שונא לאָזט זיך ניט אָפּשטעלן; ס'פּייפט די נאַהייקע איבער זייערע פּלייצעס. שפּרייזט, שפּרייזט ווייטער, פאַרפּלֹכטע זשידעס! — טראָגט זיך אַ ווילדער בייזער צו זיי; און זיי שפּרייזן; זיי שפּרייזן איבער די קער פּערס פון די קליינע עופּה'לאַך, וואָס זיינען אָט דאָ אויסגעגאַנגען גען; פון זקנים, וואָס האָבן אויסגעהויכט זייער לעצטן אָטעם; פון שוואַנגערע פּרויען, וואָס זיינען געפּאַלן אין אוממאַכט. דער שונא לאָזט ניט אויפהייבן די טויטע, ער לאָזט ניט אפילו געזענען זיך מיט די גוסס'דיקע. גייט, זשידעס, גייט! — פּייפט די נאַהייקע, און פּול זיינען שוין די וועגן מיט קברי-בערג-לאַך; אַף יעדן טריט אַ קבר. די לופּט איז אָנגעזאַפּט מיט קללות. מאַמע, מאַמע! — שרייען קינדערשע שטימעלאַך מיט די לעצטע כחות; זיי ווערן דערשטיקט אין אַנדערע קולות: מײן קינד, מײן טאַטע! — און ווען ס'פּאַלט צו די נאַכט, ווערט פאַרוואַנל'יכט די גאַנצע ערד אין אַ שטילן יאָמער; עס וואַקסן אַף איר אויס גייסטער פון קרושים, וואָס באַזעצן זיך אין די בוימער, אין די גראַזן, און איבער דער וועלט גיסט זיך אַ נייע קינה, אַ נייער „איכה“...

שאַ, די טאָפּאַלן שושקען זיך: הערן זיך דאָס ניט אין זיי יענע שטימעלאַך: מאַמע, מאַמע? די פּייגעלאַך צוויטשערן; וויינען דאָס ניט אַרויס פון זיי די נשמות פון יענע יונגע מורטערס? ס'מורמלען די טייכלאַך; איז דאָס ניט דער וידוי פון יענע זקנים?

וואָס מער דער חבר רעדט, אַלץ מער פּילן מיר דעם ענגן פאַרבאַנד צווישן אונז און יענע קרושים; מיר זיינען דאָך אַ טייל פון זיי, בלוט פון זייער בלוט, פלייש פון זייער פלייש; און ווי ווייט זיינען מיר פון זייערע ליידן, ווי פאַרפּרעמדט! „ניין, פריינט, — זעצט פאָר הערמאַן — איך בין ניט אימשטאַנד אייך איבערצוגעבן אַליין, וואס מיר האָבן איבערגע-לעבט אין יענע שרעקלאַכע טעג; ס'זיינען ניטאָ קיין ווערטער דערפאַר. אָט זיץ איך מיט אייך, און פאַר מיינע אויגן שוועבן

אינים לאנד פון דער סאציאלער רעוואלוציע.

צווייטער טייל.

אלץ די געזיכטער פון יענע קדושים. איך זע א מחנה פון זיי אין לעמבערג, אפ'ן שטאט־פלאץ. וויפיל זיי זיינען געווען, וויים איך ניט. שווארץ איז דער גרויסער פלאץ געווען פון זיי, ווי אָנגעבראָקט מיט טונקעלע פיגורן. קיינעם האָט מען צו זיי ניט צוגעלאָזן. צוגעשמיטע איינער צום צווייטן מיט קייטן זיינען זיי געשטאַנען, די שוואַכע פרויען און אַלטע לייט, און אַ זיפּץ האָט זיך אפילו פון זיי ניט געהערט. זיי זיינען שוין געווען אזוי אומעכטיק, אַז זיפּצן האָבן זיי קיין כחות ניט גע־האַט. אַף דער בלאָטע פון פלאַץ האָבן זיך געוואַלגערט אין קופּקעס שמאַטעס פּיצניקע קינדערלאַך, שוואַרצע, ווי קויל; צווישן זיי זיינען געווען ברוסט־עופּה'לאַך; די גרעסערע קינדערלאַך האָבן געגריזשעט פון הונגער דעם שמוציגן ברוק, און די ברוסט־עופּה'לאַך געזויגן די פינגערלאַך...

„דאָס אלץ האָב איך צוגעזען פון אַן אַנטקעגנדיקן פענד־סטער, און איך וואונדער זיך אלץ, ווי אזוי איך בין דעמאָלט ניט משוגע געוואָרן. צוועלף שעה נאָכאַנאַנד האָט מען די אומגליקלאַכע געהאַלטן אפ'ן שטאָט־פלאַץ, ניט געבנדיק זיי אפילו קיין טרונק וואַסער. און מיט מיינע אויגן האָב איך גע־זען, ווי עופּה'לאַך זיינען אויסגעגאַנגען, ווי זקנים זיינען געפאַלן טויט, ווי פרויען זיינען פון זינען אַראָפּ, צערייסנדיק אלץ אַף זיך.

„איך בין געשטאַנען, און פון מיין האַרץ האָט זיך געריסן אַ ברומען, ווי פון אַ ווילדער חיה; און איך וויים אַליין ניט, ווי אזוי איך האָב זיך אויפגעכאַפט אין אַ בעט ערגעץ אין אַן אומבאַקאַנט תּוּיז. צו מיין קאַפּ זיינען געווען צוגעלייגט נאַסע טיכער, און אין די שלייפּן האָט מיר געקלאַפּט, ווי מיט האַמערס. דאָס איז געווען ערב יום־כּפור פאַרנאַכט.

ניט וויסנדיק, וואָס מיט מיר איז, האָב איך זיך אָנגעטאַן און בין אַרויסגעלאָפּן אין גאַס. קיין לעבעדיקער נפש איז אין ערגעץ ניט געווען. טיר און טויער פאַרקלאַפּט. קיין פונק ליכט ניט פון אַ פענסטער, אלץ האָט געאַטעמט מיט אימה.

און וואָס מער די נאכט האָט זיך אַראָפּגעלאָזט, אַלץ גרעסער איז געוואָרן די אימה; זי האָט, דאכט זיך, אַראָפּגעפּאָכט פון דעם פאַרוואַקסנטן הימל, פון די פארהאקטע פענסטער, פון די שפיצן קלויסטערס. איך גיי דורך, שאַרנדיק זיך באַ די ווענט, איין גאָס, אַ צווייטע, און גאַרניט — אַן אויסגעשטאַרבענע שטאַט. אפילו קיין סאַלדאַט זעט מען ניט אַרום, קיין פּאָר ליציסט.

„איך גיי און גיי; וואוהין, ווייס איך ניט. עפעס טראָגט מיך אַלץ ווייטער און ווייטער. ס'איז שוין גוט נאכט, אזא פינסטערע נאכט, אז איך זע ניט, וואָס ס'טוט זיך אַ טריט פאַר מיר. אַ געדיכטע פינסטערניש, וואָס מ'קאָן אָנטאַפּן מיט די הענט. איך שטעל זיך אָפּ און שפאַר זיך צו צו אַ מויער. איך וויל הערן אַ מענטשליכן שאַרד, כאַטש אַ בלאָז פון אַ ווינטל. מיר דאכט זיך, אז מוין האַרץ קלאַפט ניט, און איך ווער, ווי פאַרנליוווערט.

„מיט אַמאָל דערטראָגט זיך צו מוין אויער אַ שטיל געוויין. איך ציטער אויף און נעם זיך צוהערן. איך פיל, אז דאָס איז אַ געוויין ניט פון איין מענטשן, נאָר פון צענדליקער, הגם ער גיסט זיך אזוי גלייכאַרטיק, ווי אַ ניגון פון איין שטים. אַ מינוט ווערט שטיל, ווי מען וואַלט אָפּגעכאַפט דעם אָטעם, און מ'וויינט ווידער. איך גיי אהין, פון וואַנען דער געוויין טראָגט זיך, און וואָס ווייטער איך גיי, אַלץ דייטליכער ווערט מיר, אז דאָס וויינען צענדליקער, צענדליקער מענטשן. איך הער פרויען־שטימען און מענער־שטימען, אפילו קינדערשע שטיר מעלאַך. שוידערלאַך ווערט מיר; עפעס קלינגען מיר ווערטער, אזעלכע אָפּגעהאַקטע, ציטריקע, פאַרשטיקטע, ווי פון אונטער דער ערד, און די ווערטער זיינען אזעלכע באַקאַנטע, אזעלכע היימישע; וויפיל מאַל האָב איך זיי שוין אין מוין לעבן גע־הערט? ...

„בלינדרי! — פאַלט מיר איין, און מיינע אייגענע ליפּן נעמען שעפּטשען די דאָזיגע ווערטער. פון וואַנען קומען זיי

אָבער אהער ? איז דען דאָ די שול ? איך נעם זיך ווי ס'איז אַרומקוקן אין דער געדיכטער פינסטערניש און זע, אַז דאָס איז ניט די שול. ס'איז אָבער פאָרט די אלטע טרויעריקע תפילה פון די אמאָליקע מאַראַנען, און ווי שרעקלאַך זי קלינגט איצטער אין דער אָפגעשטאַרבענער שטאָט, וואָס איז פול מיט אימה... „כל-נדרוי! — שרייט אַ געוויין אין דער לופט, און וואָס טיפער די נאָכט ווערט, אַלץ שטאַרקער ווערט דער געוויין. מיר דאַכט זיך, אַז פון די טויזנטער קברים זיינען איצטער אויפֿגעשטאַנען מתים; עס רייבן זיך זייערע שאַרבנס, ס'קנאַקן זייערע ביינער, און טאַקע פון אונטער דער ערד שטיינט אַרויף דער אַלטער אידישער געיאָמער...

„כל-נדרוי! — וויינט אין מיר יעדער אבר, און איך פיל, ווי מיין געוויין גיסט זיך צונויף מיט'ן געוויין פון דער אָפגעשטאַרבענער שטאָט. מיט אמאָל ווערט מיט אַלץ קלאָר. איך בין ניט ווייט פון שטאַט-טורמע, פון איר גיסט זיך דאָס דער „כל-נדרוי“. איך גיי צו נענטער, גאָר נאָנט. יאָ, דאָס איז אזוי. דאָרטן שאַקלען זיך דאָס געשטאַלטן. הינטער די אייִזערנע גראַטעס זע איך זיי; דאָס זיינען די זעלבע, וואָס זיינען געשטאַנען געשמיט אין קייטן אפ'ן שטאַט־פלאַץ.

„כל-נדרוי! — רייסט זיך ארויס קאָנוואַלסיוו פון מיין האַרץ, און איך פאל צו מיט אַ יאָמער צו דער וואַנט פון טורמע... „צי האָבן אינווייניק די געשטאַלטן געהערט, אַז אימיצער דאָ פון דרויסן זאָגט מיט זיי מיט „כל-נדרוי“ ? איך ווייס ניט. איינס ווייס איך אָבער, אַז יענעם „כל-נדרוי“ וועל איך קיינמאָל אין מיין לעבן ניט פאַרגעסן...“

צוריקגייענדיק פון פארק, האָבן מיר אַ ווארט צווישן זיך ניט אויסגעערעדט; ס'האָט זיך עפעס ניט גערעדט. מער ניט הערמאן האָט שטיל פאַר זיך אונטערגעברומט דעם ניגון פון דער אַלטער אידישער תפילה...

7.

אין די קרייזן פון צווייטן אינטערנאציאנאל.

מיט די אמת'ע שטימונגען פון די שוועדישע סאציאליסטן האָבן מיר זיך באַקאַנט אין סטאָקהאָלמער „אַרבעטער־הויז“.

דאָס איז אויסערלאַך אַ געוויינלאַכע באַשיידענע געביידע, וואָס געפינט זיך אין אַ שטילער גאַס, ניט ווייט פון צענטער, מיט גרויסע פענסטער און אַ ברייטער אַרײַנגאַנגס־טיר, פאַר־שטעלט אין פּראָנט מיט עטלאַכע געדיכטע שלאַנקע בוימער. פון אינווייניק מאַכט זי אָבער אַן איינגאַרטיקן איינדרום.

אין קאָרידאָר שטייט אַ שיינע סטאַטוע פון קאַרל מאַקס, אַף אַ ברייטן פּיעדעסטאַל, וואָס קוקט, דאַכט זיך, פון אַלע זייטן. די ווענט זיינען באַהאַנגען מיט רעוואָלוציאָנערע אויף־בילדער. אַ גרויס גריפֿל־ברעט גיט אַ רשימה פון לעקציעס און פאַרזאַמלונגען, וואָס ווערן דאָ אַפּגעהאַלטן. אַ גאַנצע ריי טירן פירט אין פאַרשידענע אַנשטאַלטן.

ווען איך און מיין פרוי זיינען געקומען אַהין, איז שוין געווען פאַרנאַכט. די עלעקטריע האָט נאָך ניט געברענט, און אין דער טונקלהייט האָט דאָס „אַרבעטער־הויז“ אויסגעזען, ווי אַ טעמפל. אַזוי שטיל און רואיק, אַ שטילקייט און רואיקייט, וואָס ווייען אַראָפּ פון זייליקן סופֿיט אַף אַלץ אַרום.

אונז אַנטקעגן איז געקומען אַן אַלטער מאַן, מיט אַ גרויער באָרד און אַ געדיכטן קאַפּ גרויע האָר. ער איז געווען מערק־ווירדיק ענלאַך צו מאַרקסן, אפילו מיט די קנייטשן פון זיין פנים, און האָט אַזוי האַרמאָנירט מיט דער סטאַטוע. ער האָט זיך געווענדעט צו אונז אין שוועדיש; מיר האָבן גענומען מיט

אים רערן ענגליש, ער האָט אָבער אַ וואָרט ניט פארשטאַנען, זיינען מיר אַריבער אַף דייטש. די דייטשע שפראַך האָט ער גראָד גוט געקענט, און דערוויסנדיק זיך, ווער מיר זיינען, האָט ער אונז גלייך געבראַכט צוויי שטולן און איינגעלאָרן זיצן.

ער האָט זעהר באַדויערט וואָס מיר זיינען געקומען צו שפעט. אלע אַנשטאַלטן זיינען שוין פאַרמאַכט, קיין לעקציעס און פאַרזאַמלונגען זיינען אויך נישטאָ. „זומער־צייט, ווייסט איהר — האָט ער אַרויסגערעדט מיט אַ גוטמוטיקן שמייכל — וויל דער עולם, איבערהויפט די יוגנט, זיין אַף דער פּרישער לופט, איז איצט אומעטיקלאַך ביי אונז, נישטאָ דאָס רוישיקע לעבן פון די איבעריקע צייטן פון יאָהר. דעמאָלט קאָכט דאָ ווי אין אַ קעסל, ביי הכנות צו דער סאַציאַלער רעוואָלוציע זיינען אין פּולן גאַנג...“

— גלויבט איהר אין דער סאַציאַלער רעוואָלוציע ?

האָב איך אין שפּאַס געפרעגט.

— אַ, יאָ, חבר — האָט דער אַלטער ערנסט געענטפערט — איך בין איינער פון די עלטסטע סאַציאַליסטען דאָ אין לאַנד, האָב דורכגעמאַכט פיל, פיל שווערע קאַמפּן, און די רוסישע רעוואָלוציע האָט נאָך אין מיר מעהר פאַרשטאַרקט דעם גלויבן אין סאַציאַליזם. ער — האָט ער אָנגעוויזן אויף מאַרקס'עס סטאַטוע — איז געווען גערעכט, די מלחמה מוז פירן צו דער פאַרווירקליכונג פון זיין לערע.“

— גלויבט אויך בראַנטינג דערין ? — איז געווען אונזער

פראַגע, ווייל אין סטאַקהאָלם האָבן מיר זיך דערוואוסט, אַז בראַנטינג איז אַ הייסער אַנטאַנטי־פאַטריאַט.

דער אַלטער האָט זיך אַרומגעקוקט און שטיל אַרויסגערעדט, אַזוי ווי מוראַ האָבנדיק, אַז קיין זייטיקער זאָל ניט הערן : „איך דענק, אַז ניט. איך קאָן בראַטינג'ן שוין יאָרן און יאָרן, איך האָב נאָכגעפּאָלגט זיין גאַנצע קאַריערע, און איך מוז צו געבן, אַז זיין סאַציאַליזם ווערט וואָס ווייטער אַלץ מער אויס־

געוועבט. עס איז עפעס ניט דאָס, וואָס אַמאָל. די מלחמה האָט אים אויך געמאַכט פאַרריקט."

ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז דער אַלטער איז אַ פשוט'ער וועכטער. ער איז אָבער געווען צופרידן מיט זיין אַמט. „אַלע קענען מיך און איך קען אַלעמען, איך בין אן אייגענער מענטש, און איך בין דעם סאָציאַליזם לויט מיינע כוחות."

פון דעם געשפרעך מיט אים האָבן מיר זיך דערוואוסט, אַז בראַנטינג מיט זיין אַנטאַנט-פאַטריאָטיזם איז אן אויסנאַם, ווייל די מערסטע שוועדישע סאָציאַליסטן זיינען גערמאַנאָפֿילן, אזוי ווי די גאַנצע שוועדישע באַפעלקערונג. דערקלערט האָט עס דער אַלטער דערמיט, וואָס בראַנטינג האָט זיך אַלע מאָל געפונען אונטער דער ווירקונג פון די פראַנצויזישע סאָציאַליסטן, איר בערהויפט פון זשאַרעס', און זיין שטעלונג צו דער מלחמה רופט אַרויס פיל רייבונגען אין דער שוועדישער פאַרטיי.

— איך האַלט אויך — האָט דער אַלטער געזאָגט — מער מיט די דייטשן, תּגם מיר איז אזוי דערווידער שיידעמאַן'ס פאַטריאָטיזם, ווי סאַמבאָ'ס אָדער טאַמאַ'ס. די דייטשן פאַרשטייען בעסער אן עסק, ווי די פראַנצויזן; אָט ניט לאַנג זיינען דאָ געקומען צו גענאָסע הויסמאַנס קאוטסקי און בערנשטיין, האָבן זיי אויסגעדריקט די מיינונג, אַז אין דייטשלאַנד וועט מוזן זיין אַ רעוואָלוציע; געקומען זיינען אויך שיידעמאַן און מילער, און זיי גלויבן ניט אין אַ רעוואָלוציע. אַלע זיינען זיי אָבער פאַר אַ סעפּעראַטן שלום מיט רוסלאַנד, וואָס בראַנטינג האַלט פאַר אַ פאַרראַט."

מיר האָבן זיך ביי אים געפרעגט זיין מיינונג וועגן פינף לאַנד.

— אַ יאָ, — איז דער אַלטער עפעס געוואָרן באַזונדער אויפגעלייגט — פינלאַנד דאַרף באַלאַנגען צו אונז. דערין זיינען מיר אַלע איינפאַרשטאַנען. דאָס וועט זיין אַ גליק פאַר רוס-לאַנד; זי וועט פטור ווערן פון אומזיסטע צרות, און פינלאַנד וועט טאַקע ווערן אינגאַנצן פריי, פאַרכינדנדיג זיך מיט שוועדן."

פון דעם ווייטערדיקן געשפרעך מיט דעם אלטן האָט זיך ארויסגעוויזן, אז אין זיין קאָפּ הערשט אַ שרעקליכער מיש-מאַש; פון דער רוסישער רעוואָלוציע איז ער זייער צופרידן, אירע פירער זיינען אָבער צו גרויסע צענטראַליסטן בנוגע צו פינלאַנד; פאַטריאַטיזם איז אַ שעדלאַכע זאַך, אַ שוואַרצער פּלעק אויפ'ן סאָציאַליזם, יעדער שוועד מוז אָבער זיין אַ הייסער פאַטריאַט; דער קעניג פון שוועדן איז ניט אַ ווילהעלם; ער שמערט ניט, אינטערעסירן זיך מיט אים וועניג די סאָציאַליסטן. צו וואָס אים טשעפּן, אז ער טשעפעט קיינעם ניט? ווען די סאָציאַליסטן זאָלן וועלן, קאָנען זיי, אָן קיין שום רעוואָלוציעס, אראָפּזעצן דעם קעניג פון טראָן צו יעדער צייט, נאָר זיי ווילן דאָס ניט; ס'אַרט זיי ניט, אַבי זיי האָבן דעם איינפלוס איבער די מאַסן. סאָציאַלע רעוואָלוציע איז אַ גוטע זאַך, זי מוז אויס-ברעכן אין דער גאַנצער וועלט, אין אלע מלחמה-לענדער. אין שוועדן אָבער שפעטער ווי אומעטום, ווייל שוועדן איז געבליבן ניי-טראַל אין דער מלחמה, זיינען נאָך אין איר די באַדינגונגען פאַר אַ סאָציאַלער רעוואָלוציע ניט רייה, און ס'לעבט זיך טאַקע ניט שלעכט אין איר אויך אָן אַ סאָציאַלער רעוואָלוציע.

מילא, אז אזא מיש-מאַש האָט געהערשט אין קאָפּ פון אַ פשוט'ן וועכטער, מעג ער אַפילו זיין אן אלטער סאָציאַליסט, איז נאָך ווי ס'איז געווען באַגרייפליך. איבערראַשנדיק איז אָבער געווען, ווען ענליכע מיינונגען האָט אונז אויסגעדריקט אן איי-טעליגענט, אַ פאַראַנטוואָרטלאַכער פאַרטייטוער, וואס האָט זיך אַרויסגעגעבן אלס אַ רעדאקציעס-עקרעטאַר פון דער שוועדי-שער טעגלאַכער פאַרטייטונג, „סאָציאַלדעמאָקראַטן“.

די רעדאקציע-דירה האָט זיך געפונען דאָ אין „אַרבעטער-הויז“. דער וועכטער האָט אונז אַרײַנגעפירט. ביי אַ שרייב-טייש איז געזעסן אַ יונגער טיפישער שוועד. ער האָט אונז זייער העפליך אויפגענומען. מיר האָבן אָנגעהויבן מיט אים רידן דייטש, נאָר ער איז נראָך אַריבער אויף ענגליש, וועלנדיק ווייזן, מסתמא, אז ער איז אַ געבילדעטער מענטש.

נאך אייניקע שאבלאנטרטיקע פראגן וועגן אמעריקע האָט דער יונגערמאן אויך אָנגעהויבן אונז צו באַווייזן, ווי ווייט וויכטיק עס איז, אז פינלאַנד זאָל אַרבעטן צו שווערן. „די פיהרער פון דער רוסישער רעוואָלוציע דאַרפן אין דעם פּרט ניט זיין איינגעשפּאַרט — האָט ער אַרויסגעזאָגט — זיי מוזען זיך רעדן בענען מיט'ן ווילן פון פינלענדישן פּאַָלק“. דערביי האָט ער גע-מאַכט אייניגע באַמערקונגען אויפ'ן חשבון פון דער אידישער אָפּשטאַמונג פון אייניקע פירער פון דער רוסישער רעוואָלוציע, פונקט ווי אונזער באַקאַנטער „אידישער“ שווער.

עס איז אַפילו שווער געווען ניט צו דערקאַנען, אז מיר זיי-נען אידן, נאָר ווי עס שיינט, האָט אונזער נייער באַקאַנטער אונז ניט אָנגענומען פאַר אַזעלכע, האָט ער געגעבן פרייהייט זיין צונג, און זיין טאָן האָט אויף אונז געמאַכט ניט קיין אָנגענעמען איינדרוק; עס האָט שטאַרק געשמעקט מיט אַנטיסעמיטיזם. וועגען די אידן, וואָס געפינען זיך אין שווערן, אַפילו וועגן די סאָציאַליסטן צווישן זיי, האָט ער גערעדט מיט פאַראַכטונג; אַלע זיינען זיי, לויט זיין מיינונג, ספּעקולאַנטן, פאַראַזיטן, וואָס זיינען העכסט צופרידן פון דער מלחמה, ווייל זי גיט זיי אַ מעגליכקייט אָנצושטאַפן די קעשענעם מיט גאָלד.

אויף אונזער פראגע, צי דאָס איז די הערשנדיקע מיינונג וועגן אידן צווישן די שוועדישע סאָציאַליסטן בכלל, האָט ער זיך אַרויסגעדרייט צו ענטפערן. ער האָט אונז אויך, אַזוי ווי יענער „אידישער“ שווער, פאַרויכערט, אז ער איז ניט קיין אַנטיר-סעמיט, און איך האָב באַ זיך געטראַכט: ווער ווייס, אפּשר איז ער אויך מאַחינו בני ישראל? אַלץ קאָן דאָך פאַסירן...

וועלנדיק מאַכן אַ סוף צו דעם דאָזיקן געשפּרעך, האָב איך אים גאַנץ אָפּן דערקלערט, אז מיר זיינען אידן. דער יונגער-מאַן איז שטאַרק רויט געוואָרן און זיך דערפילט זייער אומבאַ-קוועם. כּרי צו פאַרגלעטן די זאך האָט ער אונז גענומען דער-ציילן וועגן דעם גוואַלדיקן וואַקס פון דער סאָציאַליסטישער באַ-וועגונג אין שווערן, וועגן בראַנטינג'ס ווירקונג ניט בלויז צווישן

די אַרבעטער, נאָר אויך אין די בורזשואַזע קרייזן. „דאָס איז אַן אמת'ער שטאַטסמאַן — האָט ער באַמערקט, — נאָר מיר קאָנען קיינער ניט באַגרייפן זיין אַנטאַנט־פּאַטריאָטיזם; מיר אַלע שטייען שטאַל און אייזן פאַר דייַטשלאַנד. מיר זיינען אַלע איבערצייגט אין דעם זיג פון די צענטראַלע מלוכות אין דער היינטיקער מלחמה; בראַנטינג דענקט אָבער אַנדערש, און ער האַסט, ווי דעם טויט, די רוסישע אינטערנאַציאָנאַליסטן, איבערהויפּט די באַלשעוויקעס, וואָס פּרעדיגן אַ סעפּעראַטן שלום מיט דייַטשלאַנד, ער האַלט זיי פאַר פּשוט'ע אַגענטן פון דייַטשן גענעראַל־שטאַב“...

אריבערגייענדיק צו דער טעמע פון באַלשעוויזם, האָט אונז שוין דער יונגערמאַן דערציילט, אז אויך אין שוועדן איז פאַראַן אַ באַדייטנדיקע גרופּע צימערואַלדיסטן; זיי זיינען אָבער מער ניט, ווי ער האָט זיך אויסגעדריקט, טומעלמאַכער, גאָרנישטן; מען רעכנט זיך מיט זיי ניט און בראַנטינג באַקעמפט זיי אומ־ברחמנות'דיק, ווי זיי פאַרדיגען. ער אַליין דענקט אויך, אז סאָציאַלע רעוואָלוציע איז זייער און זייער אַ גוטע זאך, פּרעדיקן זי אָבער איצט איז אַן אומזין, באַזונדערס אין שוועדען, וואו אַלץ איז אזוי שיין און פיין, וואו אפילו דער קעניג איז אזוי גוט. „וועלן מיר, סאָציאַליסטן — האָט ער מיט התלהבות אַרויסגערעדט — באַקומען אַ מערהייט אין פאַרלאַמענט, וועלן מיר שוין במילא אויף אַ העכסט פּרודליכן אופן איינפירן דעם סאָציאַליזם; מען וועט אונז ניט שטערן. ניין, איך בין ניט קיין סאָציאַל־פּאַטריאָט, איך בין ניט אין אַלץ מסכים מיט שייִר־דעמאָנען און מיט סאַמבאַ, די צימערואַלדיסטן זיינען אָבער אַן אומגליק פאַר דער ארכייטער־באוועגונג...“

ער האָט פאַרשריבן אונזער געשפּרעך, און ווער ווייס וואס פאַר אַ „פּאַטראָוע“ ער האָט אונטערגעטראַגן וועגן אונז די ארכייטער־לעזער...

לאַנג האָבן מיר מיט אים ניט פאַרבראַכט, הגם ער האָט אונז געבעטן גיין מיט אים אין אַ קאַפּע, וואו ער וועט אונז

באקענען מיט נאך „קאמערעדן“. מיר האָבן זיך אבער אפגעזאגט פון דער דאָזיקער איינלאָדונג אונטער דעם אויסרויף, אז מיר האָבן קיין צייט ניט; — אין דער אמת'ן דערפאר, וואָס אונז איז ניט זייער אנגענעם געווען צו הערן די זעלבע אויסגערדאָ-שענע רייד; ווי מען האָט אונז שוין פריער דערציילט, הערשט אזא מיש-מאש אין די מוחות פון דער גאנצער שוועדישער סאָ-ציאלדעמאָקראטיע אונטער בראַנטינג'ס פירערשאַפט. מען האָט אונז אויך געגעבן אַנצוהערעניש, אז בראַנטינג'ס אַנטאָנט-פאַט-ריאָטיזם שטאַמט ניט פון ריין-פרינציפיעלע מאָטיוון... קיין גע-לעגנהייט צו דערקונדיקן זיך אין דער ריכטיגקייט פון די אַלע אַנצוהערענישן האָבן מיר ניט געהאַט; נאָר דאָס, צוזאַמען מיט די שטימונגען, וואָס האָבן בכלל געהערשט אין צווייטן אינ-טערנאציאנאל, ווי זיי האָבן זיך אויסגעדריקט אין די באַ-ראטונגען צו דער סטאַקהאָלמער קאָנפערענץ, האָט אונז געדינט אַלס גוטער באַווייז, וואָס פאַר אַ חורבן די מלחמה האָט אָנגע-מאַכט אין דער סאָציאַליסטישער באַוועגונג.

וועגען די שטימונגען אין צווייטן אינטערנאציאנאל האָט אונז ווערטפולע ידיעות געגעבן דער פועל-ציוניסט כאַזאַנאָ-וויטש. ער איז געווען פארבינדן מיט דער ביוראָ פון צווייטן אינטערנאציאנאל, אַ בן-בית ביי קאַמיל הויסמאַנס'ן, און ער האָט געהאַט אַ סך אינטערעסאַנטעס צו דערציילן.

ניט קונדליק דארויף, וואָס מיר זיינען געווען פאַרטיי-גענגער, האָבן מיר זיך מיט כאַזאַנאָוויטש'ן אין סטאַקהאָלם שטאַרק באַפריינדעט; ער האָט זיך אַרויסגעוויזן פאַר זייער אַ סימפּאַטישן מענטשן, ניט שמאָלקעפיק, ווי פיל פון זיינע חברים, מיט אַ חוש פון אַן אמת'ן פּאָליטישן טוער. מער-וויירדיג, ס'האָבן זיך ביי אונז איינגעשטעלט מער אינטימע באַ-ציאונגען מיט איהם, ווי מיט אייניקע נאָענטע חברים פון איי-גענעם לאַגער. דארויף האָט אָן צווייפל געהאַט אַ ווירקונג זיין אויפריכטיגקייט, זיין ווארימע באַציאונג צו מענטשן. מײן קלײד

נער חברת־מאָן האָט אים אפילו שטאַרק ליב באקומען און פלעגט אים דערנאָך אָפט דערמאָנען...

כאַזאַנאָוויטש איז געווען אַ שטאַרקער אָנהענגער פון צווייטן אינטערנאַציאָנאַל און ער האָט ניט קיין קליינעם חלק אין דער גינסטיקער שטעלונג פון לעצטן צום פּוּעל־ציוניזם. ער האָט „באַארבעט“, ווי ס'באָדאַרף צו זיין, די פּאַרשטייער פון צווייטן אינטערנאַציאָנאַל, און דאָ האָט זיך באַזונדערס אַרויסגעוויזן זיין פעאַיקייט פון אַ גוטער פּאָליטיקער. ניט אומזיסט האָבן די „פּוּעל־ציון“ אים אויסגעקליבן פאַר דער דאָזיקער שליחות, ער האָט זי גלענצענדיק דערפילט. אונז, וואָס האַלטן דעם פּוּעל־ציוניזם פאַר אַ שערלאַכע קליינבירגערלאַכע אומטאָפּיע, וואָס האָט מיט'ן סאַציאַליזם גאָרניט צו טאָן, האָט די מעשה ניט זייער געשמעקט; אונז האָט שטאַרק פאַרדראָסן פאַר כאַזאַנאָוויטש'עס ווירקונג אויף דער ביוראָ פון צווייטן אינטערנאַציאָנאַל, נאָר אפילו ליטוואַק האָט געמוזט מודה זיין, אַז כאַזאַנאָוויטש איז אַ טיכטיקער פּאָליטישער טוער...

פון כאַזאַנאָוויטש'ן האָבן מיר זיך דערוואוסט, אַז דער אַידי־שער פירער פון פ. פ. ס., דיימאַנט, האָט זיך אין סטאַקהאָלם שאַרף אַרויסגעזאָגט געגן דער נאַציאָנאַל־קולטורעלער אויטאָנאָמיע פון „בונד“, אַז ער האָט אינגאנצן געלייקנט אין דער עקזיסטענץ פון דער אַידישע נאַציע. אַזא איז אויך געווען די שטעלונג פון שיידעמאַנ'ס חבר, מילער; בכלל האָט די אַידישע פראַגע ניט באַקומען קיין וואַרימע אויפנאַם אויף די באַראַטונגען צו דער געפלאַנטער אינטערנאַציאָנאַלער סטאַקהאָלמער קאָנפּערענץ. אויב דיימאַנט און ענלאַכע צו אים האָבן זיך אַרויסגעזאָגט פאַר אַ אַידישער מלוכה אין פּאַלעסטינע, איז דאָס פשוט דערפאַר, וואָס זיי ווילן פטור ווערן פון די אידן. אַזא מיט פּאַלעסטיניזם האָט ניט פאַרשאַפט קיין גרויס נחת רוח אויך כאַזאַנאָוויטש'ן...

אין די באַראַטונגען האָט זיך באַזונדערס בולט אַרויסגעוויזן דער סאַציאַל־פּאַטריאָטיזם פון די סאַציאַליסטישע פירער. מען

האָט געהאַלטן פאר אַ פאַרברעך, אז די פראַנצויזן זאָלן זיצן ביי איין טיש מיט די דייטשן, האָט מען זיי באזונדער אויסגעהערט; און ווי שווער האָט געמוזט אַנקומען קאַמיל הויסמאַנס', דעם פאַרברענטן אַנטאַנט-פאַטריאַט, צו זיין דער פאַרמיטלער צווישן די פיינדלאכע לאַגערן...

אַזוי האָט אין סטאַקהאָלם געפונען דעם שאַרפסטן אויסדרוק דער תהום, וואָס די מלחמת האָט באשאַפן אין דער סאַציאַליסטישער באַוועגונג....

דעם דאָזיקן תהום האָב איך באַזונדערס שטאַרק דערפילט אין מיין אינטערוויו מיט קאַמיל הויסמאַנס'. איינגעאָהדנט דעם אינטערוויו האָט מיר אויך כאַזאַנאָוויטש, הויסמאַנס האָט פאַרנומען אַ גרויסע דירה פון אַ סך צימערן! אין רעכטן צענטער פון שטאָט.

גלייך ווי איך בין נאָר אַריין אין קאָרידאָר האָב איך דערזען, אז דאָס איז טאַקע ניט באַלאַבאַנאָוואַ'ס אַרימע קאַנצעלאַריע. רייכע מעבעל, אַלץ צוגעפּוצט, לויט דער לעצטער מאָדע, מיט טייערע בילדער אויף די ווענט. פון ערגעץ האָט זיך געהערט אַ קלאַפן פון עטלאַכע שרייב־מאַשינקעס. ס'באַגעגנט מיך אַ פראַנטישע פרייליך, אָנגעטאָן אין אַ ווייסן טשעפּטישק, וואָס הייסט מיר וואַרטן אין אויפנאַם־צימער. איך וואַרט גאַנץ לאַנג און ענדלאַך קומט צו מיר אַרויס אַ בלאַנדער יונגערמאַן, אויך פראַנטיש אָנגעטאָן. ער דערקלערט מיר אין אַ צובראָכענעם ענגליש, אז „מיסטער“ הויסמאַנס איז זייער באַשעפּטיקט, און ער ווייסט ניט צי ער וועט מיך היינט קאָנען אויפנעמען; אַלענפאַלס זאָל איך איבערגעבן מיין וויזיט־קאַרט און נאָך אַביסל צואוואַרטן. אַלע גייען אויף די שפיץ פינגער, מען רעדט צווישן זיך זייער שטיל, ווי מען וואָלט מורא געהאַט צוצושטרען די רוסן. פון דער גאַנצער באַנעמונג וויעט מיט אַזאַ אָפיציעלקייט, ביוראָ־קראַטיזם, ווי אין דעם אויפנאַם־צימער פון אַ הויכן רוסישן טשינאָוויק...

איך ווארט ביי א שעה צייט; ענדלאך דערהער איך א קלונג פון א גלעקל: עם עפנט זיך פאָנאָדער די טיר און א נייער פראַנץ טישער יונגעראַמן פּרעגט ביי מיר מיין פאַמיליע; ווען איך ענטפער אים, בעט ער מיך נאָכגיין נאָך זיך. מיר גייען דורך עטלאכע צימערן; מיט אן אמת'ער לאַקוואישער מינע קלאַפט ער אָן אין א טיר, פאַרדראַפירט מיט טייערע פאַרהאַנגען. פון דאָרטן דערהערט זיך א טרוקענע שטים: „העריין!“

איך גיי אריין אין א פראַכטפולן קאַבינעט. אין א הויכן פאַטעל, ווי אויף א טראָן, זיצט ביי א גרויסן שרייבטיש, מיט צוויי קריסטאַל-קאַנדעליאַברעס ביי די זייטן, א מאַן פון די מיר טעלע יאָהרן. ער זיצט פאַרטיפט אין פאַפירן. ער הויבט זיך ניט אויף פון אָרט, דערלאַנגט מיר אפילו ניט די האַנט, נאָר ווייזט מיר אָן מיט א וואונק צו זעצן זיך אויף א דערבייאיקן ווייכן שטול.

ער קומט אַלץ אין די פאַפירן, און איך האָב דערווייל צייט אים צו באַטראַכטן. אַ לענגלאַך בלאַס געזיכט מיט שוואַרצע האָר און שוואַרצע וואַנצן, וואָס דריקט אויס טרוקנקייט, פאַר-מאַלקייט. דאָס זעלבע דריקן אויך אויס די אויגן. איך זיי אַזוי אַ היבשע וויילע; ענדלאַך הויבט אויף הויסמאַנס זיין קאַפּ און ווענדט זיך צו מיר מיט אַ געמאַכטער העפּליכקייט אין ענגליש, מיט אַ פראַנצויזישן אַקצענט: „איר פאַרט אין רוסי-לאַנד, יאָ, צוריק אַהיים? זייער שיין, אַ פאַליטישער עמיגראַנט, מסתמא, אַ פאַרשטייער פון דער אַמעריקאַנער סאָציאַליסטישער פּרעסע; קאַמעראַד כאַזאַנאוויטש האָט מיר דערציילט. מיט וואָס-זשע קאָן איך אייך דינען?“

איך שמעל אים אייניקע פראַגן וועגן דער אינטערנאַציאָנאַלער קאָנפּערענץ, וואָס ער פּלאַנט צונויפּרופן, צי איז דאָ אַ האַפּנונג, אַז זי וועט פאַרקומען און וואָס פאַר אַ רעזולטאַטן זי קאָן ברענגען. ער ענטפערט מיר, אַז אַלץ גייט פאַרלויפּיג כּשורה, ס'זיינען שוין אָפּגעהאַלטן געוואָרן באַראַטונגען מיט די סאָציאַ-

ליסטן כמעט פון אלע לענדער. שווער איז זיך אָבער צונויפריידן מיט די דייטשן. און מיט די פראנצויזן? — פרעג איך. „מיט די פראנצויזן — ענטפערט ער — איז גאנץ אנדערש, זיי זיינען א ליבליך פאָלק, א רעוואָלוציאָנער פאָלק, טאקע אמת'ע סאָציאל־ליסטן, און די דייטשן זיינען גאָט־פארדאמטע פאטריאָטן, אין יעדן דייטשן סאָציאליסט שמעקט א שטיק ווילהעלם. ניין, זיי באַגראָבן דעם סאָציאליזם, אפילו קאוטסקי, בערנשטיין, האזע און לעדעבוור זיינען פאר'ס'ט.“

איך באַמערק, אז נעד, סאמבא, טאמא, וואַנדערוועלדע זיינען דאָרט זיך, ניט בעסער: אזוי ווי יענע, אזוי זיינען זיי אויך פאַרגיפטעט פון פאטריאָטיזם. ער ענטפערט מיר מיט אומ־געדולד:

— וואָס פאַרגלייכט איר? פראַנקרייך האָט ניט אַרויסגע־רופן די מלחמה. זי איז קיינעם ניט באַפאלן, זי פארטיידיגט זיך נאָר, מוזן די פראַנצויזישע און בעלגישע סאָציאליסטן זיין פאטריאָטן, פארטיידיקן מיט אלע חושים פון זייערע נשמות דאָס פאָטערלאַנד. דייטשלאַנד האָט אָבער אַרויסגערוּפן די מלחמה, זי פאָלט אָן אויף פראַנקרייך, האָט פאַרניכטעט בעלגיע, און אויב אירע סאָציאליסטן פארטיידיקן אַזאַ מלחמה, זיינען זיי פאַררעטער, שונאים פון אַרבעטער־קלאַס. ניין, דייטשלאַנד מוז צושמעטערט ווערן, דאָס איז די איינציקע לעזונג פון דער פראַגע.

— דענקט איר ניט, אז ווען די סאָציאליסטן פון אלע לענדער זאָלן זיך פאַראייניקן — פרעג איך — וואָלטן זיי געקאָנט צוויי־גען די רעגירונגען צו שליסען שלום?

— יא, דאָס ווילן מיר טאקע, דאָס באַצוועקן מיר מיט אונזער קאָנפערענץ — ענטפערט הויסמאנאס — עס ווענדט זיך אָבער וואָס פאַר אַ שלום. דייטשלאַנד מוז אַלץ נאָכגעבן, די אַנטאַנט מוז אַרויס די זיגערין, דאריבער איז אזוי שווער צו־נויפריידן זיך מיט די דייטשע סאָציאליסטן. די באַלשעוויקעס

פריידיגן א סעפּעראַטן שלום פון רוסלאַנד מיט דייטשלאַנד. דאָס וואָלט געווען דאָס גרעסטע אומגליק פאַר דער מענשהייט, דער גרעסטער פאַרראַט צום סאָציאַליזם כּלל און צו דער רוסי־שער רעוואָלוציע בפרט...

דאָ האָט הויסמאַנס גענומען ניסן פעך און שוועבל אויף לעניני'ען און טראַקסי'ן; ער האָט זיי אויך אָנגערופן אַגענטן פון דייטשן גענעראַל שטאַב און דערביי אַרויסגעזאָגט אַ פאַר שטאַרקע ווערטער אויפ'ן חשבון פון אַנושעליקא באַלאַבאַנאָוואַ און די צימערואַלדיסטן.

אַ קוק טוענדיג דערנאָך אויפ'ן זייגער, האָט הויסמאַנס מיר דערקלערט, אז ער קאָן מיר געבן אינגאַנצן נאָך צען מינוט, ווייל ער האָט אַ וויכטיקע באַראַטונג.

איך האָב אים נאָך געשטעלט אייניקע פּראַגן וועגן זיין באַציאונג צום „בונד“. דארויף האָט ער מיר געענטפערט, אז ער האָט נאָר ניט געגן „בונד“, דער „בונד“ איז אַ שיינע אָר־גאַנזואַציע; פאַר די אידן איז אָבער דאָ איין אויסוועג, — גרינדן אַן אייגענע מלוכה אין פּאַלעסטינע. איצט איז דער שעת הכּושר דערצו, און דער צווייטער אינטערנאַציאָנאַל וועט באַהילפּן זיין דארין.

אויף אַלע מיינע אָנווענדונגען געגן ציוניזם פון רייך־סאָציאַ־ליסטישן שטאַנדפּונקט האָט הויסמאַנס געהאַט איין תשובה: אלע פעלקער האָבן טעריטאָריעס, דאַרפן די אידן אויך האָבן, און אויב דאָס שטימט ניט מיט דער מאַרקסיסטישער טעאָריע — האָט ער מיט אַ שמייכל צוגעגעבן, — שטימען אַ סך זאַכן ניט מיט איר...

אַזא ענטפער פון סעקרעטער פון צווייטן אינטערנאַציאָנאַל האָט מיר געקלונגען מאַדנע, נאָר ער האָט מיך ניט איבערראשט, ווייל פאַר דער קורצער צייט פון מיינן זיין אין סטאָקהאָלם האָב איך זיך שוין געקאַנט דערקונדיגן דורך לעבעדיגע פּאַקטן, וואס דער צווייטער אינטערנאַציאָנאַל איז, וואוהין ער גייט.

אָט די איבערצייגונג האָט זיך נאָך אין מיר מער פאר-
שטאַרקט, ווען איך האָב אויפּמערקזאַם דורכגעלעזן דעם גאַנצן
מאַטעריאַל וועגן די באַראַטונגען צו דער סטאַקהאָלמער קאָנ-
פערענץ, וואָס הויסמאַנס'עם הויפט סעקרעטער האָט מיר געגעבן
פאר מיין אוועקגיין. דער דאָזיקער מאַטעריאַל האָט אין גרונד
גענומען אויפּגעדעקט די גאַנצע צופוילקייט פון צווייטן אינ-
טערנאַציאָנאַל, אז פאר זיין טויט שטעלט ער זיך אינגאַנצן צו דער
דינסט פון דער ברוזשואַזיע...

דאָס האָבן אפילו געמוזט מודה זיין פיל גאָר דעכטע מענ-
שעוויקעס, וואָס האָבן געהאַלטן מיט פלעכאנאָוו'ן.

אַלענפאַלס האָט מיין באַקאַנטשאַפט אין סטאַקהאָלם מיט די
פאַרשידענע סאָציאַליסטישע שאַימונגען און ריכטונגען אַרויסגע-
רופן ביי מיר זייער ניט קיין פרייליכע געדאַנקען. טער-
מאַן האָט זיך געפילט זיער געדריקט און ווען איך האָב
אים איבערגעגעבן מיין אינטערוויו מיט הויסמאַנס'ען, האָט
ער אַ מאַך געטאָן מיט דער האַנט: „יאָ, שלעכט מיט'ן סאָ-
ציאַליזם!“; ער האָט פאַרלאָרן יעדן חשק אויך צו האָבן אַן
אינטערוויו מיט הויסמאַנס'ן, הגם אַזאַ איז פאַר אים איינ-
געאָרדנט געוואָרן אויף אַ טאָג שפעטער...

אויפ'ן וועג קיין פינלאַנד.

ס'האָט זיך געמאכט אזוי, אז איך מיט דער פאמיליע האָבן ניט געקאָנט אוועקפאָרן פון סטאָקהאָלם צוזאמען מיט טער-מאנ'ען. טערמאן איז געווען דערפון אומצופרידן. די פארשי-דענע באגעגענישן אין דער שוועדישער הויפט-שטאָט, די אלע שמועסן מיט די געקומענע פון רוסלאַנד האָבן אויף אים גע-מאכט זייער א שווערן איינדרוק. ער האָט אָנגעהויבן שטארק צו צווייפלען, אזוי ווי מיר אלע, אין דער „בלוטלאַזיקייט" פון דער רוסישער רעוואָלוציע, מיט וואָס קערענסקי האָט פארשריען א וועלט, און ער האָט זיך געשראָקן, אז פלוצלונג זאָל ניט פא-סירן עפעס, וואָס זאָל אונז צושיידן.

אזא סיוורפריז האָט מען געקאָנט דערווארטן. פון דעם, וואָס מיר האָבן זיך אָנגעהערט וועגן רוסלאַנד, האָבן מיר גע-פילט, אז א בירגער-קריג קאָן דאָרטן אויסברעכן יעדן טאָג. איי-ניקע עמיגראַנטן האָבן אפילו גענומען טראַכטן וועגן פאָרן צו-ריק, אָדער אַמווייניגסטנס ניט נעמען מיט זיך די פאמיליעס. אויך איך האָב געהאַט א געדאַנק איבערצולאָזן די פאמיליע אין סטאָקהאָלם; נאָר נאָך פיל ישוב הדעת מיט פריינד איז גע-בליבן, איך זאָל דאָס ניט טאָן, בפרט נאָך, ווען מיין פרוי האָט הערן ניט געוואָלט דערפון: „מיר האָבן געוואוסט פאָראויס — האָט זי גע'טענה'ט — אז מיר פאָרן ניט אין רוסלאַנד אויף אַ באַל, ס'איז א רעוואָלוציע, יא א בלוטיקע רעוואָלוציע, אויב בלוט גיסט זיך נאָך וועניג, וועט זיך גיסן, דאָס איז אומפאָר-

מיידלאך, דארפן מיר זיין צוואמען, וואָס ס'זאָל זיך ניט מאַכן!"...

טערמאן איז פאר'ן אוועקפארן געווען זייער אומעטיק, אזוי ווי ער וואָלט געשפירט, אז ניט לאַנג וועט אים אויסקומען צו לעבן אין באַפרייטן רוסלאַנד. גראָד האָט אים די אסטמע אין סטאַקהאָלם שרעקליך געמאַטערט, און אַ פּאָר מינוט פאר'ן אָפּ-גיין פון צוג האָט ער מיר געזאָגט: „דו ווייסט, כ'פיל זיך עפעס פארלאָרן, אָן אַ באָדן, מיר דאַכט זיך, אז מיינע טעג זיינען גע-ציילט!"... איך האָב געשפּאַסט פון אים, אָנגערופן אים, „באָכיר צע", נאָר זיינע ווערטער זיינען מיר אַריינגעדונגען טיף אין האַרצן, און אונזער געזעגענען זיך איז גאָר ניט געווען ווי אויף אַ פּאָר טעג בלויז. ווען דער צוג האָט זיך שוין געריט, האָט טער-מאן אויסגעשריען פון וואַגאָן-פענטסטער: „זעט, פּאַרזאַמט זיך ניט, קומט וואָס גיכער!"

נאָך געדריקטער איז געווען די שטימונג, ווען באַראַכאָוו מיט זיין פּאַמיליע זיינען געקומען אונט באַגלייטן אויפ'ן וואַגזאַל. באַראַכאָוו און זרובבל זיינען נאָך פּאַרבליבען אין סטאַק-האָלם, ווייל דאָרטן איז דעמאָלט פּאַרגעקומען אַ קאַנפּערענץ פון די „פּועלי ציון", און זיי האָבן ניט געוואוסט, ווי לאַנג זיי וועלן זיך פּאַרהאַלטן; דערצו האָט זיך פרוי באַראַכאָוו גע-פילט זייער שוואַך אין געזונט און זי האָט ווייטער ניט געקאַנט פּאַרן. אונזער זעגענען זיך איז שוין אַ זאַצ אופן געווען ניט אַה עטליכע טעג בלויז, נאָר אויף אַ לענגערער צייט, און אזוי ווי מיר האָבן זיך זייער באַפריינדעט, האָט זיך ניט געוואָלט צושיידן זיך...

דאָ, אפ'ן סטאַקהאָלמער וואַקזאַל, האָבן מיר ניט געהאַט דורכצומאַכן די אַלע שוועריקייטן, וואָס אין כריסטיאַניע. מען האָט זיך ניט געדאַרפט דורכשלאָגן מיט די עלנבויגנס צו אַ וואַ-גאָן. ס'האָט געהערשט אַ מוסטערהאַפּטע אָרדנונג. מיר האָבן באַקומען אַ געראַמע קופּע און זיך איינגעאָרדנט נאַנץ באַקוועם. דער ליכעסוויירדיקער באַראַכאָוו האָט וועגן דעם שטאַרק געזאָרגט.

ער האָט אַפילו געהאַלפן דעם טרענער שלעפן אונזער באַגאַוש, הנם דאָס איז ניט נויטיק געווען; נאָר אזא טבע האָט ער שוין גע- האָט — קומען אַלעמען צו הילף...

באַזונדערס רירנדיק איז געווען דאָס זעגענען זיך פון מיין זונעלע מיט באַראַכאָוו'ס טאַכטערל. די גאַנצע צייט, וואָס די גרויסע זיינען געווען פאַרנומען מיט די רייזע־הכנות, זיינען די קינדער געשטאַנען שווייגנדיק אַרומגעאַרעמט און געקוקט ווי אַ פאַרליבט פּאַרל; אָט דאַרף מען שוין אַריינגיין אין וואַגאַן, און מען קען זיי ניט אָפּרייסן צווישן זיך; מיינער פרעגט מיט בענקשאַפט: „סוסאַנאַטשקע, וועסטו מיר געדענקען?“; יענע ענטפערט מיט דער זעלבער בענקשאַפט: „יאָ, נאָלעטשקע!“ און מיט אויגלאַך, פול מיט טרערן, פאַלן זיי אַרויף איינע דעם צווייטן אויף די העלזלאַך...

די דאָזיקע סצענע האָט צוגעצויגן אונזער אַלעמענס אויפֿ- מערקזאַמקייט; די בענקשאַפט פון די קליינע האָט זיך, דאַכט זיך, איבערגעגעבן צו די גרויסע...

דער צוג רירט זיך שוין, און באַראַכאָוו גייט נאָך אים. ער בעט, מיר זאָלן אָנהאַלטן אונזער פריינדשאַפט דורך בריף, אויב ס'וועט ניט באשערט זיין צו זען זיך פּערזענליך: מאלע וואס ס'מאַכט זיך... איך ווייס ניט פאַרוואָס, נאָר זיינע ווערטער מאַכן אַף מיר אַזאַ איינדרוק, ווי טערמאַנ'ס ווערטער, איך הער אין זיי דעם זעלבן יאוש...

ס'איז שוין פאַרנאַכט. אלץ איז איינגעהילט אין בלאַסער דונקלהייט. איך, ליטוואַק און כּיץ שטייען באַם פענטסטער פון וואַגאַן און קוקן אַרויס אַף די פאַרביישוועבנדיקע פעלדער, לאַנג־געס, וועלדער און דערפער. מיר ריידן וועגן דעם, וואָס דער־ וואַרט אונז אין רוסלאַנד; די שטימונג איז אַ פעסימיסטישע, באַזונדערס פעסימיסטיש איז ליטוואַק; ער גלויבט, אַז מיר האָבן שוין פאַרשפּעטיקט דעם „האַניג־חודש“ פון דער רעוואָלוציע, אין דאָס פאַרדריסט אים שטאַרק. מען דערמאַנט זיך פאַרשידענע עפוי־ זאָרן פון אַמעריקע; מיר לופטערן דורך שוין לאַנג פאַרגעסענע

מעשיות, פארשידענע רייבונגען אין דער אַרבייטער־באַוועגונג, אין אונזערע אייגענע רייען, און מיר דערפילן זיך עפעס פון די דאָזיקע עראינערונגען היימיש, אזוי ווי מיר וואָלטן געזעסן ערגעץ אין ניו יאָרק אין „סיבעאַרניע“. פון יעדנס ווערטער פילט זיך, אז מען בענקט צוריק נאָך דער נייער וועלט, אז די אַלטע וועלט, וואוהין מיר האָבן זיך אַלע יאָרן געריסן, שרעקט מיט איר אומ־באַשטימטקייט...

מיר באַמערקן אַליין ניט, ווי עס ווערט שוין שפעט באַנאכט, ווי ס'באַווייזט זיך פייער; מיר זיינען אַלץ פארטיפט אין אונזער שמועס, וואו מען פאַרגעסט אַלע פערזענלאכע חשבונות, קרוידעס; פון אַמעריקע גייט מען אַריבער צו עראינערונגען פון אַמאָליקע יאָרן אין רוסלאַנד; ס'שווימען ארויף פארשידענע פערזאָנען אין זכרון; ליטוואַק איז אין דעם פרט אומדערשעפֿ־לאַך; ער געדענקט די דאָזיקע פערזאָנען מיט אַלע איינצל־הייטן, דערציילט אונז פאַרשיידענע וויצען וועגן זיי, אינטימע געשיכטעס פון זייער לעבן, און מיר מאַלן זיך שוין אַ בילד, ווי אַנגענעם וועט זיין זיך צו טרעפן מיט פיל פון זיי; ס'וועט, דאַכט זיך, איבערגעלעבט ווערן נאָך אַמאָל די יוגנט...

אויף מאַרגן שליסן מיר נייע באַקאַנטשאַפט.

ס'ווייזט זיך אַרויס, אז אין זעלבן צוג פאָרן נאָך עמיגראַנטן, צווישן זיי צוויי אידן, פּוילישע סאַציאַל־דעמאָקראַטן, קוביליאַנסקי און גאַלדבערג, וואָס האָבן יאָרנלאַנג פאַרבראַכט אין רוים, און נאָך איינער אַ האַלבער אַנאַרכיסט—האַלבער ציוניסט, אַ גע־וועזענער טאַמסקער סטודענט, וואָס האָט שטודירט אין נעאַפּאָל.

קוביליאַנסקי מיט זיינע לאַנגע שוואַרצע האָר און באַרד, מיט'ן בלאַסן געזיכט פון אַ שווינדזיכטיקן, מאַכט דעם איינדרוק פון אַן אַמאָליקן ניהיליסט; ער איז דורכאויס פּאָזע, ניטאָ קיין נאַטירלאַכקייט אין זיין ריידן, אין זיינע זשעסטן, אפילו אין זיינע באַלשעוויסטישע אַנשוואַונגען... פונקט דער היפּוך פון אים איז גאַלדבערג, וואָס איז, ווי מיר דערוויסן זיך, זיינער אַ ברודער. דאָס איז אַ רואיקער מענטש, אַ געזונטער־קרעפטיקער, וואָס דער־

מאָנט און אַמעריקאַנער פערמער. ער רעדט געלאַסן, קאָכט זיך ניט, באַציט זיך צו אַלץ זייער איינגעהאַלטן; ער איז אויך אַ באַלשעוויק, הגם ער שטעלט ניט אַרויס דעם באַלשעוויזם „נאַ פּאַקאַז“, ווי זיין ברודער. דער טאַמסקער סטודענט, אַ הויכער דאַרער יונגערמאַן, מיט אַ לענגלאַך געזיכט, אָנגעטאַן אין טוריסטן-קליידער, זעט גיכער אויס ווי אַ שווייצאַרישער באַרגאיינוואוינער, איידער אַ איד; ער רעדט אַ סך און מיט היץ.

אַזוי ווי ס'איז ניטאָ וואָס צו טאָן און ס'ווערט דערעסן צו קוקן דורכאויס דורכ'ן פענסטער אויף די אייגנאַרטיקע נאַטור-לאַנדשאַפטן, גייט מען צו נאַסט פון איין קופּע אין אַ צווייטער. די טעמע איז, פאַרשטייט זיך, די רוסישע רעוואָלוציע; אויף יעדער סטאַנציע נעמט אימיצער אַ טשייניק טיי, טרינקט מען און מען דיסקוטירט, טיילט מען זיך מיט איינדרוקן פון וועג, פון די לענדער, פון וואַנען מען קומט, און אָפּגעזען פון פאַר-שיידענע מיינונגען, אַנטקעגנגעזעצטע וועלט-אַנשוואַונגען, פילט זיך דאָך ניט קיין אַנטאַגאָניזם. ס'באַשאַפט זיך אַ היימישע אַטמאָספּערע.

פון אַ ווינקלדיקער קופּע פאַרפירן מיט אונז באַקאַנטשאַפט צוויי פאַרפּוצטע יונגע לייט, מיט הענטשקעס אויף די הענט; איינער איז אַ איד, מיט'ן נאָמען לוריע, רעדאַקטאָר פון אַ רוסיש האַנדלס-בלעטל אין סטאַקהאָלם; ער באַרימט זיך גלייך, אַז ער האָט מיט זיך אַ טשעק אויף צוואַנציק טויזנט רובל; ער פאַרט אַלס קאַמיסיאָנער פון אַ גרויסער שוועדישער פירמע, און פּרעגט זיך ביי יעדן פון אונז אַן עצה, וואו צו באַהאַלטן דעם טשעק, אַז מען זאָל אויפ'ן גרענעץ אים ניט צונעמען. דערביי רעקאָ-מענדירט ער זיך, אַז ער איז אַ געגנער פון סאָציאַליזם, אַ רעכטער קאַדעט, אַ שטאַרקער אָנהענגער פון מיליוקאָוו'ן. קוביליאַנסקי לאָזט דעם דאָזיקן העכט גלייך אַרײַן אַ פאַר שפּילקעס, ניט אים גאַנץ אומצוויידיטיק צו פילן, אַז מען קען זיך באַגײן אָהן זיין געזעלשאַפט, און לוריע ווערט פאַרשוואַונדן.

דער צווייטער יונגערמאַן, אויך מיט אַ אידישן אויסזען, ניט

זיך אן פאר אן עכטן רוס; ער אינטערעסירט זיך זייער שטארק מיט וואָס מיר האָבן זיך אַלע באַשעפטיקט אין אויסלאַנד, צו וועלכע פּאַרטייען מיר באַלאַנגען; אַליין גיט ער זיך אָן אַלס סאַציאַליסט־דעוואָלוציאָנער. ער וואוינט שטענדיק אין פעטראָד־גראַד און איז געווען אין סטאַקהאָלם געשעפטלאַך. אויב מיר ווילן, קען ער אונז אויסבייטן אַמעריקאַנער דאָלאַרס אויף רוסישע געלט; ער וועט אונז רעכענען לויט'ן קורס, פשוט ער וויל אונז טאָן אַ טובה. אויך דעם דאָזיקן יונגמאַן שניידט אָפּ גלייך קובי־ליאַנסקי, און אַזוי ווי לוריע רוקט ער זיך אַרויס פֿון אונזער קאַמפּ פּאַניע. קובי־ליאַנסקי באַמערקט, אַז דאָס מוז זיין אַ שפּיאָן אָדער קאַנטראַבאַנדיסט...

די אַלע שוועדן, וואָס פּאַרן מיט אונז צוזאַמען, האַלטן זיך פֿון אונז פֿון דער ווייטן; מיר בילדן אין דעם לאַנגען קופּע־וואַגאַן אַ באַזונדערע קאַלאָניע; מער ניט איין יונגע שיינע דאַמע, אַ דייטשקע, פּאַראַינטערעסירט זיך שטאַרק מיט אונזער געזעל־שאַפט. זי פרעגט זיך אַלץ נאָך, ווער איז דער מאַן מיט די לאַנגע האָר, דאָס מיינט, קובי־ליאַנסקי, מסתמא אַ מאַלער אָדער מוזיקער... באַגינגען קומען מיר אָן אין דער שוועדישער גרענעץ־שטאַט האַפּאָראַנדע...

די ערשטע שטראַלן פֿון דער זון וואַרימען קוים. די לופט איז קיל; ס'פילט זיך שטאַרק די צפֿון־נאַטור. קון אומעטום קוקן ווידער אַראָפּ פעלזנבערג, אַזוי ווי אַרום כריסטיאַניע. ניי־דעריקע הילצערנע געביידעס מיט שינדל־דעכער זעען זיך דאָ און דאָרטן, ניט ווייט פֿון וואַקזאַל. דער וואַקזאַל איז אויך אַ היל־צערנער, אַזוי ווי אַ צייטווייליק צונויפגעשלאָגענער געצעלט. דאָ שמעקט שוין מער מיט רוסלאַנד. אַלע אָנגעשטעלטע ריידן רוסיש. פּאַסאַזשירן זיינען ניטאָ קיין סך. די אונטערזוכונג פֿון אונזערע זאַכן איז ניט קיין שטרוינגע. מער ניט מיט צרות קומט אָן ליטוואַק'ן אַרויסצוראַטעווען די מאַטריצן פּאַר אַ זעץ־מאַשין, וואָס מיר פירן פּאַר'ן „בונד“. דער אונטערזוכער ווייס ניט וואָס דאָס איז אַזוינס; ער נעמט עס אָן פּאַר געפּערלאַכע

געצייג, און בלוז נאָך לאנגע דערקלערונגען גלויבט ער אונז אויפ'ן וואָרט און לאָזט עס דורך.

דאָ דערוויסן מיר זיך, אז אונזער באַגאַזש, וואָס מיר האָבן ניט געפונען אין כריסטיאָניע, וואָרט שוין אַף אונז אַף דער פינף־לענדישער גרענעץ־סטאַנציע טאָרגעע, וואוהין מען דאַרף צופאָרן אויף אַ קליינעם דאַמפּפּער.

אַפ'ן דאַמפּפּער קומט אונז אויס לאַנג צו וואַרטן.

דער „סאָציאַליסט־רעוואָלוציאָנער“, וואָס האָט אונז פאַרנע־שלאָגן אויסצובייטן אַמעריקאַנער דאָלאַרס אויף רוסישע רובלס, דערשיינט פּלוצלונג פאַר אונז אין רוסישע אָפיצער־ישע קליידער, שוין מיט עפעס אַ דאַמע פון פאַרדעכטיקן אויסזען; ער רעדט שוין גאָר פּויליש און מיידט אויס צו באַגעגענען זיך מיט אונז אפילו מיט די אויגן. פון זיין גאַנצער האַלטונג דערקונדיקן מיר זיך, אז קוביאַנסקי'ס חשד האָט אַ גרונד...

דערווייל דערזעען מיר פאַר זיך אַ מערקווירדיקע דערשיינונג; אַיף די טעלעגראַף־דראָטן באַוועגן זיך גרויסע קופּערטס מיט דער עמבלעם פון רויטן קרייץ; זיי באַוועגן זיך גאַנץ שנעל; מיר דערוויסן זיך, אז דאָס זיינען פעקלאַך פאַר די רוסישע קריגס־געפאַנגענע, וואָס ווערן אַף אַזאָ אופן איבערגעשיקט פון פינלאַנד דורך דער נייטראַלער שוועדן.

אַ אידל מיט אַ גרוי געשאַרן בערדל און כיטרע אויגן, וואָס האַלט אין איין שושקען זיך מיט'ן „סאָציאַליסט־רעוואָלוציאָנער“, גייט אונטער צו אונז; ער פאַרגיט אונז אויף די זעלבע פּראַגע: צי מיר האָבן אַמעריקאַנער דאָלאַרס, און כּדי נושאַ חן צו זיין ביי אונז, זאָגט ער אַרויס מיט אַ מאַדנעם ציניש גע־לעכטערל, אָנווייזנדיק אַף די באַוועגנדיקע קופּערטס אין דער לופּט: „נו, דערמאָנט עס אייך ניט יענעם פּויער, וואָס האָט אויפ־געהאַנגען אַ פּאַר שטיוויל אפ'ן טעלעגראַף־סלופּ, כּדי אַריבערצו־שיקן זיי זיין זון — דעם סאָלדאַט?“ ווען ער זעט, אז זיין ווייץ מאַכט אַף אונז קיין איינדרוק ניט, גייט ער צוריק אַוועק צום

„סאָציאַליסטישעוואָלוציאָנער“ און ביידע גיבן אַף אונז אַ וואָרף אַ ביזנעס בליק: שלעכטע העכט...

ענדלאַך קומט אָן דער דאַמפערל; מען קוועטשט צונויף די פאַסאזשירן, ווי הערינג אין אַ פאַס, און מיר שווימען אַריבער אין טאַרגעע.

דאָ איז שוין דורכאויס רוסלאַנד. קיין פינער אויף אַ רפואה ניט. אַף יעדן שריט און טריט סאָלדאַטן, די מערסטע פון זיי אָפגערויסענע אָפגעשליסענע; פראַנטישע אָפיציערן. באַם אַרייַך גאַנג אין גרויסן הילצערנעם וואָסזאַל, ענלאַך אויף אַן אלט-מאָך-דישער קרעטשמע, טיילט אונז אויס אַ טשינאָוניק קאַרטן, ווייל אָן זיי קאָן מען ניט קריגן קיין ברויט. דאָ דערביי וואַלגערט זיך טאַקע אויף הפקר אונזער באַגאַזש; מיר דערקאָנען אים גלייך, און אַ יונגער סאָלדאַטל מיט אַ סימפּאַטיש פויעריש פנים רופט זיך אַרויס אַריינצונעמען דעם באַגאַזש אין וואָסזאַל. ווען מיר ווילן אים דערפאר באַצאָלן, באַליידיקט ער זיך: „ניין, חברים, — זאָגט ער, — איר זייט דאָך פּאָליטישע עמיגראַנטן, רעוואָלוציאָנערן, האַלט איך פאַר מיין חוב אייך צו העלפן“.

מיר ריידן זיך מיט'ן סאָלדאַטל פאַנאַנדער, און ער ווייזט זיך אַרויס פאַר אַ באַוואַוסטזיניקן סאָציאַלדעמאָקראַט, שטאַרק גענויגט צום באַלשעוויזם. ער דערציילט אונז, אז אין פעטראָ-גראַד גרייט זיך אַן אויפשטאַנד קעגן דער צייטווייליקער רעגירונג, ווייל זי פאַרציט די מלחמה; אויך אין פינלאַנד איז שטאַרק אומרויאיק, און מיר זאָלן זיין פּאָרזיכטיק דאָ, ס'דרייען זיך אַרום שפּיאָנען, וואָס זוכן צווישן די פּאָליטישע עמיגראַנטן באַלשעווי-קעס; ניט איין עמיגראַנט האָבן זיי שוין אָנגעטאַן צרות...

מיר מוזן ווידער דורכגיין אַ רעוויזיע; נאָר אַלץ איז מיט חסד; מען קוקט פון אויבנאויף. דער אָפיציער, וואָס שטייט באַ דער אונטערזוכונג, וואָרנט אונז אָבער, אז אין ביעלאָאָסטראָוו, דער לעצטער גרענעץ-סטאַנציע פאַר פעטראָגראַד, וועט מען ביי אונז אַלץ דורכנישטערן, אפילו אונז פערזענלאַך. „אויך צווישן אונזערע דאָ זיינען פאַראַן גאַנץ אייפריקע בחורים, וואָס

האַבן ניט קיין גרויס איינזעעניש מיט פּאָליטישע עמיגראַנטן, נאָר איך באַלאַנג ניט צו זייער לאַגער, און ס'איז גראַד גוט, וואָס היינט איז מיין דעזשורסטווע, ווען ניט וואָלט איר געהאַט אומאַנגעמליכקייטן."

מיר זעען, אז ער איז אן אינטעליגענטער מענש מיט ראַדי-קאלע אַנשוואַונגען, און איך פרעג ביי אים, צי ער ווייס וועגן דעם אינצידענט מיט באַלאַבאַנאָוואַ'. „א יאָ, — האָט ער אויפֿ-גערעגט געענטפּערט — דאָ איז אַ שענדליכער אינצידענט, אַ פּלעק פאַר דער רעוואָלוציע; נאָר, ליידער, איז דאָס געווען אַ באַפּעל פון אויבן, און איר ווייסט דאָך, ס'זיינען נאָך דאָ גענוג אַלטע זשאַנדאַרן, וואָס לעכצן פּשוט נאָך אַזאַ שטיקל אַרבעט...“

פאַנאַדעריידנדיק זיך מיט אונז, האָט דער אונטערזוך-כונגראַפיציער מיט באַדויערן באַמערקט: איר האָט זיך, דאַכט זיך, צוגעאייילט: די עכטע רעוואָלוציע הויבט זיך נאָך איצט אָן, און אונטערוואַרפן צו פאַרשיידענע געפאַרן און לידן — ווייזט ער אָן אויפ'ן קינד — אַזאַ קליין צאַרט באַשעפּעניש, ווייס איך ניט, צי איז ראַטזאַם...

אַרויסגייענדיג פון וואַקזאַל, האָבן מיר זיך אָנגעשטויסן אויף אַ גרופּע סאָלדאַטן, וואָס האָבן געלעזן מיט גרויס אויפּמערקזאַמ-קייט אַ רוסישע צייטונג; מיר האָבן זיך געפרעגט, וואָס איז דאָס פאַר אַ צייטונג און זיי האָבן אונז דערלאַנגט אַ פּרישן נומער פון דער באַלשעוויסטשישער „וואַלנאַ“.

איינער פון דער גרופּע, אַ רוסי פון די מיטעלע יאָרן, האָט ליטוואַק'ן דערקאַנט נאָך פון די אַמאָליקע צייטן פון פּינסק. ליט-וואַק האָט דעם רוסי ניט געדענקט, נאָר דאָס איז געווען פאַר אים אַן איבערראַשונג. דער דאָזיקער רוסי האָט טאַקע געבעטן צו געבן עפּעס פאַר דער „וואַלנאַ“, און ווי מיר זיינען ניט געווען קעגן די באַלשעוויקעס, האָט דאָך דאָס האַרץ ניט געלאָזט אים אַפּזאָגן...

אויפ'ן אָפּניין פון צוג נאָך פּעטרָגראַד איז אויסגעקומען צו וואַרטן עטלאַכע שעה. און מיר האָבן די גאַנצע צייט פאַר-

בראכט אין געשפרעכן מיט די סאָלדאַטן; כמעט אלע אָהן אויס-
נאָם זיינען זיי געווען באַלשעוויסטיש געשטימט און האָבן גע-
רעדט מיט גרויס אינטערעס וועגן דעם אויפשטאַנד, וואָס ווערט
דערוואַרט אין פעטראָגראַד; דאָס וועט זיין, האָבן אייניקע פון
זיי געזאָגט, דער ערשטער סיגנאַל; ס'פלאַצט שוין דאָס גע-
דולד, נאַרנדיק נאָכ'ן סוף פון דער מלחמה. בלויז לענין און
טראַצקי קענען ברענגען דעם דאָזיקן סוף, קערענסקי איז אַ
פלאַפּלער...

אַנדערש געשטימט זיינען געווען די אָפיציערן. זיי האָבן
געשאַלטן די באַלשעוויקעס אין ביין אַרײַן און שטאַרק סימפּאַ-
טײַזירט מיט פּלעכאַנאָװ'ן און גאַז'ן. אינטערעסאַנט זיינען פאַר
אונז געווען די באַצײאונגען צווישן די אָפיציערן און סאָלדאַטן.
די לעצטע האָבן זיך געהאַלטן מיט די ערשטע אַזוי ווי גלײַכע
מיט גלײַכע, האָבן אַז קיין שום מוראַ געלײענט פאַר זיי אין די
אויגן „וואָלנאַ“, אפילו דיסקוטירט מיט זיי וועגן פּאָליטישע
פּראָגנא, און ס'האַט זיך עפּעס ניט באַמערקט, אַז די אָפיציערן
זאָלן זיך פּילן דערפון געקערענט; דאָס האָט אויסגעזען אַזוי
געוויינלאַך.

איינער פון די אָפיציערן האָט אונז געבראַכט עטלעכע קעסט-
לאַך קאָנסערוון, — „דאָס — האָט ער געזאָגט — האַלטן מיר
ספּעציעל פאַר די דורכפּאַרנדיקע פּאָליטישע עמיגראַנטן: אין
פעטראָגראַד וועט דאָס אייך שטאַרק צונײַז קומען...“

נעבן אונזער וואַגאָן איז געשטאַנען אַ סאָלדאַט אַף דער
וואַך. ער איז אַליין געווען אַ סיבירער פּויער, וואָס איז ניט
לאַנג געקומען אַהער; ער האָט מיט באַגײסטערונג גערעדט
וועגן דער רעוואָלוציע; ער האָט אונז דערצײלט, ווי אַזוי רואַיק,
אַן קיין שום צוזאַמענשטױסן איז אין סיביר אײנגעשטעלט גע-
וואָרן די נייע מאַכט; דאָס פּאַלק האָט אײנפאַך געטאַנצט אין
די גאַסן פון שמחה, ווען עס האָט זיך דערוואוסט, אַז ניקאַלאַי
איז אויס הערשער.

ס'איז געווען אַ פאַרגעניגען צו הערן, ווי אַזוי אַט דער

סאָלדאַט גיט איבער אין א פרימיטיווער שפראך זיינע איבער-
לעבונגען און איינדרוקן, וואָס די היסטאָרישע איבערקערעניש
האָט אף אים, דעם פראָסטן פויער, געמאכט; מען האָט בא-
שיינפערלאך געזען, אז זיינע אויגן האָבן זיך געעפנט. נאָר
מאָדנע, ווי נאָר מיר האָבן בא אים געפרעגט וועגן די פאָליטישע
עמיגראַנטן, וואָס פאָרן דורך סיביר, האָט ער זיך אינגאנצן גע-
ענדערט; — „דאָס זיינען אַלץ זשירעס“ — האָט ער געענטפערט
מיט אַן עכטן רוסישן זידל-וואָרט. אף אונזער פארוואנדערונג,
פארוואָס ער איז אזוי אין כעס אף די אידן, האָט ער ביז אַרויס-
גערעדט: „זיי וועלן אומברענגען די רעוואָלוציע, איר וועט זען.
בא אונז אין סיביר רעדט מען וועגן דעם גאַנץ שטאַרק, מען
שרייבט אפילו וועגן דעם אין די פראַקלאַמאַציעס, און די זשירעס
ברענגען דאָס בכיוון אראפ פון אויסלאַנד זייערע העלפער...“

אַן זיין פארטרויאַכן טאָן איז קאָנטיק געווען, אז אונז איז
ער גיט חושד אין א שייכות צו אידן. פאָרט א סיבירער פויער:
האָט נאָר ווייניק דערפארונג אין דעם פרט...

דעם סאָלדאַט'ס ווערטער האָבן אונז, פאַרשטייט זיך, זייער
גיט געשמעקט; ס'איז פון זיי געווען קלאַר, אז די קאָנטר-רעוואָ-
לוציע האָט שוין אָנגעהויבן פעסט צו אַרבעטן, און ווי אונזער
שטימונג איז פריער גיט געווען געהויבן, איז זי איצט שטאַרק
געפאלן; מיר האָבן געפילט, אז מיר פאָרן אריין אין רוסלאַנד
שוין נאָך דעם „האַניק-חודש“ פון דער רעוואָלוציע.

סוף פון ערשטן טייל.

1. אויף דער רוסישער ערד.

מיד דערנענטערן זיך צו פעטראָגראַד.
דער צוג לויפט. אין פענסטער קוקט שוין אריין די ווייסע
נאַכט. אַלץ ארום איז איינגעהילט אין אַ דורכזיכטיקן נעבל.
דער נעבל וועיט, דאכט זיך, אַראָפּ פון מרה־שחורה־דיקן הימל,
ער שפרייט זיך איבער די פאַרביישוועבנדיקע דערפלאך מיט די
קליינע הילצערנע הייזלאך, פאַרבלאַסט די לעצטע זונענשטראַלן
אַח די איינזאַמע קלויסטערס און דרינגט אַריין אויך טיף אין
האַרצן.

אַט איז די אַלטע גוט־באַקאַנטע היימישע נאַטור. איינ־
אַרטיקע גרינע לאַנסעס, לאַנגע גרינע פעלדער מיט תבואה, דאָ
און דאָרטן איינצלנע בוימער, סטאַדעס בהמות מיט קליינטשינקע
פאַסטוכלאך און הינט, אַ רויך פון אַ פאַנאַנדערנעלייגטן פלאַ־
קער, און פון ווייטן קוקט אַרויס פאַר־חלומ'ט אַ וואַלד. פון
ערגעץ וואו טראַגט זיך אַ מעלאַנכאָליש ליד פון אַ פרוען־שטיים
אַדער אַ פייפּל, וואָס דריקט אויס די מעלאַנכאָלישקייט פון דער
ווייסער נאַכט; די טענער פון ליד רייסן זיך אַריין אין אַפּענעם
פענסטער עפעס אַזוי פּלוצלונג און פּונקט אַזוי פּלוצלונג ווערן
זיי איבערגעריסן. און דער הימל ווערט אַלץ מרה־שחורה־דיקער;
אַט דערשיינט אַ שטיקל לבנה, נאָר זי ווערט גלייך באַדעקט מיט
אַ לייכטן וואַלקנרל, און פּונקט אַנטקעגן לעשט זיך אויס אַזוי
פאַר־יתומ'דיק די זון; אַ שטראַל אירער דרינגט נאָך דורך אין
קופּע, גיט זיך אַ שפּיגל אָפּ אַח דער טיר און פאַרשווינדט שפּור־
לאָז. די גאַנצע לאַנדשאַפּט ארום איז שוין איינגעטונקט אין

בלאסקייט; ס'איז ניט טאָג און ניט נאַכט, אפילו ניט בין השמשות. אַלץ צוזאַמען איז אויסגעמישט, און דער צוג לויפט ווייטער, שניידט דורך די בלאַסקייט און מען הערט שוין מער ניט זוי בלוז דאָס קלאַפן פון די רעדער.

ריידן ווילט זיך ניט. יעדער איז פאַרוונקען אין זיינע געדאַנקען; אפילו מיין קליין זונעלע זיצט פאַרטראכט; זיינע טיפע אויגעלאך קוקן ערגעץ ווייט, ווייט, און איך ווייס ניט פאַר וואָס; ווען איך גיב אָפּ זיי אַ קוק, פאַרקלעמט מיר דאָס האַרץ. וואָס דערווארט דיך, קינד מיינס, אין דעם לאַנד פון דייעע עלטערן? — טראכט איך פאַר זיך, און וואָס מער איך טראכט וועגן דעם, אַלץ שווערער ווערט אפ'ן געמיט. איך נעם מיין זונעלע צו זיך אפ'ן שוויס, נלעט זיינע זיידענע לאָקן, און ער טוליעט זיך צו מיר, ווי אַ דערשראָקן שעפעלע. פאַפּא, שיסט מען ניט דאָרטן? — פּרעגט ער מיר פאַרזאָרנט. וואו? — פּרעג איך. אין פעט־ראַגראַד! — ענטפערט ער מיר. — אָט ליטוואַק דערציילט אין דער צווייטער קופּע.

ווירקלאַך, פון דער צווייטער קופּע הער איך ליטוואַק'ס שטים; ער דיסקוטירט עפעס היים מיט'ן שכן און יענער טענה'ט אַלץ: דאָס איז דער אָנהויב פון סוף, פרייהייט האָט זיך זיי געוואָלט, האָבן זיי. איך גיי אַרויס פון קופּע. אין קאָרידאָר קומט מיר אַנטקעגן משה כץ; ער דערציילט מיר: ס'זיינען פאַרען קלאַנגען, אַז אין פעטראַגראַד איז אַן אויפשטאַנד, אַז פון נעווע באַשיסט די שטאָדט אַן עסקאָדרע; אַזוי האָט אונז איבער־געגעבן דער עלטסטער קאָנדוקטאָר. די ניים ווערט גיך פאַר־שפּרייט איבער'ן גאַנצן וואַגאָן. אַלע גייען אַרויס אין קאָרידאָר, און איינער, אָנגעטאָן אין מיליטער־קליידער, שרייט אויס: לענינ'ס אַרבעט! איך זאָג איך, אָט דער דייטשער שפּיאָן וועט אומבריינגען רוסלאַנד. ס'הויבט זיך אָן אַ הייסער ויכוח; איך און מיין פּרוי פאַרטיידיקן שטאַרק לענינ'ען; אַלץ, אַלץ, קיין דייטשער שפּיאָן איז ער געוויס ניט. ליטוואַק און כץ זיינען אויך באַ דער זעלבער מיינונג; די איבעריקע ווילן אָבער דערפון

ניט הערן, באַזונדערס אייפריק איז אין דעם פרט לוריע, דער רעדאַקטאָר פון רוסישן האַנדלס־בלעטל אין סטאַקהאָלם. פאַר אים זיינען אַלע דייטשע שפּיאַנען, ניט נאָר לענין אַליין, אַלע, וואָס פאַרטיידיקן די רעוואָלוציע. וואָס הייסט עס, דער המון זאָל ווערן דער כל וכל, זאָל ווערן מיט מיר אַ פּאַני־בראַט? ...

איינער פון אונז ווייזט אים אָן, אַז ער רעדט ווי אַן אמת'ער שוואַרץ־מאה'ניק; ער ווערט אָבער דערפון ניט נתפעל; וואָלט זיך דאָס ווענדן אָן אים, וואָלט ער אויסגעראָטן אַלע רעוואָלוציאָר־נערן, איבערהויפט דעם אידישן „בונד“; זיי רואינירן דאָך רוסי־לאַנד, זיי פאַרראַטן די אַנטאַנט, זיי צעשטערן די גאַנצע קולטור, די קולטור פון די אַדעליקע. איך באַמערק אים: פון וואָסערע אַדעליקע שטאַמט ער דאָס, ניט פון די שניפעשקער? ער שטייט אָבער שטאַל און אַיזן פאַר דאָס זייניקע און באַליידיקט זיך ניט פאַר קיין שום זאַך: יאָ, איך בין אַן אַדלמאַן, כאַטש מיט אַ אידישער נאָז, איך האָב אָבער מיט דער פאַרפּלוקטער נאַציע קיין שום שייכות ניט, איך וויל רוי, אָרדנונג, לוקסוס, און דאָס האָב איך געהאַט באַס אַלטן רעזשים. דעריבער בין איך קעגן דער רעוואָלוציע...

זיינע ווערטער רופן ארויס אַנטריסטונג אַפילו באַ אייניקע קריסטן: איינער אַן עלטערער מענטש, זעט זיך אָן, אַ טיפּישער מאַסקווער „קופּעץ“, אַ ליבעראַל, פאַלט אָן אַפ'ן שניפעשקער „אַדלמאַן“: איך בין ניט קעגן דער רעוואָלוציע, זי האָט געמוזט אויסברעכן, ס'איז מער ניט אַ פּראַגע, צי עס וועט געלינגען איינהאַלטן די סטיכיע, אויב יאָ, וועט רוסלאַנד נאָך באַווייזן, וואָס זי קאָן...

די ווייסע נאַכט ווערט טונקעלער, דער הימל איז שוין אינ־גאַנצן פאַרכמאַרעט און אַלע צוגייען זיך אַף זייערע ערטיער. מיינ זונעלע שטעלט מיר ווידער די פּראַגע: שיסט מען דאָרטן? איך באַרואיק אים, זיינע אויגעלאַך זיינען אָבער פול מיט אַ טיפּן אומעט; ער טויליעט זיך צו צו דער מוטער און ווערט אַנדערמלט. ס'דרעמלט אויך מיינ פרוי, און קוקנדיק אַף זיי

ביידן, אף זייערע געזיכטער, אויסגעמוטשעט פון לאנגן וועג, ווערט מיר עפעס אומהיימלאך. אָט זיינען מיר שוין באַלד צוריק אין דער היים; יאָרן לאַנג האָבן מיר געטרוימט וועגן דעם מאַמענט, און איצט, אז ער ווערט פאַרווירקלאַכט, פּרעסט אַ שווערער שטיין דאָס האַרץ. איך דערמאָן זיך די ווערטער פון אונטערזוכונג-אָפיציער אף דעם פּינלענדישן גרענעץ, אז מיר האָבן זיך צוגעאיילט אומצוקערן זיך, און נאָך מיט'ן קינד...

מיר האָבן די גאַנצע צייט וועגן דעם ניט געטראַכט, דער וועג איז פּאַרלויפיק געווען כּשורה, איצט אָבער דערהערנדיק וועגן די נייע אומרוען, איז געוואָרן קאַלעמוטנע אף דער נשמה. דאָס איז געווען ניט קיין געפּיל פון פּורכט פאַר זיך אַליין, נאָר אַ געפּיל פון טיפּער פּאַטער-ליכע, וואָס האָט אין דעם מאַמענט אַנטיגעפּילט אַלע אַכריים. איך האָב זיך דערביי דערמאָנט, אז מיר פאַרמאָגן אַפּילו ניט קיין פּיצל כּרויט, אַלץ איז אויסגעגאַנגען, און אויב ווירקלאַך איז פּעטראַגראַד איז אַן אויפשטאַנד, וועט דעם קינד גלייך אויסקומען צו דערפּילן דעם טעם פון הונגער... אזוי בין איך געזעסן, ניט אַראָפּלאָזנדיק די אויגן פון די דרעמלענדיקע, און מיר האָט זיך געדאַכט, אז אין רוש פון די רעדער הער איך אַ קינדיש געוויין, אַזאַ שטיל-נאַנדיק געוויין, און אונטער דעם קלאַנג פון דעם דאָזיקן געוויין האָב איך אַליין איינגעדערעמלט...

מיט אַמאָל האָב איך דערהערט אַ קלאַפּ אין טיר. איך האָב זיך אויפגעכאַפּט. אַ צאַנקענדיק ליכט האָט באלויכטן די קופּע; דער שיין פון ליכט האָט זיך אויסגעמישט מיט דער בלאַסקייט פון דער ווייסער נאַכט און געמאַכט נאָך דעם אומעט דריקנדיקער. איך האָב אויפגעעפנט די טיר און ליטוואַק דער-לאַנגט מיר אַ נומער „רעטש“: נאַט, לייענט! ס'ווייזט זיך ארויס, אז אין פּעטראַגראַד איז טאַקע אַן אויפשטאַנד, בלוטיקע שלאַכטן קומען פאַר אף די גאַסן, דאָס פּאָדערן די אַרבעטער איבערצוגעבן די מאַכט צו די סאָוועטן. מיין פּרוי כאַפּט זיך אויף, איך גיב איר איבער די ניים, און מיר זיינען כּיידע זייער

פאַרצווייפלט. וואָס וועט זיין, אַז דער וואַקזאַל ווערט באַמ' באַרדירט, וואו וועלן מיר זיך אַהינטאַן מיט'ן קינד? איינער פון אונזערע שכנים ראַט, מיר זאָלן זיך אָפּשטעלן אין ביעלאָ-אַסטראָוו, ביז וואנען אלץ וועט זיך באַרוואַקן, ווייל אַריינפאַרן מיט'ן קינד אין פעטראַגראַד, ווען דער אויפשטאַנד קומט נאָך פאָר, איז אַ גרויסע געפאַר; מיר זיינען זיך וועגן דעם מיט מיט ליטוואַק'ן און כּי'ן און זיי ראַטן אונז אויך דאָס זעלבע. אלע זיינען אומרוואַק, די שטימונג ווערט אלץ געדריקטער, און דער שניפעשקער „אַרלמאַן" וויצלט זיך: אַהאַ, ס'ווילט זיך אייך רעוואָלוציעס...

ס'דערהערט זיך אַ פייה, און מיר שטעלן זיך אָפּ אַה דער סטאַנציע ביעלאָאַסטראָוו.

דער וואַקזאַל איז העל באַלויכטן. אומעטום שטייען קופ' קעס מענטשן און לייענען מיט אומגעדולד די אָונט'צייטונגען. ס'איז אַ געלאַח, אַ גערויש, אַ אַלעמענס געזיכטער לינט אויס געדריקט פאַרלאַרנקייט. מען הייסט אונז נעמען די זאַכן אין אונטערזוכונגס-צימער. אַה אַלע אונזערע פראַגן, וואָס הערט זיך אין פעטראַגראַד, קריגן מיר קיין ענטפער ניט. מיר וועקן אויף דאָס קינד; פון זיינע אויגעלאַך זעט מען, אַז ער פילט די ערנסטקייט פון מאַמענט; עס שלעפט זיך נאָך נאָך אונז מיט שווערע טריט; איך פרעג באַ אים, צי ער איז הונגעריק, ער ענטפערט מיט אַ שאַקל פון קעפּל, און דאָס דאָזיקע שאַקל שניידט מיד, ווי אַ מעסער, ווייל איך האָב אים ניט וואָס צו געבן, אויסער אַ שטיקל שאַקלאַד; ער באַנוגנט זיך אָבער דערמיט. שלעפּני דיק זיך אַזוי מיט'ן קינד און מיט'ן באַנאָזש אין אונטערזוכונגס-צימער, ווייל אַ טרעגער איז געווען אוממעגלאַך צו קריגן, שטעלט אונז אָפּ אַ קאָנדוקטאָר, שוין אַן עלטערער מענטש, מיט אַ לאַנג גער גרויער באַרד. ער פרעגט אונז, צי מיר זיינען פּאָליטישע אימיגראַנטן, און אויך ער דריקט אויס זיין באַדויערן, וואָס מיר זיינען געקומען נאָך מיט'ן קינד אין אזא צייט אין רוסלאַנד, דערביי דערקלערט ער אונז אָבער, אַז דער אויפשטאַנד אין פעטראַגראַד

פון די באזוכער האָט מען ווייניק געפילט די נייע ארדנונג; מען האָט דורכגענישמערט יעדע פיצל פאפיר, צוגענומען קראַנגס, טאָמער איה אַה זיי, חלילה, ניטאָ קיין קאָנספיראטיווע אויפֿ-שריפט, פּאָנטאָן-פּעדערס, טאָמער איז אין זיי ניט באהאלטן קיין דינאָמיט; באזונדערס אייפריג איז אין דעם פרט געווען אַ הויכער קאָזאָס; מיר האָבן פּראָטעסטירט אויפ'ן שאַרפּסטן אופן פאר אזא באנעמונג, נאָר דער קאָזאָס איז דערפון ווייניק נתפעל געוואָרן, אפילו ווען אייניקע חברים זיינע, סאָלדאטן, וואָס זיינען געשטאַנען דערביי, האָבן אים פּאָרגעוואַרפן, אז מיט פּאָליטישע עמיגראַנטן דאַרף מען זיך באַגייין העפלאַכער, — זיי זיינען דאָך חברים. וואָס מיר חברים, ווען מיר חברים — האָט גראָב גענעט־פערט דער קאָזאָס — ווער ווייס, צי זיי זיינען ניט באַלשעוויי־קעס? און באַלשעוויקעס דאַרף מען אויסראָטן. — דערביי האָט ער זיך אויסגעוידלט אַ אַן עכט רוסישן שטייגער.

אַזא אויפנאם פון דער נייער „דעמאָקראַטיע“ האָט אונז אפילו ניט זייער איבערראשט, ווייל מיר האָבן געדענקט וואָס באַלאַבאַנאָוואַ האָט דערציילט, דאָך זיינען מיר אוועק סלאָגן זיך צום נאַטשאַלאַניק. ער האָט אונז אויך שטרענג געזאָגט: מאַלע, וואָס איר גיט זיך אָן פאר מענשעוויקעס, אַז אייך קען לייען דייטש, ליבער, דאָן און אַנדערע. אפשר זייט איר גאָר לענינ'ס אונטערשטופער? אָהאָ, די פּאָליטישע עמיגראַנטן שטייען שוין אונז אַט דאָ — האָט ער אָנגעוויזן אויף זיין שפיציקן גאָרגל און דערביי אַ דריי געטאָן צאָרנדיק זיינע גרויסע שפיציקע וואַנצן. ווען מיר זיינען גענאנגען צוריק צו אונזערע זאכן, איז אונז דער נאַטשאַלאַניק נאָכגעגאנגען. דעם קאָזאָס האָט פאַרביטן אַ סאָלדאַט. דער סאָלדאַט האָט אונז שוין באהאנדלט ווי אַ חבר און געוואָלט איבערלאָזן אַלץ ניט גערירט, אפילו די קראַנגס. דער נאַטשאַלאַניק האָט אָבער געמאַכט אַ גוואַלד, אז ער וועט דעם סאָלדאַט איבער־געבן צום געריכט פאר איבערטרעטן דעם געזעץ, וואָס קערענסקי אליין האָט ארויסגעגעבן, און ער האָט אויסגעפירט; קוים מיט צרות איז געלונגען אויסצופּועל'ן באַ אים, אז אַם ווייניקסטנס

איין פאָנטאַן-פּעדער, וואס איך האָב געקראָגן אלס אָנדענקונג פון
 חברים, זאָל ניט קאָנפּיסקירט ווערן, נאָר ער זאָל זי איבערשיקן
 אין פעטראַגראַדער „קאָנטראַראַזווערקע“.

דער סאָלדאַט האָט געקוקט מיט האַס אויפ'ן נאַטשאַלניק,
 און ווען דער לעצטער איז אוועק, האָט ער זיך אָפּגערוּפּן: א
 קאָנטראַרעוואָלוציאָנער; נישקשה, מיר וועלן אין גיכן פון זיי
 אלעמען פטור ווערן, אפילו פון קערענסקי'ן אליין. דער אויפ-
 שטאַנד אין פעטראַגראַד איז נאָר אַן אָנהייב! — און אַרומ-
 קוקנדיק זיך אין אלע זייטן, האָט ער מיר אַריינגערקוקט אין האַנט
 א פרישן נומער פון דער באַלשעוויסטישער צייטונג „וואָלאָנאַ“.

ווען מיר זיינען אַרויס פון אונטערזוכונגס-צימער, האָט שוין
 ביים טיר געוואַרט אַ אָנז דער אלטער קאָנדוקטאָר מיט אונזער
 זונעלע. דאָס זונעלע האָט מיט פרייד דערציילט, אַז דער זיידע
 האָט אים אָנגעקאַרמעט און אים געהייסן זיין אַ באַלשעוויק, ווען
 ער וועט אויסוואַקסן; אונז האָט אפילו דער באַלשעוויז דעמאָלט
 ניט זייער שטאַרק געשמעקט, דאָך האָבן מיר צום אַלטן געפילט אַ
 טיפע דאַנקבאַרקייט פאַר זיין שיינעם אויסדרוק פון מענטש-
 לאַכקייט, און ניט בלויז אַ דאַנקבאַרקייט, נאָר אויך אַ טיפע
 אַכטונג. מיר האָבן פאַר זיך געזען איינעם פון יענע אלטע
 קעמפער, וואָס גיבן צו אַזאַ שיינקייט דער גרויזאַמער רוסישער
 ווירקלאַכקייט, און אונזער שטימונג האָט זיך אַ ביסל געענדערט:
 ס'קאָן זיין, אַז דאַרויף האָט אויך געהאַט אַ ווירקונג דאָס געפיל,
 וואָס דער צוקונפטיקער באַלשעוויק איז זאַט...

ביז'ן אָפּגיין פון צוג איז נאָך פאַרבליבן אַ מינוט פּופּצען;
 מיר האָבן זיך פאַנאָדערגערעדט מיט'ן אַלטן און אונז האָט
 איינפאַך איבערראַשט זיין וואונדערבאַרער גלויבן, אַז רוסלאַנד
 וועט די ערשטע פאַרווירקלאַכן די סאָציאַלע רעוואָלוציע. אלע
 אונזערע „מענשעוויסטישע“ אַרגומענטן האָט ער אָפּגעשטרייט
 קורץ און שאַרף, אַז אַן איינפאַכער פּאָלקס-שפּראַך, און דערביי
 האָבן זיינע אויגן געברענגט מיט אַ יוגנטלאַכן פייער. נאָר נאָענט
 האָט זיך פּלוצלינג דערהערט אַן אויסרוף: „לעבן זאָל די מאַכט

פון די סאָוועטן! " און א הילכיקער הורא פון א גרויסן עולם. דער אלטער איז געווארן אומרואיס: „דאָס איז א מיטינג פון אונזעריקע אויף יענער זייט וואָקזאל, מען מוז זיך אײלן!" אַף ניך האָט ער זיך מיט אונז אפגעזענגט, א קוש געטאָן דעם קליינעם חברה־מאַן אין שטערנדל און אונז צוגעוואונשן, אַז מיר זאָלן קעמפן אין די באַלשעוויסטישע רייען. דער קליינער חברה־מאַן האָט מיט בענקשאפט נאָכגעקוקט דעם אלטן און אומעטיס געפרעגט: וועט דער זיידע קומען צו אונז? אָט די פראגע האָט באַוווּזן, אַז אין דער יונגער נשמה'לע באַוועגט זיך עפעס אזוינס, וואָס איז פאר איר אינגאנצן ניין...

דער דריטער קלונג. דער צוג רירט זיך פאמעלאך, און נאָך לאנג הערט זיך דער אויסרוף: „לעבן זאָל די מאַכט פון די סאָוועטן!" און א הילכיקער הורא...

מיר זיצן אין קופע, און דער בלאַסער שיין פון צאנקדיק ליכטל ווארפט ווידער אָן א טיפן טרויער. באלד וועלן מיר זיין אין פעטראָגראד. ס'גלויבט זיך ניט, אַז דאָס ציל איז אזוי נאָענט, נאָר וואָס הארץ איז אזוי אומרואיס. בילדער, איינס שרעקלאַכער פון צווייטער, מאַלן זיך פאר די אויגן: ס'שוועבן אומעטום טויט און פארניכטונג, א סינדיש געוויין פילט, דאַכט זיך, אָן די לופט, און דער הימל איז צונטער־רויט פון לאנגע פייער־צונגען. איז דאָס די בלוטלאָזע רעוואָלוציע? אלס ענטפער דארויף הער איך טאַקע אַף דער וואַך אַן אָפהילך פון שיסעריי, און די אינערלאַכע אומ־רואיסייט ווערט נאָך גרעסער, די נערוועזקייט וואַקסט...

דער אפֿקלאַנג פֿון יוֹר־אויפֿשטאַנד

ענדלאַך זיינען מיר שוין אין פעטראָגראַד, אפ'ן פינלענדישן וואָקזאַל.

פֿוסט און לער איז אַרום. די גרויסע פֿלאַטפֿאַרם איז באַדלויכטן פֿון איין דונקל עלעקטריש לעמפֿל. ס'זען זיך בלויז איינצלע מענטשלעכע פיגורן, וואָס בלאַנדזשען אַרום ווי שאַטנס הין און צוריק; צווישן זיי אָנגעכמורעטע סאַלדאַטן מיט ביקסן אַף די פֿלייצעס.

אנטקעגן קומט אונז אַ חבר פֿון „בונד“. ער דערציילט אונז, אז אזוי ווי מען האָט אונז דערוואַרט נעכטן, זיינען אונז געקומען באַגעגענען אַ סך חברים, אייניקע מיטגלידער פֿון צענדטראַליקאָמיטעט פֿון „בונד“ און אזוי אַלטע פֿריינט. היינט האָט אָבער אויסגעבראַכן דער אויפֿשטאַנד, און ער אַליין האָט זיך איינפֿאַך מיט סכּנות פֿאַר'ן לעבן דורכגעקליבן אַהער. ער האָט אונז פֿאַר קיין פֿאַל ניט געראַטן צו גיין אין שטאָדט מיט'ן קינד; ערשטנס, קאָן מען בשום אופן ניט קריגן קיין „איזוואָזשטיק“; צווייטנס, קומט נאָך פֿאַר אַף די גאַסן אַ שיסעריי. מיר מוזן דעריבער בלייבן איבער נאַכט אפ'ן וואָקזאַל. ליטוואַק און כּץ גייען אַוועק מיט'ן חבר אין שטאָדט; מיר, מיט דעם פֿאַרשטאָרדענעם פּוילישן סאַציאַל־דעמאָקראַט קוביליאַנסקי און זיין ברודער, פֿאַרבלייבן.

ס'ווייזט זיך אַרויס, אז פֿון וויער אַ פיגנערס קאָמיטעט איז קיינער ניטאָ, און דער נאַטשאַליק פֿון סטאַנציע קאָן אויך פֿאַר אונז גאַרניט טאָן. אָנקלינגען עמיצן פֿון די באַקאַנטע איז אויך

אוממעגלאך, ווייל די טעלעפאָנען ארבעטן ניט. דאָס איינציקע, מיט וואָס דער נאָטשאַלניק קאָן אונז באהילפיק זיין, איז מיט אַ ביסל ווארים וואסער און מיט דערלויבן צו פארבלייבן אין ערשטן קלאַס.

דאָס קינד פאלט איינפאך פון די פיס פון מידקייט און הונגער. מער, ווי אַביסל ווארים וואסער און אַ שטיקל שאַקאָך לאַד, קאָנען מיר אים אָבער ניט געבן; מיר לינגן אים, ווי ס'איז, איין אַף אַ ווייכן באַנק, און אפ'ן האַרצן איז ניט פריי־לאַך. מיר זיינען אין ערשטן קלאַס ניט די איינציקע; דאָרטן געפינען זיך נאָך אַ צענדליק מענטשן, וואָס שלאָפן, זיצנדיק אַף די בענק; צווישן זיי אַן אַלטע פרוי, זייער רייך אָנגעטאָן; זי דערציילט אונז, אַז זי איז די ווייב פון דעם ניט־לאַנג פאַרשטאָר־בענעם רוסישן אַמבאַסאַדאָר אין רוים אַון איז אויך אָנגעקומען פון סטאַקהאָלם מיט אונזער צוג. איד מאַך אַן אָרט פאַר מיין פרוי אַף אַ האַרטן טיש, ניט ווייט פון קינדס געלעגער. די טירן פון ערשטן קלאַס ווערן פאַרשלאָסן; און איד מיט'ן חבד קוביליאַנסקי און זיין ברודער לאָזן זיך אַוועק דורכ'ן דריטן קלאַס אין גאַס אַרײַן, פיליכט וועלן מיר געפינען נאָנט אַ האַטעל און עפעס שפייז פאַר'ן קינד.

ווי נאָר מיר גייען אַרויס אפ'ן גאַס, דערהערן מיר ניט ווייט אַ שיסן פון אַ קוילנוואַרפער. אַרום איז קיין לעבעדיקע נשמה ניטאָ. אונזערע אייגענע טריט קלינגען אָפּ אַזוי מאַוימ־דיק איבער די ברוק־שטיינער. פינסטער. דער הימל איז באַ־דעקט מיט געדיכטע וואָלקנס; אַ קליין רעגנדרל נעמט דורך מיט זיין פייכטקייט אַלע ביינער, און דאָס שיסן הערט ניט אויף. מיר שמעלן זיך אָפּ אַ וויילע אין פאַרצווייפלונג: גיין ווייטער, צי ניט. מיטאַמאָל דערהערן מיר אַ שטרענגן בייזער: „קטאָ טאַם?" ס'דערטראָגן זיך צו אונז שווערע פאַטרו־טריט, און פון דער פינסטערניש דערשיינען פאַר אונז פינף גרויע פיגורן, דריי אָנגעטאָן אין אָפּגעריסענע סאָלדאַטן־קליידער און צוויי אין „פּאַרדאָוקעס" מיט לאַנגע שטיוול; אַלע האַלטן זיי ביסן אַף

די פלייצעם, און באם גארטל הענגען זיי צו רעוואָלווער און באַמבע; מיר שטעלן זיך אָפּ; ווען מיר ווייזן זיי אונזערע דאָך-קומענטן, אז מיר זיינען פּאָליטישע עמיגראַנטן, הייבן זיי אָן צו אונז צו רעדן זייער פריינדלאַך, ווי צו חברים. מיר דער-ציילן זיי, וואָס מיר ווילן. איינער פון זיי גייט מיט אונז אוועק זוכן אַ האַטעל; ניטאָ אָבער קיין איין ליידיקער נומער. וועגן אַ שטיקל ווייס ברויט פאר'ן קינד איז שוין אָפּגערעדט. דאָס איז בכלל אין פעטראָגראַד ניט בנמצא. יעדער פון פּאַטרוֹל באַט זיך אָן מיט אַ שטיקל שוואַרץ ברויט, און איינער פון זיי פילט זיך אמת גליקלאַך, ווען ער קאָן אָפּגעבן זיינע לעצטע צוויי שטיקלאַך צוקער. ווען איך זאָג זיך אָפּ דערפון, פילט ער זיך זייער באַ-ליידיקט: וואָס הייסט, חבר, איך וועל אויסקומען, נאָר דאָס קינד?

מיר דערוויסן זיך, אז דער אויפּשטאַנד איז נאָך ניט פאַר-ענדיקט; אף מאָרגן דערוואַרט מען נייע בלוטיקע שלאַכטן; דער פּאַטרוֹל איז אַ באַלשעוויסטישער, און דער קוילנוואַרפער, וואָס האָט פריער געשאָסן, איז אויך אַ באַלשעוויסטישער; דאָס האָט ער געענטפערט אף אַן אַטאַקע פון קערענסקיס אַ פּאַטרוֹל. אזעל-כע אַטאַקעס קומען פאַר אין אלע טיילן פון שטאַט. וויפיל קרבנות זיינען געפאַלן, איז נאָך אומבאַוואוסט, אַלנפאַלס איז די צאָל אַ גאַנץ גרויסע.

חבר קוביליאַנסקי, אליין אַ באַלשעוויק, פארפירט מיט'ן פּאַטרוֹל אַ געשפּרעך; די סאָלדאַטן דערציילן אונז וועגן טראַצקיס רעדע צו די קראַנשטאַטער מאַטראַסן, און דערביי פרעגט אונז איי-נער, צי מיר האָבן געלייענט טראַצקיס'ס בראַשור, ווי אזוי מ'האָט אים, טראַצקין, לויט אַ באַפעל פון דער ענגלישער רעגירונג, ארעסטירט אין האַליפּאַסקס, אפ'ן וועג פון אמעריקע. אלע רעדן זיי וועגן לענינען און טראַצקין מיט באַנייטערונג. בלויז די באַלשע-וויקעס זיינען אימפּשטאַנד, האָבן זיי גע'טענה'עט, מאַכן אַ סוף צו דער מלחמה, צו געבן דעם פּאָלק שלום און ברויט; דער איצטי-קער אויפּשטאַנד איז נאָר אַן אָנהויב, דאָס רעכטע געדיכטע

וועט נאָך קומען, די מאַכט מוז באַלאַנגען צו די סאָוועטן, קיין
אַנדער אויסוועג איז ניטאָ.

דער דאָזיקער געשפרעך איז מיר געווען זייער אומאַנגענעם.
איך האָב ניט געגלויבט, געהאַלטן פאר אן אומזין אָט די אלע
אויפריכטיקע רייד פון די פשוטע פּאָלסטיקער און געהאַלטן
זיי שולדיק פאר דעם, וואָס מין קינד וואַלגערט זיך איצט אַ
פאַרשמאַכטער אַף אַ באַנס אין וואַסאַל. פול מיט פאַרביטער־
רונג האָב איך זיך אַרויפגעוואָרפן אַף די באַלשעוויקעס; קובי־
ליאַנסקי האָט מיך געצויגן פאר'ן אַרבֿל, איך זאָל אויפהערן אזוי
צו רעדן, ווייל ער האָט מורא געהאַט, דער פאַטרוול זאָל מיך דער־
פאר ניט אַרעסטירן אָדער נאָך עפעס ערנערס טאָן; די סאַלדאַטן
האָבן אָבער געשוויגן, הגם זייער שוויגן איז געווען אַ נאַנץ דראָ־
ענדיקס; אין דער פינסטער האָט אַרויסגעשיינט אַ ביזן פייערל
פון זייערע אויגן; ווען איך האָב געענדיקט, האָט זיך איינער
אַפגערופן נאַנץ רואיק: „חבר, איר זייט פאַראירט, איר וועט
אַפזיין אביסל אין רוסלאַנד, זיך באַקענען מיט דער לאַגע, וועט
איר אנדערש רעדן; טאַקע דערפאר, וואָס איר זייט נאָר וואָס
געקומען, שאַנעווען מיר איך, זייט אָבער ווייטער פּאַרזוכטיק;
דאָס פּאָלק, די אַרמיי איז צופיל פאַרביטערט, אז זיי זאָלן
קאָנען דולדן אזעלכע פאַרדעטערישע דרשות; אייער גליק, וואָס
איר האָט אָנגעטראָפן אַף אונז, וואָס קלייבן זיך אביסל טעאָרע־
טיש פאַנאַנדער אין דער פראַגע; טרעפט איר אָבער אָן אַף אנדערע
פשוטע אומוויסנדיקע סאַלדאַטן, וואָס די נויט האָט זיי באוויזן
אז דער איינציקער אויסוועג פון אלע זייערע צרות און ליידן
איז דער באַלשעוויזם, וואָלט איר זייער שלעכט אָפגעשניטן, איר
וואָלט שוין אפשר מער אייער קינד ניט געזען... מיט'ן געדולד
פון אַ פּאָלק שפּילט מען זיך ניט!...”

ווי ווילד און ברוטאַל ס'האָבן מיר דעמאַלט ניט געקלונגען
די דאָזיקע ווערטער, האָב איך אָבער געפילט זייער ביטערן אמת.
ווען איך האָב זיך שוין געקליבן אוועקגיין, האָט אַ סאַלדאַט
געמאַכט מיר אַ פאַרשלאַג, אזוי ווי ס'וואָלט נאָרניט פאַרקומען

צווישן אונז, אז מיר זאָלן זיך דערווייל אַריבערקלייבן צו זיי אין „פּאַטרוֹלקע“, פּילייכט וועט אונז זיין באַקוועמער; די איבֿ ריקע האָבן אָבער ניט געראַטן, ווייל די „פּאַטרוֹלקע“ איז זייער קליין, און די לופט איז אין איר אַ פאַרשטיקטע: דאָס קאָן זיך אַפּרופֿן שלעכט אפֿ'ן געזונט פון קינד.

די זאָרג פון אָט די מלחמה־מענטשן וועגן קינד איז איינפאַך געווען אַ רירנדיקע; אין איר האָט זיך, דאכט זיך, אויסגע־ דריקט די נאַנצע שיינקייט פון זייערע נשמות.

דער פּאַטרוֹל האָט מיך באַגלייט צוריק צום וואַקזאַל. דער הימל האָט זיך עטוואָס אויסגעלייטערט, און איצט האָבן זיך דייטליך אַרויסגעזען די אָפּגעלאָזענע פּעטראָגראַדער געביידעס, וואָס האָבן, דאכט זיך, אַראָפּגעקוקט אין די פּוסטע גאַסן מיט אַ פאַרבאַהאַלטענער אימה. די פּיל פּענסטער מיט די אויסגע־ לאָשענע שויבן האָבן געמאַכט דעם איינדרוק פון אויסגערוגענע אויגן־לעכער. אַלע וויילע פּלעגט די לופט איבעררייסן דער פּיף פון איין פּאַטרוֹל צום צווייטן, און גאַנץ אָפט פּלעגט אָפהילכן אַ שיסעריי פון אַ ביקס אָדער פון אַ קוילנוואַרפּער.

קוביליאַנסקי מיט'ן ברודער זיינען אַוועק אין „פּאַטרוֹלקע“. ווען איך בין צוריק אַרײַן אין ערשטן קלאַס, האָבן איך גע־ פונען מיין פּרוי אַרומגייענדיק פאַרצווייפלט הין און צוריק אַי־ בער'ן זאַל. אפֿ'ן זעלבן פּלאַץ איז געזעסן דעם אַמבאַסאַדאָרס ווייב און זיך פאַראיינס גע'צלמ'ט; אירע ליפּן האָבן דערביי געשפּטשעט אַ תּפּילה, נאָר אזוי דייטלאַך, אז מען האָט געקאָנט הערן די ווערטער מיט'ן ניגון. מיר האָבן איינפאַך מקנא געווען די, וואָס האָבן געשלאָפּן. דער קאָפּ האָט זיך געדרייט, ווי פון שכרות, און די נאַכט האָט זיך געצויגן אָן אויפהער, אזאָ לאַנגע, קוועלנדיקע נאַכט...

דער געדאַנק, וואָס וועט זיין מאָרגן, האָט אַוועקגערויבט באַ אונז דעם שלאָף, זיינען מיר אַרומגעקראַכן פון איין ווינקל אין צווייטן און נאָכאַנאַנד געטראַכט, געטראַכט; יעדער גערויש פון גאַס פּלעגט זיך אַפּרופֿן מיט אַן אומרויאַקייט אין די הער־

צער. די נערוון זיינען געווען זייער אָנגעצויגן, און גאנץ אָפט איז אויסגעקומען צו קאָנטראָלירן זיך שטארק, כדי ניט צוזאָמענ-צוברעכן און פאלן אין אָנמאָכט...

ס'הייבט אָן, ענדלאַך, צו טאָגן. די גרויסקייט פון מאָרגן שטערן דרינגט אַריין אין ערשטן קלאַס, באַדעקנדיק אַלץ, ווי מיט תכריכים. ניט קיין מענטשן זיינען דאָ, נאָר שאַטנס, שאַטנס, וואָס באַוועגן זיך ניט, אזוי ווי פּאַרגליווערט אָדער אָפּגעשטאָרבן. צייטנווייז רייסט זיך אַרויס באַ אימיצן פון שלאַף אַ זימפּ, און ס'הערט זיך אַלץ די תּפילה פון דער אַלטער... אָט דערזעען מיר פאַר זיך די פּעטראָגראַדער גאַסן. אַזעלכע שמוציגע אָפּגעלאָזענע זיינען זיי. פיל היזער קוקן אויס, ווי חורבות, וואָס אָט-אָט פאלן זיי אין. באַ פאַרשידענע קראַמען שטייען לאַנגע שורות, הויפטזעכלאך פרויען, מיט קאָשיקעס און כלים אין די הענט. מיר פאַרשטייען, אַז דאָס זיינען די באַ-רימטע "אָטשערעדן" נאָך ברויט און אַנדערע שפּייז-פּראָדוקטן. די פרויען זיינען אזוי אַרים און פאַרעלענט, פילע פון זיי בלויז הויט און ביינער; ס'ווייזט זיך אַרויס, אַז צענדליקער פון זיי שטייען אָפּ אזוי אַ גאַנצע נאַכט, כדי צו זיין די ערשטע אין ריי. איד גיי אַרויס, אפּשר וועל איד קריגן ערנעץ אַביסל מילך אָפּ צוקוויקן דאָס פאַר'חלש'טע קינד, נאָר אומזיסט מיין מי; און דאָס קינד ליגט פאַרוונקען, ווי אין אַ לעטאַרגישן שלאַף, עס רירט ניט מיט קיין אבר...

ס'ווייזן זיך אייניקע פאַסאזשירן פון שטאָט; זיי דערציילן אונז, אַז ס'איז דערקלערט באַלאַגערונגס-צושטאַנד, און פיל בריקן, וואָס פאַראייניקן פאַרשידענע טיילן פון שטאָט, זיינען פאַנאָדערנגענומען. איינער אַ אידישער אָפיציר מיט'ן נאָמען פיינשטיין, וואָס באַגלייט זיינע אַ שוועסטער קיין אַמעריקע, פאַראינטערעסירט זיך שטאַרק מיט אונזער לאַגע און ער נעמט זיך אָן צו באַגלייטן מיך אין טאַווריזשן פאַלאַץ, דעם אָרט פון דער פּריערדיקער "גאָסדאַרסטווענע דומע", וואו איד האָף צו באַגעגענען באַקאַנטע. איד לאָז די פרוי אין גרויס פאַרצווייפּלונג

און ניי אַוועק. קיין איין איזוואַזמיש וויל ניט פֿאַרן צום טאָרן רישן פּאַלאַץ, ווייל דאָרטן איז נעכטן געווען דער צענטער פֿון אויפּשטאַנד, און מיר מוזן גיין צופּוס. אפ'ן וועג באַגענגען מיר פּאַרשיידענע סאַניטאַרע אויטאָמאָבילן; פּיינשטיין שטעלט זיי אָפּ, ער דערקלערט זיי, ווער איך בין, און בעט זיי נעמען מיך אונטערפירן; נאָר זיי זאָגן זיך אָפּ. איך פיל, אַז מיינע כחות נייען מיר אויס, די האַפּנונג אָבער, אַז איך וועל אין טאָוורישן פּאַלאַץ באַגענגען באַקאַנטע, גיט מיר צו קוראַזש, און איך גיי ווייטער.

זייטיקע מענטשן זעט מען אין גאָס זייער ווייניק; אומעטום גייען ארום פּאַרשטאַרקטע פּאַטרולן, און אַף פיל הייזער הענגען גרויסע מודעות פֿון דער צייטווייליקער רעגירונג, אַז דער אויפֿ-שטאַנד איז דערשטיקט, די שולדיקע וועלן קריגן זייער שטראַף, און דער עולם מעג זיך באַרוואַיזן, — מער וועלן אַזעלכע אומרוען ניט דערלאָזט ווערן; זיי זיינען די אַרבעט פֿון דייטשע שפּיאָנען... וואָס נענטער מיר קומען צו צום טאָוורישן פּאַלאַץ, אַלץ געדריכטער זיינען די גאַסן פֿון מיליטער. אומעטום זיינען פּאַנאַנד דערגעשטעלט לייזענטענע לאַנגער-ביידלאך. באַ פיל פֿון זיי ברענט אַ פּלאַקער, און סאָלדאַטן קאָכן זיך אַף אים יעסן. אַן אמת'ער מלחמה-פּלאַץ. מען שטעלט אונז אָפּ אַף יעדן טריט און שריט; און ווען איך באַווייז מיינע דאָקומענטן, לאָזט מען מיך דורך פֿריי.

פּאַרביי לויפט דורך אַ שטאַרק באַוואַכטער אָפּענער אויטאָ-מאָביל, פֿון פּאַרנט און פֿון הינטן קאַזאַקן אַף פּערד; פּיינשטיין דערקלערט מיר, אַז דאָס פֿאַרן די מיניסטערן סקאַבעליעו און צערעטעלי; אַף אַ זייטיקער גאַס באַגענגען מיר אויך קוביליאַנסקי'ן מיט זיין ברודער. זיי פאַראַייניקן זיך מיט אונז און דערציילן וועגן דער פּאַרבראַכטער נאַכט אין „פּאַטרולקע“; זיי רעדן ביידע מיט באַגייסטערונג וועגן דעם אויפּשטאַנד; דאָס איז, זאָגן זיי, אַ נייע רעוואָלוציע, די אמת'ע רעוואָלוציע, די סאָציאַלע, און אויב. קערענסקי'ן מיט זיינע משרתים איז געלונגען זי צו

דערשטקן, איז דאָס אָבער ניט אַף לאַנג. פּיינשטיין, אַליין א רעכטער עסער, רעדט מיט שוים אַף די ליפן וועגן דעם אויפ־שטאַנד און וועגן די באַלשעוויקעס. ער פאַרזיכערט אונז, אַז די גאַנצע געשיכטע איז ניט מער, ווי אַ פּשוטע אַוואַנטירע פּונ'ם דייטשן גענעראַל־שטאַב, און ווען מיר וועלן אָפּזיין אַביסל צייט אין פעטראָגראַד, וועלן מיר זיך אַליין דערקונדיגן דאַרין. ער ווייזט אָן דערביי אַף די אויסגעשלאָגענע שויבן, אַף די אָפּ־געריסענע קאַרנין פון די הייזער, אַף די דורכגעלעכערטע ווענט; דער נעכטיקער איין טאָג, באַמערקט ער, האָט געבראַכט מער קרבנות, אָנגעטאָן מער שאָדן אין פעטראָגראַד אַליין, ווי די מערז־רעוואַלוציע איבער'ן גאַנצן לאַנד. און וואָס מיינט איר, דאָס וועט אָפּגיין לענינען און טראַצקין מיט זייער נאַנצער באַנדע אזוי זיך גלאַט? האָט איר אַ טעות; פאַר זיי איז פאַראַן אין שטראָף: די תּלּיה! דאַרויף באַמערקט קוביליאַנסקי: גיבער וועלן אַזאַ שטראָף כאַפּן די צאַצקעדיקע פּאַרשטייער פון דער צייטווייליקער רעגירונג, וואָס פאַרראַטן די אינטערעסן פון פּאָלק. פּיינשטיין פאַרלירט דאָס גלייכגעוויכט, ער כאַפט אַרויס דעם רעוואַלוציער און שרייט אויס: „וועט איר ניט אַנטשוויגן ווערן, דערשים איר אױך אױך דאָ באַלד אפ'ן אָרט, ווי אַ הונט!“ מיט מאַטערניש איז מיר אָנגעקומען צו באַרואיקן ביידע צדדים, הגם אױך האָב סױפּאַטיזירט מיט פּיינשטיינען; אױך האָב זיך אָבער אין געשפרעך ניט אַרױנגעמישט, ווייל אױך האָב זיך דערמאַנט די ווערטער פון דעם פּאַטרו־סאָלדאַט ביינאַכט: „מיט'ן גע־דולד פון אַ פּאָלק שפּילט מען זיך ניט!“ דאָס, וואָס אױך אַזאַ פּערזאָן, ווי פּיינשטיין, קאָן זיך ניט קאָנטראַלירן, האָט אַף מיר געמאַכט זייער אַ שווערן איינדרוק...

אָט זײנען מיר שױן באַם טאַוורישן פּאַלאַץ. ער איז אַרום און אַרום באַוואַכט פון סאָלדאַטן מיט קוילנוואַרפער און האַר־מאַטן; דאָ פּעלן אױך ניט קײן געפאַנצערטע אויטאָמאָבילן. דער טומל אַרום איז גרויס; מען לױפט; עס קלינגען שפּאַרן, שווערדן; מען שרייט, פּײפּט, און עכט־רוסישע קלללות שוועבן

אַרום אין דער לופט. קופּקעסווייז שטייען סאָלדאַטן און ליינען צייטונגען, דיסקוטירן היים צווישן זיך וועגן די געשעענישן; דערביי קנאַקט מען אָן אויפהער „סעמעטשקעס“, וואָס מיט זייער שאַלאַכץ איז באַדעקט דער גאַנצער טראַטואַר, און מען לאָזט אַרויס אַ געדיכטן מיטן־רויך... אַ גרויסע רויטע פּאָן מיט אַן אויפּשריפט: „לעבן זאָל די גרינדונגס־פּאַרזאַמלונג!“ פּלאַטערט אַראָפּ פון דאָך פון פּאַלאַץ, און אַ געפיל פון ערפּורכט כאַפט מיך אַרום, ווען איך דערזע עס. איך דערמאָן זיך אָן די היסטאָרישע סצענעס, וואָס האָבן זיך פאַר די לעצטע פּאַר דרישים אָפּגע־שפּילט אין די ווענט פון דעם דאָזיקן פּאַלאַץ און אַרום אים, און מיר דאַכט זיך, אַז זיין אויסערליכער אויסזען האַרמאָנירט ניט מיט דער פּאַרשטעלונג, וואָס די וועלט האָט באַקומען וועגן אים. עפעס האָט ער געדאַרפט שטיין אַה אַ הויכן פּלאַץ און זיך אַרויסזען ווייט, ווייט מיט זיין גאַלדענעם דאָך; און דאָ איז גאָר אַ געוויינלאַכער פּאַלאַץ, וואָס מען קאָן באַגעגענען אַזוי אָפט אין פעטראָגראַד. דעם אמת זאָגנדיק, בין איך געווען אַביסל אַנטווישט; דערצו האָט נאָך דער כּמאַרנער טאַג אים צוגעגעבן אַ כּמאַרנעם אויסזען, און ער האָט ניכער געמאַכט דעם איינדרוק פון אַ קאַזאַרמע...

מיט גרויס מי איז מיר אָנגעקומען צו קריגן אַ דערלויבעניש אַריינצוגיין אין פּאַלאַץ. די פּראָצעדורע האָט געדויערט מער, ווי אַ שעה, און ס'איז זיך לייכט פּאַרצושטעלן, ווי שטאַרק גערוועזן דאָס האָט מיך געמאַכט.

ענדלאַך האָט מען מיך אַריינגעלאָזט אינווייניק. איך גיי איבער די גרויסע זאַלן מיט'ן אָפּגעלאָזענעם גלאַנץ פון אַמאָל. מער ווי סאָלדאַטן זע איך אָבער ניט. אין אַ זייטיקן צימער איז אָפּן די טיר; פּיינשטיין דערקלערט מיר, אַז דאָס איז טשעכאַי־דזעס קאַבינעט; איך הער פון דאָרטן הייזעריקע שטימען: דער־שטיקט איז דערשטיקט! און פּונקט, ווען איך קלייב זיך שוין אַריינגיין אין דעם דאָזיקן צימער, קומט מיר אַנטקעגן אַ יונגע פּרוי מיט זייער אַ מירן אויסזען. איך פרעג באַ איר אַה אייניקע

פריינט. עם ווייזט זיך ארויס, אז זי קען זיין אלעמען פערזענליך לאך, נאך זי דערקלערט מיר, אז היינט וועט דאָ קיינער פון זיי ניט זיין, ווייל אין גאס איז נאָך זייער אומרואיס, און מ'איז ניט זיכער, ס'זאָל זיך ניט איבערחזרן דאָס זעלבע, וואָס נעכטן. זי פרעגט מיין פאמיליע און מיין פרוי'ס, און זי דערציילט מיר, אז מיין פרוי קען זי נאָך פון סיביר. זי האָט גלייך אָנגעקלונגען, און אין עטלאכע מינוט ארום איז געקומען א הויכער סטודענט, אויך מיט אַ מידן פנים. זי דערציילט אים, וועגן וואָס ס'האָנדלט זיך, און ער הייסט מיך גיין נאָך זיך.

מיר דרייען זיך איבער לאנגע קאָרידאָרן און זאלן; די אומאָרדנונג איז אומעטום א שרעקלאכע; אף דער פאָדלאָגע ליגן קופקעס סאָלדאטן, צוגעדעקט מיט די שינעלן, און כראָפן שטאַרק; אונז קומט אפילו אויס צו שפרינגען איבער מענטשלאכע קערפער. דער אומאנגענעמער ריח פון מענטשן-שווייס פארשאפט דעם אָטעם. ענדלאך פירט מיך אריין דער סטודענט אין אַ קליין פינסטערן חדר'ל. ס'כראָפן אויך דאָ אויף דער פאָדלאָגע סאָלדאטן. מיר שווינדלט אין קאָפּ פון דער פארשטיקטער לופט. דאָ געפינט זיך א טעלעפאָן, וואָס ארבעט און איז דירעקט פארבונדן מיט דער שמאָט. דער סטודענט רוימט מיר אריין א סוד, אז דאָס איז דער טעלעפאָן פון צענטראַל-קאָמיטעט פון דער באַלשוועוויסטישער פארטיי. ער קלינגט אין וועראַ פינגער'ס קאָמיטעט, אז מען זאָל גלייך שיקן נאָך אונז אפ'ן וואָקזאָל אַ קארעמע. קיינער ענטפערט אָבער ניט פון דאָרטן. ער קלינגט אין אנדערע ערטער, און ווידער דער זעלבער גורל. דער סטודענט זעט מיין פארצווייפלונג און וויל מיר העלפן. ער לאַדט מיר איין צו טרינקען מיט אים טיי, דערצו האָט ער נאָך אַ שטיקל ברויט מיט פוטער, וועט ער זיך מיט מיר טיילן; דאָס אלץ קריכט מיר אָבער אין קאָפּ ניט. מיר נעמען ווידער גיין איבער די קאָרידאָרן און זאלן. די יונגע פרוי קומט אונז אנטקעגן, און זי דריקט אים גרויס באדיערן, וואָס זי קאָן גאָר ניט טאָן, ווייל די דעזשורעט איצט און זי קאָן זיך אַף אַ מינוט ניט אָפרייסן; זי האָט שוין דריי נעכט ניט גע-

שלאַפּן, דאָס זעלבע דער סטודענט; זיי פאלן פשוט פון די פיס און האָבן ביי אהער ניט געהאט אין מויל אפילו קיין ביסל וואַרים וואסער.

איך באַשלים אַוועקצולאָזן זיך אין צענטראַל־קאָממעט פון „בונד“, אף ניקאַלאיעווער גאס; ס'איז א היבשער מהלך, דערצו גיט נאָך א שלאגס רעגן, קיין אנדער אויסוועג איז אבער ניטאָ. די פרוי מיט'ן סטודענט זעען צו קריגן פאר מיר א פור אָדער אַיוואָזשטשיק, נאָר אומזיסט.

דעם גאַנצן וועג האָט מיך פארנומען איין געדאַנק: וואָס וועט זיין, אז איך וועל אויך אין צענטראַל־קאָממעט פון „בונד“ קיינעם ניט טרעפן? און פון קאָפּ גייט מיר ניט אַרויס דאס בילד, ווי אזוי מײן קינד ליגט א פאר'חלש'טער אפ'ן וואַנזאַל...

צוויי דעם זיינער בייטאָג האָב איך זיך קוים דערשלעפט אין צענטראַל־קאָממעט פון „בונד“. צו מײן גרויס צופרידנהייט טרעה איך דאָרטן אבארמאָוויטש'ן, ליטוואַק'ן און אנדערע חברים, זיי וואַרטן שוין אף מיר; די אויפנאַם איז זייער א ווארימע, און איך פאַרגעס אַ וויילע מײן מידקייט, מײן פאַרצווייפלעטע שטימונג. ס'ווייזט זיך אַרויס, אז ס'איז שוין אָנגעגרייט פאַר אונז א דירה באַ חבר דראַבקינ, דעם פאַרוואַלטער פון „בונד'ס“ דרוקעריי. אין גיכן קומט טאַקע צוגיין חבר דראַבקינ אַלײן, און ניט מאכנדיק קיין שהיות, גייען ליטוואַק און דראַבקינ מיט מיר אַוועק צום וואַנזאַל.

אין שטאָט איז שוין מער אָדער ווייניקער רואיק. דער רעגן הערט אויף; ס'באַווייזט זיך די זון, און פעטראַגראד קריגט אַ פריילאָכן אויסזען. צום גליק קריגן מיר אויך אַן אַיוואָזשטשיק. אפ'ן וועג דערוויסן מיר זיך אָבער, אז די בריקן זיינען נאָך אַלץ פאַנאנדערענומען, און עס איז אוממעגלאַך צו דערקלייבן זיך צום פינלענדישן וואַנזאַל; ס'בלייבט באַ אונז אריבערצופאַרן אפ'ן פּראָם, כאָטש עס וועט אויסקומען זייער לאַנג צו וואַרטן, נאָר פאַרפאַלן, קיין ברירה ניטאָ. ווי מיר שטייען אזוי, דערוויסן מיר זיך, אז טראַיאַצקער בריק איז ניט פאַנאנדערענומען, און כאָטש

עס קומט אויס אָנצולייגן וועג, וועלן מיר אלץ גיכער קומען, ווי וואַרטנדיק אפ'ן פּראָם; מיר דערלייגן דעם איזוואָזשטיש א צענערל. זיין שוואַך פּערדל שלעפט זיך קוים. אַף טראָאיצקער בריק רינגלען אונז ארום פּאַטרוילן. ווידער אן עסק מיט ווייזן דאָקומענטן. ארום זעקס דעם זייגער קומען מיר ערשט אָן אפ'ן פינלענדישן וואַקזאַל.

מיין פרוי איז אין ערשטן קלאַס ניט געווען, זי איז אוועק זוכן מיטלען, ווי אזוי צונויפקלינגען זיך מיט'ן שטאָט. דאָס קינד איז געלעגן א גע'חלש'טער, נעבן אים איז געזעסן אן עלטערע פּויערטע און זיך גע'צלמ'ט, אַקוראַט ווי זי וואָלט אָפּגעשריען דאָס קינד. ווען זי האָט מיך דערזען, האָט זי מיך געטרייסט, אַז מיין פרוי וועט באַלד קומען און דאָס קינד איז מער ניט א ביסל אָפּגעשוואַכט פון ניט דערעסן. מיט גרויס מי איז מיר געלונגען מיין זונעלע צו דערמינטערן, ער האָט קוים געעפנט זיינע אויגעלאַך, און האָט מיך מאַדנע אָנגעקוקט, אזוי ווי ער וואָלט מיך ניט דערקענט; ער איז געווען זייער בלאַס, זיינע הענטלאַך האָבן געציטערט ווי אין פיכער; ער האָט אויפּגעהויבן דאָס קעפּל און איז ווידער אנידערגעפאלן אפ'ן באַנק אין אָנמאַכט. ס'איז איבעריק צו זאָגן, וואָס מיין פּאָטערלאַך האַרץ האָט געפילט אין דעם מאָמענט. אין גיכן איז געקומען מיין פרוי. דערזענדיק אונז, האָט זי זיך ניט געקאָנט באַהערשן און זיך פּאַנאָדערגעוויינט. פּאַרט אַ ווייבערשע נאַטור. אימצער פון די פּאַסאזשירן האָט אונטערגעטראָגן א גלאַז וואַרימע טיי מיט א שטיקל אויסגע-טריקנטע בולקע, און דאָס האָט איינפאַך דעם קינד אריינגעגעבן חיות...

ווען מיר האָבן זיך געטראָגן מיט'ן איזוואָזשטיש איבער די פעטראַנדראַדער גאַסן, האָבן מיר זיך דערפילט פרייער; א שווערער שטיין פון האַרץ איז אראַפּגעפאלן. די קופּאָלן פון די קלויסטערס האָבן געגלאַנצט אונטער די שטראַלן פון דער זון. די שטאָט האָט שוין געלעבט מיט איר געוואוינלאַך לעבן. דער נעכטיקער אויפ-שטאַנד האָט זיך נאָך אבער אלץ געפילט אין דער לופט. אויף

א סך גאסן האָבן זיך געזען פאַרבאַקענע לױזשעס בלוט, זיך געוואלנערט דער'הרג'עטע פּערד, צעבראַכענע בריטשקעס און וועגענער. קזשעשינסקי'ס פּאַלאַץ, וואו ס'איז געווען די באַלשע-וויסטישע הויפט-קווארטיר, איז געווען ארומגערינגעלט מיט א קייט פון פּאַטרוילן. דאָרטן איז אָנגעגאַנגען אן אונטערזוכונג און מען האָט קיינעם ניט צוגעלאָזט נאָענט. וואו ניט וואו זיינען געשטאַנען קופּקעס מענטשן און געלייענט די מודעות פון דער צייטווייליקער רעגירונג.

פאַרבייפּאַרנדיק צירק „מאָדערן“, וואס איז געווען באַוואוסט אלס דער מיטינג-פּלאַץ פון די באַלשעוויקעס, האָבן מיר פאַר זיך דערזען א גרויסן עולם ארבעטער און סאָלדאַטן; עס האָבן זיך געהערט אויפגערגטע שטימען, דראָאונגען אפ'ן חשבון פון דער רעגירונג, און ניט ווייט פון דאנען זיינען געלעגן אָנגעווארפן איינס אפ'ן צווייטן פאַרשידענע חפצים, אן איבערגעקערטער טראַמוויי, ווי ס'ווייזט אויס, א צעשמערטע באַריקאַדע....

די אינגלאַך מיט די אָוונט-צייטונגען האָבן פאַרהילכט די גאסן: זענין אַנטלאָפּן, טראַצקי ארעסטירט, דער גאַנצער הויפט-שטאַב פון די באַלשעוויקעס פאַרניכטעט! דער עולם האָט זיך אַף די צייטונגען ארויפגעווארפן, ווי היישעריקן, און אַף צורלעכעיס די רייטנדיקע קאָזאַקן מיט די אויפגערגטע פּנימ'ער האָט זיך פון צייט צו צייט געטראַגן דער אויסרוף: „לעבן זאָל די מאַכט פון די סאָוועטן!“ וואס האָט אָפּגעקלונגען ווייט, ווייט.

מען האָט באַשיינפּערלאַך געזען, אז דער קעסל פון דער רעוואָלוציע זידט און קאַכט, ער זידט און קאַכט אינוועניק, און איך האָב זיך ווידער דערמאַנט די נעכטיקע ווערטער פון פּאַטרויל-סאָלדאַט: מיט'ן געדולד פון א פּאַלק שפּילט מען זיך ניט! ...

3.
אין א היימישער סביבה.

דראבקיין האָט געוואוינט אין צוויי אַרימע צימערן, מיט צע-
בראָכענע מעבל, באַ דער דרוקעריי פון „בונד“. די צימערן האָבן
אונז אָבער דאמאָלסט אויסגעזען, ווי אַ נידערן; אבי מיר זיינען
שוין אַף אַן אָרט, צווישן אייגענע...

אַפ'ן לאַנגן הינקענדיקן טיש פון משותלח'ס יאָרן האָט שוין
געזאָרן אַ גרויסער געלער סאַמאָוואַר, וואָס האָט מסתמא אויך גע-
האַט צו דערציילן אַ לאַנגן יחוס-צעטל. דאָ דערביי איז געלעגן אַף
אַ טעלער שוואַרץ ברויט און אַביסל צוקער.

„אייער מזל — האָט דראַבקיין געזאָגט מיט שמחה —
גראַד איז היינט געווען אַ „ווידאַטשע“, אזוי האָבן מיר שוין פינף
טעג גאַרניט געקראָגן. וועט איר פרעגן, ווי קומט מען אויס —
הונגערט מען אונטער...“

ס'האַט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז דראַבקיין איז בכלל ניט
קיין גרויסער אויסקלייבער; זיין פרוי מיט'ן קינד איז אַף אַ
זומער-וואוינונג, איז ער צופרידן, אַז ער האָט שוואַרץ ברויט.
ניטאָ קיין צייט צו טראַכטן וועגן אַזעלכע נאַרישקייטן, ווי
אכילאַה...

די קאַנסערוון, וואָס ס'האַט אונז געגעבן דער אָפיציר אין
טאַרנעע, זיינען אונז טאַקע גוט צונויף געקומען. נאָכדעם, ווי
מען האָט זיי אָנגעוואַרימט אַף אַ פרימוס-מאַשינקע, זיינען זיי
פאַר אינו געווען די בעסטע פאַטראַווע, אַ מאַכל-מלכים. אונזער
קליינער חבר-המאָן האָט פשוט אָנגעקוואַלן פון הנאה...

ס'האַט פאַסירט נאָך אַ גליק: אַן אָנגעשטעלטער פון דר-

קעריי, אן אלטער חבר פון „בונד“, האָט צו דער סעודה ביי געשטייערט אביסל משקה, עכטע זיבן-און-פופציקער, וואָס ער האָט ערגעץ-וואו באַקומען. מען האָט זיך דערביי דערפילט אזוי היימיש, אז מען האָט אינגאנצן פאַרנעסן די אַלע איבערלעבונגען פון די לעצטע טעג.

קין פייער האָט מען ניט אָנגעצונדן; דורכ'ן פענסטער האָט אַריינגעקוקט די ווייסע נאַכט, איז מען געזעסן באַם קאַכיגן סאַמאָוואַר, דערוואַרימט פון טיי און פון די זיבן-און-פופציקער, און מען האָט אינטים געשמועסט. ס'האָט זיך געדאַכט, אז מיר זיינען גאָר קיינמאָל ניט אוועקגעפאַרן פון רוסלאַנד. ווידער דער זעלבער קרייז, די זעלבע סביבה, פונקט ווי מיט יאָרן צוריק אין די אומלעגאַלע צייטן, אַף אַ חבר'שער „ליאַמע“...

ס'איז געקומען צוגיין מיר אלטער פריינט און חבר ווידר גילי. איך האָב פאַר זיך דערזען דעם אַלטן „טשודאַק“ פון יאָר 1905, ווען מיר האָבן ביידע צוזאַמען געאַרבעט אין ווילנע; איך האָב זיך דערמאָנט, ווי ער פלעגט שטענדיק ארומגיין מיט א „ברוינינג“ אין הויזן-קעשענע, האָט האָלד געהאַט צו רעדן אַן אויפהער וועגן מאַרקסיוזם, צו זיין דער ערשטער אַף אַ געפער-לאַך שטיקל אַרבעט, צו „ליאַמעווען“, פראַווען חסידישע דבקות און שלאָפן אַנדערש ניט, ווי אין די זאַכן: מאַלע וואָס ס'מאַכט זיך, דאַרף מען זיין גרייט...

מאָדנע, ווי ער האָט זיך ניט געענדערט: דער זעלבער עני-טוואַסט מיט די זעלבע חסידישע אייגנשאַפטן, מיט דעם זעלבן שטענדיק סאַרקאַסטישן שמייכל; ס'פאַסט אים עפעס ניט דער ווייסער קראַנגן מיט'ן קראַוואַט, דאָס פינקטלאַך צוגעשאַרענע בלאַנדע בערל: צו אַריסטאָקראַטיש פאַר ווירגילי'ן מיט דער קוטשמע האָר און בלויען העמדל; מען איז אָבער אַ פאַרוואַלטער פון אַ גרויסער מיל, מוז מען אויסזען לייטיש...

איך דערווייס זיך, אז די אַלע מעשיות, וואָס איך האָב זיך אָנגע-עהערט וועגן ווירגילי'ן, זיינען ניט אמת. ער איז ניט געוואָרן קיין בעל-תשובה, ער האָט זיך ניט אומגעקערט צוריק אין בית-

המדרש אריון, ניט געדאוונט דריי מאָל אַ טאָג, נאָר געבליבן אַלץ דער פייערדיקער רעוואָלוציאָנער, פול מיט דעם אַלטן ראָד מאַנטיוז פון „בונד“. איצט איז ער אַ הייסער פאַטריאָט, פלע-כאַנאַווס אַ חסיד, און ער גייט אַוועק פרייוויליק אין דער אַרמיי צו העלפן קעמפן קעגן דייטשן אימפעריאַליזם, וואָס איז די גרעס-טע געפאַר פאַר דער רעוואָלוציע...

דראַבקינען, וואָס איז אַלעמאָל געווען אַביסל אַנאַרכיסטיש-סינדיקאַליסטיש געשטימט, איז דאָס שטאַרק ניט געפעלן. ווען ער צעהיצט זיך, צינדט זיך אָן אין זיינע אויגן דאָס פייערל פון אַמאָליגן „איסער'ן“, ווי ס'איז געווען זיין פאַרטיי-נאָמען, פון די אומלעגאַלע דרוקערייען, ווען אים פלעגט זיך איינגעבן אַ באַ-שטעלונג... אָט איז ער, דער זעלבער קאָנספיראַטאָר, מיט'ן פנים פון אַ נזיר, און, דאַכט זיך, מיט אַ פרומען שמויכל אַף די ליפן... אזוי ווי ער הערט שלעכט, ווערט אונזער ויכוח גאַנץ הילטיק, מען צעהיצט זיך נאָר פּיין: ווירגילי שילט אין ביין אַריון די באַלשעוויקעס, דראַבקיין קנאַקט אונטער ניט ליבער'ן און דאַנ'ען; מיר, די געסט, זיינען נייטראַל. אפילו ליטוואַס איז אזוי גוטמוטיק געשטימט, אַז ער באַגייט זיך אָן שפּילקעס...

נאָר אָט ווערט דער ויכוח איינגעשטילט: ווירגילי ברומט אונטער אַ חסידיש ניגון, דראַבקיין קנאַקט אונטער מיט די פינגער, אין דאָס נעמט אזוי אויס באַ מיין זונעלע, אַז ער דער-מאָגט זיך אָן טשאַרלי טשאַפּלין...

ס'פאַרדרוסט אונז שוין אַ האָר ניט, וואָס מיר האָבן זיך אומגעקערט אַהיים.

די חברים דערציילן וועגן דעם „האָניג-חודש“ פון דער רע-וואָלוציע, און ס'דאַכט זיך אונז, אַז דאָס אַלץ איז אַ חלום... דער ערשטער מאַי. פעטראָגראַד באַדט זיך אין אַ ים רויטע פּאַנען. אומצויליקע אָרקעסטערן שפּילן „מאַרסעליעזע“ און „אינטערנאַציאָנאַל“, באַגלייט פון אַ טויזנט-קיצפּיקן כאָר. הונדערט און איין מאָל סאַלוטירן האַרמאַטן, און אַלץ טאַנצט, אַלץ זינגט: די מענטשן, די גאַסן, די הייזער; פאַראַויס די אַלעטע

גרייזגרויע קעמפער, און הינטער זיי, אה מיילן ווייט, די רעוואָך
 לוציאָנערע אַרמיי אין איין ריי מיט קינד און קייט. פון די
 פענסטער, באַלקאָנען און דעכער וואַרפט מען מיט בלומען, מיט
 לעבעדיקע בלומען, און ס'באַקומט זיך אַ לאַנגער, לאַנגער, בלומען-
 מאַרש. און ביינאַכט — פייערווערק, וואָס צינדן אָן די הימלען
 אַזש, אַ לופט, פול מיט הורא־יובל, וואָס רייסט זיך פון יעדנס
 האַרץ...

ס'איז ווערט געווען — זאָנט אימיצער — צוליב דעם איין
 טאָג אַליין אַזוי פיל צו לידן, אַזוי פיל קרבנות צו ברענגען...
 מיר, פילן דאָס זעלבע, און ניט ווילנדיק דערוועקט זיך אַ
 פראַגע: וועלן מיר אַליין נאָך איבערלעבן אַזעלכע מאָמענטן?
 די חברים דערציילן ווייטער.

מען גייט אַריבער צו איינצעלנע פּערזאָנען. ליטוואַק וויל
 וויסן יעדע קלייניקייט פון דעם אָדער יענעם חבר, אפילו וועגן
 פאַמיליע־אַנגעלעגנהייטן, וועגן חתונות און בריתן, ליבעס און
 גמ'ן. ליטוואַק'ס שטענדיקע שוואַכקייט. דערביי אינפאַרמירט
 ער שוין וועגן פיל חברים, וואָס זיינען אין אַמעריקע, מיט
 אַזעלכע דעטאַלן, אַז ס'איז זאָגאר פאַר מיר ניי; ס'אַנטפּלעקן
 זיך פאַר מיר גאַנצע פעק פּרעמדע פאַמיליע־סודות...

פון ווירגיל'ס און דראַבקינ'ס דערציילונגען באַקומען מיר
 אַ בילד פון אונזער גאַנצער משפּחה אין רוסלאַנד: ווער איז גע-
 בליבן טריי דער באַוועגונג אין דער צייט פון רעאַקציע, ווער איז
 אַוועק, האָט זיך באַזייטיגט, איז געוואָרן אַ פּרוּוואַטער בירגער,
 וואָס איז מיט יעדן פון זיי איצט. וועגן די, וואָס האָבן זיך
 בשעת דער רעאַקציע דערווייטערט, רעדן אַלע מיט גרינג־שע-
 צונג. ליטוואַק איז קעגן זיי שטאַרק פאַרביטערט; זיינע ווער-
 טער זיינען בייסיק, פול מיט גאַל. ער האָט אָן אַ שיעור
 מעשיות וועגן די דאָזיקע „נפשות“, ווי ער רופט זיי, מעשיות,
 וואָס שילדערן זייער קליינלאַכקייט, זייער פּחדנות, זייער ביליקן
 קאַריעריזם. אין די פינסטערע יאָרן פלעגן זיי אַ חבר ניט
 וועלן דערקענען, ניט אַרויפלאָזן אפ'ן שוועל, ווייכן פון אַליץ,

וואָס שמעקט מיט רעוואָלוציע, ווי אַ שרד פון וויררויף. ווען ליט'ן וואָס דערוויסט זיך, אַז אייניקע פון זיי זיינען ווידער טעטיק, קרימט זיך אויס זיין גאַנצער פנים פון פאראכטונג און כעס: מען טאָר זיי אפילו די האַנט ניט דערלאַנגען...

ביסלאַכטווייז אַנטוויקלט זיך אַ דיסקוסיע וועגן די אויסזיכטן פון דער רעוואָלוציע בכלל. ווירגילי איז שטאַרק פעסימיסטיש. דער נאָרדוואָס דערשטיקטער אויפשטאַנד האָט געמאַכט אַ סוף צו אַלע פּרערידיקע אילוזיעס. די רעוואָלוציע גייט באַרג-אַראָפּ; די באַלשעוויקעס שטופן זי אה דעם וועג. דראַכטן דענקט אַנ-דערש. ביז אַהער איז, אין גרונט גענומען, קיין רעוואָלוציע ניט געווען. דאָס איז געווען אַ „פּיקניק“; ערשט איצט הויבט זיך אָן דאָס רעכטע געדיכטע; די סטיכע צעבושעוועט זיך, זי ראָט אויס דאָס ווילד-גראָז, און דאָס מוז פירן צו אַ פּירכטלאַכן ביר-גערריי, מיט ימים בלוט. ס'איז אומפאַרמיידלאַך...

ס'ווערט אומהיימלאַך פון דער דאָזיקער פּערספעקטיוו. און ווען מיר דערמאָנען זיך אָן דעם, וואָס מיר האָבן געזען אה די פּעטראָגראַדער גאַסן, פּאַרנדיק פון וואַקזאַל, פאַרשטייען מיר, אַז דראַכטן איז גערעכט: דער „פּיקניק“ האָט זיך געענדיקט... אַזוי ציען זיך שעה'ן און שעה'ן. מען ווערט גאַרניט מיר רעדנדיק. פאַר די יאָרן, וואָס מ'האַט זיך ניט געזען, האָט זיך דאָך אַזוי פיל אָנגעקליבן, און ס'וויילט זיך פאַר אַ מאָל אַלץ דער-וויסן און אַלץ אויסדערצוילן...

זייער שפּעט זיינען מיר אַוועק אה אונזערע געלעגערס. מיר האָבן געהאַט שטאַרק צו קעמפן מיט די צעבראַכענע אייזער-נע בעטן, איידער מיר האָבן זיך, ווי ס'איז, „איינגעמאַשטשעט“. באַ יעדן ריר פלעגן זיי קרעכצן, ווי אַלע לייט, און מ'האַט זיי געמוזט אונטערשטופן מיט טשעמאַדאַנעס און קאָרזינעס, אַז מ'זאָל ניט בלייבן ליגן אה דער ערד. מיר זיינען אָבער געווען צופרידן, וואָס מ'קאָן כאַטש אה אַזא אופן אויסגלייכן די מירע ביינער... אַ גאַנצע נאַכט האָבן זיך אין קאָפּ געפלאַנטערט פאַר-שידענע געדאַנקען און בילדער. פון די אַלע איבערלעבונגען און

אָנגעהערטע דערציילונגען איז אויסגעוואַקסן אַ קאָשמאַר. גע-
זאָנג מיט געוויין, פּרטיד און טרויער מיטן זיך אויס, און מיר
דאַכט זיך, אז איך לעב איבער דאָס זעלבע, וואָס איך האָב איך
בערגעלעבט מיט צוועלף יאָר צוריק אין דער צייט פון דער ערשט-
טער רוסישער רעוואָלוציע, אין דער נאַכט, ווען איך בין באַפּרייט
געוואָרן פון וואַרשעווער פעסטונג. אין האַרצן זינגט עס,
נאָר איך שפּיר, אז עמיץ לויערט איבער מיר, גייט מיר נאָך
שריט נאָך שריט. ווער איז דער עמיץ, ווייס איך ניט, איך
פיל אָבער זיין אָטעם, און איך ווער אינגאַנצן איינגעקאַרטשעט,
אזוי ווי פון אַ שרעקלאַכן ווייטיק...

פאַרוואָס איז דאָס אזוי? — פּרעג איך זיך אַליין, און קאָן
קיין ענטפער ניט געפינען.

איך בין דאָך צוריק אין דערהיים, צווישן אלטע פּריינט און
חברים. פאַר מיר איז אָפּן אַ נייע וועלט, אַ פּרייע וועלט, נאָר
פאַר מינע אויגן שוועבן אַלץ די פאַרבאַקענע לוזשעס בלוט
אפ'ן גאַס, און אין די אויערן קלינגט מיר אַלץ דאָס אומעטיקע
שטימעלע פון מיין זונעלע: פאַפּא, שיסט מען דאָרטן?

איך ווער וואָך און דערהער טאַקע אַ שיסעריי. זי רייסט זיך
אַריין אזוי פּלוצלונג אין דער נאַכט־שטילקייט, פּונקט ווי געכטן
אין דער צייט, ווען איך בין אַרומגעקראָכן איבער'ן וואָקזאַל אין
פאַרצווייפּלונג.

האָב איך ניט געהערט די זעלבע שיסעריי מיט צוועלף יאָר
צוריק, ווען איך האָב זיך געשלעפט פון טורמע מיט מיין קולמק
איבער די וואַרשעווער גאַסן?

אויך דעמאָלט האָבן מיך און די איבריגע באַפּרייטע חברים
באגלייט פּריינטלאַכע בליקן פון סאַלדאַטן, די זעלבע סאַלדאַטן
האָבן אָבער דערנאָך די רעוואָלוציע דערשטיקט. וועט ניט פאַ-
סירן אזוינס אויך איצט? ווער ווייס?

„די זשידעס וועלן די רעוואָלוציע אומברענגען“ — הילכן
מיר אָפּ די ווערטער פון סיבירער פּויער אפ'ן פינלענדישן גרע-
נעץ, און דער קאָשמאַר פאַרשטאַרקט זיך אַלץ. מען שיסט און

מען שיסט, קוילן לעכערן דורך ווענט, אָט טרעפן זיי מיין פרוי,
 מיין קינד... און פון שלאָף הער איך, ווי אַ באַקאַנטע שטים
 וועקט מיך: וואָס איז מיט דיר, וואָס האָט זיך דיר גע'חלומ'ט?
 ווען איך עפן מיינע אויגן, דערזע איך, אַז אין צימער איז
 אָנגעצונדן פייער, און מיין פרוי שטייט נעבן מיר אַ דערשראָך-
 קענע; מיין זונעלע זיצט אפ'ן בעט אַ פאַרוויינטער. ס'ווייזט
 זיך אַרויס, אַז איך האָב פון שלאָף שרעקלאַך געזיפצט און עפעס
 גערעדט אַזעלכע מאָרנע ווערטער: טויט, שיסן, זשירעס...
 דאָס צימער מיט די צעבראַכענע מעבל האָט מיר איצט
 אויסגעזען אזוי פרעמד. איך האָב זיך לאַנג ניט געקאָנט אָריענ-
 טירן, וואו איך געפינ זיך; און ניט געשלאָפן האָט זיך שוין קיי-
 נעם פון אונז; די שיסעריי האָט ניט געלאָזט, מיר זיינען נאָך
 דעמאָלט דערצו ניט געוואוינט געווען, און מיר האָבן געמוזט
 טרויסטן דאָס קינד, אַז דאָס איז גאָרניט. דאָס קינד האט גע-
 קלאַפט מיט די ציינדלאַך און זיך אזוי ציטרויק געטוליעט...

מיטן אידישן דראמאטורג א. ווייטער אף די פעטראגראדער גאסן.

די דרוקעריי פון „בונד“ האָט געדארפט אַריבערניין צו דער „פּאָלקס־פּאַרטיי“, וואָס האָט זיך געקליבן אַרויסגעבן א טעגלאַכע אידישע צייטונג מיט'ן נאָמען „פּאָלקס־בלאַט“. אין דעם זעלבן קאָרדאָר האָט זיך געפונען די רעדאַקציע פון דער צייטונג. דאָס איז געווען אַ גרויסע, שיין־אויסגעפּוצטע דירה, איינ־געאָרדנט גאָר אויף אַן אַנדער שטייגער, ווי די אַמעריקאַנישע אי־דישע רעדאַקציעס. אז מ'איז אַריין אַהער, האָט מען גלייך דערפילט דעם אונטערשייד צווישן דער אידישער קולטור־אומגע־בונג אין רוסלאַנד און אין אַמעריקע. אין אַלץ, — אין די מעבל, אין דער אויסשטאַטונג פון רעדאַקטאָר'ס קאַבינעט, פון די צימערן פאַר די מיטאַרבעטער, — האָט זיך גיט אַרויסגעזען דער מגושם־דיקער גוסט פון אַן אויפגעקומענעם נגיד, וואָס האָט האַלד זיך אויסצופיינען מיט זיין עשירות. אַנשטאַט דעם האָט זיך דאָ געשפּירט דער איינגעבוירענער געשמאַק פאַר באַקוועמלאַכ־קייט און רחבות פון אַ באַשיידענעם יחסן.

דאָ פלעגט זיך דאָס צוזאַמענקומען פיל באַרימטע אידישע שרייבער, וואָס האָבן געדארפט מיטאַרבעטן אין דער צייטונג, צווישן זיי די מיטגלידער פון רעדאַקציע: ש. ניגער, ש. ראָזענ־פּעלד, רעדאַקטאָר פון געוועזענעם טעגלאַכן „פּריינד“, און א. ווייטער.

מיט אייניקע פון זיי האָב איך זיך טאַקע באַגעגנט אַף מאָרגן אינדערפרי.

מיט ניגער'ן האָב איך זיך פון פריער ניט געקענט. ער האָט אַף מיר געמאַכט דעם איינדרוק פון אַן אויסגעכאַלעמטן משכיל'ישן יונגמאַן, וואָס האָט אין זיך אַ סך עניוּת, נאָר אויך אַ סך גדלות, וואָס איז שטאַרק איינגעגלויבט אין זיך און האָט מורא, אַז אַ שפּרינקעלע זאָל פאַלן אַף אים. אונז איז אפילו אויסגעקומען ווייניק צו רעדן, נאָר פון זיין גאַנצער האַלטונג, פון די עטלאַכע באַמערקונגען, וואָס ער האָט געמאַכט, האָב איך פאַרשטאַנען, אַז ער באַציט זיך זייער סימפּאַטיש צו דער רעוואָלוציע, נאָר איז ניט אימאַשטאַנד באַגייסטערט צו ווערן פון איר; עפעס איז אים די רעוואָלוציע מיט איר גאַנצן פאַרנעם דאָך פּרעמיר; זי איז צורוישיק און קאַכיק פאַר זיין משכיל'שער נשמה, וואָס האָט מסתמא ליב רואיקייט און שטיל־קייט, אַ געמיטלאַכן קאַבינעט מיט אַ וואַרימען קאַמין...

מיט ש. ראָזענפֿעלד'ן בין איך אויך ניט געווען באַקאַנט פון פריער. מ'האָט מיר דערציילט, אַז ער איז אַ קלוגער מענטש, נאָר ניט אויפריכטיק, כיטרע. דאָס האָב איך גלייך דערשפּירט פון זיין קוק מיט איין אויג, פון זיין שמייכל. הנם ער האָט גע-רעדט מיט באַגייסטערונג פון דער רעוואָלוציע, האָט מען גע-קענט פילן, אַז מען קאָן זיך אַף זיין באַגייסטערונג ווייניק פאַר-לאָזן. וועט ניט לוינען, וועט ער זינגען אַן אַנדער לידל...

שטאַרק איבערראַשט האָט מיך א. ווייטער. מיר זיינען געווען נאָענט באַקאַנט נאָך פון די אַמאָליקע יאָרן, ווען ער איז געווען אין זיין פּולן רעוואָלוציאָנערן רוים; מיר האָבן זיך אייניקע מאָל דורכגעשריבן, ווען איך בין שוין געווען אין אַמעריקע. איך האָב אפילו געוואוסט, אַז ווייטער איז אויס רעוואָלוציאָנער; אַנטי-סאָציאַליסט, אַז זיין אידעאַל איז געוואָרן דאָס גרויע אידנטום, דער אַלטער בית-המדרש, וואו ער האָט געזוכט אַ תשובה אַף זיינע חטאת נעורים. איך האָב געוואוסט, אַז צו-פּעליק איז ער פאַרשיקט געוואָרן אין סיביר, פון וואָנען די רע-וואָלוציע האָט אים באַפרייט, און דאָרטן האָט זיך נאָך זיין תשובה-שטימונג פאַרשטאַרקט. איך האָב זיך אָבער פאַר קיין

פאל ניט פאָרגעשטעלט, אז דער אמאָליקער ווייטער, וואָס איז אויסערלאַך אזוי ענלאַך געווען אף לאַסאַל'ן, זאָל אזוי אָפּגע-בלאָקירט ווערן.

ווען ער איז צוגעגאַנגען צו מיר דאָס יערשטע מאל, האָב איך אים וועסט ניט דערקענט. דערקענט איר ניט אַראָנ'ען? — האָט ער מיך געפרעגט, און איך האָב לאַנג אף אים געקוקט. זיין אמאָליקע שטאַלצע שלאַנקע פיגור איז עפעס ווי איינגעשרומפט געוואָרן, ניטאָ מער דער שיינער קאָפּ האָר, וואָס האָט אים אזוי אויסגעטיילט צווישן אלע איבריקע, אפילו די שטים איז ניט די זעלבע. אַ שאָטן, מער ניט ווי אַ שאָטן פון אמאָליקן ווייטער, — אַלעקסאַנדער פון זיין דראַמז, „דער שטומער“...

מיר האָבן זיך פאַנאַנדערגערעדט, און איך האָב באַמערקט, אז ווייטער'ן איז אומאַנגענעם, ווען מיר דערמאָנען די אַלטע צייטן. אף מײן פראַגע, צי איז ער פאַרבונדן מיט דער „פּאָלקס-פאַרטיי“, האָט ער מיר געענטפערט: וואָס האָב איך צו טאָן מיט פאַרטייען? פון דעם ווייטערדיקן געשפרעך האָט זיך אַרויס-געוויזן, אז ער האַלט פון דער „פּאָלקס-פאַרטיי“ זייער ווייניק. דאָס איז אין גרונד גענומען אַן אַמעריקאַנער בלאָף, מענטשן באַשאַפן פאַר זיך אַ קלייזל און ווײַלן איינרעדן די וועלט אן זיי גייען אָרגאַניזירן די פּאָלקס-מאַסן. מאַכ! די אידישע הענדלער און קרעמער פאַר ניצלאַכע בירגער.

איך ווייז אים אָן, אז אזא פאַרטיי איז גראַד נויטיק. דער אידישער אַרבעטער איז אָרגאַניזירט אין „בונד“, די אי-שע גרויס-בורזשואַזיע האָט אירע אָרגאַניזאַציעס, פאַרטייען, דאַרף דער אידישער מיטלמענטש, דער קליינבירגער, אויך זיין אָרגאַ-ניזירט; די „פּאָלקס-פאַרטיי“ קאָן דעריבער האָבן אַ צוקונפט. ווייטער ווײַל אָבער דערפון ניט הערן: מיר זיינען אַ צעשטויבט פּאָלק, ניט ווי אַנדערע פעלקער, ניטאָ באַ אונז קיין קלאַסן, דאָס איז אַן איינגערעדטע זאַך; מיר האָבן אַן איינהאַטלאַכן אידישן כּלל, די ניט-צעטיילבאַרע עדה, און ס'איז פאַראַן איין קראַפט, וואָס קאָן איינהאַלטן דעם קיום פון דער דאָזיקער עדה — דאָס

איז די אלטע אידישע קולטור, דער בית-המדרש, אויב איר ווילט. פארשווינדט דאָס, איז מער ניטאָ קיין אידיש פּאָלקס... די רעד-וואָלוציע, איך ווייס ניט, פאר די גויים איז זי אפשר גוט, פאר די אידן — צווייפל איך; ווארט, זי וועט נאָך ווייזן אירע נעגל... מיינע ארגומענטן ווירקן ניט. ווייטער'ס פעסימזם איז אזא פינסטערער, זיין נאציאָנאליזם אזא קאנסערוואטיווער, אז דער גאנצער געשפרעך מאכט אן אומגעהויער שווערן איינדרוק. באַ זיך אין הארצן גיב איך אף ווייטער'ן אַ מאַך מיט דער האַנט: אויסגעשפּילט, אָפּגעלעבט.

אזוי ווי ער וואָלט פארשטאנען, וואָס איך טראַכט, רעדט ער ארויס: וועט איר פרעגן, וואָס איז מיין ציל אין לעבן, זאָג איך אַיך, אז איך האָב קיין ציל ניט. אי, איך גיי, ארבעט, רעג זיך אויף, טאָ וואָס זאָל מען טאָן, ליגן אפ'ן בעט און שפּייען אין סטעליע אַרײַן? איך גלויב אפילו ניט, צי איך בין שוין בכח עפעס רעכטס אָנצושרייבן. איך ווער אין „פּאָלקס-בלאַט“ אַ האַנט, מעג איך הייסן מיט-דעדאקטאָר, און פארטיק. פארוואָס איז „פּאָלקס-בלאַט“ און ניט אין דער בונדישער פרעסע? פאָרט אַ פרייערע טריבונע, קאָר אַרויסזאָגן מיינע ספּקות, מיין אפיקורסות, ווען עס וועט זיין אַ פארלאַנג; די בונדישע פרעסע קאָן מיר אזא פרייהייט ניט געבן, און איך וויל דאָס אויך ניט; זאָלן זיי זיך צאצקען מיט זיך אַלײַן, מיינען, אז מיט זיי איז דער גאנצער אמת, גענוג אַלײַן נאר געווען, וואָס האָב אַמאָל דאַרין געגלויבט...

גראָד אין מיטן אונזער שמועס איז אַרײַנגעגאַנגען טערמאַן; ער האָט געוואוסט, אז מיר זיינען שוין דאָ, האָט ער געוואָלט וואָס גיכער אונז זען און איבערגעבן זיינע איינדריקן; ער איז דאָך געקומען אין פעטראָגראַד מיט אַ פאָר טעג פריער פאָר'ן יוליאַויפּשטאַנד, און דער אויפּשטאַנד האָט אף אים אַזוי געד-ווירקט, אז אים האָט זיך געוואָלט גלייך צוריק אַוועקפאַרן קיין אַמעריקע. איך זאָג דיר — האָט ער גע'טענה'ט — מיר וועלן דאָ צעמאַלן ווערן. ניט פאר אונזערע כחות, ברודער...

טערמאן איז מיט ווייטער'ן געווען גאָר אינטימע פריינט פון אמאָל; זיי האָבן זיך געזען מיט אַ פּאָר טעג פריער, און טערמאנ'ען זיינען שוין געווען באקאנט ווייטער'ס שטימונגען; פון מיינע אַ פּאָר באמערקונגען האָט טערמאן פארשטאַנען, וועגן וואָס מיר האָבן געשמועסט, און ער האָט פּאָרגעשלאָגן, אז מיר זאָלן זיך בעסער דורכגיין אין גאַס.

מיר האָט עס טאַקע ניט געשאַרט. נאָך די צוויי שלאָפּלאָזע נעכט און נאָך די אַלע איבערלעבונגען זיינען מיינע נערוון געווען שרעקלאַך אָנגעשטרענגט. איך האָב זיך עפעס געפילט, ווי אין עולם התווה...

גראַד איז אויסגעפאַלן אַ שיינער טאַג, איינער פון יענע זומער־טעג אין פעטראָגראַד, ווען די לופט איז אָנגעפילט מיט אַן אייגנארטיקער ווייכקייט; די זון שיקט פּאַליעם שטראַלן, נאָר עס איז דאָך ניט זייער הייס, ווייל די נעווע פּאַרשפּרייט אַ לייכטן קילן נעבל, וואָס באַשאַטנט, דאַכט זיך, אַליז.

אפ'ן גאַס האָבן מיר זיך אַלע דערפילט פריער, פרישער. לאַנגע „אַטשערעדן“, פול מיט אויסגעהונגערטע געזיכטער, האָבן זיך געצויגן באַ די שפייז־קראַמען. אַף די טראַטואַרן האָבן זיך געשפילט בלאַסע, אָפּגעריסענע קינדער. אומעטום האָבן זיך אַרומגעבלאַנקעט אָפּגעלאָזעניע סאָלדאַטן, וואָס האָבן גע־קנאַקט „סעמעטשקעס“; אייניקע פון זיי האָבן געשפילט אַף „האַרמאַשקעס“ און געכאַפט אַ טענצל מיט דינסט־מיידלעך, אויך אַזעלכע אָפּגעלאָזענע, ווי זיי. וואוּ מיצן האָט זיך ניט געקערט און געווענדט, האָבן אינגלאַך פאַרקויפט פאַפּיראַסן, שטיקלאַך צוקער; באַ די מאַרק־שטעלן האָבן זיצערינס געהאַנדעלט מיט ליי־מאַנאַר פון אַ מית־משונה/ריקן קאָליר און מיט אַזעלכע פאַרסאַ־זשעטע אינגבערלאַך. ווען־ניט־ווען פלעגט דורכפליען אַ טראַמ־וויי, פול אָנגעהאַנגען מיט מענטשן אַרום און אַרום, אז ס'האַט זיך געדאַכט, אַטאַט רייסן זיי זיך אָפּ און פאַלן אַרונטער אונטער די רעדער; פלעגט פאַרביילויפן אַ רעגירונגס־אויטאָמאָביל מיט גרויס גערויש. אַף די ראַגן האָבן געדערמלט איזוואָזשטישקעס

בא זייערע מאַנערע פערדלאַך, וואָס האָבן שוין מסתמא לאַנג ניט פארזוכט קיין האָבער. ס'פעלן אויך ניט קיין קאטערינקעס, וואָס שפילן זייערע געוויינלאַכע נגונים...

פון די „טשאַינעס“, וואָס זייער שמוץ זעט זיך אזוי דייטלאַך ארויס פון די פענסטער, טראַגט זיך אן עכט־רוסישע זידלעריי, וואָס מישט זיך אויס מיט'ן הרהא פון גאס, מיט די זידלערייען באַ די „אַטשערעדן“, פון די ארומבלאָנקענדיקע סאָלאַטן... איבער דעם אלעם הויכן זיך פינסטערע, ברוגז'ע הייזער און הייזקעס, פארנאכלעסיקטע און אפגעלאָזענע, ווי אלץ ארום... זייער ניט קיין צוציענדיק בילד.

וואָס נענטער מיר קומען אָבער צו נעווסקי פראַספעקט, אלץ מער קריגן די גאסן א קולטורעלן אויסזען. דאָ איז שוין ניטאָ אזא ערב רב. באַ די רענירונגס־אנשטאַלטן גייען ארום פאטרוילן מיט ביקסן אף די פלייצעס. מיליציאַנערן האַלטן אומעטום אָרדנונג. מיר זעען פאר זיך עטלאַכע געוועזענע קיזערלאַכע פאַלאַצן; אויסערלאַך מאַכן זיי קיין איינדרוק ניט: אַלטמאָדישע דונקלע געביידעס. דערפאר קוקן אויס פייערלאַך די פארשידענע קלויס־טערס פון זעלטענער ארכיטעקטור מיט די גאָלדענע קופאַלן, וואָס גלאַנצן אויף דער זון.

נעווסקי פראַספעקט איז זייער באַלעבט. די מאַנאַזינען זיינען אָפן. די טראַמוויען קלינגען אָן אויפתער: ס'פליען אָפט דורך אויטאָמאָבילן און קאַרעטעס. די רעסטאָראַנען זיינען פול. דער עולם איז, דאכט זיך, א געקליבענער, שוין געקליידעטע פרויען און מענער, גאָר ווי אין א נאָרמאַלער צייט. עס באַגייט זיך אבער אויך דאָ ניט אָן „אַטשערעדן“ באַ אַ פּאָר שיד־געשעפטן...

אויף אַ דראָזשקע פּאַרט דורך הערמאַן בערנשטיין פון ניו יאָרק. ער באַמערקט אונז אבער ניט. נעבן דער רעדאקציע פון „נאַוואָיע וורעמיע“ באַגעגענען מיר דעם אידישן ליטעראַט שניי־פאל, וואָס איז געווען אַמאָל אין אמעריקע. ער דערפרייט זיך מיט אונז גאַנץ שטאַרק. יאָרן דערלעבט — זאָגט ער — אידעלאַך גייען ארום פראַנק און פריי איבער נעווסקי פראַספעקט..

ווייטער ווערט אביסל אויפגעלעבטער. ס'פארבינדט זיך ניט ווילנדיק א געשפרעך וועגן דער רעוואָלוציע. שנייפאל הערט ניט אויף צו דערציילן ניסים וועגן קערענסקי'ן, וואָס פאר א בראַווער מוטיקער קעמפער ער, קערענסקי, איז, ס'אַראַ אהב ישראל...
ווייטער זאָגט איראָניש ארויס: ניט קיין קעמפער, נאָר אַ קאָמעדיאַנט, א פלאַלער. דער איינציקער שטאַטסמאַן פון די רעכטע סאָציאַליסטן איז לויט זיין מיינונג צערעמעלי, נו, איז וואָס, וועט ער בלייבן ביי זיין שטאַטמאַנשאַפט. דער בעל הבית, דער הערשער, וועט פאָרט ווערן לענין...

אונז פארוואונדערט ווייטער'ס באמערקונג: צי דען סימפאָ טיזירט ער מיט די באַלשעוויקעס? ניין, חס ושלום, ער האַסט זיי פונקט, ווי די מענשעוויקעס און עסערן. נאָר וואָס, וואָס, קיין פלאַלער זיינען זיי ניט, זיי טוען, און אויב ס'איז פאראן צווישן זיי אַ סך אידן, איז דאָס אן אצבע אלהים, דאָס ווערט דורך זיי, מיט טראַצקי'ן בראש, גענומען נקמה פאר אלע אידישע צרות. אי. וואָס זיי וועלן אומברענגען די קולטור, די ציוויליזאַציע, זאָלן זיי, ניטאָ וואָס צו פאַרלירן, איידער אַזאַ קולטור, די קולטור פון „נאָוואַיע וורעמיע“, שוין בעסער גאָר ניט...

— פארגעסט אָבער ניט, — זאָגט טערמאַן, — אז ווען די סטיכיע וועט אַרויסגיין פון צאם, וועט זיך דאָס קודם כל אויסלאָזן צו אידישע קעפּ. ווייטער ווערט אומעטיק: אידישע קעפּ, אידישע קעפּ, יא, אַ האַרבע שאלה, אַזוי צי אַזוי, קיין רעטונג איז ניטאָ. איר, סאָציאַליסטן, וועט געוויס די גאולה ניט ברענגען...

פון ווייטן דערהערן מיר אַ שפּילן און זינגען פון „אינטער-נאַציאָנאַל“. דאָס ניט אַ רעוואָלוציאָנערער פּאָלק אין לאַגער אריין: ס'ציען זיך פאָראוים רויטע פּאַנען מיט אן אויפּשריפט: לעבן זאָל די רוסלענדישע בלוטלאָזע רעוואָלוציע! די פארביי-גייער אף די טראַטוארן נעמען אַראָפּ די היטלען און ווען איך דערווע עס, הייבט מיר אָן צו שפּרינגען דאָס האַרץ פון פרייד: פאָרט דערלעבט צו זיין אליין אן ערות פון אַזאַ דערשיינונג. טערמאַן פילט דאָס זעלבע; ער דריקט עס אויס מיט ווערטער;

איר ווייסט — זאָגט ער — ווען איך דערזע די פריערדיקע צאָרשע ארמיי מאַרשירנדיק מיט דריטע פּאַנען און רעוואָלוציאַר נערע לידער, ווערט באַ מיר פאַרשוואַונדן יעדער פעסימיזם. איך ווער איבערצייגט, אז אלץ וועט זיין כשורה און רוסלאַנד וועט נאָך דינען אלס מוסטער פאַר אלע אנדערע לענדער. ווייטער גייט ניט אַרײַן אין קיין ויכוח; ער וויצלט זיך מער ניט וועגן דער בלוטלאָזיקייט פון דער רעוואָלוציע: קערענסקי'ס אידיאָטישע מליצה — שמיכלט ער...

ווען מיר זיינען אוועק צוריק אהיים איז שוין געווען פאַר-נאכט. נעווסקי פּראָספעקט האָט גענומען שוויבלען מיט גאַסן פרויען. זיי האָבן פראַנק און פריי פאַר די אויגן פון די נייע „דעמאָקראַטישע“ אָרדנונגס-היטער פאַרגעשלאָגן די דורכגייער זייער ליבע, דערביי זיך אנדערש ניט געווענדט, ווי מיט'ן וואָרט „חבר“...

— נאָט אייך, — האָט ווייטער ארויסגערעדט — די „נייע“ קולטור, וואָס די רעוואָלוציע באשאפט! — און מיר האָבן זיך עפעס פאַרשעמט פאַר זיך אליין...

פאַרבייגייענדיק אַ גרופע סאָלראַטן, וואָס איז געשטאַנען נעבן אַ קינעמאַטאָגראַף, האָבן מיר דערהערט אַף אונזער השבון: פאַרפּלוקטע בורזשויען, זשידעס, מיט ווייסע קראַנעלאַך! אָן דעם גלאַנץ פון די אויגן ביי די, וואָס האָבן אונז מכבד געווען מיט דעם טיטל, האָבן מיר פאַרשטאַנען, אז ווען זיי באַגעגענען אונז ערגעץ אויף אַ פינסטער געסל, וואָלטן מיר מסתמא ניט אָפּגעשניטן בלוז מיט אַזאַ באַמערקונג...

די דריטע נאכט אין פעטראַגראַד האָט זיך אויך ניט זייער רואיק געשלאָפן...

5. צווישן פאלק.

אפ'ן דריטן טאָג האָב איך זיך געמוזט מעלרן אין מיליטער-
פאָרוואַלטונג.

קיין טראַמוויען זיינען גראָד ניט געגאָנגען. זיי האָבן זיך
פּלוצלונג אָפּגעשטעלט. די אורזאך דערפון האָט מען ניט גע-
וואוסט. אַ קלאַנג איז געווען, אז די טראַמוויע-אָנגעשטעלטע זיינען
אַרויס אין סטרייק, ווייל זיי האָבן ניט געקראָגן פאַר אַ חודש
באַצאָלט. אין נאָם האָט מען גערעדט, אז אויפּגעהעצט צום סטרייק
האָבן די באַלשעוויקעס.

מיר איז ניט אינגאנצן געווען פאַרשטענדלעך, פאַרוואָס דער
סטרייק רופט אַרויס אַזאַ אינטערעס. ווי מען האָט מיר שוין
דערציילט, איז אין פעטראָגראַד קיין נאָווינע ניט, אז די טראַמ-
ווייען זאָלן זיך פּלוצלונג אָפּשטעלן: פשוט, ס'פעלט גאַנץ אָפט
אויס הייז-מאַטעריאַל אַף דער צענטראַלער עלעקטרישער סטאַנ-
ציע. צוליב דעם בלייבט מען אויך זיצן אין דער פינסטער. מיט
וואַסזשע דערקלערט זיך די איצטיקע אויפּרעגונג?

מיר איז אויסגעקומען פאַרבייגיין דעם געוועזענעם קייזער-
לאַכן ווינטער-פּאַלאַץ, אפ'ן ברעג פון געווע. זיין פיר-שטאַקיגע
רויטלאַכע געביידע מאַכט אויסערלאַך קיין איינדרוק ניט; דאָס איז
אַן אַלטמאָדישער מויער, אָן אַ ברעקל איינגאַרטליקער אַרכיטעק-
טור. דאָס טונקעלע וואַסער פון געווע און דער גרויסער גאַרטן
מיט די הויכע טאָפּאָליעס גיבן אָבער צו דעם פּאַלאַץ אַ באַזונדער

רייזן. ס'דאַכט זיך, אז ער שטייט אָפגעזונדערט אה אַ פיעדעסטאַל און קוקט מיט גאווה אַרום...

דער גאַנצער ברעג פון נעווע איז געווען פאַרוואָרפן מיט די קע קיילאכדיקע קלעצער, און אה זיי זיינען געזעסן קופקעס מענטשן, פאַרטופט אין אַ געשפּרעך. מיינ אויפמערקזאַמקייט האָט צוגעצויפן איינע זאַ קופקע; זי איז באַשטאַנען כמעט דורכ־אויס פון סאָלדאַטן. איינער, מיט אַ האַלבער האַנט, אה קוליעס, האָט עפעס גערעדט אפ'ן קול, און אַלע האָבן זיך צוגעהערט. ס'האָבן זיך צו מיר דערטראַגן אָפגעריסענע ווערטער: לענין, קערענסקי, מלחמה, סטריקס, און איך בין שטאַרק נייגעריק געוואָרן צו וויסן, וועגן וואָס ס'האַנדלט זיך.

איך האָב זיך פאַרוקוקט צווישן צוויי הורבעס קלעצער, כדי מען זאָל מיך ניט באַמערקן, ווייל איך האָב, דעם אמת זאָגנדיק, מורא געהאַט פאַר מיינ „בורזשואַזן“ אויסזען... דאָס איז גראַד אויסגעקומען קעגן אַן אָפגענעם טויער פון ווינטער־פאַלאַץ; אַ גרוי־סער הויף, ווי באַשאַטן מיט געלן זאַמד, האָט ארויסגעשיינט פאַר מיר; ערגעץ אין אַ ווינקל האָבן יונקערס געמאַכט גימנאַסטיק. אין מיטן הויף האָט אַ קליין־געוויקסיקער דיקער פעלדפּעבל, מיט לאַנגע וואַנצן, מושטירט „נאָוואַבראַנצעס“. ער האָט זיך אזוי היר ציט געשאַלטן, אז זיינע כפּל־שמונה־דיקע קללות האָבן זיך דער־טראַגן אויף צו מיר. איך האָב אפילו באַבאַכט, ווי זיין שווערע האַנט האָט זיך אַראָפגעלאָזן איבער'ן קאַפּ פון אַ יונגיטשקן „נאָוואַ־בראַנעץ“.

„מערזאוועץ! — האָב איך געהערט דאָס ברומען פון סאָל־דאַט אה די קוליעס — ער מיינט, ס'זיינען די אַלטע צייטן“, און איך האָב פאַרשטאַנען, אז די איכדיקע האָבן אויך באַמערקט דאָס זעלבע, וואָס איך...

אין דער קופקע האָט זיך אָנגעהויבן אַ שטאַרקע באַוועגונג. אַלע האָבן זיך מיטאַמאַל אויפגעשטעלט און אָנגעהויבן צו שרייען אין דער ריכטונג פון פעלדפּעבל מיט אַזעלכע ווילדע קולות: „די

קישקעס דארף מען דיר ארויסלאָזן, כלב איינער!" דער פעלד-פעבעל איז אָבער אָנגעגאָנגען מיט זיינע קללות, אזוי ווי ס'וואָלט גאָרניט פאָרגעקומען, אַרבעטנדיק אַלץ אזוי ענערניש מיט זיין שווערער האַנט איבער נאָך קעפּ פון „נאָוואַבראַצעס"...

פון די אויפגערעגטע פנימ'ער ניט ווייט פון מיר האָב איך גע-פילט, אז ס'האַלט באַ אַ סקאַנדאַל, און איך האָב באַצייטנס זיך געוואָלט אָפּטראָגן. נאָר אימיצער האָט מיך באַמערקט, און איך האָב דערהערט: „אהא, אַ בורזשוי, מיט אַ ווייסן קראַנעלע!" מיר איז געוואָרן גאַנץ קאַלעמוטנע אפ'ן האַרצן. אַלעמענס אויגן האָבן זיך אַ וועג געטאָן צו מיר, און דער סאָלדאַט אַף די קוליעס האָט אַף מיר אַזאַ קוק געגעבן, אז אַ קעלט איז מיר אַריבער אַי-בער'ן ליב. „אַ מענשעוויק, האַ, און אפּשר גאָר אַ שפּיאָן?" — האָט ער אַרויסגערעדט דורך צונויפגעקריצטע ציין. איך האָב זיך אזוי פאַרלאָרן, אז איך האָב אַ וואָרט ניט געקאָנט אַרויסרעדן. איך האָב מער ניט געפילט, ווי ביזע אויגן שטעבן מיך דורך, און איך האָב דערהערט אַ דראַענדיקע שושקעריי. איך האָב פאַר-שטאַנען, אז מען גרייט דאָ פאַר מיר צו אַ געהעריקן „ברוך-הבא"...

דערוויי איז דאָס רעדל געוואָרן אַלץ גרעסער און גרעסער. די פאַרשידענע קופּקעס אַף די קלעצער האָבן זיך צונויפגעגאַסן, ווי אין איינער. „מענשעוויק, שפּיאָן!" — און עפעס אַ בעטלער, מיט אַ געלן קאַלטן, קייכט זיך פון געלעכטער: זעט נאָר, ווי דעם „בורזשוי" האָט עס אָפּגענומען דאָס לשון. אַנו, חברה, דערלאַנגט אים! עי, אוכניעם! — האָט ער אויסגעשריען; און ווי אַ שוואַרצע כמאַרע צונויפגעדריקטע פויסטן האָט זיך גענומען רוקן אַף מיר. איך האָב אינסטינקטיוו אַ מאַך געטאָן מיט'ן גאַנצן כח מיט דער האַנט און אויסגערופן: „חברים, שטייט!" די שוואַרצע כמאַרע איז פאַרגליווערט געוואָרן, אפילו דער בעטלער מיט'ן געלן קאַלטן האָט אַראָפּגעלאָזט זיין פויסט...

איך האָב שוין געעפנט דאָס מויל צו דערקלערן, אז איך בין ניט קיין שפּיאָן, נאָר אַ חבר. ערשט איך דערהער אַ שטים: „דאָס

איז דאך א פאליטישער אימיגרענט. איך האָב אים געזען מיט זיין פאמיליע אפ'ן וואַקזאַל אין ביעלאָאָסטראָוו!" די שטים איז געקומען פון א יונגען סאָלדאַט, וואָס האָט מיר גלייך דערלאָנגט די האַנט: גוט מאָרגן, חבר!

די בייזע געזיכטער האָבן זיך גלייך באַדעקט מיט אַ לייכטן שמייכל; מער ניט דער בעטלער איז אַלץ געבליבן אָנגעכמורעט, אזוי ווי מען וואָלט אים קאָליע געמאַכט אַ וויכטיקן עסק.

מיין „וויניקייט" האָט דערווייל אָפגעצויגן די אַלגעמיינע אויפמערקזאַמקייט פון פערלפּעבעל. דער בעטלער האָט די ערשטע זאָך געבעטן, איך זאָל אים מכבד זיין מיט אַ פּאַפּיראַס, און דער סאָלדאַט אַף די קוליעס האָט אים גוטמוטיק אָפגעשטויסן, אַרויס־רעדנדיק: „וואַסקע, קריך ניט אין די אויגן, וועסט נאָך צייט האָבן צו בעטלען!"... איך האָב אָבער גלייך צעטיילט אַלע מיינע פּאַפּיראַסן, און ס'האָט זיך אָנגעהויבן אַ גאַנץ פּריינטלאַכער גע־שפרעך.

דער ראש־המדברים איז אַלץ געווען דער סאָלדאַט אַף די קוֹלִיעס. ער האָט זיך שטאַרק אינטערעסירט מיט אַמעריקע און אַלץ געוואָלט דערגיין, צי איך בין אַ באַלשעוויק. איך האָב גע־דאַרפט אָנווענדן אַ סך דיפּלאָמאַטיע, כדי צו פאַרשווייגן מיין מענ־שעוויסטישע פּאַרטיי־אָנגעהעריקייט. אַלע האָבן זיי גערעדט מיט אַזאַ האַם וועגן די מענשעוויקעס, אַז ווען זיי זאָלן זיך דערוויסן וועגן מיינע איבערצייגונגען, וואָלט איך שוין קיין טרוקענער סון זייערע הענט ניט אַרויס. אפילו דאָס, וואָס איינער פון זיי האָט מיך דערקענט אַלס פּאָליטישן עמיגרענט, וואָלט ניט געהאַלפּן... נישקשה, — האָט דער סאָלדאַט אַף די קוליעס גע'טענה'ט, — מיר וועלן ווייזן דער וועלט, אַז מען קאָן אויסקומען אָן „בור־זשויען", שרעקט זיך ניט. אפילו אַמעריקע וועט אונז מוזן נאָכ־מאַכן. קערענסקי פאַרשפּאַרט אונז דאָס מויל, צעשיסט אונזער־קע, דינגלט אונז אַרום מיט שפּיאַנען, זיין שפּיל איז אָבער פּאַר'ן מייול. אַט ערשט האָט ער אונז געמאַכט אַ בלוט־באָד, נון, איך

וואָס? מיר און די אַרבעטער שוויגן ניט, ס'קאָכט אין אונז, ווי אין אַ קעסל; און פאַרוואָס, מיינט איר, גייען היינט ניט די טראַמוויען? אַלץ צוליב דער זעלבער סיבה: דאָס איז אַ פאַרט-זעצונג פון אייערנעכטן; מען סטרייקט ניט פאַר אַ חודש שכירות, נאָר אַלס פּראָטעסט קעגן קערענסקי'ס בלוטיקע מאַכנינאַציעס. איך זאָג אייך. וואָס דען? מאַלע וואָס דער טראַמוויי גייט ניט. היינט איז אָבער אַנדערש, ווי אַלעמאָל, איר פאַרשטייט, אין דער לופט שמעקט נאָך מיט אויפשטאַנד. די געמיטער זיינען צו אויפ-גערודערט...

זיין שפראַך איז געווען אַ פּראָסטע, נאָר אין דער אַרט און זויז, ווי אזוי ער האָט אויסגעדריקט זיינע געדאַנקען, האָט זיך געפילט אן אינערלאכע אינטעליגענץ; אפילו קיין איין זידל-וואָרט האָט ער ניט ארויסגערעדט, ער האָט ניט געווארפן מיט „זשיד“... דאָס האָט מיך שטאַרק פאַראינטערעסירט. עס האָט זיך ארויסגעוויזן, אז ער איז אַ געוועזענער אַרבעטער פון פּוטיילאָווער זאָוואַד, אַ באַוואוסטזיניקער אַרבעטער. די מלחמה האָט אים אָבער געמאַכט פאַר אן אינוואַליד, און ער פירט איצט דאָס לעבן פון אַ „באָסיאָק“. וואָס-זשע דען זאָל ער טאָן? קערענסקי'ס „סאַציאַליסטישע“ רעגירונג זאָרנט זיך ניט פאַר אַזעלכע, ווי ער. קאַנאָנען-פלייש זיינען זיי געווען באַם צאַר און קאַנאָנען-פלייש זיינען זיי איצט, וואַלגערן זיך דאָ אַף די קלעצער, אפ'ן ברעג פון געווע. און וואָס וועט זיין ווינטער? נישקשה, דעמאָלט וועלן זיי וואוינען אַט דאָ, אין פאַלאַץ... אויב ניט, וועלן זיי אַ שטיין אַף אַ שטיין ניט איבערלאָזן, ניטאָ וואָס צו פאַרלירן...

— פאַן איילי פּראָפּאַל! — שרייט אויס וואַסקע, שאַקלענדיק מיט זיין רויטן קאָלמן און אויספייפנדיק עפעס אַ לידל. דער עולם שמיכלט; איך נעם זיך איינקוקן אין די אַרומיקע, און מיר דאַכט זיך, אז דאָס זיינען ארויסגעקראַכן פון זייערע נאָרעס גאַרקי'ס טיפן; אַלע אַזעלכע אָפגעריסענע, אָפגעשליסענע, מיט צעקודלעמע האָר, מיט פּנימ'ער, געשוואַלענע פון הונגער. אפילו מיין פאַר-

טיידיקער איז א האלבער אינוואליד ; יעדער הוסט זיינער שניידט, ווי מיט א מעסער ; איך הויב אָן צו באגרייפן זייער שטימונג : ס'קומט זייער צייט אצינד ; דאָס רייסט זיך אין זייער געשטאַלט די סטיכיע ארויס פון צאם ; און איך שמעל זיך שוין אין רעיון א מצבה איבער דער רעוואָלוציע...

דער מענשעוויק וואכט אויף אין מיר ; מיר ווילט זיך אויס- גיסן מיין כעס אה די יעניקע, וואָס וועקן די סטיכיע, וואָס פריי- דיקן די צעשטערונג פון דער „דעמאָקראטיע“, דער „כאס“ גייט ! — קלער איך בא זיך. ווען איך דערזע אָבער די שמוציקע קלעצער, פול מיט אומגליקלאכע נפשות, און אנטקעגן דעם גרויסן פאלאזי, וואו דער פערדפעבעל שיט זיינע קללות און קלעפ אה די שוצלאָזע „נאָוואַבראַנצעס“, פארגעס איך א וויילע מיין מענשעוויזם ; איך דערמאן זיך ווידער אַמאָל די ווארגונג : מיט'ן געדולד פון פאָלק שפילט מען זיך ניט.

דער שטאַט-זייגער שלאָגט אויס דורך א האַרמאַטן-שאַס צוועלף. איך מוז זיך איילן אין מיליטער-פאַרוואַלטונג ; ס'איז א שטיק וועג, און איך קאָן נאָך פאַרשפּעטיקן. מיין פאַרטיידיקער נעמט זיך אָן מיך באַגלייטן : ער האָט סייוויסיי ניט וואָס צו טאָן. דער בעטלער זאָגט צו מיר מיט א כיטרן וואונק : פילייכט קאָנט איר עפעס געבן אה טיי, נאָך אין מויל ניט געהאַט. אלע קוקן אָנגעכמורעט, מיט אַראָפּגעלאָזטע אויגן, ווי זיי וואָלטן זיך געשעמט...

— וואַסקע ! — שרייט ווידער אויס דער סאָלדאַט אה די קוליעס — וועסט אויפהערן צו בעטלען, צי ניט ? ! — דערביי רייסט זיך בא אים ארויס אן עכט-רוסיש זידל-וואָרט ; נאָך מאַרנע, אין דעם דאָזיקן זידל-וואָרט קלינגט אַפּ אזוי פיל מענטשנווירדע...

איך זעגן זיך מיט אַלעמען. דער סאָלדאַט אה די קוליעס דריקט שטאַרק מיין האַנט : מיר וועלן זיך נאָך זען, חבר, קומט צו אונז צו נאַסט ! ער בלייבט א וויילע שטיין, ווי אין א פאַר-

לעגנהייט, און רעדט דערנאך ארויס, איינקארטשנדיק זיין גרויסן פארשוויצטן שטערן: „זייט איר טאקע א רעוואָלוציאָנער, טאָ גייט אין דער ארמיי, דערקלערט דאָרטן אונזערע לייט, אז זיי דארפן מלחמה האַלטן. נו, איר פארשטייט דאָך פארוואָס, פאר די סאָ וועטן — דער איינציקער אויסגאנג“...

אַפנייענדיק שוין אַ היבשע שטרעקע, האָב איך באַמערקט, אז אין דער קופּע האָט זיך אָנגעהויבן אַ קריג; אייניקע שארפע אויסדריקן האָבן דערגרייכט אויף צו מיר. מיין באַגלייטער האָט ארויסגעזאָגט: פאר אייער פינפערל; הונגעריקע וועלן...

איך האָב אים מער גאָרניט געפרעגט; די דאָזיקע באַמער- קונג זיינע האָט אויסגעדריקט אלץ...

ס'איז געווען שרעקלאַך הייס. די לופט האָט ממש געברענט, ווי צונטער, אַז מען האָט קוים דעם אָטעם געכאַפט. דערביי האָט זיך פון אייניקע קאנאַלן פון דער נעווע געטראָגן אַזאַ דומפער גערוך, וואָס האָט מיר דערמאָנט דעם גערוך פון אַ פאַרשפאַרטער פייכטער קאמער אין אַ טורמע זומער-צייט. אומעטום דאָס זעלבע בילד, וואָס נעכטן: אַרימקייט, אָפגעלאָזנקייט, אָנגעכמורעטקייט. מער ניט רעדלאַך שטייען אַף טריט און שריט; דאָ זיינען אויסגע- מישט מענער און פרויען, ציווילע פערזאָנען און סאָלאַדאָטן, אפילו קליינע קינדער פעלן ניט, — אויך זיי הערן זיך צו מיט גרויס ערנסט צו די פאָליטישע נייס. פון די מויערן שיינען אַראָפ גרוי- סע מודעות, אז דעם צוועלפטן יולי וועט פאָרקומען די פייערלאַכע לוייה פון די קאָזאַקן, וואָס זיינען געפאלן אין קאַמף קעגן „די דייטשע אַגענטן, פאר דער צייטווייליקער לעגירונג“. דער עולם לייענט די מודעות, און ס'הערן זיך פארשידענע באַמערקונגען אַף זייער חשבון: אייניקע דריקן אויס זייער טרויער אַף די געפאָ- לענע, אנדערע, פארקערט, פרייען זיך... וואָס מער איך קוק זיך איין אין די רעדלאַך, אַלץ מער דערשפיר איך עפעס דראַענדיקס, אומפאַרשטענדלאַכט, פאַטאַלס... נאָנץ פעטראָגראַד זעט מיר אויס, ווי אַ ספינס. וואָס וועט ברענגען דער מאָרגן? ..

ווען מיר זיינען אָנגעקומען אַף גאַראַכאָווער גאַס צו דער מיר-ליטערפֿאַרוואַלטונג, איז שוין געווען האַלב נאָך דריי אַזויגער. אַרום דער גרויגעלבלאַכער געביידע, וואָס האָט זיך געצויגן אַף עמלאַכע קוואַרטאַלן, איז געשטאַנען אַ לאַנגע, לאַנגע „אַטשע-רעד“, וואָס האָט זיך געדאַרפט רעגיסטרירן פֿאַר מיליטער־דינסט. דער עיקר האָבן זיך געוואָרפֿן אין די אויגן מיט זייער קליידונג די פֿאַליטישע עמיגראַנטן; מען האָט גלייך געזען, אַז דאָס זיינען אויסלענדער. צווישן זיי זיינען געווען אייניקע אידישע אַרבע-טער פֿון ניו יאָרק, וואָס האָבן מיך דערקענט.

זאָגן, אַז אין „אַטשערעד“ האָט געהערשט אַ שטאַרקע פֿאַט-ריאָטישע שטימונג, קאָן מען ניט. קיינעם האָט זיך ניט געוואָלט זיין קיין סאָלדאַט. און טאַקע דאָ, אַפֿ'ן אָרט, האָט מען איינער באַם צווייטן געפרעגט עצות, ווי אַזוי זיך אַרויסצורייען פֿון מיליטער־דינסט. באַזונדערס האָט געהאַלטן וועגן דעם לאַנגע דרשות אַ בלאַנדער אידישער יונגערמאַן, מיט אַ פֿראַנצויזיש בערדל און גאַלדענע פענסע, אַ טיפּישער אינטעליגענט; ער האָט אַריינגעלעגט די טומאה אין דער יראה: מיר זיינען געקומען דינען דער רעוואָלוציע, און וואָס קאָנען מיר טאָן אַף דער מלחמה?...

פֿון די ווייטערדיקע געשפרעכן האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז דער יונגערמאַן איז אַ פֿאַרקאָכטער „אַבאָראַנעץ“, פֿלעכאַנאָו'ס אַ היי-סער חסיד. אימיצער פֿון „אַטשערעד“ האָט אים בייסיק אויפֿ-מערקזאַם געמאַכט, אַז פֿאַר אַן „אַבאָראַנעץ“ פֿאַסט ניט צו האַלטן דרשות קעגן ניין אין מלחמה, צו וועלן זיך אַרויסדרייען פֿון מילי-טער־דינסט. דאַרויף האָט דער יונגערמאַן גאַרניט געענטפֿערט; ער האָט זיך בלוז אַ קרים געגעבן און מער קיין וואָרט ניט אויס-גערעדט...

פֿונקט פינף מינוט צו פיר האָט מען אונז מודיע געווען, אַז אַלע פֿאַליטישע עמיגראַנטן דאַרפֿן זיך פֿריער רעגיסטרירן גאַר אין אַן אַנדער פֿונקט, ערגעץ באַ קאַטערינער קאַנאַל, אין דער זעל-

בער געביידע, וואו ס'געפינט זיך די „קאָנטראָווערסע“, דאָס הייסט, די נייע רעוואָלוציאָנערע אַבראַנסע...

דאָס האָט אַרויסגערופֿן אַן אומצופֿרידנהייט צווישן עולם: אַ גאַנצן טאָג אָפֿגעהאַלטן אומזיסט און אומנישט, דאָס זיינען די נייע „רעוואָלוציאָנערע“ פֿאַראַנדקעס, אַז אָך און ווי... דער-הויפֿט האָבן זיך געקאַכט די פֿאַר אַמעריקאַנער חברים, און מען האָט זיי געדאַרפֿט דערמאַנען, אַז אין רוסלאַנד איז צייט גאַנץ ביליק...

מיר האָט די זאָך אויך פֿאַרדראָסן, דערצו האָט טאַקע גענו-מען שטאַרק נאָיען אין האַרצן פֿון הונגער, כּפֿרט נאָך, אַז דער פֿרישטיק איז בלוז באַשטאַנען פֿון אַ שטיקל שוואַרץ ברויט מיט ניט קיין גאָר זיסער גלאָז טיי. נאָר גאָרניט. דערפֿאַר וועל איך מאַרגן קאָנען אָפֿטאָן צוויי זאַכן מיט איינאַמאַל: פֿאַררעגיסטרירן זיך אלס מיליטערי־פֿעאיקער און אויך זיך דערוויסן אין דער „קאָנטראַ-רעווערסע“, צי מען האָט שוין אויסגעליידיקט די דינאַמיט פֿון מיין פֿאַנטאַזיע־פֿעדער.

אַזוי ווי צו דערגיין אַהיים דאַרף געדויערן אַרום צוויי שעה, און עסן ווילט זיך גאָר נישקשה'דיק, נעם איך אָן דעם פֿאַרשלאַג פֿון מיין באַגלייטער אַריינצוגיין אין אַ „טשאַינע“.

דאָס איז געווען ערגעץ אין אַ דונקעלן קעלער, פֿול מיט רויך פֿון מאַכאַרקע און מיט זידלעריי; דערביי האָבן די טישטיכער אַף די לאַנגע טישן געהאַט אַן אויסזען, ווי באַדעקט מיט אַ דיקן שיכט סאַזשע; אַלץ איז אָבער רעכט געוואָרן, ווען פֿאַר צוויי רובל האָט מען אונז דערלאַנגט צוויי פֿונט שוואַרץ ברויט מיט אַ גרויסן טשאַיניק געפֿאַרבטע קאָכיקע וואַסער און נאָך פֿאַר פֿופֿציק קאָפֿי-קעס עטלאַכע היבשע שטיקלאַך צוקער מיט פֿרישע שפּורן פֿון פֿאַרשוויצטע פינגער... צוזאַמען מיט מיין באַגלייטער האָבן איך געזופֿט פֿון אָפֿגעריבענעם טעצל דאָס קאָכיקע וואַסער, געביסן די טייניקע לוסטע ברויט און גאָר שטאַרק הנאה געהאַט...

„ברויט און פרייהיים“

איך בין ארויס פון דערהיים גאנץ פרי, כדי צו זיין איינער פון די ערשטע באם קאטערינער קאנאל.
 פעטראגראד האָט נאָך געדרעמלט אונטער אַ נידריקן כמאָר-
 נעם הימל. פּוסט זיינען געווען די גאסן. אַה זיי איז אלץ גע-
 לעגן אויסגעשפּרייט דער נעכטיקער נעכל; ער איז איצט געוואָרן
 שיטער, און דורך אים האָבן אַרויסגעשיינט, ווי פּאַרגליווערטע
 געשטאַלטן, די לאַנגע „אַטשערדן“, וואָס האָבן זיך אין אַ טיפּער
 שטילשווייגעניש געצויגן באַ די שפּייזקראַמען. קיין מענטש-
 לאַכער שאָרף האָט זיך ניט געהערט. שטום, ווי צוגעשמידט צו
 זייערע ערטער, זיינען געשטאַנען אפילו די מיליציאָנערן אַה די
 ראָגן און די וואַך-אַקראַטן באַ די רעגירונגס-געביידעס. אַ
 מאַדנע אומהיימלאַכקייט האָט געהערשט אומעטום. אלץ איז גע-
 ווען אזוי פרעמד, פול מיט רוגזע...

מיר איז ווידער אויסגעקומען דורכצוגיין פאַרביי דער נעווע.
 אירע ראַשינע וועלן האָבן זיך אָפּגעשפּיגלט מיט אַ טריב-מוטנעם
 גלאַנץ, ווי פון פאַררויכערט גלאַז, און פון דער דאָזיקער מוט-
 נעקייט האָבן אַרויסגעקוקט אזוי פאַרוואַגלט און וויסט, ווי איינ-
 זאַם פאַרבלאַנדזשעטע, עטלאַכע אָפּגעניצעוועטע באַרזשעס און
 פאַרעלטערטע דאַמפּערס, וואָס האָבן שווער געקרעכצט. ס'האַט זיך
 געדאַכט, אַז פון דער נעווע פאַרשפּרייט זיך דאָס די אומהיימ-
 לאַכקייט איבער די גאָסן, ווייעט די רוגזע, און פון איר תּהום
 שטייגן עס אַרויף די הימל-פאַרכמאַרעטקייט און דער נעכל.
 ניט ווייט האָב איך דערזען באַ אַ טעלעגראַף-סלופ אַ רעדל

מענטשן, עפעס אזעלכע פאראומערטע, פארזאָרנטע, אַקוראַט ווי די מוטנעקייט פון דער נעווע וואָלט זיי אויך ארומגענומען; זיי האָבן אלע אָנגעשטרענגט געקוקט אין איין ריכטונג, און אין זייערע באוועגונגען האָבן זיך געפילט א נערוועזקייט און אַן אומגעוילדיקייט... איך האָב זיך דערוואוסט, אַז דאָס וואַרט מען אַף אַ טראַמוויי, וואָס גייט גראָד צום קאַטערינער קאַנאַל.

אינער פון רעדל, אַ יונגער טשינאָוויסק, מיט אַן אויסגע־ צערט־געלן פנים, מיט טיפע גריבער אונטער די אויגן, האָט מיט אַמאָל איבערגעריסן די שטיִלקייט; ס'איז געווען צו מערקן, אַז ער פילט אַ באַדערפניש מיטצוטיילן עטוואָס די אַרומיקע. באַ־ טראַכטנדיק פריער זיינע שכנים, האָט ער גענומען דערציילן, מיט אַ כאַרכלענדיקער שטייב, אַז די מעשה וועגן סטרייט איז אַ ליגן. עס איז עפעס קאַליע געוואָרן אַף דער עלעקטרישער סטאַנציע, האָט עס געדויערט נעכטן אַ גאַנצן טאָג צו פאַרריכטן, דאַריבער זיינען די טראַמווייען ניט געגאַנגען, דאָס גאָר. וואָס פאַר אַן אומגליק עס זאָל ניט טרעפן — האָט ער ביז אַרויסגעזאָגט — וואַרפט מען אַרויף די שולד אַף די באַלשעוויקעס: מען מוז שטענדיק האָבן אַ שער לעזאַזל: באַם צאַר זיינען דאָס געווען די אידן, באַ קערענסקי'ן און צערעטעלי'ן — לענין און טראַצקי, אַן אַלטע געשיכטע...

— באַלשעוויקעס און זשידעס — האָט זיך אָפּגערופן אַן עלטערע פויערטע, פאַרוויקלט מיט אַ גרויער פאַטשיילע איבער'ן קאָפּ און האַלטנדיק אַ ליידיקן קאָשיק אין האַנט — וואָס איז דער חילוק? אַלע זיינען זיי שונאים פון מאַמע־רוסלאַנד...

— גערעכט, מומע'שי, גערעכט! — האָט אויסגעשריען אַ געזונטער קאַצאַפּ, רונד אָפּגעשוירן מיט שפּרינגעדיקע אויגן און אַ בלאַנדער כאַרד, אָנגעטאָן אין אַ וואַטאָון קאַמזוויל, וואָס פון אונטער אים איז אַראָפּגעהאַנגען אַ רויטע העמד — וואָס זיינען די באַלשעוויקעס, אויב ניט זשידעס? וואַרט, וואַרט, מומע'שי, מיר וועלן נאָך האָבן צו זינגען און צו זאָגן...

ארויסזאָגנדיק עס, האָט זיך דער קאָנפֿליקט פּילזייטיק אַרומ-
 געקומט, צו זען וואָס פאַר אַן איינדרוק זיינע ווערטער מאַכן.
 דער טשינאָוניק האָט אים דורכגעשטאַכן מיט זיין קראַנקן
 בליק: — וואָס, ס'געפעלט אייך ניט, האַ, באַ ניקאַלאַשקע'ן
 בעסער געווען? ס'בענקט זיך נאָך גרישקע ראַספּוטין? גענוג
 געפאַכט מיט דער נשמה, אַן עק, אַ סוף! — דערביי האָט ער
 זיך אזוי פּאַנאָנדערגעהוסט, אז ס'האָט זיך געדאַכט, אָט-אָט
 פּאַלט אים אַרויס די ברוסט, אויסבראַקנדיק פאַרבלוטונגע לייכע...
 דער עולם האָט געשוויגן; דאָס דאָזיגע שוויגן איז אָבער
 געווען ניט קיין געוויינלאַכס. אלעמענס פּנימ'ער האָבן זיך באַ-
 דעקט מיט אַ שוואַרצן שאָטן, און אַן עלטערע דאַמע, אָנגעמאַן
 אין טרויער, האָט זיך פּרום איבערגע'צלמ'ט. אימיצער האָט ווי
 אויסגעזופּצט: אָך, אָך, אַ צייט איז דאָס אָנגעקומען! ... אפּילו
 דער קאָנפּליקט האָט זיך געפּילט אומבאַקוועם; ער האָט זיך מיטן
 אַרבל אויסגעריבן דעם שטערן און זיך אָפּגעטיילט פון רעדל...
 ענדלאַך איז אָנגעקומען דער לאַנגדערוואַרטער טראַמוויי. מען
 האָט גלייך דערזען, אַז פּעטראָגראַד האָט זיך שוין אויסגעטשוכעט.
 דער וואַגאָן איז געווען אזוי געפאַקט, פאַרהאַנגען אזוי אַרום און
 אַרום מיט מענטשן, אַז אַ שפּילקע איז ניט געווען וואו אַהינצוטאַן.
 בלויז דער קאָנפּליקט און די פּויערטע האָבן אזוי קונציק גענומען
 אַרבעטן מיט די עלנבויגנס און מיט'ן גאַנצן קערפּער, אַז זיי האָבן
 אייניקע פּאַסאַזשירן אַראָפּגעשטופּט פון די טרעפּ און אַליין פאַר-
 כאַפט די ערטער. ס'האָט זיך דערהערט אַזא זידלעריי, אַז עס
 איז כמעט דערגאַנגען צו אַ געשלענג. די אַראָפּגעשטופּטע פּאַסאַ-
 זשירן האָבן זיך געראַנגלט מיט אלע כחות; נאָר ס'האָט ניט גע-
 האָלפּן: זיי זיינען פאַרבליבן מיט אונזער רעדל; לאַנג האָבן זיי
 זיך ניט געקאָנט באַרוהיקן; אלע האָבן זיי מיטגעפּילט און גע-
 געבן גערעכט, אפּילו די דאַמע אין טרויער. אַזא חוצפּה, אַזא
 פּרעכטייט! — האָט אויסגעשריען דער טשינאָוניק מיט שוים
 אַף די ליפּן, — אָט דאָס זיינען זיי, די כלבים, וואָס שימפּן די
 רעוואָלוציע, די באַלשעוויקעס. איך זאָג אייך, אָט דאָ, אין

נעווע, — האָט ער אָנגעוויזן מיט דער האַנט, — מיט אַ שטיין איבער'ן האַלז דאַרף מען זיי אריינשליידערן, וועט עס זיין אַ לערע פאר אַלע פון זייער גלייכן!... ער האָט אינגאַנצן געציטערט פון צאָרן און זיך נאָך שרעקלאכער פאַנאַנדערגעהוסט, ווי בעפאָר.

די דאַמע אין טרויער האָט זיך ווידער גענומען פרום צלמ'ען, און אַף איר קוקנדיק, האָבן דאָס זעלביג געטאָן אויך אַנדערע.

דער צווייטער טראַמוויי איז שוין ניט געווען אַזוי פול. מען האָט אָבער אויך געדאַרפט באַזיצן אַ באַזונדערע בריה'שקייט, כדי צו פאַרכאַפן אַן אָרט. דריי מאָל בין איך שוין באַלד געווען אינווייניק, און דריי מאָל האָט מען מיך אַרויסגעשטופט; איך האָב נאָך געדאַנקט גאָט, וואָס איך בין אַרויס מיט גאַנצע ביינער און אין דער שטיקעניש האָט מען ניט אויסגעליידיקט אַלע מינע קעשענעס...

איך האָב אָנגעהויבן צו פאַרשטיין, אַז קאַנען קריגן אין רוסיאָ לאַנד אַ פּלאַץ אין אַ טראַמוויי אָדער אַ צוג איז אַ ספּעציעלע מלאכה, וואָס פאָדערט איבונג. טאַקע דאָ אפ'ן אָרט האָט עס מיר דערקלערט אַ סאָלדאַט מיט אַ קלוגן פנים; מיט אַ שמייכל האָט ער מיר אַ זאָג געטאָן: „קענטיק, חבר, איר זייט נאָך אַ פּרייז. נאָר נישקשה, איר וועט מיט דער צייט כאַפן דעם שניט. היט אָבער שטענדיק די קעשענעס. דאָס איז דער וויכטיגסטער כלל, אין די הויזן האַלט גאָרניט, דער בוזים דאַרף זיין פאַרשפּילעט אַף אַלע קנעפּ, און די האַנט שטענדיק דאַרויף, נאָר אַזוי, אַז דער עלנבויגן זאָל זיין פּרייז.“ דאָס האָט אַרויסגעריפּן אין רעדל אַ גוטמוטיקן געלעכטער; מען האָט זיך גענומען וויצלן אפ'ן חשבון פון די נייע פאַראַנדקעס. אפילו דער קראַנקער טשינאַוויק, וואָס האָט געהאַט דעם זעלבן מזל, וואָס איך, האָט, לאַכנדיק, געזאָגט צום סאָלדאַט: „ל'עבון, חבר, איר זייט אַ גוטער לערער, ס'וואַלט ניט געשאַט, איר זאָלט געבן אַ פּאָר לעקציעס קערענסי'ן.“

— נאָר ניט לעני'ען! — האָט זיך אימיצער אָפּגערופּן.

— אַ, ניין, — האָט געענטפּערט גוטמוטיק דער טשינאַוויק.

— גאָט איז מיט אייך, יענער וועט שוין אליין זיין שמעטל באַ-
שטיין!...

אז ס'איז אָנגעקומען דער דריטער טראַמוויי, בין איך אריין
אין אַן אַמת'ן אַזאַרט; איך האָב שוין טאַקע גענומען כאַפּן דעם
שניט, ווי מען דאַרף אַרבעטן מיט עלנבוֹיגנס, מיט די פּיס,
מיט'ן קערפּער, ווי צו היטן די קעשענעס, נאָר אַלץ קיין ערפּאָלג
ניט געהאַט — דאָך אַ פּרייז!...

איך האָב דאָך געמוזט פּאַרטזעצן מיין שפּאַציר צו פּוס. נאָך
אַ נס, וואָס איך האָב געהאַט מיט זיך אַ פּאַר שטיקלאַך שוואַרץ
ברויט און צוקער אין אַ פּאַפּיר אין קעשענע; ווען ניט, וואָלט
איך ניט געהאַט קיין כּח צו דערגיין ביז'ן קאַטערינער קאַנאַל.

פאַר דער עצה צו נעמען מיט זיך צדהילדרך האָב איך צו
פאַרדאַנקען מיין פּריינט דראַבקינ'ען. ער, אַלס פּעטראַגראַדער
תּושב, האָט שוין געוואוסט, אז מען גייט ארויס פון דערהיים אינ-
דערפרי, נאָך צוליב אַן עסק אין אַ רעגירונגס-אַנשטאַלט, מוז מען
מקריב זיין אַמווייניקסטן אַ טאָג, איז ווען מ'זאָל עפעס ניט האָבן
מיט זיך, קאָן מען זיך נישקשה'דיק אויסהונגערן. געפּאָלגט האָב
איך דראַבקינ'ס עצה אויך צוליב דעם, וואָס איך האָב שוין צייט
געהאַט צו באַאָבאַכטן, אַז אין רוסלאַנד אַנטוויקלט זיך אַ וואָל-
פּישער אַפּעטיט, נאָרוואָס, עס נאָיעט שוין אין האַרצן...
אַפּנייענדיק עמלאַכע קוואַרטאַלן, האָב איך זיך טאַקע דער-
פּילט שטאַרק הונגערדיק.

אַף די גאַסן איז שוין גאַנץ לעבעדיק: מען גייט, מען לויפט,
מען פּאַרט; פּלוצלונג פּאַלט מיר איין זיך צוצוהערן צו דעם,
וועגן וואָס ס'רעדט דער עולם. ס'שטראַמען פּאַרביי גאַנץ עלע-
גאַנטע דאַמען, פּשוט'ע פּאָלקס-מענטשן, קינדער; איך טראָג זיך
מיטן שטראָם און מאַך אַ וויכטיקע אַנטדעקונג: אַלע געשפּרעכן,
פון גרויס און קליין, דרייען זיך אַרום איין פּונקט: עסן, שפּייז!
דאָס דאַכט זיך מיר ניט. איך הער דאָס גאַנץ דייטלאַך,
און קוק איך זיך איין אין די געזיכטער פון די דורכגייער, גיט
מיר אַ בלישטש אין די אויגן פון פּיל יענעס פייערל, וואָס ס'שיל-

דערט אזוי מייסטערהאפט קנוט האמסון אין זיין „הונגער“. עס שווימען מיר ארויף אין זכרון גאנצע סצענעס פונ'ם דאָזיקן בוך, וואָס איך האָב שוין געלייענט מיט יאָרן צוריק, און ס'נעמט מיר שרעקן דער געדאַנק, אז מיטאַמאָל זאָל איך אָט דאָס פייערל ניט דערזען אין מיין זונעלע'ס אויגעלאַך. האָט עס שוין ניט אַ שוין געטאָן פאַר מיר נעכטן פאַר'ן שלאָף? — וואַססט אויס אַ פּראַג-גע, און איך ווייס ניט, וואוהין איך גיי, וואָס טראַגט מיר; איך פיל מער ניט, אז פון אלץ קוקט אַראָפּ אַזאַ אומעט, וואָס שפּיגלט זיך אפילו אָפּ אין די בלאַסע שטראַלן פון דער זון.

קיין נעבל איז שוין ניטאָ. דער הימל איז אויסגעלייטערט, ער איז אזוי ווייט און הויך, דאָך איז דונקל, ניט ווי אין מיטן העלן טאָג, נאָר ווי אַ האַרבסט'יקן פאַרנאַכט, פאַרן זונענ-אונטערגאַנג, ווען אַ מרה-שחורה איז אויסגעגאַסן אומעטום; די בלאַסע זונענשטראַלן קאָנען ניט פאַרטרייבן די דאָזיקע מרה-שחורה, פאַרקערט, זיי מאַכן זי נאָך בולט'ער. אזוי איז איצט... איך טראַכט באַ זיך: פאַרוואָס ווייעט אָן פעטראַגראַד אַף מיר אַזאַ שטימונג? איך קאָן אָבער דאַרויף קיין ענטפער ניט געפינען, און אין האַרצן נאָיעט אלץ מער און שטאַרקער. אפּשר אַרײַנגיין אין אַ „טשאַינע“? איך דערמאָן זיך דאָס נעכטיקע שוואַרצע ברויט מיט'ן שמוציקן צוקער, ווי אזוי איך מיט מיין באַגלייטער האָבן עס הנאה געהאַט דערפון, און איך באַשליס באַ זיך טאַקע דאָ אַפ'ן גאַס אונטערצושפאַרן דאָס האַרץ; אַ „טשאַינע“ וועט נאָך פאַרנעמען צופיל צייט, איך וועל נאָך פאַר-שפעטיקן.

איך שטעל זיך אָבער פאַר, וואָס פאַר אַן איינדרוק עס וואָלט געמאַכט אין ניו יאָרק אַזאַ בילד: עס גייט איבער'ן גאַס אַ גאַנץ שוין געקליידעטער יונגעראַמ, אָננעטאָן אינגאַנצן זומערדיק, אין אַ פאַנאַמע, אַ ווייסן אַנצוג, ווייסע שיד, און קייט שוואַרץ ברויט, וואָס ער צופט פון קעשענע.

איך שלאָג זיך דאַריבער שטאַרק מיט דער דעה, צי איך זאָל עסן אַפ'ן גאַס. איך שעם זיך עפעס; מיר דאַכט זיך, אז

מ'וועט אף מיר קוקן, ווי אף אַ ווילדן; גיי איך ווייטער, שוין ניט טראַכטנדיק וועגן קיין שום זאַך, און מאַך נאָך אַן אַנטדעקונג: נאָר פילע פאַרבייגייער, אפילו פון אַ גאַנץ אינטעליגענטן אויסזען, טראַגן עפעס אונטער פון קעשענע אין מויל אַרין און קויען; איך באַמערק, אַז אַ סטודענט האַלט גאַנץ אָפן אין האַנט אַ שטיק ברויט און עסט. קיינער שיינקט אים קיין אויפמערקזאַמקייט ניט. קענטיק אַ געוויינלאַכע זאַך. דאָס גיט מיר צו קוראַזש, איך זאָל פּראַוון דעם מאַכל פון ברויט מיט צוקער; איך שלעפּ עס פאַרויכטיק און פאַרשטעלטערהייט פון קעשענע, אַז ס'זאָל זיך ניט וואַרפן אין די אויגן, דאָך ניט צוגעוואוינט...

נאָך דער דאָזיקער סעודה האָב איך זיך דערפילט אַביסל קרעפטיקער און אויפגעלייגטער; ס'האָט מיר שוין ניט אויסגעזען אַליץ אַזוי פאַראומערט און פאַרזאָרגט; מיינע געדאַנקען זיינען שוין אויך ניט געווען אַזעלכע אומעטיקע. צוהערנדיק זיך איצט צו די געשפּרעכן פון עולם אַפ'ן גאַס, האָב איך דערפאַרן, אַז אויסער וועגן עסן און שפייז רעדט מען אויך וועגן דער רעוואָלוציע; און איך האָב גענומען ערשט ריכטיק פאַרשטיין די אמת'ע באַ-דייטונג פון דעם שלאָג-וואָרט „ברויט און פרייהייט“. איך האָב דערזען, אַז מיט אָט דעם לאָזונג איז פול די גאַנצע פּעטראָגראַדער לופט; ער שיינט אַרויס פון די פענסטער, פון די ווענט, פון די פּאַנעל, וואָס פלאַטערן איבער אַלע געזעלשאַפטלאַכע געביידעס, אפילו פון אויטאָמאָבילן און וועגענער.

אָט דערמאָגן זיך קלאַנגען פון אַ מיליטער-אַרקעסטער, אַזעל-כע הילכיקע און אימפעטיקע; אין זיי הערט זיך דער שווערער פּוס-גאַנג פון אַ גאַנצער מחנה. וואָס-זשע רעדן די קלאַנגען? „ברויט און פרייהייט!“

ס'ווייזט זיך אַרויס, אַז איך בין באַ אַ קאַזאַרמע, אַן אַלמע רוישישע קאַזאַרמע. אויסגעבראַכענע שויבן, דורכגעלעכערטע ווענט, אָפּגעריסענע שטיקער דאַך, צעברענטע טירן, — לעבעדיקע שפורן פון אַ בלוטיקן קאַמף; און פון אָט דער חורבה, מיט די פאַרזשאַ-

ווערמע אייזערנע גראמעס, שפילט דאָס אַרויס דער אָרקעסטער
 דאָס ליד פון דער רעוואָלוציע...

אַ פאַטרוֹל לָאָזט מיך ניט צוגיין נאָנט: פאַרבאָטן! גיי איך
 אַריבער אפ'ן צווייטן טראָטואַר און קוק אַלץ מיט אַ יראַת הכבוד
 אַח דער קאַזאַרמע: זי איז מיר אַ סימבאָל פון ניי רוסלאַנד...

אין רעגיסטריר-פונקט.

דער רעגיסטריר-פונקט אפ'ן קאטערינער קאנאל האָט זיך געפונען אין אַן אלטער צוויי-שטאָקיקער הויז מיט צעשטענע ווענט. קיין איין גאנצע שויב איז אין איר ניט געווען. דאָס זעלבע האָט זיך געוואָרפן שטארק אין די אויגן אויך אין די איבעריקע הייזער. די טראַטואַרן פון ביידע זייטן גאָס זיינען געווען פול מיט שטיקלאך גלאָז, וואָס האָבן מיט אַ גרילצעריי זיך געבראַכן אונטער די פיס. באַס אויסגליטשן זיך איז געווען אַ געפאַר גוט צו צעבלומיקן זיך, און ס'האָבן טאַקע ניט געפעלט קיין קרבנות. דעריבער איז באַס אריינגאַנג, אַף די צוויי אייר-זערנע קאָלאָנעס, געהאַנגען אַ וואַרנונג פון האַנט-אַרבעט מיט גרויסע אותיות: „היט זיך, ווי איר טרעט!“

דער פּאַטרוֹל האָט דערציילט, אַז דאָ איז פּאַרגעקומען איינע פון די גרעסטע שלאַכטן אין דער צייט פון דעם נאָר וואָס דער-שטיקטן באַלשעוויסטישן אויפשטאַנד; אַ מחנה מאַטראָסן איז באַפאַלן די „קאָנטראַזוועדקע“ און צעבראַכן אַלץ אינעווייניק; הויז דעם האָט מען געשאָסן אַהער פון דער געווע, וואָס איז פון דאַנען נאָנט. דאָס האָט געשאָסן די באַרימטע קריגס-שיף „אוּר-ראַרע“, וואָס איז געקומען צו הילף די באַלשעוויקעס פון קראַנט-שטאַט.

דער פּאַטרוֹל האָט עס דערציילט זייער גלייכנילטיק, און מען האָט בשום אופן באַ אים ניט געקענט דערגיין אַף וועמעס זייט ער איז: פון די באַלשעוויקעס אָדער פון קערענסקי; ער פלעגט זיך זייער געשיקט ארויסדרויען צו געבן אַן ענטפער אַף אַט דער פּראַגע.

אן עולם איז דאָ געשטאַנען אַ פאַרשיידנאַרטיקער — מענער און פרויען מיט קינדער, אפילו צוויי מאָנאַכן. דאָס זיינען אַליץ געווען פּאָליטישע עמיגראַנטן. אַלע, אָן אונטערשייד פון געדשעכט, האָבן זיך אָפּיציעל געמוזט מעלדן. דער פאַרהער איז געוועזן דער זעלבער, וואָס אפ'ן גרענעץ. — די זעלבע פראַגן, די זעלבע פראַצעדור.

אַ יונגער יונקער האָט געהאַלטן באַם אריינגאַנג די פראַגע ליסטן, וואָס זיינען איבערגעשיקט געוואָרן פון גרענעץ, און לויט זיי אויסגערופן באַ די נעמען. דאָס האָט דערוועקט אַ פראַקטעסט, וואָס מען פאַרשאַפט מענטשן ארויסגעוואָרפענע טרחה, ווען מען האָט שוין וועגן זיי סיי ווי סיי די נויטיקע ידיעות. דער יונקער האָט זיך פאַרענטפערט, אַז דאָס איז ניט זיין שולד, — ס'איז אַ באַפעל פון אויבן, מוז מען זיך אונטערוואַרפן.

איינער פון די מאָנאַכן האָט זיך אָפּגערופן: „וואָס מיר באַ פעל, זאָגט פשוט, מען דאַרף באַזאָרגן אַ כאַפּטע דאַרמאַזיעדניקעס, זוכט מען פאַר זיי אויס באַשעפטיקונג פון אונטער דער ערד. נישקשה, אַ רעוואָלוציאַנערע רעגירונג האָט געמעגט זיין שפּאַר רעוודיקער.“ דער גאַנצער עולם איז מיט אים מסכים געווען.

מען האָט זיך פאַראינטערעסירט, ווי קומען מאָנאַכן צווישן פּאָליטישע עמיגראַנטן, זיי האָבן אָבער אַליין וועגן זיך גאָר ניט געוואָלט דערצוויילן; זיי האָבן מער ניט דערקלערט, אַז זיי זיינען סאַציאַליסטן-רעוואָלוציאַנערן און קומען פון פראַנקרייך. פון אַנדערע חברים, וואָס זיינען געפאָרן צוזאַמען מיט זיי פון פאַריז, האָט מען זיך דערוואוסט, אַז די מאָנאַכן זיינען דעם באַרימטן איליאָדאָר'ס אָנהיינגער און האָבן צוזאַמען מיט'ן לעצטן געמוזט פאַרלאָזן באַם צער רוסלאַנד צוליב זייער געגנערשאַפט צו ראַס-פּוטינ'ען. אין עמיגראַציע האָבן זיי זייער פיל געליענט און זיינען טאַקע געוואָרן אויפריכטיקע סאַציאַליסטן; מיט זייערע אָפּגעטראַגענע מאָנאַכן-קליידער ווילן זיי זיך בשום אופן ניט שיידן, ווייל זיי קענען דערמיט האָבן אַ גרעסערע ווירקונג אפ'ן פּאָלק, וואָס גלויבט שטאַרק הייליקע: זיי זיינען מלאַ רציחה

אז איליאדאָר'ן, וואָס ער האָט זיך אָנגעטאָן ציוויל. דורך דעם — טענה'ן זיי — וועט ער אַ סך פארלירן פון זיין ווירקונג; אז איליאדאָר איז אַן אמת'ער פריינד פון דער רעוואלוציע, דערין צוויפלען זיי ניט.

עס האָט זיך גראָד געמאכט, אז מיך האָט מען אויסגערופן צוזאמען מיט די מאַנאָכן.

מיר זיינען אריינגעגאנגען אין אַ גרויסן צימער, וואו ס'איז געשטאנען אַ לאַנגער צעבראָכענער טיש מיט אַ פּאָר צעבראָכענע ביינק; ס'האָט אין אים שטאַרק געשמעקט מיט טיטון-רויך און מיט מענטשן-שווייס. די אָביטשעס פון די ווענט זיינען געהאַנגען שטיקערווייז. דער גרויסער קאַכל-אויבן איז געווען פול מיט לעכער. אַפ'ן פּאָדלאַגע האָבן זיך געוואַלגערט בערג צוגעברענטע פּאַפיר. צעברענט איז ערטערווייז אויך געווען די סטעליע. אַן אמת'ער חורבן ארום און אַרום. מיט'ן דאָזיקן חורבן האָבן אויך האַרמאָנירט די אָריס-געקליידטע סאָלאַטן באַס טיש. זייערע פּאַנימ'ער זיינען געווען עפעס אַזעלכע פאַרפּינסטערטע; דערצו נאָך איז דאָס איינציקע פענסטער אין צימער ארויס צו אַ הינטער-וואַנט אין הויף, האָט דאָס שוואַך-ברענענדיקע עלעקטרישע לעמפל דעם חרוב'ן אויסגען נאָך פאַרשטאַרקט...

איינער, דער עלטסטער, וואָס איז געוועסן אויבנאָן, האָט אונז אַלעמען דערלאַנגט די האַנט און געבעטן העפלאַך זיך זעצן.

ווען ער האָט דערזען די מאַנאָכן, איז ער ווי איבעראַשט געוואָרן: אויך פּאָליטישע עמיגראַנטן? — האָט ער אַ פּרעג געטאָן. ווען יענע האָבן נאָך זיינע איבעריקע פּראַגן דערקלערט, אז זיי זיינען סאָציאַליסטן-רעוואַלוציאָנערן, האָט ער זיך דורכ-געקוקט באַדייטונגספול מיט זיינע איבעריקע מיטאַרבעטער; די לעצטע האָבן די אויגן ניט אַראַפּגענומען פון די מאַנאָכן, באַ טראַכט זיי מיט אַ באַזונדער ערפורכט. מען האָט באַמערקט, אז ס'ווילט זיך זיי זייער שטאַרק פאַרפירן אַ געשפּרעך מיט די עלטענע באַזוכער.

די ריי איז דערנאנגען צו מיר. איך האָב אויסגעפילט אלע פאָרמאָליטעטן, און דער עלטסטער האָט אונז אַלעמען דריי דער-קלערט, אז ניט שפעטער, ווי דעם 19טן יולי מוזן מיר זיך שטעלן צום „פּריזיוו“; אַלס פּאָליטישע עמיגראַנטן מאַכט מען אונז אַ נדחה אַף אומגעפער דריי וואָכן, כדי צו בריינגען אין אָרדנונג אַלע געשעפטן און באַזאָרגן די פּאַמיליעס, אויב אַזעלכע זיינען דאָ. דערביי האָט דער עלטסטער גענומען רעכענען אויף אַ גרויסן „טשאַט“, וואָס איז געלעגן נעבן אים, וויפיל פון אונז אַלעמען קומט צוזאַמען פאַר הערב־מאַרקעס. די סומע האָט, דאַכט זיך, באַטראַפן גאַנצע דריי רובל מיט פינף און זיבעציק קאָפּיקעס... שוין לאַנג ניט געזען קיין „טשאַט“ — האָבן זיך ביידע מאַנאַכן אָפּגערופן מיט אַמאָל. — אַן אַמת'ע רוסישע דערפינר־דונג, פונקט ווי דער סאַמאָואַר. — אַ גוט פּאָלק אונזערס, — האָט איינער פון זיי שוין אַרויסגערעדט מיט אַן אַמת גלח'ישן טאָן, — אַ פעאַיק פּאָלק, נאָר פאַרנרעכט, פינסטער, אָפּגעשטאַנען... „נישקשה, פעטערלאַך, — האָט זיך אָפּגערופן אַ סאָלדאַט באַם טיש—די רעוואָלוציע וועט עס אויסמענטשלען, און מאַמע־רוסלאַנד וועט נאָך ווויזען, וואָס זי קען; אַ סוף צו די פינר־סטערע צייטן פון די ראַמאַנאָווס, פון די ראַס . . . — ער האָט זיך אין מיטן אָפּגעהאַקט. אַ צווייטער סאָלדאַט האָט אים אונז טערגעכאַפט: זאָג, שעם זיך ניט, האָב ניט קיין מוראַ, טאַקע אין מאַנאַכן־קליידער, נאָר חברים, סאַציאַליסטן, יא: אַ סוף צו די פינסטערע צייטן פון די ראַמאַנאָווס, פון די ראַספּוטיןס... — כאַ, כאַ, כאַ — האָבן זיך ביידע מאַנאַכן פאַנאַנדער געלאַכט, און איצט האָבן זיך דערזען, ווי ווייט ענלאַך זיי זיינען איינער אַפ'ן צווייטן, אַן אַמת'ער צוויילינג, מיט די פּנימ'ער, מיט דער שטים — פאַר אונז האָט מען מוראַ צו שימפן גרישקע'ן, אַ פּיינער ווייז, כ'לעבן; כּף הקל זאָל ער זיך קייקלען, דער אויס' וואורף, דער ניאורף. האָט איר דען אַ ידיעה, וויפיל אומגליקן ער האָט עס געבראַכט אַף אונזער פּאָלק; אין אַלץ, אין דער מלחמה, אין אַלע צרות, וואָס דאָס לאַנד שטייט אויס, איז ער, ער, גרישקע,

שולדיק. איר מיינט, ניקאלאי איז געוועזן צאר? הויבט זיך ניט אָן, גרישקע, גרישקע, אָט ווער ס'האָט געבאלעכטעוועט, ווער עס האָט געשיקט צו דער שחיטה מיליאָנען ברידער אונזערע, ווער עס האָט אָנגעפילט די טורמעס מיט די בעסטע מענטשן... דאָס, וואָס די מאַנאָכן האָבן דערציילט, איז קיין ניס פאַר קיינעם ניט געווען; ס'איז אָבער אָנגענעם געווען צו הערן, מיט וואָס פאַר אַן אַנטריסטונג זיי ריידן; זייער שפּראַך האָט עפעס מיט אַמאָל באַקומען אַ ביבלישן קאָלאָריט; זיי האָבן אָנגעהויבן צו שיטן מיט פּסוקים פון עוואַנגעל, פון תנ"ך, מיט ציטאַטן פון מאַרקס'ן און באַקונינ'ען, דערציילן מעשיות וועגן די אַמאָליקע נאַראָדניקעס; אין דעם אַלעם איז ניט געווען קיין סדר, קיין אויסגעהאַלטנקייט; ס'האָט זיך באַקומען אַ מיש-מאַש פון באַד גריפּן, פון וועלט־אַנשוואַונגען; אַלע סאָלדאַטן מיט'ן עלטסטן בראַש זיינען אָבער געזעסן פאַרגאַפּט, אַקוראַט ווי פאַר זיי וואָלט זיך אַנטדעקט אַ נייע תּורה; זיי האָבן פּשוט געשלאָנגען יעדן וואָרט און זיך גאָר אינגאַנצן פאַרגעסן, אַז ס'איז שוין ניט פרי, און אַפ'ן גאַס וואַרטן נאָך אזוי פיל באַזוכער...

די ערשטע, וואָס האָבן זיך געכאַפּט פאַר דעם, זיינען טאַקע געווען די מאַנאָכן. "פאַרדערט זיך, חברים — האָבן זיי באַ- מערקט, — אַן עולה, אַן עולה, צוליב אונז וואַרט עס דער עולם אומזיסט". זיי האָבן זיך אַף גיך אָפּגעזעגנט. די סאָלדאַטן האָבן זיך אַלע אויפּגעהויבן פון די ערטער, געדריקט אונז די הענט און באַגלייט אונז מיט אַ פּריינטלאַכן שמויכל ביז די טרעפּ.

איך האָב גענומען פאַרשטיין פאַר וואָס די מאַנאָכן ווילן זיך ניט צעשיידן מיט זייערע קליידער. די באַציאָנונג צו זיי פון די סאָלדאַטן, וואָס זיינען שוין מער אַדער ווייניקער באַוואוסטזיניקע רעוואָלוציאָנערן, האָט קלאָר באַוויזן, וואָס פאַר אַ רעוואָלוציע דאָס פּאַלק דאַרף נאָך דורכמאַכן אין זיין גאַנצער פּסיכאָלאָגיע, כדי זיך צו באַפרייען פון אַלע אַבערגלויבענישן. פון דעם היפּנאָז פאַר הייליקע...

דער עולם דרויסן איז שוין טאקע געוואָרן אומגעדולדיק.
 נאָר די מאַנאַכן האָבן אים באַרואַיקט: אונזער שולד, חברים,
 אונזערע — האָבן זיי זיך פאַרענטפערט — געכאַפט אַביסל אַ
 שמועס, נאָר קיין אומגליק ניט, פעלט דען אין רוסלאַנד — האָבן
 זיי מיט אַ שמיכל צוגעגעבן — צייט? ס'איז דאָ איבער גענוג.
 וועט מען היינט ניט פאַררעגיסטרירן, וועט מען אייך הייסן
 קומען מאַרגן, איבערמאָרגן, איבעראַכטאָג. מיר, רוסישע מענטשן,
 זיינען געדולדיג. אַט האָבן מיר אויך געדולדיק געוואַרט אַף
 דער רעוואָלוציע. וואָס זשע איז די איילעניש? ... אַי, חברים,
 חברים, אויסלאַנד, מערב אייראָפּע האָט אונז איבערגעפירט...
 — צו שפּעט איבערגעפירט — רופּט זיך אַפּ איינער פּון
 עולם.

— דערפאַר וועלן מיר גיך איבערפירן אייראָפּע — ענט-
 פערט אַ צווייטער.

— דאָס רעדט אַ באַלשעוויק, — הערט זיך אַ שטימ.
 — און איר זייט אַ סאָציאַל־פאַררעטער, — שרייט אימיר
 צער אויס, און עס אנטוויקלט זיך מיט אַמאָל אַזא הייסער ויכוח,
 אַז עס ווערט ארום אַ טומל, וואָס מען קען זיך בשום אופן ניט
 פאַנאַנדערקלייבן וועגן וואָס ס'האַנדלט זיך.

ס'פאַלט ווידער אויס אַפ'ן גורל פון די מאַנאַכן צו באַרד
 איקן די אויפגערגטע געמיטער; „ניט געקריגט זיך, ניט געד
 אַמפערט זיך, חברים — זאָגן זיי מוסר — באַלשעוויקעס, מעני-
 שעוויקעס, סאָציאַליסטן, אַנאַרכיסטן, וואָס איז דער אונטער-
 שייד? אַלע ווילן דאָך דאָס גליק פון פאַלקס, זיינען שונאים
 פון טיראַנען און דעספּאָטן, דאַרף מען אַרבעטן פאַר דער רעוואָד
 לוציע. דערפירן זי ביז'ן פּולסטן זיג, וועט זיך שוין דאָס פאַלקס
 צעטיילן מיט דער ירושה"...

זייערע רייד ווירקן, און ס'ווערט ווידער שלום...
 דער יונקער שרייט אויס: ווער ס'דאַרף אין דער דריטער
 אָפטיילונג, דאַרף וואַרטן נאָך אַ שעה, דער נאַטשאַליניק וועט
 דימאָלט אַלעמען אויפנעמען...

אין „קאנטראוועדקע“.

איך ווייס שוין, אז די אויפגעלעבטע דריטע אָפטיילונג איז די נייע „אַכראַנקע“, אָדער ווי מען רופט זי „קאָנטראַוועדקע“, האָב איך קיין ברירה ניט און מוז בלייבן וואַרטן. אַלץ בעסער, ווי פּטר'ן מאָרגן ווידער אַ טאָג.

וואָס טוט מען אָבער מיט'ן אַפעטיט? גראָד, ווען מען דאַרף אים ניט, איז שקאַצ'ל דאָ. ער קומט אזוי אומדערוואַרט, און נעמט אזוי צופֿן באַם האַרצן, אז מען האַלט זיך קוים אַף די פּיס...

איך נעם שפּאַצירן איבער די שטיקער גלאָז. ס'איז ניט זייער קיין אַנגענעמער שפּאַציר, נאָר וואָס טוט מען ניט, כדי צו שטילן דעם הונגער? אין עק גאָס זע איך ווידער פאַר זיך די נעווע; זי איז שוין אזאַ רואיקע, ברייטע, דורכזיכטיקע; איין פּראָם קומט צו גיין, דער צווייטער גייט אוועק; זייערע מאַסטן מיט די רויטע פענדלאַך אַף די שפיצן שפיגלען זיך אזוי דייט-לאַך אָפּ אין וואַסער; ס'שפיגלען זיך אויך אָפּ די פּאַסאַזשירן מיט די קעפּ אַראָפּ. דאָס אַלץ ציט צו מיין אויפּמערקזאַמקייט, און איך בין זיך אין געדאַנק משער, אז אָט אין דעם אָרט צווישן ביידע פּראָמען, וואָס לאָזן איבער נאָך זיך לאַנגע וועלן-שלאַנגען, האָט געמוזט שטיין די „אָוראַרע“ און שיסן גלייך אַף דער „קאָנטראַוועדקע“. פאַר וואָס מוז דוקא דאָס זיין דער אָרט, ווייס איך ניט. אזוי איז מיר איינגעפאַלן. אפּשר איז דאָס צוליב דעם, וואָס דאָ טוקעט זיך אזוי חנ'דלדיק די זון? איך

דערמאן זיך אנדערעיוו'ס, „דער וועג פון די רויטע פאָנען“: אַ חנ'לדיקע זון און אַ ברייט־דורכזיכטיקע נעווע; זיי גיסן זיך צענויף אין נשמה פון פאָלק; ס'פאסט, אז דאָ זאָל שייסן די „אוראַרע“...

וואָס איז מיט מיר היינט? וואָס פלאַנטערט זיך מיר אַלין אין קאָפּ?

איך קוק אַפ'ן זייגער: נאָך אַ האַלבע שעה. ווען, דהיינו, — גיב איך אַ קלער באַ זיך, — אַ מאַטראָס פון „אוראַרע“ זאָל מיר איצט דערזען מיט'ן גאָלדענעם זייגער אין האַנט, וואָס וואַלט ער געזאָגט: „ברוזשוי“. בין איך דען ניט טאקע אַ „ברוזשוי“, אַן עכטער „ברוזשוי“? נאָר עפעס, קריכט מיר שוין אין קאָפּ די אַכילה...

מען דארף גיין צוריק...

אַר יענער זייט גאס באַ אַ הילצערנעם פארקן, פונקט אַנט־קעגן דעם רעגיסטרי־פונקט, זע איך זיצנדיק אַר אַ הילצערנעם קאסטן אַ יונגע פרוי מיט צוויי קינדער. איך הער, זיי ריידן צווישן זיך פראַנצויזיש, און באַמערק, אז זיי עסן עפעס אַלע פון אַ ווייסן פאַפיר. איך בין זיי פשוט מקנא, און וויל שוין אַוועקגיין אין אַן אנדער ריכטונג, מיט אַמאָל דערהער איך אַן אויסגעשריי פול מיט פאַרוואַנדערונג: גינזבורג!

גינזבורג! — מיין נאָמען, וואָס איך בין אַר אים געווען פאַרשיקט אין סיביר. שוין לאַנג פאַרגעסן, אז איך האָב אַמאָל אַזוי געהייסן, פאַרגעסן אויך פילע אנדערע נעמען, און איצט הער איך ווידער אַן אָפּקלאַנג פון יענע, יענע צייטן...

איך דערקען גלייך די, וואָס רופט מיך אַזוי: יא, דאָס איז זי, בערטע, די יונגע אידישע מיידל פון האָרקע, נאָך כמעט אַ קינד, וואָס איז געווען פאַרשיקט פון באַסו פאַר באַלאַנגען צום „בונד“. איך דערקאָן זי בלוז אַן די אויגן, ווייל איך זע פאַר זיך שוין כמעט אַ מיטל־יעריקע פרוי אַפילו מיט גרויע האָר; אויגנטלאַך זיינען די אויגן אויך ניט די זעלבע, אויסגעלאָשן,

נאָר עס פילט זיך אַ שפור פון אַלטן גלאַנץ. וואָלט איך זי גער טראָפן אַנדערש וואו, אזוי אין גאָס, וואָלט איך זי ניט דערקענט. זי מיך? אויך ניט. ניטאָ דער אַמאָליקער גינזבורג. אויך די אויגן, בלוז די אויגן דערמאָנען אים אַביסל...

איינציטיק אַן אַנגענעמע און שווערע באַגעגעניש. דער געשפרעך קלעפט זיך ניט. די צוויי שיינע קינדערלאַך זיינען אזוי פאַרטאָן אין ברויט מיט די אייער, אַז זיי ווערן אַף אונז קיין אויפמערקזאַמקייט ניט. זיי, קענטיק, געפעלט גלאַט דער „פּיקניק“. קוקנדיק אַף זיי, אַף זייערע קיילעכדיקע פּנימ'לאַך מיט די ח'גריבלאָך, אַף די לעבעדיקע שוואַרצע אויגלאַך, דערזע איך פאַר זיך די זעלבע בערטע, וואָס איך האָב געקענט מיט ע'לף יאָר צוריק. וויפיל הערצער פון פאַרשיקטע האָבן עס דעמאָלט די דאָזיקע ח'גריבלאָך און שוואַרצע אויגן פאַרוואַנדעט? די גאַנצע קאָלאָניע איז דאָך אין דער יונגער האָרקער מיידל געווען פאַרליבט. זי איז געווען דער צענטער; אָן איר וואָלט אין פאַר-וואָרפן ווייט-ווייטן סיבירער שטעטל, אָן קיין שום פאַרבינדונג מיט דער גרויסער וועלט, מיט נאָענטע פריינט, אָן ביכער, גע-וועזן דאָס לעבן אזוי לאַנגווייליק, אזוי פּוסט. און איצט? ס'שטייט פאַר מיר אַ מאַמע פון צוויי קינדער, אַ גאַנץ דיקלאַכע, מיט אַ סך קנייטשן אַפ'ן גרויסן שטערן און באַם קליינעם מויל, וואָס זאָגן עדות אַף אַ סך, אַ סך איבערלעבונגען...

דערציילן וועגן אונזער לעבן פאַר די אַלע יאָרן? ניין, ס'וואָלט זיך ניט. אין גרוינט גענומען זיינען מיר דאָך פרעמדע איינע די אַנדערע; יעדער פון אונז האָט דורכגעמאַכט זיין אייגענעם וועג; איך בין דער אַלטער בונדיסט, מיט'ן זעלבן גלויבן אין די אַלטע אידעאַלן; זי אַן אַנאַרכיסטקע, וואָס האַסט סאָציאַל-דעמאָקראַטן. וואָס זשע קען זיין געמיינשאַפטלאַכס צווישן אונז? די עראַינערונגען וועגן דער פאַרגאַנגענהייט? נאָר אַך און וויי, ווען מענטשן בינדט צענויף בלוז די פאַרגאַנג-גענהייט. דאָס באַווייזט, אַז ס'איז שוין ניטאָ קיין אָנהאַלט אין דער געגנוואַרט און קיין אויסזיכט אַף דער צוקונפט. און אַ

לעבן, א גרויס, ברויזיק לעבן, איז דאך פאראויס, א ניי לעבן, איז אויס מיט'ן עבר!...

איך בין געקומען אה א האלבער שעה שפעטער אין „קאנטר-ראוועדקע“; ס'האט מיר אבער אפגעגליקט, וואס איך האב ניט פארשפעטיקט.

דאס איז געווען א גאנץ געמיטלאכער צימער, שוין מעב-לירט, מיט א ספעציעל אפגעצאמטן ארט פאר די באזוכער. אה די ווענט איז געהאנגען א גאנצע רייע פארארדנונגען, וואס מען טאר מיט זיך פירן דורכ'ן גרעניץ, און וואס ס'ווערט קאנפסי-קירט. צווישן די פארבאטענע זאכן זיינען געווען דיק אונטער-געשטראכן פאנטאן-פערערס...

קיין צעשטערונג אין צימער האט זיך ניט געפילט, אויסער די אויסגעבראכענע שוויבן, וואס דורך זיי האט אביסל געבלאזן. אָנגעשפארט אָן גראַטע איז געשטאנען אַן עלטערער רוס, לויט'ן אויסזען, א גוטבאזיצער, אן אדעליקער, מיט א יונגער טאכטער. זיי האבן איינגע'טענה'ט מיט א טשינאוויניק, אז מען זאל זיי צוריקערן דעם „ברוינינג“, וואס מען האט בא זיי צוגע-נומען אפ'ן פינלענדישן גרענעץ.

— איך בין ניט קיין קאנטררעוואָלוציאָנער — האָט זיך געבעטן דער רוס — נאָר אַן אַלטער נאַרדאָוואָליעז; די רעוואָ-לוציע איז געוועזן מיין טרוים. צוליב דעם האָב איך ניט ווייניק געליטן אין מיין לעבן. ווי זשע קענט איר ביי מיר צונעמען די לעצטע אַנדיינקונג פון מיין איינציקן זון, וואָס איז אומגעקומען אַה קאַטאָרגע? — טרערן זיינען אים געשטאנען אין די אויגן — גלויבט איר מיר ניט, קענט איר זיך אָנפּרעגן אַה מיר באַ זא-רודניץ, באַ פּלעכאַנאָו'ן, ביי צענדליקע אַנדערע באַרימטע פּער-זענליכקייטן.

דער טשינאוויניק מיט א פנים, וואס האט אויסגערדיקט א מאַנדע טעמפּקייט, האָט אָבער געהאַט איין ענטפּער: מען קען ניט, לייענט די פארארדנונג אה דער וואנט, וועט איר זען. די טאכטער האט אלץ געשעפטשעט: קאליעס רעוואָלווער,

קאליעס רעוואָלווער! און געקוקט מיט אַזעלכע גרויסע, בעמני-דיקע אויגן אַפ'ן טשינגאָוויק, אַפּעלירט צו זיין רעוואָלוציאָנערן געוויסן. יענער האָט זיך אָבער פּאַרנאָבן אין זיינע פּאַפּירן, אַזוי ווי ניט אים מיינט מען דאָס.

דער פּאָטער האָט באַראַיקט די טאָכטער, און ענדליך אַרויסגערעדט דורך פאַרשטשעמעטע ציין: „אַן אַלטער אָכראַניק, האָט ניט קיין געוויסן!“ באַם אַרויסגיין האָט ער אַזאַ קלאַפּ געמאָן מיט דער טיר, אַז די ווענט האָבן אויפגעטרייסלט...

דער טשינגאָוויק איז אָבער אַלץ געזעסן אַף זיין אָרט, איינ-גענאָבן אין זיינע פּאַפּירן. קאָנטיק, ער איז שוין געוואוינט געווען צו אַזעלכע סצענעס...

איך האָב געוואַרט עטלאַכע מינוט, מיינענדיק, אַז דער טשינגאָוויק וועט מיך באַמערקן. אייגנטלאַך האָב איך באַ זיך באַשלאָסן, אַז מיין טרחה איז אומזיסט: איך וועל מיין פּאָנ-טאַן-פּעדער ניט באַקומען צוריק, הנם מען האָט מיר פאַרשפּראַכן אַפ'ן גרענעץ צוריקקערן. פּראַוווּן זיך שאַדט אָבער ניט.

איך האָב פאַרשטאַנען, אַז וואַרטן אַף איידלקייט איז ניטאָ וואָס, האָב איך זיך אַליין געווענדט צום טשינגאָוויק; ער האָט אַף מיר אויפגעהויבן זיינע גלעזערנע אויגן, און איך האָב טאַקע גלייך אין זיי דערפילט אַן אַלטן צאַרישן אָכראַניק.

דער טשינגאָוויק האָט מיך אויסגעהערט און גלייך פון טיש-קעסטל אַרויסגענומען מיין פּאַנטאַן-פּעדער. איז דאָס אייערע? — האָט ער געפרעגט — אַזאַ גרויסע פּעדער האָב איך נאָך ניט געזען. אַ מתנה מסתמא, האַ?

איך ענטפער אים און דערצייל אים וועגען דער הבטחה, וואָס איך האָב באַקומען אַפ'ן גרענעץ; ער ווייזט מיר אָבער אַן סאַלט אַף דער פאַראַרדונג: לייענט!

דאָס פירט מיך אַרויס פון געדולד. ווער איז דאָ דער נאָ-טשאַלניק? — פרעג איך באַ אים ביז. ער קוקט אַף מיר גיט און ברומט אַרויס: דער נאַטשאַלניק איז ניטאָ, ס'וועט

איך גאָר ניט העלפן, אַ וואַזשנע שטיק! — שפּילט ער זיך מיט דער פּעדער אין האַנט, אַזוי ווי ער וואָלט זיך מיט מיר גערייצט. איך ווער אויפגעבראַכט און האַלט שוין באַ דערלאַנגען אים אַ נאָב. נאָר פּלוצלונג גייט אַרויס פון קאָרידאָר אַ נידעריק רונד אָפּגעגעסן מענטש, מיט קיילעכדיקע באַקן און כיטרע לויפנדיקע אויגן. ער איז געווען אָנגעטאָן מעשה פּראַנט, מיט אַ גרויסן דימענט אין האַלס און דימענטענע רינגען אַפּ די הענט. אָן דעם ציטער, וואו ס'גייט דער טשינאָוויק, פאַרשטיי איך, אז דאָס איז דער נאַטשאַלניק.

איך ווענד זיך צו אים מיט מיון בקשה, ווייז אים מיינע קאָרעספּאָנדענטן-קאַרטן, דערצייל אים, ווער עס קען מיך פון די באַרימטע רעוואָלוציאָנערן. ער הערט מיך זייער העפּלאַך אויס און דערקלערט מיר, אַז ער פּי געזעץ האָט ער גייט קיין רעכט צו דערפילן מיון בקשה, אַז די הבטחה אַפ'ן גרענעץ איז אויך אַן אומגעזעצלאַכע. אַזוי ווי איך בין אָבער אַ קאָרעספּאָנדענט פון אויסלענדישע צייטונגען, און לויט די פּערזאָנען, וואָס איך רופּ אָן, איז קענטיק, אַז איך בין גייט קיין באַלשעוויק, מאַכט ער פאַר מיר אַן אויסנאַם.

— פּראַכאַראָוו — האָט ער זיך געווענדט צום טשינאָוו-ניק — גיב אָפּ דעם „חבר“ די פּאַנטאַן-פּעדער, דו ווייסט דאָך וועלכע. — דערביי האָט ער מיר דערלאַנגט די האַנט, זיך עלעגאַנט אַ נויג געטאָן, אַרויסריידנדיק מיט גרלֹות אין ענגליש: „גוד באַי, סער“ און איז אַוועק צוריק צו זיך.

פּראַכאַראָוו איז געווען צוקער-זיס, און ער האָט מיר דער-לאַנגט די פּעדער מיט אַ שמייכל: גיטאָ קיין דינאַמיט. דער שמייכל איז געווען אַ פּילדייטיקער. איך האָב פּאַרשטאַנען, אַז דער בחור וואַרט אַפּ אַ זייטיק פּאַרדינסטל. מיון ברייטהאַר-ציקייט האָט אים גאָר גערירט; ער האָט מיר שטאַרק געדריקט די האַנט און באַגלייט מיט אַ ברייטן „זייט געזונט, חבר!“ ווען איך בין אַרויס אַפ'ן גאַס, האָט בערטע מיט די קינדער אַפּ מיר געוואַרט. איך האָב זיך אָבער געפּילט שרעקלאַך מיר,

דערצו טאקע הונגעריק און אונזער געשפרעך האָט זיך ווידער
ניט געקלעפט. איך האָב זי באגלייט צום טראַמוואַי, און איך
האָב איר אמת מקנא געווען, וואָס צוליב די קינדער האָט זי
אויך זוכה געווען צו אַן אָרט. ס'האָט זיך ארויסגעוויזן, אַז
ס'לוינט זיך איצט דאָך אַמאָל צו האָבן קיין ער אין רוסלאַנד...
איך בין געקומען אַהיים זייער שפעט. אלע האָבן שוין
געשלאָפֿן, און דאָס איז געווען די ערשטע נאַכט אין פעטראָגראַד,
ווען איך האָב געהאַט אַ געשמאַקן שלאָף, כאַטש אַן וועטשערע...

די העצע קעגן די באַלשעוויקעם.

אין אַ פּאָר טעג ארום האָט געדארפֿט פּאַרקומען אַ פּאַרברייִ
טערטע זיצונג פֿון פּעטראָגראַדער אַרבעטער־סאָוועט. אַף דער
דאָזיקער זיצונג האָט מען אויסגעקוקט מיט גרויס ניגעריקייט,
ווייל זי איז געווען די ערשטע נאָכ'ן נאָרוואַס דערשטיקטן באַל־
שעוויסטישן אויפשטאַנד. מ'האַט זיך געריכט, אז אַף איר וועלן
זיך אָפּשפּילן שטורמישע סצענעס צווישן די אָנהענגער פֿון דער
צייטווייליקער רעגירונג און פֿון די באַלשעוויקעס.

ביידע צדדים האָבן זיך צו דער זיצונג געגרייט, מאַכיליזירט
זייערע כחות. כאַזונדערס טעטיק זיינען געווען די אָנהענגער פֿון
דער צייטווייליקער רעגירונג; זיי האָבן אָנגעווענדעט אלע מעגל־
לאַכקייטן, כדי אַרויסצורופֿן אַ שטימונג באַ די מאַסן קעגן די באַל־
שעוויקעס, און די מעשה, אז לענין און זיינע מיטהעלפּער זיינען
אנענטן פֿון דייטשן גענעראַל־שטאַב, איז זיי שטאַרק צוניץ גע־
קומען דאַרין.

די צייטווייליקע רעגירונג און דער סאָוועט האָבן ניט גע־
וואַנט אַרויסצוטערעטן אָפֿן אין זייערע אייגענע נעמען מיט אזעל־
כע באַשולדיקונגען; האָט פּאַר זיי אָפּגעטאָן די „נאָבעלע“ אַרבעט
דער באַרימטער אַלעקסינסקי, דעפּוטאַט פֿון דער צווייטער דומע,
מיט דעם געוועזענעם „שליסלבורזשעץ“, פּאַנקראַטיעוו. אין דער
קליינער צייטונג „זשיוואַיע סלאָוואַ“ האָט מען פּאַרעפּנטלאַכט
דאָקומענטן, אז די פּירער פֿון די באַלשעוויקעס שטייען אין דינסט
פֿון דייטשן גענעראַל־שטאַב; ס'זיינען אפילו אָנגעגעבן געוואָרן די

נעמען פון די פארמיטלער אין סטאקהאלם, וואָס דורך זיי ווערן געפירט די געלט־געשעפטן פון די דייטשן מיט די באַלשעוויקעס, ווי יאָקאָוו פירסטנבערג (נאַנעצקי) און זיין קרובה סוסענסאָן, פארוואויס־העלפאנט, דער אַדוואָקאט קאַזלאָווסקי; מען האָט אויך אָנגערופן געוויסע בענק אין שוועדן, וואָס דורך זיי ווערט איבער־געשיקט דאָס געלט פון דער דייטשער רעגירונגס־קאסע פאַר דער באַלשעוויטשישער פראָפּאגאַנדע אין רוסלאַנד.

אין פעטראַגראַד איז קיין סוד ניט געווען, אַז די דאָקומענטן זיינען פאַרעפנטלעכט געוואָרן, לויט'ן אויפטראַג פון דער רעגירונג, און באַשטאַנען דאַרויף איז דער יוסטיץ־מיניסטער פערעווערזיעוו. די מיניסטאַרן טערעשמשישענסקאָ און נעקראַסאָוו האָבן קעגן דעם שטאַרק פראָטעסטירט, ווייל, לויט זייער מיינונג, האָט די פרי־צייטיקע פאַרעפנטלעכונג פון די דאָקומענטן ניט געגעבן קיין מעג־לאַכיקייט צו פאַרכאַפן אַלע „שולדיקע“ אין נעץ אַריין און אָנניין, ווי געהעריק, מיט דער אויספאַרשונג. די גרויסע צייטונגען האָבן די זאך פאַנאָדערנגעבלאָזן אין אַ גוואַלדיקער סענסאַציע, און די העצע קעגן די באַלשעוויקעס איז אַוועק אין פולן גאַנג. מי־ליוסקאָוו האָט דערנאָך צוגעגעבן, אַז אַלעקסינסקי און פאַנקראַטיעוו האָבן „געראַטעוועט די לאַגע“, ווייל זיי זיינען אַרויס מיט זייער „אויפדעקונג“ אין רעכטן ברען פון אויפשטאַנד, און דאָס האָט גע־ווירקט אַף אייניקע „נייטראַלע“ רעגירונגענטן אַרויסצוטרעטן קעגן די באַלשעוויקעס.

אַלעקסינסקי, וואָס איז אַמאָל געווען אַ פאַרברענטער באַלשע־וויק און איז דערנאָך געוואָרן אַ מלחמה־פאַטריאָט פון עקל־האַפּטסטן סאָרט, האָט געהאַט אַ מיאוס'ע רעפּוטאַציע אין אַלע סאָציאַליסטישע קרייזן, אפילו אין די רעכטע; מען האָט אים פשוט געהאַסט; זיין „גרויסער אויפטו“ האָט אים אָבער מיטאַמאָל גע'כשר'ט. מענטשן, וואָס האָבן פריער זיין נאָמען ניט געוואָלט דערמאַנען, האָבן אים גענומען לויבן אין הימל אַריין, הגם מען האָט געפילט, אַז אין האַרצן עקלט זיי פון דעם נפש. וואָס פאַר־

נלעט מען אָבער ניט צוליב דעם „הייליגן“ קאמף קעגן די באַל־
שעוויקעם? ...

מיט דעם דאָזיקן אלעקסינסקי'ן האָב איך זיך באקאנט פאר
דער דערמאָנטער זיצונג פון פעטראָגראַדער סאָוועט.
איך בין געקומען זיך זען מיט'ן אלטן רעוואָלוציאָנער לעוו
דייטש, וואָס איז געווען אונזערער אַ נאָנטער פריינט פון אמע-
ריקע, אין דער רעדאַקציע פון פּלעכאַנאָוו'ס צייטונג „יעדינסטוואָ“.
לעוו דייטש איז געווען זייער צופרידן מיט מיין באַזוך, און ער
האָט מיך גענומען גלייך אַניטירן, איך זאָל אַריינטרעטן אין פּלע-
כאַנאָוו'ס גרופע. איך בין אפילו דעמאָלט געווען אַ הייסער מענ-
שעוויק, נאָר פּלעכאַנאָוו'ס פּאַטריאָטיזם האָט מיר ניט זייער
שטאַרק געשמעקט. באַזונדערס האָט אַר מיר געמאַכט אַ שווערן
איינדרוק די אַטמאָספּערע אין דער רעדאַקציע פון „יעדינסטוואָ“.
דייטש, וואָס איז געווען דער פאַרוואַלטער פון דער צייטונג און פון
פאַרלאַג, האָט מיך באַקאנט מיט'ן גאַנצן שטאַט מענטשן. פאַר-
ברענגענדיק מיט אייניקע פון זיי מער ווי אַ שעה, האָב איך דער-
פּילט, אַז דאָס זיינען אַלע „געוועזענע“, אַזעלכע, וואָס די רע-
וואָלוציע אינטערעסירט ווייניק, אַז זיי זיינען אפילו פאַר אַ קאָנ-
סטיטוציאָנעלער מאָנאַרכיע, אַבי נאָר די דייטשן זאָלן כאַפן אַ
מפּלח. אַלץ, וואָס די אַנטאַנט טוט, איז פאַר זיי כּשר וישר;
צוהערנדיק זיך צו זייערע אַרגומענטן, האָט זיך ניט ווילנדיק
אריינגע'גנב'עט אַ חשד, צי זיינען זיי אַליין ניט אַגענטן פון דער
אַנטאַנט...

דער אַלטער דייטש האָט פון די אַרגומענטן אָנגעקוואַלן; און
ווען איך האָב אים אָנגעוויזן, אַז די אַנטאַנט דאַרף ניט האָבן
קיין בעסערע פאַרטיידיקער פאַר זיך, ווי ער און זיינע חברים
זיינען, האָט ער זיך אפילו ניט באַליידיקט. — געוויס, האָט ער
באַמערקט, דאַרפן מיר שטיין שטאַל און אייזן פאַר ענגלאַנד און
פראַנקרייך, ווייל זיי קעמפן פאַר דעמאָקראַטיע, און די, וואָס זיי-
נען קעגן זיי, זיינען פאַררעמער פון דער רעוואָלוציע, ווילקעלמ'ס
מיטאַרבעטער.

פאלעמיוזירן מיט דייטש'ן איז געווען איבעריק. פון מיין נאָנ-טער באקאנטשאפט מיט אים האָב איך שוין געוואוסט, אז אים טאָר מען ניט ווידערשפרעכן, ער דולדט ניט אזעלכע זאכן; איך האָב דעריבער געזען צו פארפירן א געשפרעך אָפּ אַן אנדער טעמע. ער האָט אָבער געהאלטן אין איין רעדן וועגן דער זעלבער זאך. ער איז געווען אומצופירן מיט ליבער'ן, דאָנ'ען און צערעטעלין: זיי גייען ניט ווייט אין זייער פאטריאָטיזם, זיי זיינען צו ווייניק מארקסיסטיש. די איינציקע, אמת'ע מארקסיסטן, אָדער לויט זיין אויסדרוק, מארקסיסטישע פאטריאָטן, זיינען פלעכאָנאָו, ער און זייערע אָנהענגער. דאָס וואָרט „פאטריאָטיזם“ איז ניט אראָפּ פון דייטש'ס ליפן, און דאָס האָט געקלונגען מאָדנע אין מויל פון אזא אַלטן רעוואָלוציאָנער, פון איינעם פון די גרינדער פון דער רוסלענדישער סאציאַל־דעמאָקראַטיע. וועגן מארטאָוו'ן און אַבראַ-מאָוויטש'ן האָט ער גערעדט מיט פארביטערונג: דאָס זיינען דאָך כמעט באַלשעוויקס, אַלנפאַלס, זייערע נאָנטע שותפים; און אין גרונד גענומען, מיט וואָס זיינען זיי בעסער פון די באַלשעוויקס? זיי זיינען דאָך, אזוי ווי לענין, געקומען צופאָרן קיין רוס-לאַנד דורך דייטשלאַנד אין אַ פּלאַמבירטן וואַגאָן. איז דאָס ניט אַ שאַנד פאַר רעוואָלוציאָנערן?

איך האָב באַמערקט: וואָס, וואָס — קיין אַגענטן פון דייטשן גענעראַל־שטאַב זיינען מאַרטאָוו און אַבראַמאָוויטש ניט... דייטש האָט דאָרויף ניט געענפּטערט; ער האָט נאָר בייז אַף מיר אַ קוק געטאָן און האַסטיק אַרויסגערערט: אז לענין, זינאָ-וויעוו און זייער גאַנצע חברה זיינען עס אָבער — דאָרין איז שוין קיין צווייפל ניטאָ. איר געדענקט, נאָך אין אַמעריקע האָב איך אייך פאַראַויסגעזאָגט, אז לענין איז פעאיק אַפּ אזעלכע זאכן, און איצט זעט איר, אז איך בין געווען גערעכט... דעם אמת זאָגנ-דיק, האָב איך דאָס ניט געדענקט. פאַרקערט, איך האָב געדענקט, אז דייטש האָט געהאַלטן לענינ'ען פאַר אַ זויבערע פּערזענלאַכקייט, פאַר אַ גרויסן אידעאָליסט, כאַטש לענין איז, לויט זיין מיינונג, אַ סעקטאַנט און פאַרכיסענער פּראַקציאָנער. דערמאָנען דאָס אָבער

איצט דייטש'ן איז געווען איבריק. ער וואָלט עס סיי-ווי-סיי גע-ליקנט.

נראָד אין דעם מאַמענט איז אַרײַן אין צימער אַ מאַן פון מיטעל-וואַוקס, אַזאַ ראַשינער, קוועקוילב-ערדיקער, מיט צאַפֿלדיקע אויגן, וואָס קאַנען ניט איינשטיין אַה אַן אָרט. דייטש האָט מיר אים פֿאַרגעשטעלט: אַלעקסינסקי. דערהערנדיק דעם נאָמען, איז מיר געוואָרן עפעס אומאַנגענעם. פון אַלץ, וואָס איך האָב געלייענט די לעצטע יאָרן וועגן אים און פון אים, האָב איך געוואוסט אַז דאָס איז אַן אַוואַנטיריסט. איך ווייס, אַז אַזאַ מיינונג האָט אויך געהאַט וועגן אים דייטש, און מיטאַמאָל ווײַזט דער אַלמער אַרויס צו אים אַזאַ פֿריינדשאַפט: דריקט שטאַרק זײַן האַנט און אינטערעסירט זיך מיט זײַן געזונט. אין דער גאַנצער באַנעמונג דייטשעס צו אַלעקסינסקי'ן האָט זיך עפעס געפֿילט אַ מאַדנע הכנעה'דיקייט.

אַלעקסינסקי האָט קײנעם פון אונז ניט געקוקט גלײַך אין פנים אַרײַן. מיט אַ געמאַכט שמיכל האָט ער מיך אַ פרעג גע-טאָן: וואָס, אַ פֿאַליטישער עמיגראַנט? נו, ווי געפֿעלן איך עפעס אונזערע באַלשעוויקעס, פֿײַנע קערלען, האַ? אַט האָבן מיר דאָס זײַ דערלאַנגט אַ באַמבע, אַז זײַ וועלן האָבן צו זינגען און צו זאָגן. האָט איר שױן געלייענט די דאָקומענטן וועגן זײַ? וואַרט, דאָס איז נאָך ניט אַלץ, מיר האָבן פֿעק גאַנצע וועגן זײַערע געשעפטן מיט ווײַלעלמ'ען...

דייטש האָט זיך געווענדעט צו אַלעקסינסקי'ן: פֿאַרוואָס-זשע שווייגט די צײַטווייליקע רעגירונג, פֿאַרוואָס נעמט זי ניט אָן קײַן מיטלען קעגן אַט די נפשות?

— לעוו גריגאָריעוויטש!— האָט אויסגעשריען מיט התלהבות אַלעקסינסקי אַה זײַן קוויטשוק קול — וואָס רעדט איר? ווייסט איר דען ניט, אַז לענין און זינאוועוו האָבן זיך שױן אָפּגעטראַגן און מען קאָן זײַ ניט געפֿינען. קשעסשינסקי'ס פֿאַלאַץ איז פֿאַר-קלאַפט, אין דער רעדאַקציע פון „פֿראַוודאַ“ איז געווען אַ שטרענג-גע אונטערזוכונג, און מען האָט די צײַטונג אָפּגעשטעלט...

— און וואָס איז מיט טראַצקי'ן? — האָט דייטש געפרעגט.
אלעקסינסקי האָט אים א וואונק געטאָן, וואס האָט באדייט, אז
ס'איז ניט באקוועם צו ריידן וועגן דעם אין דער אָנוועזנהייט פון
א פרעמדן מענטשן. דייטש האָט זיך אפגערופן:
— נישקשה, חבר עפשטיין איז אן אייגענער, ס'איז זיך
ניטאָ וואָס צו שטערן פאר אים.

אלעקסינסקי האָט א קוק געטאָן אף מיר און ארויסגערעדט:
— טראַצקי איז נאָך דערווייל אויף דער פריי, נאָר ס'וועט
קומען אויך זיין צייט...

— א שאַר, א שאַר — האָט ארויסגעמורמלט דייטש — ער
איז ניט בעסער פון לענינ'ען און זינאוועו'ן...

דער געשפרעך איז אריבער צו דער באַפאַרשטייענדיקער
זיצונג פון סאָוועט. אלעקסינסקי האָט דערציילט, אז אף דער
דאָזיקער זיצונג וועט מען דערלאנגען די ריכטיקע שטאָף. אלץ
איז צוגעגרייט אפ'ן בעסטן אופן. די שטימונג פון די מאסן,
פון די „פראַנטאוויקעס“, וואָס וועלן זיין פאַרטראַטן אין א
גרויסער צאָל אף דער זיצונג, איז זייער א פיינטלאכע צו די
באַלשעוויקעס. צווישן די באַלשעוויקעס גופא הערשט א שרעק-
לאכע אפהענדיקייט, זייער גאנצע אַרבעט איז פאראליזירט און
זיי וועלן זיך אפילו אויף דער זיצונג ניט אָנזען. טראַצקי וועט
אָהין ניט קומען, ער וועט מורא האָבן...

— וועט מארטאָו — האָט געזאגט דייטש — זיי פאַר-
טרעטן. וואָס איז די נפקא מינה?

אימיצער האָט ארויסגערופן אלעקסינסקי'ן.

ווען איך בין געבליבן אליין מיט דייטש'ן, האָב איך זיך שוין
ניט געקאָנט איינהאַלטן און אויסגעריקט אים מיין גרויסע פאַר-
וואונדערונג, וואָס ער איז אין אַזעלכע פריינטלאכע באציאונגען
מיט אלעקסינסקי'ן, וואס אלעקסינסקי שפילט אין זייער גרופע
אזא ראָל...

דייטש האָט זיך דערפילט זייער אומבאקוועם; ער האָט
גענומען פארענטפערן אלעקסינסקי'ן, ריינוואשן אים, און סוף כל

סוף האָט ער געמוזט צוגעבן: ווען מען דארף דעם גנב, נעמט מען אים אראפ פון דער תליה. אלעקסינסקי האָט טאַקע ניט קיין שיינע פארגאנגענהייט, זיין רעפוטאַציע איז אַ מיאוס'ע, ער ברענגט אבער איצט נוצן דער רעוואָלוציע מיט זיין פאטריאָטיזם. — אָך און וויי צו אַזאַ פאטריאָטיזם — האָם איך צוגעדגעבן. דייטש האָט דערויף גאָר ניט געענטפערט.

איך האָב געוואוסט, אַז דייטש איז פריער געווען טראַצקי'ס אַ גרויסער פריינד, האָט געהאַלטן פון אים אַן עולם ומלואה און איך האָב געפרעגט, צי גלויבט ער ווירקלאַך, אַז טראַצקי איז אויך אַ דייטשער שפּיאָן.

— קיין באַווייזן — האָט דייטש געענטפערט — זיינען נאָך דערווילע ניטאָ. נאָר דאָס, וואָס ער גייט האנט אין האנט מיט לענין'ען, איז גענוג, אַז אַזאַ חשד זאָל אַף אים פאַלן. אַלנפאַלס איז ער אַן אומגליק פאַר דער רעוואָלוציע, האַנדלעט ער ווי אַן אמת'ער פאַררעטער פון אונזער פּאָטערלאַנד.

דייטש האָט מיך באַגלייט. שוין אין גאַס האָט ער שטאַרק באַדויערט, וואָס פלעכאנאָוו איז ניט געווען אין רעדאַקציע; ער וויל מיך מיט אים באַקענען. ער וועט — האָט דייטש געזאגט — געוויס אויף אַייך ווירקן, איר זאָלט אַריינטרעטן אין אונזער גרופע, און אַרבעט וועט איר האָבן באַ אונז גענוג. מיר גויטיקן זיך גראַד אין מענטשן, וואָס זיינען ענג פאַרבונדן מיט דער אידישער אַרבעטער־באוועגונג. דער „בונד“ פירט אַ צוויי־פּנימ־דיקע פּאָליטיק; אַן אָרגאַניזאַציע, וואו ס'קענען הויזען ליבער און אבראַמאָוויטש, קען ניט גיין אַפ'ן ריכטיקן וועג, מוז פאַר־דונקלען דאָס קלאַסנבאַוואוסטזיין פון אירע מיטגלידער. דאָס איז ניט בלויז מיין מיינונג, נאָר אויף פלעכאנאָוו'ס.

איך האָב, פאַרשטייט זיך, פאַרטיידיגט דעם „בונד“, נאָר דייטש האָט, לויט זיין געוואוינהייט, ניט געוואלט הערן אלע מיינע אַרגומענטן: וואָס הייסט אים ווידערשפרעכן, האָבן אַן אַנדער מיינונג, ווי ער? באַ מיין גאַנצן אָפּשיי צו אים האָב איך שוין דאָס מאָל זיין אומטאַלעראַנץ ניט געקאַנט פאַרטראַגן און

ס'האָט זיך צווישן אונז אנטוויקלט אַ גאַנץ הייסער ויכוח אַפ'ן גאָס: ס'איז דערגאַנגען אזוי ווייט, אז דייטש האָט מיך כמעט דערקלערט פאַר אַ באַלשעוויק, פאַר לענינ'ס אָן אומבאוואוסט־זיניקן אונטערשטופער, און דאָס, האָט ער געהאַלטן, איז די גרעסטע באַליידיקונג פאַר אַ סאַציאַליסט.

אַ נס האָט געטראָפן, וואָס גראַד איז אונז אנטקעגן אָנגע־קומען דר. קאַראַלניק, פון ניו יאָרקער „טאָג“, וועמען מיר האָבן ביידע געקענט פון אמעריקע. צוליב אים האָבן מיר ניט ווילנדיק איבערגעריסן דעם ויכוח.

דר. קאַראַלניק האָט אונז דערציילט, אז אלע זיינע סימפּאַ־טיען זיינען מיט די סאַציאַליסטן־רעוואָלוציאַנערן און ער טרעט טאַקע אריין צו זיי אין דער פאַרטיי. וויסנדיק ווער איז אַזוינס דר. קאַראַלניק, האָט זיין דערקלערונג סיי באַ מיר, סיי באַ דייטש'ן אַרויסגערופן אַ שמייכל; ווען קאַראַלניק איז אַוועק, האָט דייטש אַרויסגערעדט: אַ נייער סאַציאַליסט, אַ נייער רעטער פון דער רעוואָלוציע...

איך האָב באַ אים געוואָלט פּרעגן, נו, און אלעקסינסקי? נאָר זיך אַיינגעהאַלטן, כדי צו פאַרמיידן אַ נייעם אומאַנגענעמען געשפּרעך.

פאַר'ן צושיידן זיך האָט מיר דייטש אָנגעזאָגט, אז איך זאָל זען אומבאַדינגט קומען אַף דער זיצונג פון סאַוועט: ס'וועט זיין פאַר מיר אינטערעסאַנט און איך וועל זיך טאַקע דערוויסן, ווער די באַלשעוויקעס זיינען...

10.

א היסטארישע זיצונג פון סאוועט

די זיצונג פון פעטראגראדער סאוועט האָט געדארפט פאָר-
קומען אין גרויסן מאַראַינסקן טעאַטער.

שוין זעקס אַזייגער פאַרנאַכט, צוויי שעה פאַר דער באַ-
שטימטער צייט, איז דער גאַנצער פּלאַץ אַרום געווען געפאַסט
פון מענטשן. דאָ האָבן זיך געפונען ניט בלויז דעפוטאַטן, וואָס
זיינען באַשטאַנען הויפטזעכלאך פון אַרבעטער און סאָלאַדאַטן, נאָר
אַ סך נייגעריקע. אַלע האָבן זיך געשטופט צו די פאַרשידענע
אַריינגענג, און די שטיקעניש איז געווען אַזוי גרויס, אַז מילי-
ציאָנערן האָבן געמוזט מאַכן אָרדנונג. די מיליציאָנערן האָבן
זיך געבעטן מיט גוטן, זיך געבייזערט, אפילו צוגעזידלט זיך אַפ'ן
אַלטן רוסישן שטייגער, אַז מען זאָל זיך אַזוי ניט שפאַרן; דאָס
האַט אָבער ווייניק געהאַלפן. וואָס ווייטער איז דער עולם אַלץ
געוואַקסן ביז וואַנען אַלע גאַסן אַרום זיינען געוואָרן פאַרפּולט.

ס'איז געווען קלאָר, אַז דער טעאַטער וועט ניט אַריינגעמי-
ן די גאַנצע מאַסע. קיינער האָט אָבער ניט געוואָלט אַוועקגיין,
אַפילו די, וואָס האָבן ניט געהאַט קיין אַריינגאַנג-קאַרט. פון
די געשפּרעכן און דיסקוסיעס אַרום האָט מען געקענט צוטומלט
ווערן. ס'האַט זיך געדאַכט, אַז איין גרופּע וויל איבערשרייען
די צווייטע. די טעמע איז אַלץ געווען דער נאָר-וואָס דערשטיק-
טער באַלשעוויסטישער אויפשטאַנד; מען האָט זיך אָבער ניט
געקענט מאַכן קיין באַגריף, אַף וועמעס זייט איז די סימפּאַטיע
פון עולם, אַף קערענסקי'ס, צי אַף לענין'ס. ס'האַט געהערשט

א שרעקלאכער מיש-מאש פון מיינונגען. איין זאך איז דערפאר געווען צו באמערקן: די געשעענישן פון די לעצטע טעג האָבן שטארק אויפגערודרט אפילו די גלייכנילטיקסטע עלצמענטן צווישן די פעטראָגראַדער אַרבעטער און מיליטער-גארניזאָן. זיי האָבן אָנגעהויבן צו פילן, אז אויך זיי מוזן ווערן מער אקטיוו.

אַט די גלייכנילטיקע עלעמענטן זיינען ביז אַהער געאַנגען מיט'ן שטראַם; האָבן זיי זיך געפונען אין אַ מערהייט פון קע-רענסקי'ס אָנהענגער, האָבן זיי אויטאָמאטיש באַקעמפט די באַל-שעוויקעס; פאַרקערט, זיינען זיי געווען אין די רייען פון באַל-שעוויקעס, זיינען זיי ארויסגעטראַטן קעגן דער צייטווייליקער רעגירונג. איצט אָבער האָט זיך ביי זיי גענומען פאַרמירען אַ באַשטימטע באַוואוסטזיניקע באַציאונג צו דער לאַגע. טאַקע דער גרעסטער טייל פון פאַרזאַמלטן עולם איז באַשטאַנען פון אַט די גלייכנילטיקע עלעמענטן; אַזוי ווי זיי האָבן זיך נאָך ניט אינגאַנצן קלאָר פאַנאָדערגעקליבן אין דעם, וואָס ס'קומט פאַר, האָט מען פון די שמועסן און דיסקוסיעס ניט געקענט דער-גיין, אַף וועמעס זייט איז די סימפּאטיע.

צוהערנדיק זיך צו אַלע רייד און צוקוקנדיק זיך צו די אָנ-געכמורעטע געזיכטער, האָט מען באַשיינפערלאַך געזען, וואָס פאַר אַ גרויסע פּסיכאָלאָגישע ענדערונג דער אויפשטאַנד האָט געמאַכט אין דער גרויסער מאַסע. אַזא ערנסט האָט אַראַפּגע-וועיט פון איר, אַזא ווילן האָט זיך געשפירט אין איר צו בא-גרייפן די געשעענישן.

אַ באַזונדער איינדרוק האָט אַף מיר געמאַכט אַ גרופע „פּראָנטאָוויקעס“.

אַלע מיט בראַנזענע פּנימ'ער, מיט גרויסע פאַנאַנדערגע-עפנטע אויגן, וואו ס'איז אַזוי ווי פאַרגליווערט די מורא פאַר'ן טויט, האָבן זיי זיך שטאַרק געהיצט. אייניקע האָבן גע'טענה'ט, אַז מען דאַרף די באַלשעוויקעס עוקר מן השורש זיין, ווייל זיי לאָזן ניט פאַרזעצן די מלחמה, זיי צעשטערן דעם פּראָנט. אַנ-דערע ווידער האָבן געגעבן די באַלשעוויקעס גערעכט: נו, ביז

וואסען איז דער שיעור צו שלאָגן זיך, צו פארגיסן בלוט, וועמען בריינגט עס נוצן? מאָדנע, קיין איבערצייגטקייט האָט זיך אָבער ניט באַ די ניט באַ יענע ניט געפילט. געוואָרפן האָבן זיך מער ניט אין די אויגן די קנייטשן אַף די שטערנס, ווען זיי האָבן דעבאָטירט צווישן זיך. באַ אַלעמען אַזוי ווי איינע און די זעלבע קנייטשן, וואָס דריקן אויס ספקות, אָנגעשטרענגטקייט פון געדאַנק.

איך האָב לכתחילה דעם דאָזיקן שטריך ניט באַמערקט, נאָר עס האָט מיר אויפּמערקזאַם געמאַכט דאַרויף אַ חבר, וואָס איז מיט מיר צוזאַמען געקומען אַף דער זיצונג. צוועענדיק און איבערלעבנדיק דעם אויסברוך פון דער רעוואָלוציע אין פעטראָ-גראַד, האָט דער דאָזיקער חבר גאַנץ אָפּט אונטערגעכאַפּט אין דער מאַסע אַזעלכע שטריכן, וואָס זיינען פאַר מיר „פרעמד“ אויג געווען אומבאַמערקבאַר. דאָס זעלבע איז אויך געוועזן מיט אַנדערע חברים, וואָס האָבן די גאַנצע צייט פאַרבראַכט אין פעט-גראַד. ס'האָט זיך באַ זיי אויסגעאַרבעט אַ באַזונדערע עמ-פינדלאַכקייט אין דעם פרט: זיי פלעגן ניט אַזוי אינטערעסירן די רייד פון דער מאַסע, ווי דער אויסדרוק פון אירע פּנימ'ער. דער חבר האָט מיר דערציילט, אַז אַזאַ אינטערעס האָט אַרויסגערוּפן צו זיך די ערשטע אָפענע זיצונג פון פעטראָגראַדער סאוועט. אויך דעמאָלט איז געקומען צו גיין זייער אַ גרויסער עולם. געהערשט האָט אָבער אַן אַנדער שטימונג, אַ גאַנץ באַ-שטימטע, אַ פייערלאַכע, אָן ספקות, אָן גריבלענישן, צי דער וועג, וואָס אַף אים האָט זיך פאַרנומען די רעוואָלוציע, איז אַ ריכ-טיקער. די מאַסע איז דעמאָלט געוועזן איינהייטלאַך אין אירע מיינונגען, אפילו קעגן דאָזיאַנסקאָו, קעגן מיליוקאָוו'ן האָט זיך ניט געהערט קיין שלעכט וואָרט. די אויגן פון יענער מאַסע, אירע געזיכטער האָבן אויסגעדריקט אין יענעם מאָמענט איין געפיל, דאָס געפיל פון אַ נאַציאָנאַלער שמחה, וואָס ניטאָ איז שוין מער קיין זעלבסטעהערשונג, און קיין איין קנייטש איז ניט געווען צו מערקן אפילו אַף די שטערנס פון די „פראַנטאָוויקעס“.

וואָס זשע באדייט די איצטיקע ענדערונג אין דער מאַסע, פאַר וואָס איז פאַרשוואַנדן איר איינהייטלאכע שטימונג? — האָב אײך געפרעגט דעם חבר. ער האָט זיך אַ היפשע וויילע איינגעקוקט אין דער גרופע „פּראָנטאַוויקעס“, וואָס איז געשטאַ- נען נעבן אונז, און האָט מיר ווי אומגערן געענטפערט: ס'הויבט זיך אָן די דיפערענצירונג פון דער רעוואָלוציע. אָט מיט וואָס עס דערקלערן זיך די קנייטשן אַף די שטערנס, איז אַרויסגערופן דער מיטמאַש פון מיינונגען...

ס'פאַרשטייט זיך, אַז דער גרעסטער טייל עולם איז גע- בליבן אין דרויסן; ס'האָבן אַפילו ניט געקענט אריינגיין פילע מיט אריינגאַנגקארטן, ווייל עס האָט ניט געקלעקט קיין פּלאַץ. אײך וואָלט אײך אויסגעגליבן. ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז ס'איז נאָך ווייניק צוזושטעלן קאַרעספּאַנדענטן-צייטונגן; זיי דאַרפן באשטעטיקט ווערן פון אויסערן-מיניסטעריום און דער- נאָך דאַרף מען קריגן אַ ספּעציעלן „פּראָפּוסק“ אין קאַנצלאַריע פון סאַוועט. פון די אַלע פאַרמאָליטעטן האָב אײך קיין אַונג ניט געהאַט.

דער יונגער סטודענט, וואָס האָט דורכגעקוקט די „פּראָ- פּוסק“ באַם אריינגאַנג, איז געווען זייער שטריינג. אַף אַלע אַרגומענטן האָט ער געהאַט איין ענטפער: דאָס איז אַ באַפּעל פון טשכעאידזשע, און אײך קען זיך ניט העלפן. דער קאַרעס- פּאַנדענט פון דער פּראָנצווזישער צייטונג „טאַז“ איז אײך געווען אַזאַ „גרינער“ ווי אײך, האָט ער זיך טאַקע אַ היפשע ביסל גע- היצט און געמוזט, נעבאָד, אַוועקגיין מיט גאָר נישט. אַף מײן מול איז אָבער אָנגעקומען ליבער און זיין פּראָטעקציע האָט מיר געהאַלפן.

דער גרויסער טעאַטער-זאַל איז געווען אַזוי טונקל באַ- לויכטן, אַז אַ האַלב פינסטערניש האָט געהערשט אין אים. קיין פּנימ'ער האָט מען ניט געזען; האָט מען אַרויפגעקוקט פון אונטן אַף די אויבערשטע גאַלעריען, האָט זיך געדאַכט, אַז ניט קיין מענטשן זיצן דאָ, נאָר אַלץ איז פול מיט אומבאוועגלאכע שאַטנעס.

אפילו די פלאטפאָרם, וואָס איז געווען העל באלויכטן און באַ-
האַנגען מיט רויטע פּאַנען, האָט ניט געקענט פאַרטרייבן די
טרה־שחורה פון זאַל.

אַט באַווייזן זיך איינער נאָכ'ן צווייטן פלעכאַנאָוו, פעטער
קראַפּאַטקין, לעוו דייטש, וויערא זאַסליטש, וויעראַ פינגער און
פילע אַנדערע באַרימטע רעוואָלוציאָנערע פּערזענלעכקייטן. איד
וואַרט, מען זאָל זיי באַנעגענען מיט אַ שטורמישער אָוואַציע;
ס'דערהערן זיך אָבער בלוז אַ פּאָר שיטערע אַפּלאַדיסמענטן.
באַנעגנט עס דאָס פּאָלק אַזוי זיינע העלדן, זיינע גרויסע גייס-
טיקע פירער? וואו איז דער ענטזויאַזם פון דער רעוואָלוציע,
די באַנייטערזונג פאַר איר דאָ אין איר העכסטער פאַרטערעטונג?
עפעס ניט דאָס, צו וואָבעדיק...

איד שטויס זיך אָן אַף מאַדאַם דר. אינגערמאַן פון ניו
יאָרק. איד זע, אז זי חלש'ט אַנדערש ניט ווי זיצן אַף דער
פּלאַטפּאָרם, און איז זייער אומצופרידן, וואָס דאָס ניט זיך איר
ניט איין. פון אירע אַ פּאָר באַמערקונגען דערפיל איד איר
שווערן געמיט: סטייטש, געהאַפט צו זיין אַ גאַנצער כל וכל
און צום סוף אַ געוויינלעכער בשר ודם...

גאַץ עפנט די זיצונג מיט טרוקענע, אויסגעדראָשענע ווער-
טער. ס'רעדט דאָן. ער רעדט לאַנג, אַקאַדעמיש, מאַנאַטאַנ-
אַרטיק, אָן אַ ברעקל פייער. ער דערציילט, אז דער אויפשטאַנד
איז דערשטיקט, נאָר אָן קרבנות. פון ערגעץ הויך דערהערט
זיך אַן איינצלע שטים: אַ ליגן. דער פּאַרזיצער קלינגט מיט'ן
גלעקל, און ס'ווערט רואיס.

מאַרטאָוו קריטיקירט דאַנ'ען, קריטיקירט די צייטווייליגע
רעגירונג; ער דריקט אויס זיין אומצופרידנהייט מיט דער ניט
אויסגעהאַלטענער פּאָליטיק פון סאָוועט. כאַטש ער רעדט ניט
הויך און ניט גאַנץ דייטלאַך, רופן זיינע ווערטער אַרויס אַ ביי-
פּאַל. ווען ער נעמט אָבער קריטיקירן די באַלשעוויקעס, טאַדלען
זיי פאַר'ן אויפשטאַנד, הויבט מען אָן צו שרייען פון דער אויבער-

שטער גאַלעריע: גענוג, גענוג! דער פּאַרויצער קלינגט ווידער, און עס ווערט איבער אַ נייע רואיק.

אָף דער טריבונע ווייזט זיך לאַרין. ער רעדט זייער הייס. ער ווייס, פאַר וואָס אין זאַל איז אזאָ קאַלטע שטימונג; מען האָט דאָ פאַרזאַמלט אייגענע מענטשן, פון דעם צד פון די באַד שולדיקטע, פון די באַלשעוויקעס זיינען פאַראַן ווייניק; מען האָט שוין געזען, אז זיי זאָלן זיין פאַרטראַטן אין וואָס אַ קלער נערער צאָל. איז דען אַ וואונדער, אז דאָן זאָל קענען האַלטן אומגעשטערט אַן עכט מענשעוויסטישע אַקאַדעמישע לעקציע, ווי אזוי מען האָט דעם אויפשטאַנד דערשטיקט אָן קרבנות?

פון אַלע זייטן דערהערן זיך געשרייען: אַראָפּ, אַראָפּ, לענינ'ס אונטערשטופער, דייטשער שפיאָן! דערויף הערט זיך אַן ענטפער: „סאַציאַל-פאַררעטער, שווייגט באַשייבזוקעס!“

לאַנג קלינגט דער פּאַרויצער. לאַרין רופט אויס: „איר וועט מיך ניט איבערשרייען; אויב איר ווילט איצט ניט הערן דעם אמת, וועט אייך דאָס לעבן צווינגען אים אויסצוהערן. זעט אָבער, ס'זאָל ניט זיין צו שפעט. מיליטאַר און ראַדזיאַנקאַ וועלן אַריבערטעמלן איבער אייערע קערפערס, איבער דעם קער פער פון דער רעוואָלוציע, און ווי וועט דעמאָלט זיין צו אייך!... זיין רוף ווירקט, די געמיטער באַרואיקן זיך. ווען לאַרין נעמט אָבער קריטיקירן מאַרטאַוו'ן, וואָס איז ניט אַהין און ניט אַהער, ווערט ווידער אַ שרעקלאַכער טומל. אַראָפּ, אַראָפּ! — שטורמט פון אַלע זייטן, און ס'הויבט זיך אָן אַ פייפעריי אַפ'ן חשבון פון פּאַרויצער, וואָס הערט ניט אויף צו קלינגען מיט'ן גלעקל.

— דער פּראָנט מוז האַבן דאָס וואָרט! — דערהערט זיך אַ שטימ. וואָס זייט איר, פּראָנטאָוויקעס, פאַר אַ יחסנים? אויך מיר, וואָס זיינען אין „טיל“, האַבן וואָס צו זאָגן — ענטפערן אָפּ עטלאַכע שטימען מיט אַמאָל; און דעם פּאַרויצער איז שוין אוממעגלאַך צו באַהערשן די פאַרזאַמלונג. ער ווערט מיך קליינענדיק, און ערשט איצט דערזעט מען, ווי די שאַטנס באַוועגן

זיך, באוועגן זיך אזוי מאוימ'דיק, אקוראט ווי א פינסטערער וואַלקן וואַלט זיך אָנגערקט אין זאַל. אין דער טונקלהייט באַ- ווייזן זיך דראַענדיקע פּויסטן; געשרייען און פייפּערייען מיטן זיך אויס. פּראַנט, טיף, סאַציאַל פּאַררעטער, שפּיאַן — הילכט אָן אויפהער אין דער שטיקנדיקער לופט, און אין דעם דאָזיקן כאַאָס ווערט עס דורכגעפירט אַ רעזאָלוציע, וואָס דריקט אויס צוטרוי צו דער צייטווייליקער רענירונג און פּאַרדאָמט די באַל- שעוויקעס...

אַפ'ן גאָס שטייט נאָך אַלץ אַ גרויסער עולם. מען וואַרט אַף די רעזולטאַטן פון דער זיצונג. איך שטויס זיך אָן אַף די צר פריערדיקער גרופּע „פּראַנטאָוויקעס“. איר הערט, — טענה'ט איינער פון זיי, — מען זאָל אונז ניט וועלן געבן דאָס וואָרט? איך באַמערק אַף זייערע שטערנס די זעלבע קנייטשן, די אויגן זיינען שוין אָבער ניט אזוי פּאַנאָדערנגעפּנט. אין דעם שוואַכן ליכט פון דער ווייסער נאַכט דאַכט זיך מיר, אַז ס'שיינט שוין ניט ארויס פון זיי די פּאַרגליווערטע מורא פאַר'ן טויט, נאָך אַ פייערל, אַזאַ בלישטשענדיק פייערל ברענט אין זיי.

איך דריי זיך אַרום צווישן עולם, און דאָס דאָזיקע פייערל זע איך ניט בלויז אין די אויגן פון די „פּראַנטאָוויקעס“, נאָך באַ אַלע, וואָס שטייען דאָ. אָנגעפּאַקט האָט מען דעם טעאָטער — רעדט אַ הויכער אַרבעטער אין אַ „פּאַדיאווקע“ און לאַנגע שטיוול, — מיט אייגענע מענטשן, און אַלץ איז פּיקס און פּאַר- טיפּ. נאָך וואַרט, דאָס פּאַלע וועט נאָך ווידער זאָגן זיין וואָרט, זאָגן מיט קוילן און פּולווער, און דעמאָלט וועלן מיר זען, ווער ס'פּאַרדינט צוטרוי און ווער פּאַרדאָמונג...

די גאַנצע גרופּע „פּראַנטאָוויקעס“, אָן אויסנאַם, איז מיט אים מסכים, און ווען זיי דערזעען מיך מיט'ן חבר, רופּט זיך איינער פון זיי אָפּ: שולדיק דערין זיינען די „בורזשיויען“. אָט די מיט די ווייסע קראַגעלאַך, זיי פירן עס די גרענדע...

דער הויכער אַרבעטער ניט אַ קוק אַף אונז מיט אַ שמייכל, ווי איינער זאָגט: נישקשה, שרעקט זיך ניט! ער דערקלערט די

„פראנטאוווקעס“, אז ניט די „בורזשויען“ זיינען שולדיק, נאָר זיי אַליין, וואָס זיינען פאַסיוו. צווישן אָט די „בורזשויען“, מיט די ווייסע קראַגעלאַך, חברים, זיינען פאַראַן גוטע רעוואָלוציאַנערן; לענין אַליין שטאַמט אויך פון „בורזשויען“. די צרה איז ניט דערין, נאָר אין דעם, וואָס איר לאַזט זיך פירן פאַר דער נאָז פון די ניט ריכטיקע לייט, ס'מאַכט ניט אויס, צי זיי שטאַמען פון בורזשויען, צי פון אַרבעטער און פּויערים. איר מוזט אַליין צולעגן אייער קאַפּ, אַ קנייטש טאָן דעם מאַרד. אָט וואָס מען דאַרף...

די פראַנטאוווקעס לאַזן אַראָפּ פאַרשעמט די קעפּ, אַזוי ווי זיי וואָלטן זיך געפילט שולדיק. נאָר דער אַרבעטער מונטערט זיי אויף: נישקשה, חברים, ניט גע'דאנה'ט, די נויט איז דער בעסטער לערער, זי וועט אייך שוין ארויספירן אַפ'ן ריכטיקן שלאַך...

אונז קומט אויס גראַד צו גיין מיט'ן אַרבעטער אין איין ריכטונג. ער פאַרזיכערט אונז, אז די איצטיקע זיצונג פון סאָוועט איז ניט אַ זיג פאַר דער צייטווייליקער רעגירונג. מאלע, וואָס ס'איז אָנגענומען געוואָרן אַ רעוואָלוציע צו איר גונסטן. דאָס איז נאָר ניט, נאָך אַ פּאָר אַזעלכע נצחונות, און קערענסקי מיט זיין גאַנצער קאַפטע איז פאַרלאָרן. איין זאך האָט דער באַלשעוויסטישער אויפשטאַנד געוויס אויפגעטאָן: ער האָט גע'צוואונגען די גרויסע מאַסע אַ קנייטש צו טאָן דעם מאַרד, און אָט דער קנייטש האָט פיל, זייער פיל צו זאָגן פאַר דער ווייטער-דיקער אַנטוויקלונג פון דער רעוואָלוציע...

11.

לויה פון קאזאקן.

„קומט אָפּגעבן דעם לעצטן כבוד די אומפאָרגעסלאכע העלדן,
וואָס זיינען געפאלן אלס קרבנות פאַר דער פּאָלקס־פּרייהייט!“
אזוי האָבן ארויסגעשריען פון די ווענט די גרויסע אַפישן
פון קערענסקי'ס רעגירונג און פון דער שטאַדט־דומע, אזוי האָבן
גערופן די צייטונגען.

איך האָב געוואוסט פאַר וועלכע העלדן עס ווערט געמאַכט
די וואַרע — דאָס איז פאַר די עטלאכע קאָזאַקן, וואָס האָבן גע-
האַלפן דערשטיקן דעם באַלשעוויסטישן אויפשטאַנד.

גאַנץ פעטראָגראַד, קינד און קייט, גרייט זיך צו דער לויה.
— אזוי האָט מען גערעדט אין די רעגירונגס־ און פּאַרטיי־
קרייזן, און דער באַרימטער איסאַאָקיעווער קלויסטער איז באַ-
שטימט געוואָרן פאַר'ן זאַמל־פּונקט: דאָרטן וועט פּאַרקומען די
פיערלאכע הוכרה נאָך די געפאַלענע.

איך בין אַרויס פון דער היים גאַנץ פרי, כדי צו זיין באַ-
צייטנס אַפ'ן זאַמל־פּונקט.

דער וועטער איז געווען אַ טריבער; פון דער נעווע האָט
זיך געשפּרייט אַ נעבל און פון הימל האָט אונטערגעקאַפּעט.

אַף די גאַסן איז אַבער געווען פּוסטלאַך. אין ערגעץ האָט
מען גיט געזען קיין גרופּן, וואָס זאָלן איילן צו דער לויה.

דאָס מאָגערע פּערדל פון פאַרשלאָפּענעם איזוואָזטישיק האָט
מיד לאַנג און פּויל געשלאַפּט אין צענטער פון שטאָרט.

ווען איך בין אונטערגעפאַרן צום זאַמל־פּונקט, איז שוין

דער נעבל געווען צעשטרייט און דער הימל האָט זיך אַביסל אויסגעלייטערט.

איך האָב דערזען דעם איסאָאָקיעווער קלויסטער מיט זיין וואונדערבארער אַרכיטעקטור, מיט זיינע קונציקע געוויסן און ראַנדן. אַף די גאַלדענע קופּאָלן האָט זיך געשפיגלט אַ בלאַסער שטראַל פון דער זון.

איך בין צו פרי געקומען. אפ'ן ברייטן פלאץ ארום האָבן זיך בלויז געזען פאַטרולן פון סאַלדאַטן און מיליציאַנערן. איך האָב זיך באַ אייניקע פון זיי געפרעגט, ווען הויבט זיך אָן דער טרויער־פאַראַד, נאָר זיי האָבן ניט געוואוסט וואָס צו ענטפערן. לויט דער פאַראַרדנונג האָט ער זיך שוין געדאַרפט אָנהויבן. „דער עולם — וויצלט זיך אַ יונגער מיליציאַנער, — פוילט זיך אונטער צו קומען אָפּגעבן דעם לעצטן כבוד די געפאַלענע העלדן פאַר דער פּאָלקס־פּרויהייט“.

לויט דער דאָזיקער באַמערקונג האָב איך פאַרשטאַנען, אַז איך האָב דאָ צו טאָן מיט „אַ באַלשעוויק“. איך האָב זיך גע־פרוּווט מיט אים פאַנאַנדערריידן, נאָר ער האָט מיר אַ וואונק געגעבן אַף זיין שכן, צולעגנדיק אַ פאַר פינגער צו די ליפן, אַז ס'איז בעסער צו שווייגן...

אין קלויסטער זיינען די טירן געווען פאַנאַנדערגעעפנט. פון דאָרטן האָט אַרויסגעשפאַרט אַ ים מיט ליכט, אַזוי ווי אַלץ וואָלט געווען אָנגעפיקעוועט מיט שטערן און ישטערן, גרעסערע און קלענערע. די שטערן האָבן געגאַסן מיט זיגואַג־אַרטיקע שטראַלכאַלאַך, מיט אַזעלכע פינקלדיק־שטיפערישע. איז דאָס דער אויסדרוק פון טרויער, פון טויט?

דער גאַנצער פלאַץ אַרום איז ווי פול געווען מיט דעם דאָ־זיקן ליכט און הגם די זון האָט שוין אַרויסגעשוינט דרויסטער, דער הימל איז שוין געווען קלאַרער, האָבן אָבער דאָ דורכאויס געהערשט די שטערן פון קלויסטער. זייער גלאַנץ האָט באַזיגט דעם גלאַנץ פון דער זון און האָט זיך אָפּגעשלאָגן אַזש אַף די הויכע גאַלדענע קופּאָלן. אַ מאַדנער שפּיל פון זון אין דרויסן

און ליכט פון אינעווייניק. און די קופאָלן האָבן שוין ניט בלאַס געשמייכלט, נאָר געלאַכט, געלאַכט... געלאַכט...

פון וואָס און איבער וואָס האָבן זיי געלאַכט?

די געפאלענע זיינען יחסנים; זיי האָבן געהאָלפן דערשטיקן אַ פּאָלקס-אויפשטאַנד, אַן אויפשטאַנד פון זייערע אייגענע ברודער, גיט מען זיי דאָס אָפּ כבוד, האָט מען אין בארימטן קלויסטער, וואו מען פלעגט ערשט ניט לאַנג זאלבן קייסאָרים, אָנגעצונדן אַלע ליכט פאַר זיי, פאַר זייערע נשמות וועגן...

צענדליקער אָרקעסטערן האָבן זיך דערנענטערט צום פלאַץ מיט'ן טרויער-מאַרש, ניט מיט שאַפּענ'ס, נאָר דוקא מיט'ן רעוואָלוציאָנערן טרויער-מאַרש. ס'האָבן געגלאַנצט באַנגעטן אַף דער זון, אזוי פיל בלישטשנדיקע באַנגעטן, מיט רויטע פענדלאַך אַף די שפיצן, מיט רויטע בלימלאַך אַף די הענטלאַך; עס האָט זיך געצויגן איין אויטאָמאָביל נאָכ'ן צווייטן, איין קאָטש נאָכ'ן אַנדערן, געשפּאַנט אין קראַסאוועס-פּערד; פון זיי זיינען אַרויס-געקראָכן גאָלדענע עפּאָלעטן מיט קלינגענדיקע שפּאַרן און אָן א שיעור צילינדערס מיט שוואַרצע פּראַקן, דריי-גאַרנדיקע דאַמען-היט, פאַרהילט אין שוואַרצן. וואו איז אָבער דאָס פּאָלק, דאָס פשוט'ע אַרבעטער-פּאָלק, וואָס פאַרגעטערט דאָס אזוי, ווי די צייטונגען שרייבן און ווי די רעגירונג דערקלערט פייערלאַך, די געפאלענע העלדן?

קיינ זכר ניטאָ. נאָר אָט זיינען אונטערנעפּאַרן אַ פּאָר איינפאַכע איזוואַזשיקעס. מיר האָט זיך גלייך געוואָרפן אין די אויגן דאָס גרויע באָרד פון אַלטן לעוו דייטש, דער באַשיידענער גאַנג פון נאָך אַ פּאָר באַרימטע רעוואָלוציאָנערן. זיי האָבן דאָס פאַרביטן דאָס פּאָלק...

און די מיליטער-טיילן זיינען אַלע געגאַנגען און געגאַנגען, און די אָרקעסטערן האָבן אַלץ הילכיקער געשפּילט דוקא דעם רעוואָר-לוציאָנערן טרויער-מאַרש, און אויף די טראַטואַרן זיינען געשטאַנען קופּעס זייטיקע צושייער; אָן די געזיכטער פון די צושייער האָט

מען געזען, אז פאר זיי איז די נאנצע מעשה מער ניט ווי א ספעקטאַקל, א געוויסער צייט-פארטרייב.

צו מיר דערפילט פון ערגעץ וואו א באמערקונג: אזוי פיל מיליטער, איז ווער האָט געמאַכט דעם אויפשטאַנד?

דאָס איז באמת א פראגע. איך האָב זיך גראד אנגעשטויסן אויף דעם פריערדיקן מיליציאָנער, און זיין וואונס האָט מיר אזוי דייטלאך געזאגט: וואָס קען מען זיך העלפן, אז נאטשאַלסטווע הייסט, מוז מען פאַלגן...

איין זאך האָט זיך דאָך געפילט: ס'זיינען פאַרט אַנדערע צייטן. דאָס האָב איך געפילט אין קלויסטער גופא.

די אלטע פייערלאַכקייט, דער אלטער גלאַנץ, די אלטע הייליגע בגדים, אויסגעהעפט מיט גאָלד, אויפ'ן הויפט-מיטראַך-פאַליט און זיינע לויים, דער זעלבער גערוך פון ווירויך, און פארט ניט דאָס וואָס אמאָל. ניטאָ די מיסטיק דערפון, די געהיימניס-פולקייט.

אַלץ באַרט זיך און טונקט זיך אין ליכט, אין א ים ליכט, און פון די קונציקע ווענט, פון די זעלטן-שיינע סופיט-זיילן, וואס דרייען זיך, ווי שלאַנגען, קוקען אַראָפּ בילדער און בילדער, סצענעס גאַנצע פון דער ביבל, פון עוואַנגעל; אזוי לעבעדיק זיינען זיי, אַז זיי ריידן, דאַכט זיך, מיט זייער אַלטערטימלאַכער שפראַך. ס'אַראַ רחבות, ס'אַראַ אַנטציקונג פאַר'ן אויג. וואוהין מען קומט נאָר, שיינען אַרויס שמאַראַגדן, דימענטן, בריליאַנטן, וואָס שפילן זיך מיט אומציייליגע רעגענבויען און מאַכן גאָר דאָס ליכט פון די פייערן כישוף'דיק.

איז דען דער בויער פון דעם דאָזיקן קלויסטער, דער פראַנץ צוויזשער ארכיטעקטאָר מאַנפעראַן אליין ניט געווען א כישוף-מאַכער? ער האָט דאָך אויפגעהויבן אין מאַסקווע דעם „סייער פון אַלע גלעקער“, וואָס איז איינגעזונקען אין דער ערד. קלינגט איצט דער דאָזיקער גלאַק לכבוד די געפאלענע העלדן, און זיינע קלאַנגען דערגרייכן אַזש אַהער אין מאַנפעראַנ'ס טעמפל.

אזוי דערציילט דער הויפט-מיטראַפּאָליט אין זיין אורים

ותומים מיט'ן גרויסן גאלדענעם צלם אפ'ן ברוסט און מיט'ן נאך גרעסערן צלם אין האנט, וואָס זעט אויס ווי א סצעפטער. דער כאָר זינגט נאָך דעם מיטראָפּאָליט הייליקע תפילות, זינגט פון ערנעץ הויך, און די טענער גיסן זיך, ווי אַ מלאכים-געזאַנג, פון יענער וועלט, וואו ער מיט'ן דאָרן-קראנע אפ'ן קאָפּ בענטשט די גרויסע העלדן, אז זייער מארטירער-בלוט זאָל זיין געהייליקט, ווי זיינס, זאָל לייטערן מענטשלאכע נשמות...

מיינ נשמה לייטערט זיך אָבער ניט, ווערט ניט געהייליקט; א זינדיקער געדאַנק עגבערט מיינ מאַרד:

אָט דאָ, אין דעם אָרט טאַקע, האָט מען דורות-לאנג מיט דער זעלבער פייערלאכקייט אין זיין נאָמען מכפר געווען די גרעסטע הטאים קעגן פּאָלק, געבענשט די אונטערדריקער פון פּאָלק, געזונגען הימנען די טרענער פון דער דאָזיקער אונטער-דריקונג, געזאָלכט זיי אלס זיינע שילוחים אויף דער ערד, און איצט חזר'ט זיך דען ניט איבער דאָס זעלבע? לכבוד דער פרייהייט פראוועט מען די אלע צערעמאָניעס. וואו איז אבער אָט די פרייהייט? די נייע הערשער, געזאָלכט אין בלוטיקן קאַמף פון די פּאָלקס-מאסן, זיינען מזכיר וועמען? די בלינדע קנעכט פון זייערע אייגענע פאַרברעכנס.

דאָס פּאָלק איז אבער אויף דער הזכרה ניטאָ. אָט פארוואס ס'איז ניט ווי אמאָל. דאָס פּאָלק קען מען שוין מער ניט פאר-נאָרן; ס'איז געבליבן אין דער היים, אין די פאבריקן, אין די גאַסן. דאָרטן זאמעלט זיך באַ אים ניי נאָל, נייער האס, קנייטשט זיך זיין מאַרד, און ווער ווייס וואָס פון דעם דאָזיקן קנייטשן זיך וועט ארויסקומען?

שא, אַן אויפרודערונג אין קלויסטער. ער אליין איז דאָ: קערענסקי, געקומען מיט זיין סוויטע, מיט אלע מיניסטאָרן, די סאַציאַליסטישע בתוכם, מיט די פּאַרשטייער פון ארבעטער סאָוועט. דער מיטראָפּאָליט מיט'ן כאָר נעמט זיי אויף אמת געטלאַך, און די הערשער פון דער נייער צייט זיינען זייער טאַלעראַנטע פרייהייטס-קעמפער: זיי גייען מיט'ן פּאָלק און

טוען וואָס דאָס פּאָלק טוט: אָט פּאַלן זיי כּורעים, ווען אלע פּאַלן, אָט קושן זיי דעם גרויסן נאָלדענעם צלם, ווען אלע קושן, און ווען דער עולם זאָגט אַ תּפִּילָה, זאָגן זיי מיט. וואָס הייסט, פּאַר-שוועבן די רעליגיעזע געפֿילן פּונ'ם פּאָלק, און נאָך אין אזא פּייערלאַכן מאָמענט פּאַר דער רעוואָלוציע, ווען מען איז מוזיר אזעלכע העלדן אירע?

איך בין ארויס פון איסאָאָקיעווער קלויסטער מיט זייער אַ שווערן געמיט. די גאַנצע פּייערלאַכקייט פון דער צערעמאָניע האָט מיך געפּרעסט ווי אַ משא.

די גלעקער האָבן געקלונגען, אלע גלעקער פון פעטראַגראַד, און דער מיליטערי־פּאַראַד מיט קערענסקי'ן כּראש האָט זיך געצויגן לאַנג, לאַנג איבער די גאַסן. אויסגעמישט האָט זיך מיט די קלאַנגען פון די גלעקער דאָס שפּילן פון די אַרקעסטערען, אַלץ צוזאַמען — דער טרויער־מאַרש מיט „מאַרסעליעזע“ און „אינטערנאַציאָנאַל“, און אין דער לופט האָט אַלץ געשמעקט מיט וויררוך, מיט די תּפִּילות פון מיטראַפּאָליט, מיט'ן קושן פון גרויסן נאָלדענעם צלם...

איר זייט אַ קרבן געפּאַלן! — אַראָפּ די היטלען, העכער די רויטע פּאַנען, און ווען מען איז צוגעקומען צום מאַרס־פּעלד, צו אָט דעם הייליקסטן אָרט פון דער רוסישער רעוואָלוציע, איז עפעס אַ נס געשען: אלע קופּאָלן פון די פעטראַגראַדער קלויסטערס און קירכעס האָבן געלאַכט, געלאַכט אזוי שעלמיש און פרעך, געלאַכט אַנטקעגן דער זון, געלאַכט אַנטקעגן די רויטע פּאַנען... אַנדערע האָבן דאָס פּילייכט ניט געפּילט, איך האָב דאָס אָבער געפּילט מיט אלע מיינע חושים.

אין צענטראל־קאָמיטעט פון „בונד“.

דער צענטראל־קאָמיטעט פונ'ם „בונד“ האָט זיך נאָך דער רוסישער רעוואָלוציע געפונען אין איינעם פון די לעבעדיקסטע טיילן פון פעטראָגראַד, ניט ווייט פון באַרימטן נעווסקי פּראָס־פעקט, אויף ניקאָלאיעווער נאָם.

בין דער רעוואָלוציע האָט מען אין דער דאָזיקער געגנט מסתמא זעלטן באגעגענט א אידישע נאָז. איצט אָבער זיינען שוין דאָרטן אידישע נעזער גאָר קיין זעלנטהייט ניט געוועזן. אפילו די קריסטלאַכע שכנים ארום האָבן שוין געוואוסט וואוהין מען גייט עס. וועגן די מיליציאָנערן אַף די ראָגן איז שוין אפגערעדט. פלעגט מען אַמאָל ניט טרעפן דעם וועג, איז גענוג געווען אונ־טערצוגיין צו א מיליציאָנער, אז ער זאָל זיך גלייך אָנשטויסן וואוהין מען באַדארף.

מיט מיר אליין האָט פאסירט אזא פאל. ווען איך בין דאָס צווייטע מאל אוועק אין צענטראל־קאָמיטעט פונ'ם „בונד“, האָב איך זיך אַביסל פאַרבאַלַנדזשעט. דער נאָהענטסטער מיליציאָנער, צו וועמען איך האָב זיך געווענדט, האָט מיך גאָר ניט געפרעגט; ער האָט בלויז באַטראַכט מיין נאָז און גלייך אַרויסגערעדט עטוואָס איראָניש: פיר קווארטאלן פון דאנען, דאָס גאָר... ווען איך בין אָפגעטראָטן פון אים, האָב איך געהערט, ווי דער סעמעטשקע־פארקויפער אויפ'ן ראָג, א מיטעל־יאָריקער פּאַניע, מיט א שוואַר־צער באָרד און אין אַ רויטער העמד, האָט אַ מורמל געטאָן: אָט האָסטו אין פיטער אויך דעם זשידאָוסקין „בונד“... די דאָזיקע באַמערקונג האָט ניט באַליידיקט; פאַרקערט, זי

האָט פאַרשאפט נחת רוח: ווער האָט טאַקע געטרוימט צו זען מיט די אייגענע אויגן, אז אין פיטער, ניט ווייט פון נעווסקי פּראָספּעקט, וואו ס'שטייען נאָך דענקמעלער פון רוסישע צארן, וואו ס'געפינט זיך נאָך די רעדאקציע פון „נאָוואַיע וועמיע“, זאָל זיך הויבן פּראַנק און פריי אָפּ אַ טויער אַ שילד מיט דער אויפּשריפט: „צענטראַליקאַמיטעט פּונ'ם „בונד“?״

פאַר אונז, נאָר-וואָס אַריבערנעקומענע עמיגראַנטן, וואָס האָבן ניט דורכגעמאַכט די רעוואָלוציע, האָט דאָס אויסגעוויזן, ווי אַן אמת'ער חלוּם; ס'האָט זיך די אייגענע אויגן ניט געגלויבט, אז מיר זעען דאָס אַלץ אַפ'ן וואָר. אַ חבר, וואָס איז געקומען פון פאַרזי, אַ וואַרשעווער אַרבעטער, האָט מיר דערציילט, אז ווען ער האָט דערזען דאָס קליינע שילד, האָט ער זיך פּאנאנדערגעוויינט פון שמחה. „דאָס איז — האָט ער געזאגט — געווען דאָס ערשטע מאָל אין מיין לעבן, ווען איך האָב געוויינט, אַלנפאַרס, פאַר דער צייט, וואָס איך געדענק זיך.“

איך האָב דעם חבר געגלויבט, ווייל איך האָב אים געקענט נאָך פון אַמאָליקע יאָרן; מען פלעגט אים שיקן אויף די געפער-לאַכסטע שטיקלאַך אַרבעט; ניט איין שפּיאָן האָט געכאַפט פון אים אַ ביטערן אָפּשניט, און דער מענטש האָט קיינמאָל ניט אַרויסגעוויזן קיין פּיצל סענטימענטאַלקייט. מען פלעגט וועגן אים דערציילן, אז ווען זיין אַלטע מאמע, וואָס ער האָט זייער געליבט, איז געשטאַרבן, האָט ער אָנגערוקט דעם דאַשעק איבער די אויגן, אָנגעשפּייט אין די הענט אַריין און אַרויסגערעדט: איך וועל איר אַ מצבה שטעלן מיט מיין בלוט אָפּ די באַריקאדן! ... דערביי האָט ער אַ שטאַרקן פּייה געטאָן און איז אוועק אַפ'ן בירזשע אויסטיילן פּראַקלאַמאַציעס; — דאָס איז געווען זיין רבּן-קדיש נאָך דער אַלטער מאמע... איצט האָט אָבער אַט דער פאַרהאַר-טעוועטער קעמפּער געוויינט; ער האָט געוויינט, וואָס ער שטייט אָפּ דער פּרייער רוסישער ערד און געפינט זיך באַם פּרייען אַריין-נאַנג צום „בונד“...

אַזעלכע „שוואַכקייטן“ האָט אַרויסגעצייגט ניט דער וואָר

שעווער חבר אליין. ווען איך בין געקומען דאָס צווייטע מאל אין צענטראל־קאָמיטעט פונ'ם „בונד“, האָב איך דערהערט, ווי חברים דערמאָנען זיך אָן די אַמאָליקע קאָנספּיראַטיווע „יאָור קעס“ פון צענטראל־קאָמיטעט ערגעץ אין אַ פאַרוואָרפן שטיבל אין ווילנע אָדער דווינסק; מצן דערמאָנט זיך אַלע איינצל־הייטן, ווי אזוי דער אָדער יענער מיטגליד פון צענטראל־קאָמיטעט איז געווען אָנגעטאָן, ווי ער האָט אויסגעזען, וואָס ער האָט געזאָגט, צי ער איז געווען אין אַ גוטער אָדער אַ שלעכטער שטימונג. פון די אַלע געשפרעכן וועיט אזוי פיל ראָמאַנטיק. מען פאַר־גלייכט יענע צייטן מיט די איצטיקע: אַלע זיינען גליקלאַך, וואָס יענע צייטן זיינען שוין אין דער פאַרנאַנגענהייט; מען איז דורך און דורך דורכגעדרונגען מיט דער וואונדערבארער גענווארט. דאָך פילט זיך אין די רייד אַ ביינקשאַפט נאָך די פאַרוואָרפענע שטיבלאך אין ווילנע אָדער דווינסק. ווי לאַנג איז דאָס געווען? אָט ערשט נעכטן, דאַכט זיך, און ווי אַלץ איז אַנדערש...

מען זיצט אין דער הויפט־שטאָדט פון אַלטן צאַרישן רוסלאַנד, אין אַ שיינער גראַמער דירה מיט אַ סך ליכטיקע צימערן; גרויסע טישן, ווי אין אַ קאַנצלאַריע; ס'קלאַפן שרייב־מאַשינען; ס'סקריפען פּעדערס. דאָ דערביי איז די רעדאַקציע און די עקספּעדיציע פון דער „אַרבייטער־שטימע“ און פון פאַרלאַג „די וועלט“. וויפיל אַלטע פּנימ'ער דרייען זיך דאָ אַרום? מען האָט זיי געקאָנט, ווען זיי זיינען נאָך געווען יונג; ערשט האָבן שוין די מערסטע פון זיי אַ סך גרויע האָר און קנייטשן אַף די פּנימ'ער; פילע זיינען אַפילו איינגע־הויקערט, הגם באַ אַלעמען ברענט נאָך דער אַלטער גלאַנץ אין די אויגן, נאָר עפעס ניט ווי אַמאָל, מיט מער פּעסטקייט און געשמעלטקייט...

מען טרינקט טיי אָן צוקער, מען קייט צו אַ שטיקל ברויט, מען פאַרציט זיך מיט אָן אַ שיעור פאַפּיראַסן, און די לופט איז פול מיט רויך און געשפרעך.

אָט זעצט זיך אַוועק אַ גרופע חברים אַף דער ווייכער ברייטער סאָפּע באַ דער הינטערשטער וואַנט, זעצט זיך אַוועק גאַנץ בהרחבה/דיק, און איינער אַ לאַנדאָנער שניידער רופט זיך אָפּ: „נעווער מיינד, דער „בונד“ האָט זיך אַרויפגעאַרבעט, קיין עין, הרע. שרייב־מאַשינען, ווייכע סאָפּעס; אויס פאַר-וואַרפענע שטיבלאַך, ווילנער נאַוואָגאַראַד, דווינסקער דאַמבע, וואַרשעווער סמאָטשע, גאָר אַזש אין פעטערבורג פאַרקראַכן, אַפ'ן רעכטן אויבן אָן. כע, כע, אָט דאָס איז אָפּגעטאַן אַ שפּיצל אַביסל ניקאַלאַשקען“...

דער גאַנצע עולם לאַכט, באַ פּילע בלישטשען טרערן אין די אויגן.

אונז פאַרדריסט, וואָס מיר האָבן ניט בייגעוואוינט די צוועלפטע, ערשטע פרייע קאָנפערענץ פונ'ם „בונד“ אין פעטראַ-גראַד. נאָר צוהערנדיק זיך צו די דערציילונגען וועגן דער באַ-גייסטערונג, וואָס ס'האָט געהערשט אַף דער דאָזיקער קאָנפער-רענץ, וואו ס'זיינען זיך צוזאַמענגעקומען אַלע טוער, די גרינדער און בויער פון דער אידישער אַרבעטער־באוועגונג, האָבן מיר זיך דורכגעדונגען מיט איר שטימונג; מיר האָבן דעמאָלט אַזוי גוט באַגריפן די געפילן פון פאַרזיער חבר, דעם וואַרשעווער אַרבע-טער, ווען ער האָט דערזען דאָס שילד פונ'ם „בונד“ אַפ'ן טויער; די גאַנצע קאָנפערענץ האָט געפילט דאָס זעלבע, וואָס ער, און ניט געקענט באהערשן זיך פון פרייד...

אַ בייזער איר איז דאָ, דער געהילף־סעקרעטער פון צענ-טראַל־קאָמיטעט עטקין, איז ער ברונז, וואָס מען שטערט אַר-בעטן; בנגבה כאַפט ער אַבער אויך אַ שמועס; ער וויל שוין אונז פאַראיינס איבערצייגן, אַז די באַלשעוויקעס זיינען אַ בייזע אָנשיקעניש; זיי וועלן אַלץ דער'הרג'ענען, מאַכן אַ סוף צו אַלע דעראַבערונגען, און ער באַווייזט מיט אותות און מופתים, אַז לענין איז אַנדערש ניט ווי אַ דייטשער שפּיאָן. טאָמער גלויבט מען אים ניט, קען דאָס ליבער באַשטעטיקן...

ליבער איז באַ אונז אַלעמען באַגלויבט. ער ווייזט זיך

אָבער זייער זעלטן, און קומט ער שוין יאָ אַמאָל, האַלט ער זיך אָן אַ זייט, אָפּגעזונדערט, נעמט ניט קיין אַנטייל אין די דיס-קוסיעס; ער איז שטאַרק פאַרהאַוועט; זיין פנים איז נאָך בלאַסער, ווי אַמאָל: זיינע אויגן זיינען אַזעלכע אומעטיקע, אומרואַקע. זיין באַרימטע באָרד איז שוין באַזילבערט און ער האַלט זי אַלץ אין איין גלעטן; דעם „קאָטעליאַק“ טראָגט ער נאָך אָבער, דאַכט זיך, אַלץ דעם זעלבן, וואָס מיט אַ יאָר צוועלף צוריק אין וואַרשע.

דער עולם מורמלט אַף ליבער'ן, אַז ער איז איצט ווייט פּונם „בונד“, אינגאַנצן פאַרטאָן אין אַלגעמיינע מלוכה-זנינים, און מען דאַרף האָבן אַ באַזונדער ערע, אַז ער זאָל עמיצן שענדיקען אויפּמערקזאַמקייט. אַרויסקריגן פון אים אַ באַמערקונג קומט אָן כּרעיעת ים סוף, סיידן מען זאָגט אַ גוט וואַרט וועגן די באַלשעוויקעס — דאָס קען ער ניט אַריבערטראָגן; זיינע אומעטיקע אויגן ווערן נאָך אומעטיקער, אומרואַקער און ער באַשטעטיקט דעם געהילף-סעקרעטאַר'ס רייד, אַז לענין איז אַ שפּיאָן, — ס'זיינען אַפילו פאַראַן דאָקומענטן דערויף, שוואַרץ אַף ווייס.

נאַנץ אַנדערש האַלט זיך אַבראַמאָוויטש. אים קען מען געפינען אַלע טאַג; ער איז שוין ניט דער אַמאָליקער מלכיאַל, פאַרעלטערט געוואָרן, זיין באָרד איז אויך באַזילבערט, ער בלאָזט אָבער ניט פון זיך, שטענדיק מיט אַ גוטמוטיקן בליק, האַרציק; ער איז פאַרוואָרפן מיט אַרבעט, נאָר ניט פאַרהאַוועט, זייער סיסטעמאַטיש אין אַלץ; הגם ער רעדט ניט פיל, איז ער אָבער אַלעמאָל גרייט אַרויסצוהעלפן אַ חבר מיט אַן עצה, צו טאָן אַ טובה; דעהויפט, ער איז ניט בייז אַף די באַלשעוויקעס; פאַר-קערט, ער פאַרטיידיקט זיי, לאַכט זיך אויס פון די מעשיות, אַז לענין איז אַ שפּיאָן, דענקט, אַז אין פיל זאַכן זיינען די באַל-שעוויקעס גערעכט...

די סעקרעטערין פון צענטראַל-קאָמיטעט אַננאַ וולאַדימיר דאָוונאַ, וואָס איז נאָך אַלץ אַזוי ענערגיש און לעבעדיק, ווי אין

די אמאָליקע יאָרן, מיט די זעלבע קלוגע אויגן און גרוילאָכן קאָפּ האָר, איז מיט אַבראַמאָוויטש'ן. זי האָט אָבער זעלטן צייט צו מישן זיך אין די דיסקוסיעס: אזוי פיל חברים אָננעפּאָרן; מען דאַרף זיי אַלעמען איינאַרדנען, געבן „נאַזנאַטשעניעס" אָף אַרבעט, פאַנאַנדערשיקן איבער'ן לאַנד. זיצט זי פאַר איינס בלויז שרייבטיש, פאַרטאָן אין די פאַפירן און השבונות און האַלט זיך עצות מיט דעם קליינעם לאַזאַר עפשטיין.

לאַזאַר טראָגט זיך ארום מיט גרויסע פלענער וועגן פאַרלאַנג און איז פול אָף אַלע מיטינגען, לעקציעס און דיסקוסיעס; אין צענטראַלקאָמיטעט איז לאַזאַר דאָ פון אין דער פרי ביז אין אָוונט, שטענדיק מיט'ן גלעזל טיי אין איין האַנט און אַ צייטונג אין דער צווייטער האַנט: ער רעדט אויך ניט פיל, נאָר דערפאַר האָט ער ליב זיך צוצוהערן וואָס אַנדערע ריידן...

ליטוואַק פעלט אויך קיינמאָל ניט; ער זופט מיט הנאה דעם טיי מיט נישט, גיט אַ כאַפּ אַ קוק אין אַ צייטונג, און ווען ער שרייבט ניט, איינגענורעט אינגאַנצען אין פאַפיר, דער ציילט ער מעשיות און וויצן; ער קריטיקירט אי די מענ-שעוויקעס, אי די באַלשעוויקעס, איז שטאַרק נייגעריג צו וויסן וואָס עס טוט זיך באַ יענעם, און לאָזט פילן, אז ער איז אַ מיטגליד פון צענטראַלקאָמיטעט...

אָט באווייזט זיך אַ וויילע ראַפּעס: געקומען פון קיעוו ראַטעווען די אויטאָנאָמיע פון אוקראַינע, האַלט ער אין איין דיסקוטירן און פאַלעמיוזירן; אַלץ איז פאַר אים אַ פאַליטישע טעמע, און ער מאַכט עס פלינק; איז פול מיט קוועק-זילבער און קלינגט נאָכאַנאַנד אין טעלעפּאָן.

דאָס איז אַלץ ניי און אינטערעסאַנט, נאָר אַביסל לאַנג ווייליק. ס'דאַכט זיך, אז אָט אין האַרץ פון דער רעוואָלוציע האָט זיך אויסגעבילדעט אַן אָפּגעזונדערט וועלטל, אַ וועלטל, וואָס האַלט זיך נאָך באַ אירע אַלטע טראַדיציעס און לעבט מער מיט דער פאַרגאַנגענהייט, ווי מיט דער ברויזיקער גענוואַרט. אַ פריש ווינטל טראָגט אַמאָל אַריין זאַסלאַווסקי — האָר

מונקולום — באַגראָוו; ער קומט פון דער ברייטער זשורנאַליסטי-
שער וועלט. ער קומט מיט זיין שאַרפזין, מיט זיין בייסיקער וויצי-
קייט ניט בלויז וועגן דעם, וואָס איז געווען, נאָר וועגן דעם וואָס
ס'איז. דער האַס צו די באַלשעוויקעס מאַכט אים אָבער באַגרעניצט
און איינזייטיק, און ס'הויבן זיך אָן די זעלבע געשפּרעכן, די זעלבע
ויכוחים...

אַמאָל דערהערט מען אַן אָפּקלאַנג פון דער פּראָווינץ. דאָס
איז אַלץ אַן אָפּקלאַנג פון אַן אָפּגעזונדערט וועלטל.

ס'איז פּאָראַיבער די באַגייסטערונג, ס'האָט זיך פאַרענדיקט
דער האַניקדורש. וואָס ווייטער?

זיצנדיק דאָ אַף דער ווייכער, ברייטער סאָפּע באַ דער
הינטערשטער וואַנט, שטעלן זיך די דאָזיגע פּראַגן אייניקע
חברים, וואָס זיינען שוין באַלשעוויסטיש געשטימט. זיי באַ-
קומען אָבער ניט אַף דער דאָזיקער פּראַגע קיין ענטפּער. דער
צענטראַל-קאָמיטעט פּונ'ם „בונד“ קען דעם ענטפּער געוויס ניט
געבן, ווייל שטעלן בלויז אַזאַ פּראַגע איז פאַררעכנט פאַך אַן
אַפיקורסות; דאָס שטימט ניט מיט'ן „בונד'ס“ טראַדיציעס.
אַפילו דער „אינטערנאַציאָנאַליסט“ אַבראַמאָוויטש מאַכט זיך אַרויס
פון אַן ענטפּער...

גייען מיר טאָג איין, טאָג אויס אין צענטראַל-קאָמיטעט
פּונ'ם „בונד“, זיינען שטאַלץ און גליקלאַך, וואָס דער קאָמיטעט
זיצט איצט אַזש אין פיטער, ניט ווייט פון נעווסקי פּראַספּעקט.
מיר וואַרטן אַף „אַטסטראַטשקעס“ פון פּריזיוו, אַף „נאַזנאַטשע-
ניעס“, און וואָס מער עס טרעט אַריין די וואַכעדיקייט פון דער
דעוואָלוציע, אַלץ שנעלער נעמט זיך אויסוועבן דער ראַמאַנטיוזם
פון די ערשטע טעג...

ספּקוט הויבן אָן מאַטערן די נשמה, און די דאָזיקע ספּקוט
שוועבן, ראַכט זיך, איבער דער גרויסער אָפּגענער דירה פון צענ-
טראַל-קאָמיטעט פּונ'ם „בונד“. ביסלאַכוויז הערן אויף די
שמענדיקע געשפּרעך און דיסקוסיעס; מען גייט אַהין פון איינ-
זאַמקייט וועגן, ווייל מען פילט, אַז דער באַרן גליטשט זיך

ארויס פון אונטער די פיס; טרינקט מען אלץ טוי און מ'ניט זיך אָפּ אַף דער ווייכער און ברייטער סאָפּע אַ חשבון הנפש... ניין, נישט דאָס. ניטאָ דער אַמאָליקער „בונד“. אויך זיין צענטראַל־קאָמיטעט איז ניט וואָס אַמאָל. פון זיינע גרויסע צימערן אַף ניקאָלאַיעווער גאַס וועיט אַראָפּ אַן אומהוימלאכ־קייט, אַ פרעמדקייט; יעדער איז שוין איינגעשלאָסן אין זיך, אַלץ ווערט פאַרמעל, עס נעמט שמעקן מיט „קאַנצעליאַר־שטשינע“...

אפילו די „ליאַמעס“, די אַלטע בונדישע „ליאַמעס“, האָבן שוין ניט די צוציאונגס־קראַפט; מען זינגט ווי אמאָל חסיד'ישע לירלאך, מען כאַפט אַ האָפּקע, נאָר מען איז עפעס אזוי ווייט איינער פון צווייטן, אָפּגעפרעמדט, און עס בענקט זיך, בענקט זיך נאָכ'ן אַלטן „בונד“...

(סוף פון צווייטן טייל)

אינ'ם לאַנד פון דער סאַציאַלער רעוואָלוציע.

דריטער טייל

I אין א כאַס.

ס'ווילט זיך אריינכאַפן דאָס, וואָס מ'האַט דורכגעלאָזט, — אַלץ זען, אַלץ הערן, אַלץ דערגרונטעווען, באַגרייפן דעם זין פון די געשעענישן, דערפילן זייער נשמה. לויפט מען פון פאַרזאַמלונג אױף פאַרזאַמלונג, פון דיסקוסיע צו דיסקוסיע, פון פאַרזאַמלונג צו פאַרזאַמלונג, פון די צייטונגען פון שורה ביז שורה. מ'פאַרנעמט אפילו צו טראַכטן וועגן אַ שטיקל תכלית, וועגן איינע אָרדענען זיך, וועגן הונגער, וואָס האַלט אָן שטענדיק אַ נאָיעניש אין האַרצן. מ'לעבט ווי אין אַ הינער־פּלעט, פאַרהאַוועט און פאַרשיכור'ט. מ'טראַגט זיך מיט'ן שטרעם מיט אַ קאַפֿ־שווינדל לערישן אימפעט. אזוי פליען טעג נאָך טעג, פול מיט רענונג און הינרייסונג, ביז וואַנען דער הינערפּלעט פאַרשווינדט פון זיך אַליין, און ס'וואַקסט פּלוצלונג אויס אַ כאַס אַרום...

וואו איז דער ציל, וואָס בריינגט דער מאַרגן? דאָס ווייסט קיינער ניט. ס'באַקומט זיך דער איינדרוק, אז דאָס גאַנצע נייע לעבן, וואָס האָט אזוי געצויגן צו זיך, באַשטייט בלויז פון רייד און רייד, אָן איינאיינציקער טאַט, אָן וועלכער ס'איז ממשות'די־קער אַרבעט. מענטשן האָבן פאַרלאָרן דעם באַדן אונטער זיך; די געשעענישן האָבן זיי צוטומלט, זוכן זיי אַ באַפרידיגונג אין ווערטער־שאַכטן, און וואָס מ'שרייט העכער וואָס מער מ'קאָכט זיך, אַלץ גרעסער ווערט דער כאַס...

אומעטום דאָס זעלבע: אין די פאַרטייקרייזן, אין די סאַָ וועט־אַנשטאַלטן, אין די מלוכה־קאַנצעלאַריעס. צייט איז ביליק.

דאָרף מען אַ קלייניקייט, קומט אויס צו פאַרבריינגען שעה נאָך שעה'ן, איידער מ'דערשלאָגט זיך אַ ריי. דערנאָך ווערט מען אָנגעלאָדן מיט פאַפירלאַך, אומנויטיקע, וואָס קענען סוף כל סוף דינען פאַר אַ באַשטימטן צוועק... אין איין אָרט שוויצט מען אויף די פאַפירלאַך, און אין אַ צווייטן אָרט וויל מען אפילו אויף זיין ניט אַ קוק טאָן. קיין טענות העלפן ניט, — אַזאָ איז די אָרדנונג, אַ פאַפירענע אָרדנונג, אַן אָרדנונג פון רייד און ווערט-טער. ניט אומזיסט וואַסס אַלץ די אַנטווישונג, איז דער טאָן ביי אַלעמען אַ פעסימיסטישער. ביי אייניקע דערנייט צו טראַג-נישקייט. אַ באַשלוס איז קיין באַשלוס ניט, אַן אַנטשיידונג איז קיין אַנטשיידונג ניט. אַלץ היינט אין דער לופטן...

אַט אזוי לעבט מען אינ'ם שטייגנדיקן מישמאַש. די רעגונג און מיטרייסונג האָבן זיך אויסגעוועבט. ס'טרעטן אַרײַן פּײַנ-לאַכע טעג, פּײַנלאַכע און לאַנגווייליקע.

אין צענטראַל-קאָמיטעט פּונ'ם „בונד“ האָט מען פאַר מיר פאַרשיידענע פּלענער: אַט ווערט באַשלאָסן צו שיקן מיך אין מינסק אַרבעטן אין טעגלאַכן „וועקער“; געפינט מען, אַז ס'איז בעסער איך זאָל פאַרן קיין קיעוו פאַרוואַלטן מיט דער רעדאַקציע פון דער „פּאָלקסצייטונג“, וואָס דאָרף אָנהויבן אַרויסגיין טעג-לאַך. דערנאָך ווערט גאַר באַשטימט, איך זאָל פאַרבלייבן אין פעטראָגראַד אַרבעטן אין „אַרבעטער שטימע“ אָדער אין „גאַלאַס בונדאַ“. ווייזט זיך אין מיטן דערינען אַרויס, אַז אַלע פּלענער האָבן קיין ווערט ניט, כל זמן איך וועל ניט אָפּפּטר'ן דעם „פּרײַ-זיוו“. וועגן אַן „אַטסראַטשקע“ קען אָבער דער צענטראַל-קאָ-מיטעט פּונ'ם „בונד“ פּרײַנצײַעל זיך ניט משתדל זיין. ליבער און אַנדערע פירער פּונ'ם „בונד“, וואָס שטייען נאָענט צו דער רעגירונג, זיינען קעגן אַזעלכע השתדלות'ן: ס'איז דאָך דער חוב פון יעדן רעוואָלוציאַנער אַריינצוטערעטן אין דער אַרמיי און העלפן דערשלאָגן דייטשלאַנד, כדי צו דערפירן די מלחמה ביו „אַ זיגרייכן סוף“... יעדע השתדלות וועגן אַן „אַטסראַטשקע“

קען דערביכער קאָמפּראַמיטירן דעם „בונד“, ארויסרופן אַ חשד אויף זיין רעוואָלוציאָנערער כשר'קייט...

חברים זיינען אויפגעגעבן, גייען ארום פארצווייפלט. האָט זיך געלוינט צו לויפן אַהער, כדי זיך לאָזן פאַרוואַנדלען אין קאַנאַנענפייש? פאַדערן עס טאַקע די אינטערעסן פון דער רע-וואָלוציע? ... פון אָנהויב שעמט מען זיך צו ריידן וועגן דעם אָפּן. דערנאָך פאַרוואַרפט מען די בושע. מ'הויבט אָן צו זוכן מיטלען, פּראַקטישע, ווי אזוי זיך ארויסצורייען פון מיליטעריינסט. גראַד די פאַרקאָכטע „אַבאָראַנצעס“, וואָס היצן זיך אזוי וועגן דעם „הייליקן חוב צו פאַרטיידיקן דאָס רעוואָלוציאָנערע פּאַטער-לאַנד“, זיינען אין דעם פּרט באַזונדערס דערפּינדעריש. די מער-סטע פון זיי אָרדענען זיך איין אויף רעגירונגס-שטעלעס, וואו זיי זיינען זיכער מיט „אַסטראַטשקעס“; זיי קריגן דעמאָלט אַ מעג-לאַכקייט צו פּריידיקן מיט התלהבות פאַטריאָטיזם...

מ'ניט מיר אויך אומאַפּיציעל אַן עצה צו באַקומען אַ שטעלע ערגעץ אין אַ מיניסטעריום. שטעלעס זיינען דאָ גענוג; די מלוכה-קאַנצעליאַריעס שליינגען איין אָן אַ שיער מענטשן. דורכ'ן צענטראַל קאָמיטעט פּונ'ם „בונד“ קריג איך אַ רעקאָמענדאַציע צו פּראַפעסאָר זאַגאַרסקי, וואָס איז איינער פון די פאַרוואַלטער פון אַרבעטס-מיניסטעריום. די אַרבעט דאָרטן וועט מיר געבן גענוג צייט צו פאַרנעמען זיך אויך מיט פאַרטייענישן.

פון מלחמה-פּראָנט קומען דערווייל אַן טרויעריקע ידיעות: קערענסקי'ס אָנגריף אין גאַליציע האָט זיך פאַרענדיקט מיט אַ שרעקלאַכער קאַטאַסטראַפּע. די רוסישע אַרמיי איז צעקלאַפּט. זי לויפט אין אומאָרדנונג און מאַכט אויפ'ן וועג פּאָגראַמען אויף אידן. דער פּאָגראַם אין גאַליצישן שטעטל קאלוש פאַלט ניט אַראָפּ מיט זיין ברוטאַלקייט קעגן די שחיטות אף אידן ביי דער צאַרשער אָרדנונג. אזוי איז אויך מיט'ן פּאָגראַם אין טאַרנאָ פּאָל. ס'ווערט פאַר יעדן קלאָר, אַז עס הויבט זיך אָן אַן אַנאַרכיע, אַז די קאַנטר-רעוואָלוציע נעמט זאַמלען אירע כחות. דאָס גיט אַ נייעם אויסרייד די פאַטריאָטן אויפצוהויבן אַ גוואַלד, אַז יעדער

רעוואָלוציאָנער, וואָס זוכט זיך ארויסדרויען פון מיליטעריניסם, איז אַ פאַרצטער פון דער רעוואָלוציע. באזונדערס קלינגען אַזעל-כע רעדעס אין סאָוועט.

אין גאָס דערהערן זיך צווישן די קופקעס מענטשן איבער-הויפט צווישן די ארומבלאָנקענדיקע סאָלדאַטן, ניט נאָר קיין לויבנסווערטע ווערטער אויף קערענסקי'ס חשבון. מ'רופט אים אָן, ארומקונדיק זיך אין אַלע זייטן, „שטרייענער העלד“.

אין די „ידיעות פון אַרבעטער-און סאָלדאַטן-סאָוועט“ איז אָפגעדרוקט אַ בריוו פון אַ אירישן סאָלדאַט אונטער'ן נאָמען „שאַנר“. דאָרטן ווערן דערציילט די איינצלהייטן וועגן דעם פאָגראַם אין קאַלוש. די אָנגע'שיכור'טע סאָלדאַטן און קאָזאַקן פון דער אָפטרעטנדיקער רוסישער „רעוואָלוציאָנערער“ אַרמיי האָבן געראַבעוועט, געשלאָגן, געמאַרדעט פון קליין ביז גרויס. אירישע פרויען און מיידלאך האָט מען געשענדט. פיל פרויען האָבן בעסער אויסגעקליבן דעם טויט איידער צו ווערן געשענדט. די אויסווארפן האָבן ניט געמאַכט קיין אונטערשייד צווישן קליינע מיידעלאך פון דרייצן יאָר און עלטערע פרויען. מ'האָט געשענדט פרויען פאַר די אויגן פון זייערע מענער און מיידלאך פאַר די אויגן פון זייערע מוטערס. דער שרייבער פון בריוו האָט גע-רעדט מיט אייניקע געשענדטע פרויען. ער האָט געזען אַ אירישע פרוי מיט אַן אויסגעדרויטער האַנט און אַ פרוי מיט אָפגעהאַקטע פינגער. ער פאַרענדיקט זיין שוידערלאכע באשרייבונג מיט די ווערטער: „מיר, אירישע סאָלדאַטן, גייען באוואוסטזיניק פאַר-גיסן אונזער בלוט און אוועקגעבן אונזער לעבן פאַר דעם פרייען רוסלאַנד. האָבן מיר דאָס פולע רעכט צו פאָדערן פון דעם פרייען רוסלאַנד, אַז אַזעלכע גוואַלדטאַטן קעגן דער אירישער באפעל-קערונג אויפ'ן פראַנט זאָלן מער ניט פאַרקומען. און מיט וואָס זיינען מיר זיכער, אַז די פאָגראַמען זאָלן פון פראַנט זיך ניט אַריבערטראַגן אין פרייען רוסלאַנד?“

אויף „קרעסטאָוסקי אָסטראָוו“, וואו כ'האַב זיך באזעצט מיט מיין פאַמיליע, קומט מיר אויס אויף מאַרגן, ווי דער בריוו

פון אידישן סאָלראַט איז געווען אָפגעדרוקט, צו דערפילן די נייע שטימונג.

ס'איז נאָך באגינען. דאָס קליינע אינזל־שטעטל, וואָס באַדט זיך אין גרינס און בלאַסער זוניקייט, איז שוין אָבער וואַך. באַ דער איינציקער קאָאָפּעראַטיווער קראַם ציט זיך אַן „אַטשע־רעד“ אַף עטלאַכע גאַסן. ווער איז דאָ ניטאָ? אַלטע לייט, אַפילו קליינע קינדער. עפעס האַרמאָנירט ניט דער פּריילאַכער זומערדיקער אויסזען פון די ליכטיקע הייזלאַך און שיינע ווילעס מיט די אָנגעכמורעטע אויסגעצערטע פּנימ'ער פון די לאַנגע רייען אָפגעלאָזטע מענטשן. מען זעט גלייך, אַז דאָ שטייט דער דלות און וואַרט צו קריגן אַ ביסל שפּייז. פון וואַנען האָט זיך דער דלות גענומען אַהער, אין דעם דאָזיקן אינזל־שטעטל, וואָס דינט פאַר אַן אָפּרופּלאַץ פון אָפגעגעסענע טשינאָוויניקעס, פון וואָס פאַר אַ לעכער איז ער ארויסגעקראַכן?

הוזשעט אין „אַטשערעד“, ווי אין אַ בינשטאַק. קוים מיט מאַטערניש זוך איך אָפּ מיין פרוי, וואָס שטייט דאָ שוין פון פיר אַזיינער בייטאָג, כדי צו באַקומען אַ פאַר אייער און אַ פּלעשל מילך פאַר'ן אויסגעהונגערט קינד. כ'פאַרבייט זי. ערשט איצ־טער דערזע איך דייטלאַך, וואָס פאַר אַ שטעמפל דאָס נייע לעבן אין רוסלאַנד האָט אַרויפגעלייגט אַף איר. מיט אַ טיפן טרויער איז באַצויגן איר קיילעכדיק שייין געזיכט; פון די אויגן שיינט אַרויס פאַרצווייפלונג. מיר דאַכט זיך, אַז עס שטייען באַ איר טרערן. אַזאַ ענדערונג פאַר אַזאַ קורצער צייט. בלאַס, אויס־געצערט, אָט פונקט ווי די איבעריקע אַרום. איז אַזאַ ענדערונג פאַרנעקומען אויך מיט מיר?

שטיי איך אין „אַטשערעד“ און טראַכט. וועגן וואָס? אָט איז מיין זונעלע נעכטן געקומען צו לויפן און איז צו מיר צוגעד־שטאַנען, איך זאָל אים דערקלערן וואָס איז דאָס פאַר אַ זידל־זוואַרט „זשיריאָנאַק“. די גאַנצע צייט האָבן זיך די קינדער אין הויף, וואו מיר וואוינען, געשפילט מיט אים זייער גוט; נעכטן האָבן זיי זיך אָבער אָפגעזאַגט אַריינצונעמען אים אין זייער

קאָמפּאָניע, ווייל מיט אַ „זשידיאָנאַק“ ווילן זיי ניט האָבן וואָס צו טאָן. ס'איז געווען אַ רחמנות צו קוקן אפ'ן קינד. ניטאָ די פּאַרב אין די בעקעלאך. די באַוועגונגען זיינע זיינען אַזעלכע אַפּאַטישע. כמעט אַ שאַטן פון דעם, וואָס איז געווען. די העלע קרייזעלאך האָר מאַכן דאָס מאַטע פּנימ'ל מאַרטירעריש. דאָס שמיכל איז אַ קראַנקהאַפּטס. און אזוי זשעדנע איז דאָס קינד. קלייבט אויף יעדן ברעקל, וואָס פּאַרבלייבט אפילו פון אַ שטיקל שוואַרץ פּאַרטריקנט ברויט.

ס'טראַכט זיך וועגן דעם אַלעם, און אזוי נאָענט ווערן די אַרומיקע. אַלע זיינען זיי מאַרטירער: האָבן געגאַרט נאָך באַד פּרייאַונג, ניט ווייניק געליטן פאַר דער געגאַרטער באַפּרייאַונג, און וואָס האָבן זיי דערפון?

ס'דערהערט זיך אַ גראַבער קול:

— אַט האָסטו דיר פּרייהייט, ווער געשוואָלן פון הונגער און שטיי דאָ אַ מעת לעת אַ גאַנצן, ווי אַ בעטלער. נישקשה, קער רענסקי שטייט ניט אין „אַטשערעד“. אַנדערש ווי צו וואוינען אין ווינטער-פּאַלאַץ פּאַסט אים ניט.

— אַ שטרויענער העלד! — רופט זיך אַפּ נאָך אַ גראַבער קול, ענלאַך אפ'ן ערשטן, — קען קנאַקן מיט דער צונג. ער רופט עס גיין שלאָגן זיך מיט די דייטשוקעס. צוליב דעם האָט מען אַראַפּגעזעצט ניקאָלאַשקען?

— אז די זשידעס האָבן אַלץ פּאַרכאַפּט אין זייערע הענט. קען זיין גוט? — זאָגט אַרויס אַ פּרויענשטיים.
— האָט מען זיי באַצאָלט דערפאַר און מען וועט נאָך באַד צאָלן. אויך מיר, ציווילע, וועלן זיך אַפּרעכענען, — גרילצט דער ערשטער גראַבער קול.

די ווערטער ווערן אַריבערגעטראָגן איבער דער גאַנצער ריי. מיט אַמאָל מישט זיך עמיצער אַריין:
— די באַלשעוויקעס וועלן מאַכן אַ סוף. לענין איז ניט קיין שטרויענער העלד.

— און וואָס איז לענין? ער איז מיט די זשידעס פּאַראַיינס.

שטאַמט אַליין פון זשירעס. גענעראַל קאַרנילאָוו, אָט ווער ס'טויג זיך אויס, — בייזערט זיך ווידער דער ערשטער גראָבער קול.

פון די אָנגעכמורעטע אויסגעצערטע פנימ'ער רעדט אַראָפּ ווי אַ צושטימונג. כ'קוק זיך אַרום. דערוע אַ קיילאַכדיקן קאַ-צאַפּ; דאָס אָפגעלאָזטע פעטס היינגט אַראָפּ אַרום דער מאָרדע און אַף די הענט, ווי פענכערס; דער קאַליר פון הויט איז ווי פון איבערגעזייערט טייג. עמיצער באַמערקט שטיי: געוועזן דאָ פריער אַ גאָראָדאָוואָי.

דער עולם באַציט זיך צו אים מיט מיטגעפיל. דער מילי-ציאָנער, וואָס היט דאָ די אָרדנונג אָנשטאַט אַ פריערדיקן גאָר-ראָדאָוואָי, הערט זיך צו אַ דער אָפגענער שוואַרצמאַה'דיקער אַני-טאַציע און מאַכט זיך ניט וויסנדיק.

ווען דער קאַצאַפּ נעמט ווידער דרש'ענען, קען אַיך זיך שוין ניט איינהאַלטן און גיב אַ זאָג גאַנץ הויך: שווייג, כולגאַסן. ניט אַמאָליקע צייטן.

דער קאַצאַפּ קוקט מיך אָן מיט אַ פאַרקרימט שמייכל; דאָס אָפגעלאָזטע פעטס זיינס נעמט זיך טרייסלען, און ער רוקט זיך ארויס אומבאַמערקט. אַיך דערהער אויף מיין חשבון: אין אַלץ מישן זיי זיך, די פאַרפלוכטע זשירעס. אַ וואָרט קען מען שוין ניט אויסריידן.

כ'צי די אויפמערקזאַמקייט פון מיליציאָנער, פאַרוואָס ער לאָזט אַזאַ אָפגענע כולגאַנישע אַניטאַציע; ער ענטפערט מיר אָבער גאָר ניט.

אַ יונגער סאָלאַרט, מיט אַ פנים פון אַ שווינדזיכטיקן, וואָס שטייט מיט אַ צעריסענעם קאָשיק און האַלט אַ מיידעלע באַ דער האַנט, ווענדט זיך צו מיר:

— שלעכט, חבֿר, דאָס פּאַלס איז נאָך פינסטער. ס'איז אים ביטער, עס הונגערט, הערט זיך עס צו אַלע פאַסקורנע רייד. — אין זיין הייזעריקלאַכער שאַמז קלינגט אַזאַ מין אינטימקייט — אָט שטיי אַיך דאָ שוין זעקס שעה. דאָס ווייב אַוועק זוכן אַר-

בעט, מיך איבערנעלאָזט מיט'ן קינד. וואָס קען איך, אַ קריפל, טאָן? די צייטווייליקע רעגירונג האָט צוגעזאָגט אַרבעט צו העלפֿן, און ס'הויבט זיך ניט אָן. האָב קעשענעס מיט פּאַפּיר-לאַך, און כאַטש צי אויס די פּיס.

איך פרעג ביים סאָלדאַט וואו ער וואוינט. ס'ווייזט זיך ארויס, אין צווייטן הויף פון מיר. האָט געדינט פאַר דער מלחמה כאַ אַ רייכן סוחר. דער סוחר האָט זיך ארויסגעקליבן אויף קאַזן קאַז, היט ער זיין ווילע. נאָך דאָס אויף גוט, איז דאָ כאַטש אַ דירה, אַ שטעלכל אין הויף, און די ווילע פּוסטעוועט. אַהין, האָט דער סוחר פאַרזאָגט, אַפילו ניט אריינצוקוקן. דאָס שטעלכל איז גענוג.

דער סאָלדאַט דערזעט באַ מיר אַ נומער „ידיעות פון אַרבעט-טער" און פּויעריס-סאָוועט“. ער בעט איך זאָל אים געבן דורכ-לייענען.

עס פילט זיך עפעס אַזאַ מידקייט אין גאַנצן קערפּער. דער זייגער איז שוין באַלד אַכט, און צו מיין ריי איז נאָך גאַנץ ווייט. כ'דערמאָן זיך, אַז דאָס קינד האָט זיך שוין געמוזט אויפ-כאַפֿן, און אין שטוב איז מער גאָר נישטאָ אויסער אַ שטיקל פאַרטריקנט בולקע. גראָד איז אויך די נאַפט פאַר דער ברענ-מאַשינקע אויסגעגאַנגען, כדי אָנצואוואַרימען אביסל וואַסער. צוועלף דער זייגער דאַרף איך זיין ביי פּראָפּעסאָר זאַנאַרסקי'ן אין אַרבעטס-מיניסטעריום. כ'באַשלים אָבער ניט אַוועקצוגיין פון דאַנען ביז איך וועל ניט קריגן אַ פּאַר אייער און אַ פּלעשל מילך.

כ'וואַרף אַ קוק אַפ'ן יונגן שווינדזיכטיקן סאָלדאַט; דאָס מיידעלע זיצט אַפ'ן טראַטואַר אַ פאַר'חלש'טע און גרויזשעט אַ סקאַרינקע. ער איז פאַרטיפּט אין לייענען. מיך פאַראינטערע-סירט וואָס ער לייענט. איך באַמערק, אַז ער לייענט דעם ברוי פון אידישן סאָלדאַט. ער הויבט אויף אויף מיך די אויגן, וואָס זיינען מיט אַמאָל געוואָרן אַזוי גרויס, ווי זיי וואָלטן וועלן ארויס-

שפרינגען. ער דערלאנגט מיר צוריק די צייטונג און ברומט ארויס:

— שוטים. זיי גייען באוואוסטזיניק פארגיסן זייער בלוט פאר דעם פרייען רוסלאנד. פריי פאר וועמען, פאר אונז, פאר'ן פאלק? הויבט זיך ניט אָן. איז אָט נאָט אייך אַ פּאָגראָם אין קאַלוש, אין טאַרנאָפּאָל. דאָס פּאָלק איז פינסטער. מ'האָט עס פריער גענאָרט און מען נאָרט עס איצטער, איז וואָס קען מען בעסערס דערוואַרטן? די רעזולטאַטן פון אומזיניקן אָנגריף, פון אויפגעבלאָזענער ליבע צום פּאָטערלאַנד. כ'פּאַרשטיי פון סאָלאַט'ס רייד, אַז ער איז באוואוסטזיניק און באַלשעוויסטיש געשטימט. כ'פרעג אים:

— וועט ביי לענינען זיין בעסער?

ווי ער וואָלט זיך דערפרייט פון מין פּראַגע, ענטפערט ער:

— איר צווייפלט? געוויס. די באַלשעוויקסעס נאָרן ניט. זיי זאָגן דעם אמת. נישקשה, אַז זיי וועלן אַרײַננעמען די מאַכט, וועט מען שוין ניט הערן אַזעלכע דרשות, ווי דאָ פון געוועזענע גאָראַדאָוואַיען.

דער זעלבער עולם, וואָס האָט פריער געגעבן, דאַכט זיך, זיין צושטימונג צו דער כוליאַנישער אַגיטאַציע, הערט זיך צו אָנגע-שטריינגט. צענדליקער שטימען מישן זיך צוזאַמען, ווי אַ האַ-האַטשעריי פון גענוז.

דער מיליציאַנער פּרוואווט זיך מאַכן אָרדנונג. ער סטראַ-שעט שוין דעם שווינדזיכטיקן סאָלאַט מיט אַרעסט, ווי אַ באַל-שעוויסטישן אַגיטאַטאָר. אימעצער שרייט אויס צום מיליציאַ-נער: עי, נייער אָרדנונג-היטער, פאַר וואָס האָסטו פאַרשוויגן דעם גאָראַדאָוואַי? האָסטו אַזאַ באַפעל פון קערענסקי'ן — כוליא-נאַעס צו שאַנעווען און די, וואָס זאָגן דעם אמת, וואָס נעמען זיך אָן פאַר'ן פּאָלק, צו האַלטן אין צוים?

אַ צענייפּעדריקטע שוואַרצע פּויסט דעדשיינט אין דער לופטן און דער מיליציאַנער טראַגט זיך אָפּ. אין „אַטשערעד“ ווערט שטיל. עפעס טוליען זיך איינע צו די אַנדערע די הונגע-

ריקע שורות; זיי זעען אויס ווי אַ לאַנגער פּאַס וואָלקן אַף אַ ריינעם הימל.

עס ברענט שוין די זון. פון די אַרומיקע ריחות, פון דער דופטיקער פּרישקייט נעמט זיך דרייען דער קאַפּ. די פּראַגע: וואָס וועט זיין? עגבערט אָן אויפהער; זי איז, דאַכט זיך, אויס־געקריצט אַף יעדן פּנים, אַפילו פון דער יונגער מיידל אין דער קאַפּפּעראַטיווער קראָם.

אַט קריג איך נאָך שעה'ן לאַנגער וואַרטעניש מיין פּאַרציע. די יונגע מיידל, וואָס גיט עס אַרויס, איז מיר און פּאַרשלאָפּן; זי קוקט ניט קיינעם אין די אויגן. מעכאַניש אַרבעטן אירע הענט. אירע פּאַרשמאַכטע ליפּן זיינען צענויפּגעפּרעסט. איינע פון טויזנטער. דאָך איז מען איר מקנא, האָט מען צו איר טענות, אַקוראַט, ווי אָן איר ווענדט זיך צו קריגן אַ קאַפּעטשקע שפּיז מער, ניט דאַרפן וואַרטן אַזוי לאַנג. אפ'ן געשטעל באַ איר ליגט אַ נומער פון גאָרקי'ס צייטונג „נאָוואַיאַ זשיון“.

ניטאָ קיין צייט צו פּאַרפירן אַ געשפּרעך. אַף מיין אָרט וואַרטן צענדליקער. שטופּט מען מיך טאַקע אַרויס פון קראָם. איך בין צופּרידן; האָב גאַנצע צוויי אייער און אַ פּלעשל מילך. דאָס דאַרף קלעקן אַף דריי טעג. און נאַפּט, מיט וואָס אָנצואַ־וואַרימען אַ ביסל וואַסער? זיי מוחל און שטעל זיך אין אַ נייעם „אַטשערעד“ ערגעץ אַף דער צענטער גאַס.

דערווייל איז שוין דער זייגער צוועלף, און ס'איז שוין שפּעט צו גיין אין שטאָט אַרײַן.

אפ'ן הויף, וואו איך וואוין, זיצט אונטער אַן אויסגעדראַרטן בוים מיין זונעלע; ער קוקט פול מיט קנאה אַף אַ כאַפּטע קינדער, וואָס שפּילן זיך אין צווייטן עק אין פּערדלאַך.

די שכנים אַרום באַגריסן זיך שוין ניט מיט מיר אַזוי פּריינט־לאַך, ווי פּריער. זיי דרייען אָפּ די קעפּ, ווען זיי דערזעען מיר. ערשט איצטער באַמערקט איך, אַז אייניקע פון זיי האַלטן ברייט פּאַנאַנדערעוויקלט די אַנטיסעמיטישע צייטונג „נאָוואַיע וורעמאַ“.

די באַלעבאָסטע פון אונזער דירה, אַ פאַלקאָוויק'ס אָן אלמנה, וואָס קריגט פענסיע פון דער צייטווייליקער רעגירונג, בורטשעט היינט מער ווי אַלע מאָל. כ'בעט באַ איר ליען אַ ביסל נאָפט, כדי אָנצוואוואַרימען דאָס מילך, ענטפערט זי מיר גראָב, אַז זי האָט ניט, הגם כ'ווייס, אַז נעכטן האָט זי באקומען גאַנצע צען פונט. זי הייסט מיר וואַרטן, ביז וואַנען מיין פרוי וועט בריינגען נאָפט פון „אַטשערעד“.

דאָס קינד וואַרפט זיך ארויף אַף דאָס רויע ניט גאַנץ ריינע מילך, ווי אַף דער געשמאַקסטער נאַשערדי. איך קען ניט צוזען מיט וואָס אַ זשערנעקייט עם זופט פון פלעשל. קוקנדיק אַף אים, הויבט אָן צו שטיקן אין האַלז. וואָס פון אים איז געוואָרן? עם טוֹליעט זיך נעבעסדיק צו מיר און רעדט קוים ארויס: פאַפאָטשקע, ס'איז מיר אומעטיק.

אויך אָט דאָס קליינע באשעפעניש ווייסט שוין וואָס אומעט

איז...

אין ארבעטס-מיניסטעריום.

כ'שלעפ זיך אוועק באנינען א דריטן מאָל צופוס א מהלך פון היפשע עטלאכע וויאָרסט, כדי צו טרעפן פראָפעסאָר זאָ גארסקי.

אן אויסגעמאָטערטער דערגרייך איך מיטאָג-צייט דעם מיר-מעלנעם פאלאץ, וואו דאָס אַרבעטס-מיניסטעריום געפינט זיך. מיר קומט אויס אין דער ריזיקער געביידע דורכצושפרייזן א לאַנגן לאַבירינט צימערן, קאָרידאָרן, זאַלן.

א מאָדנע זאך: צו וועלכן טיש איך גיי ניט צו, ווייסט מען ניט וואו פראָפעסאָר זאָגארסקי'ס קאָבינעט איז. מען שיקט מיך פון איין עס אין צווייטן, און איך קען זיך קיין טאָלס ניט דערשלאָגן.

אַלע צימערן און זאַלן זיינען פול מיט אָנגעשטעלטע. עס קלאַפן שרייב-מאַשינקעס, ס'סקריפען פּעדערס. יעדער אָנגע-שטעלטער איז אזוי פּאַרטיפט אין זיין אַרבעט, אז ער הערט ניט וואָס מען רעדט צו אים. מען קען מיינען, אז ווער ווייסט וואָס דאָ ווערט אויפגעטאָן.

ווי אַ צוגאָב צו די קלאַפנדיקע שרייב-מאַשינקעס און סקרי-פּענדיקע פּעדערס זיינען די גלעזער בלאַסע טיי, וואָס שטייען באַ יעדן אָנגעשטעלטן. די באַדינער האָבן איין באַשעפטיקונג צו שלעפן פּאַראיינס טאַצן מיט גלעזער טיי. איינער אָן אַלטיטש-קער, מיט באַקענבערד, ווי ביי קייזער פּראַנץ יאַזעף, אָנגעטאָן אין אַ ליוריי, ראַט מיר צו ווענדן זיך אין אינפּאַרמאַציע-ביוראָ, — דאָרטן וועט מען מיר אָנווייזן נענוי וואו זאָגארסקי'ס

קאָבינעט איז. ער ווילט זיך גוטמוטיק, דער אַלטימשיקער :
אונזער עולם איז צו פאַרנומען מיט באַקן פאַפירלאך און טרינקען
טיי, אַז איר זאָלט זיך דערשלאָגן אַ טאַקס. איינער ווייסט ניט
פון צווייטן. אין זיינע ווערטער הערט זיך אַ טיפע איראָניע;
מ'פילט, אַז ער איז ניט שטאַרק באַגייסטערט פאַר דער נייער
אָרדנונג.

איך פּאָלג דעם אַלטימשיקן. דאָס אינפאַרמאַציע-ביוראָ איז
ניט ביים אריינגאַנג, ווי ס'וואָלט געדאַרפט זיין פאַר דער באַ-
שוועמלאַכקייט פון די באַזוכער, נאָר ערגעץ פאַרוואָרפן; מען
דאַרף זיך שלעפּן איבער אָן אַ שיעור קאָרידאָרן און מען קען זיך
לייבט פאַרבלאָנדזשען. בלאָנדזשען איך טאַקע.

פון דרויסן מאַכט דער מירמעלניצער פּאַלאַץ קיין באַזונדער
איינדרוק ניט, אַזוי ווי אַלע אַנדערע פּאַלאַצן אין פעטראָגראַד.
אַ גרויסער בנין, אָן קיין שום באַפּוצונגען. בלויז דער פּלאַץ
אַרום איז אַ רחבות'דיקער, מיט אַ גרויסן פאַרק אין הינטער-
גרונט. דער צופּאָר אָפּ אַ ברייטן בולוואַר. דאָס אַלץ דער-
מאָנט גיכער דעם אויסזען פון אַן עפנטלאַכן אַנשטאַלט, וואָס
האָט זיך מיט גדלות פאַנאַנדערגעלייגט אין צענטער פון שטאָט.
ניטאָ דאָ קיין אינטימקייט, קיין אָפּגעזונדערטקייט.

דער איינדרוק פון אינעווייניק איז דערפאַר אַן אַנדערער.
ס'וועיט פון אַלץ מיט אַלטערטימלאַכקייט, מיט אַן איינגאַרטיקער
שווערגעמיטיקער אַטמאָספּערע. מאַסיווע טונקעלע מעבל. די
צימערן, זאָלן, קאָרידאָרן אומגעהויער גרויס, מיט אַ סך ווענע-
ציאָנער פענסטער, דאָך שאַטנדיק. ס'דאַכט זיך, אַז דאָ האָבן
מענטשן קיין מאָל ניט געלאַכט, נאָר האָבן זיך אַרומגיבן אַנקעמט
אָנגעכמורעטע און ניט געקענט געפינען זיך קיין אָרט. דער
איצטיקער טומל אימפּאַנירט עפעס ניט צו דעם סטיל פון דער
נאַנצער אַרכיטעקטור; דער טומל האָט זיך אַריינגעריסן אַהער ווי
מיט גוואַלט און קלינגט אָפּ מיט אַן עכאָ, ווי אין אַ געדיכטן
וואַלד, וואָס זיין רו איז פּלוצלונג צעשטערט געוואָרן פון אומבא-
קאַנטע קולות און טריט.

איך דערבלאָנדרזשע.

אין אינפארמאציע-ביוראָ, וואָס פארנעמט אַ ריזיקן זאַל, איז פּוסט. בלויז אַ לאַנגער טיש שטייט אינמיטן באדעקט מיט אַ גרינעם געוואָנט; אַה אים אַ סך טעלעפאָנען. אַה איין וואַנט היינט קערענסקי'ס אַ גרויס בילד. באַם אריינגאַנג ציט זיך אַ לאַנגער באַנק פאַר באַזוכער. צווישן באַנק און טיש אַן אַפּצאַ-מונג. מיר קומט אויס היפש צו וואַרטן. פון מידקייט ווער איך אַנדערמלט. מיט אַמאָל הער איך ניט קיין גאַנץ העפלאַכע פרויען-שטים: חבר, דאָ איז ניט קיין אָרט צו שלאָפן. וואָס דארפֿט איר ?

איך דערזע פאַר זיך אַ לאַנגע פרויענגעשטאַלט מיט אַן אויסגעצויגן געזיכט, וואָס איז ענלאַך אַפ'ן לאַנגן טיש. דער קאָליר פון געזיכט איז, דאַכט זיך, אויך גרין. דאָס שלאָגט זיך, פיליכט, אַפּ פון געוואָנט.

אַה מיין פראַגע, צי פראָפעסאָר זאַנאַרסקי איז דאָ און וואו איז זיין קאַבינעט, ענטפערט מיר די פרויענגעשטאַלט גאָר ניט: זי גייט ארויס אין אַ צווייטן צימער, פאַרזאַמט זיך דאָרטן עט-לאַכע מינוט. ווען זי קומט צוריק, נעמט זי קלינגען אין טיזלע-פאָן. לאַנג קלינגט זי, און דערנאָך דערקלערט זי מיר, אַז פראָ-פעסאָר זאַנאַרסקי איז ניטאָ, ער וועט ערשט זיין אין אַ שעה צוויי אַרום. זיין קאַבינעט איז ניט ווייט פון דאַנען.

וואָס טוט מען גאַנצע צוויי שעה צייט ? גיי איך אַרום פון איין קאָרידאָר אין צווייטן. באַ דעם אריינגאַנג אין פאַרק סירט, וואָס זיי טוען דאָ. איך דערווייט זיך. אַז באַ זיי אין מעבל-פאַבריק האָט דער באַלעבאָס דערקלערט אַ לאַקאָוט, ווייל זיי פאַדערן אַ העכערונג פון שכירות. ס'האָט זיך, געוואוינלאַך, אריינגעמישט דער פראָפעסיאָנעלער פאַראיין. נאָר דער באַלע-באָס וויל פון קיין זאך ניט הערן. זיינען זיי געקומען אין אַרבעטס-מיניסטעריום זוכן שוץ.

— מינט איר — דערציילט אַן עלטערער אַרבעטער, כמעט

א באַרוויסער, מיט א פאַרוואַקסן פנים — אַז אונזער באַלעבאַס איז אַבי ווער, האָט איר אַ טעות; ער איז אַ טרייער קאַדעט, — מיליטאַר אַ פּריינט. מענה'ט ער, אַז ער שפּייט אַפ'ן פּראָ-פעסיאָנעלן פאַראיין; די אַרבעטער קענען אים ניט זאָגן קיין דעה. דער יחסן באַ דער דעגירונג איז ער.

ס'שטעלט זיך אַרויס, אַז די גרופּע אַרבעטער וואַרט דאָ שוין פון אַין דער פּרי אָן. אַלע זיינען זיי פאַמיליענלייט. די נויט האָט באַ זיי דערגרייכט די העכסטע שטופּע. דורכ'ן איצטיקן לאַקאָוט קומט זיי אויס פשוט צו וואַרפן זיך אין דער נעווע אַריין. דאָס אַרבעטס־מיניסטעריום איז אָבער ניט בכח צו צווינגען דעם באַלעבאַס צו ווערן ווייכער. קאָנטיק, דער באַלעבאַס האַנדלט דאָ ניט אַף זיין אייגענער אַחריות, נאָר לויט אַ צוזאַמענרייד מיט אַנדערע פאַבריקאַנטן, ווייל יעדן טאָג ווערן דערקלערט לאַקאָוטס אין די פאַבריקן.

— אָט דאָס איז די פּרייהייט, וואָס מיר האָבן זיך דער-שלאָגן, — קלאָגט זיך דער עלטערער אַרבעטער. — פּריער גע-הונגערט און געפלאַנט זיך באַ ניקאָלאַיען און איצטער באַם סאָ-ציאַליסט קערענסקי. פאַר אונז, אַרבעטער, איז קיין אונטערשייד ניט, אַלץ איין שוואַרציאָר.

פון אַריינגאַנג אין פאַרק בלאָזט אַ קיל ווינטל, וואָס דער-פּרישט. דער באַדינער, וואָס שטייט באַם אַריינגאַנג, לאָזט אין פאַרק ניט אַריין. מען קען אָבער זען די גרויסע אויסגעפּוצטע אַליען, וואָס מאַנען צו זיך. עס פינקלט פון דאָרטן מיט גרינער שפּע. נאָר ווער קען דערפון געניסן? אַלץ ניט די, וואָס האָבן פון דאַנען פאַרטריבן די אַמאָליקע הולטאיעס. זיי מוזן אָפּשטיין שעהנלאַנג אין די קאָרידאָרן פון די קאַנצעלאַריעס און וואַרטן ביז וואַנען מען זאָל איינוויליקן זיי אויסצוהערן.

איך רייד זיך פאַנאַדער מיט אַנדערע אַרבעטער פון דער גרופּע, און איך פיל איך זייערע ווערטער די טיפּסטע פאַרצווייפ-לונג. די לאַגע ווערט ערנער פון טאָג צו טאָג. פון די אַלע צוגעזאַמטע אַרבעטער־שוויגזעזען האָט זיך דערווייל אויסגעלאָזט

א בוירעם. די אַרבעטס־לאַזיקייט איז אומגעהויער. אין די פּאַב־ריקן, וואו מען אַרבעט, שטייגט די עקספּלאַטאַציע אַריבער אַלע גרענעצן. די פּאַבריקאַנטן פּילן זיך באַזונדערס תּמיה. ס'איז געקומען זייער צייט. די עקספּלאַטאַציע ווערט איינגעוויקלט אין כלומרשט רעוואָלוציאָנערע כּונות. די אַרבעטער דאַרפן אויס־קוועטשן פּון זיך אַלע זאַפטן, כּדי צו פּאַרענדיקן זיגרייך די מלחמה און דערמיט ראַטעווען די רעוואָלוציע. זעלטן ווען אַן אַרבעטער געוויינט. די איינציקע האָפּנונג זיינען די באַלשע־וויקעס: זיי, די באַלשעוויקעס, וועלן מאַכן אַ סוף צו אַט דער פּאַפּירענער אָרדנונג, צו קערענסקי'ס רעוואָלוציאָנערע פּראַזן.

דער עלטערער אַרבעטער צוקאַכט זיך אזוי, אז ער נעמט שרייען הויך: מיר וועלן זיך שוין מיט זיי אַפּרעכענען פּאַר אַלץ, אויך פּאַר איצטיקער אָפּנאַרעריי. עס מוז נעמען אַ סוף. ווי איך שטיי אזוי, כאַפּט מיר אימעצער אָן פּאַר די פּלוי־צעס. איך קער זיך אָפּ און דערזע פּאַר זיך מיין אַלטן פּריינט וואַסקאָו פּון ניו יאָרק. אזא באַגעגעניש גאָר ניט דערוואַרט. וואַסקאָו קוקט מיר אָן מיט זיינע גוטמוטיקע ענערגישע אויגן. זיין ליינגלאַך־ברוינלאַכער, יונגטלאַכער פנים איז עפעס פּאַרהאַרטעוועט. ער פּרעגט זיך נאָך אַפּ מיין פּאַמיליע, וואָס איך טו און ניט אַ זאָג ארויס:

— כ'לעבן, שוין צייט אַוועקצוגיין פּון די פּאַרדאַמטע מינע־שעוויקעס.

מיר געפּעלט ניט דער טאָן. כ'מאָך וואַסקאָו'ן אַ פּאָר־וואורף:

— פּון ווען אָן זייט איר דאָס געוואָרן אויס מענשעוויק? שוין אזוי גיך זיך איבערגעקוליעט?

— ניין, פּריינט מיינער — ענטפּערט וואַסקאָו מיט וויי־טיק — זיך ניט איבערגעקוליעט. ווען איר זאָלט זיין צווישן די אַרבעטער, פּאַרבריינגען אָפּט אייער צייט אַפּ די זיצונגען פּון סאַוועט, וואָלט איר אַנדערש גערעדט. איר האָט גאָר קיין אַנונג ניט, ווי די רעוואָלוציע ווערט פּאַראַטן פּון די מענשעוויקעס און

עסערן אף טריט און שריט. ס'כאַפט אָן אַ שוידער. דעם צער נויפרוף פון דער גרינדונגס־פארזאמלונג שטופט מען אַלץ אָפּ. די אַלע הבטחות דורכצופירן און אַכט שעה־דיקן אַרבעטס־טאג זיינען אויפ'ן פּאַפיר. פון מאַכן אַ סוף צו דער מלחמה וויל מען ניט וויסן. דערפאַר וואַרפט מען אין די טורמעס טראַצקין, לונאַטשאַרסקין, זוכט מען ווי מיט ליכט לענינען, כדי אים צו פאַרשפּאַרן. פאַר וואָס? ווייל זיי זעען פאַראַוים, אַז אויב די רעוואָלוציע וועט ניט טויטן די מלחמה, וועט די מלחמה טויטן די רעוואָלוציע, אַז דער איינציקער אויסוועג איז איבערצוגעבן די מאַכט צו די סאָוועטן.

ס'פאַרבינדט זיך דאָ שטייענדיק צווישן אונז אַ גאַנצער הייסער יוכה. כ'באמי זיך צו צעשלאָגן אַלע וואַסקאָו'ס אַרגר־מענטן. איך דערווייז, אַז דאָס, וואָס די באַלשעוויקעס טוען און ריידן, איז איינגטלאַך דער גרעסטער פאַראַט צו דער רעוואָלוציע, אַז זיי אַרבעטן לטובת דעם דייטשן גענעראַל שטאַב. איך דריק אויס מיין צווייפל, צי די גאַנצע טעטיקייט פון די באַלשעוויקעס איז ריין פון דייטש געלט.

וואַסקאָו שפּרינגט אויף, ווי אַן אונטערגעשאַסענער:

— אויך איר זייט פאַר'סמ'ט? שעמט איר זיך ניט איבער צו'חזר'ן די אַלע לעכערלאכע און שענדלאכע מענשעוויסטישע פאַרלוימדונגען?

כ'דערמאָן אים די דאָקומענטן, וואָס זיינען געווען פאַרעפנט־לאַכט וועגן באַלשעוויסטישן יולי־פאַרשטאַנד. וואַסקאָו גיט אַ שמייכל:

— דאָרף מען אייך דערציילן, אַז דאָס איז אַן אומזין? די דאָזיקע דאָקומענטן זיינען פאַבריצירט אין משכעאידוע'ס קאַביר געט. איר וועט זיך אינגיכן דערקונדיקן דערין.

וואַסקאָו דערציילט מיר, אַז קומענדיק אין רוסלאַנד האָט ער גלייך דערפילט, ווי ווייט אַף די מענשעוויקעס איז ניטאָ וואָס צו האָפּן. ער איז אריין מיט זיי אין איינגע פאַרבינדונגען, נאָר האָט זיך גלייך אָפגעטרייסלט פון זיי, ווען ער האָט דערזען זייער

סאַציאַל-פּאַטריאַטישע פּאָליטיק. פון ווינע לאַנגע געשפרעכן מיט צערעטעלין, וועמען ער האָט ממש פאַרגעטערט, האָט ער זיך באזונדערס דערקונדיקט, אַז ס'איז ניט קיין אָרט פאַר אַן אויפריכטיקן רעוואָלוציאָנער צווישן די מענשעוויקעס. צערע-טעלי איז, לויט זיין מיינונג, זייער אַ טראַגישע פיגור. וועט ער זיך האַלטן באַ זיין איצטיקער טאַקטיק פון שלום מאַכן מיט דער בורזשואַזיע, וועט ער זיך דערשיקלען ביז אָפּענער קאָנטראַר-רעוואָ-לוציע. ס'איז ניטאָ קיין אַנדער אויסוועג. ווער ס'ווייל ראַטע-ווען די רעוואָלוציע, מוז גיין מיט די באַלשעוויקעס; ווען ניט מוז מען זיך פאַראייניקן מיט מיליטאַרן קעגן דער רעוואָלוציע. וועגן טשעכעאידזען איז אָפּגעטרעט, דאָס איז אַ באַביצע, אַ מענטש אָן קיין שום כאַראַקטער. ער שלעפט זיך נאָך נאָך צערעטעלין.

כ'דערוויס זיך, אַז דערווייל איז נאָך וואַסקאָוו ניט אינגאַנצן מיט די באַלשעוויקעס, ער שטייט מיט טראַצקיס גרופּע אין צענטער, אַזוי איז אויך וואַלאַדאַרסקי.

דערמאָנענדיק וואַלאַדאַרסקי, זאָגט וואַסקאָוו:

— גראַד האָבן מיר געכטן מיט וואַלאַדאַרסקי גערעדט וועגן אייך און טערמאַנען. איר ווייסט, וואַלאַדאַרסקי וועט שפּילן אַ גרויסע ראָל. צו זיין ענערגיע און אַרבעטסזאַמקייט איז קיין גרענעץ ניטאָ. מיר האָבן אים אין אַמעריקע אַבסאָלוט ניט געקענט; דאָס איז גאָר אַן אַנדער מענטש.

וואַסקאָוו פאַרענדיקט:

— ווילט איר פּילן, אַז איר לעבט, אַז איר זייט ניט אומ-זיסט געקומען קיין רוסלאַנד, נאָר ווילט טאַקע דינען דער רעוואָ-לוציע, איז ניטאָ קיין אַנדער אָרט פאַר אייך, ווי בלויז אין די באַלשעוויסטישע רייען. מיר פירן איצט אונטערהאַנדלונגען אריינצוטרעטן אין דער באַלשעוויסטישער פּאַרטיי. דאָס איז מער ניט אַ פאַרמאָליטעט, ווייל פאַקטיש אַרבעטן מיר צוזאַמען מיט די באַלשעוויקעס האַנט אין האַנט. נישקשה, איר וועט

קומען צום זעלבן באַוואוסטזיין. מיר וועלן נאָך ווייזן, וואָס מיר קענען.

כ'דערצייל וואסקאוו'ן וואָס איך טו דאָ. ער שמייכלט: זוכט מסתמא אן „אַטסטראַטשקע". זאָל אייך דער אַלאַך העלפן. ווארטן וועט אַביסל קערענסקי ביז וואַנען איך וועל גיין פאַרניסן מיין בלוט פאַר די פאַרבינדעטע. זעט איר, אין דער אַרמיי וועל איך אָבער גיין, כדי אויפצורייסן קערענסקי'ס בלאָף.

— דאָס הייסט — באַמערק איך — פאַנאַנדערלייגן די אַרמיי, דעמאָראַליזירן. אַ פיינע אַרבעט. איז דאָס ניט אין די אינטערעסן פון דייטשן גענעראַל שטאַב ?

וואסקאוו נעמט מיך אָן פאַר דער האַנט:

— פריינט מיינער, מיר ריידן אַף צוויי באַזונדערע שפראַכן. ניט איך קען אייך פאַרשטיין, ניט איר מיך. וועט דאָס לעבן ווייזן, אַף וועמעס זייט איז דער אמת.

איך ווער נייגעריק צו וויסן, וואָס וואסקאוו טוט דאָ. ער דרייט זיך אָבער אַרויס פון אַן ענטפער. איך שטויס זיך אָן, אַז ער האָט דאָ אַ קאָנספיראַטיווע זעאונג מיט אימעצן. ער צעקושט זיך מיט מיר היים, אַרויסריידנדיק:

— געדיינקט מיינע ווערטער, אָדער מיט די באַלשעוויקעס, אָדער מיט דער קאָנטר-רעוואָלוציע, קיין אַנדער אויסוועג איז ניטאָ.

ער ווערט פאַרשוואונדן אין לאַנגן קאָרידאָר.

די באַגעגעניש רודערט מיך אויף. עס טראכט זיך: אפשר איז ער גערעכט ? עס ווילט זיך ניט צולאָזן דעם געראַנק. די פּראַגע: וואָס וועט זיין ? עגבערט אָבער אַלץ טיפער און טיפער. אין איין מינוט וואַקסט אויס פאַר די אויגן דער גאַנצער כאַאָס, וואָס מ'זעט פאַר זיך אומעטום, און מען דערפילט זיך אַזוי כאַכטלאָז.

אַט בין איך שוין ביי זאַגאַרסקי'ן אין קאַבינעט. די פענסל טער גייען אַרויס אין פאַרק. אומעטום זיינען אָנגעוואָרפן ביכער און צייטונגען. זאַגאַרסקי איז נאָך אַ יונגערמאַן מיט אַ גע-

וואוינלאַכן פנים, וואָס לאָזט ניט איבער קיין שום איינדרוק; מען באגעגנט אַזעלכע פנימ'ער אַזוי אָפט. אונזער שמועס איז אַ גאַנץ קורצער. זאגאַרסקי דארף האָבן אַזאַ מענטשן ווי איך, וואָס איז באַקאַנט מיט דער אַמעריקאַנער אַרבעטער־באוועגונג. דער געהאַלט איז אָבער זייער אַ קליינער און וואָס אנבאלאַנגט אַן „אַסטראָטשקע“, איז אויך די זאַך ניט קיין לייכטע. ער האָט שוין אַף זיין געוויסן צופיל „אַסטראָטשקעס“, און די רעגירונג קוקט אַף דעם זייער קרום. דערביי געפינט ער, אַז עס איז בכלל אַן עולאַה, אַ געזונטער, אינטעליגענטער מענטש זאָל זיך ארויס־דריען פון פּריוויוו. די באַלשעוויקעס טוען אַלץ, וואָס זיי קענען, פאַנאָדערצולייגן די אַרמיי, מוז מען האָבן מענטשן, וואָס זאָלן געגנווירקן. זאגאַרסקי הויבט מיר אָן צו אנטוויקלען די גאַנצע טעאָריע וועגן דער נויטיקייט פון פאַטריאָטיזם צום רעוואָלוציאָר־נערן פאַטערלאַנד, וועגן די אויפגאַבן פון דער רעוואָלוציאָנאַרער דעמאָקראַטיע אין דעם איצטיקן גרויסן היסטאָרישן מאָמענט. אַזוי ווי די שטימונג ביי מיר איז ניט קיין גאַנץ געהויבענע, גיב איך זאגאַרסקי'ן אַנצוהערעניש, אַז איך נויטיק זיך ניט אין דער אַניטאַציע פון „דיען“, וואו ער איז איינער פון די הויפט מיטאַרבעטער. ער ענטפערט מיר קורץ, אַז ער וועט מיר אַפ'ן אַרדעס פון צענטראַל קאָמיטעט פון „בונד“ אָנשרייבן צי ער האָט פאַר מיר אַרבעט.

פון זיין טאָן פיל איך, אַז קיין ענטפער וועל איך פון אים קיין מאָל ניט קריגן, און דעם אמת זאָגנדיק סימערט מיר דאָס ווייניק. וואָס עס וועט זיין, וועט זיין. אין קאָרידאָר טרעה איך נאָך אַלץ וואַרטנדיק די גרופע אַרבעטער פון דער מעבל־פאַבריק.

פון ווייטן הער איך, ווי דער עלטערער אַרבעטער בורטשעט עפעס מיט כעס, און דער באַדינער, וואָס שטייט כאַס אַריינגאַנג פון פאַרק, הייסט אים זיין רואיק, ניט טומלען. אַף דער גאַס פילט זיך שוין דאָס אָנקומען פון אַוונט. ביז וואַנען איך וועל דערגרייכן אַהיים וועט שוין זיין שפּעט באַנאַכט.

ערשט איצט דערמאָן איך זיך, אז פון אין דער פרי אָן האָב איך נאָך אויסער אַ גלאַז טיי מיט אַ שטיקל שוואַרץ ברויט אין מויל ניט געהאַט.

די פיס דינען כמעט ניט. שלעפּ איך זיך מיט די לעצטע כחות איבער די אויסגעשטאַרבענע פעטראָגראַדער גאַסן, און אזא קוועלנדיקער אומעט פרעסט דאָס האַרץ...
נאָך אַ טאָג אוועקגעשטופט אין גאָר נישט. וויפל טעג
אזעלכע דערוואַרטן נאָך ?

אָה אַ וועטשערע באַ אַ מלחמה־מיליאָנער.

דער געהילף־סקרעטער פון צענטראַל קאָמיטעט פֿונ'ם „בונד“ עטקין ראַמט מיר אַרײַן אין אויער אַ סוד, אַז אויב אײַך ווײַל זײַך באַפֿרײען פֿון „פֿרײזוו“, זאָל אײַך פֿאַרן קײן באַברױסק. אַ סך טוער האָט מען שױן דאָרטן באַפֿרײט. די טעג אײַז אַהײן אַוועק־געפֿאַרן ד. לײפּעץ (מאַסס גאָלדפֿאַרב). נאַטירלאַך, קען דאָ דער צענטראַל־קאָמיטעט אָפּצײעל גאָר נײַט טאָן. ווען אײַמעצער פֿון די טוער קומט אָבער קײן באַברױסק נײַט פֿאַר דירעקטער פֿאַרטיי־אַרבעט, פֿאַרשטײען שױן די אָרטיקע חברים דעם מײַן.

דער סוד אײַז, אײַנגטלאַך, פֿאַר מיר קײן סוד נײַט. ווען לײפּעץ אײַז געווען מײַט אַ פֿאַר טעג צוריק אײַן מאַסקױע, האָט ער מיר דערצײלט וועגן זײַן פֿלאַן און מיר צוגעזאָגט גלײַך צו געבן ווײַסן פֿון באַברױסק, צי עס לײַנט זײַך אַהײן פֿאַרן.

זײַנדיק אַף דער באַרימטער סאָפּע אײַן דער דירה פֿון „בונד“, האָט לײפּעץ מיר און לײַטוואַק'ן אײַבערגעגעבן זײַנע אײַנדרוקן פֿון דער פֿראַווינץ, וואָס ער האָט דורכגערייזט. די לאַגע פֿון די אײַדן אײַן אַ סך שטעט אײַז אַ גאַנץ גוטע; ס'פֿילט זײַך נײַט קײן נוט; מ'מאַכט געשעפט, מ'ספּעקולירט אויף וואָס די וועלט שטייט. די אײַדן האָבן מײַט אַמאָל אָפּגעאַטעמט פֿרײ און בענטשן זײַך מײַט קערענסקי'ן. אַן אומצופֿרײדנהײַט הערשט צווישן די אַרבעטער. די אַרבעטער האָבן טאַקע באַקומען פֿאַלײטישע פֿרײ־הײַט, זײַער לאַגע ווערט אָבער אַלץ ערנער. אַלע האָבן זײַך אַרײַב־געלאָזט אײַן ספּעקולאַציע, פֿאַרמאַכט מעי בעסער די ווערקשטאַטן,

און די אַרבעטער ווערן ארויסגעוואָרפן אין גאַס. בכלל איז די צאָל אידישע אַרבעטער אין געוועזענעם תּחום זייער קליין. אַ סך זיינען אומגעקומען אין דער מלחמה, זיך צעלאָפּן אין די גרויסע צענטערן, און אַ גרויסער טייל האָט זיך אריינגעלאָזט אין מסחר.

דער „בונד“ האָט אומעטום אַ ווירקונג, נאָר זיין באדייטונג אין דער רעוואָלוציע איז געפאַלן. אין די עטלאכע שטעט, וואו ס'זיינען דאָ פּאַכריסן מיט אַרבעטער, הויפטזעכלאך, מיט ניט אידישע, וואַסן אַלץ די סימפּאַטיעס צו די באַלשעוויקעס.

באזונדערס זיינען געוואָרן רייך די אידן פון די ערטער, וואָס ליגן ביים פּראָנט. דער יונגער עלעמענט אידישע אַרבעטער איז נאָר אַן אַנדערער, ווי דער פּריערדיקער דור. ער האָט ניט אין זיך קיין רעוואָלוציאָנערע טראַדיציעס, ווייזט ארויס אַ קנאַפּן אינטערעס צו דער אידישער קולטור; די אַרבעט צווישן אים איז דעריבער נאָר נאָר שווער. ערשט נאָך דער רעוואָלוציע האָט זיך אָנגעהויבן אַ געוויסער אויפּוואַכונג־פּראָצעס, האָט זיך גענומען מערקן אַ געוויסע אויפּלעבונג אויך אפ'ן אידישן קולטורעלן געביט. דער מאַנגל אין אינטעליגענטע כּוחות איז אבער גוואלדיק גרויס, פּאַקטיש טוען די בונדישע אָרגאַניזאציעס זייער ווייניק. אין די קלובן טרינקט מען טיי און מען שפּילט אין דאַמקעס. מען לייענט כּמעט ניט. מיט אַ לעקציע אינטערעסירן זיך די מער עלטערע עלעמענטן. דער יונגער דור וויל זיך פּאַרוויילן.

ליטוואַק ראַט ליפעצ'ן צו באַפּאַרבן אַ ביסעל זיינע קאַרעס־פּאַנדענצן אין ניו יאָרקער „פּאַרווערטס“ וועגן זיינע איינדרוקן פון אידישן לעבן אין דער פּראָווינץ. מען דאַרף זיך מער אָפּ־שמעלן אויף דער באדייטונג פונ'ם „בונד“, אויסטיילן אים. ליפעצ'ן דערקלערט, אז ער טוט אַזוי. דאָך זיינען זיינע דערפאַר־רונגען נאר ניט קיין דערפרייענדיקע. פון זיין טאָן זעט מען, אז ער איז ניט באַניסטרט פון זיין קומען קיין רוסלאַנד, כּפּרט נאָך, אז דאָ האָט זיך נאָך אונטערגערוקט דער „פּרוזיוו“ און ער וועט מוזן גיין אויף מלחמה.

ליטוואַק איז אויך ניט באנייטצירט פון אייגענעם אומקערן זיך. וואָס אָנבאלאנגט ניין אין דער אַרמיי, איז ער ניט אזוי עמר פינדלאך, ווי ליבער און אַנדערע פירער פונ'ם „בונד“. ער איז טאַקע אַן „אַבאָראָנעז“, דאָך ליינט ער מער האָפנונג אויף צימער-וואַלד, איידער אויף דער סאָציאַליסטישער קאַנפערענץ, וואָס דאַרף צענויפגערופן ווערן אין סטאַקהאָלם. פון שיידעמאַנ'ען, טאַמאַן און זייער חברה קען מען נאָר ניט דערוואַרטן. ליטוואַק גיט אַן עצה, אז אין פאל מען וועט אונז אָפגעבן פאר סאַלדאַטן, זאָלן מיר זיך אליין אויסקליידן און ניט נעמען די קאַזיאָנע זאַכן. אויב שוין יאָ א מיליטער-יוניפאָרם, זאָל עס זיין אימפּאַזאַנט.

ליטוואַק'ס עצה פאַרוואונדערט אונז אפילו, נאָר קיין קשיות פרעגן מיר ניט: מסתמא האָט ער זיך שוין אויך שטאַרק אָנגעד-שטעקט מיט'ן פאַטריאָטישן גייסט, הגם ער האלט נאָך אלץ פון צימערוואַלד.

ווי מיר זיצן אזוי און ריידן, הער איך אימעצער פרעגט אף מיר. פאר מיר שטייט א הויכער יונגערמאַן מיט קרומלאכע אויגן, אין א היטל פון א רעגירונגס-אינזשיניר נאָך ביים צאַרישן רעזשים. איך דערקען אים וועסט ניט. נאָר דערנאָך כאַפ איך זיך, אז דאָס איז מיין יונגט-פריינד חיים פרידמאַן. צוזאַמען האָבן מיר זיך אויסגעהאָדעוועט, זיינען געגאַנגען צוזאַמען אין חדר, האָבן געלעבט א צייט צוזאַמען אין וואַרשע, וואו זיין פאָטער איז געווען דער רעדאַקטאָר און ארויסגעבער פון דער טעגלאַכער העברייאישער צייטונג „הצופה“. שוין איבער צוועלף יאָר, אז מיר האָבן זיך ניט געזען. ס'איז אַן אַנגענעמע באגעגעניש. מיט אַמאָל ניבן א שטראָם אזוי פיל עראינערונגען פון דער קינדהייט, פון דער עקסטערנישער צייט, ווען מ'האָט געבויט פארשיידענע לופט-שלאַסער, זיך הינגעריסן מיט'ן ציוניזם, זיך געגרייט צו עקזאַמענס און געטרוימט וועגן א סטודענט-יוניפאָרם.

אזוי ווייט איז שוין יענע צייט. שוין נאָר פאַרנעסן אן איר, שוין פאַרנעסן אַן דער עקזיסטענץ פון פיל דעמאָקראַטיקע חברים; מיט אַמאָל האָט אלץ אויפגעלעבט ווי אף דער דלאָניע.

פרידמאן האָט זיך דערוואוסט וועגן מיין אָנקומען קיין רוס-לאַנד פון די צייטונגען: ער איז ניט געווען זיכער, צי איך בין דאָס. ער איז דעריבער באַזונדערס צופרידן, וואָס ער האָט קיין טעות ניט געהאַט.

ס'וויילט זיך ערגעץ אָפּזונדערן און דערציילן איינער דעם צווייטן וועגן אַלץ, וואס מען האָט פאר אזוי פיל יאָרן דורכגע-מאַכט, ווידער באַקענען זיך און באַנייען די אַלטע פריינדשאַפט. איך ניב פריער פון אַלץ א טאָפּ חיים'ס פּאָליטישן דופק. ער איז נאָך אַלץ אַ פאַרבּרענטער ציוניסט און העברייאסט. דאָס קילט מיך אביסל אָפּ צו אים. ער דערציילט מיר, אַז אזוי איז גע-בליבן אויך זיין ברודער העשל, מיט וועמען איך בין אַמאָל גע-ווען באַזונדערס נאָענט באַפריינדעט, ווייל אונז האָבן פון גינד-ווייז אָן פאַראייניקט ליטעראַרישע נויגונגען. כּדי ניט איבערצו-פירן די גוטע שטימונג, וואָס די פּלוצלינגע באַגעגעניש האָט באַ-שאַפן, מייד איך אויס צו ריידן מיט חיים'ן וועגן פּאָליטיק.

חיים דערציילט מיר, אַז דאָ ניט ווייט אויף גאָראַכאָווער גאַס וואוינט מיין אַמאָליקער פריינט בערל לייזעראַוויטש, מיט וועמען איך האָב זיך צוזאַמען אין וואַרשע געגרייט אַריינצוטרעטן אין קאָמערץ-שול. לייזעראַוויטש'ס געשטאַלט שווימט פאַר מיר אַרויס, ווי דורך אַ חלום. עפעס דערמאָנט זיך מיר, אַז אין יאָר 1905, ווען איך בין שוין געווען אַקטיוו אין „בונד“, האָב איך אים איין מאָל צופּעליק באַגעגנט אין וואַרשע פאַרבייגייענדיק די „אַרבע-טער-בירזשע“. איך האָב אים ניט דערקענט, אזוי פעט איז ער געוואָרן. ער האָט בלויז באַוויזן מיר צו דערציילן, קוסנדיק אַף אַלע זייטן מיט שרעק, אַז ער האָט שוין אַ פרוי מיט אַ קינד, האָט אַוועקגעוואָרפן אַלע אַמאָליקע נאַרישקייטן און מאַכט געלט. פון דעמאָלט אָן האָב איך אים אויסגעמירן צו באַגעגענען, הגם ער האָט שטאַרק געבעטן איך זאָל אים באַזוכן. וואָס האָב איך גע-מיינזאַמט מיט אים ? כ'באַהאַלט ניט פאַר חיים'ן מיין דעמאָל-דיקן איינדרוק. איך בין זיך פאַר אים מודה, אַז איך האָב גע-פלאַנעוועט אויסנוצן דעמאָלט לייזעראַוויטש'עם דירה פאַר קאָנ-

ספיראטיווע רעוואָלוציאָנערע צוועקן, נאָר פֿון לייזער־אָוויטש'עס האַלטונג האָב איך זיך אָנגעשטויסן, אַז דאָס וועט ניט גיין; פֿאַר איין וואָרט „רעוואָלוציע“ פֿלעגט ער אַ פֿאַרציטערטער ווערן. חיים שמייכלט: מאַלע, וואָס אַמאָל איז געווען. אַלטע פֿריינדשאַפט איז דאָך עפעס ווערט. אין זיין טאָן, אין זיין נאָר איווער פֿרייד, וואָס ער האָט זיך מיט מיר געטראַפֿן, דערפֿיל איך, אַז ער האָט זיך ווייניק געענדערט פֿאַר דעם לאַנגען פֿעריאָד. די זעלבע גוטמוטיקייט און אָפּנהאַרציקייט, וואָס אַמאָל. ער האָט מיר ניט קיין סך וואָס צו דערציילן. זיין לעבן איז געגאַנגען גלאַט, ער האָט געענדיקט אוניווערזיטעט, איז אַ באַרג־אינד ושיניר. איז געבליבן ניט פֿאַרהייראַט און איז אַ שומח בחלקו. געפעלט האָט אים גאַרנישט אויך ביים אַלטן רעזשים. קעגן דער רעוואָלוציע האָט ער אויך גאַרנישט. פֿון קערענסקי'ן האַלט ער אַן עולם ומלואָה. דאָך איז די איינציקע לייזונג פֿון דער אידן־פֿראַגע אין פֿאַלעסטינע און דעם „בונד“ האָט ער פֿיינט, הגם ער אַנערקענט זיין כּח. אַ טובה טאָן אַ פֿריינט איז ער אָבער גרייט שטענדיק. חיים קען בשום אָפּן ניט באַגרייפֿן, ווי אַזוי פֿאַליטישע אָנשוואַונגען קענען אַלטע פֿריינט צושיידן, מאַכן פֿרעמד איינער צום צווייטן.

אויף מיין פֿראַגע: וואָס טוט איצטער לייזער־אָוויטש, ענט־פֿערט מיר חיים:

— הלואי זיין שאַדן אַף אונז אַלעמען געזאָגט געוואָרן. רייך ווי קורח. האָט ניט צוגעלייגט די באַבעס ירושה צו דער מלחמה און פֿאַסט ניט קיין תּעניתים אויך פֿון דער רעוואָלוציע. פֿון די ווייטערדיקע רייד דערווייט איך זיך, אַז לייזער־אָוויטש איז איינער פֿון די גרעסטע ספּעקולאַנטישע העכטן אין פֿעטראָג־גראַד, פֿון די נייע אויפגעקומענע מלחמה-מיליאָנערן. מיר איז אינטערעסאַנט צו באַקאָנען זיך מיט אָט דיגס אייגנאַרטיקן שיכט אידן, זען ווי זיי לעבן און מיט וואָס זיי לעבן. דער הויף, וואו לייזער־אָוויטש וואוינט, פֿאַסט ניט פֿאַר אַ פֿיליאָנער. אַ שמאָלע פֿאַסטקע, אָפּגעלאָזט און שמוציג. דער

אריינגאנג איז טאקע דורכ'ן הויף, אויף שמאָלע טרעפּ, אז מען קען האַלז און נאָקן ברעכן. חיים זעט, אז איך וואונדער זיך, גיט ער מיר אַ זאָג: עס איז אומעגלאַך צו קריגן אין פעטראָ-גראַד אַ דירה, מען מוז זיצן וואו מען איז געזעסן פריער. ניש-קשה, לייזער־אָוויטש איז אימשיטאָנד אָפצודינגען אַ פּאַלאַץ, זוכט ער טאקע און קען בשום אופן ניט געפינען.

אינעווייניק מאַכט די דירה דעם איינדרוק פון אַ רייכער פּריזישער אכסניה אין אַ קליין שטעטל. אַ גרויסער טיש אין הויפּט־צימער איז באַדעקט מיט אַ קאָסטבאַרן פּערסישן טיש-טאָך. ס'איז אָנגעשטעלט אַ סך מעבל, אַלץ אַנטיק, נאָך פול מיט געשמאָקלאָזיקייט. עכ פילט זיך אין אַלץ דער גוסט פון איינעם, וואָס האָט זיך אַרויפגעאַרבעט און פּאַזירט מיט זיין רייכקייט. אפ'ן גרויסן בופעט, וואָס פאַרנעמט כמעט אַ גאַנצע וואַנט, איז אָנגעשטעלט מכל טוב — טייערע פּרוכטן, געבעקס, קאָנפעטן — אַלץ „נאַ פּאַקאַז“, נאָך ניט ווי אין אַ הונגער־צייט. ווען מיר גייען אַרײַן, רעדט לייזער־אָוויטש דורכ'ן טעלעפּאָן. איך זען זיך אַוועק אין אַ ווינקל; לייזער־אָוויטש שרייט אַרײַן אין טרייבל: צען וואַגאַנען שוועבעלאַך פון שוועציע, פינף וואַגאַן קאַווע דורך קיטאַי. געוויס, קויפט. און וואָס נאָך? ער דער-זעט חיימ'ן, רייסט ער זיך אָפּ: נו, וואָס, האָסט געזען דעם העלד? כאַ וואָלסטע אים ברײַנגען אַהער. חיים כיכיקעט. לייזער־אָוויטש שרייט אין טעלעפּאָן־טרייבל: וואַליאַטע, ס'איז שוין איין מאָל אַ מסחר. מען קען מאַכן אַ פּיינע אַפּייטיקע. מיטאַמאָל דערזעט ער מיך. איך באַווייז נאָך ניט אַרומצוקוקן זיך, ווי ער פּאַלט מיר אפ'ן האַלז מיט אַן אויסגעשריי: אָט איז ער, דער העלד!

אין גאַס וואַלט איך לייזער־אָוויטש'ן ניט דערקענט. אַ פעטער קילעכדיקער איד מיט אַ וואַקסנדיק בייבל, אַ פּאָר גראָבע געלבלאַכע וואַנצעס, אַ צופלאָסן געזיכט. אָנגעטאָן איז ער פּראַנטיש: אין אַ שוואַרצן סורדום, מיט בריליאַנטענע דינגען אַף די הענט און אַ שווערער גאָלדענער קייט אפ'ן בויזם. פון

זיין גאנצער פיגור וועיט מיט זאטער זעלבסטצופרידנהייט. די ערשטע זאך איז ער מיך מכבד מיט אן אמת'ן האוואנא-ציגאר, שפילנדיק זיך דערביי מיט'ן גאלדענעם פארטסיגאר. כלויז אין זיין געלעכטער דערפיל איך זיין אמאליקע נאאוויקייט. עס גייען אוועק היפשע עטלאכע מינוט, און דער געשפרעך קלעפט זיך ניט. מען ווייסט ניט פון וואס אַנצוהויבן.

פון דער פארלעגנהייט פירט אונז ארויס ליזערראוויטשעס פרוי, וואס גייט אריין פון א צווייטן צימער. דאס איז א הויכע ברונעטע אידענע, מיט אן ענערגיש געזיכט. מ'זעט אה איר, אז זי האט זיך האלט צוצווען. אַנגעטאן איז זי אפילו איינפאך, נאך רייך; פארשטייט זיך, אז קיין בריליאנטן פעלן ניט אה איר; זיי בלישטשען אראפ פון די אויערן און פון די פינגער. איר טראַט איז א שטאַלצער און זיכערער, פון אן אמת'ער אשת חיל.

גלייך ווערט דער טיש געגרייט כיד המלך. ס'זיינען דא אויך א פאך פלעשער שאַמפאניער. אפילו אן אמעריקאנער באַנקעט פון „אַלרייטניקעס“ מעג פעטשערעס הייצן בא אַזא וועטשערע. דער באַלעבאָס אַליין דערפילט זיך זייער אויפגע- לעגט. ער נעמט דערציילן די ניסים פון זיין געשעפטס-פיארי- קייט: אין כינע, אין יאַפּאַן, אין שוועדן, אין נאָרוועגיען האָט ער אוצרות מיט גוטס, אַלץ אַזעלכע פראָדוקטן, וואָס זיינען צו גאָר גלייך, ווי סאַכאַרין, שוועבעלאַך, קאווע, געזאַלץ, אויל און נאָך און נאָך, אז ער געדיינקט שוין אַליין ניט. הונדערטער סוחרים, אירן און קריסטן, זיינען אָפּהיינגיק פון אים. ער האָט אויך גרויסע פאָדריאָדן פאָר דער רעגירונג, פאָר דער אַרמיי, און מען לעקט שוין אָפּ איינמאָל אַ ביינדל. אַזוי פאַרפאַלגט מען געוויינלאַך ספּעקולאַנטן, נאָך ניט די גרויסע העכט, זיי טשע- פעט מען ניט. טאַמער האַלט שמאַל, שמירט מען אונטער און ס'גייט ווייטער אַ גאַנג.

ליזערראוויטש שלעפט ארויס פון קעשענע צוויי גאלדענע פארטסיגארן מיט זעלטן-שיינע גראוויורן. דאס איז אויך א

מתנה פאר א פאָר הויכע באַצמטע פון טאַמאָזשנע: זאָלט איר דאָס פאַרדינען אלע יאָר — ווינקט ער צו מיר און חיימ'ן — וואָס אָט די מתנה וועט מיר אריינטראָגן.

די באַלעבאַסטע מאַכט אים אויפמערקזאם, אַז ער זאָל זיך אויפהערן אזוי צו באַרימען. מ'זעט אָבער, אַז דאָס איז פון איר זייט בלויז אַן אָנשטעל. אין מיטן דערינען קלינגט דער טעלע-פאָן. לייזער־אָוויטש לויפט אונטער מיט אימפעט. — דאָס איז מסתמא וועגן דער פאַרטיע לעדער — גיט ער אַ זאָג צו דער ווייב. דורכ'ן טרייבל שרייט ער אריין: וויפל? קלאַפּט אָפּ! — נו, — דער־אַנגט מיר לייזער־אָוויטש אַ פאַטש איבער'ן פלייצע — דו פאַרנעמסט זיך מיט רעוואָלוציע, מיט אַרבעטער שמאַרבעטער, סאָציאַליזם ווילסטו איינפירן, און אָט ווי די זעסט, כהרף עין, געמאַכט, ברודן השם, פערציק טויזנט קאַרבן; בייטאָג אָפּגעקויפט אַ פאַרטיע לעדער, אַפילו אין די אויגן דאָס גיט אָנגעזון, און איצטער דאָס שוין פאַרקויפט. יענער האָט עס אויך גיט אָנגעזון. אָט אזוי פון האַנט צו האַנט מאַכט מען טויזנטער.

אין פאַרלויה פון דער וועטשערע שטעלט זיך ארויס, אַז די הויזן טראָגט די ווייב, גיט לייזער־אָוויטש. אָן איר גיט ער זיך גיט אַ ריר. אַ מיניסטערשע קאַפּ האָט זי — קוועלט אָן לייזער־ראָוויטש — האָט געמעגט זיין אין דער נייער רעגירונג. אַי, אַ קאַפּ. ווען גיט זי, וואָס ווייסטו, איר וואָלט זיך איצטער מיט אַ טאַרבע געדאַרפט אַרומשלעפּן. מיט אַ פינף הונדערט קאַר-באַנצעס אָנגעהויבן, און איצטער קען איר זיך דערלויבן אַפילו מאַראָזאָו'ס אַן „אַסאַבניאַק“ אָפּקויפּן, ווען עס זאָל זיך נאָר אַזאַ מאַכן, פאַר אַ דירה פאַר זיך. שפּילט זיך מיט מיר? מוין קליינער חברה־מאַן, וואָס איז איצטער מיט אַ גוואַוירנאַנטקע אַף דאַטשע, וועט שוין אויסוואַקסן אַ מיליאָנער, מענסט זיין זיכער. ער האָט דער מאַמע'ס איינגעשפאַרטקייט און מוין דריי-קאַפּ.

די צינישע אָפּנקייט לייזער־אָוויטשעס, ווי אזוי ער לעבט אָן

זיינע מיליאנען, דורך וואָס פאר אַ שווינדלען און ספעקולאציעס, שאָקירט שטאַרק. אין אַ פיינער קאָמפּאָניע בין איך אריינגע-
פאלן — טראַכט איך. עס ווערט מיר אָבער אַלץ אינטערע-
סאַנטער, וואָס מער דער באַלעבאָס גייט אריין אין אַזאַרט. די
באַלעבאָסטע לייגט מיר אַלץ צו אפ'ן טעלער, אז איך האָב שוין קיין
כה ניט אַזוי פיל צו עסן. וואָלט איך זיך ניט שעמען, וואָלט
איך אַ היבש ביסל אריינגעלייגט אין קעשענע, כדי צו באַזאָרגן
אַף אַ פאָר טעג מיט שפייז מיין פאַמיליע. דעם אמת זאָגנדיק,
גייט מיר די גאַנצע סעודה ניט אָן, ווען איך דערמאָן זיך, אַז אין
דער היים קוקט אויס מיין קינד אַף אַ פיצל ווייסע בולקע, ווי
אַף דעם בעסטן מאַכל. איך מוז אָבער האַלטן פאַסאָן.

לייזער־אָויטש פרעגט, צי האָב איך עפעס געבראַכט דאָלאָרן
מיט זיך. אַלס גוטער פריינט קען ער מיר טאָן אַ טובה און
קריגן פאַר זיי צוויי מאָל אַזוי פיל, ווי ערגעץ אַנדערש וואו.
ווען ער דערוויסט זיך, אז מיין גאַנצן קאַפיטאַל האַלט איך אין
צענטראַל־קאָמיטעט פונ'ם „בונד“, הירזשעט ער זיך פאַנגאָדער:
— אָט אַ יאָר, אַן אָרט געפונען, מיט פינף הונדערט דאָ-
לאַר קען מען דאָך איצט אין רוסלאַנד אַ וועלט איבערקערן. ער
הויבט מיך אָן מרדיך צו זיין:

— ווי אַ גוטער פריינט ראַט איך דיר אַוועקצואוואַרפן די
אַלע נאַרישקייטן מיט די שרייבערייען און רעוואָלוציעס.
דאַרפסט מיט מיר בלוז גיין אין דער קאַוויאַרניע, גאָר נישט
טאָן, טרינקען קאַווע, זיך צוהערן, און דו האַסט דינע פינף
טויזנט רובל אַ וואָך, איינס־צוויי; דעמאָלט וועט דיר מיט דיין
פאַמיליע ניט פעלן פון פּויגל־מילך, פרעס, לעב אַ טאָג און האָב
אַלץ אין דער אַדמה.
היים מיטט זיך אריין: שכנא'ן וועסטו שוין ניט איבער-
מאַכן.

— נו, און דיר? — ניט אַ פרעג לייזער־אָויטש — דיין אינ-
זשענערסטווע איז קיין צעבראַכענער פּוים ניט ווערט. אָט האָב
איך שוין מער ווי פּופּצן יאָר קיין ביכל אין האַנט ניט געהאַלט,

לייען אפילו ניט קיין גאזעט, און גאָט צו דאַנקען, בין אַ מענטש צו מענטשן גלייך. פעלט מיר ניט קיין כבוד. וואו עפעס אַ צדקה־ענין, בין איך דאָ מיט מיין שיינער נדבה, אפילו ראבינער מאזע פון מאַסקווע האַלט פון מיר אַ וועלט. נו, צו וואָס איז דאָס שטודירן, צו וואָס טויג אידעאָליזם, זיך מקריב זיין פאַר'ן כלל? יעדער מוז זאָרגן פאַר זיך, דאָס גאָר, און ווער ס'האָט די מטבע, דער האָט די דעה. אַ קבצן, מעג ער זיין דער געביל־דעטסטער מענטש, איז קיין אויסגעבלאָזענע איי ניט ווערט.

לייזער־אָוויטשעס אַזאַרט רייסט אַלע וויילע איבער דער טעלעפאָן. דער ענטפער דורכ'ן טרייבל איז איינער: קלאַפּט אָפּ! וואָס באדייט, ווי איך דערווייט זיך, אפ'ן ספעקולאַטאָרישן לשון, שליסט אַן אָפּמאָך!

ווען איך וויל זיך שוין אויפהויבן אַוועקצוגיין אַהיים, לאָזן זיך אַריין אַ פאַר קיילעכדיקע אידן, אַ אינגערער און אַן עלטערער, מיט געשאַרענע בערדלאַך און גלאַנציקע פּוכלע הענט, אָנגע־פיקעוועט מיט רינגען. לייזער־אָוויטש אַנטשולדיקט זיך און רופט זיי אַריין אין אַן אַנדער צימער. פון דאָרטן הערט זיך אַ שושקעריי. די באַלעבאָסטע פאַרמאַכט די טיר און הויבט אונז אָן צו פאַרנעמען מיט אַ געשפּרעך וועגן טעאַטער, וועגן אָפּערע, וועלנדיק ווייזן, אַז זי איז ניט אַבי ווער. באַרים — קלאַנגט זי זיך, — איז אַזוי פאַרדרייט, אַז ער האָט אַפילו קיין צייט ניט אַריינצוקוקן אין אַ גאזעט, איך לאָז אָבער ניט דורך קיין איין גוטע זאַך אין טעאַטער, לייען אַלע טאַג „נאַראַדנאַיאַ וואָליאַ“ און כאַפּ אַ קוק אויף אין אַ בוך. זי ווערט קאָקעטיש, וואָס עס גייט גאָר ניט צו איר זאַט־עקשנות'דיק געזיכט.

לייזער־אָוויטש מיט די צוויי קיילעכדיקע אידן גייט אַרויס פון צווייטן חדר נאָך מער אויפגעלייגט: מסתמא, אָפּגעמאַן נאָך אַ גוט געשעפּטל.

דער עלטערער איד וויל אַלץ באַ מיר דערגיין, ווי האַלט עס מיט די באַלשעוויקעס. כ'וע, אַז עס גייט אים ממש אין לעבן. האָב איך אַ באַזונדערע הנאה אים אָנצוטראַשען, אַז ווי עס

ווייזט אויס, וועט קערענסקי מוזן גיין און לענין וועט פארנעמען זיין אָרט.

אלע הערן זיך צו פארנאפט, אויך ליזערנאָוויטש. היים פרידמאן שמייכלט, ווייל ער ווייסט פון דעם פריערדיקן געשפרעך מיט מיר, אז איך סימפאטיזיר ווייניק מיט די באַלשעוויקעס. ער גיט נאָך צו אויף אַפ'ן פייער. ווי ער האָט געהערט, גרייטן די באַשעוויקעס צו אַ נייעם אויפשטאַנד, און אויב זיי וועלן זיגן, וועלן זיי אַלץ קאָנפּיסקירן באַ די רייכע, אפילו קיין פעדימל גיט איבערלאָזן.

אין דער מינוט האָב איך נחת פון היימ'ן. דאָך האָט אים די סביבה גיט אזוי פארדאָרבן, אז ער זאָל גיט פילן די נאָנצע מיאוסקייט פון דער ספעקולאַציע, וואָס גייט אָן אַפ'ן חשבון פון פאַלס. אין פאַרלוף פון דער וועטשערע האָב איך באַמערקט, אז אים האָט אויך שאַקירט ליזערנאָוויטשעס צינישע אָפּניטיט. די שטימונג ווערט באַ ליזערנאָוויטש'ן געפאַלענער נאָך די מעשיות, וואָס מיר דערציילן וועגן דער וואַקסנדיקער ווירקונג און מאַכט פון די באַלשעוויקעס. ליזערנאָוויטש זאָגט צו מיר ארויס מיט זיכערקייט: איך פאַרשטיי, אז דו ביסט גיט קיין באַלשעוויק.

— פון וואָנען פאַרשטייטו דאָס? — פרעגט היים.

— אין נאָס רעדט מען, אז דער „בונד“ איז אַ שונא פון די באַלשעוויקעס, — ענטפערט ליזערנאָוויטש.

— ווען די אינטערעסן פון דער רעוואָלוציע וועלן פאַרדערן, וועט דער „בונד“ ווערן אויס שונא פון די באַלשעוויקעס, — רייסט זיך באַ מיר אַרויס, הגם איך גלויב אַליין גיט מיינע ווערטער.

אַ נאָאווער שמייכל צעשפּרייט זיך איבער ליזערנאָוויטשעס גראַבע וואָנצן, ער באַמערקט: גיי גיי, דאָס רייצסטו זיך מיט אונז, נאָך אַלעמען האָבן מיר אויך די באַלשעוויקעס אין דער אַדמה. אויך באַ זיי וועל איך מאַכן געלט, וועסטו זען. די פּנימער פון די קיילאכדיקע אידן ווערן פּרילאכער:

וואָס-זשע, אירן גייען ניט פארלאָרן ; מ'האַט באַ ניקאָלאַיען געהאַט פּרנסה, איצטער האָט מען באַ קערענסקי'ן, וועט דער רבּונו של עולם ניט פארלאָזן אויך באַ לענינ'ען. „פּראַוואָזשי-טעלסטוואָ“ וועלן דאָך די באַלשעוויקעס נעוויס ניט אָפּשאַסן, וועט מען זיך שוין געבן אַן עצה. סיי-וויסיי, אויב אַפילו לענין זאָל זיגן, וועט ער זיך לאַנג ניט האַלטן.

— הלאַי פון אייער מויל אין נאָט'ס אויערן! — זאָנט חיים.

לייזערָוויטש באַמיט זיך צו פּאַרדרייען דעם געשפּרעך אַף אַן אַנדער טעמע. ווען איך האַלט שוין באַס אַוועקניין, זאָנט ער צו מיר : טאָמער דאַרפסטו עפעס, טאָ קום צו מיר, שעם זיך ניט, אַ גמילת-חסד אַלע מאָל, קען דיר קריגן פּראָד דוקטן. ער גיט אַ וואונק צו דער ווייב און יענע טראַגט מיר אונטער אַ היפש פּעסל. איך ווער עפעס ווי צעטומלט. בשעת מעשה דערמאָן איך זיך, אַז איך קען דערמיט פשוט מחיה נפש זיין מיין זונגעלע. נאָר אינסטינטקטיוו שטויס איך אָפּ דאָס פּעסל, זאָג זיך אָפּ עס צו נעמען.

לייזערָוויטש מיט דער ווייב פילן זיך באַלידיקט. ביידע ריידן מיט אַמאָל אַרויס מיט פּאַרוואורף: נישקשה, נאַנץ כשר פּאַרדינטע. איך בין אָבער איינגעשפּאַרט און לייזערָוויטש באַ גלייט מיך מיט די ווערטער: אַ יאָלד בלייבט אַ יאָלד. אין זיין טאָן הערט זיך ווייטיק. — דאָך קלאַפט נאָך אין אים אַ מענטשלעך אָדערל. ער בעט מיך באַזוכן אים אָפּט, בריינגען אויך די פּאַמיליע. מיר וועלן זיין די אָנגעלייגטסטע געסט, קענען אַפילו באַ זיי וואוינען, פּלאַץ וועט זיך שוין געפּי-גען.

די פּרישע לופט אין גאָס ווירקט אויסניכטערנדיק. שטיל. פּעטראַגראַד איז פּאַרטופּט אין אַ דראַקענדיקן שלאַף. חיים באַגלייט מיך. מיר ריידן ווייניק. חיים פּאַרשטייט, אַז דער באַזוך באַ לייזערָוויטש'ן האָט געמאַכט אַף מיר זייער אַ שווערן איינדרוק. ער פּאַרענטפּערט זיך: אַזא איז ער, האָט

א שוואכקייט צו אלטע פריינט, ווער זיי זאלן ניט זיין. וויפיל
 מאָל האָט אים שוין לייוועראָוויטש געזוכט אַריינצושלעפן אין
 ספּעקולאַנטישן לעבן. נאָר דאָס ניט. ער איז אַפילו ניט
 קיין רעוואָלוציאָנער, קיינמאָל ניט געווען. די ספּעקולאַנטן זיי-
 נען אָבער א מכה פאַר'ן אירישן פאַלק. אזוי קוקט ער דער-
 רויף, ווי אַ ציוניסט. ליידער, איז ער אויך ווי אַ ציוניסט ניט
 אַקטיוו, ווען ניט וואָלט ער די ספּעקולאַנטן אַליין באַקעמפט
 אַפ'ן שטאַרקסטן אופן.

כ'פיל זיך צו מיר און צעבראָכן, כדי אריינצוגיין מיט
 הימ'ען אין אַ געשפרעך....

א גרום פון אמעריקע

דער פעטרָאָגראַדער קאָמיטעט פּוֹנ'ם „בונד“ האָט נאָך
 לאַנגע הכנות איינגעאָרדנט אַ פּאַרזאַמלונג פאַר לײַטוואַס'ן
 און מיר וועגן דער אידישער אַרבעטער-באַוועגונג אין אמעריקע.
 די ערשטע עפנטלאַכע אַרויסטרעטונג אין פּרייען רוסלאַנד.
 אַפ'ן האַרצן איז טאַקע ניט זייער פּריילאָך. נאָר וועמען האָט
 זיך דאָס ערשט מיט אַ האַלב יאָר צוריק גע'חלומ'ט, אַז מען
 זאָל זוכה זיין אַרויסצוטרעטן פּריי אין פעטרָאָגראַד, נאָך אַף
 אַ אידישער סאָציאַליסטישער פּאַרזאַמלונג? דאָס אַליין איז
 שוין גענוג, אַז מען זאָל זיך דערפילן אויפגעלייגט.
 אַפ'ן וועג צו דער פּאַרזאַמלונג טרעף איך עטלאַכע אמערי-
 קאַנישע חברים, אידישע אַרבעטער, שוין אָנגעטאָן אין מילי-
 טער־קליידער. זיי דערקאָנען מיך און דערפרייען זיך. אין
 דער קאַזאַרמע, דערציילן זיי, איז גאַנץ אינטערעסאַנט. ניטאָ
 דער אַמאָליקער פּאַרגרעבטער רוסישער סאָלאַט. ס'איז מערק-
 ווירדיק, ווי ס'האָט זיך געענדערט די גאַנצע פּסיכאָלאָגיע פאַר
 אַזאַ קורצער צייט. צו די פּאָליטישע עמיגראַנטן, וואָס טרעטן
 אַריין אין דער אַרמיי, איז די באַציאונג מצד די סאָלאַטן די
 בעסטע. מ'האַלט די פּאָליטישע עמיגראַנטן פאַר גרויסע אוי-
 טאָריטעטן אין הלכות פּאָליטיק, הגם גאַנץ אָפט מעגן זיי זיך
 לַערנען באַ די פּשוטע אומוויסנדיקע סאָלאַטן, ווי אָפּצושאַצן
 די לאַגע. די חברים שטרייבן אויך אונטער, אַז דער יוליאַויפ-
 שטאַנד האָט געגעבן דער גלייכנילטיקער נייטראַלער סאָלאַטן-

מאסע א גרויסן שטופ פאראויס. יעדע קאזארמע איז איצטער א פאליטישער קלוב.

איינער א חבר, וואס קומט פון פילאדעלפיע, ניט איבער, אז בא אים אין קאזארמע איז א פאך מאל ארויסגעטרעטן וואך-לאדארסקי. יעדן מאל האט וואלאדארסקי אויפגעשטורעמט די מאסע. ס'ארא פלאמיקער רעדנער ער איז. דרינגט ממש אריין אין דער פאלקס-נשמה. פון וואנען האט זיך עס בא אים גענומען? אט ווי ער וואלט אליין געווען איינער פון דער מאסע.

דער דאזיקער פילאדעלפיער חבר איז שטארק באַלשעוויס-טיש געשטימט. די איבערלעבונגען אין די יולי-טעג אין דער קאזארמע וועט ער קיינמאל ניט פארגעסן. צוליב זיי אליין איז כדאי געווען צו קומען פון אמעריקע און אריינגיין אין דער ארמיי. ווען מ'האט געזען די שטימונג פון די סאָלדאטן, ווי אזוי זיי האָבן זיך געריסן אין גאס אַריין, כדי אויסצודריקן זייער ווילן, האָט מען געמוזט דערפילן דעם גוואַלדיקן מאַראַלישן כח פון די באַלשעוויקעס. ס'איז זיכער, אז ווען ניט די קאָזאַקן וואָלט דער יולי-אויפשטאַנד ניט דערשטיקט געוואָרן. מען רעדט אין דער קאזארמע, אז אויך בא די קאָזאַקן נעמען זיך עפענען די אויגן; אין ערשטן קאָזאַקן-פּאַלק, וואָס האָט גע-שפּילט די הויפט-ראָל אין דערשטיקן דעם יולי-אויפשטאַנד, זאָלן אפילו זיך האָבן אָרגאַניזירט באַדייטנדיקע באַלשעוויס-טישע גרופּן.

די איבעריקע חברים זיינען ניט אזוי באַלשעוויסטיש גע-שטימט ווי דער פילאדעלפיער חבר. פאר קיין „אָבאָראַנצעס“ האַלטן זיי זיך אלנפאלס ניט. אין קאזארמע, שטרייכן זיי אלע אונטער, ווערט מען אויס „אבאראנצעס“. אזא לופט איז דאָרטן. דעם יוני-אנגריה אפ'ן גאליצישן פראַנט דערמאָנט מען מיט ציינ-קריצעניש. ס'איז באַמערקבאַר, אז פון נאָכ'ן יוני-אנגריה האָט גענומען פאלן קערענסקי'ס פּאַפּולערקייט. דאָס איז דער

בעסטער באַווייזן, ווי ווייט די סאָלאַר-מאַסע וויל ניט וויי-טער פאַרזעצן די מלחמה.

חויז דעם פילאַדעלפיער חבר אין קיינער פון זיי ניט באַ-גייסטערט פון צוריקקער קיין רוסלאַנד; זיי האָבן ניט געדיינקט, אז זיי זאָלן גלייך אַריינפאלן אין קאזאַרמע. ווי מען וויל ניט מלחמה האַלטן, וועט מען דאָך מוזן. מען וועט ווערן גע-צוואונגען דערצו, פונקט ווי באַם צאר; אין ניטאָ דער מינדסטער באַגער אַוועקצולייגן דעם קאַפּ אַפ'ן שלאַכטמלד. פאַר די אינ-טערעסן פון דער רעוואָלוציע ? אומזין. דאָס איז מער ניט, ווי אַ געפליגלטע פראַזע.

מיר פאַרריידן זיך אַזוי, אז מיר פאַרשפּעטיקן אַף דער פאַרוואַלטונג. כ'דאַרף זיין דער ערשטער רעדנער, וואַרט דער עולם.

דער היפשער זאַל איז פּוֹל; מ'שטייט אַפילו אין קאָ-רידאָר.

ס'זיינען געקומען אַלע אַלטע טוער, וואָס געפינען זיך אין פעטראָגראַד. אַ סך אַרבעטער און סאָלאַרן. אויך זייטיקע מענטשן, עטלעכע אידישע ליטעראַטן.

וויפיל באַקאַנטע פּנימ'ער. מ'האַט געמיינט, אז אייניקע זיינען שוין אַוועק פון דער באַוועגונג אַדער געפינען זיך מער ניט צווישן די לעבעדיקע, — אומגעקומען אין סיביר, אַף קאַ-טאַרגע. ערשט די אַלטע גוואַרדיע פּונ'ם „בונד" איז נאָך פאַראַן, פּוֹל מיט יוגנט, מיט פּרישקייט. ווי גוט וואָלט געווען, ווען דאָ זאָלן זיין די אַלטע בונדיסטן פון אַמעריקע, וואָס האָבן זיך מיט קלאַפּנדיקע הערצער, מיט אויפגעשיינטע געזיכטער פאַר-זאַמלט אין ניו יאָרק צו פייערן דעם זיג פון דער רעוואָלוציע. זיי פעלן אין דער אַלטער גוואַרדיע, וואָס האָט אַזאַ גרויסן חלס אין דעם אַלעם, וואָס שפּילט זיך אָפּ פאַר די אויגן. פון זיי, די פאַרוואַלטע, דערווייטערטע, ביינקענדיקע, אַ גרום אָפּגעבן צו די אַמאָליקע מיטקעמפער אין דער נייער באַפרייטער היים, וואָס גלייט מיט אַזעלכע וואונדערבאַרע געשעענישן און נאָך

מער וואונדערבארע האַפנונגען. אַט שורה נאָך שורה גרויע קעפּ, טיף־צעקנייטשטע שטערנס, אַלץ פון קאַמף, — פאַרנעמען די ערשטע ריין. זיי זיינען די הויפט־מחותנים, די בעל־שמה'ס אַליין. נאָך דעם גייען רייען מיט נייע געזיכטער, אומבאַקאַנטע, פון די, וואָס האָבן פאַרנומען די רעוואָלוציאָנערע פּאַסטנס אין די שפּעטערדיקע יאָרן. נאָך ווייטער — גאָר יונגע, ערשט ניט לאַנג צוגעשטאַנען צום „בונד“....

דריי דורות קעמפער, נאָר אַלע איין משפּחה, אַ צונויפֿ-געהעפטע, אַ צונויפֿגעשמידטע. ס'איז איינגעהאַלטן די גאַנצע קייט פונ'ם „בונד“.

צווישן די חבר'טעס זיינען דאָ ווייניק אַלטע טוערינס, בלוין געציילטע. די איבריקע אַלץ אינגערע. דאָס וואַרפט זיך שטאַרק אין די אויגן. וואו זיינען די אַלטע טוערינס, וואָס איז מיט זיי געוואָרן?....

שוין געוואוינט אַרויסצוטראַטן פאַר אַ סך גרעסערע מאַסן. נאָר איצט פּילט זיך, ווי מען שטייט פאַר אַן עקזאַמען. אַט זע איך פאַר זיך חברים, פון וועמען מ'האַט אזוי פיל געלערנט, וואָס זיינען געווען די וועגווייזער, די מדריכים. ווי באַציען זיי זיך צו זייערע תלמידים, וואָס האָבן יאָרנלאַנג גע-לעבט אין אַן אַנדער סביבה?

ליטוואַק און איך דערציילן וועגן די קאַמפּן פון די אי-דישע אַרבעטער אין אמעריקע, וועגן זייערע יוניאָנס, וועגן זייערע סאַציאַליסטישע אָרגאַניזאַציעס, וועגן זייער פּרעסע, וועגן מעכטיקן „אַרבעטער־דינג“, וועגן די גרויסע סטרייקס פון די לעצטע יאָרן, וועגן דער ראַל פון די בונדיסטן אין דער איד־שער אַרבעטער־באַוועגונג אין אמעריקע. מיר שטעלן זיך אָפּ אַף די גוטע און שלעכטע זייטן, אַף די מעלות און חסרונות, בריינגען אַרויס דעם אייגנאַרטיקן כאַראַקטער פון קלאַסנאַמף אין אמעריקע. איך שטעל זיך אָפּ מער אַף די גוטע זייטן, אַף די מעלות. ליטוואַק — אַף די שלעכטע זייטן, אַף די חסרונות; ער איז, ווי געוואוינלאַך, וויציק, נאָר גיטאָ אין אים די גאַליקייט

ווי אַף דעם אָפּשייד־מיטינג אין ניו יאָרק, וואו ער האָט ניט געפונען קיין איין גוט וואָרט פאַר דער אידישער אַרבעטער־באַ־וועגונג אין אַמעריקע און אָפּגעטרייסלט פון זיך איר שטויב.

געוויס, די געלקייט איז גרויס, די שונדישקייט ניט אַר־בערצוטראָגן. אַף טריט און שריט פרינציפּלאַזיקייט, הפּקרות. נאָר די אידישע אַרבעטער־מאַסע אין אַמעריקע ווערט אַלץ זעענ־דיקער, באַוואוסטזיניקער, ווערט דורכגעדרונגען מיט אַ נייעם גייסט, ווערן קלענער די חסרונות, פאַרשווינדן אַלץ מער און מער די שלעכטע זייטן. אָט אין דער אָפּרייניקונג פון דער פאַרפעסטער אַטמאָספּערע אין דער אידישער אַרבעטער־באַ־וועגונג פון אַמעריקע האָבן געשפּילט און שפּילן די גרעסטע ראָל די בונדיסטן. פון אָנהויב האָט מען זיי אינגאָרירט, באַטראַכט זיי פאַר זייער שטרעבונג אַריבערצוטראָגן אין דער אידישער אַרבעטער־באַוועגונג פון אַמעריקע די אידיאישע ריינקייט און ערנסטקייט פונ'ם „בונד“ פאַר „גרינהאַרנס“, פאַר מלמרים און בטלנים. דערנאָך, ווען ס'איז געוואקסן זייער איינפלוס אין די אַרבעטער־אָרגאַניזאַציעס, אַף דער מאַסע, האָט מען זיי גענומען באַקעמפּן; זיי האָבן אָבער זיך דורכגעשלאָגן אַ וועג, געמאַכט אַן אמת'ע איבערקערעניש אין דער אידישער אַרבעטער־באַוועגונג פון אַמעריקע און זיינען געוואָרן דער דעמאָנירנדיקער גייסטיקער כוח. אָט אזוי האָט דער „בונד“ אויסגעפּילט זיין היסטאָרישע שליחות ניט בלויז אַף דער זייט, נאָר אויך אַף יענער זייט ים; נאָך מער וועט זיך לאָזן פּילן זיין ווירקונג איצטער נאָך דעם זיג פון דער רעוואָלוציע, ווען רוסלאַנד איז פריי. ערשט איצט וועט זיך איינשטעלן דער אמת'ער קאָנטראַסט צווישן די אידישע אַרבעטער פון דער רוסלענדישער רעפּובליק און דער אַמעריקאַ־נישער. ליטוואַק און איך גיבן אויך אַ קורצן איבערבליק וועגן דעם צושטאַנד פון דער אידישער ליטעראַטור אין אַמעריקע, וועגן אירע אַרויסגעוואקסענע טאַלאַנטן און וועגן דער ווירקונג, וואָס די אידישע אַרבעטער־באַוועגונג האָט אַף דער ליטעראַ־טור.

דער עולם הערט אויס דעם גרוס פון אמעריקע מיט גרויס אויפמערקזאמקייט. פון די פראגן, וואָס ס'שטעלן אפילו די עלטערע טוער, זעט מען, ווי אויבערפלעכלאך ס'איז די באקאנט-שאפט מיט דער אידישער אַרבעטער-באוועגונג אין אמעריקע; מען באציט זיך צו דער דאָזיקער באַוועגונג מיט גרינגשעצונג, ווייל פאַר דער פאַרקערפערונג אירער נעמט מען אָן דעם „פאַר-ווערטס“. דאָס, וואָס איך און ליטוואַס דערציילן, איז פאַר פיל אַ ניים, אַן אַנטדעקונג פון אַ נייער אמעריקע.

מיך האַלט מען פאַר דעם מער אמעריקאַניזירטן: בין שוין געווען, אזוי צו זאָגן, איינגעפונדעוועט אין קאָלומבוסס מדינה, האָב געמאַכט זיך דאָרטן אַ היים, באַטראַכט זיך פאַר אַ תושב; איז פאַרשטענדלאַך, אַז עס רעדט אין מיר אַרויס אַ געוויסער פאַטי-ריאָטיזם און איך זע אין דער אידישער אַרבעטער-באוועגונג פון אמעריקע מער ליכט, ווי שאָטן. אַנדערש איז מיט ליטוואַק'ן. ער איז בכלל באַקאַנט מיט זיין נייגונג צו זען אין אַלץ מער שאָטן, ווי ליכט. אין אמעריקע איז ער בלוזי געווען אַ גאַסט ראַליאָר; אין קיין פאַטריאָטיזם בנגע צו אמעריקע קען מען אים ניט חושד זיין; ער האָט עס קלאָר באַוווּזן מיט זיין היינטיקער רעדע. איז אויב ער שטרייכט אונטער, אַז דער „פאַרווערטס“ איז דאָס קרומע שפיגל פון דער אידישער אַרבעטער-באוועגונג אין אמעריקע, דעמאָלט זיינען מיר גערעכט מיט אונזערע פאַר-וואָרפן פאַר די אויבערפלאַכלאכע, אפילו באַנאַלע באַגריפן וועגן דעם קלאַסנקאַמף אין אמעריקע.

חויז פראַגן זיינען קיין דעבאַטן ניטאָ, און די פראַגן באַציען זיך ניט אזוי צו דעם עצם פון אונזערע פאַרטראַגן, נאָר כדי זיך צו דערוויסן וואָס מער איינצלעהייטן וועגן דעם אָדער יענעם אַמאָליקן טוער פונ'ם „בונד“; — וואָס ער מאַכט, טוט, אפילו צי ער האָט שוין חתונה געהאַט און האָט קינדער. עס פאַר-שטאַרקט זיך נאָך דער איינדרוק, אַז די פאַרשטעלונג וועגן דער באַוועגונג איז ווי וועגן אַן איינגער פאַמיליע, מיט איינגע פאַ-מיליע-אינטערעסן, אַז מען גיט נאָך אַלץ צו אַ גרעסערע בא-

דייטונג דעם איינצלענעם איידער דער מאַסע, אז מען האָט זיך ניט דערהויבן צו אַ ברייטן קוק אַף זאַכן. אַרויסגייענדיק פון זאַל, טרעף איך אָן אייניקע אַלטע חברים, וואָס איך האָב נאָך ניט באַוויזן צו זען נאָך מיין צוריקקומען. עס זיינען צווישן זיי פאַראַן מענטשן פון פאַרשיידענע ריכטונג גען, „אבאראנצעס“, אינטערנאַציאָנאַליסטן, אפילו זייער נאָענטע צום באַלשעוויזם. אַלע ריידן זיי מיט שטאַלץ וועגן דעם, וואָס אין „בונד“, באַ די גרעסטע חלוקידעות איז קיינמאָל ניט גע- קומען צו פראַקציע-רייסעניש, נאָר עס האָט געהערשט אייני- קייט. דערמיט צייכנט זיך ניט אויס קיין איין סאַציאַליסטישע פאַרטיי ניט בלויז אין רוסלאַנד, נאָר אין אַנדערע לענדער. דאָס איז, וואָס מען רופט „בונדישער פאַטריאַטיזם“.

כ'בין אויך שטאַלץ מיט דעם דאָזיקן פאַטריאַטיזם. נאָר איך שטעל די חברים אַ פראַגע:

— צי בריינגט ניט דער פאַטריאַטיזם אין דער צייט פון אַ רעוואָלוציע, ווען דאָס לעבן איז אזוי שטורמיש, פול מיט איבערראַשונגען, צו פאַרגליווערטקייט? ס'מוז פאַסירן איינס פון די ביידע: אויב דער פאַטריאַטיזם נעמט די אויבערהאַנט, ווערט אידעאָלוגיע, ווי אַ טונגט, דעמאָלט מוז מען לעבן מיט דער ביינקשאַפט נאָך דער שיינער ראַמאַנטישער פאַרנאַנגענ- הייט. וויל מען אָבער פילן דעם היינט, זיך אַריינוואַרפן אין שטראָם פון די געשעענישן, קען דער פאַטריאַטיזם ניט איינצא- מען דעם דראַנג צום נייעם. וואָס טויג דער פאַטריאַטיזם, ווען מען איז אָפגעריסן פון דער שטורמישער ווירקלאַכקייט און מען לעבט אין אַ באַזונדער אָפגעגרענעצט וועלטל? ס'איז אַ פאַר- שליסן זיך אין דער אייגענער שאַלעכץ...

אייניקע חברים, גראַד די, וואָס זיינען מער גענויגט צום באַלשעוויזם, זיינען אויך מיט דער זעלבער מיינונג. מיר וועלן נאָך זען, — ריידן זיי, — צי דער „בונד“ וועט פאַרבלייבן דאָס, וואָס ער איז געווען און וואָס ער איז, אויב ער וועט זיך פראַוואַן שטעלן קעגן דעם נאַטירלאַכן גאַנג פון דער רעוואָלוציע. די רע-

וואָלוציע וועט דעמאָלט אַריבערגיין איבער'ן „בונד“, אפשר אים אינגאַנצן אָפּווישן פון פנים פון דער ערד, און די אידישע אַרבעטער וועלן עס ניט באַדויערן, ווייל ניט די רעוואָלוציע דאַרף זיך צופאַסן צום „בונד“, נאָר דער „בונד“ צו דער רעוואָלוציע.

— אויב אזוי — פרעג איך די דאָזיקע חברים — וואָס האַלט אייך צוזאַמען מיט די „אבאראנצעס“? דערויף גיבן זיי ניט קיין ענטפער. מען דאַרף אָבער דעם ענטפער באַ זיי ניט זוכן, ער איז פאַרטיס : ווידער בונדישער פאַטריאַטיזם.

מיט'ן שכל פאַרשטיי איך, אַז די רעוואָלוציע פאַרערט אַ ברייטערן, גרעסערן שוואונג. נאָר מיט'ן געפיל בין איך דער זעלבער בונדישער פאַטריאַט, וואָס מיט צוועלף יאָר צוריק. אַפילו אַמעריקע האָט מיך אין דעם פרט ניט געענדערט.

די חברים באַגלייטן מיך אַהיים. מיר שפאַצירן איבער די גאַסן און אָנשטאַט צו ריידן וועגן היינט, ווערן מיר אַלין מער מיטגעריסן מיט'ן נעכטן. אָט אזוי יעדן מאָל. כמעט טאָג איין, טאָג אויס.

כ'הויב אָן מקנא צו זיין דעם פילאַדעלפיער חבר, וואָס שעפט באַגייסטערונג אין דער קאַזאַרמע, דעם חבר וואַסקאָוו, וואָס לינט אין די פאַבריקן. אָט וואו עס ווערט געשאַפן ניי לעבן — צווישן די נרויע שינעלן, צווישן די פראָדוציר-מאַשינען. דאָרטן קען מען פילן דעם אָטעם פון דער רעוואָלוציע

און וואָס איז מיט אונז? בלאַנדזשען אַרום איבער די פעט-ראָגראַדער גאַסן, ווי פרעמדע, ניט געקוקט אַפ'ן פרייד אין האַרצן, וואָס אַ טרוים איז פאַרווירקלאַכט געוואָרן.

ס'איז אַ פרייד, אויסגעמישט מיט צער. אַ באַהעפטקונג פון צוויי געגנזאַצן. אויך אַ פראָדוקט פון דער רעוואָלוציע....

מען דאַרף עס איבערשיקן, ווי אַ גרום צו די חברים אין אַמעריקע....

אהדות ישראל

צווישן די אידישע פארטייען גרייט מען זיך צום אלרום-לענדישן אידישן צוזאמענפאך. דער דאָזיקער צוזאמענפאך דאַרף עם פעסטשטעלן דעם כאַראַקטער און די פאַרמען פון דער צור-קונפטיקער אידישער אויטאָנאָמיע; גייט אָן אַ דינגעניש פאַר זיין טאָגאַרדנונג.

פון די חברים-בונדיסטן, וואָס נעמען אַנטייל אין דער קאָ-מיסיע פאַר אויסאַרבעטן די טאָגאַרדנונג פון אידישן צוזאמענ-פאך, ווייס איך שוין, אַז דער קאַמף איז אַ שווערער. די ציוניסטן ווילן אַנדערש ניט, אַז פאַלעסטינע זאָל אויסגעטיילט ווערן אין אַ באַזונדערן פונקט, — דאָס מיינט פאַקטיש פאַרוואַנדלען. דעם צוזאמענפאך אין אַ ציוניסטישן קאָנגרעס. די „פועל־ציון“ זיי-נען, נאַטירלאַך, פאַר דער פאַדערונג פון די ציוניסטן. די „פאַר-אייניקטע“ סאָציאַליסטן האַלטן זיך נייטראַל. די געוועזענע „דערגרייכער“, וואָס האָבן זיך משנה שם געווען אַפּ „פאַלקס-גרופע“, אַרט אויך ניט, אַז פאַלעסטינע זאָלן זיין אַ באַזונדער פונקט. די קלעריקאַלן לוינט זיך ניט איינרייסן מיט די צור-ניסטן. דער איינציקער, וואָס איז איינגעשפאַרט, איז דער „בונד“. ער איז אולטימאַטיוו, סטראַשעט ניט באַטייליקן זיך אינ'ם אידישן צוזאמענפאך, אויב די ציוניסטן וועלן אויספירן. גלייכצייטיק איז דער „בונד“ קעגן אַרױפּשטעלן די פּראַגע וועגן פאַרויבערן די רעכט פון אידן אין אַנדערע לענדער: מיט דעם קאַמף פאַר דער גלייכבאַרעכטיקונג פון די בירגער פאַרנעמט זיך די דעמאָקראַטיע פון יעדן לאַנד באַזונדער און די אינטער-

נאציאָנאַלע דעמאָקראַטיע אינגאַנצן. קיין אַלגעמיינ־נאַציאָנאַלע פּאָליטיק קען דערביי ניט זיין פאַר די אידן פון דער גאַנצער וועלט. דאָ האָט שוין דער „בונד“ קעגן זיך ניט בלוז די ציו-ניסטן, נאָר אַלע איבריגע פּאַרטייען און גרופּן. די קלעריקאַלן ווילן האָבן דעם פונקט וועגן דער גלייכבאַרעכטיקונג פון אידן אין אַנדערע לענדער צוליב דער אַלגעמלאַכקייט פון דער אידישער רעליגיע; די „פּועלי־ציון“ — צוליב קאָלאָניאַליזאַציע און עמיגראַציע אין ארץ ישראל; די „פּאַראַייניקטע“ — צוליב אומהכללית; די „דערנרייכער“ — צוליב אַן אַלגעמלאַכן פּאַראַיין פאַר אידישער וויסנשאַפט אָדער אַ מין צדקה־חברה, ווי דער „אַליאַנס איוראַעליט“ (כל ישראל חברים).

הגם דער „בונד“ שטעלט מיט זיך פאַר אַ מינדרעהייט צווישן אַלע איבריגע אידישע פּאָלקס־שיכטן, וויל מען אים דאָך שטאַרק האָבן פאַר אַ שותף. דער צוזאַמענפאַר דאַרף דאָך זיין דער אויסדרוק פון אידישער אייניקייט, מוז מען האָבן צום רומל די אידישע אַרבעטער. צוליב דעם זוכט מען ווירקן, אַז דער „בונד“ זאָל ניט זיין איינגעשפאַרט, נאָר גיין אין שפּאַן. מען גיט דעם „בונד“ קאָמפּלימענטן, ווי דער גרעסטער און אייני־פּלוסרייכסטער אידישער אַרבעטער־פּאַרטיי; מען אַפּעלירט צו זיינע אידישע סענטימענטן, צו זיין נייכטערקייט, אַז אין אַזאַ וויכטיקן היסטאָרישן מאָמענט פאַר'ן אידישן פּאָלק טאָר מען ניט זיין צו גראַדליניק און סעקטאַנטיש; מען קען מיינען, אַז דער „בונד“ איז דער ילד שעשוועים פון אַלע אידן, אפילו פון רבנים.

די לאַגע פונ'ם „בונד“ איז אַ גאַנץ דעליקאַטע: די נאַצי־אָנאַל־קולטורעלע אויטאָנאָמיע איז דאָך דער טרוים פונ'ם „בונד“ יאָרנלאַנג. איז ווי קען ער ניט באַטייליקן זיך, צוליב די שאַ-וויניסטישע פּאָדערונגען פון די ציוניסטן און פון די אַנדערע פּאַרטייען, אין דעם אידישן צוזאַמענפאַר, וואָס דאַרף פאַר-ווירקלאַכן די אויטאָנאָמיע? אין דער זעלבער צייט איז קלאָר, אַז אַף דעם אידישן צוזאַמענפאַר, דערוויילט פון אַלע פּאָלקס־

שיכטן, וועט די בונדישע נאַציאָנאַל־קולטורעלע אויטאָנאָמיע ניט קריגן קיין מערהייט; מען וועט דעריבער זיין געצוואונגען איינצוניין אַף קאָמפּראָמיסן מיט דער אידישער בורזשאַזיע אין פאַרכויגן די קלאַסנליניע. באַ אזעלכע פאַרהעלטענישן קען דער שאָדן פאַר דעם קלאַסנקאַמף פון די אידישע אַרבעטער זיין גרעסער פון די נוצן. אַ שווערער נסיון, — ניט אויסצושפייען, ניט אַראָפּצושלינגען. ניט אויף דער „בונד“ זיין נאַציאָנאַלע פּאָליטיק, וואָס צוליב איר פאַרנעמט ער אַ זעלבסטשטענדיקע פּאָזיציע, ווי פון אַ באַזונדערער פּאַרטיי, אין דער אַלגעמיינער סאַציאַלדעמאָקראַטיע, האָט ער ניט קיין עקזיסטענץ־באַרעכטיג־קונג מיט זיין אָפּגעזונדערטקייט.

מען רעדט ניט צווישן זיך וועגן דעם; מען פילט אָבער צווישן די חברים, אַז ווען די אידישע אויטאָנאָמיע דערנענטער זיך שוין צו פאַרווירקלאַכונג, פאַרקריכט מען אין אַ פאַר־כישופטן קרייז....

מיר קומט אויס בייצוואוואוינען אַ זיצונג פון דער קאָמיסיע פאַר אויסאַרבעטן די טאַגאַרדנונג פונ'ם אידישן צוואַמענפאַך.

ס'זיינען פאַרטראָטן אַלע אידישע פּאַרטייען, פון די רעכטסטע ביז די לינקסטע. מען זיצט באַ איין טיש, מען טרינקט טיי און מען אַמפּערט זיך. פון אויבנאויף אַן אמת'ע אידיליע פון אידישער אַהדות. ש. אַנ—סקי באַמיט זיך צו שפילן די ראָל פון אַ שלום־מאַכער; ער איז צוקער־זיס אי צו די ציוניסטן און קלעריקאַלן, אי צום „בונד“. ווען מען הערט זיך צו צו זיינע כל־ישראל'דיקע אַרגומענטן, גלויבט זיך עפעס ניט, אַז ער איז דאָס דער פאַרפּאַסער פון אזעלכע רעוואָלוציאָנערע לידער, ווי די „שבועה“ און „צום בונד“. פון זיין אָננעמען זיך פאַר פּאַר־לעסטניע, פאַר דער אידישער רעליגיע, פאַר דער אידישער טראַג־דיציע ווערט פאַרשטענדלאַך, פאַר וואָס אַנ—סקי פּאָדערט, אַז מען זאָל אַרויסוואַרפן פונ'ם ליד „צום בונד“ דעם פּערז:

משיח און אירנטום — ביידע געשטאָרבו,
אָן אנדער משיח קומט אָן:
דער אידישער אַרבעטער, גביר'ישער קרבן,
הויבט אויף שוין פון פרייהייט די פּאָן.

אָן—סקי טראָגט זיך אַרום מיט אַ פּלאַן צו פאַראייניקן
אַלע אידישע עסערן אין איין פאַרטיי, צו שאַפן אַ מין עסערישן
„בונד“. נאָר דער בעל־תשובה סטאַרטשעט אַזש אַרויס פון
אים. אין זיינע רייד פילט זיך אַ חרטה אַף „הטאת נעורים“.
ער גיט צו די אייגענע ווערטער אַ באַזונדער געוויכט און האָט
פון זיי אַליין הנאה. די אַרומיקע שיינקען אָן—סקי'ס אַרגו-
מענטן ווייניק אויפּמערקזאַמקייט. עס באַמערקט זיך ניט קיין
אַכטונג צו אים. אין אָנגערויכערטן צימער, אין די היציקע דע-
באַטן מאַכט אָן—סקי דעם איינדרוק פון אַ קאָמיש-טראַגישער
פיגור. ער איז דורכאויס פּאָזע: עס ציט אים צו די ציוניסטן
און קלעריקאַלן, דאָך דאַרף מען אָנהאַלטן אויך דעם פּאַסאָן פון
אַ סאָציאַליסט, באַקומט זיך אַ מיש־מאַש, אַ צעקראַכעניש.
אָן—סקי גופא פילט עס אָבער ניט; עס דאַכט זיך, אַז ניט
בלויז פּראַנטעוועט ער מיט זיינע מיליטערישע קליידער, נאָר
אויך מיט זיין פאַר'חלומ'ט פנים, איינגעפאַסט אין אַ פינקט-
לאַך־פאַרקעמטער קוטשמע גרויע האָר און אין אַ צוגעפּוצט
פּראַנצויזיש בערדל.

די חברים־בונדיסטן קוקן אַף אָן—סקי'ן, ווי ער קוועלט אָן
פון זיך אַליין, און שמייכלען. — קאָנטיק, זיי ווייסן שוין גוט
זיינע אייגנשאַפטן. נאָר אסור, אויב עס איז דאָ וואָס מ'קנא
צו זיין די חברים. אַריינגעפאַלן אין אַ פיינער קאַמפּאַניע. מען
זעט, אַז יעדער חבר שפירט די פאַלשקייט פון דער לאַגע. פאַר
אָן אויסגעהאַלטענעם סאָציאַליסט איז דאָ ניטאָ וואָס צו טאָן.
מיט די פאַרטרעטער פון דער אידישער ברושואַזיע איז אומ'ט
מעגלאַך צו געפינען אַ געמיינזאַמע שפּראַך. דאָך גייט מען
ניט אַוועק: ווען עס האַנדל'ט זיך וועגן דער נאַציאָנאַל־קולטו-

רעלער אויטאָנאָמיע איז מער גרייט צו פאַר'מושטש'ן דעם קלאַסנאָמאָ, טאַמער וועט מען פאַרט עפעס אויסדינגען.... די זיצונג ענדיקט זיך מיט'ן באַשלוס צו רופן נאָך אַ זי-צונג, ווייל די ציוניסטן ווילן ניט וויסן פון קיין שום פשרה. צוריקגייענדיק פון דער זיצונג זיינען די חברים אויפגע-רעגט. מען קאָכט זיך זייער הילכיק איבער די פוסטע פעט-ראַגראַדער גאַסן וועגן דער שטעלונג פון די ציוניסטן און זייערע סאָציאַליסטישע נאָכשלעפער. ווען אַ חבר דריקט אָבער אויס אַ מיינונג, אַז דער „בונד“ האָט ניט וואָס צו טאָן אין דער קאָ-מעדיע פונ'ם אידישן צוזאַמענפאַר, לאַכט מען די דאָזיקע מיי-נונג אויס. מען דערקלערט, אַז אזוי דיינקען קען אַ מענטש אָן אַ פאָליטישן חוש, ווייל דער „בונד“ מוז אומעטום לאָזן הערן זיין שטים. בפרט ווען אין קאָן שטייט דער עצם פון דער בונדישער פראַגראַם — די נאַציאָנאַל־קולטורעלע אויטאָנאָמיע.

אזוי ווי קיין טראַמווייען זיינען ניטאָ און עם קומט אויס לאַנג צו ניין, אַנטוויקלט זיך אין גאַס אַ הייסע דיסקוסיע וועגן דער דורכפירונג פון דער נאַציאָנאַל־קולטורעלער אויטאָנאָמיע. די אַלגעמיינע ליניען זיינען אָנגעמערקט, די קאָמפּעטענץ איז באַ-שטימט, דאָך האָט קיין איינער ניט קיין קלאָרע פאַרשטעלונג, ווי אזוי די נאַציאָנאַל־קולטורעלע אויטאָנאָמיע וועט זיך אויס-ניסן אין דער פראַקטיק. מען מאַכט השערות וועגן אירע פאַר-מען. מען פאַרגעסט אָבער דערביי איין זאַך: די דורכפירונג פון דער אידישער אויטאָנאָמיע איז ניט אָפהייניק פון די איר-דישע אַרבעטער, נאָר פון די איבריגע שיכטן, וואָס צווישן זיי האָבן די העגעמאָניע די ציוניסטן און קלעריקאַלן. צוליב דעם וועט די אידישע זעלבסטפאַרוואַלטונג, אויב זי וועט פאַרווירק-לאַכט ווערן, ניט באַנוגענען זיך בלויז מיט קולטורעלע ענינים, נאָר ווערן אַ מלוכה אין אַ מלוכה, מיט עקאָנאָמישע און פאָלי-טישע פונקציעס, ווייל אַזאַ ברייטע פראַגראַם שטעלן אַרויס אַלע בירגערלאַכע אידישע פאַרטייען. דאָס באַדייט, אַז ס'זעט זיך פאַנאָדערפאַלן, ווי אַ קאָרטנשטיבל, די גאַנצע געביידע, וואָס

דער „בונד“ האָט אויפגעבויט, כדי אויסצושליסן די נאַציאָנאַלע פּראָגע פון דער אלגעמיינער מלוכה-פּאַרוואַלטונג צוליב דער אויסקריסטאָליזירונג פון קלאַסנקאַמף.

די מיליציאָנערן, וואָס מיר באַגעגענען אַפֿ'ן וועג, קימערט ניט אונזער קאָכן זיך. זיי זיינען שוין געוואוינט צו היציקע דעבאַטן באַנאַכט אַף די גאַסן. וואָס איז דאָס גאַנצע נייע לעבן אין רוסלאַנד, אויב ניט אַן אומאויפהערלאַכע דיסקוסיע?

נייען אַוועק שעה'ן און שעה'ן אין דורכלופטערן אָבער אַמאָל און ווידער אַמאָל די שטעלונג צום אידישן צוזאַמענפּאַר און זיינע מעגליכע רעזולטאַטן. מען טוט עס פּריוואַט און אַף עפּנט-לאַכע אַרויסטרעטונגען. אין די אַלע ויכחים איבער דער טעמע דערפּילט מען אַלץ מער די ווידערשפּרוכן פון דער בונדישער פּאָליטיק. הגם מען זוכט צו פּאַרדעקן די דאָזיקע ווידערשפּרוכן, שווימען זיי אָבער אַרויף פון זיך אַליין. די קליינע צאָל לינק-געשטימטע חברים, וואָס גויגן זיך שוין צום באַלשעוויזם, ווייזט אָן, אַז כל-זמן די רעוואָלוציע וועט ניט איבערגעבן די מאַכט צום אַרבעטערקלאַס, נאָר זיך האַלטן אַף דער שותפות פון אַלע קלאַסן, איז די גאַנצע נאַציאָנאַל-קולטורעלע אויטאָנאָמיע ניט ווערט קיין אויסגעבלאָזענע איי. ווען אַפּילו די נאַציאָנאַלע אויטאָנאָמיע זאָל פּאַרווירקלאַכט ווערן, וועלן די אידישע אַר-בעטער פון איר גאָר ניט געוויינען; פּאַרקערט, זי וועט נאָך פּאַרטונקלען דאָס קלאַסנבאַוואַוסטזיין פון די אידישע אַרבעטער, ווייל דורך איר וועט באַ זיי געשאַפּן ווערן אַן אילוויע פון נאַ-ציאָנאַלער אחדות. די דאָזיקע אָנווייזונג געפינט אָבער ניט קיין אָנהיינגער; מען פּאַרשטייט זי ווי אַ באַלשעוויסטישע פּאַרבלענדעניש, וואָס איז אין פּולן געגנואַץ צו דעם גאַנצן כאַ-ראַקטער פון דער רעוואָלוציע.

ענדלאַך ריידן זיך אַלע פּאַרטייען צוזאַמען און ס'ווערט צונויפגערופּן אין פּעטראַגראַד אַ אידישע קאָנפּערענץ, וואו עס זאָל אויסגעאַרבעט ווערן דער מאָדוס פון וואַלן צום אַלרוס-לענדישן אידישן צוזאַמענפּאַר. ס'איז דערנרייכט געוואָרן אַן

אויסגלייך: דער „בונד“ גייט איין אוועקצושטעלן די פראנע וועגן דער גלייכבארעכטיקונג פון די אידן אין אנדערע לענדער, נאָר בתנאי, אז פאלעסטינע ווערט ניט אויסגעטיילט, ווי אַ באַ-זונדערער פונקט; פאלעסטינע ווערט בלויז איינגעשלאָסן, און דאָס ניט אַפ'ן ערשטן אָרט, צווישן אזוינע לענדער, ווי פּוילן און רומעניע, וואו די פולע אידישע גלייכבארעכטיקונג, בירגער-לאַכע און נאציאָנאַלע, דאַרף פארזיכערט ווערן. דאָס איז דער קאָמפראָמיס צווישן „בונד“, די ציוניסטן און די איבריגע פארטייען.

איך קום צו גיין אין זאַל, ווען די קאָנפערענץ איז שוין געעפנט. אין קאָרדיראַר איז טומלדיק. די גאַנצע „פני“ זיינען דאָ פאַרזאַמלט. צווישן זיי ש. אַנ—סקי מיט זיין פאַזע פון געוויכ-זיקייט און א. ווייטער מיט זיין שלאַנקער פיגור. רוסיש, יודיש און העברייאיש זיינען אויסגעמישט. ס'פּעלן ניט קיין אויסגעפּוצטע גוידערדיקע ראַמען, באַדעקט מיט ברייאַנטן, קיין פראַקסע ספּעקולאַנטן מיט קיילעכדיקע בייכלאַך. ווי פאַר-בלאָנדזשעטע זעען אויס צווישן זיי די עטלאַכע אידישע אַרבע-טער. סאָציאַליסטן, ציוניסטן און אָרטאָדאָקסן בילדן געמיינ-זאַמע רעדלאַך. מען היצט זיך אַביסל, נאָר ניט געפערלאַך. דאָך אַחרות ישראל. ס'שטעלט זיך אַרויס, אַז די ערשטע זיצונג איז איבערגעריסן געוואָרן, ווייל די ציוניסטן האָבן חרטה גע-האַט אַפ'ן אויסגלייך מיט'ן „בונד“ — זיי באַשטייען דאָך, אַז פאלעסטינע זאָל זיין אַ באַזונדער פונקט. צוליב דעם איז די בונדישע פראַקציע אוועק אַ אַ באַראַטונג און מען וואַרט אַ איר באַשלוס.

איך באַגעגן דאָ מיין אַלטן פריינט משה טייטש, מיט ווע-מען איך האָב זיך יאָרלאַנג ניט געזען. ס'איז אַן אנגענעמע באַגעגעניש. ווי פאַרעלטערט ער איז געוואָרן. עס גיבן מיט-אַמאָל אַ שטראָם אזוי פיל עראינערונגען פון דער צייט, ווען אין אונז בידן האָט נאָך געברויזט די יוגנט. ס'זוילט זיך אַפ-זונדערן, נאָר ניטאָ וואו. אומעטום ויכוחים; אייניקע זיינען

אומצופרידן פון דעם „בונד“'ס איינגעשפארטקייט. אנדערע ווידער טאדלען די ציוניסטן פאר ברעכן דעם אָפּמאַך. איינער פון די הויפט־טאדלער איז ש. ראָזנפעלד. אים האַלט אונטער משה כץ, וואָס איז געקומען פון קיעוו ווי אַ דעלעגאַט פון די „פאַראייניקטע“. ביידע, פון פאַרשיידענע שטאַנדפונקטן, זיי-גען ניט אינגאַנצן מסכים מיט דער שטעלונג פונ'ם „בונד“, נאָר זיי געפינען, אַז קוים זיינען די ציוניסטן איינגעגאַנגען אַף אַ קאָמפּראָמיס, דאַרפן זיי האַלטן דעם אָפּמאַך.

ש. ראָזנפעלד פינקלט כּיטרע מיט זיין אויג אַף די גוידערדיקע דאַמען און בייכלדיקע ספּעקולאַנטן, ווי איינער זאָגט: נן, ווי געפּעלן אייך עפעס אונזערע פעטראָגראַדער „פּני“. ווענדראָוו, אַ דאַרער, באַוועגלאכער, מיט וועמען כּי באַקאַנט מיר, האָט פאַר די „פּני“ קיין גוט וואָרט ניט; ער ווייסט דעם יחוס פון פּיל פון זיי, און ער וויצלט זיך, אַז אויב זיי וועלן דאָס זיין די מאַכער פון דער אידישער אוי-טאַנאַמיע, וועט שוין זיין אָך און וויי צו אַט־דער דערגרייכונג פון דער רעוואָלוציע.

דער צענטער פון אַלעמענס אויפּמערקזאַמקייט זיינען די צוויי אידישע שתדלנים, די אַדוואָקאַטן ווינאַווער, וואָס איז דערהויבן געוואָרן צו אַ סענאַטאָר, און שלאָסבערג, וועגן ווע-מען מען רעדט, אַז ער האָפט צו ווערן אַ סענאַטאָר. זיי זיינען אַרומגערינגלט פון די דאַמען און ספּעקולאַנטן. קאַנטיק, די לעצטע האַלטן פאַר אַ באַזונדער כּבוד צו געפינען זיך אין אַזאַ הויכגעשטעלטער געזעלשאַפט; אי ווינאַווער, אי שלאָסבערג האַלטן זיך גדלות־דיק: פון זייער יעדער באַוועגונג וועיט אַראָפּ אַ נרינגשעצונג צו די אַרומיקע, ווי זיי וואָלטן געטאַן אַ טובה, וואָס זיי שטייען נאָר דאָ. ווינאַווער'ס רונדע געזיכט מיט דער רונדער בלאַנדער באָרד דריקט אויס קלוגשאַפט; פון זיינע אויגן קוקט אַרויס אַ פאַרטראַכטיקייט. עס פּילט זיך אין אים דער אינערלאכער אַריסטאָקראַט, וואָס זוכט צו זיין דעמאָקראַט־טויש. שלאָסבערג'ס באַבערלעטע געזיכט מיט די שטריינגע באַ-

ברילטע אויגן דריקט אָבער אויס אָנגעבלאָזנקייט, געמאַכטע אַרױס-טאַקראַטישקייט. ער קײט איבער זײן חכמה, אַז דער אידישער צו-זאַמענפאַך האָט ניט פאַר פאַר זיך קײן אַנדער אויפנאַבע, ווי בלוז צו שאַפן אַן אַלוועלטלאַכן אידישן פאַרבאַנד, ווייל מיט'ן סוף פון דער אידישער רעכטלאָזיקייט וועלן אַזעלכע אידן, ווי ער און ווינאווער, ניט האָבן וועגן וואָס צו שמועסן מיט אַזעלכע אידן, ווי יעקב שיף פון אַמעריקע און לאָרד ראָטשילד. מען שטויסט זיך אָן, אַז אַטדי חכמה וועגן צונויפריידן זיך מיט יעקב שיף'ן און לאָרד ראָטשילד וועט זײן דער טשוואַס פון שלאָסבערג'ס פּראָגראַם-רעדע אַף דער קאָנפּערענץ.

צום רעדל אַרום ווינאווער'ן און שלאָסבערג'ן רוקט זיך צו דער פּאַרטרעטער פון דער פּרישגעבאַקענער „פּאָלקס-פּאַרטיי“ לאַצקי-באַרטמאַלדי, דער אַמאָליקער פירער און טעאַרעטיקער פון די „עסעס“. זײן ברייטלאַך געזוכט מיט די פּאַרטראַכטע אויגן איז אויפגערענט. ער טענה'ט מיט האַרץ: איך בין ניט קײן צײר ניסט, איצטער אָבער, ווען די מלחמה באַשטימט דעם גורל פון אומות, איז פּאַלעסטינע די וויכטיקסטע פּראָבלעם פּאַר'ן פּאָלק ישראל. ער פּאַרטייטשט זײן געדאַנק מיט אַ מאַמר חז"ל און רויטלט זיך דערביי פאַרשעמט. אים ניט גערעכט דער רב געלמאַן מיט דער געלער לאַנגער באָרד און אין זיידענער יאַר-מולקע. דער דאָזיקער רב פילט זיך ווי אַ בן יחיד. כדי צו וויזן זײן וועלטלאַכקייט און אינטעליגענץ רעדט ער מיט ווינאַ-ווער'ן און שלאָסבערג'ן דוקא רוסיש, דורכוואַרפנדיג זײן שפּראַך מיט אויסלענדישע ווערטער און מיט ציטאַטן פון טאַלסטאָיען, דאָסטאָיעווסקי'ן, שפינאָזאָ'ן, אַפילו פון מאַרקס'ן; ער האַלט, דער רב, אַז מען מוז אַרײנשטעלן ארץ ישראל צוליב דער אַמונה, צוליב דעם משיחגעדאַנק און דער עיקר... ווייל מען דאַרף דאָך אַביסל אָפּציען אידן פון די שטעט און מאַכן זיי פאַר ערד-אַרבעטער; אַזוי ווי אידן ווילן אין דאַרף ניט גיין, מוז מען זיי צוציען מיט ארץ-ישראל-ערד, מיט אַלטע נעמען. אין כאַנדריקעווע וועט מען ניט גיין. אין עין-גנים וועט מען

אפשר ניין... ארץ-ישראל איז אביסל זאלץ מיט פעפער....
 מיין יוגנט-פריינט חיים פרידמאן, וואָס פילט זיך געהויבן
 פון דער גרויסער היסטאָרישער געשעעניש אין אידישן לעבן,
 ווי ער באַצייכנט די אידישע קאָנפערענץ, ציט מיין אויפמערק-
 זאמקייט צו דעם רב געלמאן. דאָס איז, לויט זיין מיינונג,
 אַ זעלטענער טיפ, אַ גרויסער למדן און דערביי העכסט גע-
 בילדעט אין וועלטלאכע ענינים. ער, פרידמאן, איז ווי אַ
 ציוניסט שטאַלץ מיט אַזעלכע רבנים; אָף זיי קען מען זיך פאַר-
 לאָזן מדריך צו זיין דאָס פּאָלק. מיין שמייכל טוט פרידמאַנ'ען
 וויי און כּדי זיך אָפּצורעכענען מיט מיר, נעמט ער זיך לען דעם
 „בונד“, וואָס איז אַן אָנשיקעניש פאַר'ן אידישן פּאָלק. איך
 פאַרליר שיער ניט דאָס געדולד, נאָר צום גליק רופט מען מיך
 אַוועק צו דער באַראַטונג פון דער בונדישער פּראַקציע.
 איך קום צו גיין אין אָנהויב פון אַבראַמאָוויטש'עם רעדע.
 זי איז שטאַרק, לאָגיש מיט אירע ספיקות, צי דער „בונד“ דאַרף
 זיך באַטייליקן אין דער באַוועגונג פאַר'ן אידישן צוזאַמענפאַר.
 באַ דער געגעבענער לאַגע, ווען דער שלום-בית מיט דער בור-
 זשואַזיע באַהערשט די רעוואָלוציאָנערע דעמאָקראַטיע, זעט ער,
 אַבראַמאָוויטש, ניט איין, וואָס די באַטייליקונג פונ'ם „בונד“ אין
 אידישן צוזאַמענפאַר קען געבן דעם קלאַסנקאַמף פון די אידישע
 אַרבעטער. די געווינער פונ'ם צוזאַמענפאַר וועלן אַרויס די
 ציוניסטן. דעם צוזאַמענפאַר דאַרפן די ציוניסטן האָבן פאַר
 אַ דעמאָנסטראַציע, אַז מיט זיי גייט דאָס גאַנצע רוסלענדישע
 אידנטום. דאָס וועט פאַרשטאַרקן זייערע פּאָזיציעס באַ דעם
 אַנטאַנטי-אימפעריאַליזם, וועמען זיי דינען טריי, כּדי צו קריגן
 אַ מאַנדאַט אָף פּאַלעסטינע. אין דער אמת'ן איז דער אל-
 רוסלענדישער אידישער צוזאַמענפאַר פאַר די ציוניסטן בלוז
 אַ פּאַרשפּיל צום אַלִוועלטלאַכן אידישן קאָנגרעס, וואָס זיי פּלאַן
 נעווען צו רופן, כּדי צו שאַפן כלומרשט אַ נאַציאָנאַלע אידישע
 פּערזאָן, וועמען די אַנטאַנטי זאָל קענען איבערגעבן דעם מאַנדאַט
 אָף פּאַלעסטינע. נאָך אַ זאָך: דער אידישער צוזאַמענפאַר

איז נויטיק די ציוניסטן און קלעריקאלן, כדי צו ראַטעווען די אָפּגעלעבטע אַלטע אידישע קהלה דורך עטוואָס רעפּאָרמירן זי אין איינקלאַנג מיט'ן פּאָליטישן מאָמענט. דאָרף דער „בונד“, טענה'ט אַבראַמאָוויטש, זיך לאָזן כאַפּן אַף דער ווענדקע פון די ציוניסטן? ניין! דאָס וואָלט באַדייט פאַרראַטן און פאַרטונקלען דעם קלאַסנקאַמף.

די אַנטיילנעמער פון דער באַראַטונג זיינען פּרינציפּיעל מסכים מיט אַבראַמאָוויטש'ן. דאָך געפינען זיי, אַז דער „בונד“ טאָר זיך ניט אינאַרירן, נאָר מוז זיך באַטייליקן אין דער באַוועגונג פאַר'ן אידישן צוזאַמענפאַר און אין צוזאַמענפאַר גופא, ווייל זיי זעען דערין איין אַ מיטל פון קאַמף פאַר דער פאַרווירקלאַרונג פון דער נאַציאָנאַל-קולטורעלער אויטאָנאָמיע. פאַרשטייט זיך, אַז דער „בונד“ דאָרף אַפ'ן אַנטשיידנסטן אופן באַקעמפן יעדן פּראַווי אַרויסצורוקן, אויסער ריין קולטורעלע ענינים, וועלכע ס'איז אַנדערע פּאָליטישע און אַלגעמיינ-נאַציאָנאַלע אויפגאַבן. אַרויסגייענדיק פון דעם שטאַנדפּונקט האָט קיין זין ניט צו פאַר-לאָזן די פּאַרקאַנפּערענץ צוליב דער פּראַגע וועגן דער גלייכבאַרעכטיקונג פאַר די אידן פון אַנדערע לענדער. מען וואָלט דעם „בונד“ ניט פאַרשטאַנען; מען וואָלט געזאָגט, אַז דער „בונד“ איז אַוועק, ווייל ער וויל ניט זאָרען פאַר די רעכט פון אידן אין אַנדערע לענדער. דער „בונד“ וואָלט געדאַרפט אַוועק ניט בלויז ווען פּאַלעסטינע זאָל אויסגעטיילט ווערן אין אַ באַזונדער פּונקט, נאָר ווען זי זאָל אַוועקגעשטעלט ווערן אַפילו אַפ'ן ערשטן אָרט צווישן די לענדער, וואו די אידישע גלייכבאַרעכטיקונג דאָרף דער-אַבערט ווערן, ווייל דאָס וואָלט געווען אַ ריין ציוניסטישע פּאַרמול. לויט דער נייער רעדאַקציע קען דער פּונקט וועגן די אידן פון אַנדערע לענדער אויסגעטייטשט ווערן אין דעם זין פון פּראָטעסט, און ניט נאָר אין דעם זין פון אַלגעלעבטע אַרגאַניזאַציע. איז דער פּונקט אָננעמבאַר פאַר'ן „בונד“. אַב-ראַמאָוויטש באַשטייט ניט שטאַרק אַף זיין פּאַזיציע. עס בלייבט פּראַווי אונטערהאַנדלען צום לעצטן מאָל מיט

די ציוניסטן, פילייכט וועלן זיי פאָרט האַלטן דעם דערגרייכטן אָפּמאַך, ווען זיי זיינען געבליבן אַליין, ווייל די איבריסקע פּאַר-טייען זיינען איינגעגאַנגען אפ'ן קאָמפּראָמיס. די שטאַפּעטן קערן זיך אום מיט דער גוטער בשורה, אַז די ציוניסטן גיבן זיך אונטער.

אין די קולואַרן איז פּרוילאך: די אייניקייט פון אידישן פּאָלק איז געראַטעוועט. ביי לאַצקירבערטאַלדי שטייען טרערן אין די אויגן פון שמחה; ער וואַרפט זיך שיער ניט קושן מיט'ן פירער פון די ציוניסטן יצחק גרינבוים, וואָס איז אויך אין אַ געהויבענער שטימונג.

מיט גרינבוים'ען זיינען מיר אַלטע באַקאַנטע, געזעסן אַמאָל צוזאַמען אין וואַרשע אין טורמע און האָבן זיך דאָרטן באַפּריינדט. כ'זע שוין ניט פאַר זיך יענעם צאַרטן יונגמאַן, מיט די ראַפּינירטע מאַנירן, דעם גוטמוטיקן, סענטימענטאַלן. פאַר מיר שטייט אַ באַיאָרנטער מענטש, פון וועמעס פיגור עס וועיען זעלבסטצופּרידנקייט און פאַרריסנקייט. כ'גוי אונטער צו גרינבוים'; ער דערקאַנט מיך גלייך, נאָר קוקט פון אויבן אַראָפּ. פאַרבליבן אַלץ אַ בונדיסט? — וואַרפט ער צו אַ פּראַזע און פּרעגט זיך נאָך אַף געמיינזאַמע פּריינט אין אַמעריקע. פון העפּלאַכקייט וועגן לאַרט ער מיך איין צו זיך. איך באַדאַנק אים העפּלאַך און זעגן זיך אָפּ מיט אים, כדי זיך מער ניט צו באַגעגענען. וואָס פאַר אַ שייכות האָבן מיר, נאָך אַלעמען, איי-נער צום צווייטן?

דערוויייל האָט שוין דער עולם באַוויון אָנפאַסן דעם זאַל. מען שטייט קאָפּ אַף קאָפּ. איינס-צוויי, גוי אין איילעניש, ווערט באַשלאָסן, אַז די וואַלן צום אידישן צוזאַמענפּאַך זאָלן זיין אמת-דעמאָקראַטישע — אַלגעמיינע, גלייכע, דירעקטע און געהיימע, און דער צוזאַמענפּאַך זאָל פאַרקומען ניט שפּעטער ווי אין אָקטאָבער. די ציוניסטן האָבן נאָר נישט קעגן דעם מאַך דום פון די וואַלן, ווייל זיי זיינען זיכער, אַז ער וועט זיי געבן אַ מערהייט; די איבריסקע פאַרטייען, דערין אויך דער „בונד“,

זיינען ניט שטאַרק באַגייסטערט, נאָר ווי פּאַסט אַרויסצוטערעטן קעגן דעמאָראַטיע? אָן שטאַרקע דינגענישן ווערט אויך אויס-געקליבן אַ קאָמיטעט פון פּאַרטערטער פון אַלע פּאַרטייען, כדי דורכצופירן די צוגרייטונג-קאָמפּאַניע-פּאַר'ן צוזאַמענפּאַר.

ס'הויבן זיך אָן די שלוס-רעדעס. זיי גיסן זיך פייערלאַך, בוימלדיק, פּול מיט מליצה וועגן דער נייער תקופה, וואָס טרעט אַרײַן פאַר דער גאַנצקייט און אייניקייט פונ'ם אידישן פּאָלק. מען גלעט דעם „בונד“. גרינבוים צוזינגט זיך אַף מאַמע-לשון אין שבחים צו די וואונדערבאַרע העלדנטאַטן פון די אידישע אַרבעטער, וואָס האָבן אַזעלכע גרויסע פּאַרדינסטן פאַר דער רוי-סישער רעוואָלוציע. אין אַן ענלאַכן טאָן רעדן, אין רוסיש, ווי נאווער און שלאָסבערג. דער לעצטער פאַרפעלט ניט צו אַנט-וויקלען זיין טעאָריע וועגן דער וויכטיקייט פאַר אַזעלכע אידן, ווי ער, צו האָבן וועגן וואָס צו שמועסן מיט יעקב שיה און לאָרד ראָטשילד. דער רב געלמאַן לייגט אַוועק אַ וועלטלאַכע רעדע אין אַ פליסיקן, זאַפטיקן אידיש, אַרויסצייגנדיק אַ באַלעזנדיקן אויך אין סאַציאַליסטישע ליטעראַטור; ער באַמיט זיך על פי מאַרקסיזם צו דערווייזן, אַז רעליגיע איז ניט קעגן רעוואָלוציע, נאָר פאַר רעוואָלוציע, באַזונדערס די אידישע רעליגיע; דעריבער אַפעלירט ער צום „בונד“, וועמען ער מאַכט שטאַרקע קאָמפּלי-מענטן, ניט צו באַקעמפן דאָס אַרײַננעמען רעליגיע אין דער קאָמפּעמענץ פון דער אידישער אויטאָנאָמיע. די ציוניסטן באַ-גלייטן דעם רב געלמאַן מיט שטורמישע אַפּלאַדיסמענטן. לאַצקי-בערטאָלדי איז דער איינציקער, וואָס רעדט לשון קודש. הגם טרערן שטיקן אים פון באַגייסטערונג, וואָס דאָס פּאָלק ישראל האָט דערלעבט אַזאַ גרויסן היסטאָרישן מאָמענט, פילט מען, אַז זיין דרשה, וואָס איז אויסגעמישט מיט פּסוקים פון תנ"ך, מיט שטיקער גמרא און „זוהר“, איז אַ צוגעגרייטע פון פּריער. זי רופט ניט אַרויס מיט'ן גאַנצן פּאַטאָס קיין אַפּלאַדיסמענטן, נאָר גיכער אַן איראַנישן שמייכל אַפילו באַ די ציוניסטן. מען וויצלט זיך, אַז לאַצקי-בערטאָלדי קען שוין פאַרנעמען דעם אַרט

פון דעם בארימטן קעלעמער מגיד. סקארבאָווע דערעס וועגן אידישן גייסט און אידישער אחדות האַלטן אויך די פארטרע-טער פון די „פועלי ציון“ און פון די „פאראייניקטע“.

דער איינדרוק פון דעם ים מליצה און פלפול איז, אז מען געפינט זיך אף אַ געוואוינלאכער אידישער אסיפה, ווייט און פרעמד פון רעוואָלוציאָנערן שטורם, ניט באַווירקט פון דער געזעלשאַפטלאכער אויפטרייסלונג. אַמאָל האָט מען זיך געקאָכט וועגן טאַקסע, היינט קאָכט מען זיך וועגן אויטאָנאָמיע. דער פארנעם איז דער זעלבער, די השגות זיינען די זעלבע.

אַ דיסאָנאַנס אין דער אַלגעמיינער שטימונג טראָגט אַרײַן מיט זיין רעדע דער פארטרעטער פונ'ם „בונד“, משה ראָד פּעס. זיינע ווערטער זענען ניכטער, פאָליטיש קלאָר, אָן פּראָזן און מליצה. טאַקטיש, נאָר אַגרעסיוו, ווייזט ראַפּעס אָן, אז אַלע רייד וועגן דער אידישער אייניקייט האָבן קיין ממשות ניט. דער „בונד“, ווי אַ פּראָלעטאַרישע קלאַסנאָרגאַניזאַציע, וועט שטיין אויך ווייטער אַף דער וואַך פון די אינטערעסן פון די אידישע אַרבעטער-מאַסן און ער מאַכט זיך ניט קיין שום אילוזיעס וועגן די באַשטרעבונגען פון די ציוניסטן און פון די אַנדערע אידישע בורזשואַזע שיכטן. דער קאָמפּראַמיס, וואָס איז דערנרייכט געוואָרן, האָט נאָך ווייט די פּראָגע וועגן דער אירי-שער אויטאָנאָמיע ניט געלייזט. פון צוויי צרות איז דער קאָמד פּראָמיס די קלענערע, נאָר דאָך אַ צרה. דער „בונד“ איז אייני-געגאַנגען אַפֿין אויסגלייך, הגם ער האַלט אים פאַר אַ בייז, כדי מעגלאַך צו מאַכן דעם אידישן צוזאַמענפאַר. דער „בונד“ דיינקט אָבער נאָר ניט פאַרטושן זיין פּאָזיציע; אויב ער האָט זיך ניט געלאָזט כאַפּן אַף דער ווענדקע אין די צאָרישע צייטן, וועט מען אים געוויס ניט כאַפּן אַף דער ווענדקע איצטער, ווען פון דער צאָרישער אָרדנונג איז קיין שריד ופּליט ניט פאַרבליבן; דער „בונד“ וועט זען, אז די צוקונפטיקע אידישע אויטאָנאָמיע זאָל פאַר קיין פאַל ניט פאַרטונקלען דעם קלאַסנאָמף אין אידישן לעבן, נאָר פאַרשאַרפּן אים. אויסקרויסטאַליזירן. די רעוואָלוציע האָט גע-

עפנט פאר דעם די ברייטסטע מעגלאַכקייטן; זי דערנענטערט דעם זיג פון סאַציאַליזם, וואָס איז איינציק אַליין פיאיאק צו לייזן אַלע אָנעווייטיקטע פּראָבלעמען פון דער קאפיטאַליסטישער אָרד-נונג, במילא אויך די אידישע פּראָגע, ווי בכלל די נאַציאָנאַלע פּראָגע. די איינהייט, וועגן וואָס מען האָט דאָ גערעדט, דאָס איז אַן איינהייטלאך פעלד פאַר'ן קלאַסנקאַמף אַפ'ן געביט פון דער אידישער זעלבסטפאַרוואַלטונג. אין קלאַסנקאַמף וועט גע-שאַפן ווערן די אידישע זעלבסטפאַרוואַלטונג; אין קלאַסנקאַמף וועט געבויט ווערן די נייע אידישע קולטור.

די כל-ישראל'ניקעס שמעקט ניט ראַפּעס'עס רעדע, וואָס האָט אזוי אָן צערעמאָניעס צעשטערט די אויפגעבלאָזענע אידי-ליע פון אידישער אייניקייט. גיי, בוי מיט'ן „בונד“ די אידישע זעלבסטפאַרוואַלטונג — היצט זיך ווידער מער פון אַלעמען לאַצקיי-בערטאָלרי, מיט דער אונטערשטיצונג פונ'ם רב געלמאַן.

ווען מען גייט זיך פאַנאַנדער פון דער קאַנפּערענץ, ליגט שוין פעטראָגראַד פאַרוונקען אין שלאָף. גראָד איז די נאַכט אַזא ווייסע, ווי דער טונקעלער טאָג וואַלט גאָר ניט פאַרשוואַונדן. אַף אייניקע גאַסן שטייען באַ די ווענט פון הייזער, ווי פאַרגליי-ווערט, גרויע פיגורן. דאָס זיינען שוין אויפגעשטעלט „אַטשע-רעדן“ נאָך שפייז. דערקלייבן זיך אַהיים צופום אַף „קרעס-טאָוסקי אָסטראָוו“ דאַרף נעמען היבשע עטלאַכע שעה, גיי איך מיט חבר לאַזאַר עפשטיין צו אים נעכטיקן. לאַזאַר'ס קליינע פיגור איז עפעס מער, ווי שטענדיק, איינגעקאַרטשעט. ביידע זיינען מיר גאָר ניט יום-טוב'דיק געשטימט. מיר וואַרפן זיך דורך מיט איינציקע פּראָזן.

אַף נעווסקי פּראָספעקט פאַרקויפט מען שוין צייטונגען. אַן אָפּגעריסענער אינגל, איינגעדאַרט, בלייך, ווי די ווייסקייט פון

נאכט, דערלאנגט אונז „רעטש“ און „איזוועסטיא“. ס'איז אָפּגע-
 דרוקט דער גאַנצער באַשולדיקונג-מאַטעריאַל קעגן די באַלשעווי-
 קעס. ס'איז די גוט-באַקאַנטע באַבע-מעשה, צעשמירט, באַפערט
 מיט סענסאַציעס, מיט כלומרשט נייע „מורא'דיקע“ אויפדעקונג-
 גען, אז דער באַלשעוויסטישער יולי-אויפשטאַנד איז אָרגאַניזירט
 געוואָרן לויט'ן אויפטראַג פון דייטשן גענעראַל-שטאַב, כדי צו
 העלפן ווילהעלמ'ען פאַרווירקלאכן זיינע מיליטערישע אויפנאַכן.
 צווישן די אונטערגעשריבענע אונטער דעם באַשולדיקונגס-מאַטע-
 ריאַל געפינט זיך אויך דער געריכט-אויספאַרשער אַלעקסאַנדראָוו.
 אין פּעטראַגראַד איז באַוואוסט, אז דער זעלבער אַלעקסאַנדראָוו
 איז געווען אַ געריכט-אויספאַרשער באַם צאַרישן רעזשים קעגן
 רעוואָלוציאָנערן, און איצט האָט עס אים די צייטווייליקע רע-
 גירונג איבערגעגעבן צו פאַרהיטן די רעפּובליק קעגן די באַל-
 שעוויקעס.

הגם מיר ביידע, איך און לאַזאַר, זיינען זייער און זייער
 ווייט פון סימפּאַטיע צום באַלשעוויזם, פילן מיר אָבער, ווי לע-
 כערלאַך זעט אויס אַנטקעגן דעם אָנוואוס פון די געשעענישן
 די שפּיל אין אידישער אויטאָנאָמיע און אחדות ישראל. מיר
 טיילן זיך מיט די איינדרוקן פונ'ם פאַרגאַנגענעם טאָג, און לאַ-
 זאַר זאָגט אַרויס קורץ: פּלאַפלעריי! ..

איז ער ניט גערעכט ? זאָל מען זיך אַ פרעג טאָן באַ די
 פאַרגליווערטע פיגורן אין די „אַטשערעדן“ פאַר שפּיון, באַ די
 אַרוממאַרשירנדיקע אָנגעכמורעטע מיליטער-פאַטרוילן, ביי די
 גאַנסמיידלאַך, וואָס באַגעגענען אונז מיט שפּאַט און בעטן עט-
 לאַכע קאָפּיקעס. זעט נאָר ס'אַראַ הויכער דראָנג מיט אַ קליין
 פּלעקעלע, און ווי אויסגעפּוצט; וואוהין אזוי שפּעט, בורזש-
 עלאַך? — וויפיל האַס און איראַניע ליגט אין אַט-דער באַמער-
 סונג. קריכט אויך אָט די אַלע פאַרגליווערטע, פאַרכמורעטע,

אויסגעמוטשעטע אין קאָפּ אַרײַן נאַציאָנאַלע אײניקײט, מיט וואָס מען פאַרהיילכט די לופט טאָג אײן, טאָג אױס, כדי כלומרשט צו ראַטעווען די רעוואָלוציע? וואָס האָט זײ די רעוואָלוציע גע-
געבן ?

די ווייסע נאַכט איז שטיל, נאָר באַאמרוואַיקנדיק. אָט דער-
הערט זיך אַ שאָס, נאָך אים אַ צווייטער. אַ געוואוינלאַכע דער-
שיינונג. צוליב וואָס שיסט מען און וואוהין שיסט מען ?
אַבי נאַציאָנאַלע אײניקײט.

לאַזאר און איך זעצן פאַר שווינגנדיק דעם וועג....

א מאג פון גליקן

לויט א רעקאָמענדאציע פון דעם מענשעוויסטישן פירער פיר אַראָר דאָן ווערט מיר געמאַכט אַ נדחא צו שטעלן זיך צום „פּרוּויוו“ מיט דריי וואָכן שפּעטער, כדי איך זאָל האָבן גענוג צייט איינצואַרדענען מיין פּאַמיליע. ס'קומט מיר אויס דריי טעג נאָכאַנאַנד אַרומצולויפן איבער די קאַנצעלאַריעס פּונ'ם מי-ניסטעריום פאַר מיליטערישע ענינים איידער איך קריג אַרויס דאָס געוויינטלעכע פּאַפּיר. מען שיקט מיך אַרום פון איין אָפּ-טיילונג אין דער צווייטער, — פּונקט אזא פאַרשעפּעניש, ווי אין אַרבעט-מיניסטעריום. אַז מען דאַרף אונטערשמירן פּאַלט מיר ניט איין. אפ'ן שכל פירט מיך אַרויף אַ יונגער אָפיציר, וואָס באַמערקט מיך אַרומבלאָנדזשענדיק איבער'ן קאַרידאָר. ער פרעגט באַ מיר וואָס איך דאַרף דאָ. איך גיס פאַר אים אויס מיין פאַרביטערט האַרץ. ער גיט אַ שמייכל און זאָגט: איר ווייסט נאָך ניט, חבר, אונזערע פאַראַנדקעס, זיי זיינען די זעלבע, ווי אין די אַמאָליקע יאָרן. פאַר אַ פינפערל וועט מען אייך אַלץ מאַכן.

ס'שטעלט זיך אַרויס, אַז דער אָפיציר איז איינער פון די סעקרעטאַרן פון דער אַלגעמיינער קאַנצעלאַריע פון מיניסטרעריום פאַר מיליטערישע ענינים. דער אָפיציר איז זייער העפּ-לאַך און באַרעדעוודיק. ער האָט געווענדט אַף מיר אויפמערק-זאַמקייט, ווייל לויט מיין אויסזען האָט ער זיך אָנגעשטויסן, אַז איך בין אַ פּאָליטישער עמיגראַנט. אַלעין איז ער אַ לינקס-גע-

שטימטער סאציאליסט-רעוואָלוציאָנער. די מענשעוויקעס האָט ער ניט שטאַרק ליב. ער איז אָבער אויך ניט באַנניסטערט פאַר די באַלשעוויקעס. בכללל קומט ער פעסימיסטיש אָף דעם גאַנג פון דער רעוואָלוציע און דיינקט אויך, אז איך האָב זיך ניט געהאַט וואָס צו איילן פון אַמעריקע. ער דערציילט מיר, אז דער פאַרוואַלטער פון דער אַלגעמיינער קאַנצעלאַריע איז אַ גראַף טאַלסטאָי, זייער אַ סימפטישער מענטש, הגם אַ קאַדעט, וואָס איז גערן צו טאָן אַ טובה אַ פּאָליטישן עמיגראַנט. לוי-דער, איז ער איצט ניטאָ, עס איז שוין שפּעט. מען וועט מוזן זיך געפינען אַן עצה אָן אים.

דער אָפיציר הייסט מיר אויפּוואַרטן אין קאָרדאָר. אין אַ מינוט צוואַנציק קומט ער צוריק און פירט מיך אַרין אין אַ קליינעם טונקעלן חדר. באַ אַ טיש, אָנגעוואָרפן מיט פאַפּ-קעס דאָקומענטן, זיצט אַ פאַרוואַקסענער מענטש, אָנגעטאָן אין אַפּגעלאָזענע מיליטערישע קליידער; זיינע לאַנגע וואַנצעס הייבן גען אַראָפּ, ווי צעפלאַך. דער אָפיציר דערקלערט אים מיין ענין. ווען ער פאַרענדיקט, זאָגט ער מיר, אז דער חבר, מיר גענדיק דעם פאַרוואַקסענעם מענטש, קען מיר באַהילפּיק זיין. ער זעגט זיך מיט מיר און גייט אַרויס.

בלויבנדיק אויג אַף אויג, שעמט זיך ניט דער פאַרוואַקסענער מענטש צו פרעגן, וויפיל בין איך גרייט צו באַצאָלן פאַר דער טובה. אויך איך וויל נאָך דאָס פאַפּירל היינט, דאַרף דאָס קאָסטן צען רובל. נאָר פאַר אַ פּאָליטישן עמיגראַנט איז ער גרייט אַראָפּצולאָזן אַ פינפערל, ניט ווייניקער. ווען איך וויר ליב איין, בעט ער מיך אויפּוואַרטן. מיר קומט אויס ניט לאַנג צו וואַרטן. דער פאַרוואַקסענער מענטש בריינגט מיר גיך די „אָטסטראַטשקע“ און דריקט שטאַרק מיין האַנט, ווען איך דערלאַנג אים דאָס פינפערל. ער ראַט מיר צו נעמען אַן איזוואַזשיק, וועל איך נאָך דערווייזן דורכצומאַכן די נויטיקע פאַרמאָלקייטן, כדי צו באַשטעטיקן ענגליטיק די „אָסטראַטש-קע“, אין דער מיליטער-פאַרוואַלטונג אַף גאָראַכאָווער גאַס. דאָרטן

זאָל איך פרעגן אָף דעם קאַנצעלאַריסט יאטשמענקא, וועט ער פאַר אַ צענערל דערליידיקן מיין ענין איינס און צוויי. דער פאַרוואקסענער מענטשל פרעגט באַ מיר, צי איך וועל זיך שטעלן צום „פּריזיוו“ אין פעטראָגראַד גופאַ: לויט זיין מיינונג איז דאָס ניט ראַטזאַם. ער פאַרשטייט גאַנץ גוט, אַז קיין סאָלדאַט צו זיין האָב איך קיין חשק ניט, און אין פעט-ראַגראַד איז מען גראַד שטריינג צו פּאָליטישע עמיגראַנטן: סאַווינקאַוו, דער געהילף-מיניסטער פאַר מיליטערישע ענינים, האָט אַרויסגעגעבן אַ געהיימע פאַראָרדנונג, אַז מען זאָל וואָס מער פּאָליטישע עמיגראַנטן שיקן אין דער אַרמיי. אָף וויפיל מען קאָן זיך פאַרלאָזן אָף דער דאָזיקער אינפאַרמאַציע, ווייס איך ניט. איך באַדאַנק אָבער דעם פאַרוואקסענעם מענטשל פאַר זיין עצה מיט נאָך אַ רובל, און ער דריקט מיר הכנעה'דיק ביי-דע הענט מיט די ווערטער: שטענדיק גרייט צו דינען.

איך קום אין מיליטערי-פאַרוואַלטונג אָף גאָראַכאָווער גאַס מיט אַ האַלבער שעה פאַר'ן פאַרמאַכן זיך פון דער קאַנצעלאַריע. איך פרעג זיך נאָך אָף יאטשמענקא'ן. אַנטקעגן גייט מיר אַרויס אַ ברייט-פלייציקער סאָלדאַט מיט אַ געשטופלטן גענאָלטן פנים. ער ווייסט שוין ווער איך בין, ווייל דער פאַרוואקסענער מענטשל פון מיניסטערום פאַר מיליטערישע ענינים האָט אים טעלעפּאָ-נירט. ער ווייזט מיר אָן, אַז איך דאַרף זיך פריער ווענדן צום פּאָלקאָוניק, באַ וועמען איך בין שוין געווען, ווען איך האָב גע-דאַרפט קריגן אַ באַשטעטיקונג אָף מיין ערשטער „אַסטראַטשקע“. דער פּאָלקאָוניק איז שיכור'לאַך, ווי דעמאָלט. אַפּאַטיש שטעלט ער מיר אייניקע פּראַגן, ווען איך דערלאנג אים די „אַסטראַטשקע“, איז מיך מכבד מיט אַ פּאַפּיראַס. איך זאָג אים, אַז צום „פּרי-זיוו“ וועל איך זיך שטעלן אין באַברויסק. ער פאַרשרייבט דאָס, און הייסט מיר קומען מאָרגן פּרי נאָך דעם נויטיקן דאָקומענט. מיט אַמאָל באַווייזט זיך יאטשמענקא און זאָגט דעם פּאָלקאָור-ניק, אַז אַזוי ווי ער האָט צייט, קען ער דעם דאָקומענט גלייך צוגרייטן, ווייל ווי ער פאַרשטייט, וואוּן איך ווייט, איז צו וואָס

זאָל מען מיר לאָזן זיך שלעפן מאַרנן נאָך אַמאָל? דער פּאָל-קאָונויק גיט באַדייטפול אַ שמייכל, ווי איינער זאָגט: ברודער, מיר פאַרשטייען זיך.

איך גיי אַרײַן מיט יאַטשמענקאָן אין אַ צווייטן צימער און ער דערקלערט מיר, אַז דער עסק דאַרף מיר קאַסטן גיט וויי-ניקער ווי אַ צענערל, ווייל אַ העלפט דערפון דאַרף ער אָפּגעבן דעם פּאָלקאָונויק. ער קלאָגט זיך: שווערע צייטן, דער געהאַלט איז קליין, מוז מען האָבן אַ זייטיק פּאַרדינסטל, מען קען זיך גיט העלפן. אַזוי פירט עס קערענסקי די מלכה. נו, און באַ די באַלשעוויקעס וועט זיין בעסער? — פּרעג איך. יאַטשמענקאָ קוקט אַף מיר מיט זיינע מוטנע אויגן, וואָס דריקן אויס הילפֿ-לאָזיקייט, און מורמלט אַרויס: אפשר, ערגער קען שוין גיט זיין. ער דערציילט מיר, אַז ער איז אַן אוקראינער, פון פּאָל-טאווער גובערניע. אין דער היים איז אַלץ דאָ. לאָזט מען אים אָבער גיט אָפּ. זיין טאָן איז אַן אויפריכטיקער. ער איז פאַר דער רעוואָלוציע מיט'ן גאַנצן האַרצן, הגם ער באַלאַנגט גיט צו קיין שום פּאַרטיי.

אַזוי ווי אין קאַנצעלאַריע איז שוין קיינער גיטאָ, רעדט זיך יאַטשמענקאָ מיט מיר ברייטלאַך פּאַנאַדער. מען פילט, אַז עפעס ווייטיקט אים, נאָר ער קען זיין ווייטיק גיט קלאָר אויסדריקן. ווען איך גיב אים אַף אַ דעליקאַטן אופּן אָנצוהע-רעניש, אַז ס'איז גיט שוין פאַר אַ מענטשן, וואָס איז פאַר דער רעוואָלוציע צו נעמען „לאַפקע“, פאַרענטפערט ער זיך, אַז אַלץ טוען עס, גרעסערע שישקעס פון אים, איז פאַר וואָס זאָל ער זיין בעסער? אָט איז דער פּאָלקאָונויק, שוין אַ געבילדעטער, האַלט זיך פאַר אַ סאָציאַליסט, און אַ בעסטיע אַזא, נעמט פון אַלץ אַ הלס. גיין, די רעוואָלוציע האָט אין דעם פּרט קיין זאָך גיט געענדערט, ס'איז געבליבן באַם אַלטן. ס'איז גיט קיין פאַרבּרעך צו האָבן אַ זייטיק פּאַרדינסטל, ווען דאָס געהאַלט קלעקט גיט אַפילו אַף טרוקן ברויט. מען איז געצוואונגען דערצו. וואָלטן

די מיניסטערן מיט קערענסקי'ן בראש ניט אזוי פיל געפלאַפלט, נאָר טאָקע געזאָרגט פאר'ן פּאָלק, וואָלט אנדערש געווען. יאטשמענקא אנטוויקלט זיינע געדאַנקען שווער, מיט אַנ-שטריינגונג, מען שפירט, אז ער האָט אַ סך מער צו זאָגן, נאָר קען ניט געפינען די פּאַסיקע ווערטער: זיין צונג פּלאַנטערט זיך, זיין איינציקער טרוים איז אומקערן זיך אַהיים אַפ'ן אייגן שטיקל ערד, קלייבט ער אַ קאָפּיקע צו אַ קאָפּיקע, כדי זיך איינצואַרד-נען אַם בעסטן, ווען זיין טרוים וועט פּאַרווירקלאכט ווערן. ער איז שוין אויסגעוועזן אַף אַלע פּראָנטן, נאָר אַרויס אַ גאַנצער. אין מאַסקווע איז ער פון דער רעוואָלוציע אָן, איז געשיקט גע-וואָרן אין אַ דעלעגאַציע פון זיין פּאָלק אַרום דווינסק צום סאַ-וועט און ס'איז אים געלונגען דאָ צו פּאַרבלייבן דורך אַ פּראָ-טעקציע.

מיט אַ סאָפּעריי פירט יאטשמענקא דאָס פּעדער איבער'ן פּאַפּיר, צאָצקעט די אותיות, צו צייגן ס'אַראַ שיינעם כתב ער האָט. ווען ער ווערט פּאַרטיק, דערלאַנגט ער מיר ניט דעם דאָ-קומענט, כל-זמן איך גיב אים ניט דאָס צענערל. ער ווינשט מיר צופּרידן אַ גליקלאכע ריזע און באַגלייט מיך ביז'ן טויער. די זון באַקט. אַ שטויב שטייט אַף די גאַסן אַזש דער-שטיקט צו ווערן. קיינער באַשפּריצט ניט און רייניקט ניט די גאַסן. אַלץ איז איבערגעלאָזט אַף הפּקר. אַבי מען רעדט אָן אויפּהער וועגן אָרדנונג.

ס'קומט מיר אויס פּאַרבייגיין פּעטערבורג-וואַרשאַווער וואָס-זאַל. אַרום אַ מאַסע מיליטער. אומעטום מענגעס מענטשן. אין די אויגן וואַרפן זיך די גרויסע אפישן אַף די ווענט פון דעם נייעם רעגירונג-באַשטאַנד, מיט צערעמעלי'ס אונטערשריפט, ווי פון אינער'ן מיניסטער. שטאַרקע ווערטער, אַז אומברחמנות'דיק וועט דערשטיקט ווערן יעדער פּאַרדאַט צו דער רעוואָלוציע סיי פון רעכטס, סיי פון לינקס. די רעוואָלוציאָנערע מאַכט איז אַף דער וואַך. מיט'ן צוטרוי און מיט דער הילף פון באַפּרייטן פּאָלק

וועט איר געלינגען צו פארניכטן די שונאים פון דער רעוואָלוציע און באַזאָרגן די באַפעלקערונג מיט אַלעם נויטיקן.

מען לייענט די אַפישן און מען באַציט זיך שפּאַטיש צו די שטאַרקע ווערטער. צווישן די פּאַרזאַמלעטע הערט זיך: אַח שיינע רייד זיינען זיי בריות.

איך פּאַראַינטערעסיר זיך, צוליב וואָס איז דאָס אַזוי פיל מיליטער און ציווילע מענטשן. מען דערטלערט מיר, אַז דאָס דערוואַרט מען קערענסקי'ן, וואָס דאַרף אָנקומען פון מאָהילעוו פון „סטאווקע“ (הויפט-מיליטערישע קוואַרטיר). צווישן מילי-טער ווייען אַ סך רויטע פּאַנען. די מענגעס מענטשן זיינען פשוט נייגערדיקע; די מערסטע פון זיי זיינען פרויען און קינדער, על-טערע מענער. יונגוואַרג כמעט גאַר ניט. ס'אַראַ נעבעכדיק אויסזען די מענגעס האַבן. אָפּגעריסענע, ווי בעטלער, מיט אויסגעמוטשעטע פּנימ'ער. אין וואַקזאַל לאָזט מען ניט אַריין. אָט דערהערט זיך: ער גייט!... דאָס מיליטער שטעלט זיך אין ריי. הינטער זיי די ציווילע צושויער. ס'בילדעט זיך אַ לאַנגער דורכגאַנג. פון די טרעפּ לאָזט זיך אַראָפּ אַ גרופּע פון אַ צען אָפּיצירן, אַזעלכע אויסגעכאַליעטע, אויסגעפּראַנטעוועטע, און פּאַראַוים מאַרשירט קערענסקי אַליין, מיט אַן אויסגעשטעל-טער ברוסט, אין אַ האַלב-מיליטערישן האַקיקאַסטיום, ווי מען זעט אים אַח די פּאַטאַגראַפיעס: אין איין האַנט האַלט ער דאָס הימל צונויפּגעדרייט און מיט דער צווייטער סאַלוטירט ער שמיכלענדיק. די סאַלדאַטן הויבן אויף די ביקסן און שרייען אויס: לעבן זאָל דער פירער פון דער רעוואָלוציע! אַן אַרמס-ער שפילט אויף די „מאַרסעליעזע“. קערענסקי מיט זיין סוויטע גייען פּאַמעלאַך, ווי זיי וואַלטן וועלן, אַז מען זאָל זיי קענען בעסער אָנקוקן. זיי נויגן זיך אין אַלע זייטן. שטייענדיק אין מיטן פון לאַנגן אַרויסגאַנג האַב איך די געלעגנהייט צו באַ-טראַכטן קערענסקי'ן: זיין געזיכט איז בלאַס, ווי נאָך אַ שווע-רער קראַנקהייט; זיינע אויגן קוקן פאַרווירט, מיט אַן אומרואיס פייערל. אַן עלטערע פרוי, פון אַן אַריסטאָקראַטיש אויסזען,

מיט גרויע האָר, צלמ'ט זיך: נאָט צו דאַנקען, זיי זיינען געקור מען געזונט. מיט „זוי“ מיינט זי דאָס מן הסתם קערענסקי'ן אַליין. אָף איר קוקנדיק צלמ'ען זיך אַנדערע צווישן די ציר ווילע. ווען קערענסקי מיט דער סוויטע צוועצן זיך אָף די אוי-טאָמאָבילן, הילכט אָפּ אַרום אַ „הורא“, און דאָס מיליטער גייט זיך פאַנאַנדער אין אַ מאַרש.

איך מיש זיך אויס צווישן עולם. קיין באַגייסטערונג באַ-מערקט איך ניט באַ קיינעם. אין איין רעדל גייט אָן אַן אַני-טאַציע פאַר די באַלשעוויקעס. דער ראש המדברים איז אַ סאָל-דאַט מיט איין האַנט. ער טענה'ט צו זיינע צוהערער: נו, וואָס האָט אייך די רעוואָלוציע געגעבן? נאָר נישט מיט נאָר גיט. איר האָט פריער געהונגערט און הונגערט איצט. אָט אַ די באַלשעוויקעס וועלן זיין באַ דער מאַכט, וועלן זיי מאַכן אַ סוף צו דער מלחמה, צונעמען באַ די בורשויען און פריצים אַלץ און צעטיילן עס צווישן פּאָלק. דעמאָלט וועט איר ניט דאַרפן זיך אַרומשלייען איבער די גאַסן מיט פוסטע מאַגנס, אָפּגעריר-סענע, אָפּגעשליסענע, אָן אַרבעט. דער ראש המדברים באַ-מערקט מיך און און ווענדט זיך צו מיר: אָט איר זייט דאָך אַ געבילדעטער, פון אויסלאַנד געוויס געקומען, דאָס זעט מען אָן אייערע קליידער. זאָגט, בין איך ניט גערעכט? דאָס רעדל באַטראַט מיך פון קאָפּ ביז די פיס. עמיז רערט אַרויס: עט, אַ בורזשוי, באַ אים וועסטו דערגיין דעם אמת. זיי זיינען אין אַלץ שולדיק, זיי, די בורשויען... אַ פייערל פון האַס צינדט זיך אָן אין פיל אויגן.

איך טראָג זיך באַצייטנס אָפּ.

פון דאַנען איז ניט ווייט די דירה פון צענטראַל-קאָמיטעט פונ'ם „בונד“, כאַפּ איך זיך אַריין אַהין אַביסל אָפרוען. איך דער-צייל די חברים פון מיינע דערפאַרונגען פאַר'ן טאָג. איך דריק אויס מיין פאַרוואַנדערונג אָף דער שרעקלאַכער אומאָרנונג אין די קאַנצעלאַריעס, אָף דער סיסטעם פון „לאַפּקע-געלט“, וואָס איז אַזוי פאַרשפּרייט. די חברים באַציען זיך אָבער צו דעם גלייכגיל-

טיק, פאר זיי איז עס קיין ניים ניט. יעדער פון זיי האָט צו דערציילן אַ פאָק מיט מעשיות וועגן זיינע דערפארונגען אין דעם פרט. אזוי ווי צו טאָן איז ניטאָ וואָס, גייט אַוועק אַ סדרה אַנעקדאָטן וועגן דעם כאָאָס אין די רעגירונג-אַנשטאַלטן. דערציילט אַ חבר, וואָס איז געקומען פון ענגלאַנד, אַז באַ אים האָט מען צוגענומען אַפ'ן גרענעץ אַ שרייב-מאַשינקע מיט דער הבטחה, אַז מען וועט עס אים אַוקערן אין אַויסערן-מיניס-טעריום. גייט ער שוין אַרום דריי וואָכן און האָט זיך צו קיין זאָך ניט דערשלאָגן, הגם ער איז אָנגעלאָרן מיט פאַרדרינגען פון דער „קאָנטראָווערסיע“, פון „סאָוועט“, אַז מען זאָל אים די שרייב-מאַשינקע אַומקערן. ענדלאַך האָט זיך שוין די מאַר-שינקע אָפגעפונען, ער האָט זי אַליין געזען. איינער אַ טשיי-נאָוויק האָט זיך אונטערגענומען פאַר פינף רובל אים אַומצור-קערן די מאַשינקע. דער טשיינאָוויק האָט די פינף רובל באַקור-מען; אַף מאָרגן האָט ער דערקלערט, אַז עס דאַרף קאָסטן נאָך אַ פינפערל. אויך דאָס איז אים באַווייליקט געוואָרן; האָט ער אָבער אַף איבערמאָרגן חרטה געקראָגן און וויל נאָך אַ צענערל. דאָ האָט שוין באַם חבר געפלאַצט דאָס געדולד. ער איז אַוועק אין „קאָנטראָווערסיע“ מיט אַ קלאַגע, האָט אים אַ שרייבערל דערקלערט, אַז כדי די קלאַגע צו לאָזן אין גאַנג, מוז מען אונ-טערשמירן מיט אַ פינפערל.

ווי איך זע האָט מיר נאָך מיט מיין פאַנטאַזיע-דער אָפגע-נליקט, און אַ באַזונדער גליק האָט מיך געכאַפט היינטיקן טאָג, ווען איך האָב באַוויזן זיך צו ספראַווען פאַר אַזוי ביליק אי אין מיניסטעריום פאַר מיליטערישע ענינים, אי אין מיליטערי-פאַר-וואַלטונג, דערצו האָב איך נאָך געהאַט די ערע בייצוזיין אַ ברוך-הבא פאַר קערענסקי'ן אַליין.

— און איר קלאַנגט זיך נאָך! — מאַכט מיר פאַרוואַרף דער חבר פון ענגלאַנד.

מען לאַכט, נאָר ס'איז אַ לאַכן מיט יאַטשערקעס...

אָה אָן אַפּשייד-„ליאַמע“

ווירגילי איז אפ'ן זיבעטן הימל : מ'האָט אים באַוויליקט אַרײַנצוטערעטן פּרײַוויליק אין דער אַרמײ. אין אַ פּאָר טעג אַרױם דאַרף ער אַוועקפּאַרן אין סטאַראַיאַ רוססא, וואו ער וועט זיך אָנשליסן אָן אַ פּאַלס און אַוועקגיין אפ'ן שלאַכטפּעלד פּאַר-זיכערן די וועלט פאַר דעמאָקראַטיע, באַשיצן די אינטערעסן פון דער רעוואָלוציע.

ווירגילי'ס פּאַטריאָטיזם ווערט אַ טעמע פאַר וויצן אפילו צווישן די פאַרברענטע בונדישע „אַבאַראַנצעס“. מער ווי אים קען ניט איינפאַלן אַזוינס. קאַנענדיק נאָענט ווירגילי'ן מיט זײַר נע משונה'דיקייטן, חידוש איך זיך ניט אָה זײַן שריט. דאָס איז אַ מענטש פון עקסטרעמען: אַזוי ווי ס'איז ניט אויסגע-שלאָסן, אַז מיט אַמאָל זאָל זיך דערוועקן אין אים דער הייסער חסיד און ער זאָל ווערן באַ זײַן גאַנצן סאַציאַליזם רעליגיעז, אַזוי קען פּאַסירן, אַז ער זאָל פּלוצלונג ווערן פון אַ פּאַטריאָט אַ באַלשעוויק. אין דעם פּרט האָט ער זיך ווייניק געענדערט. אונ-טער דער סאָלירדיקייט, וואָס ער האָט זיך דעראַבערט פאַר די פּיל יאָרן, וואָס מיר האָבן זיך ניט געזען, ברױזט אַלץ אין אים די אַמאָליקע עקסצענטרישקייט. געווען אַן אַריגינאַל און פאַרבליבן אַזאַ.

דער שאַרפּזיניקער זאַסלאַווסקי רייצט זיך מיט ווירגילי'ן, אַז ער טױג אָה כּפּרות ווי אַ מלחמה-מענטש: אַ קורצזיכטי-קער, וועט ער זיך קיינמאָל ניט אויסלערנען ווי צו האַלטן אַ ביסל

אין האַנט און שיסן אין ציל. ווען די רוסישע אַרמיי זאָל האָבן אַ סך אַזעלכע קעמפער, וואָלט ווילהעלם שוין לאַנג געווען אין מאַסקווע. ס'איז פאַראַן אַ האַפּנונג, אז אין סטאַראַיאַ רוד סא זאָל מען ווירגילי'ן אויסבראַקירן, אויב ניט וועט דער „בונד“ דאַרפן אָנגעבן אַ פעטיציע, אז מען זאָל ווירגילי'ן משלח זיין צוריק, ווייל ער קען נאָך מאַכן אַ שלעכטן שם אין דער אַרמיי די אידישע אַרבעטער.

ווירגילי'ן אַרט ניט, וואָס מען מאַכט חוזק פון אים. האָט ער עפעס זיך אַריינגענומען אין קאָפּ אַן אידיע פּיקס, וועט ער אַפילו ברעכן האַלד און נאַקן און דורכפירן דאָס זייניקע. וויפיל די חברים האָבן מיט אים ניט גע'טענה'ט, אז זיין אַרייניג טרעטן פּריוויליגס אין דער אַרמיי איז אין גרונט גענומען אַן אומזין, איז כאַטש רייד צו דער וואַנט. ניין, ער מוז אַזוי האַנדל לען ווי אַ אידישער רעוואָלוציאָנער, כדי דערמיט צייגן אַ ביי-שפּיל די אידישע אַרבעטער, וואָס זיינען ניט גענוג פאַטריאָטיש און שאַצן ניט אָפּ די געוואַלדיקע באַדייטונג פאַר דער רע-וואָלוציע פון אַ זיג איבער'ן דייטשן מיליטאַריזם.

אַפּ מיר און די איבעריקע חברים, אַריבערגעקומענע פון אויסלאַנד, וואָס האָבן ניט קיין חשק צו לאָזן זיך פאַרוואַנדלען אין קאַנאַנענפלייש, קוקט ווירגילי בייז. ווען איך דערצייל אים צוליב וואָס איך גרייט זיך צו פאַרן קיין באַברוקס, ווערט ער גוואַלדיק אויפגערעגט; ער וויל מיט מיר ניט ריידן. דאָס איז אַ פאַראַט צו דער רעוואָלוציע! — צוקאָכט ער זיך און זאָגט, אז ער וועט מאַכן אַ סקאַנדאַל אין צענטראַל-קאָמיטעט פונ'ם „בונד“, וואָס אזא זאך ווערט דערלאָזט. אַרגומענטירן מיר ווירגילי'ן איז איבריק. קיין שום לאַגיק אַפּעלירט צו אים ניט. די חברים שמייכלען, צוקוקנדן זיך צו זיין אויפ-געבראַכטקייט. מען ווייסט, אז דער כעס וועט באַ אים גיך אַפּגיין, און ער וועט ווידער זיין אַ האַרציקער חבר, וואָס מען מוז אַכטן און ליבן, ניט געקוקט אַפּ אַלע זיינע שגעונות.

לכבוד ווירגילי'ס אוועקגיין אין דער ארמיי ווערט, איינ-
נעאָרדנט אַ „ליאַמע“.

ס'קלייבט זיך צונויף אַ גרופע אַלטע אָנגעזעענע בונדישע
טוער. די מערסטע האָבן אין דער צייט פון דער רעאַקציע
זיך דערווייטערט פון דער רעוואָלוציאָנערער באַוועגונג; זיי
נען געוואָרן תקיפּע לייט, מיט אַ שטעלונג אין דער געזעלשאַפט,
האַבן, ווי מען זאָגט אין אַמעריקע, „זיך אַרויפגעאַרבעט“. אייר
ניסע האָבן זיך וואַרים איינגעאָרדנט אין די מיליטעריש-אינ-
דוסטריעלע קאָמיטעטן, אין זעמסטווע, אַנדערע אין שטאַטישן
שפייזקאָמיטעט אָדער גאָר באַ פּריוואַטע געשעפטן. איינער
פון זיי איז חבר ניקאָלאַי, באַ וועמען אין דירה די „ליאַמע“
קומט פאָר. אַ גאַנץ פיינע דירה, הלואי אַף אַלע קבצנים גע-
זאָגט געוואָרן. פון די אָנגעשטעלטע טישן מיט עסנוואַרג און
געטראַנקען איז ניט צו זען, אַז מען הונגערט אין פעטראָגראַד.
באַלד כמעט ווי אַף דער סעודה באַ מיינ אַמאָליקן פּריינט ליי-
זעראַוויטש, דעם איצטיקן מלחמה-מיליאָנער. ניקאָלאַי'ס פּרוי
איז אַף זומער-וואוינונג, און מען דאַרף זיך משער זיין, אַז זי
האַט מער באַקוועמלאַכקייטן, ווי ס'האַט אַף איר זומער-וואוי-
נונג די פּרוי פון חבר דראַבקיין, דעם פּאַרוואַלטער פון דער
דרוקעריי פון „בונד“.

איך קוק אַף די מערסטע פּאַרוואַלטע חברים, וואָס מיט
אייניקע פון זיי איז אויסגעקומען צו אַרבעטן צוזאַמען אין דער
צייט פון דער ערשטער רעוואָלוציע: ס'אַראַ מין אונטערשייד
פון דעמאָלט ביז היינט; זיי ווינען, דאַכט זיך, ניט עלטער
געוואָרן; איך באַמערק באַ קיינעם ניט קיין גרויע האָר, נאָר
אַ רואיקייט, אַ זעלבסטצופרידנקייט, אפילו אַ זאַטקייט ליגט
אויסגעגאַסן אַף די פּנימער. פון דעם ערשטן געשפּרעך ווייזט
זיך אַרויס, אַז איצטער איז אויך באַ זיי די רעוואָלוציע אַ ביי-
זאַך, אַ מין גירסא דינקותא. ס'איז מער ניטאָ וואָס מורא צו
האַבן, דאַרף מען שוין זיך ניט באַהאַלטן, קען מען דערקאַנען
חברים. עס וועעט אַ פרעמדקייט. איך פאַרשטיי ליטוואַק'ן,

פארוואָס ער רעדט מיט אזא פארביטערטקייט וועגן די געווענ-
זענע, וואָס האָבן זיך איצטער גענומען צושארן צו דער
רעוואָלוציע, הגם ערשט ניט לאַנג האָבן זיי געווייכט פון אלץ,
וואָס האָט געהאט צו טאָן מיט רעוואָלוציע, ווי אַ שד פון
וויירויד. אפילו אייניקע, וואָס האָבן מער אָדער ווייניקער אָנ-
געהאַלטן אין דער צייט פון דער רעאַקציע די אַלטע רעוואָל-
ציאָנערע פארבינדונגען, נאָר זיינען אוועק אין פערזענלאַך לעבן,
קען מען ניט דערקאָנען.

אָט זיינען צוויי: דער אַמאָליקער באַוואוסטער עזרא און
דער בריסקער ביילין. אויב עזרא האָט נאָך אַמאָל אין די
יאָרן, ווען ער איז געווען אַ פראַפעסיאָנעלער רעוואָלוציאָנער,
געהאַט פראַנטישע אייגנשאַפטן און זיך געהאַלטן נאָוה'דיק מיט
די טוער פון אַ נידריקערן ראַנג, איז ער איצט גאָר פארריסן.
ער לאָזט אַף זיך אַ שפּרינקעלע ניט פאַלן, איז אָנגעטאָן לויט דער
לעצטער מאָדע און באַטראַכט זיך פאַר אַ גרויסן אויטאָריטעט,
ניט צו פילן, אַז מיט זיינע מיינונגען מוז מען זיך רעכענען. ער
לאָזט זיך אָבער דאָך דערקאָנען, ווייזט אַרויס אַ געוויסן אינ-
טערעס צו אַן אַלטן חבר. אַנדערש איז מיט ביילינ'ען; קיין
גרויסע ראָל אין דער באַוועגונג האָט ער קיינמאָל ניט געשפּילט,
איז געווען אַ מיטלמעסיקער טוער, ישיבה-בְּחור'יש אין זיין
גאַנג און זיינע מאַנירן. היינט הייסט ער לעאָניד פּעטראָוויטש
און האָט אָנגעלאָזן אַף זיך אזא אַריסטאָקראַטישקייט, וואָס ליגט
הויפּטזאכלאך אין זיין באָרד, אַז איך דערקאָן אים ניט. פאַר
דער צייט, וואָס איך בין אין פּעטראָגראַד, טרעף איך זיך מיט
אים אָפט, און ער מאַכט זיך, ווי ער ווייסט ניט, ווער איך
בין, הגם מיר זיינען אַמאָל געווען נאָענט, געזעסן צוזאַמען אין
וואַרשעווער פּעסטונג. איצט כּטובּ המלך בין אַנטדעקט זיך
ביילין פאַר מיר און כאַפט זיך אַפילו קושן....

פון די אינגערע איינגעלאַדענע חברים, וואָס האָבן זיך
אַרויסגערוקט פאַר די לעצטע יאָרן, שאַפט אויך ניט קיין היימי-
לאַכע אַטמאָספּערע וואַלדימיר קאַנטראָוויטש; ער איז איינער

פון די אָנגעזעענע מיטאַרבעטער אין דער כלומרשט אומאַפֿ- היינגיקער רעכטער סאַציאַליסטישער רוסישער צייטונג „דיען“. מען זאָגט אַף אים, אז ער איז אַ פייאַקער זשורנאַליסט, מיט אַ שאַרפער פּען, זאַסלאַווסקי'ס אַ האָדעוואַניק. ווי ווייט איז ער אָבער פון זאַסלאַווסקי'ס פשוט'קייט, באַשיידנקייט, האַרציקייט. זאַסלאַווסקי, איינער פון די גלענצנדיקסטע רוסישע זשורנאַל- ליסטן און פעליעטאַניסטן, בלאַזט ניט פון זיך. אַף קיין איין טאָג, ווען ער האָט דערגרייכט די גרעסטע באַרימטקייט אין דער רוסישער זשורנאַליסטישער וועלט, האָט זאַסלאַווסקי ניט פאַרלאָזן די באַוועגונג. שטענדיק און אַלע מאָל אַ טרייער סאָלאַט פון דער רעוואָלוציע; אַפילו איצטער, ווען ער איז אין סאַמע רעכטן פּליגל פּונ'ם „בונד“ און פון די מענשעוויקעס, צווייפּלט קיינער ניט אין זיין אויפריכטיקייט און אומאיינגנציק- קייט. אַלע ווייסן, אז אַף זאַסלאַווסקי'ן האַלט זיך דער „דיען“. דאָך, ווען מען הערט זיך צו צו קאַנטראָוויטש'עס רייד, ווען מען קוקט זיך צו זיין האַלטונג, דאַכט זיך, אז אַלע דאַרפן באַ אים פעטשערעם הייצן סיי אין הלכות זשורנאַליסטישער פיי- איקייט, סיי אין הלכות פּאָליטישער קלוגשאַפּט. ער פאַסט זיך עפעס אַריין אין דער קאַמפּאַניע פון די געוועזענע, מיט זיין זעלבסטצופרידנקייט און זעלבסטזיכערקייט.

דער געשפּרעך שפּרינגט פון איין טעמע צו דער צווייטער. מען דערמאָנט די אַמאָליקע אומלעגאַלע יאָרן, מען דיסקוטירט די אויסזיכטן פון דער רעוואָלוציע. אַלע שילטן די באַלשעווי- קעס אין ביין אַריין. ניטאָ קיין איינער, וואָס זאָל האָבן אַ גוט וואָרט פאַר זיי. קאַנטראָוויטש וויל אַפילו מאַכן צו נישט טראַציקי'ן ווי אַ זשורנאַליסט, לענינ'ען, ווי אַ מאַרקסיסטישן דיינקער. דאָס קען שוין אויך ווירגיל ניט אַריבערטראַגן. אונטער דער ווירקונג פון אויסגעטרונקענעם ווערט ער בייסיק, שאַרף און עס רייסן זיך באַ אים אַרויס עטלעכע שפּילקעס אַף קערענסקי'ס השבון. וואָס טראַציקי און לענין פאַרמאָגן אין

נאָגל, זאָגט ער, האָבן דאָס ניט קערענסקי, אַקסענטיעוו און משערנאָוו אין קאַפּ.

— נן, און צערעטעלי? — גיט אַ פּרענט עזרא.

— אָט דאָס איז — רופט אויס פּריילאך ווירגילי — אַ יאָט מיט ביינער, פאַרשטייט אַן עסק. נאָר וואָס העלפט עס, אַז ער איז אַליין צווישן אַ חברה פּראָזשיסער, ווי קערענסקי און קאמפּאניע? הלאוי וואָלטן לענין און טראַצקי ניט געדווען אזוי פאַרריקט, וואָלטן זיי עס געבילדעט מיט צערעטעלי'ן שוין איינמאָל אַ דרוילינג. מען שטויסט זיך אָן פון אייר ניסע באַמערקונגען, אַז פון די בונדישע שטאַטסלייט, ווי לי-בער און אַבראַמאָוויטש, איז ווירגילי ניט שטאַרק אַנטציקט.... אויסהערנדיק ווירגילי'ס פאַרטיידיקונג פאַר לענינ'ען און טראַצקי'ן, גיב איך אַ זאָג:

— אָט אזוי רעדט עס אַ פאַטריאָט, וואָס גייט פּרייווי-ליס אין דער אַרמיי שלאָגן זיך פאַר'ן רעוואָלוציאָנערן פאַטער-לאַנד?

ווירגילי פילט זיך געטראָפן אין זיינע בעסטע געפילן. ער נעמט אַנטוויקלען די טעאָריע, פאַרוואָס ס'איז דער חוב פון יעדן רעוואָלוציאָנער גיין אין דער אַרמיי. דער דייטשער מילי-טאַריזם מוז צעשמערט ווערן. די אַנטאַנט מוז זיגן. עס וואָלט געווען דער גרעסטער פאַרברעך פון דער צייטווייליקער רענירונג, ווען זי זאָל ניט פאַרזעצן די מלחמה. די רעוואָ-לוציאָנערע דעמאָקראַטיע איז בלוטיק פאַראינטערעסירט אין זיג פון דער אַנטאַנט. עס מאַכט ניט אויס, וואָס דער לעצטער יוניאָננריף פון דער רוסישער אַרמיי אַפ'ן גאַליצישן פּראָנט האָט זיך פאַרענדיקט מיט אַ קאַטאַסטראָפּע; די רוסישע אַרמיי וועט ווייזן וואָס זי קען, אויב נאָר ס'וועלן זיך אין איר אַריינגיין ניסן פּרישע רעוואָלוציאָנערע כוחות, וואָס זיינען גרייט באַ-וואוסטזיניק מקריב צו זיין זייער לעבן פאַר'ן באַפּרייטן לאַנד. די טעאָריע איז ניט קיין נייע, מען לייענט זי טאָג-טעגנלאַך אין די קאדעטישע, מענשעוויסטישע און עסערישע צייטונגען.

הגם אלע דריי ריכטונגען גייען אַרויס פון אַנדערע שטאַנפונקטן, דערריידן זיי זיך צו איין זאך; אפילו דער אונטערשייד אין שטאַנפונקט ווערט וואָס ווייטער אלץ מער אָפגעווישט. אָט ברויכן שוין פלעכאָנאָוו אין זיין „יעדינסטוואָ“ און מילוקאָוו אין „רעטש“ כמעט איינע און די זעלביקע אַרגומענטן פאַר דער „גרויס-מלוכה'שקייט“ פון רוסלאַנד, וואָס זאָל זיך אויס-שפּרייטן אַזש איבער די דאַרדאַנעלן. ווירגילי חזרט איבער די טעאָריע מיט אַזא ברען, ווי ער וואָלט זי נאָרוואָס אַנטדעקט.

קאַנטאַראָוויטש נעמט אַרויס די קאַרעקטור פון זיינעם אַן אַרטיקל, וואָס דאַרף אַריינגיין אין „דיען“. — דאָס איז וועגן דעם פאַרעפנטלאַכטן באַשולדיקונג-מאַטעריאַל קעגן די באַלשעוויקעס. ער לייענט פאַר מיט פאַטאָס דעם אַרטיקל, וואָס איז אַ מין פּסיכאָלאָגישער אַנאַליז, פאַרוואָס די באַלשעוויקעס, מיט לענינ'ען און טראַצקי'ן בראַש, זיינען אַגענטן פון דייטשן גענעראַל-שטאַב און די ערנסטע שונאים פון דער רעוואָלוציע. ווירגילי האַקט אים איבער מיט אַנטריסטונג:

— עי, וולאָדימיר אַבראַמאָוויטש, שוין צו אייפריק: איר דאַרפט זיך שעמען איבערצו'חזר'ן דעם שטות. וואָס-וואָס, לע-נין און טראַצקי זיינען משוגעים, ווילדע פאַנאַטיקער, נאָר ניין, בשום אופן ניט, איר הערט, קיין אַגענטן פון דייטשן גענעראַל-שטאַב. אַזא פּסיכאָלאָגיע, רחמנא לצלן, פאַסט פאַר פּוריש-קעוויטש'ן.

— נו, און זייער פאַקטישע גרויטקייט — ניט אַ בורטשע קאַנטאַראָוויטש — צו שליסן אַ סעפּעראַטן שלום מיט דייטש-לאַנד, הגם זיי זאָגן דאָס ניט אָפן? וואָס איז דאָס, אויב ניט אַ שטיק פּראָוואָקאַציע?

— אויב זיי זאָגן דאָס ניט אָפן — בייסט זיך ווירגיל — טאָ פון וואַנען ווייסט איר עס?

— וואָס הייסט פון וואַנען? האַט איר נעלייענט דעם באַ-שולדיקונגס-אַקט? — פּרענט קאַנטאַראָוויטש.

ניקאָלאַי מישט זיך אַריין:

— קען רוסלאנד פאָרזעצן די מלחמה? די אַנטאַנט וויל ניט וויסן פון פאַרענדיקן די מלחמה, קען זיך באַשאַפן אַ לאַגע, אַז דורך אַ סעפּעראַטן שלום מיט דייטשלאַנד זאָל מען די אַנ-טאַנט צווינגען צו ווערן נאָכגיביקער. די מעגליכקייט פון אַזאַ לאַגע האַלטן דאָך פאַר ניט אויסגעשלאָסן אויך די אינטערנאַ-ציאָנאַליסטן, מיט מאַרטאָוו'ן און אַבראַמאָוויטש'ן. דערמאָנט זיך אַבראַמאָוויטש'עס „ניט-געהאַלטענע דעִדע“ אין „אַרבעטער-שטימע“.

— נו, איז ווי ווייט פון מאַרטאָוו'ן און אַבראַמאָוויטש'ן ביז די באַלשעוויסקעס? זיינען זיי דען אויך ניט געפאָרן דורך דייטשלאַנד אין אַ פּלאַמבירטן וואַגאָן? — באַשטייט קאַנטראַג-וויטש.

— אַלץ געהערט, אַלץ געהערט, ליבינקעד! — גייט אַרויס פון געדולד ווירגילי, און נעמט זינגען אַ חסידישן ניגון, שטורכנ-דיק מיר אין זייט: נו, לעבעדיקער, מיט התלהבות!
די איבריגע כאַפן אונטער, און קאַנטראַוויטש פילט זיך ווי באַליידיקט.

ס'קומט צו גיין ראַפּעס. מען באַגעגנט אים מיט אַן אויס-נעשריי: לעבן זאָל דער פאַרטרעטער פון דער „סאַמאַסטינער“ אוקראַינע.

ראַפּעס ווערט פאַרווירט. זיינע געדיכטע ברעמען קאָרטשען זיך צונויף פון אַ דורכדרינגלאַכן שמייכל.

ניקאָלאַי פּרעגט, וויפיל זעאונגען האָט שוין היינטיקן טאָג ראַפּעס געהאַט און וויפיל מאָל האָט ער שוין געקלונגען אין טע-לעפאָן. טאָמער האָט ער נאָך ניט דורכגעפירט זיין גאַנצע פּראָגראַם, איז פאַראַן אין הויז אַ טעלעפּאָן.

ראַפּעס דערמאָנט זיך, אַז ער דאַרף טאַקע אָנקלינגען וויני-טשענקאָו, מיט וועמען ער איז געקומען צו פאָרן פון קיעוו צו פירן אונטערהאַנדלונגען מיט דער צייטווייליקער רעגירונג וועגן דער אנערקענונג פון דער „צענטראַלער ראַדע“.

מען שפאסט: ראפעס האָט שוין געדארפט האָבן אַ טע-
לעפּאָן אין קעשענע.

פאַר מיר איז ראַפעס אַ נייע פּערוואָן. קוים וואָס איך נע-
דיינס אים פון אַמאָל. פון מיינע באַגעגענישן מיט אים פאַר
די לעצטע עטלאַכע טעג אין פעטראָגראַד האָב איך אַרויסגע-
טראָגן וועגן אים דעם איינדרוק, ווי פון זייער אַן ענערגישן
מענטשן, וואָס רוט ניט, טראָגט זיך אַלץ אַרום מיט גרויסע
פּלענער און פּילט זיך אין פּאָליטיק, ווי אַ פּיש אין וואַסער.
מיט ראַפעס'עס אָנקומען ווערט עפעס היימלאַכער. ער
דערציילט, ווי עס גייען אָן די אונטערהאַנדלונגען מיט דער
צייטווייליקער רעגירונג וועגן דער אַנערקענונג פון דער „צענטראַ-
לער ראַדע“. לויט זיין מיינונג, איז די טאַקטיק פון „בונד“
מיט'ן איינשטעלן זיך פאַר דער אויטאָנאָמיע פון אוקראַינע אַ
ריכטיקע. דער וועג, וואָס אַה אים גייט די צייטווייליקע רע-
גירונג, איז אַ גליטשיקער, ניט דער וועג פון אמת'ער דעמאָ-
קראַטיע. דער „בונד“ נאַרט זיך ניט אָפּ וועגן קליינבירגער-
לאַכן כאַראַקטער פון דער גאַנצער אוקראַינישער באַוועגונג,
האַלט ניט, אַז די סאָציאַליסטישע אוקראַינישע פּאַרטייען זיינען
טאַקע אמת סאָציאַליסטישע פּאַרטייען. עס וואָלט אָבער גע-
ווען ניט מאַרקסיסטיש ניט צו שטיצן די באַוועגונג פון או-
קראַינע פאַר אויטאָנאָמיע. צערעטעלי פאַרשטייט עס. דעריבער
איז ער איינגעגאַנגען אַה אַן אויסגלייך מיט דער „צענטראַלער
ראַדע“, אַנערקענענדיק פאַר אוקראַינע טעריטאָריעלע אויטאָנאָ-
מיע. די קאַדעטן האָבן אָבער צוליב דער אוקראַינישער פּראַגע
געבראַכט צו אַ מיניסטאַרן-קריזיס, און די רעגירונג וויל ניט
וויסן פון קיין שום אויסגלייך, נאָר גרייט צו אַ חוזק'דיקע „אינ-
סטרוקציע“, וואָס מאַכט צונישט די אוקראַינישע אויטאָנאָמיע.
ליידער, האָבן זיך אפילו די סאָציאַליסטישע פּאַרטייען דערשראָקן
פאַר'ן דרוק פון די קאַדעטן און זיך איינגעבעטן, אַז די קאַדעטן
זאָלן צוריק אריינטרעטן אין דער רעגירונג. צערעטעלי באַגרייפט,
אַז ס'איז פאַלש, נאָר ער טוט נאָר ניט, ווייל די סאָציאַליע פאַר-

בלענדט אים אויך. ראפעס דיינקט, אז פון די אונטערהאנד-
לונגען מיט דער רעגירונג וועט קיין זאך ניט ארויסקומען, און
די פארטיפונג פון קאמף מיט דער „צענטראלער ראדע“ דראָט
מיט א געפאר פאר דער רעוואָלוציע.

קאנטראָראָוויטש, וועלנדיק ווייזן זיין פאָליטישע קלוגשאַפט,
פארטיידיקט די שטעלונג פון דער צייטווייליקער רעגירונג צום
סכסוך מיט דער „צענטראלער ראדע“. ער דיינקט, אז די גאַנצע
מעשה מיט דער אוקראַינישער אויטאָנאָמיע איז גאָר ניט ווערט.
פשוט, א פאָר אוקראַינישע אינטעליגענטן ווילן האָבן אַ מלוכה
פאר זיך, דרייען זיי אַ ספּאָדיק. צוליב די אַמביציעס פון די
פאָר אוקראַינישע אינטעליגענטן קען מען ניט מקריב זיין די
אינטערעסן פון דער גאַנצער רוסישער מלוכה, וואָס מוז בלייבן
אומצעטיילבאר און צוריקהינגן נאָך דער רעוואָלוציע דאָס, וואָס
זי האָט פארלאָרן אין דער מלחמה. אויב מען זאָל נאָכגעבן די
אוקראַינישע נאַציאָנאַליסטן, דאַרף מען אויך נאָכגעבן די נאַ-
ציאָנאַליסטן פון עסטלאַנד, ליטע, פינלאַנד, קאווקאַז, וואָס האָבן
נאָך אָרגאַניזירט דעמאָנסטראַציעס אין מערץ אין פעטראָגראַד צו-
זאַמען מיט די אוקראַינער, פאָדערנדיק אויטאָנאָמיע. דאָס
הייסט צעברעקלען די רוסלענדישע גרויס-מלוכה'שקייט, פאַנאַג-
דערבלאָזן קינצלאַך די נאַציאָנאַלע אַנטאַגאָניזמען. ניין, די
רעוואָלוציע קען ניט שיינקען קיין איין קאדעטישן מיניסטער
פאר אַלע אויטאָנאָמיעס צוזאַמענגענומען.

ראַפעס-ווערט אויפגעגענט. ער גייט אַריין אין זיין סטי-
כיע פון אַ פאָליטיקער און לאַכט אויס קאַנטראָוויטש'ן; ער
ווייזט אָן, אַז קאַנטראָוויטש פאַרשטייט ניט די
עלעמענטאַרסטע אמת'ן פון דעם גאַנג און די פאָדערונגען פון
דער רעוואָלוציע. גראד מיט איר איינגעשפאַרטקייט, כדי איינ-
צוהאַלטן באַם רודער פון מאַכט די קאדעטן, בלאָזט די צייט-
ווייליקע רעגירונג פאַנאַנדער די נאַציאָנאַלע אַנטאַגאָניזמען, ווען
זי וויל זיך ניט רעכענען מיט די אייגנטימלאכע באדערפענישן פון
די פאַרשידענע פעלקער. די באַוועגונג אַף אוקראַינע, און אַזאַ

טוז אויך זיין אין פינלאַנד, עסטלאַנד, ליטע און סאָוועטן, און אַ מאַסן-באַוועגונג און ניט פון אַ הייפּעלע אינטעליגענטן, וואָס ווילן מאַכן שבת פאַר זיך.

עזראַ דיינקט, אז ראַפּעס מאַכט אַ טעות. דער קאָנפּליקט מיט דער „צענטראַלער ראַדע“ איז געווען בלויז אַ פּאַרמעלער אויסרייד פאַר די קאָדעטן אַרויסצוטערען פון דער רעגירונג. די אמת'ע סיבה איז אַן אַנדערע: די קאָדעטן האָבן שוין פאַר אויסגעזען די קאָטאָסטראַפּע אַפ'ן פּראָנט, האָבן זיי געוואָלט מיט זייער אַוועקגיין אַרויפּוואַרפּן די פּאַראַנטוואָרטלעכקייט פאַר דער קאָטאָסטראַפּע אַף די סאַציאַליסטישע מיניסטערן.

די לופט ווערט גאַנץ הייס. מיר איז דער יוכוח באַזונדערס אינטערעסאַנט, ווייל איך דערוויס זיך פון אים וועגן געשעענישן, וואָס איך האָב שוין פאַרשפּעטיקט.

ווען די געמיטער ווערן אַביסל באַרואיקט, שילדערט פאַר אונז ראַפּעס אייניקע באַראַקטעריסטישע עפיוזאָרן פון די גע-שעענישן אַף אוקראַינע. ער שטעלט זיך אָפּ אַף די אַלגעמיינ-אידישע צוזאַמענפאַרן אין מאַי חודש אין קיעוו און יעקאַטע-רינאָסלאַוו, באַזונדערס אַפ'ן צוזאַמענפאַר אין קיעוו. ס'אַראַ מין קלעריקאַלער חושך עס האָט דאָרט געהערשט, ממש אַ שרעק. ס'איז גענוג דורכצולייגען זאַסלאַווסק'ס פּראַכטפולע בראַשור „פאַרשוועכטע רייניקייטן“, כדי זיך צו מאַכן אַ באַגריף וועגן דעם קאַמף, וואָס דער „בונד“ האָט געהאַט אויסצושטיין אַף דעם אידישן צוזאַמענפאַר אין קיעוו. עס זיינען געווען מאַמענטן העכסט שפּאַנענדיקע. צוויי וועלטן זיינען געשטאַנען איינע קעגן דער צווייטער אין אַ געראַנגל, דאַכט זיך, אַף לעבן און טויט. די נאָר-וואָס אָפּגעהאַלטענע אידישע פּאַרקאַנפּערענץ אין פעט-ראַגראַד איז אַ שפּילכל קעגן יענע צוזאַמענפאַרן. פּאַקטיש האָ-בען געזיגט די קלעריקאַלן. אין דער אמת'ן האָט אָבער געזיגט דער פּרעסטיזש פון „בונד“, וואָס האָט באַוויזן דער אידישער בור-זשאַווע, אז ער איז זייער אַ שווערער נוס צו צוקנאַקן.

ווירגילי ראַמט מיר איין אַ סוד, וואָס אַלע הערן, אז רצ"ד

פעס רעדט מיט אַזאַ באַגייסטערונג וועגן אידישן צוזאַמענפאַר
אין קיעוו, ווייל פון דעמאָלט אָן האָט זיך אויפגעהויבן זיין פּאָ-
פולערקייט פון אַ נעשיקטן פּאָליטישן פירער, פון דעם קאַפּ
פּונ'ס „בונד“ אָפּ אוקראַינע.

ראַפּעס קאָרטשעט צונויף זיינע געדיכטע ברעמען און קוקט
מיט אַ שמייכל אָפּ ווירגיל'ן. ווירגילי שמייכלט אויך: — ווי
איר האָט ניט געהערט, מאַיסעי גרינגאַרזווויטש, אַזוי זאָל אייך
ניט שאַדן. זעצט פּאָר!

מען איז פּאַראַינטערעסירט צו וויסן, וואָס שטעלן מיט זיך
פּאָר די אוקראַינישע פירער. ראַפּעס האָט וועגן זיי ניט קיין
געהויבענע מיינונג; גאַנץ באַגרענעצטע מענטשעלאַך, מיט
קליינע פּאָליטישע השגות. דער פייאַיקסטער צווישן זיי איז
וויניטשענקאַ. ער איז גאַנץ קלוג, דורכגעטריבן, נאָר קיין
שטערן פון הימל כאַפט ער ניט; דאָך מער פּאַעט, ווי פּאָלי-
טיקער. אַ מענטש מיט אָרגאַניזאַטאָרישע פייאַיקייטן איז, דאַכט
זיך, פּעטלורע, נאָר דערוויילע ווייזט ער זיך ווייניק אַרויס. אפּשר
מיט דער צייט וועלן אויסוואַקסן קרעפטן. איין זאך איז זי-
כער, אַז סאַציאַליסטן זיינען די אוקראַינישע טוער זייער שלעכטע.
זיי זיינען שמאַלע נאַציאָנאַליסטן מיט אַן אָנגעכאַפטער סאַצי-
אַליסטישער פּראַזעאָלאָגיע.

ביסלאָווייז ווערט דער עולם מיד. דער איינציקער, וואָס
רוט ניט, איז ווירגילי. דרעמלעט אימעצער איין, שנעלעט ער אין
נאָז, זינגט אַריין אין אויער. עס העלפט אָבער ניט: דער
נעשפּרעך שעפט זיך אויס פון זיך אַליין. נאָך אַלעמען קייט
מען איבער איינס און דאָס זעלביקע. וואו נעמט מען אַ ניי
פּריש וואָרט?

ווען איך כאַפּ זיך אויף אָפּ א גרויסן ווייכן פּאַטעל, איז
שוין גרויסער טאָג. די זון שפּאַרט פון אַלע זייטן, גיסט אָן
די גרויסע צימערן מיט בלענדנדיק ליכט. אפ'ן טיש זידט דער
סאַמאָוואַר. ס'מאַניעט דאָס אָפּגעקאַכטע פעטע מילך מיט די
ווייסע זעמל. גאָר אפ'ן אַלטע פּאַטריאַרכאַלישן שטייגער. דער

בעל-שמהה אַליין, ווירגילי, איז עפעס פאַרטראַכט, אין אַן אַר-
מעטיקער שטימונג. איז דאָס דער קאַצניאָמער נאָך דער באַנאַכ-
טיקער „ליאַמע“, אָדער אַ רעזולטאַט פון שווערע געדאַנקען וועגן
זיין „פאַטריאָטישער“ טאַט?

כ'סוק אַף דעם ליבן חבר, וואָס פאַרמאַגט אין זיך אַזוי פיל
לעבן, אַזוי פיל אָריגינעלקייט. עס וואַקסט אויס אַ פראַגע:
וואוהין גייט ער? וואָס טרייבט אים צו לאָזן זיך באַוואוסט-
זיניק פאַרוואַנדלען אין קאַנאַנענפלייש? ווער ווייסט אַ
צווייטנס נשמה? איך ווינש מיט'ן גאַנצן האַרצן, אַז מען זאָל
אים אויסבראַקירן. אפשר דרינגט אַרויס דער וואונש דערפון,
ווייל איך וויל זיך אַליין פאַרענטפערן, באַרואיקן דעם געוויסן,
וואָס איך זוך זיך אַרויסצודרייען פון מיליטערידינסט?

באַם טייטרינקען מאַך איך אַ שמועס וועגן דעם מיט ראַ-
פעס'ן. ער באַציט זיך אויך איראַניש צו ווירגילי'ס טאַט, זעט
ניט איין אין איר קיין שום נויטווענדיקייט און לאָגיק, טאַקע
אַרויסגייענדיק פון די אינטערעסן פון דער רעוואָלוציע, הגם ער
איז אַליין אַ הייסער „אַבאַראָנעז“. צי איז מײן באַשלוס אַ
ריכטיקער? געוויס. די פאַרטיי-אַרבעט נויטיקט זיך אין אַזעלכע,
ווי איך, מער ווי די אַרמיי. ער טיילט ניט אין דעם פּרט די
מיינונג פון ליבער'ן, וואָס דיינקט, אַז יעדער רעוואָלוציאָנער מוז
גיין אַף דער מלחמה. נאָך אַלעמען, ווי די מלחמה זאָל זיך
ניט ענדיקן, אפילו מיט אַ זיג פאַר דער אַנטאַנט, אין וואָס
ער צווייפלט ניט, איז נאָך אַ פראַגע, צי די וועלט וועט ווערן
זיכער פאַר דעמאָקראַטיע און צי דער אַרבעטער-קלאַס וועט
עפעס געווינען דערפון. ליידער האָט ער, ראַפעס, קיין צייט
ניט מער צו פאַרשפרייטן זיך וועגן דעם. ער האָט אַ וויכטיקע
זעאונג. איך וויל נאָך ניט אַרומקוקן זיך, ערשט ער קלינגט
שוין אין טעלעפאָן. ער זעגט זיך מיט אונז אָפּ אין גרויס
אייילעניש און פאַרשווינדט.

אָט אים איז מקנא צו זיין — באַמערקט ווירנילי — שטענדיג
 דיס פארנומען, פארשמייעט, גריבלט זיך ניט אין זיך, האָט
 ניט קיין צייט פאר דעם. ווירנילי ליינט מיר ארויף אַ האַנט אַף
 אַן אַקסל און נעמט אונטערברומען איינעם פון זיינע באַליבטע
 חסדישע ניגונים....

2/12

אין פעטראגראדער שטאט-דומע

כ'דארף איבערנגעבן אבראמאווויטש'ן אן ארטיקל פאר דער „ארבעטער-שטימע“ וועגן די נייע ווינטן אין דער אויסלענדי- שער פאליטיק פון דער צייטווייליקער רעגירונג. אבראמאווויטש מאכט מיט מיר אָפּ, איך זאָל זיך מיט אים באַגעגענען אין אַוונט אין דער שטאָט-דומע, וואו ס'דארף פאָרקומען אַ וויכטיקע, און ווי מען דערוואַרט, שטורמישע זיצונג.

אין דער שטאָט-דומע האָבן די סאָציאַליסטן די מערהייט. צוליב דעם סאבאָטאזש פון די קאדעטן ווערט אָבער פאקטיש נאָרניט געטאָן פאר דער שטאָט-ווירטשאַפט. די שפיייד-פראַגע ווערט אַלץ שאַרפער. די באַפעלקערונג הונגערט. מען רעדט, אַז אין אַ פאָר טעג אַרום זאָל פעטראַגראַד בלייבן אָן באַלויב- טונג. די ווינציקע צאָל טראַמווייען, וואָס זיינען אַזוי איבער- געפאַקט, אַז ס'איז אַ סכנה אַף זיי צו פאָרן, האַלט נאָך באַ פאַרקירצט ווערן אַף אַ דריטל. אָנשטאָט אָבער אָנצונעמען ענערגישע מיטלען צו פאַרמיידן אַ קאַטאַסטראַפּע, גייען אַוועק זיצונגען נאָך זיצונגען פון דער שטאָט-דומע אין ווערטער-שלאַכטן. דער סאָוועט שרייט און ליאַרמט, אַז דאָס איז ניט דערלאַזבאַר. אין „איוועסטיאַ“ ווערן די קאדעטישע ראַטמענער שטאַרק אַטאַ- קירט פאַר זייער סאבאָטאזש, נאָר קיין זאַך העלפט ניט: די לאַנע ווערט ערנער פון טאָג צו טאָג.

ווען איך קום אין דומע איז שוין די זיצונג אין פולן נאַנג. אַף די הויכע טרעפּ באַם הויפט-אַריינגאַנג אַף נעווסקי

פראַספעקט שטייען קופקעס מענטשן, איבערהויפט סאָלדאטן, אז זיי פארצאמען דעם וועג. מען דאַרף זיך כמעט מיט גוואַלד דורכשטופן. די געביידע איז אַ גרויע, אַטעמט מיט אַלטער־טימלאַכקייט. ווען מען שטייט אַה די טרעפּ, זעט מען פאַר זיך אַ שטיק פעטראָגראַד מיט די פּאַלאַצן, מיט די דיינקמעלער, מיט די קאַנאַלן, און ס'דובט זיך, אז אַלץ באַרט זיך אין דעם אַפֿ־גלאַנץ פון דער נעווע און פון די בלישטשענדיקע קלויסטער־קופּאָלן. וואוהין דאָס אויג פאַלט נאָר, זעט מען נאָך אַלץ דעם צווייטקעפּיקן אַדלער, דעם סימבאָל פון דער אַלטער אָרדנונג.

אַ סאָלדאַט, באַמערקנדיק, ווי איך באַטראַכט די אַרומיקע פּאַנאָראַמע, רופט זיך אָפּ: ניט קיין היגער, מסתמא. ער ניט מיר אייניקע דערקלערונגען, וואָס פאַר אַ פּאַלאַץ איז דער אָדער יענער, ווי הייסן די קלויסטערס מיט די בלישטשענדיקע קו־פּאָלן. ער זאָגט מיר, אז אַה דער זיצונג איז ניטאָ וואָס זיך צו איילן; מען שאַרפט די צינגער, ניט מער, און דאָס פּאַלק קראַפּירט. דאָך גייט ער מיט מיר אַרײַן אין דער גרויסער פּאַיע, וואָס איז טונקל באַלויכטן פון אַ פּאַר קאַרנע עלעקטרישע לעמפֿ־לאַך. ס'פּילט זיך דאָ אַ רחבות. אַה די ווענט בילדער פון פאַרשיידענע שטאָט־גאַלאַוואַס, אַלץ בכבוד'יקע לייט, באַהאַנגענע מיט צאַרישע מעדאַלן און אָרדנס — זעלטן ווער אָן אַ טיטל פון פּירשט, גראַף, באַראָן; ווער קען געדריינקען זייערע נעמען? פּוסט איז בלויז די גאַלדענע ראַם אַה דער גאַנצער ליינג פון דער פּאָדערשטער וואַנט, וואו ס'איז געווען דאָס בילד פון צאַר ניקאָלאַי.

די פּאיע איז פול מיט עולם. קאַנטיק, די היינטיקע זיצונג האָט אַרויסגערופן אַ גרויסן אינטערעס. לעבן אַ לאַנגן טיש רינגלט אַרום אַ רעדל אַ מיט־לייאָריקן מאַן מיט שימערלאַכער גרויסקייט אין די האַר, אָנגעטאַן זייער נעט, אין אַ בלוילאַכן אַנצוג, אין אַ הויכן ווייס־פינקלדיקן קראַגן מיט אַ שוואַרצן האַלמוך. זיין באַראַקטעריסטישער פנים פון אַ געלערטן ציט צו אויפּמערקזאַמקייט. הגם איך האָב אים קיינמאַל ניט גע־

זען, דערקאָן איך, לויט די פאַרשפּרייטע פּאָטאָגראַפיעס, אַז דאָס איז מיליוקאָוו. ער האַלט זיך מיט'ן רעדל אײנפאַך, ווי אַ גליי-כער מיט גלייכע, און זעצט שאַרף אויס קעגן דעם, וואָס מען וויל אַרויפצווײנגען אַף דער שטאַט-דומע אַ דעקלאַראַציע קעגן דער דערקלערונג פון אויסערן-מיניסטער טערעשמעשענקאָ, אַז רוסלאַנד וועט בלייבן טריי צו דער אַנטאַנט און אירע צילן אין דער מלחמה. די שטאַט-דומע, טענה'ט מיליוקאָוו מיט אַ פּראָפּע-סאַרישן טאָן, האָט זיך ניט וואָס צו מישן אין דער פּאָליטיק פון דער רעגירונג. זאָל זי זיך בעסער פאַרנעמען מיט אירע ווירטשאַפּטלאכע פונקציעס.

—אײערע קאָלעגן — באַמערקט אים אַ אײדישער יונגער-מאַן מיט אַ בלאַס אינטעליגענט געזיכט — לאָזן דאָך ניט דער דומע פאַרנעמען זיך מיט ווירטשאַפּטלאכע פונקציעס.

דער יונגערמאַן איז אַ מענשעוויסטער ראַטמאַן. זעענדיק, אַז די אַרומיקע גיבן אים גערעכט, ווערט ער אַליץ דרייסטער, און ער רעכנט אויס אַ צעטל חטאים אַף די קאַרעטן אין סאַבאָ-טאַזש. זיינע ווערטער שניידן, ווי מיט מעסערס, הגם ער איז זייער פּאַרזיכטיק אין אויסדרוקן.

מיליוקאָוו באַנוגנט זיך מיט אַ פּאַר סאַרקאַסטישע באַמער-כונגען. נאָר דער עולם ווערט דערפון ניט נתפעל. מען פאַלט פאַר אים ניט אַראָפּ. דער סאַלדאַט, וואָס איך האָב באַגעגנט אַף די טרעפּ, זאָגט אַרויס גאַנץ הויך, ווען מיליוקאָוו גייט אַוועק אין זיצונג-זאַל: טאַקע אַ גרויסער מענטש, נאָר אַ הינ-טישער זון.

פון זיצונג-זאַל דערהערן זיך אַ שטאַרקע קלינגעריי פון אַ גלעקל און אַ געמורמל פון אַ סך שטימען.

איך גיין אַריין אין זאַל. אַלע פלעצער זיינען פאַרנומען. איך מאַשמשע זיך ווי ס'איז איין שטייענדיק באַם אַריינגאַנג.

דער זאַל איז גרויס און הויך, נאָר געמיטלאַך, מיט אַ גר-טער אַקוסטיק. יעדע וואָרט קלינגט אָפּ דייטלאַך.

אַף דער פּלאַטפאָרם שטייט אַן אויפגערעגטער דער שטאַט-

גאלקווא, דער אלטער עסער שריידער, מיט דער גרויער באַרד, אין אַ ווייסן זומערדיקן אנצוג, און האלט אין איין קלינגען. נעבן דעם רעדנער־שטענדער שטייט רואיק אַ הויכער מאַן, מיט שאַרפע קיך־באַקן, אָנגעטאָן ווי אַן אַרבעטער, און שמייכלט. אַ סך הענט רייסן זיך צו אים, צווישן זיי אויך די האַנט פון אַ דיקלאַכער דאַמע. מיליקאוּו שטייט אין אַ באַפעלערישער פּאָזע. דער טומל איז גרויס. פון די, וואָס קאָכן זיך און פּאָדערן צו לאָזן דעם הויכן מאַן פּאָרזעצן זיין רעדע, איז אויך אַבראַמאַ-וויטש.

דער הויכער מאַן איז אַ באַלשעוויסטישער ראַטמאַן; זיין נאָמען איז, דאַכט זיך, קאַבאַזעוו. איך דערוויס זיך, אַז ער האָט זייער שאַרף אַטאַקירט די קאַדעטן, אָנרופנדיק זיי „שונאים פון פּאָלק“, פּאָדערן די קאַדעטישע ראַטמענער, צווישן זיי אויך די דיקע דאַמע, אַז ער זאָל זיך אַנטשולדיקן און צוריקציען זיינע ווערטער, ווען ניט זאָל מען אים אויסשליסן, ווי אַ שטראַף, פון דער זיצונג.

ווען ס'געלינגט שריידער'ן נאָך גרויס מי איינצושטילן דעם טומל, דערקלערט דער באַלשעוויסטישער ראַטמאַן, ווענדנדיק זיך צו די קאַדעטישע ביינק:

— איר צווינגט מיך צוריקציען מיינע ווערטער. גוט, איך טו דאָס. דערמיט וועט אָבער דער שאַנדפּלעק פון אייערע מעשים ניט אָפּנעמעקט ווערן.

עס ווערט ווידער אַ טומל. שריידער קלינגט פון דאָסניי. פון די סאָציאַליסטישע רייען פּאָדערט מען אַרויסצופירן די דיק לאַכע דאַמע, וואָס האַלט זיך גאָר ניט, ווי עס פּאַסט אין אַזאַ דעמאָקראַטישער פּאָלקס־פּאַרטרעטונג, ווי די שטאַט־דומע. עס ווירקט. שריידער זאָגט עפעס שטיל דעם רעדנער. דער רעדנער ניט אַ מאַך אומצופרידן מיט דער האַנט און דונערט אַרויס, ווענדנדיק זיך צו די קאַדעטן:

— אייער אַבסטרוקציע וועט ניט העלפן, סידן איר וועט

טאן מיט מיר, וואָס מיט די חברים טראַצקי, לונאַטשאַרסקי און אנדערע.

פון די סאציאליסטישע רייען דערהערן זיך שטאַרק אַפלאַך-דיסמענטן.

דער רעדנער זעצט פאָר:

בירגער מיליטאַר, איר ווי אַ פראָפּעסאָר און שטאַטמאַן האָט אַנטוויקלט אַ טעאָריע, אַז די שטאַט-דומע האָט זיך ניט וואָס צו מישן אין דער פּאָליטיק פון דער רעגירונג. וויל איך אייך פּרעגן: ווי לאַנג איז דאָס געווען, אַז איר האָט געוואָלט אָנ-צווינגען אַף דער שטאַט-דומע אַ דעקלאַראַציע פאַר אייער באַ-רימטער נאָטע צו די פאַרבינדעטע, וואָס האָט אייך געקאָסט אייער מיניסטער-פּאַרטפּעל? דעמאָלט האָט זיך די שטאַט-דומע געמעגט מישן אין דער פּאָליטיק פון דער רעגירונג, איצטער ניט? דאָס לאַנד ווייסט, וואָס פאַר אַ בריה איר זייט אַף שאַפן טעאָריעס, ווי ס'לוינט פאַר דעם קלאַס פון בירזשעוויקעס, וואָס איר פאַרטרעט. ס'געדיינקט זיך נאָך די צייט, ווען איר האָט די רויטע פּאָן מיט פאַראַכטונג אָנגערופן „רויטע שמאַטע“. עס איז נאָך גאָר פּריש אין זכרון אייער באַרימטער לאָזונג: „בע-סער אַ מפּלה איידער אַ רעוואָלוציע“. איצטער האָט אייך דער זיגרייכער אויפשטאַנד פון פּאָלק געמאַכט פאַר אויס אָפּאָזיציע פון זיין אימפּעראַטאָרישער מאַיעסטעט ניקאָלאַי ראַמאַנאָו, נאָר פאַר אַן אָנהיינגער פון רעוואָלוציע. מען דערקאַנט אָבער דעם וואָלף אויך אין אַ שעפּסענער פעל. אין נאָמען פון פּאָלק, פון די מיליאָנען האָרעפּאַשניקעס, אַף וועמען איר ווילט ווידער אַרויפצווינגען דעם צאַרישן טראַן, די ראַמאַנאָו-דינאַסטיע, אין נאָמען פון די, וואָס האָבן מיט זייער בלוט, מיט זייערע לעבנס געמאַכט אַ סוף צום צאַריזם, וואָרן איך אייך, אַז אויב איר וועט פאַרזעצן צו טראַמפּלען מיט די פיס די אויסגעקעמפטע פּרייהייטן, וועט איר פליען אַהין, וואוהין די ראַמאַנאָווס זיינען געפליגן.

די דיקע דאמע קוויטשעט אויס היסטעריש: דייטשער אנענט!

דער רעדנער ענטפערט דערויף מיט פארזאכטונג. קאלט, ניט געהיצט זיך, נעמט ער שילדערן א בילד, ווי די רעוואָלוציע ניט באַרג אַראָפּ, ווי די קאָנטר-רעוואָלוציע מאָביליזירט אירע קרעפטן; אפ'ן פראָנט איז צוריק איינגעפירט טויט־שטראַף; די טורמעס זיינען פול מיט אַרבעטער און סאָלדאַטן, וואָס האָבן געוואַגט צו פאָדערן די דורכפירונג פון די אויסגעקעמפטע פריי־הייטן, דעם שנעלן צונויפרוף פון דער גרינדונגס־פאַראַמלונג. — וואָס איז מיט'ן יולי־אויפשטאַנד? — דעהערט זיך שוין פון די סאָציאַליסטישע רייען.

דער רעדנער ענטפערט, ווענדנדיק זיך אַהין, פון וואַנען דער צווישנרוף קומט:

— איר ווייסט גאַנץ גוט, אַז אונזער פאַרטיי, די באַלשע־וויסטישע פאַרטיי, איז געווען קעגן דעם אויפשטאַנד, זי האָט געוואַרנט די אַרבעטער און סאָלדאַטן, אַז די אַרויסטרעטונג איז נאָך פרייצייטיק, זי האָט אָנגעווענדט אַלע מעגלאַכקייטן ניט צו דערלאָזן דעם אויפשטאַנד. ווען דער אויפשטאַנד איז אָבער אויסגעבראַכן סטיכיש קעגן אונזער ווילן, איז געווען אונזער חוב צו נעמען אים אין די הענט אַריין און צוגעבן אים אַן אָרגאַניזירטן פרידלאַכן כאַראַקטער.

דער רעדנער קריטיקירט שאַרף די מענשעוויקעס און עס'ערן פאַר זייער פּשרות־פּאָליטיק, פאַר זייער נאָכניבוקייט צו דער בורזשואַזיע, פאַר זייער פאַרברעכערישער באַציאונג צו דער שענדלאַכער העצע קעגן די באַלשעוויקעס, פאַר די אומגעהערטע רעפרעסיעס קעגן די באַלשעוויקעס, פאַר דעם פּאָגראַם אַף דער רעדאַקציע פון „פּראַוודאַ“, פאַר דעם מאָרד פּונ'ם אַרבעטער וואַינאָוו, וואָס האָט פאַרקויפט „ליסטאַק פּראַוודי“. ער ניט אָנצוהערעניש, אַז די דאָקומענטן וועגן לענינ'ען, ווי וועגן וויל־העלמ'ס אַן אנענט, האָט דער שפּיאַן פּראַפּאָרשטיק יערמאַ־לענקאָ אפּשר פאַבריצירט אין טאַוּרישן פּאַלאַץ גופאַ.

בא די ווערטער ברעכט אויס אַ שטורם. דאָ איז שוין אַ פאַראייניקטער פּראָנט צווישן די קאָדעטישע, מענשעוויס־טישע און עסערישע ראַטמענער. אימעצער ליאַרמט צום רעדנער: — העי, אפשר וועט איר זיך דערריידן, אז באַ טשכעאידזע'ן אין קאָבינעט?....

דער רעדנער שרייט אויס: אַלץ איז מעגלאַך!... אונטער אַלגעמיינע געשרייען מוז דער באַלשעוויסטישער ראַטמאַן דאָך אַראָפּגיין פון דער טריבונע, ניט פאַרענדיקנדיק זיין רעדע.

דאָס וואָרט באַקומט אַבראַמאָוויטש. ער דיינקט, אז דער פּרעזידענט רעדנער איז געווען ניט טאַקטיש און האָט אַראָפּ־געפירט די פאַרהאַנדלונגען פון דער היינטיקער זיצונג פון ריכ־טיקן וועג. אין דעם רעדנער'ס ווערטער איז אָבער דאָ אַ סך אמת און ער, אַבראַמאָוויטש, פאַרשטייט טיילווייז זיין געמיט. נעוויס, דאַרף זיך די שטאַט־דומע פאַרנעמען מיט ווירטשאַפּט־לאַכע פונקציעס, דערויף דאַרף מען ניט זיין קיין פּראָפּעסאָר און אַזאַ גרויסער שטאַטסמאַן, ווי מיליוקאָוו, כדי דאָס צו פאַר־שטיין. ווער איז אָבער שולדיק אין דעם, וואָס די דומע פאַר־נאַכלעסיקט אַזוי פאַברעכעריש אירע פונקציעס, אז די שטאַטישע ווירטשאַפּט איז אינגאַנצן באַנקראַט, אויב ניט מיליוקאָוו'ס פאַר־טיי און די, וואָס גייען מיט איר? ניט בלויז די ווירטשאַפּט פון פעטראַגראַד, נאָר פונ'ם גאַנצן לאַנד. דאָס זיינען די פּרוכט פון דעם קאָדעטישן סאַבאַטאַזש אין אַלרוסלענדישן מאַסשאַטאָב. די רעוואָלוציע שטייט פאַר אַן אָפּגרינגט. די קאָנטר־רעוואָלוציע האָט אַזוי פּרעך אויפגעוויבן דעם קאַפּ, אז פון זייעדע נאָרעם קריכן ווידער אַרויס די פּורישקעוויטשעס, די שולגינס; די שוואַרצע פּערטע גאָסדאַרסטווענע דומע איז ניט אויפגעלייזט, נאָר האַלט אונטער איר קנאַפּל די צייטווייליקע רעגירונג און צווינגט צו טאַנצן לויט איר פּייפּל אפילו די סאַציאַליסטישע מיניסטאַרן. אַט אין אַזאַ געפּערלאַכן מאַמענט מוז די שטאַט־

דומע פון פעטראָגראַד, ווי פון צענטער פון לאַנד, זאָגן איר וואָרט.

קיין קאָנקרעטע פראָגראַם, וואָס צו טאָן ליינט אַבראַמאָ-וויטש ניט פאַר. ער איז אי מיט די באַלשעוויקעס, אי קענן זיי. פאַלט אַף זיי אָן און פאַרטיידיקט זיי. פון באַלשעוויסטישן סעקטאָר הערט זיך אַן איינגעהאַלטער נער געלעכטער.

ס'טרעטן אַרויס אַנדערע רעדנער פון די מענשעוויקעס און עסערן; נאָר באַ קיינעם פון זיי איז ניטאָ קיין פאַטאָס. די אַרגומענטן זיינען, ווי איינגע'חזר'טע. ס'דערעסט. דערצו איז נאָנז הייס.

כ'ניי אַרויס אין פאיע. דאָרטן איז רויושיק. אין זיילן רויך שטייען קופּקעס און דיסקוטירן. ס'איז אַ מיטמאַש פון שטימען, פון טעמעס, אָן אַ סדר, אָן אַ צענטראַלן פּאָדים. סאָל-דאַטן גייען אַרום פון איין קופּקע צו דער צווייטער, שטעלן צו אַן אויער און רוקן זיך אָפּ אַנטוישטע.

כ'טרעה באַקאָנטע חברים. איינער זאָגט אַרויס אין שפּאַס, אַז אין גרונט גענומען איז די שטאָט־דומע אַן איבריגע זאָך, ווייל זי פאַרנעמט זיך מיט אַלגעמיינע רייד, ווי דער שטאָטישער סאָוועט. חוץ דעם, זיינען גאָר היפש ראַטמענער אויך פאַרטראַטן אין סאָוועט. דער אונטערשייד איז מער ניט, וואָס אין סאָ-וועט זיינען ניטאָ קיין קאָדעטן. דאַרף מען די קאָדעטן משלח זיין און צונויפניסן די שטאָט־דומע מיט'ן סאָוועט, וועט מען פאַרשפּאַרן צו גיין אַף איבריגע זיצונגען און איבער'חזר'ן די זעלביקע רעדעס.

אַ שפּאַס, אַ שפּאַס, נאָר אַזוי איז די לאַגע. פילט טאַקע די שטאָט־באַפּעלקערונג אַלץ מער די רעזולטאַטן דערפון. עס ווערט ביסל קשה: צי קען די איבערוועגנדיקע מערהייט סאָ-ציאָליסטישע ראַטמענער ניט גובר זיין דעם סאַבאַטאַזש פון דער פאַרהעלטניכמעסיק קליינער גרופּע קאָדעטן? ווען מען באַקאָנט זיך נעענטער מיט די פאַרהעלטנישן, ווערט אָבער קלאָר,

אז די סאַציאַליסטישע מערהייט איז הילפלאַן, ווייל זי באַזיצט ניט קיין אַגרעסיווקייט און ציטערט אַלץ ניט צו צעשטערן די „נאַציאָנאַלע אייניקייט“ פון דער רעוואָלוציע. דער היפּנאָז פון קאָאָליציע, פון אַ שותפות'דיקער הערשאַפט פון אַלע קלאַסן אַף יעדן געביט פון מלוכה'שן און מוניציפאַלן לעבן אין, רחמנא לצלן, אַ קראַנקהייט געוואָרן באַ די מענשעוויקעס און עסערן. אָן קאָאָליציע רירט מען זיך ניט פון אָרט... קאָאָליציע איבער אַלץ...

חבר נאכמיסאָן־ספעקטאַטאָר, וואָס איז אַן אינטערנאַציע־אַנאַליסט, דערקלערט אונז דאָ, שטייענדיק אין פאיע, דעם שאָרן, וואָס דער היפּנאָז פון קאָאָליציע בריינגט. ער איז צו־פרידן וואָס אין „בונד“ גופא, איז מען, אויסער ליבער'ן און דער קליינער צאָל פון זיין גלייכן, ניט פאַרהיפּנאָזירט פון קאָאָליציע. דאָס איז כאַטש אַ שטיקל טרייסט...

כ'באַנוץ זיך מיט דער געלעגנהייט, וואָס אַבראַמאָוויטש נייט אַרויס פון זיצונג־זאַל, און גיב אים איבער דעם אַרטיקל פאַר דער „אַרבעטער-שטימע“.

מיך אינטערעסירט ניט, מיט וואָס וועט זיך ענדיקן די ווערטער־שלאַכט הינטער דער גרויסער מאַסיווער טיר; ניכער פון אַלץ מיט אַ פּאַרזעצונג פאַר נאָך טעג, וואָכן, חדשים....

איך גיי אַרויס אַף נעווסקי פּראָספעקט.

עס דאַכט זיך מיר, ווי איך בין אריינגעפאַלן אַף בראַרוויי אין ניו יאָרק, באַ „טיימס־סקווער“, ווען מען נייט אַרויס פון די טעאטערס. פול אויסגעפּוצטע הערן און דאַמען. די רעסטאָראַַנען זיינען געפאַסט; עס הילכן פון זיי אָפּ אין דרויסן די קלאַענען פון מוזיק און שאַנסאַנעטן־געזאַנג. די ווייסע נאַכט, אויסגעמישט מיט דער עלעקטרישער באַלויכטונג, באַשאַפט די אילוזיע פון דער זעלביקער ליכטיקייט ווי אַף בראַרוויי. נישקשה, דער בורזשאַזיע פעלט נאָר ניט אויך אין אויסגעהונגערט צור־אינירט לאַנד. פאַר דער בורזשאַזיע קלעקט אַף אַלץ. ס'אַראַ מין קאָנטראַסט ס'זיינען צווישן אַט־דעם בלענדנדיקן לוקסוס די

אַפגעריסענע פּאָלקס-מענטשן, וואָס באַדעקן די טראָטואַרן מיט'ן
 שאַלאַכז פון „סעמעטשקעס“, מסתמא צוליב הונגער....
 אָט גיי איך פאַרביי וויבאַרגער בריק באַ דער נעווע. דאָ
 טראָנט זיך שטאַלץ אַף אַ שלאַנקן צעהיצטן פערד פעטער דער
 גרויסער; ער האַלט טריאומפּאַליש אויסגעשטרעקט זיין רעכטע
 האַנט צו דער גרויסאַרטיקער געביידע פון אַדמיראַליטעט, ווי ער
 וואָלט אָנגעוויזן אַפ'ן פענסטער, וואָס ער האָט דורכגעבראַכן
 קיין אייראָפּע. דער ריוויקער דיינקמאַל שפּיגלט זיך אינ'ם ליכט,
 און זיין שאָטן פּאַלט ווייט אַרום; אונטן באַ זיין פּערעסטאַל
 זיצן בעטלער, מערסטע מלחמה־אינוואַלידן, און שטעלן אָפּ די
 פאַרבייגייער מיט אַ וויינענדיקער שטים, צלמ'ענדיק זיך: העלפט,
 ליבינסקע, העלפט!... כ'באַמערק, אַז די דורכשפּאַצירנדיקע אויס-
 געפּוצטע הערן און דאַמען קוקן זיך אַפּילו ניט אום אַף די
 בעטלער. נאָר טאָמער גייט פאַרביי אַן אַרבעטער אָדער סאָל-
 דאַט, שלעפט ער פון קעשענע צעקנייטשטע געלטיפּאַפּירלאך און
 דערלאַנגט עס די אומגליקלאכע מיט מיטגעפיל.
 וואָס האָט זיך געענדערט? אפשר דאָס, וואָס די בעטלער
 שמערט קיינער ניט צו זיצן אונטן באַ פעטער דעם גרויסנ'ס
 דיינקמאַל?

דער קאָפּ דרייט זיך. אַ מידקייט נאָיעט אין גאַנצן קער-
 פּער. כאָטש שפּאַר זיך אויך אָן אַן דיינקמאַל. האָט אַ איד
 דערוואַרט אַמאָל אַזאַ פריווילעגיע?
 מען שפּאַנט אָבער איין די פּיס און מען גייט ווייטער. ביז
 באַגינען וועט מען דערקריכן אַהיים און נאָך קענען פאַרכאַפּן אַן
 „אַטשערעד“ נאָך אַ האַלבן פונט ברויט....

א רעוואלוציאנער — א למדן־וואוניק

איך באגענען צופעליק אפ'ן נאם מיין שוועסטער-קינד יאָסיף סאלאָמאָנאוויטש אַנטאָקאָלסקי; דאָס איז אַן אַלטער סאַציאַלדעמאָ- קראַט, אַ העכסט־געבילדעטער מענטש, מיט אַ גרויסער רעוואָלוציאָנערער פאַרגאַנגענהייט. ער שטעלט זיך אַרויס, אַז ער וואוינט ניט ווייט פון אונז. אן אנגענעמער סיורפריז.

כ'האָב אַלעמאָל געהאַט וועגן אַנטאָקאָלסקי'ן די פאַרשטעלונג ווי וועגן אַ הייליקן. ווען איך בין נאָך געווען אַ אינגל, איז זיין נאָמען געווען פאַר מיר אַרומגערינגלט מיט אַן אַרעאָל. בשעת ער איז, ווי אַ סטודענט פון וואַרשעווער אוניווערסיטעט, פאַר- שיקט געוואָרן אַ פּינאָ יאָר קיין סיביר, האָט מען אין אונז זער משפּחה ניט געטאַרט וועגן אים הויך ריידן. דאָס האָט אַרויסגערופן באַ מיר אַ באַזונדערע נייגעריקייט צו אים. די געשיכטע פון פאַרשיקן אים קיין סיביר „פאַר וועלן אַראָפּוואַרפן דעם קייזער“, ווי מען פלעגט זיך שושקען מיט פורכט צווישן זיך, האָט שטאַרק גערייצט מיין פאַנטאַזיע. ווען איך האָב פאַרלאָזן מיין שטעטל און בין אַוועקגעפאַרן קיין וואַרשע שמו- דירן, פלעגן די עלטערן אין יעדן בריוו מיר דערמאָנען: זע, מאַך זיך ניט און אונז אומגליקלאַך און ניי ניט אין יאָסל'ס דרכים. דאָס זעלביקע פלעגט איינ'טענה'ן מיט מיר מיין שוועסטער אין וואַרשע.

ווען אַנטאָקאָלסקי איז געקומען צוריק פון סיביר, האָב איך שוין געהאַט אַנגעהויבן צו גיין אין זיינע דרכים. מייע ערשטע

באַגעגענישן מיט אים האָבן אינגאַנצן באַשטימט מיין לעבנס-וועג. זיין גרויסע ערוויצע, זיין האַרציקייט האָבן מיך גע-פאַנגען. פאַרבריינגען מיט אים אַן אָוונט צוזאַמען איז געווען דער גרעסטער גייסטיקער פאַרגעניגן. אַ קענער פון שפּראַכן, באַהאַונט אין דער וועלט-ליטעראַטור, מיט זשורנאַליסטישע פי-אי-אייטן, אַ טיפּער מאַרקסיסט, אַ גלענצנדיקער מאַטעמאַטיקער, וואָלט ער געקענט שפּילן אַ גרויסע ראָל. נאָר צוליב זיין באַ-שיידנהייט, צוליב זיין שטילן באַראַקטער האָט ער זיך ניט גע-שטופּט אויבנאָן. דערצו האָט זיך אַזוי צוזאַמענגעלייגט זיין פּערזענלאַך פאַמיליע-לעבן, אַז ער איז געווען באַלאָדן מיט זאָרג פאַר עקזיסטענץ. דאָס האָט נאָכמער געוויקט, אַז ער זאָל פאַרבלייבן אין שאַטן. מיט יעדן חוש פון זיין נשמה האָט ער אָבער געלעבט מיט דער רעוואָלוציאָנערער באַוועגונג, און זיין אידעאָליזם איז געווען צו באַוואַנדערן. ס'איז אין אים באַמת געווען עפעס הייליקס. זיין באַציאָונג צו אַלץ האָט געאַטעמט מיט אַ זעלטענער מאַראַלישער ריינקייט, אַזוי אין זיין ליבע, אַזוי אין זיין האַס. אַ רעוואָלוציאָנער — אַ למד'וואָוויק.

די, וואָס האָבן אַנטאַקאָלסקי'ן געקאָנט פון ווייטן, האָבן אים געהאַלטן פאַר אַ „טשודאַק“, פאַר אַ שלימזל, פאַר איי-געם, וואָס קען אַ קאַז אַן עק ניט פאַרבינדן. אין די נאָענטע קרייזן האָט מען אים אָבער גוואַלדיק געאַכט און מ'האַט באַדויר-ערט, וואָס אַזאַ גלענצנדיקער מענטש פאַרנעמט ניט אין דער באַוועגונג דעם אָרט, וואָס אים קומט. אין אַמאָליקע יאָרן, אין דער צייט פון דער ערשטער רעוואָלוציע, האָט אַנטאַקאָלסקי בשום אופן ניט געוואָלט זיין קיין פּראָפּעסיאָנאַלער רעוואָלוציאַ-אָנער, לעבן אַף דעם חשבון פון דער באַוועגונג. פלעגט ער זיך פאַרנעמען מיט פּריוואַטע לעקציעס אין מאַטעמאַטיק און שפּראַכן און זיין יעדע פּרייע מינוט אָפּגעגעבן צו שטודירן מיט אַרבע-טער מאַרקסיזם. איצטער, נאָכ'ן פּאַלן פון צאַריזם, האָט ער גע-האַט אַלע שאַנסן, אַ דאַנס זיין נאָענטסטער פּריינטשאַפּט מיט די אָנגעזעענסטע רעוואָלוציאָנערע טוער, צו מאַכן זיך אַ גרויסע

סאריערע, ווי א געלערטער; האָט ער אָבער בעסער אָנגענומען דעם באַשיידענעם אַמט פון אַ סטאַטיסטיקער אין דער אייזנבאַן פאַרוואַלטונג.

באַ אונזער איצטיקער באַגעגעניש האָב איך זיך געוואונדערט, וואָס אַנטאָקאָלסקי איז ווידער פאַרבליבן אין שאָטן. ווען מיר האָבן זיך פאַנאָדערנגערעדט איז פאַר מיר קלאָר געוואָרן, אַז ווי אַן אַלטן איבערצייגטן באַלשעוויק זיינען אים ניט שטאַרק צום האַרצן די עקזיסטירנדיקע פאַראַנדקעס און ער וויל אַף זיך ניט טראָגן קיין פאַראַנטוואָרטלעכקייט. איך האָב אַזאַ שטעלונג אויסגעטייטשט ווי סאַבאַטאָזש; ער האָט מיר אָבער געגעבן צו פאַרשטיין, אַז דאָס איז ניט ריכטיק: ס'איז אים פשוט דערווידער די גאַנצע שפּיל אין דעמאָקראַטיע. ווי קען מען נעמען אַף זיך פאַראַנטוואָרטלעכקייט פאַר אַ רעזשים, וואָס העצט קעגן לענינ'ען, ווי קעגן ווילהעלמ'ס אַן אַגענט, וואָס וואַרפט אין די טורמעס טראַצקי'ן און לונאַטשאַרסקי'ן, וואָס זעצט פאַר די שענדלאַכע מלחמה, וואָס נאַרט די פּאָלקס-מאַסן אַף יעדן טריט און שריט? דער רואיקער, איינגעהאַלטענער אַנ-טאָקאָלסקי האָט גערעדט אויפגערגט, מיט פייער, מיט וויי-טיק. ווי אַ מענשעוויק, האָב איך ניט געקענט מסכים זיין מיט אים און אים גאַנץ שאַרף דערווידערט; נאָר זיין האַרציקייט און אויפריכטיקייט האָבן דאָך געמאַכט אַף מיר אַן איינדרוק. פאַר דער צייט, וואָס איך האָב אַנטאָקאָלסקי'ן ניט געזען, האָט די עלטער אַרויפגעלייגט אַף אים אַ שטאַרקן שטעמפל. ער איז געוואָרן אינגאַנצן גרוי. די גרויקייט האָט אָבער נאָך מער אויסגעטיילט דעם יוגנטלאַכן פייער אין זיינע גוטע פאַר מרה-שחורה'טע אויגן, געמאַכט זיין שמייכל צאַרטער, ווייכער, זיין שטים זאַפּטער.

מיין זונעלע קלעפט זיך גלייך צו צו אַנטאָקאָלסקי'ן. אַנטאָקאָלסקי'ס יעדער באַזוך טראָגט אַריין ליכטיקייט. ווען ער שפּילט זיך מיט מיין זונעלע, דערציילט אים מעשה'לאַך, דאַכט זיך, אַז ער איז אַליין אַ סינר, אַזוי דרינגט ער אַריין אין

דעם קינד'ס נשמה און ניסט זיך צונויף מיט זיין פּסיכאָלאָגיע; מ'זעט באַשיינפּערלאַך, אז ס'גייט אין אים פאַרלאָרן אַ פּיאַיסער פּעדאַגאָג. ס'ווערט אַ באַדערפּעניש באַ מיר און מיין פּאַמיליע צו טרעפן זיך מיט אַנטאַקאָלסקי'ן אַלע טאָג, און ווען עס פאַר סירט, אז ער קען ניט קומען צו אונז אָדער מיר קענען ניט קור מען צו אים, ביינקט מיין זונעלע.

ניט געקוקט אָף דער שווערער צייט, איז אַנטאַקאָלסקי שטענדיק אויפגעלייגט, האָפּערדיק, אַפילו ווען ער און זיין פאַר מיליע ליידין די גרעסטע נויט. הגם ער איז אַן אַלטער תּושב אין פעטראָגראַד, וואוינט ער אין אַן ענגער דירה מיט זיין פּרוי און צוויי קינדער. דער דלות פּייפט אין אַלע ווינקלען. נאָר ער קלאַנט זיך קיינמאָל ניט, נעמט אָן אַלע פאַר גוט, איז פול מיט גלויבן אין בעסערע טעג. דאָס ווינציקע, וואָס ער האָט, איז ער גרייט צו טיילן זיך מיט אַנדערע. שיקן אַמאָל צו זיינע פּרוי'ס קרובים פון באַברויסק ווייס בולקע אָדער אַנדערע דערע זאכן, וואָס זיינען אַ יקר המציאות אין פעטראָגראַד, ווערן זיי גלייך צעטיילט צווישן די נאָענטע פּריינט. מיט וואָס פאַר אַ שמחה, נאָך אַ שווערן טאָג אַרבעט, שלעפּנדיק זיך וויאָרסט לאַנג צופּוס אַהיים, בריינגט ער פאַר מיין זונעלע עפעס אַ גוטע זאך. עס איז ממש רירנדיק.

ווען ס'ווערט קראַנק חבר קוביליאָנסקי, מיט וועמען מיר האָבן זיך באַגעגענט אַפ'ן וועג פון סטאַקהאָלם, גיט אים אַנטאַקאָלסקי אָפּ דעם בעסטן צימער, באַנוגנדיק זיך פאַר זיך מיט דער פּאַמיליע מיט איין צימער און אַ פינסטערער קיך. קו-ביליאָנסקי איז זיינער אַן אַלטער פּריינט, גייט אַנטאַקאָלסקי אַרום אַרום אים, ווי אַ טרייע באַרימהאַרציקע שוועסטער, און ס'איז קיין גרעניץ ניטאָ צו זיין גלויב, ווען קוביליאָנסקי בע-סערט זיך.

אַנטאַקאָלסקי פאַרשטייט אונזער פעסימיזם וועגן דעם גאַנג פון דער רעוואָלוציע, אונזער אַנטוישונג נאָך דעם אַלעם, וואָס ס'קומט אונז אויס איבערצולעבן. ער פילט אונז מיט, נאָר

ער איז באַ דער מיינונג, אַז די שטימונג אונזערע נעמט זיך פון אונזער מענשעוויוזם. באַ די איצטיקע פאַרהעלטנישן מוז די רעוואָלוציע גיין באַרג אַראָפּ. אַנדערש קען עס ניט זיין. דערצו האָט דערפירט די פּשרה־פּאָליטיק פון די מענשעוויקעס און עסערן; די דאָזיקע קליינבירגערלאַכע סאַציאַליסטן ווילן פאַראייניקן פייער מיט וואַסער, איינהאַלטן באַ דער מאַכט אי די בורזשואַזיע, אי די האָרעפּאַשנע מאַסן, באַקומט זיך אָט וואָס: די בורזשואַזיע האָט טאַקע די מאַכט און די האָרע־פּאַשנע מאַסן ליגן אונטער איר קנאַפּל.

וואָס איז געוואָרן— רעדט אַנטאָקאַלסקי — פון די סאַך־וועטן מיט זייער קאָנטראָלירנדיקער ראָל? אַ צוגאַב פּאַקטיש צו דער שוואַרצער פּערטער נאַסודאַרסטווענער דומע. ניט בלויז רעכנט זיך ניט די צייטווייליקע רעגירונג מיט די סאָוועטן, נאָר אַפילו קערענסקי, כדי זיך איינצוקויפן אין חן באַ דער בורזשואַזיע, האַלט די סאָוועטן פאַר אַן אָנשיקעניש און רעדט וועגן זייער פאַרניכטונג. די סאָוועטן האָבן פאַרלאָרן יעדע זעלבסטשטענדיקייט, נאָר שלעפּן זיך אין עס פון דער בורזשואַ־זיע. ס'איז באַראַקטעריסטיש, אַז קערענסקי, וואָס איז אויס־געשלאָסן געוואָרן פון דער עמערישער פּאַרטיי פאַר ברעכן איר רע באַשלוסן, ווערט אין אַלץ געשטיצט פון די זעלבע עסערן ווי דער הויפט פון אַ רעגירונג, וואָס גייט אַלץ דייטלאַכער אויפ'ן וועג פון קאָנטראַר־רעוואָלוציע. אַזוי אויך די מענשעוויקעס. נאָך מער, די זעלבע עסערן און מענשעוויקעס האָבן זייערע איי־גענע מיניסטאַרן אין דער רעגירונג.

— וואָס איז געוואָרן — טענה'ט אַרין אַנטאָקאַלסקי — פון דעם באַרימטן רוה פון סאָוועט „צו די פעלקער פון דער נאַנצער וועלט“ צו פאַרענדיקן גלייך די מלחמה און שליסן אַ דעמאָקראַטישן שלום אָן אַנעקסיעס און קאָנטריבוציעס, אויף דעם גרונט פון דער פּולסטער זעלבסטבאַשטימונג פאַר יעדן פּאָלק? וואָס? מען האָט דעם דאָזיקן רוה באַגראָבן אין די אַרכיוון. אָנשטאַט צו אַרבעטן פאַר מאַכן אַ סוף צו דער מלחמה, האָט

מען געארבעט פאר קערענסקי'ס אוואַנטירע פון אומזיניקן אָנ-
 גריף אפ'ן גאַליצישן פראַנט, וואָס האָט זיך פאַרענדיקט מיט
 אידישע פּאָגראַמען. איצטער שווערט דער סאָוועט טרייהייט
 און איבערגעבנהייט צו די אַנטאַנטי-אימפעריאַליסטן און צו זייער
 רויבערישע מלחמה-צילן. צערעטעלי שטימט פאַר איינפירן טויט-
 שטראַף אין דער אַרמיי. קערענסקי קושט זיך מיט'ן גענעראַל
 אַלעקסעיעוו, וואָס האָט ערשט אין מערץ געדראָט מיט פעלד-
 געריכט די „רעוואָלוציאָנערע באַנדעס“, וואָס זיינען געפאָרן
 פון פעטראַגראַד; קערענסקי ווייזט אַרויס אַזאַ פּאָטערלאַכ-
 קייט צום אַרעסטירטן צאַר. טשעכעאידזע, דאַן, ליבער, גאַץ
 גיבן זייער ברחה אַף דער קרייץ-צוג קעגן די באַלשעוויקעס.
 וואָס קומט אַרויס פון דער שטאַרקער מאַכט, אדרבא, זאָג,
 — פאָדערט אַנטאַקאַלסקי פון מיר — אָט וואָס: קיין זאָך
 רירט זיך ניט פון טויטנפונקט; קיין איין רעפּאָרמע איז ניט
 דורכגעפירט; קיין רעפּובליק איז ניט פּראַקלאַמירט; די ערד
 איז נאָך אַלץ באַ די פּריציפּ, דעם צונויפרוף פון דער גרינדונג-
 פאַרזאַמלונג שטופט מען אָפּ אַלץ אַף ווייטער און ווייטער; די
 אַרבעטער האָבן אַפילו ניט קיין טיילווייזן קאָנטראַל איבער דער
 אינדוסטריע; ניטאָ קיין וואונק אפ'ן געזעץ פון אַן אַכט-
 שעה'דיקן אַרבעטס-טאַג, אַף אַנדערע אַרבעטער-שוין-געזעצן.
 אַלץ איז רואינירט. די אַרבעטסלאָזיקייט געמט אָן די דראַ-
 ענדיקסטע פּאָרמען. די פּאַבליקאַנטן דערקלערן לאַקאוט נאָך
 לאַקאוט. דער גאַנצער רעגירונגס-אַפּאַראַט סקריפעט. אָן שוחד
 איז ניט פון אָרט אין דער קלענסטער מלוכה-קאַנצלאַריע. די
 מאַנאַרכיסטן אָרגאַניזירן זיך אָפּ, האָבן באַנייט און פאַרפעס-
 טיקט זייער פרעסע, בשעת מען פאַרמאַכט די באַלשעוויסישע
 פרעסע און מען פּאָגראַמירט זי. לייענסטו אַמאָל פּורישקע-
 וויטש'עס, „נאַראַדני טריבון“? לייען, וועסט קלייבן נחת.
 — געוויס — נעמט מיך אָן אַנטאַקאַלסקי פאַר אַ האַנט —
 איז זיך ניטאָ וואָס צו פילן יום-טוב'דיק פון אַזאַ לאַגע, ווען
 מען איז געפלוין אַזש פון אַמעריקע צו געניסן די פּרוכט פון

דער נייער רעוואָלוציאָנערער דעמאָקראַטיע און מען האָט דער-
זען פאַר זיך אַן אָפּגרונט, פון וואַנען מען פילט זיך הילפֿ-
לאָז אַרויסצוקריכן.

איך זאָג צו אַנטאַקאָלסקי'ן:

— גוט, דאָס איז שוין אַלץ קיין ניים ניט. וואו איז אָבער

דער אויסוועג?

אַנטאַקאָלסקי ווערט בייסיק און אומגעדולדיק, וואָס איז

עפעס גאָרניט ענלאַך צו אים, צו זיין טאַלעראַנץ:

— ווען מען איז אזוי איינגעגלויבט אין דער קלוגשאַפט

פון מענשעוויוזם, איז דער אויסוועג, מיין טייערער, איינער: אין

רעסטאוראַציע, אין בריינגען אַפ'ן טראָן, אויב ניט מיכאַיל ראָ-

מאַנאו'ן, איז זיין פעטערל ניקאָלאַי ניקאָלאַיעוויטש. ס'געפעלט

דיר ניט, האָ? דאָס מוז אָבער זיין דער רעזולטאַט פון צע-

רעטעלי'ס שטאַטמאַנשאַפט, מיט זיין הייליקער קאָאָליציע.

— נו, וואָס אַנדערש? — פרעג איך.

— אַנטאַקאָלסקי לאַכט זיך הילכיק פאַנאַנדער מיט זיין

קלאָרן געלעכטער, אַז ער שטעקט אָן מיין זונעלע.

— וואָס לאַכסטו, אָנקל, פון פאַ? — פרעגט דאָס קינד.

אַנטאַקאָלסקי נעמט אים אַף די קני, גלעט אים איבער קעפל,

און רעדט:

— יא, פון פאַפּא'ן לאַך איך.

דאָס קינד פאַרשטעלט אים מיט רוגזע דאָס טויל: דו

ביסט היינט אַ שלעכטער, אָנקל, רעדסט רק, רעדסט אזוי מאָרנע.

כ'וויל ניט, זאָלסט לאַכן פון פאַ.

ס'דערהערט זיך אַ גערויש אין דער לופטן. מיר גיבן אַ

קוק דורך דער וועראַנדע. אזוי ווי ווייסע פיש שווימען דריי

עראַפלאַנען אונטער'ן בלויען הימל, מאַכנדיק סונצן.

— אַף דעם קלעקט, — ווייזט אָן אַנטאַקאָלסקי — דאָ ניט

ווייט איז זייער דעפּאָ. ניט לאַנג צוריק איז אַהין געקומען קע-

רענסקי אַף אַ פאַראַד פון דעם פרויען-באַטאַליאָן. עס האָבן

זיך געטאָן מעשים. די מיליטעריש-געקליידטע אַרויסמאַקראַטישע

„סאָנישע“ מיידלאך און ווייבלאך זוכן צוליב איבערזעטיקייט שטארקע איבערלעבונגען אין ברודער-מאָרד; האָבן זיי געריט מיט זייער פאטריאָטיזם דעם סאָציאַליסטישן פרעמיער ביו טרע-רען. זיי האָבן אים געגעבן אַ שבועה טריי צו דינען דעם פאָטער-לאַנד און ניט אַרויסלאָזן די וואפן פון די הענט, ביז די מלחמה וועט זיך ניט פאַרענדיקן מיט אַ זיגרייכן סוף פאַר די פאַרכינדע-טע. דער פרעמיער האָט אָנגעוויון אַף די אַרומפליענדיקע עראָ-פלאַנען לכבוד'ן פאַראַד, אַז אין זיי ליגט די צוקונפט פון באַפריי-טען רוסלאַנד. וועלן מיר האָבן אַ גרויסן לופט-פלאַט, וועט רוס-לאַנד'ס זיכערקייט זיין געשיצט. די רעוואָלוציע עפנט די פולסטע מעגלאַכקייט צו שאַפן אַזא פלאַט. באַגריסט קע-רענסקי די פאַראַדנע עראָפלאַנען מיט זייערע בראַווע פליער, ווי אַ סימבאָל פון דער שטאַרקייט און גרויס-מלוכה'שקייט פון באַפרייטן פאָטערלאַנד; די פאטריאָטישע אַדיסטאָקראַטישע פוסט-און-פאָסניצעס אין די טאָלאַטישע קליידער ווערן היי-זעריק שרייענדיק „הורא“, און אונזער פרעמיער איז גליקלאַך. מער האָט ניט וועגן וואָס צו זאָרגן די אַזוי-גערופענע רעוואָלוצ-יאָנערע רעגירונג, אַקוראַט ווי אַלע פראָבלעמען וואָלטן שוין געלייזט געוואָרן, און בלויז עראָפלאַנען פעלן. די מלוכה-קאָסע איז שוין אויסגעטריקנט; דאָך אַף פירן די אומזיניקע מלחמה גע-פינט מען נאָך גאָלד, מעג דאָס פאַלק אויסגיין פון הונגער, מעגן די סאָלאַטן זיך וואַלען הויל-נאַקעטע, צוגעסענע פון לייז און עפידעמיעס. ווייסט, ווי די סאָלאַטן רופן די טראַנשייען? קברים. טרעפלאַך צוגעטראַכט. יא, די מלחמה באַגראָבט די רעוואָלוציע.

אַנטאָקאָלסקי גייט אַריין אַלץ מער אין אַזאַרט:

— קען דען זיין אַ גרעסער פאַרברעך ווי אָנווענדן טויט-שטראַף צו אונזערע סאָלאַטן, וואָס „ברידערן“ זיך מיט די סאָל-דאַטן פון פיינדלאַכן לאַנער? ווי זאָגט בוכאַרין: צווישן בלוט און שמוץ, אין וואָס ס'פאַרכלינעט זיך די פאַר'הי'טע מענטש-הייט, איז די „ברידערונג“ אַ העלער און ליכטיקער פונקט.

פאקטיש האָט די „ברידערונג“ אָפגעשטעלט די קריג־אָפּעראַציעס אַף איין פּראָנט. די „ברידערונג“ האָט זיך גענומען אַריבער־וואַרפן אויך אַף אַנדערע פּראָנטן. ס'האָט געדראָט, אַז די מלחמה זאָל דערשטיקט ווערן דורך די אָנשטריינגונגען פון די מאַסן גופא. די מאַסן זיינען שוין מיד געוואָרן צו פאַרגיסן בלוט, ווייל מען צווינגט זיי דערצו מיט אַ בייטש. ס'האָט זיך געדאַכט, אַז דער שלום וועט אויפגעשטעלט ווערן דורך די מאַסן אַליין איבער די קעפּ פון די רעגירונגען. דערפאַר האָט זיך דאָס אַזוי דערשראָקן די מענטשנפרעסערישע בורזשואַזיע, און מען האָט מחיה־מתים געווען טויט־שטראַף, ווי אַ שם־המפורש פאַר דער רעמונג פון דער רעוואָלוציע.

אַנטאָקאָלסקי איז אויפגערעגט. ער ווענדט אַפילו ניט קיין אויפּמערקזאַמקייט אַפ'ן קינד, וואָס קוקט אַף אים מיט פאַר־וואַנדערטע אויגעלאַך. ווען דאָס קינד וויל צו אים צוגיין, שטופּט ער אים פאַרויכטיק אָפּ און זעצט פאַר:

— וואָס אַנדערש? אָט דו האָסט געדאַרפט זיין אַפ'ן פאַראַר פון פרויען־באַטאָליאָן און הערן וואָס דער נייגעריקער עולם האָט גערעדט. דו האָסט געדאַרפט קומען אַף די גרויסע זאוואָדן, וואָס אַרבעטן נאָך צו האַלבן וואָכן אָדער ווייניקער. דו האָסט געדאַרפט זיין אין די ראיאָן־סאָוועטן, ראיאָן־דומעס, אַף אַ פאַר מיטינגען אין „צירק מאַדערן“, אין צירק „טשינזעלי“, אָט אומעטום, וואו מען קען זיך באַגעגענען מיט'ן פשוטן פּאָלק, מיט די אַרבעטער, מיט דער סאָלדאַטן־מאַסע. דאָרטן וועסטו זיך דערוויסן וואו דער אויסוועג איז. וואַרף אַראָפּ פון זיך, טייערער, דינע אַמעריקאַנישע קליידער, דיין ווייסן קראַגן, טו זיך אָן, ווי אַן אַרבעטער, אָדער ווי אַ סאָלדאַט, אַז מען זאָל דיך האַלטן פאַר אַן אייגענעם, וועסטו דערהערן דיבורים. איד, צו עס ווערט מיר קאַלאַמוטנע אויף דער נשמה, מאַך אַזאַ געפאַציר צווישן פּאָלק און איך קער זיך אום אַ געזונטער. באַם האַרעפאַשנעם פּאָלק עפענען זיך אַלץ מער און מער די אויגן, עס זעט אַלץ מער און מער איין, אַז עס איז ניטאָ פאַר אים

קיין אנדער רעטונג, ווי בלויז ווערן אליין דער באַלעכאַס פון לעך בען און איבערגעבן די מאַכט צו די סאָוועטן. גיי זיך דורך דורכ'ן פאַלק, וועסטו זען, ווי ווייט לענינ'ס לאָזונגען זיינען אַריינד גערונגען צווישן אים, ווייל די דאָזיקע לאָזונגען דרינגען אַרויס פון לעבן פון די מאַסן גופא, קאָנצענטרירן אין זיך די ווייטדיגע דיקסטע אויסזיכטן פון דער רעוואָלוציע. דו הערסט, דו הערסט — קלינגט אַנטאַקאַלסקי'ס שטים — די אמת'ע רעוואָלוציע רוקט זיך אָן, זי ווערט אַלץ רייפער און רייפער אין באַוואוסטזיין פון די מאַסן און קיין זאך וועט ניט העלפן דער בורזשואַזיע און אירע סאָציאַליסטישע אונטערשטופער צו פאַרמירן זי. מען דאַרף זיין בלינד ניט צו זען דעם אַנקומענדיקן שטורם, וואָס וועט אַפרייניקן די לופט; מען דאַרף זיין טויב ניט אויפצור נעמען דאָס קראַכן אונטער דער ערד.

פון אַנטאַקאַלסקי'ס ווייטערדיקע רייד שטויס איך זיך אָן, ווייל אין דעם פּרט האַלט ער זיך זייער קאָנספּיראַטיוו, אַז ער שטייט אין איינגע פאַרבינדונגען מיט די אַנפירנדיקע באַל-שעוויסטישע קרייזן. ווי איך באַמי זיך ניט אַרויסצוקריגן פון אים וועלכע ס'איז אינפאַרמאַציע וועגן די קאָנקרעטע פּלענער פון די באַלשעוויקעס, געלינגט עס מיר ניט. דער ענטפער איז איינער: לייען זייער ליטעראַטור. ער באַזאָרגט מיך טאַקע מיט דער דאָזיקער ליטעראַטור, נאָר זי אַפּעלירט ניט צו מיר; הגם ס'זיינען אין איר דאָ זייער פיל אמת'ן, וואָס איז שווער ניט צו מודה זיין, קוקן אָבער אויס די אויספירונגען פון די באַלשעוויקעס אַזעלכע פאַנטאַסטישע, ניט באַגרינדעטע.

כ'באַמערק אַנטאַקאַלסקי'ן, אַז ווען אפילו די באַלשעווי-קעס זאָל געלינגען צו פאַרכאַפן די מאַכט, וועט זיך דאָס ענד דיקן מיט אַ שוידערלאַכער קאַטאַסטראָפּע; זיי וועלן זיך לאַנג ניט האַלטן; די אַנאַרכיע וועט אַלץ צורואַינדן, און עס וועט פירן ווידער צו אַ מאַנאַרכיע; לענין וועט ווערן דער קברן פון דער רעוואָלוציע, דער שולדיקער פון אַלע ווייטערדיקע אומ-גליקן אַף רוסלאַנד אונטער דער נאַהייקע פון אַ נייעם צאַר.

— אויסגערדראָשענע מעשיות — לאַכט זיך ווידער פאַנאַנר-
דער אַנטאַקאָלסקי הייליך און קלאָר. — געוויס וועט בירגער-
קריג זיין אומפאַרמיידלאַך, גרויזאַמער בירגער-קריג. עס וועט
הערשן אַנאַרכיע. ניט בלויז די באַלשעוויקעס לייגן זיך ניט
אַף דעם חשבון קיין פּויגעלאַך אין בוים, נאָר אַפילו די מאַסן,
אין וועמען עס וואַסט דער בונט פון אומצופרידנקייט. עס
וועלן קומען שווערע יאָרן, בלוטיקע יאָרן. נאָר סוף כל סוף
וועט די אַרבעטער-רעוואָלוציע אין רוסלאַנד זיגן. ווי זאָגט
לענין: דאָס פייער, וואָס די רוסלענדישע האַרעפּאַשנע מאַסן
וועלן אָנצינדן, וועט זיך פאַרוואַנדלען אין אַ וועלט-פּלאַם,
וואָס וועט פאַרניכטן דעם פאַרהאַסטן קאַפיטאַליזם און איינ-
שטעלן דאָס קעניגרייך פון אַרבעט.

— גליקלאַך איז דער, וואָס גלויבט. פון אייער מויל אין
גאָט'ס אויערן — דריק איך אויס מיין סקעפטישקייט. אַנטאָ-
קאָלסקי באַליידיקט זיך ניט. ער איז שוין געוואוינט צו אַזעלכע
אַרגומענטן פון מענשעוויקעס. אז מ'שפּאַרט צו די מענשעוויקעס צו
דער וואַנט, באַמערקט אַנטאַקאָלסקי, האָבן זיי ניט וואָס צו ענט-
פערן, ווי בלויז מיט ביליקע ווערטלאַך.

מיר גייען זיך פאַנאַנדער אָנגעבלאָזן, ווי אינדיקעס, און
מיין זונעלע פילט זיך זייער געקריינקט. ווען מען לייגט אים
שלאָפן, מאַנט ער אַלץ: וועט מאָרגן אָנקל יאַסיף קומען? די
מוטער באַרואיקט אים, און דער קליינער חברה-מאַן מורמלט
שטיל, אַרומקוקנדיק זיך אין אַלע זייטן: איז אָנקל יאַסיף אַ
באַלשעוויק? ער איז דאָך אַזאַ גוטער, אַזאַ פּריילאכער, און די
באַלשעוויקעס זיינען אַזעלכע שלעכטע, ביזנעס פון וואַנען
ווייסט עס דאָס קינד? די קינדער אין הויף ריידן. הערסט, פא —
נעמט מיך דאָס קינד אַרום: — זיי זאָגן, אַז דו ביסט אויך אַ
באַלשעוויק, ווייל אַלע זשידעס זיינען באַלשעוויקעס. מיר זיינען
דאָך ניט קיין זשידעס, נאָר אידן ניט אמת, פאַ? דאָס קינד פאַר-
טראַכט זיך, זיינע אויגעלאַך ווערן אָנגעפילט מיט טרערן, עפעס
דריקט זיין הערצל; צום סוף וויינט ער זיך פאַנאַנדער: צו וואָס

זיינען מיר אַוועקגעפאַרן פון אַמעריקע? ער טרייסלט זיך קאַנ-
וואולסיוו פון געוויין, און שלאַפט איין אַזוי אומרואיק, וואַרפּנ-
דיק זיך אַף זיין געלעגערל, ווי פון היץ.

זיך אַליין נעמט ניט דער שלאַף. מען איז וואַך צו
יעדן שאַרף און מען קוקט פון בעט אַרויס מיט אַפּענע אויגן;
די ווייסע נאַכט פּויועט אַרום אַזא דראַענדיקע, פול מיט
צעצויגענע קלאַנגען. אפשר דאַכט זיך, נאָר אין הויף קריכט
אימעצער א געהיימניספולער, מען הערט דייטלאַך זיין טראַט;
דורכ'ן פענסטער זעט מען אָבער קיינעם ניט....

פון דעם צווייטן צימער דערטראַגט זיך א שושקעריי. דאָס
זיינען אונזערע שכנים: א יונגער אַרבעטער מיט זיין יונגער
פרוי. האַלטן זיך מאַדנע, אינגאַנצן פון ווייטן, ווי וועלנדיק
אויסמיידן צו באַגעגענען זיך מיט אונז. ער איז זעלטן דאָ
אין דער היים. קומט ער, שושקעט מען זיך אָפּ א גאַנצע
נאַכט, אָפּט בריינגט ער צו זיך אַ חבר אָדער צוויי.

עפעס ווערט קלאַר: צי זיינען זיי ניט די טיפּן פון
פאָלק, וואָס וועגן זיי רעדט מיט אַזא באַנייטערונג אַנטאָ-
קאַלסקי?

עס עקבערט אָן אויפהער די פּראַגע: וואָס וועט זיין
מאָרגן, איבערמאָרגן? און ס'טוט אַזוי וויי פאַר'ן קינד, וואָס
ווערט שוין עלטער פאַר דער צייט און פילט שוין די משא פון
אומזיניקן לעבן....

אן אוצר

כ'האָב שוין אַ בילעט צו פאָרן קיין באַברויסק. קרינגן דעם בילעט איז מיר אָנגעקומען לייכט, האָב ניט געדארפט אָפּן שטיין אין „אַטשערעד“ אפ'ן וואַקזאַל אַ טאָג צייט, ווי ס'פירט זיך געוויינטלאך. געזאָרגט האָט פאַר דעם אַנטאַקאַלסקי. נראד איז קיין פעטראָגראַד געקומען זיין שוואַגער ליפשיץ פון באַב' רויסק, אַ איר אַ סוחר, וואָס האָט פאַרבינדונגען אַף די אייזנ' באַנען, איז דורך זיין פראַטעקציע האָב איך דאָס דעם בילעט באַקומען אזוי לייכט. כ'האָב אפילו ניט געדארפט נאָך דעם גיין, נאָר אַנטאַקאַלסקי האָט מיר אים געבראַכט אַהיים. גע' קאָסט האָט די טובה אַן איבריק דרייערל, מיט וואָס מ'האָט מפצה געווען דעם קאַסירער אפ'ן וואַקזאַל; דאָס איז אַ גוואַל-דיקע מציאה....

ליפשיץ איז אָנפאַרטרויט צוליב וואָס איך פאַר קיין באַב' רויסק. ער דיינקט, אַז מיין מיסיע וועט מיר געלינגען, אויב איך קען זיך לאָזן קאָסטן אַ פאַר הונדערט רובל. אָן דעם איז שווער. ער קען מיר טאָן אַ טובה. פון זיינע רייד פאַרשטיי איך, אַז ער וואַלט נאָרנישט געהאַט קעגן, ווען ער זאָל אויך פון דעם עסק פאַרדינען. איך דערקלער אים, אַז אין באַברויסק וועלן מיר זען, ווייל איך האָב אַנדערע אויסזיכטן. ליפשיץ דערפילט זיך עפעס אומבאַקוועם און פאַרענטפערט זיך, אַז ער פאַרנעמט זיך ניט מיט אַזעלכע געשאַפטן. ווי אַנטאַקאַלסקי'ס אַ שוועס-

טערקניג האָט ער מיר אָבער געוואָלט העלפֿן און אויב איך קאָן זיך באַגנין אָן זיין הילף, איז ער אודאי און אודאי צופֿרידן, קיין רעה וועט ער מיר געוויס ניט טאָן. ער דערציילט מיר, אז אויך זיין עלטערער זון, וואָס העלפט אים אין געשעפט, דאַרף זיך שטעלן צום „פֿריוויר“, און זיין באַפֿרייאונג דאַרף קאָסטן אַ פֿינע אפֿוויטיקע. ליפֿשיץ טאַפט באַ מיר דעם דופֿק, פֿיר לייכט, קען איך אים גאָר מיט מיינע פֿאַרבינדונגען טאָן אַ טובה, בפרט נאָך, אז זיין עלטערער זון איז אַ בונדיסט, אַ גאַנצער מאַכער צווישן די „חברים“. ווי איך שטויס זיך אָן, איז ליפֿשיץ ניט צופֿרידן פֿון עלטערן זונ'ס בונדיזם, נאָר נאָר ניט, וואָס קען מען זיך העלפֿן? אַנדערע צייטן. שטאַלץ איז ער דערפֿאַר מיט'ן מיטעלן זון, וואָס האָט זיך דערדינט נאָך דער רעוואָלוציע צו ווערן אַ יונקער. אַ איד אַ יונקער און אין סאַמע פֿעטראַגראַד — האָט מען אַמאָל גאָר געקענט טרוימען וועגן דעם? דערפֿאַר אַליין מוז יעדער איד זיין צופֿרידן מיט דער רעוואָלוציע, בפרט נאָך, אז די געשעפטן גייען, ברוך השם, אויך ניט שלעכט. מען קען פֿראַנק און פֿריי זיין אין פֿעט ראַגראַד, אין מאַסקווע, בריינגען סחורה און איינהאַנדלען סחורה. זאָל נאָר אזוי אָנהאַלטן, וועלן זיך די אידן גאָר ניט האַבן וואָס צו קלאַנגן.

ליפֿשיץ וויל אַנדערש ניט, איך זאָל זיך באַקאַנען מיט זיין זון דעם יונקער. דערביי גיסט ער שוין אויס פֿאַר מיר זיין האַרץ אויף אַנטאַקאָלסקי'ן גופּא. אַזאַ געבילדעטער מענטש, אַזאַ אָרנטלאַכער, מיט אַזאַ באַקאַנטשאַפט, און פֿלאַנט זיך אזוי. מילא, באַם צאַר איז פֿאַרשטענדלאַך, אז מ'האַט פֿון אַנטאַקאָל-סקי'ן קיין נחת ניט געקענט האַבן; ער האָט מיט זיינע סאַציאַליסטישע „שטוקעס“ אומגליקלאַך געמאַכט זיך און די פֿאַמיליע. איצט טער אָבער איז דאָך זיין וועלט, ער וואָלט דאָך געקענט זיין אַ מיר ניסטער, אַ קלייניקייט, מיט אַזאַ קאַפּ, איז ער גאָר צו אַלדי שוואַרץ יאָר אַ באַלשעוויק. ס'איז ניט אויסצוהאַלטן פֿון אים, מיט זיינע משוגע'ן. ממש פֿלאי פֿלאים ווי די שווענערין האַלט

עס אויס, מען דארף דאָך זיין שטאַרקער פון אייזן. אפשר, קען איך ווירקן, אז אַנטאַקאָלסקי זאָל זיך אַרויסשלאָגן אַלע נאַר-רישקייטן פון קאָפּ און שוין קומען איין מאָל פאַר אַלע מאָל צו אַ תכלית. ביז וואָנען איז דער שיעור?

ליפשיץ באַמערקט מיין שמייכל, נאָר באַליידיקט זיך ניט. ניט מיר בלויז אַ ביס: מסתמא, אויך פון יאָסיפ'ס חדר. וואָס דען? מען אַנטלויפט פון אַזאַ פריי און גאָלדן לאַנד, ווי אַמע-ריקע; צוליב וואָס? מילא, מיר זיצן דאָ, איז פאַרפאַלן. ביז אַלץ וועט זיך איינשטעלן, ווער ווייסט, וויפיל עס וועט נעמען. אָט דערציילט מען, אז אין פראַנקרייך האָט עס נאָך דער רעוואָ-לוציע גענומען גאַנצע אַכציק יאָר ביז עס האָט זיך איינגעשטעלט. איז וואָס האָט פאַר אַ זין צו לויפן פון אַמעריקע? אָט זיין זון דער יונקער איז אַ „מאַלאַדיעז“, סאָציאַליזם קימערט אים, ווי אַ פאַר-אַינאָדריקער שניי, ער וועט זיך אָבער מאַכן אַ קאַריערע. נישקשה, ער איז גענוג קלוג און פראַקטיש אין פייער ניט צו קריכן, ניט גיין אַפ'ן פראַנט, נאָר בלייבן אין „טיל“ (אין הינד טערלאַנד). ער האָט שוין דערפאַר די נויטיקע פראַטעקציע און ס'וועט זיין כשורה, אויב די באַלשעוויקעס וועלן ניט אַלץ אומבריינגען

מיד פאַראינטערעסירט ליפשיץ'ס פּסיכאָלאָגיע. ער איז אַ שטיקל משכיל, ליענט אַ בלאַט-צייטונג, האַלט גוואַלדיק פון ווינאווער'ן. פון דער רעוואָלוציע איז ער צופרידן, באַזונדערס צוליב די אידן. פון די ציוניסטן איז ער ניט אַנטציקט. ער וואָלט אין ארץ-ישראל ניט געפאַרן. וואָס וועט ער דאָרטן טאָן? אַקערן די ערד? ניט פאַר אחינו בני ישראל. זיי זיי-נען אַ פאַלק פון מסחר, און מסחר האָט מען אין רוסלאַנד אַלע מאָל געקענט טאָן, ווער ס'איז נאָר קיין שליכמוול ניט געווען, אַפילו באַ ניקאָלאַיעו, בפרט איצטער עפנט זיך דאָך גאָר אַ וועלט: ניטאָ מער דער „קראַמע יעוורעיעוו“, דאַרף יעדער סאָציאַליסט אַרויסשלאָגן זיך פון קאָפּ אַלע חלומות און קומען צום שכל. עס זיינען דאָ אזוי פיל גוטע רעגירונגס-שטעלעס,

אויב מען איז ניט פייאיק צו מסחר. איז צו וואָס אידעאליום שמאידעאליום? ס'איז ניט ווערט קיין צעבראָכענער פייס. פראַקטיש מוז מען זיין. פון אַ יונקער קען מען ווערן אַן אָפי-ציר, פון אַן אָפיציר אַ פּאָלקאוויק, פון אַ פּאָלקאוויק אַ גענע-ראַל, און אַלץ ניט אפ'ן פראַנט, נאָר אין „טיל“. ס'אידישע קעפל קען זיך שוין אַן עצה געבן. דערצו איז דאָך נאָך געבליבן דער אַלטער כלל: וועסט אונטערשמירן, וועסטו פאַרן. שמירט מען, און גאָט צו דאַנקען, מען פאַרט; נאָך ווי? גאַנץ ברייט, גאָר ניט צו פאַרזינדיקן....

אין אַוונט קום איך צו גיין מיט אַנטאָקלסקין צו ליפּ שיצ'ן אַה זיין סטאַנציע, כדי אָפּצונעמען באַ אים אייניקע שפייט-פראָדוקטן, וואָס ער האָט פאַר אונז איינגעקויפט. ס'איז אַ גרויסע דירה. די באַלעכאַטים זיינען אַה אַ זור מער-וואוינונג. דער גראַמער עס-צימער איז פאַרוואָרפן מיט סחורה, וואָס ליפשיץ האָט איינגעהאַנדלט. אַלץ איז דאָ פאַראַן, — פון די טייערסטע וויינען ביז די בעסטע דעליקאַטעסן. עס שמעלט זיך אַרויס, אַז באַ גאַנצן הונגער קען מען אין פעטראָד-גראַד פאַר גוט געלט באַקומען פון פויגלמילך. פאַר די פאַר פונט וואורשט, צוקער, זעמלדיקע „סוכאַרעס“, פאַר די עטלאַ-כע קרענץ צוקערדיקע בויגל, פאַר'ן צענדליק שאַכטלאַך קאָנ-דעסירט מילך, פאַר'ן פעקל קאָקאָ און וויסאַצקי'ס טיי בילן איך ליפשיץ'ן נואַלדיק דאַנקבאַר. עס פרייט מיך, אַז אַוועקפאַרנדיק קיין באַברויסק, קען איך איבערלאָזן אַזאַ אונזר פאַר מיינ פרוי און קינד, איבערהויפט פאַר'ן לעצטן, וואָס ווערט אַלץ מער אויסגעשמאַכט צוליב מאַנגל אין שפייז.

באַם לאַנגען טיש זיצן עטלאַכע אידן, פעטראָגראַדער סוחרים, מיט וועמען ליפשיץ מאַכט עס געשעפט. זייער אַרט דינקען, זייערע אַרנומענטן וועגן דער רעוואָלוציע און די מעג-לאַכקייטן, וואָס זי עפנט פאַר די אידן, זיינען די זעלבע, וואָס ליפשיץ'עס. אַלע זיינען זיי צופרידן; זיי פילן ניט, וואָס באַר אַ קרויזס דאָס לאַנד לעבט איבער, ווייל זייערע געשעפטן

זיינען ניט ערגער געוואָרן, נאָר בעסער. דאָס געלט איז טאָקע ביליקער, מען מאַכט אָבער אַזוי פיל, אַז ניט בלויז קלעקט אַף אַלץ, נאָר מ'האַט אויך גענוג אין די ביינס. הלואי ווייטער. פון קערענסקי'ן האַלטן זיי אַלע אַן עולם ומלֵאָה, אַן אמת'ער אוהב ישראל, און אַ נואַלדיקער קאָפּ-מענטש, דערצו האָט ער אַ מויל, אַז פּערל שיטן זיך ממש פון אים.

ווען די אידן דערוויסן זיך, אַז איך בין געקומען פון אַמעריקע, קוועטשן זיי מיט די פליצעס און ווילן דערגיין, צו האָב איך געבראַכט מיט זיך דאָלאַרן. מען לייגט מיר אָפּילו פאָר צו מאַכן שותפות. איינער האָט איינצוקויפן אַ פּאַרטיע סאַכאַרין, וואָס מען קען דערפון נתעשר ווערן; אַ צווייטער שלאָגט מיר פאָר אַ וואַגאָן לעדער, וואָס מען קען נאָר דערפון אָננעשאַטן ווערן מיט גאָלד.

איך פּרעג באַ די אידן צי זיי קאָנען לייזער־אָוויטש'ן. וואָס הייסט לייזער־אָוויטש'ן ניט קענען? עס קאָכט מיט אים פּעט־ראַגראַד. אָט דאָס איז אַ מיידים. ווער ווייסט, וויפיל מי־ליאָנען ער איז ווערט? ער האָט זיך אַריינגעמאַכט אין דער אינטענדאַנטסטווע און שאַרט גאָלד ווי מיט לאַפּעטעס. די אידן רעדן פון לייזער־אָוויטש'ן מיט אַכטונג און מיט קנאה, און ווען מען דערוויסט זיך, אַז ער איז מיינער אַ יונגט־פריינט, ווער איך העכער אין זייערע אויגן. יעדער בעט, איך זאָל פאַר אים פאַרוואַרפן אַ גוט וואָרט פאַר לייזער־אָוויטש'ן, און ליפשיץ באַ־שמיט דערויף, אַז איך זאָל מיט אים פּערזענלאַך אַריבערגיין צו לייזער־אָוויטש'ן; ער וועט מיר דערפאַר אָפּטאָן אַ טובה און איך וועל שוין ניט האָבן קיין מאַנגל אין פּראָדוקטן פאַר אַ פרייז, וואָס קאָסט אים אַליין. ליפשיץ ווייזט מיר אַ חשבון, אַז אויך איצטער האָט ער אָן מיר ניט פאַרדינט אַ קאָפּיקע צוליב אַנטאַקאָלסקי'ס זכות. היינט, אַז דער זכות וועט נאָך זיין אַ צווייאַיקער, איז דאָך שוין אדרבא ודרבא.

מיך מיט אַנטאַקאָלסקי'ן אַמוזירט זייער שטאַרק די דאָ־זיקע באַגעגעניש. אַנטאַקאָלסקי קוקט זיך מיט מיר איבער אַפ'ן

וואונק, ווי איינער זאָגט: נו, ווער איז גערעכט, איך צי דו,
אז אלץ טויג אַה כפרות?

ליפשיץ ווייזט אָן אַה אַ גרויסן שיינעם קופערט, באַשלאָגן
מיט מאָזאיקע; דאָס פאַרשליסן און אָפּשליסן דעם קופערט
ווערן באַגלייט מיט אַ קלאַנג, ווי פון אַ וואַנט־זייגער. דאָס
איז אַ יקר המציאות, אַן אַנטיק שבאנטיקן. מען זאָגט, אז ער
האָט באַלאַנגט צו אַ גרויסן פירשט, וואָס האָט זיך דערשראָקן
פאַר דער רעוואָלוציע און איז אוועקגעפאַרן קיין ענגלאַנד. ווען
מען זאָל קריגן אַה דעם קופערט אַ ריכטיקן בעלן, קען מען פאַר־
דינען אַ היפשע פּאָר רובל. ליפשיץ האָט אים אָבער געקויפט
צוליב אַן אַנדער צוועק: איינצופאַקן אין אים וויין. אַה אזא
קופערט וועט ניט זיין קיין חשד, אז מען פירט אין אים
פאַרבאָטענע זאַכן. ווי איז, אז מען וועט פאַרט וואַרפן אַ חשד?
איז אויך ניט געפערלאַך: ס'וועט אויסגיין צו אַ פינה־און־
צוואַנציקער.

— אָט ווי איר זעט, — באַמערקט ליפשיץ צו מיר, —
מען געפינט זיך שוין אַן עצה. דאָס רעדל דרייט זיך, און די
באַלשעוויקעס ווילן אלץ איבערקערן קאַפּויר. אומזיסט זייער
טרהה, אַ וועלט קען מען ניט איבערמאַכן. פאַר אַ רעוואָלוציע,
נאָך אַ רעוואָלוציע, עס מוז בלייבן, ווי געווען, אויך אָן ניקאַד
לאַיען און „קראַמע יעוורעיעוו“. אזוי איז דער סדר העולם....
ס'ווערט שפעט, און קיינער ראַט אונז ניט צו נעמען אַהיים
די איינגעקויפטע פּראָדוקטן אַפילו אַה אַן „איזוואַזשיק“. די
מיליציע וועט ניט טשעפען; איר אַארט בכלל קיין זאַך ניט.
די סאָלדאַטן, וואָס שלייען זיך אַרום, קענען אָבער אוועקרויבן
און דערביי אויך גוט אָנברעכן די ביינער. אַזעלכע זאַכן פאַר
סירן אָפט. דאָס בעסטע, מיר זאָלן קומען נאָך די פּראָדוקטן
באַטאָג.

ווען איך קער זיך אום אַהיים איז שוין באַגינען. אַפּ'ן
הויף דערהער איך ווי עס קלינגט דער וועק־זייגער, וואָס
מיר האָבן געבראַכט מיט זיך פון אַמעריקע. דאָס הייסט, אז

מיין פרוי און די שכנים אַרום שטייען שוין אויף, כדי צו שטעלן זיך אַין „אַטשערעד“. דער וועק־זייגער איז געוואָרן אַ שם־דבר אין הויף. אויב אַף אונז קוקן די שכנים סרום, ווי אַף „זשי־דעם“, זיינען זיי אָבער צופרידן, וואָס אַ דאַנס אונז קענען זיי באַצייטונס אויפשטיין און פאַרכאַפן די ערשטע ערטער אין „אַטשערעד“. די באַלעבאַסטע דערציילט אונז, אַז אַלע איינ־וואוינער אַרום וואונדערן זיך, וואָס אונזער הויף פעררט זיך אַזוי. זי האָט זיי אַנטדעקט דעם סוד, אַז באַ איר וואוינען „אַמעריקאַנער“ מיט אַ וועק־זייגער, איז מען מקנא אונזער הויף. מיין פרוי איז שוין טאַקע אָנגעטאָן. איך דערציייל איר וועגן דעם אוצר, וואָס איך האָב זיך דעראַבערט באַ ליפשיצן און זי איז ניט ווייניקער צופרידן ווי איך. דערווייל איז אָבער אין שטוב פאַר'ן קינד נאָר ניטאָ, אויסער אַ פּאַר שטיקלאַך צור־קער, אַביסל מאַנגע־גרויפן און אַ האַלב גלאָז טי־לך. די גרויפן זאָל איך אויפקאַכן אַף דער נאַפּט־מאַשינקע, ווען דאָס קינד וועט זיך אויפכאַפן, הגם מיין פרוי האָפּט, אַז ביז צו יענער צייט וועט זי שוין זיין צוריק פון „אַטשערעד“; זי וועט זיך באַ־נוצן מיט דער געלעגנהייט, וואָס איך בלייב אין דער היים, כדי אַריבערכאַפן זיך אין שטאַט און פאַר איינס שוין בריינגען צופירן דעם אוצר.

דער פרימאַרגן איז אַזאַ שיינער, פרישער. דורך די אָפענע פענסטער און דורך דער אָפענער וועראַנדע גיסט זיך די רופט פון פאַנאַנדערגעבליטע בוימער, פון אָפּגעקאַסטע היי, פון טויאיק גראָז. אַלץ טונקט זיך אַרום אין גרינס. די מילדע זון שטראַלן שטיפן אַף די רויטע דאַכעל־קעס־דעכער פון די ווייסע ווילעס. עס דאַכט זיך, אַז די נאַנצע נאַטור אַרום איז אויסגע־צוואַקט ווי לכבוד יום־טוב. ערשט איצטער דערזע איך, ס'אַראַ פראַכטפול ווינקל „קרעסטאָווסקי אַסטראָוו“ איז, ווי פרידלאַך מען וואַלט דאָ געקענט אָפרוען, ווי היימיש מען וואַלט זיך דאָ געקענט פילן. אַף אַ ווילע פאַרגעסן זיך אַלע איבערלעבונגען פון די לעצטע וואַכן. גראַד שלאָפּט דאָס קינד רואיק, זיינע

בעקעלאך רויטלען זיך פון שלאָף פונקט ווי פריער, ווען ער האָט נאָך ניט געוואוסט דעם טעם פון הונגער. עס טראַכט זיך וועגן קיין זאך ניט, און אַ דרעמל הייבט אָן צו קלעפן די אויגן. ווען איך וואָך אויף, איז שוין מיין פרוי צוריק פון „אַטשע-רעד“. מער ווי אַ פלעשל מילך און אַ פונט ברויט האָט זי ניט באַקומען. די באַלעבאַסטע איז אויך היינט זייער אויפגעלייגט: עס איז איר אייניקל'ס געבורטסטאָג, האָט זי לכבוד דעם אויס-געכאַקט אַ גרויסן בלין פון ווייסמעל און ניט פאַרנעסן אויך מיין זונעלע אונטערצוטראָגן אַ שטיקל. ווען דער זונעלע כאַפט זיך אויף, איז ער גליקלאַך, וואָס מיר ביידע, און אויך די מוטער זיינען דאָ. אזא זאך טרעפט זעלטן; געוויינטלאַך, איז עמיר צער פון אונז אין „אַטשערעד“, און ווען איך בלייב אין שטאָט נעכטיקן, פאַסירט, אז ער זאָל זיין אליין אַ פאַרשמאַכטער ביז האַלבן טאָג, כל זמן מיין פרוי ספראַוועט זיך באַ די שפייז קראַמען. היינט איז עפעס אַ זעלטענע אויסנאַם, — מען האָט זיך אָפגע'פטר'ט פרי. די בשורה, אז די מוטער פאַרט אין שטאָט בריינגען אזוי פיל גוטע זאַכן, מאַכט דאָס קינד זייער אויפגעלייגט.

באַטאָג, ווען איך עסק זיך באַ דער נאַפּט-מאַשינקע מיט אָפּקאָכן די קאַשע פון מאַנע-גרויפן, באַזוכט מיך מ. ציפּין, וואָס איז די טעג אָנגעקומען פון אַמעריקע. דאָס צימער איז פול מיט רויך און סאַזשע, ווייל אזא טבע האָט די נאַפּט-מאַשינקע איינצו'עקש'ענען זיך מיט אַמאָל און ניט וועלן ברענען, ווי עס באַדאַרף צו זיין; עס איז ניט אַריבערצוטראָגן אירע קאַפּרין. מיין זונעלע ווייסט שוין, אז באַ אזא לאַגע דאַרף ער אַוועקגיין אין הויף אַריין זיך שפּילן און וואַרטן געדולדיק אַפן אַרימן מאַלצייט.

משמעות, איך בין אליין אינגאַנצן באַדעקט מיט סאַזשע, ווייל ציפּין איראָנזירט: זעט נאָר, ווי די רעוואָלוציע האָט אייך פאַרשוואַרצט. כ'בין זייער צופרידן מיט זיין באַווך. ציפּין העלפט מיר, ווי עס איז איינשמילן די קאַפּרין פון דער נאַפּט-

מאַשינקע. ער דערציילט וועגן זיין רייזע דורך יאַפּאַן און סיביר, וואָס פאַר אַ שוועריקייטן ער און זיין פּאַמיליע האָבן גע- האַט דורכצומאַכען. ער איז מיר מקנא, וואָס מיר זיינען גע- פּאַרן דורך נאָרוועגן. ער איז אזוי אויסגעמאַטערט פון דער רייזע, אַז ער האַלט זיך קוים אַף די פיס. נאָך נוט, וואָס אים איז געלונגען איינצואַרדענען זיין פּאַמיליע באַ קרובים אין קרעמענטשונ; דאָרטן זיינען ניטאָ די אַמעריקאַנישע באַקוועמ- לאַכקייטן, הונגערן דאָרף מען אָבער ניט. מען קען אַלץ קריגן לרוב, און נאָנץ ביליק. אים וואונדערט, וואָס איך האַלט די פּאַמיליע אין פּעטראָגראַד, ווייל דאָ, ווי ער האָט שוין גע- האַט צייט צו דערקונדיקן זיך, איז די שפּייז-לאַגע באמת אַ קאַטאַסטראַפּישע. נאָך סיביר און נאָך אוקראַינע, וואָס זיינען אָנגעלאָרן מיט עסנוואַרן, איז אוממעגלאַך צו גלויבן, אַז דאָ זאָל זיין אַ מאַנגל אַפילו אין שוואַרץ ברויט. דאָס איז דער בעס- טער סימן, ווי ווייט דער נאַנצער רעגירונגס-אַפּאַראַט איז קאַליע. ציפּין האָט טאַקע פאַרכאַפט מיט זיך פאַר מיר אַ ווייסע חלה, אמת, אַ פאַרטריקנטע, נאָר ער האָט פאַרשטאַנען, אַז אַפילו דאָס וועט זיין פאַר מיין זונעלע אַ דערקוויקונג.

נאָך דעם, ווי מיר טיילן זיך מיט אונזערע איינדרוקן פאַר דער צייט, וואָס מיר האָבן זיך ניט געזען, ווען מיר דערמאָנען זיך מיט וואָס פאַר אַ באַגייסטערונג מיר האָבן דאָס אַלץ געוואָרפן אין אַמעריקע און זיינען געפלוין אַהער, דריק איך אויס מיין פאַר- וואונדערונג, צוליב וואָס ציפּין האָט זיך אזוי צורואינירט. עס שטעלט זיך אָבער אַרויס, אַז ציפּין איז נאָנץ אָפּטימיסטיש גע- שטימט. ער איז טאַקע פון רוסלאַנד געווען אַ סך ליינער אָפּ- געריסן ווי איך, און זיין פּאַמיליע האָט ניט געהאַט קיין שטאַרקן חשק צו פּאַרן, נאָר עס פאַרדריסט אים ניט.

— איר ווייסט דאָך — זאָגט ציפּין — פון מיין אַנאַרכיזם האָב איך זיך שוין לאַנג אויסגעשוכעט, נאָך זייענדיק אין אַמעריקע. איר געדריינקט געוויס, ווי איר האָט געזוכט מיך צוציען צו דער סאָציאַליסטישער באַוועגונג, נאָר איך האָב זיך

געהאלטן פאר נאך ניט גענוג רייה אין מארקסיזם. מיין זשור-
נאליסטישע ארבעט אין אמעריקע, וואו מ'האט געמוזט ארבעטן
אין פרעמדע לויטן גייסט צייטונגען, איז אלע מאָל געווען פאר
מיר אַ לאַסט. אפילו ווען איך בין אריבער אין דער טרייד-
יוניאָן-פרעסע האָב איך ניט געקענט פארווירקלאכן מיין טרוים
זיך אָפּצוגעבן מיט שרייבן זאכן, וואָס זיינען מיר צום האַרצן.
דיינס איך, אַז ווי שווער עס זאָל ניט זיין, וועל איך קענען דאָ
מער געפינען גייסטיקע באַפרידיקונג פאַר זיך.

ציפּין פאַרשטייט ניט פאַרוואָס איך, וואָס דאַרף זיך פילן
אין רוסלאַנד היימיש צווישן אַזוי פיל אַלטע חברים און פריינט,
בין אַזוי פעסימיסטישע געשטימט. כ'ווייז אים אָן דערויף,
אַז די רעוואָלוציע קייקלט זיך אַלץ באַרג אַראָפּ; דער כאַאָס
איז שוידערלאַך. פאַראיינס מען רעדט און מען רעדט, נאָר
מען זעט ניט קיין איין טאַט, וואָס זאָל האָבן עפעס אַ ממשות פאַר
ענדערן די לאַגע. באַ אַזאַ מיט-מאַש מוז זיך ענדיקן מיט אַ
קאַטאַסטראַפּע, און ווער ווייס, צי אַ דאָמאַנאָוו וועט ניט זיצן
ווידער אַפ'ן טראָן?

אַזוי ווי די ספּירט-מאַשינקע האָט אַוועקגעוואָרפן אירע
קאַפּריון, מיין זונעלע איז אָנגעקאַרמעט מיט דער מאַנעקאַשע
און מיט אַ שטיקל פון ציפּינ'ס ווייסע חלח, בין איך דעם גאַסט
מכבד מיט'ן געזאָרן וואַסער, צוגעפאַרבט מיט טיי פון מערן;
מיר פאַרבייסן מיט אַ פאַר סקאָרינקעס שוואַרץ ברויט, גריזשענ-
דיק פאַרזיכטיק און קאַרג די שטיקלאַך צוקער, און ווערן אַלץ
מער מיטגעריסן מיט'ן געשפּרעך.

ציפּין דערקלערט מיר, אַז הגם ער איז ניט קיין באַלשע-
וויק, האַלט ער אָבער, אַז די באַלשעוויקעס זיינען די איינציקע,
וואָס פאַרשטייען די לאַגע און קענען זי ראַטעווען. פעסימיסטיש
איז ניטאָ וואָס צו זיין. ווי זאָגט מען אין אמעריקע: ס'וועט זיך
אויספּרעסן!... וואָס ער, ציפּין, וועט טאָן, ווייסט ער נאָך ניט; ער
וועט זיך אָבער מסתמא איינאַרדענען, אויב ניט אין אַ צייטונג,
איז אין אַ רעגירונגס-אַנשטאַלט. איך רייד אים איין אַריינצו-

טרעטן אַרבעטן אין „בונד“. פרינציפיעל האָט ציפּין גאָרניט קעגן דעם; פאַר דער צייט פון דער רייזע פון אַמעריקע קיין רוסלאַנד האָט ער אַ סך געטראַכט, געמאַכט אַ חשבון הנפש מיט זיך אליין, און ער האַלט זיך שוין פאַר אַ רייפן מאַרקיסט; ער וויל זיך אָבער נאָך אַביסל צוקוקן, אַריענטירן זיך, כדי אָפֿ-צומאַכן זיין מיינונג וועגן אָפּגעבן זיך מיט פאַרטיי-אַרבעט. ער האָט מורא, אַז ער וועט זיך ניט קענען אַריינפאַסן אין פאַרטיי-אַרבעט, צוליב דעם, וואָס ער האָט אַזוי פיל יאָרן געלעבט אין אַן אַנאַרכיסטישער סביבה, וואו מען ווייסט ניט פון דיסציפלין און פון פאַראַנטוואָרטלאַכקייט פאַר אַ קאָלעקטיוון.

מײן פרוי דאַרף קומען שפּעט. מאַכן מיר מיט ציפּינ'ען אַ שפּאַציר איבער „קרעסטאָווסקי אָסטראָוו“. מײן זונעלע גייט פאַראַויס. ער איז היינט אַזוי אויפגעלעבט. דאָס ערשטע מאָל, ווען ער שפּאַצירט דאָ מיטן „פּאַ“. וואָס ווייטער מיר גייען, אַלץ ווערן די לאַנדשאַפטן רחבות'דיקער און פּרעכטיקער. אַרום גלאַנצט די נעווע אַף דער זון, אַרומגערינגלט מיט סעדער און גערטנער, מיט וועלדער און פאַרקן. די גאַסן זיינען ברייט. אַ פּאַר פון זיי זיינען אינגאַנצן איינגעהילט אין בלומען. איבער אַלץ און אַלעמען הויבן זיך די סילועטן פון בלישצנדיקע קלויס-טער-שפיצן, צווישן זיי טיילט זיך דייטלאַכער אויס דער קופּאַל פון אַיסאַקיעווער קלויסטער. פון ווייטן אַף דער זון זען די שפּי-צען אויס ווי אויסגעשטרעקטע סטעאַרין-ליכט. וואו ניט וואו וואַרפן זיך דורך גרויסע שטיקער פּעלד, באַשאַטן מיט מענטשן, הויפטזאכלאך מיט סאָלדאַטן, מען זיצט אפ'ן גראָז האַלב-אויס-געטאַנענע, מען קנאַקט „סעמעטשקעס“ און מען רעדט וועגן פּאָליטיק.

....

באַזונדערס געדיכט איז דאָס גרויסע פּעלד אַרום דער עראָפּלאַנען-דעפּאָ, וואָס זעט אויס גיכער, מיט'ן גלעזערנעם דאַך, ווי זייער אַ לאַנגע אַראַנזשעריי. דאָס איז דער אָנהויב פון פּעטראָווסקי פאַרק. דאָ שטייען קופּקעס סאָלדאַטן און מען ליי-ענט צייטונגען. אין אַן אַנדער אָרט טאַנצן סאָלדאַטן מיט מייד-

לאך. עם שפילן קאטערינקעס, הארמאָניקעס. אף געשטעלן ווערט פארקויפט עפעס אַ מוטנע וואסער אין פלעשלאך, וואָס ווערט רעקאָמענדירט ווי לימאָנאָד פון ערשטן סאָרט; אף טריט און שריט ווייבער מיט קאָשיקעס „סעמעטשקעס“. קליינע כמעט נאָקעטע אינגלאַך פארהילכן מיט זייער רופן קונים פאר פאָ פיראַסן און שוועבעלאַך. די פרייע האַלטונג צווישן מענער און פרויען דערמאָנט דעם ברענג פון דונאַי אין ווין אַ זומער פאר- נאַכט אָדער דעם ווינער „פראַטער“. ס'וואַרפן זיך אין די אויגן די סאָלדאַטקעס פון פרויען-באַטאַליאָן, וואָס שפאַצירן אַרום פראַנטיש. ס'הערן זיך אַפ'ן חשבון פון די סאָלדאַטקעס נאָר ניט קיין דעליקאַטע באַמערקונגען, באַגלייט פון געלעכטער און זירלערייען.

נעבן עראָפלאַנען-דעפּאָ קומט פאָר אַן אימפּראָוויזירטער מיטינג. אַן עלטערער סאָלדאַט, מיט אַ לאַנגער שוואַרצער באָרד, מאַכט שטאַרק מיט די הענט און רעדט עפעס מיט האַרץ. עם דערפליען ווערטער „באַלשעוויקעס“, „סערענסקי“; דער טומל אַרום איז אָבער אזוי גרויס, אַז מען קען פון ווייטן נאָר ניט הערן. פון דער אָנגעשטריינגקייט פון עולם פילט מען, אַז דער רעדנער איז אַ נאָענטער, אַן אייגענער, וועמען מען גלויבט. צייטנווייז רייסן אים איבער אויסגעשרייען, „ריכטיק, ריכטיק“, אויסגעמישט מיט אַפלאַדיסמענטן.

מיר קלייבן זיך אונטערגיין צום מיטינג, וואָס ווערט אַלץ גרעסער און גרעסער. מיר ציען צו מיט אונזער אויסזען די אויפמערקזאַמקייט פון אַ פאָר סאָלדאַטקעס; די געזיכטער זיי- ערע זיינען אויסגעכאַליעטע, פון פאָרוועלקנדיקער שיינקייט, די בליקן פרעכלאכע. די אויסגעמושטירטע מיליטערישע האַלטונג גיט זיי צו שלאַנקייט און פיקאַנטקייט. מיין זונעלע איז איר בעראַשט; זע נאָר, פאַ, פרויען-סאָלדאַטן. דאָס פאַרנעמט אים זייער. די סאָלדאַטקעס גייען אונטער צו אונז אַן צערעמאָניעס און בעטן פאַפיראַסן. ווען איך נעם אַרויס מיין פאַרטסיגאַר, רופט זיך איינע אָפּ: דאָ זייט פאַרויכטיק, מ'קען דאָס נאָך

בא אייך צונעמען. בכלל איז דאָ קיין אָרט ניט פאַר אָנשטענדיקע מענטשן. ציפּין פרעגט באַ זיי: האַלט איר זיך פאַר ניט אָנשטענדיק, וואָס איר זייט דאָ? זיי דערקלערן אונז, אַז זיי זיינען דאָ אויף מאַנעוורעס און טיפּער אין פאַרק איז זייער לאַגער. אויב מיר האָבן צייט און פּוילן זיך ניט, וועלן זיי אונז מיט פאַרגעניגן אַוועקפירן ווייזן דעם לאַגער. פון זייער איבער-קוקן זיך איינע מיט דער צווייטער שטויסט מען זיך אָן, אַז זיי האָבן עפעס אַנדערש אין זינען... מיין זונעלע דערשרעקט זיך פון זייער בליק, באַהאַלט זיך הינטער מיר און טורקעט מיר, אַז מיר זאָלן אַוועקגיין. מיר זיינען ראָך נייגעריק צו וויסן, וואָס איז דאָס פאַר אַ מיטנינג. די סאָלדאַטקעס ענטפערן מיט פאַראַכטונג: אַט, לענינג'ס אַן אַגיטאַטאָר בונטעוועט דאָס פּאַלקס. מען דאַרף אים דערשיסן, דאָס גאָר. הינט אַזעלכע, דייטשע שפּיאָנען, און דער ערברב שלינגט זייערע ווערטער. די פרעכהייט אין די בליקן פון די סאָלדאַטקעס ווערט פאַרביטן מיט אַ פייערל פון אַן אויפֿ-גערייצטער חיה.

פון העפלאַכקייט ווענן זאָגן מיר די סאָלדאַטקעס, אַז צור ליב'ן סינד קענען מיר ניט גיין צו ווייט. אויב זייער לאַגער גער וועט דאָ נאָך שטיין לאַנג, וועלן מיר אומבאַדינגט קומען אים אָנקוקן. פאַר אונז, ווי אויסלענדער, איז דאָס באַזונדער אינִי טערעסאַנט. די סאָלדאַטקעס זאָגן אונז, אַז דאָס בעסטע וואָלט גע-ווען מאָרנן, ווייל עס וועט דאָ זיין די אָנפירערין און גרינדערין פון פרויען-באַטאַליאָן, דעם באַרימטן גענעראַל קוראַפּאַטסינ'ס טאָכטער. — זי קומט ספּעציעל אַף אַ רעוויזיע צוזאַמען מיט סאַווינג קאָו'ז; פאַר'ן אַוועקגיין בעטן די סאָלדאַטקעס מיר זאָלן זיי איר בערלאָזן עטלאַכע פּאַפּיראַסן. זיי דריקן אונז שטאַרק די הענט: גע-דיינקט-זשע, חברים, זייט מאָרנן, איר וועט קיין חרטה ניט האָבן... ווען זיי ווילן זיך זעגענען אויך מיט מיין זונעלע, באַ-האַלט ער זיך ווידער הינטער מיר און איך פיל, אַז ער איז אַט גרייט פאַנאַנדערוויינען זיך. אַן אינסטינקט פון אַ קינד.... אפ'ן וועג צוריק גייען מיר פאַרביי אַ שטיק פעטראָווסקי

פארק. די ניט קולטיווירטע אלייע, מיט די ריזיקע פארצווייגטע
בויםער, מיט'ן הויכן גראָז באַ די זייטן, אָטעמט מיט אוראלט-
קייט. פון פעלד באַם עראָפלאַנען-דעפּאָ דערטראַגט זיך צו אונז
דאָס געהילך פון מענטשן, ווי אַן אויפציטערנדיק עכאַ. עס
דאַכט זיך, אַז אַלץ אַרום שרייט אַרויס: באַלשעוויקעס, קע-
רענסקי!....

ציפּין איילט זיך. עס ווערט שוין שפעטלאַך, וויל ער
נאָך כאַפּן דעם טראַמוואַי. מיר באַגלייטן אים, און עפעס
מאַרנע: אונזער געזעגענען זיך איז ניט, ווי מיר זאָלן זיך גאָר
אינגיכן זען. אזוי ווי איך פאַר מאַרנן אַוועק קיין באַברויסק,
איז ווער ווייסט, וואָס עס קען זיך מאַכן? ציפּין ווילט זיך:
ווי גוט איז, אַז מען נעמט אָן פאַר עלטער, האָט מען ניט קיין
עסק מיט מיליטער-דינסט, ניט מען פאַרלייקענט יאָרן, נאָר מען
ניט נאָך צו..

ווען מיר קומען צוריק, איז שוין דאָ מיין פרוי פון שטאַט
מיט'ן אוצר. עס טוט איר לייך, וואָס זי האָט ניט געזען ציפּינ'ען,
כפרט נאָך, אַז עס איז פאַראַן אזוי פיל כיבוד. מיין זונעלע איז
אַנטציקט פון היינטיקן טאַג. ווען עס קומט נאָך דער אַנקל
יאָסיף, מיט זיין עלטערער טאָכטער, דער יונגער לעבעדיקער, שטי-
פּערישער גימנאַזיסטקע נינע, איז נאָר צו זיין אַנטציקונג קיין
גרענעץ ניטאַ.

ס'איז דאָס ערשט מאַל אין פעטראַגראַד, וואָס מען עסט
וועטשערע אַף היימישן שטייגער, מיט אַ רואיקן באַוואוסטזיין,
אַז מאַרנן וועט זיין רעכט ניט אויפצושטיין צום „אַטשערעד“.
אַלץ צוליב דעם זכות פון דעם ליבן זאַרגזאַמען אַנטאַ-
קאַלסקי'ן....

סוף פון דריטן טייל

אינים לאנד פון דער סאציאלער רעוואָלוציע

פערטער טייל

1.

דער ערשטער אַרויספאַר

אין וואַנאַן ווערט אַלץ איינגער. ס'וואַקסט די שטיקעניש. נאָך גוט וואָס איך האָב פאַרכאַפט אַן אָרט אַף אַ באַנק באַ אַ פענסטער. דאָס הייסט, דעם אָרט האָב איך ניט פאַרכאַפט, נאָר דער טרענער, וועמען איך האָב געדונגען. ליפשיץ'ס אַן עצה. גענומען טאַקע אַ בשותפות'דיקן טרענער, ליפשיץ פאַר זיינע פעס, איך פאַר מײַן טשעמאַדאַן. דער טרענער האָט אַזוי געאַרבעט מיט זיינע עלנבויגנס, אַז ער האָט זיך ממש געבאָדן אין שווייס. דאָך אונז איינגעאַרדנט צום זיצן, און דוקא באַ אַ פענסטער. איך האָב אים באַצאָלט פאַר דער שווערער אַרבעט, און ליפשיץ האָט אים געגעבן אַף טיי. ניט קיין גלייכע שותפות. מילאַ, אַבי איך זיי שוין. אַ סאָלדאַט רופט זיך אַרויס צו בריינגען געקאַכט וואַסער. דעם טשאַיניק וואַסער דערלאַנגט ער אונז דורכ'ן פענסטער און אַליין בלייבט ער שטעקן ערגעץ כאַס טיר. דער צוג גייט אַוועק אַף צוויי שעה שפעטער פון דער באַשטימטער טער צייט, און ווען ער נעמט זיך רירן, זיינען שוין אַפילו די דעכער פול מיט פאַסאַזשירן.

אָט ווערט ניט פעטראַגראַד. עס ציען זיך פלאַכע שטיקער ערד, קוים באַוואַקסן, ווי אויסגעברענט פון דער זון. אַ מאַסע פּעלדער ניט באַזייט. די פאַרביישווינדנדיקע דערפער אַזעלכע געבעכדיקע. פון יעדן ווינקל וועיט מיט אָפּגעלאָזנקייט, מיט חורבן. כ'דערמאָן זיך, אַז אַמאָל, מיט היפשע יאָרן צוריק, איז מיר אויך אויסגעקומען צו פאָרן זומער-צייט איבער'ן זעלביקן וועג. ס'אַראַ לעבעדיקע בונטיקייט ס'האָבן מיט זיך פאַרגעד שטעלט די באַוואַקסענע פּעלדער, ווי פּריילאך האָבן באַגריסט

די דערפער. וואו זיינען אַהינגעקומען די גרויסע שטרעקעס וואַלד, וואָס דער באַנצוג האָט דורכגעשניטן? איצטער איז אַלץ אָפן אַרום, ווי אַף דער דלאָניע, זעלטן, זעלטן ווייזט זיך עפעס, וואָס איז נעלאַך אַף אַ וועלדל. מיינע מיטרייזנדיקע, דורכאויס אידן, דערציילן מיר, אַז פאַר דער צייט פון דער מלחמה האָט מען אויסגעהאַקט די מערסטע וועלדער. טאָמער זיינען נאָך גע- בליבן אייניקע שטרעקעס וואַלד, האָבן זיי די פויערים אויסגע- האַקט נאָך דער רעוואָלוציע. די פעלדער זיינען אַזוי פאַרלאָזן, ווייל ס'איז ניטאָ ווער עס זאָל פאַר זיי זאָרן. די יוגנט איז אַף די פראַנטן, זיינען בלויז געבליבן אַלמע לייט און פרויען מיט קינדער, וואָס זיינען ניט פּיאַיס צו פעלד-אַרבעט. די אידן דערציילן עס און עס פילט זיך ניט אין זייערע ווערטער קיין באַדויערונג, אַקוראַט ווי די אויסצערונג פון די פעלדער, די פאַרדאַרונג פון די וועלדער גייט זיי ניט אָן.

מיך פאַראַינטערעסירט צו דערוויסן זיך, פון וואַנען ציען די אידן זייערע פּרנסות, ווען דער פויער איז אַזוי פאַראַרימט און דער מסחר מיט וואַלד און תבואה איז כמעט אינגאַנצן אָפּ געשטאַרבן. קיין גענויען ענטפער קען איך דערויף ניט באַקומען. אַט, נאָט צו דאַנקען, מען לעבט זיך ווי ס'איז דורך. ניט ער- גער, ווי פאַר דער מלחמה, אין אייניקע פרטים נאָך בעסער, אי- בערהויפט אין די ערטער, וואָס ליגן האַרט באַם פראַנט. אי- דעלאַך פאַרלירן זיך ניט. קנאַפּ פאַדריאָרן פאַדערט די מלחמה? באַברויסק, דערציילט מיר ליפשיץ, האָט געמאַכט גוטע גע- שעפטן, ווייל זי האָט אַן ערשט-קלאַסיקע פעסטונג. פון אָנהויב האָט מען מורא געהאַט, אַז מיט'ן רוקן זיך נעענטער פון די דייטשן זאָל מען פון באַברויסק ניט אַרויסטרייבן די אידן, ווי פון אַ סך אַנדערע שטעט, וואָס ליגן באַ די פראַנטן. ס'איז אָבער דורך כשורה, און הגם די מורא פאַר די דייטשן איז נאָך אַלץ גרויס, האָט אָבער די רעוואָלוציע געראַטעוועט די אידן פון דער געפאַר אַרויסגעטריבן צו ווערן. דאָס, וואָס מען קען אָן שמערונגען האַנדלען מיט פעטראָגראַד און מאַסקווע, איז נאָר אַ ישועה. אין

מינסקער נובערניע איז גראד פאַראן אַ סך פּראָדוקטן, קיין ברויט פעלט ניט. די אידעלאָך האָבן זיך נאָך געקליגט צו באַהאַלטן גרויסע זאַפּאַסן שניט־סחורה, לעדער; צעצוקערט מען עס איצט טער אין פעטראָגראַד און אין מאָסקווע.

אייניקע פון די מיטרייזנדיקע פאַרמוטשען מיך ממש מיט זייערע פּראַגן וועגן אַמעריקע. דאָס האָב איך צו פאַרדאַנקען ליפּשיצ'ען; ער האָט דאָס זיי אַרויסגעגעבן מיין יחוס. כ'באַנוגן זיך מיט קאַרגע ענטפערס, און זיי לאָזן מיך סוף־כל־סוף צורו, ווען עס כאַפט זיי אָן אַ דרעמל. כ'קוק אָף די אַרומיקע געזיכער טער, סיי פון די אידן, סיי פון די ניט־אידן, וואָס זיינען אָנגע־פאַקט אין וואַגאַן, ווי הערינג אין אַ פאַס, און איך באַמערקט ניט אָף זיי די אַרימקייט, וואָס וואַרפט זיך אין די אויגן אָף די פעט־ראַגראַדער גאַסן. ס'זעט זיך אָף די געזיכטער אפילו אַ געוויסע זאַטקייט. סאַלראַטן זיינען דאָ ווייניק, און די עטלאַכע, וואָס זיינען פאַראן, האָבן אַ באַשעפּטיקונג — פון יעדער סטאַנציע אַרויפּטראָגן פאַר עטלאַכע קאָפּיקעס געקאַכט וואַסער, און ווען מען איז זיי נאָך מכבד מיט אַ שטיקל צוקער איד, זיינען זיי נאָר צופּרידן. אָף זיי פילט זיך שוין נאָר ניט קיין זאַטקייט. אויס־געמוטשעטע, פאַרכמורעטע.

מיינע שכנים אָף די ביינק הערן ניט אויף צו טרינקען מיט הנאה טיי, אפילו דרעמלענדיק; מען זופט דאָס צוגעפאַרבטע וואַסער, מיט אַ שלוקערץ, אַז מען קען הערן אין צווייטן עק וואַגאַן; ס'באַמערקט זיך אַזאַ קלייניקייט: די מערסטע קאַרגן ניט קיין צוקער, מען מאַכט דאָס צוגעפאַרבטע וואַסער אַזוי זיס, מיטשנדיק עס, אגב, מיט אַ פינגער אָנשטאַט אַ לעפעלע, אַז ס'ווערט פּריקרע. קען מען זיך אַזאַ לוקסוס דערלויבן אין פעטראָגראַד? פון די צופעליקע שמועסן פון די אידן צווישן זיך דערוויס איך זיך, אַז דער מסחר מיט צוקער איז איינער פון די אַממערסטן פאַר־שפּרייטע; די, וואָס האָבן זאַפּאַסן צוקער, ווערן נתעשר. אין פעטראָגראַד האָט מען אפ'ן ספּעקולאַנטן־מאַרק אַרויפגעטריבן דעם פּרייז צו דריי רובל אַ פונט. איין איד, אַ הדרת־פנים, מיט

א ברייטער צעקעמטער שוואַרצער באָרד, אָנגעטאָן גאַנץ עלעגאַנט, וויל אַלץ ביי מיר דערגיין, צי איז ניטאָ אַ מעגלאַכקייט צו בריינגען פון אמעריקע עטלאַכע וואַגאַנען צוקער. ווען עס זאָל זיין די קלענסטע מעגלאַכקייט, וואָלט ער גרייט געווען אַריבערצופאַרן אַליין קיין שוועדן; ער האָט אין פעטראָגראַד גרויסע פאַרבינדונג גען, טאַקע אין די גאָר הויכע פענסטער — גיט ער אַ וואונק מיט גרלות — זיינען פאַר אים די טויערן קיין אויסלאַנד אָפן.

ס'נעמט צופאַלן דער פאַרנאַכט; פון פענסטער זעט מען אַזוי דייטלאַך, ווי עס ציען זיך די זון־שטראַלן, דאַכט זיך, פאַוואָליע, ווי גיט וועלנדיק אינגאַנצן פאַרטרייבן די טאָניקע ליכטיקייט. אָט ווערט אַלץ בהדרגה איינגעוויקלט אין אַ טונקל־קייט. דער וואַגאַן איז געדיכט פאַרשאַטנט; די מענטשן זיינען צונויפגעגאַסן אין איין שוואַרצן פאַרגליווערטן פלעק. בלויז פון יעדער סטאַנ־ציע, וואָס נעמט אַראָפּ פאַסאַזשירן און בריינגט נייע, דרינגט אַריין די וואָקזאַל־באַלויכטונג, ווי אַ לבנה־שיין. עס ווערט אַן אויפרודערונג, אַ שפאַרעניש, און ווען דער באַנצוג לויפט ווייטער, זעט מען ווידער בלויז אַ שוואַרצן פאַרגליווערטן פלעק. הנם די פענסטער זיינען אָפן, איז אַזוי דושנע פון מענטשנשווייס, אַז ס'נעמט איבלען. אַרויסגיין פון אָרט איז אָבער אוממעגלאַך. קעפּ ליגן אָנגעשפאַרט אָף קעפּ. די לופט איז דורכגעשניטן דורך אַ שנאָרבעריי און סאָפּעריי. איך ווער אַליין אַנדערעמלט, ווי אונטער אַ שווערער משא, און ווען איך כאַפּ זיך אויף, באַמערק איך, אַז דער וואַגאַן איז אָפּגעליידיקט געוואָרן אַביסל.

ביים סאַמע טיר אָף אַ ווינקלדיקער באַנק צאַנקט אַ ליכטל און עס זיאַט אַן איינגעקאַרטשעמע פיגור, פאַרטיפט אין אַ ציי־טונג. כּבין צופרידן אַרויסצוגיין אַפ'ן גאַניק פון וואַגאַן אָפּצו־כאַפּן דעם אָטעם. עס ליגט אויסגעשפּרייט אַ וואַרימע אויסגע־שטערנטע נאַכט. ס'אַראַ מחיה צו קוקן אין איר און שליינגען איר פּרישקייט. זי טראַגט זיך, די נאַכט, צוזאַמען מיט'ן באַנג־צוג, דורך דער מוזיק פון זשאַבעס־קוואַסעריי, פון פליגן־זשומעריי, פון גרילן־גערויש, פאַרביי אַ סך, אַ סך פּיער־ווערימלאַך, וואָס

בלישטשען, ווי דימענטן.

נעבן מיר אַפ'ן גאַנץ וואַקסט עמיצער אים. כ'דערקן אין אים אינסטינקטיוו די איינגעקאָרטשעטע פיגור ביים ליכטל. זיין פנים באַמערק איך ניט, איך זע אָבער, אַז דאָס איז אַ מילי-טערמענטש. ער שווייגט, צוהערנדיק זיך צו דער מוזיק פון דער נאַכט, און רעדט דערנאָך אַרויס, ווי פאַר זיך אַליין: די בעסטע צייט צו ליגן אין די אָקאַפּעס. שטייען מיר ביידע, צוויי אומבאַ-קאַנטע פרעמדע מענטשן, פאַרטיפט אין דער וואַרימער זומער-נאַכט, יעדער מיט זיינע געדאַנקען און געפילן, און עפעס אַ נאָענטקייט נעמט זיך וועבן צווישן אונז, אַט-ווי דאָס שטיין דאָ וואָלט אונז באַהעפט. ער איז אַן אָפיציר, אַ געוועזענער סטודענט פון מאַסקווער אוניווערזיטעט, דינט אין „סטאַווקע“ אין מאַהילעוו. געווען אין פעטראַגראַד מיט אַ שליחות. זיין שטים איז אַן אַנגענעמע, זאַפטיקע, נאָר ווי דורכגעדרונגען מיט מעלאַנכאָליע. פון זיינע קאַרנע ווערטער פאַרשטיי איך, אַז ער איז אַ סאָציאַליסט און אַ גאַנץ לינקער, אַן אינטערנאַציאָנאַליסט געוויס, אויב ניט אַ באַלשעוויס.

עס ווערט קילאַך. מיר גייען ביידע אַריין צוריק אין וואַ-נאָן. דער אָפיציר לאַדט מיך איין זיך זעצן נעבן אים; שלאַפן ווילט זיך ניט, איז ער צופרידן צו כאַפן אַ שמועס. פון מיינע ווערטער האָט ער אויך אַרויסגענומען, אַז איך בין אַ סאָציאַליסט. מיר זיינען שוין אַריבערגעפאַרן גאַטשינע, דעריבער איז דאָס געוואָרן גראַם. מען דאַרף אָבער דערוואַרטן נאָך אַ גרעסערע איינגעניש, ווי פריער, נאָך אַרשע. דער אָפיציר קאָן שוין דעם וועג. מיך וואונדערט, וואָס ער פאַרט ניט אין אַ שטאַב-צוג. ער דערקלערט, אַז היינט האָט ער גראַד פאַרשפּעטיקט אַ שטאַב-צוג און וואַרטן אַף אַן אַנדערן, וואָס גייט ערשט אין דריי טעג אַרום, האָט ער ניט געוואָלט. בכלל האָט ער ליב צו פאַרן בעסער אין פשוט'ע צוגן, ווייל מען איז אויסגעמישט מיט'ן פאַלק און מען קען דערפון פיל לערנען.

דאָס געזיכט פון אָפיציר איז אַ יונגע, זייער אַן אינטעלי-

גענטע, נאָר שוין מיט טיפע קנייטשן אַפ'ן הויכן שטערן און מיט אַן אומעט אין די שוואַרצע אויגן. אַז ער איז אַ טיפישער דוס, דאָס שפירט מען גלייך, לויט זיין סלאַווישן טיפּ און לויט זיין אויסשפראַך.

מיר ריידן זיך פאַנאַנדער. ער פּרעגט ביי מיר, וואָס איז מיין מיינונג וועגן דער מלוכה-באַראַטונג, וואָס דאַרף זיך עפענען אין אַ פּאָר טעג אַרום אין מאַסקווע. כ'זאָג אים, אַז איך לייג אַף איר ווייניק האַפענונג. דאָס, וואָס זי איז צוזאַמענגעשטעלט פון די געוועזענע דעפוטאַטן פון די פיר גאָסדאַרסטווענע דומעס, באַשטימט איר ניט גינסטיקן באַראַקטער. די דעמאָקראַטיע וועט אין איר בלוז זיין אַ צוטשעפעניש, ניט שפּילן קיין שום ראָל, מען וועט זיך צו איר ניט צוהערן. דער אַפּיציר דיינקט, אַז ניט בלוז וועט די מלוכה-באַראַטונג אין מאַסקווע גאָרנישט געבן דער רע-וואָלוציע, נאָר זי וועט זיין אַ מאַביליזיר-פונקט פון דער עכטער קאָנטר-רעוואָלוציע. ער, אַרבעטנדיק אין „סטאַווקע“, איז אין דעם איבערצייגט. אין „סטאַווקע“ איז פאַר קיינעם קיין סוד ניט, אַז דער העכסטער הויפט-קאָמאַנדיר, גענעראַל קאַרניל'אָוו, בויט אַלע זיינע פּלענער אַף דער מאַסקווער באַראַטונג, כדי צו דערלאַנגען אַ טויט-קלאַפּ דער רעוואָלוציאָנערער דעמאָקראַטיע. פאַר קערענסקי'ן און סאַווינסקאָוו'ן, וואָס איז קאַרניל'אָוו'ס קאָמיר-סאַר, זיינען ניט פרעמד קאַרניל'אָוו'ס פּלענער, זיינען אין זיי אַליין פאַרמישט, און ווער ווייס, וואָס די מאַסקווער באַראַטונג קען בריינגען מיט זיך? — מעגלאַך, אַ מיליטערישע דיקטאַטור, כדי צו מאַכן אַ סוף צו אַלע רעוואָלוציאָנערע דערגרייכונגען און פאַר-פעסטיקן די הערשאַפט פון די גרויסע קאַפיטאַליסטן און גרויסע פּריצים. וואָס דאָס באַדייט פאַר די האַרעפּאַשנע מאַסן, איז קלאַר. די מענשעוויקעס און עס'ערן ווילן דאָס ניט איינזען; זיי פּילן ניט די טויט-געפאַר, וואָס רוקט זיך אָן אַף די סאָוועטן און אַף דער גאַנצער רעוואָלוציע; זיי גייען אַף דער מאַסקווער באַ-ראַטונג, כדי צו לאָזן זיך כאַפן אַף דער ווענדקע פון דעם מיליאָנער ריאַבובשינסקי, וואָס סטראַשעט אַנצוכאַפּן די רעוואָלוציע פאַר'ן

גאַרגל מיט דער „ביינערדיקער האַנט פון הונגער“, מיט דער „פּאָלס-אַרימקייט“, צו „פאַרניכטן אַלע סאָוועטן און קאָמיטעטן“. אַנשטאַט צו באַקאָמירן די מלוכה-באַראַטונג אין מאַסקווע, צו רופן די מאַסן אַרויסצוטראַען קעגן דעם דאָזיקן שווינדל, לייגן זיך די מענשעוויקעס און עס-ערן פּויגעלאַך אין בויזם, אַז זיי וועט דאָרטן געלינגען צו פאַרויכערן דעם „קלאַסנשלוס“.

הגם דער אָפיציר וויל זיך ניט מודה זיין, נאָך ס'איז צו דער-קאָנען, אַז ער איז אַ באַלשעוויק. ביי מיר פליט דורך אַ גע-דאַנק: איז ניט די שליוחות פון דעם דאָזיקן אָפיציר צו אינפאַר-מירן די באַלשעוויקעס וועגן אַלץ, וואָס טוט זיך אין „סטאַווקע“? ער דערציילט מיר, אַז אין „סטאַווקע“ שוויבלט און גריבלט מיט די אַלטע צאַרישע גענעראַלן, וואָס קוקן אויס אַף אַ געלעגנהייט צו דערשטיקן די רעוואָלוציע אין טייכן בלוט. די אַרגינעס גייען דאָרטן אָן, ווי ביים צאַרישן רעזשים. די צייטווייליקע רעגירונג מאַכט זיך אָבער דערפון ניט וויסנדיק. די קאָמיסאַרן פון דער רעגירונג, ווי פּילאַנענקא, נעמען אַליין אַנטייל אין די אַרגינעס. אויב, זאָגט דער אָפיציר, די סאָוועטן וועלן באַצייטנס זיך ניט כאַפן און ניט מאַכן אַ סוף צו די פאַרשווערונגען פון העכסטן הויפט-קאָמאַנדיר, וואָס האָט קערענסקי'ס און סאַווינקאָו'ס שטי-לע הסכמה, קען זיין צו שפּעט.

דער אָפיציר רעדט וועגן דעם אַלעם מיט אַן אינערלאַכן וויי-טיק. דאָס, וואָס ער דערציילט, הויז אייניקע איינצלעהייטן, איז פאַר מיר ניט אינגאַנצן ניי. כ'האָב דאָס שוין געהערט פון אַנטאַקאַלסקי'ן, וואָס איז גוט אינפאַרמירט; מיט קלאַנגען וועגן דער קאַנצענטרירונג פון דער קאַנטר-רעוואָלוציע אין „סטאַווקע“ איז דאָך פול גאַנץ פעטראַגראַד; מען רעדט וועגן דעם אפילו אין די רעכטע סאַציאַליסטישע קרייזן. איך זאָג דעם אָפיציר, אַז פיר לייכט, מרייבן די באַלשעוויקעס בכיון איבער די געפאַר, כדי צו זייען אומצוטרוי צו דער צייטווייליקער רעגירונג צווישן די מאַסן. די ווינקלען פון די ליפן קרימען זיך ביי דעם אָפיציר אויס. עס

פילט זיך, אז ער האלט זיך איין מיט אלע כוחות ניט אויסצווירלען מ'ך.

כ'באמערס גארניט, ווי ס'הויבט אָן טאָגן. אזוי פאררעדט זיך. די באגינענדיקע גרויקייט שטופט זיך לאנגזאם. אלע שלאָפן. בלויז מיר ביידע, איך און דער אָפיציר, זיינען וואָך. א מידקייט כאַפט אַרום. כ'גיי אוועק אַה מיין אָרט באַם פענסטער. נורע זיך איין, מיט מיין טשעמאָדאָן צוקאָפּפּנס. דורכ'ן דרימל דאַכט זיך מיר, אז דער אָפיציר לאָזט ניט אַראָפּ פון מיר זיין בליק, וואָס איז פול מיט פאָרוואַרף. כ'עפן די אויגן און גיב אַ קוק אין זיין ווינקל: ערשט ער זיצט אָנגעשפּאַרט אָן באַנק און שלאָפּט: די קנייטשן אַה זיין הויכן שטערן טיילן זיך נאָך מער אויס און זיין גאַנץ געזיכט אונטער דער באַגינענדיקער קער גרויקייט האָט אַ מאַרטירעריש אויסזען פון איינעם, וואָס האָט איבערגעלעבט עפעס טראַגישעס. ווי באַקאַנט איז מיר דאָס דאָזיקע אויסזען, מען באַגעגנט אַזעלכע פּנימ'ער אזוי אָפט אַה די פעטראַגראַדער גאַסן, אין די טראַמוויען, אין עפּנטלאַכע פּלעצער.

כ'דערמאָן זיך, אז פאַר דער צייט, וואָס איך בין אין רוסלאַנד, האָב איך נאָך ניט געהערט קיין פּריילאָכן געלעכר טער, אַפילו דעמאָלט, ווען דאָס פּאָלק פאַרווילט זיך, ווי דאָס איז געווען מיט אַ פּאַר טעג צוריק אין פעטראָווסקי פּאַרק. אין די טעג פון די סאָלדאַטן מיט די מיידלאַך, אין זייער שטיפּן, ראַמאַנסירן איז עפעס ניטאָ קיין פּרייד. איצט, ווען איך ליג מיט אָפענע אויגן איינגענורעט אין וואַגאָן מיט'ן טשעמאָדאָן צור קאַפּנס, ווען איך קוק זיך צו, ווי דער טאָג באַזיגט די נאַכט, שיקט אַריין גנב'יש אַ שטראַל פון דער אויפגייענדיקער זון, ווערט פאַר מיר דייטלאַך, אז די רעוואָלוציע האָט קיין פּרייד ניט געשאַפּן. אפשר איז פּרייד געווען, און איך האָב עס פאַר-שפּעטיקט? אפשר באַמערקט איך ניט דאָס פּרייד, ווייל ס'איז אין מיר אַליין ניטאָ? נו, וואוהין טראַגט איך זיך? פאַרוואָס האָב איך אזוי מורא צו גיין אַפ'ן פּראָנט? עס היילכן אָפּ

אין זיך די ווערטער פון אָפיציר: די בעסטע צייט צו ליגן אין די אָקאַפּעס. הייסט עס, אז אין די אָקאַפּעס לעבט מען אויך, קלאַפּט דאָס האַרץ מיט דערוואַרטונג און האַפּנונג. פּילייכט אין טאַקע דאָרטן דאָס עכטע אָרט פאַר יעדן רעוואָלוציאָנער ? אַט קומען, אַראָפּוואַרפן די „ציוויליזאַציע“, אַלע קוויןקלענישן און ספּיקות, צונופּניסן זיך מיט דער מאַסע, וואָס איז צעעסן פון לייז און עפּידעמיעס, און אַרויספירן זי, די מאַסע, צו ליכט....

ווי אַלץ מישט זיך אין קאַפּ, אַן אמת'ער קאַשמאַר... עס שיינט שוין די זון. די פאַסאַזשירן האָבן אויפגעוואַכט. אַ געשפּרעך. מען פרעגט וויפּיל דער זייגער. אייניקע נעמען זיך שוין צו פּרשיטיק. די עלטערע אידן שטעלן זיך דאוונען. מאַכן זיך באַקוועם מיט זייער טלית און תּפּילין, ווי אין אַ בית־המדרש: געוויסנפּרייהייט, ניטאָ וואָס מורא צו האָבן, ווי אַמאָר. ליפּשיץ איז מיר מכבד מיט אַן עפּל און אַ גלעזל וואַ-רימס, אינטערעסירט זיך, צי איך האָב געשלאָפּן. מען איז פּויל צו ריידן. איך נורע זיך שוין אַיין זיצנדיק און ווער אַנדערעמעלט.

ווען איך כאַפּ זיך אויף, שטייען מיר אין אַרשע. עס איז אַ טומל, אַ געדריינגעניש, נאָך ערגער, ווי באַס אַרויספאַר פון פעטראָגראַד. אידן און אידענעס מיט גרויסע זעק, סאַל-דאַטן מיט קלומיקעס. מען קריכט ניט בלויז דורך די טירן, נאָר אויך דורך די פענסטער. עס דערגייט צו גאַנץ הויכער זידלעריי. איך מיט ליפּשיץ'ן זיצן, ווי איינגעקוועטשט אין אַ צוואַנג. ניט אַ ריר צו טאָן זיך מיט אַן אבר. גיבן מיר זיך אַביסל אַ שטופּ, שטופּט מען אונז צוריק, אַז מען דריקט אונז גאָר צו צו דער וואַנט, ווי מיט אַ בערווענע. אַט דאָס איז — בייזערט זיך ליפּשיץ — פריער ניט געווען. שוין אַ רעזול-טאַט פון די נייע פאַראַנדקעס. אַלץ צוליב די „טאָוואַרישטשעס“, רק זיי וואַנדערן, און מען דאַרף פאַר זיי מאַכן אַ וואַרע, עפעס אַ קלייניקייט, אונזער באַשיצער און פאַרטרייקער.

אונטער „טאָוואַרישטשעס“ ווערן געמיינט די סאַלדאַטן.

דער ערשטער אַרויספאַר

אַ אידישער סאַלדאַט, אַ יונג בחור'ל, אַף אַ קוליע, ווערט אַן אָנגעצונדענער. ער רופט זיך אָפּ צו ליפשיצ'ן:

— וואָס, רב איר, אייך געפעלן ניט די „טאָוואַרישטשעס? נו, וואָלט איך אייך ווינשן זיין אַף זייער אָרט. איר פּאַרט ספעקולירן, כדי צו שינדן פון פּאַלק די הויט, און די „טאָוואַרישטשעס“ טרייבט מען אַרום, ווי הינט, כדי אויסקעמפן פאַר אייך פרייהייט, אַז איר זאָלט אָנשטאַפן די קעשענעס מיט גאָלד. מען קען אייך, רב פעטער. — דער אידישער סאַלדאַט ווערט אַזוי אויפגערגעגט, אַז ער טרייסט זיך אינגאַנצן; ער שרייט שוין, ווי צעכליפּעט: אָט בין איך אָן אַ פּוס, און איך דאַרף שטיין, בשעת איר האָט זיך ברייט פאַנאַנדערגעזעצט מיט אייערע טשעמאָדאַנעס.

מען באַרואיקט ווי עס איז דעם אידישן סאַלדאַט, מען מאַכט פאַר אים אַן אָרט. עס איז שווער אַף אים צו קוקן. דאָס פנים איז געל, ווי וואַקס, די אויגן אויסגעלאַשענע. ווען ער ניט אַ הוסט, איז ווי ער וואָלט אויסגעשפיגן די נשמה. די שטימונג אין וואַנאָן פרעסט, ווי אַ משא. יעדער דערלאַנגט עפעס דעם אידישן סאַלדאַט, — דער אַ שטיקל צוקער, יענער אַ שטיקל וואַרשט אָדער ווייס ברויט. דער סאַלדאַט וויקלט דאָס אַלץ איין אַן אַ שמוציקער שמאַטע און קוקט אַף אַלעמען מיט אַ רחמנות'דיק געבעט, ווי ער וואָלט געזאָגט: האָט, איר דעלאַך, אַף מיר קיין פאַראיכל ניט, עס רעדט פון מיר אַרויס מיין אומגליקלאַכער מזל. כ'וויל זיך מיט'ן אידישן סאַלדאַט פאַנאַנדעריידן, נאָר איך קען פון אים בלויז אַרויסקריגן, אַז ער איז פון אַ דאַרף נעבן מינסק, געווען אַ שוסטער, און איצטער קערט ער זיך אום אַהיים, ווי אַן אינוואַליד, צו קיין זאָך איז ער מער ניט פייאיק....

דער צוג האָט דאָ נאָך צו שטיין אַ האַלבע שעה. יעדער פוסטער פּלאַץ אַרום וואַקזאַל איז פאַרוואַנדלט אין אַ מאַרס. אומעטום געשטעלן מיט אַלערליי געבעקסן, פון שוואַרץ ברויט ביז טאַרט און לעקאַך, מיט פּרוכט, מיט אייער, מיט מילך און קעז, עס פעלן אפילו ניט קיין געפרעגלטע הינער. פון בר-

פעט פון ערשטן און צווייטן קלאַס, וואָס איז פונקט אַנטקעגן אונזער פענסטער, שלאָגט אַ ריח פון פריש באַרשטש, פון גע-
פרעגלט פלייש. עס נעמט אָן אַ חשק אַרויסצוגיין און אַרייַן-
כאַפּן אַ מיטאָג אָדער עפעס איינקויפּן, נאָר עס איז אַ מורא צו
רירן זיך: ניט בלויז קען מען פאַרלירן דעם אָרט, נאָר מען
קען אַמאָל אינגאַנצן ניט דערווייזן אַרייַנקריכן אין וואַגאָן.
ליפּשיץ, ווי אַ דערפאַרענער אַרומפאַרער, ראַט מיר בעסער צו
פאַרבלייבן זיצן און אָננעמען אַליץ פאַר גוט. אימעצער וויצלט
זיך: פאַר אזאָ אַפּקומעניש וועט מען שוין ניט דאַרפן ליידן
קיין חיבוט הקבר.

פון דעם, וואָס קומט פאַר אַף די אייזנבאַנען, ווערט נאָך
קלאָרער, ווי ווייט דאָס לאַנד איז צערוואַנירט; מען האָט זיך
אַזוי פיל אין דער פּאַנטאַזיע ניט געקענט פאַרשטעלן. וואָס
פון טאָג ווערט ערגער. עס איז אַן אונטערשייד אין די שווער-
ריקייטן אַף די אייזנבאַנען ניט בלויז אין פאַרגלייך מיט אַ
חודש, נאָר אַפילו מיט אַ וואָך צוריק. עס דראָט מיט אַ קראַך.
די צאָל צעבראַכענע וואַגאָנען און „קראַנקע“ לאָקאַמאָטיוון
וואַקסט, ווי שוואַוימען נאָך אַ רעגן. דערצו איז דאָ זייער וויי-
ניק הייץ-מאַטעריאַל. וועגן קוילן איז שוין אָפּגערעדט, עס פעלט
האַלץ. די רעגירונג טוט גאָר ניט. דער נייער פאַרקער-מיניס-
טער, דער קאָדעט יורעניעוו, זאָגט מען, איז אַ טויגעניכץ, נאָר
מילאַקאָוו'ס אַ שטייוולפּוצער. עס וועט באַלד ניט זיין אַף
וואָס איבערצוטראַנספּאָרטירן מיליטער. פאַר די דייטשן, וואָס
רוקן זיך אַליץ נאָענטער צו פּעטראָגראַד, שטייען שוין כמעט
נעבן ריגע, איז דאָס ווי געוואונשן... אַזוי רערט צווישן זיך
אַ רעדל פשוטע סאָלדאַטן, ניט ווייט פון אונזער באַנק. זייער
שפראַך איז ניט קיין אינטעליגענטע, נאָר מען פילט, אַז זיי
קלייבן זיך פּאָליטיש פּאַנאַדער אין דער לאַגע, ווייסן דעם נאָמען
פון יעדן וויכטיקן רעגירונגס-פאַרשטייער. דאָס איז אַ ניס
פאַר דעם פּראָסטן רוסישן פּאָלקס-מענטש, וואָס צייכנט זיך אַזוי
אויס מיט אומוויסנקייט. דער דאָזיקער פּראָגרעס איז שוין

א רעזולטאט פון דער רעוואָלוציע... כאַטש דערין איז אַ שטיקל נחמה....

דער אָפיציר איז אין וואַנאָן ניטאָ, האָט מסתמא זיך איי-בערנעזעצט אַף אַ צוג קיין מאָהילעוו, ווען איך האָב געכאַפט אַ דרעמל.

דאָס בילד דורכ'ן פענטסער איז גאָר אַן אַנדער, ווי אַרום פעטראָגראַד. די ערד איז ניט פּלאַך. אַ סך וואַלד, פּאַרזייטע פעלדער. די דערפער אַרומגערינגלט מיט גרויסע גערטנער, פול מיט אויבס, און מיט סערער, וואָס ברעכן זיך פון פּרוכט. דאָך פילט זיך דאָ אויך אַן אָפּגעלאָזנקייט. קיין יונגוואַרג זעט מען כמעט ניט. מייסטנס מיטליאָריקע פּויערים און פּויערטעס, מיט קליינע קינדער. דערפאַר מאַסן קאַליקעס. באַ יעדער סטאַנציע שורות גאַנצע, וואָס בעטלען. אונטער דער ברענענדיקער זון זעען אויס די בעטלער, האַלב-נאַקעטע, פאַרשמוציטע, מיט די פאַרזשמורטע אויגן, ווי בלינדע, וואָס שטייען אַף אַן אָרט, ווייל זיי קענען ניט אַנטאָפּן דעם וועג; אַ סך מיט אָרנס אַף די צעריסענע קליידער. אייניקע פון זיי שלאָגן פאַר אַלערליי יאַג-דעם צו פאַרקויפּן, אַבי ניט צו נעמען סתם אַ נדבה — נאָך פאַר-היט אין זיך דעם אינערלאַכן שטאַלץ....

די שעה'ן ציען זיך ווי פון פעך. עס ווערט דערעסן צו קוקן דורכ'ן פענסטער: די לאַנדשאַפטן אויך אַלע איינאַרטיקע. ניט בלויז קריכן שוין פון האַלז די געשפרעכן פון די אידן, וואָס האַלטן אין איין ריידן וועגן מסחר, נאָר אויך די פּאָליטישע ויכוחים פון די סאָלאַטן; מען חזרט איבער איינע און די זעלביקע זאַכן נאָך אַמאָל און נאָך אַמאָל.

די זון נעמט פאַרגיין. ס'נידערט אַראָפּ אַ וואַרימע אויס-געשטערנטע נאַכט. מיר הויבן זיך אָן דערנענטערן צו באַב-רויסק. אָט ווערט אַלץ טונקעלער און טונקעלער. אין וואַנאָן איז גראַד גראָם. מען גרייט זיך מיט די פעקלאַך. עס ווייזן זיך פייערלאַך, פון אָנהויב שיטער, דערנאָך אַלץ געריכטער; נאָך אַ לאַנגן שניידנדיקן פייה בלייבן מיר שטיין באַ אַ הילצע-

נער געביידע, וואָס איז באַלויכטן פון צוויי נאָפּט־לאַמטערנעס. דאָס איז דער וואָקזאַל. ביז דער שטאָט איז נאָך עטלאַכע וויאָרסט. דער דעליוזשאַנס קוועטשט אַרײַן אַזוי פיל פאַסאַזשירן, וויפיל עס לאָזט זיך. ער קימערט זיך ניט פאַר יענעמ'ס ביינער. ווען מיר פאָרן אַרײַן אין באַברויסק, איז שוין גאַנץ שפעט. די גאַסן זיינען פינסטער. דער דעליוזשאַנס פאָרט ניט, נאָר שפּרינגט איבער דעם צעלעכערטן ברוק, אַז די קישקעס קערן זיך איבער. אין צוויי האַטעלן איז ניטאָ קיין ליידיק פּלאַץ, אַלץ פאַרנומען, איבערהויפט פון מיליטער־לייט. דער דעליוזשאַנס פירט שוין אַוועק מיך אַלײַן ערגעץ אין עק שטאָט עפעס אַה אַן אַכסניה. נאָך גוט, וואָס איך קריג דאָרטן אַ קאַנורע, צונויפגעקלעפט פון ברעטער, ווי אַ סוכה.

ווען איך לייג זיך שלאָפן, דערטראַגן זיך צו מיר פון מיטן קאָרידאָר שיכור'ע שטימען, אויסגעמישט מיט אַ פרויען־קוויטש. אויך מוזיק פון אַן אויסגעשטערנטער זומער־נאַכט...

בא א היסטאריש הויז

כ'ניי ארויס פון אכסניה גאנץ פרי. דער טאָג איז א זון-ניקער. צום צענטער פון שטאָט איז ווייטלאך. דריי איד זיך דורך שמאָלע געסלאך, מיט אלטע האַלב-חרוב'ע הילצערנע הייזלאך, אָן א ברוק; וואו ניט וואו פארטריקנטע בלאַטעס, צערקאָעטע, באַרעקט מיט א גרינלאך שימל. זעלטן א בוימל, הנם עם פעלן ניט קיין קליינע גערטנדלאך, באוואקסן מיט צי-בעלעס, קרויט און אונערקעס. איבער די געסלאך שפאצירן ארום מאָנערע קי און פערד, וואָס גריזשען געשמאק די קאָרע פון אַנגעוואָרפענע הורבעס קלעצער. דאָ מוז זיך דאָס אויפהאלטן דער אידישער דלות. פאַלט אַרײַן אַ געסל מיט ציכטיקע הייז-לאך, איינגעטונקט אין גרינס, מיט סערער, זעט מען גלייך אָן די חזירים, וואָס וואַרײַמען זיך אף דער זון, אַז דאָ וואוינען קריסטן.

ס'ניט א ווייע מיט דער קינדהייט. פונקט אזא אויסזען האָט דאָך געהאַט דאָס געבורטשמעטל, אויך אין דער ליטע. אָט איז זי, איוויע, מיט איר אידישער אומעטיקייט און „גוי'אישער" פריילאָכקייט. עם פעלט אַפילו ניט דער גרויסער אידישער בית עולם, מיט'ן הילצערנעם טויער, דער טייך מיט'ן מיל, וואו מען פלעגט זיך זומער-צייט פליושקען און לערנען זיך שווימען. אָט איז דאָס בערגל הינטער דער שטאָט מיט'ן אלטן בוים ופון קליינע בארעלאך, וואָס זיינען הפקר פאר אלעמען. פון ווייטן, ווי פונקט אין דער געגריכטונג צום אידישן בית עולם, ציט זיך

דער „גוי'ישער" מאָהילניק, בלישצען די צלמים פון א פאָר קלויס-טערס, סטארטשעט אַרויס אַ הויכער לייכט-טורעם....

ווי אויסטערליש דאָס אלץ איז, אַזוי פרעמד און דאָך אַזוי נאָענט. עס דאַכט זיך, אַז מען איז צוריק אין דער לאַנגפאַר-געסענער היים. אָט ווי נאָרניט וואָלט זיך געענדערט, ווי די וועלט וואָלט זיך ניט געבאָדן אין בלוט, ווי דאָס לאַנד וואָלט ניט דורכגעמאַכט קיין צוויי רעוואָלוציעס. די זעלביקע פאַר-שלומפערטע אידענעס, די זעלביקע פאַרוואקסענע אידן, די גוים אין די סערמינקעס און לאַפטשעס די זעלביקע. מען דערקאָנט אין דיר גלייך אַ מענטשן אַ גרויס-שטאַטישן, ווי פון אַן אַנדער פלאַנעט, און מען באַגלייט דיך מיט נייגעריקע בליקן. עטלאַכע קינדערלאַך לויפן אַפילו נאָך באַרוויסערהייט. די זיטן, מנהגים, אַרט-לעבן פון פאַר צוואַנציק יאָר און נאָך מער.

כ'פאַרטיף זיך אַזוי אין דעם אַרום, ווער דורכגעדרונגען אַזוי מיט די עראַינערונגען פון דער קינדהייט, מיט יענער שטימונג, אַז איך באַמערק ניט, ווי איך בין פאַרקראַכן הינטער דער שטאַט, אַנשטאַט צו גיין אין צענטער. אָט ליגט ווי אַף דער דלאָניע אַ שטיק פאַרגאַנגען לעבן, האָט זיך אַנטפּלעקט, איז אויפגעשטאַנען תּחית המתים, כאָטש נעם און וואַרף אַראָפּ פון זיך די קליי-דער, ניב זיך אַ פּליושקע אין טייך גלייך אונטער'ן שטראָם פון די מי-לדערדער און ניי אַוועק קלאַפטער, הוהוקנדיק פון יוגנט און פרייד...

די שעה'ן לויפן, אַזעלכע פּרידלאַכע, ווי די גאַנצע נשמה וואָלט זיך אָנגעזאַפט מיט שטילקייט און פּרידן.

ווען איך קום אין צענטער איז שוין האַלבער טאָג. דאָ אַטעמט אַלץ מיט גרויס-שטאַטישקייט. פיינע ניט הויכע מויערן. גלאַט-ברוקירטע גאַסן מיט הילצערנע טראָטואַרן, פּאַנאַרין-סלאַר פעס, אַ קינעמאַטאָגראַף, רעסטאָראַנען און מאַנאַזינען מיט שוין פענסטער. אויך די מענטשן זיינען מאָדערנער געקליידט. באַלד אַפ'ן שטייגער פון אַן אַמעריקאַנער פּראָווינציעל שטעטל. עס פעלן נאָר אויטאָמאָבילן, געזאָלין-סטאַנציעס, שרייענדיקע רעק-

לאמען. אזוי די זעלביקע תקיפ'דיקייט, געמיטלאַכקייט. אומער-טום נאָך אלעמען איין וועלט.

דער פארטרעטער פונ'ם „בונד“, ווי מען רופט אים, נאכקע דער פאליצייסטער, איז גאָר אַוועקגעפאָרן אַף קאווקאז זיך היילן. אזוי גיט מען מיר איבער אין אַ פאָטאָגראַפיע־סטודיע, וואוהין איך האָב אַן אַדרעס; מען ראַט מיר דאָרטן אַוועקגיין אין דער שטאָט־דומע, וואו איך קאָן אלעמען טרעפן. עס איז ניט ווייט, אינגאנצן אַ פאָר קוואַרטאַלן פון דאַנען.

פון דרויסן מאַכט ניט די שטאָט־דומע דעם איינדרוס פון אַ געזעלשאַפֿטלאַכער געביידע. אַ געוויינלאַך גרויס איינ־שטאָט־קיק הוי, נאָר מיט אַ פאַראַדנעם אַרײַנגאַנג. גרויסע חדרים, ליידיע. כ'פּרעג אַ באַדינער, אַן עלטערן קריסט, אָנגעטאָן נאָך האַלב־פּויעריש, צי איז עמיצער דאָ פונם „בונד“. עס גייט מיר אַרויס אַנטקעגן אַ מיטלוויקסיקער יונגערמאַן מיט אַ מאַט ברייט־לאַך געזיכט, מיט שוואַרצע אויגן און שוואַרצע וואַנצן. דאָס איז חבר יעקב ראָזענטאַל. איך קאָן אים ניט און ער קאָן מיך ניט, נאָר מיר ווייסן איינער פון צווייטן. ער פאַרשטייט שוין צוליב וואָס איך בין געקומען. ער שפּאַסט: נישקשה, דער „צע־קאַ“ פאַרלאָזט אונז ניט. פריער חבר ליפּעץ, ערשט איר, די טעג דאַרף אויך קומען פון מינסק חבר הימלאַפאַרב, — דער לאַנדראַנער, — גאַנץ אָנגעלייגטע געסט. ער פירט מיך אַרײַן אין דער קאַנצעלאַריע פון שטאָט־דומע. דאָרטן איז לעבעדיק. טשינאָוויקעס סקריפן געשמאַק מיט די פּעדערס. הינטער אַן אָפּצאַמונג רייען באַזוכער. עס דרייען זיך דאָ אַרום היימיש, מעשה באַלעבאַטים, אַ סך חברים פון „בונד“, צווישן זיי אויך עטקע מיט איר מאַן וועלוול נאכקין, מיט וועמען איך האָב אַמאָל געאַרבעט צוזאַמען אין וואַרשע, בין געזעסן אין וואַרשעווער ראַטוש. מען נעמט מיך אויף וואַרים. וועלוועל, וואָס איז איצטער דער הויפט פון דער שטאָט־מיליציע, איז געבליבן דער זעלביקער לי. אַ הויכער מיט אַ בראַנזענעם געזיכט, מיט גרויע אויגן, וואָס שטייען ניט אַף אַן אָרט, גיט

ער א זאג: וואָס אַ נייער העכט? כּן ירכוּ!... וועלול האָט זיך ווייניק געענדערט, נאָר עפעס זעט ער אויס העכער אין די לאַנגע שטיוול און קורצן רעקל, וואָס איז ניט פאַר זיין מאָס. עטקע האָט זיך אויך כמעט ניט געענדערט, די זעלביקע רויטלאכע באַסן, די טונקל-בלאָנדע האָר פאַרקאמט גלאַט, ווי אַמאָל, נאָר אין די בלויע אויגן איז ניטאָ דער אַמאָליקער ברען. מען באַשאַנט מיר מיט'ן שטאַט-נאָלאָואַ, אַ רוס, אַ מיליטערי-דאָקטאָר, אַן עסער, נאָך אַ יונגערמאַן, ניט קיין הויכער, מיט אַ בלאַס גע-זיכט, האָט עפעס אַריסטאָקראַטישעם אין זיין באַנעמונג. ער איז אויך דער פּאַרויזער פון סאָוועט. זיין נאָמען איז דאַמאַנאַראָוו. פון זיין שמייכל, ווי אזוי ער קוקט זיך דורך מיט די חברים, זעט מען, אַז פאַר אים איז אויך ניט קיין סוד דער צוועק פון מיין קומען.

גלייך טאַקע אין אַ צווייטן ליידיקן צימער האַלטן אָפּ ראָ-זענטאַל און וועלוול מיט מיר אַ באַראַטונג. היינטיקע וואָך האָב איך שוין פאַרשפּעטיקט דעם „פּרויוו“ . גראַד געווען אַ גוטע געלעגנהייט, ווייל דער הויפּט-דאָקטאָר איז געווען אַן איי-גענער מענטש, אַ איד, וואָס שטייט נאָענט צום „בונד“. ער איז דאָס דער גואל. ס'איז פאַראַן נאָך אַ דאָקטאָר, אַן עסער, אויך אַ איד, איז ער אויך גוט. ווען זיי ביידע עקזאַמינירן די „פּרי-זיוניקעס“, קענען זיי טאָן אַליץ, וואָס זיי ווילן. ליפעצ'ן האָבן זיי דאָס באַפּרייט. דער נאַטשאַליניק פון דער מיליטערי-פאַרוואַל-טונג איז געבליבן פון אַלטן רעזשים, נאָר ער איז אַ גוטמוטי-קער גוי, מישט זיך זייער ווייניק, באַמקעט צו צו אַליץ, וואָס די דאָקטוירים זאָגן. די פאָר שיינע אידישע באַלעבאַטים פון שטאַט, וואָס ווערן צוגעצויגן, אזוי צו זאָגן, ווי ריכטער פון פאַלק, זיי קימערט געוויס ניט, אַז מען גיט אָפּ וואָס ווייניקער אידן פאַר סאָלדאַטן. פאַראַן איין דאָקטאָר, וואָס ווען ער עקזאַ-מינירט, איז ביטער. דאָס איז אַן אַלטער פּאָליאַק; האַלט זיך פאַר אַ „פּעפּעסאָוועץ“, נאָר אַ נישקש'דיקער אַנטיסעמיט, און שניידט ווי קרויט. ווען ער זיצט, קענען שוין די איבריגע

דאָקטוירים גאָר נישט טאָן. אזוי ווי דער „פריזיוו“ קומט פאָר אין מאָל אַ וואָך, מוז מען זיך דערוויסן, וועלכע דאָקטוירים וועלן זיין קומענדיקע וואָך. אויב איינער פון זיי וועט זיין דער פאָליאַק, וועט מען מוזן אָפּוואַרטן אָפּ אַ וואָך שפעטער. ליפעצין האָט אָפּגעגאָלטן, ער איז געקומען פונקט, ווען ביידע אידישע דאָקטוירים האָבן עקזאָמינירט. כ'פרעג, צי עס דאַרף עפעס קאָסטן געלט. ביידע, אי ראַזענטאַל, אי וועלוול לאַכן: דעם „בונד“ קאָסטן אַזעלכע זאכן קיין קאָפּיקע ניט. הייז דעם וועל איך דאָך עפעס באַ זיי פאַרדינען — האַלטן אַ פאָר לעקציעס, אַרויסטרעטן אָפּ אַ פאָר פאַרזאַמלונגען, וועלן מיר זיין קוויט. אַלץ גייט איצטער אַפ'ן חשבון פון דער רעגירונג — וויצלט זיך וועלוול — ליפעצין האָבן מיר נאָך געגעבן צום אָנדייניק אַ „ברוינינג“ משופרא דשופרא, איז אַז איר וועט זיך דערדינען, וועט איר אויך זוכה זיין; אַ „ברוינינג“ איז איצטער זייער אַ נויטיקע זאַך.

עס ווערט אָפּגעמאַכט, אַז גלייך נאָכמיטאָג זאָל איך זיך זען מיט'ן דאָקטאָר, וואָס שטייט נאָענט צום „בונד“; וועלוול וועט מיט מיר אַריבערגיין, און אַלץ וועט זיין רעכט. אַפּ מיטאָג בין איך שוין אַן אורח באַ עטקען מיט וועלוול'ען. זיי וואוינען אין אַן אָרים הייז, אָפּ אַ פאַרוואָרפן געסל, גאָר ניט ווי עס פאַסט פאַר דעם הויפט פון דער שטאָט־מיליציע. די אָרימקייט איז ניט בלוז פון דרויסן, אויך אינווייניק. מעבל פון משותל'ח'ס צייטן, צעבראַכענע. אַלץ סקריפעט — דער טיש, די שטולן. דערפאַר די צוויי בעטן — גאַנצע בערג קישנס. די ריינקייט איז ניט קיין איבעריקע: קאָנטיק, די גאַנצע באַלעבאַ־טישקייט ליגט ניט שטאַרק אין קאָפּ. וועלוול איז שטאַלץ מיט זיין ביקס. אַ טייערע כלי — באַרימט ער זיך, אַ — נו, שכנא, יאָרן דערלעבט. רוסלאַנד אַ פרייע מדינת. דער „בונד“ אַ גאַנצער מאַכער אין דער רעגירונג.

מען דערמאָנט זיך, ווי געוויינלאַך, די אַמאָליקע יאָרן. ביידע, עטקע און וועלוול, טיילן זיך מיט די איינדרוקן פון די

ערשטע טעג פון דער רעוואָלוציע, ווען אלץ האָט אויסגעזען ווי אַ חלום. זייערע אויגן זיינען פול מיט טרערן פון באַגייסטע-רונג, ווען זיי ריידן וועגן יענע טעג. א שאַד, אַ שאַד, וואָס איך האָב פאַרשפּעטיקט, איצטער איז שוין אַרײַנגעטראַטן די וואַכעדיקייט, אַ גאַנץ פּײַנלאַכע וואַכעדיקייט. בײַדנס טאָן איז אַ פעסימיסטישער. זײ אײַנטערעסירן זיך מיט די אַלטע חברים, וואָס זײַנען אין אַמעריקע, וואָס יעדער טוט, צי האַלטן זײ נאָך אָן די פאַרבײַנדונגען מיט דער באַוועגונג.

אַזױ לױפֿן די מינוטן. עס לעבן אויף אַזױ פּיל פאַרנע-סענע געשטאַלטן, סצענעס, איבערלעבונגען, אַז ס'וויילט זיך נאָך רײדן, הערן, אָנשעפֿן זיך נאָך אײ מיט דעם גײסט פון יענע אַלטע צײטן, אײ מיט דעם גײסט פון די נייע גרויסע טעג, וואָס זײַנען שוין אויך אַ פאַרגאַנגענהײט...

גייענדיק צום דאָקטאָר, פּירט מיך וועלוול מיט זײטיקע געסלאַך. כ'בין אַביסל מײד פון וועג און פון די פּרישע אײנ-דרוקן. איך פרעג באַ וועלוול'ען, צי וואוינט ניט דער דאָקטאָר נאָענט, נאָר ער שמײכלט שעלמיש: קומט, איר וועט האָבן צײט זיך אָפרוען. ער פּירט מײר צו צו אַ הױז אַף אַ שמאַל געסל, וואָס הײסט טאַטיאַנאַווסקע, און זאָגט צו מײר: דאָ וועלן מײר זיך אַביסל אָפּשטעלן. פון נעבעכדיק אויסזען פון הױז, וואָס איז אָפּגעפאַרבט אין אַ משונה'דיקן רױטלאַכן קאָליר, פאַר-שמײ איך, אַז דאָ וואוינט ניט דער דאָקטאָר. וועלוול שמײכלט אלץ שעלמיש: האָט געדולד, רוט זיך אָפּ אַ קאַפּעטשקע אָפֿן גאַניק. מײר זעט עס אויס מאַרנע: וואָס, הײסט אין מיטן דע-רינען, אין רעכטן העלן טאָג זיך צוזעצן אָפֿן גאַניק פון אַ פרעמד הױז ? דערצו איז דער גאַניק אַזױ שמוציק, אַז ס'איז אַ שאַד אײַנצופאַטשקען מײן ווײסן אַמעריקאַנישן אָנצוג.

— אַמאָל האָט איר קײן ווײסע אַנצוגן ניט געטראָגן און זענט ניט געווען אַזױ עמפּינדלאַך צו רײנקײט. נישקשה, אין וואַרשע אַף סמאָטשע גאַס, אַף די אומלעגאַלע קוואַרטירן איז גע-ווען ניט רײנער, און אין ווײלנע אַף נאָווגאַראַך אויך ניט. גע-

דיינקט איר — רעדט וועלול, אוועקזעצנדיק זיך אפ'ן גאַנץ, — נאָך די „פרייע טעג“ פון יאָר 1905 אין וואַרשע באַ יונה'ן אין קאָוויארניע אַה סמאָטשע גאַס, אין פינסטערן אַלקערל, באַדעקט אינגאַנצן מיט שטויב, ווען מיר האָבן צוזאַמען געגרייט די זעלבסטשוין, ווייל מען האָט דערוואַרט אַ פּאָגראַם? געדיינקט איר, ווי יודל הענטשקעמאַכער האָט באַ אייך אין צימער אַה נאָוואָליפּסי גאַס אפ'ן פינפטן עטאַזש זיך געשפּילט מיט אַ רע-וואָלוציע, וואָס איז געווען אָנגעלאָדן, און ס'האָט דורכגעשאָסן אַ קיש? וואָס איז, אַגב, מיט יודל'ען געוואָרן, ער איז דאָך אין אַמעריקע?

איך דערצייל, אַז יודל באַלאַנגט שוין צו די געוועזענע, איז רייך און האָט ניט קיין שום אינטערעס פאַר דער אַרבעטער-באַ-וועגונג, וואַרפט זיך אָפּ פון דער פאַרגאַנגענהייט. מיר וואונדערט, וואָס די באַלעבאַטים פון הויז באַציען זיך גלייכגילטיק צו אונזער באַזוך: פּרעמדע מענטשן האָבן גלאַט אַזוי זיך פאַרנומען דעם גאַנצן און די באַלעבאַטים שיינקען ניט קיין שום אויפּמערקזאַמקייט.

קוקנדיק אַה וועלול'ען, דערמאָן איך זיך זיינע אַמאָליקע בריות'קייטן, ווי אַזוי ער האָט געקאַמאַנדעוועט צווישן די גע-זונטע מעכאַנישע שוסטער אין וואַרשע, וואָס זיינען גרייט גע-ווען אַה זיינעם אַ רוה צו גיין אין פייער און וואַסער. איז געבליבן דער זעלבער „באַיעוויק“, קלייבט איצט נחת פון דער ביקס, וואָס ער האַלט באַ זיך אָפּ, אַלס הויפט פון דער שטאַט-מיליציע, ווי אַמאָל פון „ברוינינג“, וואָס מ'האָט געהאַלטן פאַר-באָרן. ווי גוט איז, וואָס מען האָט דערלעבט די איצטיקע צייט, אַלץ האָט געלוינט!....

ש'שטעלט זיך אַרויס, אַז וועלול האָט מיר געמאַכט אַ סיודפרייז. דאָס הויז, וואָס מיר זיצן באַ איר, איז אַ שטיק געשיכטע פון דער אידישער אַרבעטער-באַוועגונג. דאָ איז דורכ-געפאַלן די ערשטע געהיימע דרוקעריי פון „בונד“ אין יאָר 1898 מיט דער „אַרבעטער-שטימע“, אומלעגאַלן צענטראַל אָרגאַן פון

„בונד“. עס עראינערט זיך, אז פון די, וואָס זיינען אַרעסטירט געוואָרן אין יענעם דורכפאַל, איז געווען ישראל מיכל קאַפּלינסקי, וואָס איז פון דעמאָלט אָן געוואָרן אַ פּראָוואַקאַטאָר. גענוי, וואָס מיט קאַפּלינסקי'ן איז, ווייסט וועלוול ניט. ער האָט געהערט, אז ער האָלט זיך אויף אין סאַראַטאָוו. איצטער וועט שוין קאַפּלינסקי כאַפּן זיין באַלוינונג, זיך ניט אַרויסדרייען. האָב איך נאָר ניט געהערט? יאָ, געהערט: נאָך דער רעוואָלוציע האָט מען קאַפּלינסקי'ן אַרעסטירט אין סאַראַטאָוו. ליבער איז, דאַכט זיך, געפאַרן צו אים אַף אַן אויספאַרשונג. וועלוול איז גוואַלדיק נייגערדיק צו וויסן אַלע איינצלהייטן, נאָר ליידער, קען איך זיין נייגיר ניט באַפּרידיקן. ער חידוש'ט זיך, וואָס איך האָב זיך מיט דעם ענין ניט אינטערעסירט. סטייטש, אַזאָ פּיסקאַנטע גע- שיקטע. זיינע אויגן צינדן זיך אָן — ער וואָלט אַליוו, מיט דער אייגענער האַנט, קאַפּלינסקי'ן דערשאַסן....

כ'מען זיך שוין פון הויז ניט אָפּרייסן. גיי זי אַרום פון אַלע זייטן. פאַרשטייען די באַלעבאַטים אין וואָס פאַר אַ היס-טאָריש אָרט זיי וואוינען? איך גיי אַריין אינווייניק. אַ איר דענע שטייט איבער אַ גרויסער דייזשע און קנעט טויג; זי קוקט זיך כמעט אויף מיר ניט אום, מסתמא שוין געוואוינט צו אַזעלכע געסט. שמוציק, אָנגעוואָרפן. פאַר'לות'טע חדרים. די זון, וואָס שטראַמט אין זיי, פילט זיך ווי פאַר'יתומ'ט. וויפיל העראַאישעם דערציילט אָבער דאָ יעדער ווינקל. אָט איז די אַנטוויקלונג פון דער רעוואָלוציע פאַר די אויגן, אַ לעבעדיקע, פון פינסטערער באַהעלטעניש אַרויס טריאומפּאליש אַף דער ליב-טיקער וועלט. וועט דער וואונדערבאַרער מאַרש ניט איבערגע-האַקט ווערן אין מיטן שפּאַנען?

— פאַרוואָס פאַרוואַנדלט איר ניט — פּרעג איך וועלוול'ען
— דאָס הויז אין אַ מוזיי? דאָס דאַרף זיין די איניציאַטיוו פון
אונזערע חברים אין דער דומע, אין סאָוועט.
— אָט וואַרט — קלאַפט מיר וועלוול וואויליונגעריש איבער

דער פלייצע — צום צוואַנציק יאָריקן יוביליי פונ'ם „בונד“ אין סעפטעמבער וועלן מיר דאָס דורכפירן אַף אַ פאַרמעלן אופן.

צוואַנציק יאָר „בונד“. ס'אַראַ צופאַל, גראַד היינטיק יאָר, אין דעם יאָר פון דעם זיג פון דער רעוואָלוציע.

כ'לעבן, כדאי געווען אפילו סתם אזוי די רייזע נאָך באַב-רויסק.

ווען מיר קומען צום דאָקטאָר, איז שוין פאַרנאַכט. דער דאָקטאָר, אַ קרעפטיק טעבויטער, וואָס זעט זיך, קאַנטיק, שטאַרק צו און האָט בכלל הנאה פון דער וועלט, ווייסט שוין, אז איך בין דאָ.

— איר מעגט זיכער זיין, — זאָגט ער מיר גוטברודעריש — אז קוים זייט איר אַרײַנגעפאַלן קיין באַברויסק, וועט איר שוין קיין סאָלדאַט ניט זיין. דאָס פאַטערלאַנד וועט זיך נאַנץ גוט באַגײן אָן אַזעלכע פאַרטיידיקער, ווי איר.

דער דאָקטאָר עקזאַמינירט מיך, און עס צייגט זיך אַרויס, אז איך בין אַ באַזונדער גליקלאַכער מענטש — ס'פעלן מיר פּערצן ציינער; לויטן געזעץ טויג אזאַ ניט פאַר אַ סאָלדאַט. פאַרשטייט זיך, אז מען וויל, קען מען זיין אַ מחמיר, וויל אויך אָן ציינער קען מען זיך אויסלערנען די קונסט פון מלחמה, נאָר אזוי ווי ער, דער דאָקטאָר, איז אַ מקיל, וועט זיין רעכט. עס קען אָבער זיין, אז מיר וועט אויסקומען צו וואַרטן אַ פאַר וואָכן ביז וואַר נען ער וועט זיצן מיט'ן צווייטן דאָקטאָר באַם „פּריזווו“; דער-וויל איז פאַר די קומענדיקע צוויי מאָל באַשטימט דער „פּשאַ-קרעוו“, דער פּאַליאַק, און באַ אים קען מען אַרײַנגעפאַלן. דאָס וואַרטעניש איז מיר ניט צום האַרצן, נאָר מען קען זיך ניט העלפן.

— מילא, די רעוואָלוציע איז שוין געמאַכט, — וויצלט זיך דער דאָקטאָר, — קיין באַלשעוויק זייט איר דאָך געוויס ניט,

אַז איר זאָלט זיך גרייטן צו אַ נייער רעוואָלוציע, מעג דער באַב-רויסקער פּראָלעטאַריאַט פון אייך אויך עפעס געניסן. מאָרען דאַרפט איר זיך ניט און טאָמער וועט אייך זיין אַביסל לאַנג-וויליק, זיינען פאַראַן אין באַברויסק גענוג שיינע מיידלאַך און וויבלאַך, מיט וועמען צו פּלירטעווען. דאָס אייגענע ווייב וועט דערפאַר קיין פאַראיבל ניט האָבן. אַ „פּריזיווניק“ ווערט אַלץ פאַרגעבן... איך, אַלנפאַלס, גיב אייך די פּולע דערלויב-ניש....

אַ פּריילאכער יונג דער דאָקטאָר. לאָזט מיך אזוי גיך ניט אָפּ. ער איז אַ ראַטמאַן פון דער שטאָט-דומע, אין דער בוני-דישער פּראַקציע, דערציילט ער מיר וועגן פאַרשיידענע שטאָט-ענינים, ווי די קאַדעטן סאַבאַטאָזשעווען, פּונקט ווי אומעטום, און מען קען ווייניק אויפּטאָן, איבערהויפּט פאַר די אַרימע קוואַרטאַלן. ער וואַרפט די שולד אַפֿן שטאָט-גאַלָוואַ, וואָס איז אַ מענטש אָן רוקן-ביין און דערצו אַ „פאַרפּלוקטער“, ווי ער דריקט זיך אויס, „אַבאָראָטעץ“.

— נו, און איר — מאַכט וועלוול פאַרוואַרף דעם דאָקטאָר — אפּשר האָט איר זיך איבערנע'שמר'ט פאַר אַן אינטערנאַציאָנאַל-נאַליסט, אָדער אפּשר גאָר פאַר אַ באַלשעוויק? אַ קשיה אַף אַ מעשה.

— העי, נאַטשאַלניק פון מיליציע — זאָגט גוטמוטיק דער דאָקטאָר — האָט איר שוין עפעס אַ סך אויפגעטאָן איינצושטעלן אָרדנונג אין שטאָט? פאַטריאָטן מיט אַמאַל געוואָרן!

ס'הויבט זיך אָן אַ נאַנץ הייסע דיסקוסיע. וועלוול איז ווייט ניט קיין „אַבאָראָטעץ“, ער איז שטאַרק אינטערנאַציאָנאַל-ליסטיש געשטימט. נאָר אזוי ווי ער האַלט ניט פון דאָקטאָר'ס סאַציאַליזם, כּמילא אויך פון זיין בונדזום, וויל ער אים צושפּאַרן צו דער וואַנט. יענער לאָזט זיך אָבער ניט. באַ אַ קערטל וועט מען זיך איבערבעטן. אַז אַ קערטל האָבן ביידע ניט פיינט,

פאַרשטיי איך פון דעם, ווי זיי טאַפן מיר דעם דופק, צי קען איך זיין אַ פאַרטניאָר היינט אָוונט טאַקע באַם דאָקטאָר אין הויז, עס וועט אויך זיין יעקב ראָזענטאַל. דאָס איז גאָר ניט קעגן רע-וואָלוציע, — פאַרענטפערן זיך ביידע, — איבערהויפט אין אַזאַ שטאַט, ווי אין באַברויסק, וואו דאָס פּאָליטישע לעבן איז ניט ברויזיק און מען מוז מיט עפעס אויספילן די ליידיקע צייט. ווען איך דערקלער זיי, אַז זייער האַפנונג איז אומזיסט, פילן זיי זיך אנטוישט: אַ שאָד, ס'פּעלט אַ נייע האַנט...

דער אויסגאנג פון א דיסקוסיע

חבר יאָזשע גינזבורג, אן אלטער בונדישער טוער, א גאר-בער, באַשטייט דערויף, אז איך זאָל זיך באַזעצן באַ אים. ער מיט זיין פרוי, בראַכקע, אויך אַ טעטיקע חבר'טע, און קינד וואוינען הינטער דער שטאָט אין אַ באַזונדער שטיבל. דאָס שטיבל, אן אלטס, ווי ס'האַלט זיך אַה הינערשע פיסלאך, איז איינגע-טיילט אין צוויי טיילן; אין פאָדערשטן טייל וואוינען חבר'טע גינזבורג'ס עלטערן מיט נאָך צוויי יונגע טעכטער; דעם הינטערשטן טייל, וואָס באַשטייט פון צוויי צימערן, פארנעמט יאָזשע מיט דער פאָמיליע. ווען מען גייט אַרײַן אין פינסטערן קאָרידאָר, דאַרף מען זיך שטאַרק אָנבוּיגן, כדי גיט אָנשלאָגן זיך אָן בײַ שטיבל.

ביידע, יאָזשע און בראַכקע, זיינען אינטעליגענטע אַרבעטער, זייער האַרציקע און ליבלאַכע מענטשן, און איך דערפיל זיך אין זייער קליינער, נאָך ציכטיקער דירה'לע, ווי אין דער היים. דאָס קינד, די מיידעלע, בינדט זיך צו מיר צו פון ערשטן מאָמענט אָן, און איך ווער ווי אַ מיטגליד פון דער משפּחה. דאָס שטיבל גייט גראַד אַרויס אין אַ סעל און איז אַרומגערינגלט אַרום מיט פעל-דער, אז ס'באַקומט זיך פאַקטיש אַ „דאַטשע“.

יאָזשע גייט אַרום אַ קורצע צייט אָן אַרבעט, נאָר אזוי ווי מען האָט אָפּגעשפּאַרט עטלאַכע רובל פון פּריער, לעבט מען זיך ווי ס'איז דורך. חוץ דעם שטיצן אונטער די עלטערן. דער גאַנצער אינטערעס איז קאָנצענטרירט אין דער אַרבעטער-באוועגונג, איבער-

הויפט שיינקט מען א סך אויפמערקזאמקייט דעם קלוב פונם „בונד“. יאזשע, וואָס איז אַ מייסטער אַף אַלץ, גיט אָפּ גאַנצע טעג אַף איינאַרדענען דעם קלוב פונם „בונד“ וואָס בעסער און באַקוועמער. בראַכקע גיט זיך אָפּ מיט דער קלוב־באַלעבאַטיש־קייט.

פון דרויסן זעט אויס דער קלוב, וואָס געפינט זיך אין צענדלער פון שטאָט אַף אַ היפּשן ליידיקן פּלאַץ, ווי אַ לאַנגער שפּייכ־לער. אינעווייניק, שפּרינקלט אָבער אַלץ פון זויבערקייט. אַ גרוי־סער ליכטיקער זאַל פאַר פאַרוואַלונגען, אויסגעמאַכט אַף ווייס, מיט אַ בופּעט, מיט טישלאַך פאַר שאַך־און דאַמקע־שפּיל. אַ באַזונדער לעז־צימער מיט אַ גאַנץ פּיינער ביבליאָטעק; צוויי ליכטיקע גוט מעבלירטע חדרים פאַר'ן קאָמיטעט פון „בונד“ און פאַר דער פאַרוואַלטונג פונם קלוב. פאַראַן אפילו אַן אַלקער, וואָס דינט פאַר אַ נאַרדעראָב. אין דער צוגעקליבנקייט, אָרדענונג פילט זיך אַ זאָרגזאַמע ליבנדיקע האַנט. די חברים זיינען שטאַלץ מיט זייער אינסטיטוציע, און זיי האָבן מיט וואָס צו שטאַלצירן. ווי עס קומט נאָר דער אָוונט, קאָכט און ברויזט אין קלוב. ס'איז אין ערגעץ גיטאָ קיין ברעקל ליידיק פּלאַץ. דער עולם באַשטייט דורכאויס פון אַרבעטער און באַלמעלאַכעס. מען שפּילט אין שאַך אָדער אין דאַמקעס, מען ליענט צייטונגען, מען דיסקוטירט. — אַן אמת'ער צענטער פון גייסטיקער פאַרוויילונג און פּאָליטיש לעבן.

מיך שפּאַנט די פאַרוואַלטונג גלייך איין אין דער אַרבעט, און איך וואַרף זיך מיט פאַרגעניגן אונטער. גראַד דאָ, ווען מען זעט, ווי די אַרבעטער און באַלמעלאַכעס דורשטן נאָך וויסן, וואָס פאַר אַ שטופּ די רעוואָלוציע האָט זיי געגעבן פאַראויס, וואָס פאַר אַן איבערקערעניש זי האָט געמאַכט אין אַלע זייערע באַגריפּן און פאַרשטעלונגען, פאַרשווינדט די פעסימיסטישע שטימונג. עפעס באַמערק איך גיט, ווי ליפּעץ האָט מיר איבערגעגעבן זיינע איינדרוקן פון דער פּראָווינץ, אַז דער יונגער עלעמענט אינטערעסירט זיך גיט מיט די פּאָליטישע געשעענישן, נאָר זוכט

בעסער אַמוזירן זיך אין טענץ און אין בעלער. ס'איז אמת, אז דער עלטערער אַרבעטער-עלעמענט איז מער ערנסט, ניט דעם טאָן, די באַנייטערונג פון דער רעוואָלוציע טראַגט אָבער אַרײַן די יוגנט.

ווען איך האַלט מיין ערשטן פּאָרטראַג וועגן דער אידישער אַרבעטער-באַוועגונג אין אַמעריקע, איז דער אינטערעס אומגע- הויער. מען שטייט קעפּ אָף קעפּ. ניט געקומט אָף דער איינג- שאַפט, הערשט אזא שטילקייט, אז מען קען הערן, ווי אַ פּליג פליט דורך. נאָכ'ן פּאָרטראַג פאַרוואַרפט מען מיך מיט פּראַגן, און די מערסטע פּראַגנשטעלער זיינען יונגע אַרבעטער און אַרבע- טערינס. מען רעדט אַ אידיש, אויסגעמישט מיט אַ סך רוסישע ווערטער, נאָר מען ווייסט, וואָס מען וויל. איך בין איבערראַשט פון דער הויכער מאַס אינטעליגענץ. אזוי איז אויך מיט די איבעריקע פּאָרטראַגן: וועגן פּאָליטישן מאַמענט, וועגן די עטאַפּן פון דער רוסישער רעוואָלוציע, וועגן דער אַנטוויקלונג פון דער אידישער ליטעראַטור. ניט אומזיסט איז געווען די צוואַנציק יאָר אַרבעט פונם „בונד“.

פונם אָנהויב דאַכט זיך, אז דער אינטערעס איז אזוי גרויס, ווי צו אַ פּרישן מענטשן, וואָס קומט פון דער גרויסער וועלט, פון דעם צענטער פון דער רעוואָלוציע; מען דערוואַרט צו הערן עפעס נײַס. שטעלט זיך אַרויס, אז אויך ווען די אַרטיקע טוער טרעטן אַרויס וועגן אַרטיקע פּראַגן, ווי מיט אַ באַריכט פון דער שטאָט- דומע, פון שטאָטישן סאָוועט, איז דער עולם דאָ, און מען באַציט זיך אויפּמערקזאַם, מיט אַרדענונג.

באַזונדערס לעבעדיק איז שבת און זונטיק. פון גאַנץ פּרי איז שוין דער קלוב פול. געוויינטלאַך קומען דעמאָלט פּאָר, הויז פּאָר- טראַגן און עפּנטלאַכע דיסקוסיעס, אויך פאַרוויילונגען. עס ווערן אַרגאַנזירט בעלער מיט טענץ, ספּעקטאַקלען פון ליבהאַבער, און דער נײַסט, וואָס ווערט אין דעם אַלעם אַרײַנגעלייגט, איז ניט פון באַנאַלקייט, פון שאַבלאָן, נאָר פון געהויבנקייט, פון זוכן עפעס אַ נײַעם לעבנס-שטייגער. מעג דער אויסוואַל פון זאַכן

פאר די ליבהאבעריספעקטאקלען זיין ניט קיין געלונגענער, פון גארדין-רעפערטואר, איז די כונה אָבער אַ גוטע, מיט אַ ווענדונג צום היינט און מאָרגן און ניט צום נעכטן.

עס קומט צו פאָרן חבר הימעלפארב; ער האָט אויך יאָרנלאַנג פארבראכט אין עמיגרציע אין לאַנדאָן, נאָר האָט באַוויזן אַרייַן-צוכאַפן נאָך אַ שטיק האַניג-חדש פון דער רעוואָלוציע און שוין זיין אין אַ סך פראַווינציעלע שטעט. איך וויל זיך דערוויסן, צי באַמערקט זיך דער זעלביקער גייסט, וואָס דאָ, אין דער איבעריקער פראַווינץ. אויך הימעלפארב'ס איינדרוקן זיינען אַנדערע, ווי ליפעצ'עס. אַזוי ווי הימעלפארב איז אַ הייסער אינאָם טערנאַציאָנאַליסט, דערקלערט ער ליפעצ'עס איינדרוקן דערמיט, וואָס ער, ליפעצ, איז אַן „אַבאָראָנעז“. די „אַבאָראָנעס“ זענען אַלץ אין שוואַרצע פארבן, ווייל זיי גלויבן ניט אין די שעפּערישע כוחות פון די אַרבעטער-מאַסן און זיינען איבערצייגט, אַז אַן דער בורזשואַזיע קאָן די רעוואָלוציע זיך ניט רירן פון אַרץ.

אַליין אַן „אַבאָראָנעז“, בין איך מיט חבר הימעלפארב'ן ניט מסכים. עס קאָן זיין, אַז באַברויסק, וואָס איז אַ שטאַט מיט אַלטע רעוואָלוציאָנערע טראַדיציעס, איז אַן אויסנאַם. דערצו האָט זייער פיל צו זאָגן, וואָס דאָ געפינט זיך אַן ערשט-קלאַסיקע פעס-טונג מיט אַ גרויסן מיליטער-גאַרניזאָן. ווי יאָזשע, וואָס איז זייער לינג געשטימט, גיט איבער, האָט דער באַברויסקער גאַרני-זאָן אַ גרויסן באַוואוסטזיניקן רעוואָלוציאָנערן עלעמענט, און דאָס באַשאפט אויך אַן אַנדער שטימונג צווישן די אַרבעטער און באַל-מעלאַכעס. אין אַנדערע שטעט פון דעם געוועזענעם אירישן תחום, וואו ס'איז ניטאָ אַזאַ גינסטיקע רעוואָלוציאָנערע אַטמאָס-פערע, מוז דעריבער טאַקע זיין אַזוי, ווי ליפעצ דערציילט.

דער היציקער האַסטיקער הימעלפארב, וואָס באַזיצט אַ רעד-נער-טאַלאַנט, צעקלאַפט אָבער אַלע מיינע אַרגומענטן. ער רעכנט מיר אויס אַ גאַנצע ריי שטעט, וואָס ער האָט באַזוכט נאָך ליפעצ'ן און ער האָט אַרויסגעטראָגן גאָר אַן אַנדער איינדרוק, אָט פונקט אַזאַ, ווי איך האָב פון באַברויסק.

יאָזשע'ן פּאַלט איין, אַז ס'זאָל אָרגאַניזירט ווערן אַן עפּנט-
 לאַכע שלאַכט צווישן הימלפּאַרב'ן און מיר, ווי צווישן אַן אינ-
 טערנאַציאָנאַליסט און אַן „אַבאָראָנעז“, וועגן דער שטעלונג פֿון
 דער רעוואָלוציאָנערער דעמאָקראַטיע צו דער מלחמת. ערשטנס,
 איז אַזאָ דיסקוסיע העכסט וויכטיק צוליב אויפקלערענישע צוועקן;
 צווייטנס, וועט זי אַריינטראָגן היפשע עטלאַכע רובל פּאַר'ן קלוב.
 הימלפּאַרב און איך נעמען אַן דעם פּאַרשלאַג און באַשליסן ביי
 זיך, אַז יעדער שטאַנדפּונקט זאָל פֿון די פּאַרזאַמלטע אָפּגעשטימט
 ווערן דורך רעוואָלוציעס.

אַזוי ווי הימלפּאַרב'ן האָט אויך יאָזשע אַריינגענומען צו זיך
 אַה קוואַרטיר, נעמען מיר זיך ביידע אין שטיבל הינטער דער
 שטאָט שטאַרק גרייטן צו אונזער שלאַכט.

די טעג זיינען שיינע, איז גאַנץ אנגענעם צו ליגן אין סעדל
 און לייענען די נייסטע ליטעראַטור פֿון די פּאַרשיידענע ריכטונגען
 אין דער רוסישער רעוואָלוציע. ס'איז אַ מחיה'דיקע מלאכה,
 בפרט נאָך, אַז די גוטע בראַכקע לאָזט אונז ניט ליגן אַפ'ן הויף
 גראָז, נאָר שפּרייט אונז אויס קאָלדרעס; ווען עס ווערט דערסען
 דאָס לייענען נאָכאַנאַנד, צעשטרייט מען זיך מיט קריכן אַה די
 בוימער אָנצורייסן פּרישע עפל און באַרן. צו קריכן אַה די בוימער
 איז אַ גרויסער מאַידיס הימעלפּאַרב. ווי אַ קאַץ קאַראַפּקעט ער
 זיך אַרויף אַה די העכסטע צווייגן, אַוועקזעצנדיק זיך דאָרטן אָפּט
 מיט'ן בוך. יאָזשע ברוגז'ט זיך אַביסל: העי, הערש, איר וועט
 מאַכן אַ תל פֿון מיינ גאַנץ ביסל אייגנטום. הימלפּאַרב הערט
 אָבער יאָזשע'ן, ווי אַ קאַטער. דער סוף איז, אַז ביז וואַנען מיר
 ווערן צוגעגרייט צו אונזער שלאַכט, איז אַ היפשע צאָל צווייגן
 צעבראַכן, און יאָזשע האָט אַן אַרבעט אַרומצוגיין אַרום זיי, ווי
 אַ מוטער אַרום אַ קראַנקן קינד. דער דאָזיקער אינטעליגענטער אַר-
 בעטער, הויכער, אויסגעדאַרטער, נאָר מיט'ן פעסטן כאַראַקטער,
 דערמאַנט מיט דער ליבע צום סעדל רייזענ'ס היים יאַנקל דעם
 שניידער מיט דער ליבע צום בויס ביים שטיבל.

די דיסקוסיע צווישן הימלפּאַרב'ן און מיר רודערט דערווייל

דער אויסגאנג פון א דיסקוסיע

אויף באַברויסק. בילעטן ווערן צעכאַפט. דאָס מאַכט יאָזשע'ן צו פאַרגעסן די צעבראַכענע צווייגן; ער שטעלט שוין צוזאַמען אַ צעטל פאַר ביכער, וואָס מען וועט דאַרפן פאַר דער הכנסה איינקויפן.

אין דעם אָונט פון דער דיסקוסיע קאָן דער קלוב ניט אַרייַן-נעמען דעם גאַנצן עולם. ס'קומען צו גיין די מערסטע אידישע סאָלדאַטן, וואָס געפינען זיך אין שטאָט, פון נייגעריקייט וועגן אפילו ניט-אידישע סאָלדאַטן, די גאַנצע ראַדיקאַלע אינטעליגענץ, דערין אויך מיין דאָקטאָר און דער באַוואוסטער אידישער פאַר-לעגער ב. קלעצקין, וואָס איז אַ באַברויסקער תושב און האַלט זיך פאַר אַ בונדיסט. אזוי ווי ניט אַלע קאָנען אַרייַנגיין אין זאַל, שטייען אַ סך ביי די פענסטער אין דרויסן, כדי זיך איינצוזהערן צו דער תורה, וואָס וועט פליסן פון אונזערע מיילער.

דער פאַרויצער איז וועלוול נאָרקין. דער ערשטער אַפּ'ן פייער בין איך. אין מיין לאַנגער רעדע באַמי איך זיך צו פאַר-טיידיקן דעם מענשעוויסטישן שטאַנדפונקט, אַז ס'איז אין די אינטערעסן פון דער רעוואָלוציע פאַרטועצן די מלחמה ביז אַ זיגרייכן סוף, דאָס הייסט, ביז וואָנען די אַנטאַנט וועט אינגאַנצן צעשלאַגן דייטשלאַנד. פאַרשטייט זיך, אַז דער שלום, וואָס וועט קומען נאָך דעם, דאַרף זיין אַ דעמאָקראַטישער, אָן אַנעק-סיעס און קאָנטריבוציעס, אַפּ'ן גרונט פון דער פולסטער פעלקער-זעלבסטבאַשטימונג. כדי צו דערגרייכן אַ זיג איבער'ן דייטשן אימפעריאַליזם, איז אַ קאָאָליציע מיט די פאַרמעגלאַכע קלאַסן אומבאַדינגט נויטיק. איך באַפעסטיק מיינע ווערטער מיט ציי-טאַטן פון די שריפטן און רעדעס פון די אָנגעזעענסטע פירער פון די מענשעוויקעס, אינגאָריר אפילו ניט פלעכאַנאָוו'ן, וואָס איז אַוועק נאָך רעכטער פון די מענשעוויקעס. איך שאַנעווע, נאָ-טירלאַך, ניט די באַלשעוויקעס, וואָס ווילן שוין איינפירן דעם סאָציאַליזם, ווען רוסלאַנד האָט נאָך אפילו ניט סיין אַנטוויקלטן קאָפיטאַליזם. דער עולם רייסט מיך ניט איבער. מען הערט מיך אויס אויפּמערקזאַם. ווען איך ענדיק, זיינען אָבער די אַפּ-

לאָדיסמענטן שיטער. די מאַסע איז קאַלט. מיינע אַרנומענטן מיט זייער גאַנצער באַגרינדונג אַפּעלירן, קאָנטיק, צו איר ניט. עס אַפּלאָרירט בלוזן שטאַרק די אינטעליגענץ, וואָס בלייבט מיט מיין פּאַרטראַג זייער צופּרידן.

הימלפאַרב ענטפּערט מיר ניט דירעקט אַף אַלע אָנגערירטע פּונקטן. ער פּאַרטיידיקט אויך ניט די באַלשעוויקעס, נאָר ער באַמיט זיך צו באַווייזן, אַז ווער ס'זאָל ניט זיגן אין דער מלחמה, צי די אַנטאַנט, צי דייטשלאַנד, וועט דער אַרבעטער־קלאַס דער־פּון סיי־וויסוי גאָר נישט האָבן. די איינציקע אויפנאַכע פּון דער רעוואָלוציאָנערער דעמאָקראַטיע איז—אָנווענדן אַלע קרעפטן צו פאַרענדיקן וואָס גיכער די מלחמה, ווייל מיט יעדן טאָג, וואָס די מלחמה פאַרצייט זיך, ווערט אַלץ גרעסער די געפאַר פאַר דער רע־וואָלוציע. דער באַקאַנטער אמת, אַז אויב די רעוואָלוציע וועט ניט טויטן די מלחמה, וועט די מלחמה טויטן די רעוואָלוציע, ווערט אַלץ מער באַשטעטיקט. הימלפאַרב שילדערט איין בילד שוידערלאַכער פּון צווייטן, ווי אזוי דאָס גרויסע לאַנד גייט צום אָפּגרונט צוליב דער אומזיניקער קאָאליציע מיט די פאַרמעגלאַכע קלאַסן, וואָס זיינען פאַראינטערעסירט פאַרטצוועצן די מלחמה, כדי זיך צו באַרייכערן.

באָזונדערס שטעלט זיך הימלפאַרב אָפּ אַף דער נאָר-וואָס פאַרענדיקטער מאַסקווער מלוכה־באַראַטונג; די דאָזיקע באַראַט־מונג האָט געצייגט קלאָר, לויט איר גאַנצן צוזאַמענשטעל, לויט די רעדעס פּון די קאַדעטן און אַקטיאַבריסטן, באָזונדערס פּון העכסטן הויפּט־קאָמאַנדיר קאַרנילאָוו און דעם קאַזאַקישן גענע־ראַל קאַלעדין, אַז די קאָנטר־רעוואָלוציע האָט אויפגעהויבן דעם קאַפּ: די קאָנטר־רעוואָלוציע זוכט מיט אַלע כוחות צו פאַרניכטן די סאָוועטן און פאַרוואַנדלען ווידער די אַרמיי אין אַ געהאָר־זאַמער סטאַדע פּון פּאָטערלאַנדישן אימפּעריאַליזם. מיט שאַרפע ווערטער טאַדלט הימלפאַרב קערענסקי'ס דאָפּלטע שפּיל: צו זיין גוט אי מיט דער בורזשואַזיע, אי מיט דער רעוואָלוציאָנערער דע־מאָקראַטיע און שטעלן זיך איבער קלאַסן, קערענסקי'ס סטראַשני-

קעם צו הערשן „מיט בלוט און אייזן“. ער האלט, אז צערעמעלי'ס דעמאנסטראציע פון „קלאסנשלוס" אף דער מאַסקווער מלוכה-באראטונג דערמיט, וואָס ער האָט געדריקט די האַנט דעם פּאָר-שטייער פון די בירזשעוויקעם בובליקאָוו'ן, איז אַ שאַנד פאַר די סאָוועטן. ניט קיין קלענערע שאַנד ווינען די רעדעס אַף דער זעלביקער באראטונג פון פלעכאנאָוו'ן און פון אַלטן קראפּאָט-קינען, וואָס האָבן געזונגען אַזעלכע שבחים דער קאָאָליציע מיט דער ברוזשעווע; סיי פלעכאנאָוו'ס קלוגע מאַרכיסטישע וויצן וועגן דער געפאַר פון דייטשן מיליטאַריום, סיי קראפּאָטקינ'ס אַנאַרכיסטישע דרשות וועגן נאַציאָנאַלער אייניקייט, ניט געקומט אַף זיין פּאָרערונג צו פּראָקלאַמירן גלייך אַ דעמאָקראַטישע רע-פּובליק, זיינען אַ מעסער אין רוקן פון דער רעוואָלוציע.

הימלפאַרב ווערט עטלעכע מאָל איבערנערסן מיט היכטיקע אַפּלאַדיסמענטן און ווען ער ענדיקט, שטורמט ממש דער עולם פון באַגייסטערונג, ביי דעם אויסדרוק פון אומצופרידנקייט מצד דער אינטעליגענץ.

אין מיין שלוס-וואָרט שפאַר איך צו הימלפאַרב'ן צו דער וואַנט: ס'איז לייכט צו קריטיקירן. וואָס שלאָגט ער אָבער פאַר, ווי אַן אינטערנאַציאָנאַליסט, כדי אַרויסצוקריכן פון דער קאָמאַד-סטראַפּישער לאַגע? מען קען פאַרשטיין די באַלשעוויקעס: ביי זיי ווערן אלע פּראָבלעמען געלייזט פשוט: די סאָוועטן זאָלן איבערנעמען די מאַכט, די אַרמיי זאָל מען פּאַנאַנדערלאָזן אַהיים, וועט זיך במילא די מלחמה אָפּשטעלן; אין ערנסטן פאַל זאָל מען שליסן אַ סעפּאַראַטן שלום מיט דייטשלאַנד; אַטאַזוי וועט מען קענען פאַרוואַנדלען די רעוואָלוציע אין אַ סאָציאַליסטישער רעוואָלוציע און זיך נעמען איינפירן דעם סאָציאַליזם. ער, הימל-פאַרב, גרעניצט זיך אָבער אָפּ פון די באַלשעוויקעס, ער פאַלט אפילו אַף זיי אָן און האַלט זיי אויך פאַר אַן אַנשיקעניש. איז ממנהנפּשד: זאָגט ער „אַלף", דאַרף ער זאָגן „בית". איז ער קעגן דער גאַנצער פּאָליטיק פון די מענשעוויקעס, וואָס פירט צו דעם קראַך פון דער רעוואָלוציע, דאַרף ער זיך דערקלערן פאַר אַ באַל-

שעוויק; האלט ער, אז די באַלשעוויקעס זיינען ניט גערעכט, נאָר בריינגען אום מיט זייער אומזיניקער פאָליטיק די רעוואָלוציע, דעמאָלט דאַרף ער זיך שטעלן אַף דער זייט פון די „אַבאָראָנצעס“; קיין צווישן-פּאַזיציע, ווי דאָס איז דער פּאַל מיט די אינטערנאַ-ציאָנאָליסטן, קאָן ניט זיין. אין דער צייט, וואָס די רעוואָלוציע שטייט פאַר אַזעלכע געפאַרן פון רעכטס און פון לינקס, איז דאָס זיצן אַף צוויי שטולן דאָס ערגסטע, אַליין אַ שטיצע פאַר דער קאָנטר-רעוואָלוציע.

די אינטעליגענץ איז נאָר באַגייסטערט פון זיין לאַגיק: זי רייסט מיך איבער מיט אויסרופן: ריכטיק, ריכטיק! הימלפאַרב און אַ פּאָר אידישע סאָלדאַטן היצן זיך: דאָס איז דעמאָנאָגיע, אַ שיטן זאַמד אין די אויגן. איך פיל, אז די מאַסע, וואָס האָט אַזוי שטורמיש באַגלייט הימלפאַרב'ן, איז אין אַ פאַרלעגנהייט. פון איין זייט אַפּעלירט צו איר די אינטערנאַציאָנאַליסטישע פּראָזעאָלאָגיע; פון דער צווייטער זייט זעט זי אָבער איין, אז דער אינטערנאַציאָנאַליזם פאַרמאָגט ניט אין זיך קיין שום קאָנ-קרעטס.

אונזערע ביידנס רעוואָלוציעס ווערן אַוועקגעשטעלט צו אַפּ-שטימונג. די געמיטער זיינען אויפגערעגט. די שטימונג איז אַזאַ, אַזוי ווי פון דער איצטיקער אַפּשטימונג היינט אָפּ דער גורל פון דער רעוואָלוציע. די פאַראינטערעסירטקייט איז אַ מערק-ווירדיקע. אַ סך פון די, וואָס האָבן ניט געקאָנט אַריינגיין אין זאַל, היינגען זיך אָן אַף די פענכטער. ס'איז ממש דערשטיקט צו ווערן פון איבערגעפאַקטקייט און היץ. מען שטימט דריי מאָל נאָכאַנאַנד, און ביידע רעוואָלוציעס קריגן אַ קליינע גלייכע צאָל שטימען. די מערהייט האַלט זיך אָפּ. וועלוול קאָכט זיך, זידלט זיך, נאָר ס'העלפט נישט.

צו דער טריבונע גייט צו אַ יונגער שלאַנקער סאָלדאַט. די מיליטערי-קליידער זיינען אַף אים ווי אויסגעפורעמט. ער האַלט זיך זיכער און מיט ווירדע. זיכערקייט און ווירדע דריקט אויך אים זיין גלאַט ראַזירט געזיכט. עס שפּריצט פון אים בלוט

מיט מילך. דער סאלדאט בעט א וואָרט. וועלוול וויל אים ניט געבן, כל־זמן ער וועט ניט וויסן וועגן וואָס יענער וויל ריידן. דער סאלדאט דערקלערט, אז ער האָט פּאַרצולייגן א רעזאָלוציע. וועלוול איז אלץ איינגעשפּאַרט, ער וויל זיין קלאָר, צי די רעזאָלוציע שטעלט זיך קאָנקרעט אַפֿ'ן שטאַנדפּונקט פון איינעם פון די גע־האַלטענע פּאַרטראַגן. דער סאלדאט ענטפּערט:—דאָס וועט מען שוין זען שפּעטער. עס ווערט א גרויסער טומל. דער עולם באַ־שטייט, אז דער סאלדאט זאָל קריגן א וואָרט, און וועלוול מוז זיך אונטערגעבן.

דער סאלדאט אַנטשולדיקט זיך, וואָס ער וועט ריידן רוסיש. עס דערהערט זיך: מיר בעטן, מיר בעטן. ער דערקלערט, אז הגם ער איז ניט קיין איד און האָט ניט פּאַרשטאַנען וואָס די רעדנער האָבן גערעדט, חוץ אייניקע דייטשע ווערטער, נאָר אזוי ווי ער ווייסט וועגן וואָס די דיסקוסיע האָט זיך געפירט, האָט ער פּאַרצושלאָגן א קורצע אייגענע רעזאָלוציע.

די רעזאָלוציע איז טאַקע א קורצע, — א ריין באַלשעווייס־טישע; זי שטעמפּלט אי די אַבאָראַנצעס, איז די אינטערנאַציאָ־נאַליסטן, ווי ריכטונגען, וואָס פירן צום זיג פון דער קאָנטר־רעוואָלוציע סיי דירעקט, סיי אומדירעקט; די ערשטע פירן דער־צו דירעקט מיט זייער קאָאָליציע־פּאָליטיק; די צווייטע אומדיר־רעקט, מיט זייערע קווינקעלנישן, מיט דער צעקראָכענער ניט־אַהער־ניט־אַהינ־פּאַזיציע. ווען דער סאלדאט ענדיקט פּאַרליענען די רעזאָלוציע, הויבט זיך אויף א ים מיט הענט, ניט וואַרטנדיק, אז דער פּאַרוזער זאָל פּאַרמעל דורכפירן די אַפּשטימונג.

אַט־אזוי פאלן מיר ביידע דורך, סיי הימלפּאַרב, סיי איך. לאַנג וויל זיך דער עולם ניט פּאַנאַנדערגיין. מען שטייט אין רערלאַך און מען דעבאַטירט: די פּראָווינץ שטייט ניט אַפּ פון צענטער.

ביי מיר און הימלפּאַרב'ן איז די שטימונג ניט קיין געהויר־בענע. מיר ריידן ניט. איך ווייס ניט, ווי אים, נאָר מיך עק־בערט די פּראַגע: גליטשט זיך די אירדישע מאַסע אַרויס פון אונ־

טער דער ווירקונג פונם „בונד“ און שווימט אויך אַוועק מיט'ן באַלשעוויסטישן שטראַם?

דער איינציקער, וואָס איז גוט אויפגעלייגט, איז יאָזשע, — ניט בלויז דערפאַר, וואָס דער קלוב האָט געמאַכט שיינע עטלאַכע רובל, נאָר וואָס מיר ביידע, הימלפאַרב און איך, זיינען דורכ־געפאלן. דער איינציקער וועג פאַר דער רעטונג פון דער רע־וואָלוציע איז פאַרט דער באַלשעוויזם, צי מען וויל, צי מען וויל ניט. די מאַסקווער מלוכה־באַראַטונג האָט עס אַמדייטלאַכסטן באַוווּזן. אזוי טענה'ט מיט אונז יאָזשע, ווען מיר בראַדזשן גאַנץ שפעט באַנאַכט אַהיים אין אַ געדיכטער בלאַטע, צוליב דעם שלאַגסרעגן, וואָס האָט מיטאַמאָל אויסגעבראַכן, ווען דער עולם איז זיך שוין פאַנאַנדערגעגאַנגען פונם קלוב.

דאָס, וואָס דער שלאַגסרעגן האָט אויסגעבראַכן אזוי שפעט אין דער נאַכט און ניט געשטערט דער דיסקוסיע, איז אויך אַ גוטע אַרוואַך פאַר יאָזשען צו זיין אזוי אויפגעלייגט.

בראַכקע און אירע שוועסטער, וואָס גייען מיט אונז, טוען זיך אויס באַרוועס, כדי לייכטער צו בראַדזשן אין בלאַטע. יאָזשע טוט נאָך זייער ביישפיל. אונז, אויסלענדער, מיר און הימלפאַרב'ן, שטייט עס אָבער ניט אָן, האָבן מיר צו זינגען און צו זאָגן איידער מיר ווערן דערפירט פון אונזערע באַגלייטער אין דער פינסטער אַהיים.

אַז מען טריקנט זיך אויס, הויבט זיך ערשט אָן אַ נייע דיס־קוסיע ביי אַ זידנדיקן סאַמאָוואַר ביז אין טאַג אַרײַן.

אַף מאַרגן מעלדעט דאָס פּריוואַטע רוסישע קאַדעטישע בלעטל „באַברויסקי קוריער“, אַז דער באַלשעוויזם זיגט אין דער בונדישער אָרנאַניזאַציע, איבערגעבנדיק אַ גרויסן באַריכט פון דער שלאַכט צווישן הימלפאַרב'ן און מיר. מיט אַ טאַג שפעטער גייט אויך אַרויס די „איוועסטיאַ“, די צייטונג פון דעם אָרטיקן „סאַ־וועט“, מיט אַ לייט־אַרטיקל, וואָס ציטירט הויפּטזאַכלאָך מיט באַ־פּרידיקונג מיינע „ריכטיקע, באַגרינדעטע און העכסט לאַגישע אַר־גומענטן“; ווי אַן אויספיר וואָרנט דער לייט־אַרטיקל מיט שאַרפע

ווערטער קעגן דער „באָלשעוויסטישער באַצילע“, וואָס האָט זיך אַריינגע'גנב'עט אויך צווישן די באַברויסקער סאָלדאַטן און אַר-בעטער.

כ'דערווייז זיך, אַז דער שרייבער פון לייט-אַרטיקל אין דער „איזוועסטיאַ“ איז חבר יעקב ראָזענטאַל. ער זאָגט מיר אַליין אויס דעם סוד און בעט מיך אָנשרייבן פאַר דער „איזוועסטיאַ“ אַ פאַר פּלאַמענדיקע אַרטיקלען קעגן די באַלשעוויסקעס און אויך קעגן די אינטערנאַציאָנאַליסטן...

איז א נעץ פון ווידערשפרוכן

ריגע איז געפאלן. איצטער דראָט מצד די דייטשן די נאָענטסטע געפאר פּעטראָגראַד. אין שטאָט רופט אַרויס די ניים אַן אומרואיקייט. דער רעדאַקטאָר פון „באַברויסקי קר ריער“ אַ בייביק קיילאכדיק אידל, וואָס האַלט זיך פאר דעם פאַרטעטער פון דער קאַדעטישער פאַרטיי, פאַרבאָרגט ניט זיין פרייד פון דער דאָזיקער טרויעריקער ניים. איך באַקען זיך מיט אָט דעם אידל צופעליק באַ ליפשיצ'ן אין הויז, וואוהין איך קום אַוועקשיקן אַ פעקל שפייז אַהיים. ליפשיץ דאַרף פאַרן מאָרגן קיין פּעטראָגראַד, נאָר ער ציטערט, טאַמער זאָלן די דייטשן אַהין ניט קומען. דאָס אידל רייצט זיך מיט אים: באמת אַ ריזיקע. בעסער רירט זיך ניט פון אָרט, וואָרט, די דייטשן קעם וועלן נאָך קומען אויך צו אונז קיין באַברויסק. פאַר וואָס ניט? די „רעוואָלוציאָנערע דעמאָקראַטיע“ עפנט זיי דאָך דעם וועג. מיליטאַרן האָט מען ניט געוואַלט הערן, קאָרנליאָוו'ן אויכעט ניט. שניידט מען וואָס מ'האַט פאַרזיט.

כ'ווייס שוין, אַז אפילו די רייכע באַלעכאַטיים, וואָס האַלטן זיך אויך פאַר קאַדעטן און האָבן דאָ אַן אַפטיילונג פון ווינאווער'ס אירישער „פּאָלקס-גרופע“, באַציען זיך צום אידל מיט גרינגשעצונג. זיין אַפגעגעסענער צוגאַסענער פרצוף איז אַזאַ, וואָס קען ניט אַרויסרופן קיין אַפשיי. זיין „באַברויסקי קוריער“ ווערט ווייניק געלייענט, און אין שטאָט רעדט מען, אַז ער גיט אים אַרויס, כדי צו קריגן אַ פעטע סובסידיע פון

דער קאדעטישער פארטיי. איך דערקלער דעם דאָזיקן רע-
דאָקטאָר: מען קען גלויבן, אז קאַרנילאָוו האָט מיט אַ כּיון אָפּ-
געגעבן ריגע, כדי קערענסקי זאָל זיך דערשרעקן און איינגיין
אַף אלע זיינע אולטימאַטומס צו ווערן דער פולער דיקטאַטאָר
איבער דער אַרמיי, איבער די אייזנבאַנען, איינצופירן טויט-
שטראַף אויך אין „טיל“. דאָס איז ניט מיינע אַ פּערזענלאַכע
השערה, נאָר מ'האָט שוין וועגן דעם גערעדט פריער אין פעט-
ראַגראַד. אַף דער מאַסקווער מלוכה-באַראַטונג האָט דאָך קאָר-
נילאָוו אַליין געזאָגט אין זיין רעדע, אז דער שונא קלאַפט זיך
שוין אין די טויערן פון ריגע, און אויב ס'זעט אָנהאַלטן די
דעמאָקראַטישקייט פון דער אַרמיי, איז אָפּ פאַר'ן שונא דער
וועג קיין פעטראַגראַד.

דער אידל לאַכט ציניש, טרייסלענדיק זיין צווייטע מאָרדע:
עך, דאָס האָבן שוין די סאָוועטן מיט די באַלשעוויקעס אויסגע-
טראַכט. נאָר ווען עס זאָל זיין אפילו אמת, איז דאָס אַ באַ-
וויז, ס'אַראַ „מאָלאָדיעץ“ קאַרנילאָוו איז. וואָס, קוקן קע-
רענסקי'ן אין די ציינער אַרין? אז מען דערלאַנגט איבער'ן קאַפּ,
דערפילט מען און מען נעמט ריידן אַנדערע דיבורים. — דאָס
אַלץ ווערט געזאָגט אין אַזאַ שניפעשקער רוסיש, אז עס רופט
ניט ווילנדיק אַרויס אַ שמויכל אַף די ליפּן.

פאַר מיין אַוועקניין זאָגט שוין דער אידל געהיימניספול,
פינטלדיק מיט אַן אויג: וואַרט, ס'וועלן זיין נאָך מער וויכטיקע
נייס. ליפּשיץ אַ באַאומדראַיקטער רופט זיך אָפּ: אים קענט
איר גלויבן, ער ווייסט וואָס עס טוט זיך אין די הויכע פענסטער.
שוין איינמאָל אַ קריכער. פון דעם קאָמפּלימענט סוועלט
אַזש דער אידל אָן. ווען ער שטרעקט מיר אויס די האַנט, לאָז
איך זי היינגען. נאָר ער ווערט דערפון ניט נתפעל, אַזוי ווי
ניט אים מיינט דאָס...

בליי אַוועק אַף דער זיצונג פון סאָוועט. די זיצונג קומט
פאַר אין דעם אַזוי-גערופענעם שטאַט-טעאַטער אָדער צירק, וואָס
איז אינעווייניק מיט דעם מאָדנעם סופיט, מיט די הויכע הייל-

צערנע ווענט מער ענלאך אף אן אלטמאדישער אידישער שול. די זיצונג האָט זיך שוין אָנגעהויבן. דער זאַל איז פול. די מערסטע דעפוטאטן זיינען סאָלדאטן. איך האָב די ערע אייניג געלאָדן צו ווערן אף דער פּלאַטפאָרם, וואו עס זיצט דער פרעזידיום, צווישן אים יעקב ראָזענטאַל און נאָך אַ פּאָר בונדיסטן. אף דער טאָג-אַרדנונג איז דאָס פּאַלן פון ריגע און די לאַגע אַפ'ן צפון-מערב'דיקן פּראָנט. דער פּאַרטריגענער איז דער פּאַרויצער דאָקטאָר דאָמאָנאָראָוו. ער האַלט, אַז דאָס פּאַלן פון ריגע איז די גרעסטע קאָמאַסטראַמע. דאָס גאַנצע שולד וואַרפט ער אף די באַלשעוויקעס, וואָס האָבן דעמאָראַליזירט די אַרמיי. אויב ס'זאָלן באַצייטנס ניט אָנגענומען ווערן די שטריינג-סטע מיטלען, ווי אזוי איינצושטעלן דיסציפלין אין דער אַרמיי, וועט אויך מוזן פּאַלן פּעטראָגראַד, און דאָס מיינט אַ סוף פון דער רעוואָלוציע.

דאָס בילד, וואָס דאָמאָנאָראָוו שילדערט וועגן דער פּאַנאַ-פּאַלונג פון דער אַרמיי, איז באַמת אַ שוידערלאַך. גאַנצע פּאַלקן לויפן פון פּראָנט. ס'גייט אָן אַ לינטש-סיסטעם קעגן די אָפיצירן. אייניקע פּאַלקן האָבן שוין געפרואווט שליסן אַ שלום מיט די דייטשן, זייענדיק גרייט צו באַצאָלן צוויי הונדערט רובל „קאָנטריבוציע“ פאַר אַ סאָלדאַט. דאָס געווער ווערט פאַרלאָרן, מען ווייסט ניט וואוהין.

ס'דערהערט זיך אַ צווישנרוף: קאָרנילאָוו'ס באַבע-מעשות! דער צווישנרוף ווערט באַגלייט מיט שטאַרקע אַפּלאַדיסמענטן. עס וועט אַ גערודער. קוים מיט צרות ניט זיך איין דאָמאָנאָראָוו'ן איינצושטילן דעם עולם. ער פאַרענדיקט מיט אַן אַפּיל צום פּאַטריאָטישן באַוואוסטזיין פון די פאַרזאַמלטע צו פאַראייניקן זיך נאָך געשלאָסענער אין דער איצטיקער פּאַטאַלער שעה פאַר'ן רעוואָלוציאָנערן פּאַטערלאַנד אַרום די סאָוועטן און דער צייטווייליקער רעגירונג, צו שטיצן אַלע מאַסמיטלען פאַר אויפ-הויבן דעם קאָמפּנייסט פון דער אַרמיי. די סאָלדאַטן-מאַסע

בלויבט קאלט צו דעם אפיל. פון די רייען פון די ציווילע דער-
טראַנט זיך בלויז א שיטערע פאטשעריי....

ס'ננב'עט זיך אריין אין זאל דער רעדאקטאָר פון „באָכ-
רויסקי קוריער“. מען באַמערקט אים, און פון פרעזידיום
גיט מען א פאראַדנונג אים משלח זיין. פאר שפּיאָנען — שרייט
אימעצער — איז אין סאָוועט קיין אַרט ניט.

אף דער טריבונע גייט ארויף איין סאָלדאַט נאָך דעם
צווייטן. זעלטן ווער פון זיי רעדט פליסיק, אז די צונג זאל זיך
ניט פּלאַנטערן. דער זין פון זייערע ווערטער איז אָבער איי-
נער: אין דער קאטאסטראָפּע באַ ריגע איז ניט שולדיק די
אַרמיי. פאַרקערט, די אַרמיי האָט זיך געשלאָגן בראַוו, מוטיק.
קערענסקי האָט בכיוון געשיקט אַהין די סאָלדאַטן, וואָס האָבן
גענומען אַנטייל אין באַלשעוויסטישן יולי-אויפּשטאַנד, כדי פון
זיי פּטור צו ווערן. זיין ציל האָט קערענסקי טיילווייז דער-
גרייכט: הונדערטער פון זיי זיינען אומגעקומען, ווי העלדן;
יענע פּאָלקן האָבן באַוויזן, אז ווען עס האַנדל'ט זיך וועגן אַ
טויטגעפאַר מצד דעם אויסערלאַכן שונא פאַר דער רעוואָלוציע
פאַרגעסן זיי אַלע פאַרטיי-אונטערשיידן און זיינען אין די ערשטע
רייען צו פאַרטיידיקן די רעוואָלוציע. ווען נאָך אַזעלכע העל-
דישע אָנשטריינגונגען פון דער אַרמיי איז ריגע דאָך געפאַלן,
איז דאָס בלויז אַ דאַנק דעם פאַרראַט פון דער העכערער קאָ-
מאַנדע. יא, — שרייט אויס איין סאָלדאַט, קלאַפּנדיק מיט
דער האַנט איבער'ן פרעזידיום-טיש, — שולדיק איז אין דער
קאטאסטראָפּע ניט קיין אַנדערער, ווי דער „ערשטער סאָלדאַט
פון דער רעוואָלוציע“, ווי דער פּראַזשיסער קערענסקי האָט אָנ-
גערופן אף דער מאַסקווער מלוכה-באַראַטונג דעם העכסטן הויפּט-
קאָמאַנדיר גענעראַל קאַרניל'אָוו.

מען מאַכט דעם רעדנער אזאָ אַוואַציע, אז די ווענט טרייס-

לען זיך.

נאָך אַ שטאַרקערן איינדרוק מאַכט מיט זיין רעדע דער
סאָלדאַט, וואָס האָט מיך און הימעלפאַרב'ן באַזיגט אין קלוג

פונ'ם „בונד“. מען רופט אים, דאָכט זיך, יעפּימאָוו. ער טרעט אַרויס אין נאָמען פון דער סאָלדאַטן־סעקציע. די אמת'ע אינ' פאַרמאַציע — דערקלערט יעפּימאָוו — וועגן דער לאַגע אַפ'ן צפון־מערב'דיקן פּראָנט האָט ער און ניט דאמאגאראָוו. דאמאגא גאראָוו האָט דאָ איבערגע'חזר'ט וואָרט אין וואָרט, געבראַכט אַפּילו די זעלבע פאַסטן, וואָס קאָרנילאָוו און קאַלעדין האָבן דערציילט אַף דער מאַסקווער מלוכה־באַראַטונג. אונזערע מענ' שוועיקעס און עסערן מיינען נאָך אַלץ, אַז דער רוסישער סאָל־דאַט ווייסט ניט, ווי מ'האָט אים געשלייערט. אָט—טרייסלט יעפּימאָוו מיט אַ נומער פון דער באַלשעוויסישער „אַקאָפּנאַיאַ פּראָוור דאָ" — פון וואַנען דער סאָלדאַט דערנייט דעם אמת. ער לייענט פאַר אַ לייט־אַרטיקל פון דער „אַקאָפּנאַיאַ פּראָוור" וועגן פאַלן פון ריגע. דאָס איז אַ שניידנדיקע קריטיק קעגן דער היפּאָ־קריטישער פּאָליטיק פון קערענסקי, וואָס האָט געמאַכט אַ בונד מיט קאָרנילאָוו'ן איינצופירן איבערן לאַנד אַ מיליטערישע דיק־טאַטור, מיט דער שטילער הסכמה פון די סאַציאַליסטישע אונ'טערשטופּער. די מענשעוויקעס און עסערן צוזאַמען מיט דאגא־מאראָוו'ן שפּרינגען אויף און שרייען מיט באַנומענע קולות: אַראָפּ, אַראָפּ, דייטשער אַנענט! עס דערנייט שיעור ניט צו אַ געשלעגן. די סאָלדאַטן זיינען אָבער אַף דער זייט פונם רעד־נער; זיי סטראַשען, אַז אויב מען וועט אים ניט לאָזן ריידן, וועלן זיי פּאַנאַנדערטראָגן דעם זאַל. דאָס ווירקט.

דער רעדנער זעצט פאַר; ער ווייזט אָן, אַז אומעטום קומען די האָרעפּאַשנע מאַסן צו זיך; זיי טשוכן זיך אויס פון דעם פּאַטריאַטישן טשאַד, אין וואָס ס'האָט זיי געהאַלטן די פּאַררע־טערישע קאַאָליציע־פּאָליטיק. דער אַלגעמיינער סטרייק, הגם ניט אינגאַנצן געלונגען, וואָס די מאַסקווער אַרבעטער און אַ גרויסער טייל פון מאַסקווער גאַרניזאָן האָבן דערקלערט קעגן קערענסקי'ס שווינדלערישער מלוכה־באַראַטונג, דינט פאַר אַ באַ־ווויז, אַז ס'קומט פאַר אַן אויפּוואַכונג צווישן די האָרעפּאַשנע מאַסן. כּדי די סאָוועטן זאָלן באמת שטיין אַף דער וואַך פון

דער רעוואָלוציע און ניט דערלאָזן קיין איבערקערעניש מצד די אלטע צאָרישע גענעראַלן און נאָך אזעלכע פאַרראַטן ווי באַ ריגע, מוזן אין די סאָוועטן פאַרקומען איבערוואַלן; די איצטיקע פֿירערשאַפט פון די סאָוועטן האָט זיך אַרויסגעוויזן ניט בלויז פאַר ניט פֿייאַיק, נאָר פאַר אַזאַ, וואָס אַרבעט קעגן די אינ־טערעסן פון דער רעוואָלוציע. צום סוף שלאָגט דער רעדנער פאַר אַ רעוואָלוציע, וואָס פאַרראַמט די מאַססווער מלוכה־באַראַד־טונג, דערקלערט קאָרנילאָוו'ן פאַר דעם דירעקטן שולדיקן אין פאַלן פון ריגע און פאַדערט אַזוי גיך ווי מעגלאַך דורכצופירן איבערוואַלן אין די סאָוועטן.

די דאָזיקע רעוואָלוציע איז ווי אַן אויפֿרייסנדיקע באַמבע פאַר'ן פֿרעזידיום. עס איז קלאַר, אַז באַ דער הערשנדיקער שטימונג וועט זי דורכגיין מיט אַן איבערוועגנדיקער מערהייט, הויבט אָן דאָנאָמאַראָוו זוכן פאַרשיידענע פאַרלאַמענטאַרישע דריידלאַך, ווי אַזוי די רעוואָלוציע ניט נעמען צו אָפּשטימונג. ערשטנס, וויל ער, דאָנאָמאַראָוו, וויסן, צי די רעוואָלוציע איז פאַרנגעשלאָגן פון דער סאָלאַטן־סעקציע אָדער פון רעדנער פֿער־זענלאַך; צווייטנס, אויב זי איז פאַרנגעשלאָגן פון דער סאָלאַטן־סעקציע, האָט אַ קאָפּיע פון איר געדאַרפט איבערנעגעבן ווערן, לויט'ן רעגלאַמענט, צום פֿרעזידיום. עס ווערט אַ געשריי, אַז אַזאַ רעגלאַמענט איז ניטאָ. דער פאַרויצער באַנוצט זיך מיט'ן שטייגנדיקן טומל, ווען איינער ווייכט ניט פון צווייטן, און דערקלערט די זיצונג פאַר געשלאָסן.

די סאָלאַטן־דעפוטאַטן זיינען אַזוי אויפֿגערעגט, אַז זיי זיינען גרייט דאַמאַנאַראָוו'ן און דעם גאַנצן פֿרעזידיום צורייסן אַף שטיקער. קוים מיט צרות קומט אָן יעפּימאָוו'ן, נאָך לאַנגע אַרגומענטן, אַף אַן אימפּראָוויזירטער פאַרזאַמלונג אונטער'ן פֿרייען הימל איינצושטיילן די מאַסע. ער פאַרזיכערט די מאַסע, אַז וואָס פאַר אַ שווינדל די מענשעוויקעס און עסערן זאָלן ניט אַנווענדן, איז זייער קאָרט געשלאָגן. זיי וועלן לאַנג די הערשאַפט אין סאָוועט ניט אָנהאַלטן.

מען צעגייט זיך מיט הילכיקע אויסרוּפן: לעבן זאָל די מאַכט פון די סאָוועטן! און מיט'ן געזאַנג פון „אינטערנאַציאָנאַל“.

אין שטאָט פאַרשפּרייטן זיך דערוויילע קלאַנגען, אַז די באָל־שעוויקעס האָבן געמאַכט אַן אויפשטאַנד און דער נאַנצער גאַרני־זאָן איז אַף זייער זייט.

הגם ס'איז נאָך העלער טאָג, ווערן די קראַמען פאַרהאַקט און די גאַסן אויסגעשטראָכן.

ס'איז נאַנץ קאַלאַמוטנע אַף דער נשמה. וואָס וועט פון דעם אַלעם אַרויסקומען?

גייען מיר אַ גרופע חברים, צווישן זיי אויך יאזשע און ראָד־זענטאַל, איבער די פּוסטע גאַסן שווייגנדיק, יעדער פאַרטאָן אין זיינע מחשבות. די שטילקייט פון שטאָט אין מיטן העלן טאָג מאַכט דעם איינדרוק, ווי מען האָט זיך באַהאַלטן פאַר אַ גרוי־זאַמען שונא, וואָס דאַרף באַלד אַרײַנקומען און אַלץ חרוב מאַכען. זעלטן ווען באַגעגנט מען אַפילו אַ מיליציאָנער.

אין קלוב פּונ'ם „בונד“ איז אָבער רוישיק. דאָרטן דיס־קוטירט מען די געשעענישן אין סאָוועט. קיין אומרויאיקייט פילט זיך ניט. ווען מיר גייען אַרײַן, גיט דער עולם אַ שטראָם צו אונז זיך דערוויסן ניט. מיר גיבן איבער, אַז די קלאַנגען, וואָס האָבן זיך פאַרשפּרייט איבער דער שטאָט, האָבן קיין שום גרונט ניט. דער עולם פילט זיך ווי אַנטוישט. ראָזענטאַל איז בײַן, זירלט זיך, מאַכט פאַרוואורף די רעדלאַך אַרום: אַהא, עס ווילט זיך אייך האָבן אַזאַ בלוט־באָד, ווי אין יולי אין פעטראָ־גראַד. וואָס ער האָט אַפ'ן האַרצן, בטל'ט ער אויס צו די באָל־שעוויקעס. ווען ראָזענטאַל גייט אַוועק אַ כעס־דיקער, באַמערקט אימעצער: נו, וועט מען דאָס היינט מאַכן אַ קערטל, אַז פּול־ווער וועט גיין. אויך וועלן וועט ניט פעלן. דעם עולם איז, ווייזט אויס, גוט באַקאַנט ראָזענטאַל'ס און וועלן'ס שוואַכ־קייט...

באַ אַ טישל איז הימעלפאַרב פאַרטיפט אין שאַך מיט

קלעצקינ'ען. ער בארויערט, וואָס ער איז ניט געווען אַף דער זיצונג פון סאָוועט, האָט זיך פאַרזעסן אין דער היים. יאָזשע, וואָס איז אַ גרויסער ליבהאַבער פון שאך, ווייזט הימעלפאַרב'ן אַ גאַנג און גיט אַף אים כיטרע אַ קוק: אַזוי, פאַרזעסן זיך אין דער היים? ... מיר גיט יאָזשע אַ שושקע אַרײַן אין אויער: פאַרראַמנסירט זיך מיט דער אינגערער שוועגערין. הימעלפאַרב הערט דעם סוד, ווערט ניט פאַרלאָרן, און גיט אַ זאָג הויך: וואָס, אַן עולה? אַזאַ יאָר מיר, ס'אַראַ וואוילע דאַמעטשקע זי איז. וואָס, אַזוי ווי איר, שליממזל? — ווענדט ער זיך צו מיר און שפילט ווייטער.

אַט דאָס איז אַ יאַט מיט ביינער! — מורמלט אַרויס קלעצקי, אַ גלעט טוענדיק די שיינע באָרד, וואָס איז זיין שטאַלץ, און גיט הימעלפאַרב'ן מאַט.

אַזוי ווי די נאַכט איז אַ וואַרימע, לבנה'דיקע, אין קלוב איז ניטאָ איבריסקס וואָס צו טאָן, כאַפן מיר אַ שפאַציר איבער דער שטאָט. ווידער איז לעבעדיק איבער די גאַסן, משמעות, מען האָט זיך שוין דערוואוסט, אַז די קלאַנגען זיינען ניט ריב-טיק. די געוועזענע סטאַליפּין-גאַס, וואָס הייסט איצט קערענסקי'ס און איז דער באַברויסקער געוויסקי פּראָספעקט, שוויבלט מיט יונגט. אַף די טראַטואַרן איז זיך ניט דורכצושטופן דורך די פּאַר-לאַך. מען לאַכט אַפ'ן קול זאָרגלאָז, סאַלדאַטן קנאַקן „סע-מעטשקעס“ אַפ'ן פעטראַגראַדער שטייגער. די טונקל-ברענענדי-קע פּאַנאַרן רופן, קאַנטיק, אַרויס באַ די פּאַרלאַך אַ פּאַעטישע שטימונג. צווישן זיי טיילט זיך אויס דער העלד פון דער היינטיקער סאָוועט-זיצונג, יעפימאַוו. ער שפאַצירט גאַנץ געמיט-לאַך מיט יאזשע'ס אינגערער שוועגערין, וועמענס מאַן דינט אַפ'ן פּראַנט, ווי אַ דאָקטאָר. ווען זיי דערזעען אונז, דערפרייען זיי זיך. יעפימאַוו באַגענגט אונז חבּריש און באַגלייט אונז אַהיים. דער געשפרעך איז שוין ניט וועגן פּאַליטיק, נאָר גאָר וועגן ליטעראַטור. דערין דריקט זיך מסתמא אויס די ווירטונג פון דער שיינער קאַקעטישער דאַמע. יעפימאַוו ווייזט אויך

דאָ אַרויס אינטעליגענץ, אַ דינע פאַרשטענדניס. קלעצקין טור-קעט מיר, אַרויסריידנדיק אין איריש: נו, ווי געפעלט אייך אַזא באַלשעוויק? פון דער באַמערקונג שטויסט זיך הימעלפאַרב אָן, אַז די פאַרשטעלונג באַ קלעצקינען וועגן באַלשעוויקעס איז ווי וועגן אַ ווילדער מאַסע און ער נעמט זיי אונטער זיין שוץ. יעד-פימאָוו פאַראינטערעסירט זיך וועגן וואָס מיר ריידן. ער שטעלט אונז אַוועק אין אַ פאַרלעגנהייט, נאָר אַזוי ווי די נאַכט אין אַ פּרעכטיקע, באַזונדערס הינטער דער שטאָט, וואו עס אָטעמט זיך אַזוי פריי, מאַכט זי אָפּנהאַרציק. יעפימאָוו זאָגט גוטמור-טיק: פאַרנעסט ניט, אַז אויך טראַציקי און לונאַטשאַרסקי זיי-נען באַלשעוויקעס.

אַמפּערן זיך, דעבאַטירן איז מען ניט אויפגעלייגט, גיין אַזוי פרי שלאָפן ווילט זיך אויך ניט, נעמען מיר אָן יעפימאָוו'ס פאַרשלאַג זיך נאָר אַריבערכאַפן אין פעסטונג, וואָס איז אַנב, ניט ווייט פון יאָזשע'ן, אַפ'ן באַל אין אָפיצירן-קלוב.

דאָס איז אינטערעסאַנט: רעוואָלוציאָנערן, נאָך אידן דער-צו, אַף אַ באַל פון אָפיצירן אין אַן ערשט-קלאַסיקער פעסטונג. די וואך, וואָס שטייט באַס אַריינגאַנג פון פעסטונג, פרעגט אונז נאָך ניט. מיר פאַלן אַרײַן ווי אין אַ כישוף-שטאָט. גראַ-ציעזע געביידעס, מיט ברייטע העל-באַלויכטענע גוט-אויסגעפלאַס-טערטע גאַסן, אַרומגערינגלט מיט בוימער-אַליען. אַפ'ן שטאַב פלאַטערט אַ רויטע פּאַן מיט אַ גאָלדענער אויפשריפט: לעבן זאָל די גרינדונגס-פאַרזאַמלונג!

אויך דערמאָן זיך די וואַרשעווער פעסטונג, די נאָוואָגעאָר-גיעווער פעסטונג, וואו מיר איז אַמאָל אויסגעקומען צו זיצן חרשים לאַנג פאַרשפאַרט אין גרויסע שטייגן. דעמאָלט האָט זיך אַפילו ניט געטרוימט, אַז איצטער זאָלן מיר אין אַן ענלאַכער פעס-טונג פילן זיך, ווי אייגענע, אין אַ געוויסן זין, ווי באַלעבאַטיס. דעמאָלט פלעגן מיר האָבן אַ מעגלאַכקייט צו זען אָט די אָפּ-געשלאַסענע כישוף-שטעט מיט זייער גלאַנץ און פראַכט, וואר-הין קיין פרייער ציווילער מענטש, בפרט נאָך אַ איר, האָט ניט

געקענט אריינקוקן, בלויז ווען מ'פלעגט אונז פירן אונטער א שטארק קען קאנוואָז אין באַד אַרײַן. איצטער גייען מיר אַף אַ באַל פון דעם אַמאָליקן צאַרישן יחוס, אין באַגלייטונג, פּילייכט, פון איינעם, וואָס שטאַמט אַלײַן פון דעם דאָזיקן יחוס. איז דאָס ניט איינס פון די וואונדער פון דער רעוואָלוציע?

דער אָפיצירן־קלוב טונקט זיך אין ליכט. אין גרויסן זאַל, מיט דער אייגנאַרטיקער מאַסיווער אַרכיטעקטור, גלאַנצט דער די, ווי אַ גלאַטער גליטש, און עס דרייען זיך אָן אַ שיעור פּאַר־לאַך, אונטער דעם קלאַנג פון ליידנשאַפטלאַכער מוזיק. אָנגעפּוּר דערטע דאַמען, אויסגעפּוצטע לויט דער לעצטער מאָדע, דע־קאַלטע, מיט בריליאַנטן אין די אויערן, אַף די פינגער, מיט שנורן פּערל אַף אַלאַבאַסטער־ווייסע העלזער; שלאַנקע פּראַנטישע אָפיצירן, אָנגעטאַן פּאַראַדנע. צווישן שווימען אַרום איינפאַכע סאָלדאַטן, שבת־דיק־פּאַרצירטע אידישע טעכטער, דאָרפישע דינסטמיידלעך, אָנגעטאַן זונטיקדיק. ס'אַראַ געמיש פון פּאַרבן, ס'אַראַ קאָנטראַסט פון שטאַנד. אַלץ טראַגט זיך אין איין טאַנץ פּריילאך, פּאַרשייט, פּאַררוישנדיק. אונזער באַגלייטער מיט יאָזשע'ס שוועגערין ווערט גלייך מיטגעריסן מיט'ן אַלגעמײַנעם עקסטאַז. מען זעט, אַז ער פילט זיך דאָ ווי אַן אייגענער, נאָך מער, עפעס ווי אַ שטיקל הערשער — שטאַלץ און זיכער. עס וואַרפט זיך אין די אויגן, אַז שיינע אָפיצירן־דאַמען דרייען זיך מיט פשוט'ע סאָלדאַטן און פּאַראַדנע אָפיצירן מיט אידישע טעכטער און דאָרפישע דינסטמיידלעך. אָפּגעווישט די יחוס־צעטיילונג, ניטאָ מער קיין ראַסן־אונטערשיידן. אין שמעלץ טאַפּ פון דער רעוואָלוציע האָט זיך אַלץ צוזאַמענגעגאַסן, איז גע־וואָרן איינס. אַף לאַנג?

ווען עס קומט פּאַר אַן הפּסקה, באַקאַנט אונז יעפּימאָוו מיט אַ סך פון עולם, צווישן זיי מיט אַ היפשער צאָל אָפיצירן און זייערע דאַמען. די באַציאונגען צווישן די אָפיצירן און סאָל־דאַטן זיינען איינפאַכע, ווי פון גלייכע צו גלייכע, אָן קיין שום אָנגעצויגנקייט. בשעת אייניקע פון די אָפיצירן־דאַמען דער־

וויסן זיך, אז איך און הימעלפארב זיינען אויסלענדער, ווייזן זיי אונז אַרויס אַ באַזונדערע אויפמערקזאמקייט. אַ פּאָר פֿון זיי ווילן ווייזן, אז זיי קענען אַפילו ענגליש. מען לאַרט אונז איין טאַנצן, און עס איז, דאַכט זיך, דאָס ערשטע מאָל אין לעבן, ווען מיר פאַרדריסט שטאַרק, וואָס איך קען ניט טאַנצן. דאָס איז ניט דערפאַר, וואָס די דעקאָלירטע דאַמען מיט די בריליאַנטן, פערל און פּודער רייצן. דער פאַרדרוס נעמט זיך גיכער פון פאַרלאַנג אויפצוטרייסלען מיט'ן גאַנצן קערפּער די באַפרייטע יונגט אין זיך און אויסשרייען כּוואַטסקע מיט יעדן אבר: זעט, וואָס די רעוואָלוציע קען אויפטאָן!... נאָר אַפּשר איז גוט, וואָס מען קען ניט טאַנצן; זאָלן די קאָקעטישע אָפּצירן-דאַמען, וואָס האָבן אונז אַזוי געהאַסט און האָסן אוראי אויך איצטער, דערפילן די פאַראַכטונג צו זיי; זאָלן זיי איינזען, אַ איצטער בין איך, הימעלפאַרב און אַלע איבריסקע חברים אַזעלכע יחסנים, ווי זיי, אויב ניט גרעסער, און עס שטייט אונז ניט אָן צו געניסן אַפילו דאָס פּרייד, וואָס זיי קענען פאַרשאַפּן... אַ מין נקמה....

אַט גייט אַוועק דער גאַנצער זאַל אין אַ קאַראַהאַד. דאָ קען מען שוין ניט ביישטיין דעם נסיון. מען ציט אַרײַן מיט גוואַלד אונטער הילכיקן געלעכטער און יובלדיקער פאַטשעריי. טאַנצט מען אויסגעפלאַכטן הענט מיט הענט, באַהעפט אַקסל צו אַקסל, אַלץ שטאַרקער, אימפעטיקער, ווי מען וואַלט זיך אָפּ געטיילט פון דער ערד, באַקומען פליגלען און אַוועקגעפלוויגן אין ניט דערגרײכבאַרע וועלטן. ניטאָ קיין פּנימער, קיין ווענט, קיין קלאַנגען פון מוזיק. מען פליט העכער, אז פאַר די אויגן דרייען זיך בלוז פיער-פאַסן און אין קאָפּ רוישט, ווי אַ שטורם...

אז אַ קאַראַהאַד, זאָל זיין אַ קאַראַהאַד, מיט'ן גאַנצן ברען, וואָס האָט זיך אָנגעקליבן פאַר אַזוי פיל לאַנגע יאָרן און האָט זיך איצטער אַרויסגעריסן אין דרויסן, צעברעכנדיק אַלע צאַמען... כאַטש אַ וויילע פאַרגעסנהייט....

אין א נעץ פון ווידערשפרוכן

ווען מען ליגט שוין אין בעט און מען קוקט אן אויפנערד-
 דערטער דורכ'ן אָפענעם פענסטער אין דעם אויפגרויענדיקן
 באַגינען, נעמען מאַטערן די ווידערשפרוכן פון דער רעוואָלוציע...
 ריגע געפאַלן, און מען הוֹליעט, ווי גאַרניט וואָלט פאַסירט...
 פאַר די אָפיצירן איז דאָס, דאַכט זיך, אַ שמחה...

בריון-שרייבעניש

מיין שטעלן זיך צום „פריזיוו“ פארציט זיך. ווי אף צו להכעים עקזאמענירט אלץ דער דאקטאר דער פאליאקס. מ'הויבט אן ווערן אומגעדולריק און נערוועז. פון דער היים קומט אן א בריוו, אז דאס קינד איז געווען ניט געזונט, נאר עס בעסערט זיך. מיין פרוי שרייבט, אז דאס פאלן פון ריגע האט ארויס- גערופן א פאניק אין פעטראגראד. פון צווישן די שורות ליען איך ארויס א טיפע נשמה-אויפגערודערקייט. עפעס ווערט ניט דערזאגט וועגן געזונט-צושטאנד פונ'ם קינד, עפעס ווערט באהאלטן וועגן דער לאגע אין פעטראגראד. די ווערטער זיינען אפגעהאקטע, ווי בכיון צוגעקליבענע, דאכט זיך, מיט אן אָנצוהערעניש, אז איך דארף זיך גרייטן צו אן איבערראשונג. דער כתב א צי- טערנדיקער, ווי די האנט וואָלט זיך שטארק געטרייסלט, ווען די פען איז געגאנגען איבער'ן פאפיר. אזא איינדרוק מאכט אויך אנטאקאלסקי'ס צוגעשריבענער גרום, וואָס ענדיקט זיך: ווי רואיק, אלץ איז אין אַרדננוג!.... אפשר רופט מיין אייגן געמיט ארויס בא מיר אזא פאַרשטעלונג. שוואַרצע געדאַנקען קריכן אין קאפּ.

אין באַברויסק גייען ארום קלאַנגען, אז אין פעטראַגראַד קומען פאַר הונגעראַומרען, וואָס דערמאָנען די אומרען ערב דער רעוואָלוציע. דאָס זעלבע איז אויך אין מאַסקווע. מען דאַ- בירט די שפייז-קראַמען צוליב מאַנגל אין ברויט. טאַגטעגלאַך

חזון זיך איבער בלוטיקע צוזאמענשטויסן צווישן די באַלשעוויס־טישגעשטימטע מיליטערטיילן און יענע, וואָס זיינען טריי צו דער צייטווייליקער רעגירונג. פון די פעטראָגראַדער און מאַסק־ווער צייטונגען קען מען דעם אמת ניט דערגיין. פאַרנעבלטע ניס, פאַרנעבלטע אַרטיקלען, וואָס פאַרבאַרגן דעם אמת. מען שטויסט זיך נאָר אָן, אַז עס איז ניט שוה־בשוה צווישן דער צייטווייליקער רעגירונג און דער העכסטער מיליטער־קאָמאַנדע.

אין דער פרעסע פון די קאָדעטן און פון די איבריגע רעכטע פאַרטייען ווערט געפירט אַן אומ־ברחמנות־דיקע אַטאַקע אָף די סאָוועטן, אָף די דעמאָקראַטישע פראָנט־אַרגאַניזאַציעס. די אַטאַקע איז אַ שאַרפע, אַ העזה־דיקע. די רעגירונג ווערט אויפגע־פאָדערט ניט בלויז זיך ניט רעכענען מיט די סאָוועטן, נאָר מאַכן בכלל אַ סוף צו זייער מישן זיך אין מלוכה־ענינים. די קאָדעטישע „רעטש“ שטורעמט, אַז קיין איין מינוט מער טאָר ניט געדולדט ווערן די דאָפּלטע מאַכט פון דער רעגירונג און פון די סאָוועטן. די רעגירונג מוז מיט אַן אייזערנער האַנט באַ־פעסטקין איר אויטאָריטעט, אויב זי וויל האַבן דעם צוטרוי פון אַלע קלאַסן. די שוואַרץ־מאה־דיקע פרעסע אינגאָרירט אינגאַנצן די רעגירונג: פאַר איר איז די העכסטע מאַכט פונ'ם לאַנד דער קאָמיטעט פון דער פערטער גאָסדאַרסטווענער דומע, — ער אַליין איז אימשטאַנד און באַזיצט דעם אויטאָריטעט איינצור־שטעלן רו און אָרדנונג. אַלע צייטונגען, סיי די בורזשואַז־ליבעראַ־לע, סיי די שוואַרץ־מאה־דיקע, זיינען מסכים, אַז אין דער אַרמיי מוזן אָפגעשאַפט ווערן אַלע רעפאָרמען און מען מוז איינפירן די דיסציפלין פונ'ם אַלטן רעזשים.

אין דער סאָוועטישער פרעסע, איבערהויפט אין פעטראָגראַד־דער „איוועסטיא“, פילט זיך אַ נואַלדיקע פאַרלאַנגקייט. די אַטאַקע פון די בורזשואַזע צייטונגען אָף די סאָוועטן, אָף די דע־מאָקראַטישע פראָנט־אַרגאַניזאַציעס ווערט אָפגעווערט ניט גענוג שטאַרק, מיט האַלבע ווערטער; דער טאָן איז ניט קיין אַנרע־

סיווער, אַנגרייפנדיקער, נאָר ניכער אַן אַפּאָלאָגעטישער, פון אַ פאַרענטפערן זיך, פון פשרות-זוכעריי.

ס'ווערט קלאָר, אַז ס'וואַקסט אָן אַ נייער קריזיס פון מאַכט צוליב די געשעענישן אין פינלאַנד; די פאַנאַדערלאָך-זונג דורך דער צייטווייליקער רעגירונג פון סיים, וואָס האָט דער-קלערט די אומאַפּהיינגיקייט פון פינלאַנד, נעמט דראָען מיט אַ שאַרפן קאַנפליקט; אַזוי ווי אין דער אקוראַנישער פראַגע זיי-נען דאָ די קאַדעטן אולטימאַטיוו — זיי ווילן ניט וויסן פון קיין שום פאַדערונגען פאַר אומאַנאַמיע; דער צענטראַלער סאָוועט איז נאָכגיבן, שטיצט די צייטווייליקע רעגירונג, נאָר זוכט אויך נושאַ חן צו זיין באַ די פינלענדישע מאַסן. די גאַנצע פּאָליטיק פון די סאָוועטן איז אויך דאָ אַ וואַקלדיקע, אַנרוקנבייניקע.

די באַלשעוויסטישע פרעסע זעט מען זעלטן אין באַברויסק. ווען ניט ווען פאַלט אַריין אַ נומער „ראַבאָטשי“, וואָס גייט אַרויס אַנשטאָט דעם פאַרמאַכטן „פּראָלעטאַרי“. דאָ איז די קריי-טיק קעגן דער צייטווייליקער רעגירונג און קעגן דער וואַקלדי-קייט פון די סאָוועטן אַ פאַרניכטנדיקע. עס ווערט פאַראויסגע-זאָגט אַן אַנפאַל פון דער קאַנטר-רעוואָלוציע, אויב די מאַסן וועלן זיך ניט אָפּטרייסלען פון די סאַציאַל-פאַררעטער און ניט אַרייב-נעמען דעם שיקזאַל פון דער רעוואָלוציע אין די אייגענע הענט.

די שטימונג איז אַזאַ דריקנדיקע, אַז אפילו די לעבעדיקייט אין קלוב פונ'ם „בונד“ קען זי ניט צעשטרעיען. עס איז ניטאָ מער די געהויבנקייט, וואָס האָט אַזוי מיטגעריסן. איך און היי-מעלפאַרב ווערן אין אַ געוויסן פּרט שוין באַטראַכט פאַר תושבים, דאָרשט מען שוין ניט אַזוי נאָך אונזער וואָרט. אונזערע פאָר-טראַגן, דיסקוסיעס ציען שוין ניט צו אַזאַ נייגעריקן עולם. גיי-כער דערקלערט זיך דאָס דערמיט, וואָס אונזערע אַנשוואונגען אַפּעלירן ניט צו דער מאַסע, וואָס ווערט אומבאַוואוסטזיניק, פיר-לייכט, געשטופט דורך די געשעענישן אין צענטער אַלץ מער און מער אויף דער זייט פון די באַלשעוויקעס.

אייין זאַך: קיין הונגער פילט זיך אין באַברויסק ניט. עסנ-

ווארנ איז פאראן לרוב, און פארהעלטניסמעסיק ניט טייער. באַ-
נוץ איך זיך דערמיט און שיק אַוועק מיט פאַרשיידענע געלעגנ-
הייטן אַ פאַר פעקלאך אַהיים, — אַמווייניקסטנס וועט דאָס
קינד קענען כאַטש קומען אַביסל צו זיך.

חוצ דעם, וואָס עס איז שוין ניטאָ וואוהין צו גיין, פעלט
אויך דער השק צו טרעפן זיך מיט איינע און די זעלבע מענטשן.
ס'זיינען שוין דאָך פאַקטיש אויסגעשעפט אַלע געשפּרעכן. ליגט
מען בעסער אין סעדל און מען לייענט. אַזוי ווי קיין אויסוואַל
פון ביכער איז ניטאָ, נעמט מען זיך צו מענדעלע מוכר ספרים,
וואָס געפינט זיך אין הויז. מען לייענט שוין מענדעלע מוכר
ספרים צום וויפילטן מאָל, דאָך פאַרלירט ער ניט זיין פּרישקייט;
זיין גרויסע קינסטלערישקייט פאַרכאַפט ווידער. ס'דאַכט זיך, אַז
די טיפּן, וואָס מענדעלע שילדערט, די סביבה, וואָס ער בריינגט
אַרויס, זיינען גאָר ניט אַזוי ווייט אין דער פאַרגאַנגענהייט. זיי
לעבן נאָך און האָבן אַן אָנהאַלט. מען טרעפט זיי נאָך אַליץ
אַפֿן באַברויסקער מאַרק, אין די אַרימע געסלאַך, אַפילו אין
קלוב פּונ'ם „בונד“. מען זעט הערשעלע'ן פון „ווינשפינגערל“
אין אַ נייעם גלגול. מען באַמערקט דעם ווידערגעבורט פון
ישראל'יק דעם משוגענעם פון „קליאַטשע“. זיכער איז דאָס סעדל,
וואו מען ליגט, און די לאַנדשאַפט, וואָס שפּרייט זיך פאַר די
אויגן, די זעלבע שטיק-נאַטור, וואָס האָט אַרויסגערופן די מלחמה
צווישן יוצר טוב און יוצר הרע באַ „פּישקע דעם קרומען“.

גוט, וואָס מען קען זיך אַריבערטראָגן אין יענער וועלטל,
זיך ווידער צונויפגיסן מיט איר און פאַרגעסן זיך אָן אַלע
שטורמישע איבערלעבונגען פון דער נייער צייט. ס'באַרואיקט
דעם געמיט. עפעס איז אוממעגלאַך איבערצורייסן אינגאַנצן דעם
פאַרעם מיט דער פאַרגאַנגענהייט. טיף אין דער נשמה לעבט נאָך
אַ שטיק פון אַט דער פאַרגאַנגענהייט. דאַרף מען דאָס אויס-
ראַטן ? מאַכט עס ניט שענער די גענוואַרט ? ניט עס ניט
אַריין זאַפטיקייט אין די שטימונגען וועגן דער צוקונפֿט?
ס'וואַקסט אויס אַ פאַרלאַנג אויסצוריקן אַפֿן פאַפּיר דאָס,

וואָס מענדעלע מוכר ספרים האָט אָנגעווייט אין איצטיקן אויט-ברויז. רייסט מען זיך אָבער אָפּ פון מענדעלע מוכר ספרימ'ס טיפן און סביבה, אזוי נעמט די פען ריידן וועגן עפעס אַנדערש. מען איז שוין דורכאויס פאַרכאַפט פון היינט. די פראַגע: וואָס וועט זיין מאָרגן, איבערמאָרגן?—ענבערט נאָך מער דעם מאָרן, און די נשמה קען ניט געפינען קיין גלייכגעווייכט; זי בלאָג-דזשעט אַרום אין פאַרווירונג, פול מיט ספיקות....

ס'איז מאָדנע: די רעוואָלוציע האָט דאָך געדאַרפט שאַפן אַ באָרן, נעבן אַ פעסטן אָנהאַלט אין לעבן. איז פונקט פאַר-קערט. ערשט איצט הויבן זיך אָן די עכטע זוכענישן, ווי אזוי אינגאַנצן זיך ניט צו פאַרלירן אין אַלגעמיינעם כאַאָס. וועלן די זוכענישן ערגעץ וואו דערפירן צו אַ האַפן?

ס'אַרע הילפלאָזיקייט. ווי אַ ניט-גוטער וואָלט פאַר'כישופט, אַרומגעדרייט אַף איין אָרט. אַט העלט אויף אין קאָפּ, דאַכט זיך, דער ענטפער איז פאַראַן. די רעוואָלוציע האָט איר לאַך-ניק, קען ניט בלייבן שטיין אַפ'ן מיטנוועג. מיליוקאָוו אָדער לענין. לענין איז געענטער. נאָר צו איילט ער זיך ניט צופיל? צי פירט ניט די איילעניש פון איין קאַטאַסטראָפּע צו דער צוויי-טער? מיליוקאָוו... מיט אים געוויס ניט. ער בריינגט צוריק דאָס אַלטע, נאָר אונטער אַן אַנדער שלייער. הייסט עס דאָך דער מיטנוועג, זיין צווישן צוויי פיערן, ווי צערעטעלי, טשערנאָוו, טאַפּטשען זיך אַף איין אָרט, איין טריט פאַראַויס און צוויי צו-ריק. איז דאָס ניט אַלץ אַ קאַפיטולירן פאַר מיליוקאָוו? אַ פאַרפלאַנטערטער קנויל....

יעקב ראָזענטאַל פּאָדערט די אַרטיקלען פאַר „איזוועסטיאָ“ קעגן די באַלשעוויקעס און אינטערנאַציאָנאַליסטן; די אַרטיקלען דאַרפן זיין פעפּערדיקע, דערלאַנגען אַזש אין זיבעטן ריפּ אַריין. נאָר גיי שרייב באַ אַזאַ שטימונג.

אַט פאַלט אַריין אין האַנט אַ קליין ביכל — אַ באַשרייד-בונג פון די ערשטע טעג פון דער רעוואָלוציע אין טאַווירישן פאַ-לאַץ. דער פאַרפאַסער איז פּערעץ, דער קאָמעדאַנט פון טאַוויר-

רישן פאלאזי. ס'גלויבט זיך ניט, אז דאָס איז געווען אין דער ווירקלאַכקייט. ס'קלינגט ווי אַ מעשה פון טויזנט און איין נאַכט. אין פשוטע ווערטער, אָן קיין שום באַפּוצונגען, ווערן דערציילט בלויז פּאַקטן. ס'באַקומט זיך אָבער אַן עפּאָפּי. ס'אַרע שוואונג פון פּאַלקס-באַגייסטערונג, ס'אַרע אַן אויסדרוק פון אָפּערוויליקייט. אַ נייע וועלט, וואו ס'איז מער ניטאָ קיין וואַכעדיקייט, נאָר עס הערשט בלויז יום-טוב. אַלע, די טויזנטער, די צענדליקער טויזנטער איין משפּחה, פּאַראייניקט דורך איין פּאַרלאַנג, דורכגעדרונגען מיט איין געדאַנק. די הערצער קלאַפּן צוזאַמען, די אויגן שטראַלן מיט איין ליכט....

מען לייענט דאָס קליין ביכל, און ווען מען פּאַרענדיקט אים, ווערט מען נאָר צעטומלט.

....

אַזעלכע טעג קענען דאָך ניט פּאַרנעסן ווערן. די, וואָס האָבן זיי איבערגעלעבט, מוזן שוין זיין אַנדערש, אויפהויבן זיך איבער דער טעגלאַכקייט. וואו איז אָבער די אַנדערשקייט? פּאַר וואָס איז ווידער אַלץ גרוי? וואוהין איז פּאַרשוואונדן די פּאַלקס-באַגייסטערונג? וואו איז כאַטש אַ שפּור פון יענעם יום-טוב? פּאַר וואָס זיינען אַלע אַזוי פּאַרצווייפלט, פּאַרבייזט?

מען באַגעגענט צענדליקער, הונדערטער פון די, וואָס האָבן יענע טעג איבערגעלעבט, און זיי זיינען ניט אינגער געוואָרן. נאָר, פּאַרקערט, פּאַרעלטערט. קיינמאָל, קיינמאָל, אפילו אין די פינסטערסטע צייטן, איז איבער'ן לאַנד ניט געהאַנגען אַזאַ טיפּער טרויער, ווי איצטער.

מיט וואָס פּאַר אַ האַרצקלאַפּעניש מען האָט דערוואַרט די רעוואָלוציע. ווען מען האָט בלויז געטרוימט וועגן דער מעגלאַכ-קייט פון איר קומען, האָט אַרויסגעזונגען פון זיך. עס האָט זיך געמאַלט אין דער פּאַנטאַזיע עפעס ענלאַך אַף דעם, וואָס דער קאַמאַנדאַנט פון טאַוורישן פּאַלאַץ באַשרייבט. זי איז געקומען, די רעוואָלוציע. די ווירקלאַכקייט האָט איבערגעשטייגט די פּאַנ-טאַזיע, און איצט פליט מען קאָפּ-שווינדלעריש פון יענער הויך אין אַ תּהום אַרײַן.

די רויטע פּאָנען, וואָס פּלאַטערן, די פּרייהייט-לידער, וואָס שאַלן, — זיי וועקן ניט, זיי מונטערן ניט. דאָס פּאָלק, מיט זיין באַגייסטערונג, מיט זיין פּרייד פון צעשטערונג און שאַפונג, האָט ניט אויפגעהערט צו זיין אַן אויטאָמאט. עס לאָזט זיך אַנדרייען, און די רעוואָלוציע רעדט פון אים אַרויס מעכאַניש. אונטער די פּלאַטערנדיקע רויטע פּאָנען, אונטער די שאַלנדיקע פּרייהייט-לידער וועט דאָס פּאָלק ווידער געטריבן אין שפּאַן.

כ'לעבן, מענדעלע מוכר ספּרימ'ס „קליאַטשע“, נאָר מיט אַני דערע רייד, אַף אַ ברייטערן שטח....

בעסער ניט לייענען. ניט הערן די דערציילונגען וועגן די ערשטע גרויסע טעג פון דער רעוואָלוציע. ס'איז אַן אויפ־ראַיען די וואונדן. אַלץ איינס זיינען שוין יענע טעג אַ נעכטן, אַ העכסט־דראַמאַטישער נעכטן. זיי רופן אַרויס ביינקשאַפּט, באַ-דויערן, וואָס מען האָט זיי אַליין ניט איבערגעלעבט. די עראינערונגען וועגן זיי שטרייבן נאָך מער אונטער, ווי ווייט מען קייקלט זיך באַרג אַראָפּ....

ווען מען ליגט אין סערל און מ'ווארט אַף דער באַפּרייאונג פון „פּריזיוו“, ווייט פון ברויזיק לעבן, קען מען זיך מאַכן אַ שטיקל חשובן הנפש. קיין טאָלק קומט אָבער דערפון ניט אַרויס, אויסער אַ פיינלאַך גריבלעניש אין זיך, וואָס ווערט באַ-גלייט מיט לירישע בריוו....

בריוו שרייבן איז די איינציקע דערלייכטערונג. פאַר נאָ-ענטע איז זיך ניטאָ וואָס צו שעמען — מען קען זיך אַראַפּריידן פון האַרצן פּריי....

שרייבט מען לאַנגע, לאַנגע בריוו....

אײנהאלט:

8	פארווארט
7	אינ'ם ליכט פון אַקטאָבער (אַרײַנפיר)

ערשטער טײל

21	אַף דער שױף
43	אין כריסטיאניע
57	אויפ'ן וועג קיין שוועדן
67	אין סטאַקהאַלם
79	סטאַקהאַלמער באַגעגענישן
94	יענער כל נדרי
100	אין די קרייזן פון צווייטן אינטערנאַציאָנאַל
113	אויפ'ן וועג קיין פינלאַנד

צווייטער טײל

127	אויף דער רוסישער ערד
136	דער אַפּקלאַנג פון יול-אויפּשטאַנד
149	אין אַ הוימישער סביבה
156	מוס'ן אידן דראַמאַטורג א. וויטער אַף די פעטראָגראַדער גאַסן
164	צווישן פאַלק
173	„ברויט און פרויהויט“
181	אין רעגיסטריר-פונקט
187	אין „קאַנטריראַזוועדקע“
194	די העצע קעגן די באַלשעוויקעס
202	אַ היסטאָרישע זיצונג פון סאַוועט
210	לויט פון קאַזאַקן
216	אין צענטראַל קאָמיטעט פונ'ם „בונד“

דריטער טייל

227	—	אין א באַאָס
238	—	אין אַרבעטס־מיניסטעריום
248	—	אויף אַ וועטשערע באַ אַ מלחמה־מיליאָנער
261	—	א גרוס פון אמעריקע
269	—	אחדות ישראל
287	—	אַ טאַג פון גליקן
295	—	אויף אַן אַפשייד־ליאַמע
309	—	אין פעמראַגראַדער שטאַט־דומע
319	—	אַ רעוואָלוציאָנער—אַ למד־יואַונוניק
331	—	אַן אוצר

פערטער טייל

347	—	דער ערשטער אַרויספאַר
361	—	באַ אַ היסטאָריש תוויו
373	—	דער אויפגאַנג פון אַ דיסקוסיע
385	—	אין אַ נעץ פון ווידערשפּרוכזן
397	—	בריוו־שרייבעניש

פּעלער־אויסבעסערונג צום „פּאַרוואָרט“

אין צווייטן אפזאץ פון „פּאַרוואָרט“ אויף זייט 3, שורה פיר און פינף, איז געדרוקט „דער סאַציאַל־פּאַטריאָטיזם נעמט פאַר־לירן זיין אינהאַלט“; עס דאַרף זיך לייענען „דער סאַציאַל־פּאַטריאָטיזם נעמט פאַרלירן זיין אַנהאַלט“.

אַ זייט 4, אין פערטן אפזאץ, שורה פיר און פינף, איז געדרוקט „ווייל דאָס צוריקטרעטן פון דער רויטער אַרמיי“; ס'דאַרף זיך לייענען „ווייל דאָס צוריקטרעטן מיט דער רויטער אַרמיי“.